SANCTI ODONIS ABBATIS CLUNIAC. 2. MORALIUM IN IOB LIBRI 35. NUNC...

Odo : di Cluny santo (santo), Martin Marrier, ...

Digitized by Google

NAZIONALE
BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
14
17 B
27

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

10.L.37
16 15
C C
4-5 15

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS
ABBATIS
CLVNIAC. II.

MORALIVM IN IOB LIBRI XXXV.

Nunc primum è vetere M. S. eruti, ac in lucem editi,

Studio & diligentiâ Domni MARTINI MARRIER, *Monaſterij S. Martini de Campis Pariſ. eiuſdem Ordinis Monachi Profeſſi.*

Ex legato Illustriss. Cocini

LVTETIÆ PARISIORVM.
Ex Officina Niuelliana.
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY, via Iacobæa, ſub Ciconijs.

M. DC. XVII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI ET DOMINO, D. *Iacobo de Veſny, Darbouze, Priori Maiori, ſeu Priorum Principi Abbatiæ & totius Ordinis Cluniacenſis, necnon & in ſacro iure Pontificio Doctori,*

Domnus MARTINVS MARRIER, Monaſterij S. Martini de Campis Pariſ. eiuſdem Ordinis Monachus profeſſus, S.

E*Legans quidem & verum vetus dictum,* Otium literarum negotio plenum *eſſe, neq; tantũ ijs ineſſe otij, vt penitus negotio carerent, anteà mihi facilè perſuaſeram, Religioſiſſ. Pater. Verùm ijſdem vbi ſeriò mentem addixi, vel potius memet totum adglutinaui; & elegantiſſi-*

ã ij

mum, & veriſsimum comperi & expertus ſum. Sed nihil æquè hanc animo perſuaſionem infixit, quàm anguſtum hocce noſtrum Muſæum & Martiniana Cellula, quæ profectò mihi Cælum, quæ Paradiſus, & in qua, iuxta Catonem, numquam minus *ſum* ſolus, quàm cùm ſolus. *Hæc namque affatim abundéque inquilino ſuo ſuppeditat, quod*

Æquè pauperibus prodeſt, locupletibus æquè.

O ſolitudo, *exclamat magnus ille Hieronymus*, in qua illi naſcuntur lapides, de quibus in Apocalypſi Ciuitas magni regis extruitur! *Solitudo ſcilicet quæ commodiſsimam & optatiſsimã mihi hactenus per veterum Cluniacenſium Patrũ meorum vireta ſpatiãdi, exhibuit libertatem. Quorſum enim, vbi domi viui ſcaturiunt latices, externos appetere & exquirere riuulos? Vel vt noſter Abaelardus ad ſuam Heloiſſam.* Quid ſtultius, *inquit*, quàm cùm ſufficiant noſtra, emamus aliena? &

cùm ſint domi neceſſaria, quæramus extra ſuperflua? & cùm ſint ad manũ quæ ſufficiant, laboremus ad illa quæ ſuperfluunt? *Alienam certè lectionem non damno, imo probo; ſed noſtrorum nobis præferendam & anteponendam cenſeo.* Monachum (*ait Petrus noſter Clun.*) lõgè melius Cluniaci, quàm quẽlibet Philoſophum in Academia philoſophãtem ſtupeo. *En igitur, Reuerẽdiſſ. Pater, meæ in te obſeruãtiæ Mnemoſinõ, en debiti officij mei monumentũ, nomini non ſolũ tuo, ſed Ordini; nec Ordini tantũ, ſed publico; nec publico modò, ſed orbi vniuerſo offero. Offero autem, nõ quia lubet, ſed quia debeo. Offero, quia fortiſſimis ad id rationibus compellor. Ecquod verò illud? Rogas? Paucis accipe. Sanctiſſimos, ſelectiſſimoſq; Cluniacẽſes noſtros priſcos Antiſtites plura & varia, cũ ad Ordinis ſui, tũ ad Religionis Catholicæ decus & ornamentum, hactenus latitantia conſcripſiſſe, nec te, nec quemuis hũc noſtrum Ordinem tantillum callẽtem, latet.*

Tenebris iſthæc eripuiſſe, inque hominum manus dediſſe, mei muneris ſum arbitratus. Itaq; cùm Odonis Cluniacenſis noſtri Abbatis ſecundi, Opus in Iobum, typis nondum vulgatum, quod MORALIVM *titulo inſigniuit, ex vetuſtiſsimo M. S. celeberrimæ quõdam Cluniacenſis Bibliothecæ (quæ æuo ſuperiori neſcio quo infauſto ſydere miſerrimè deperijt) aliquot ab hinc mẽſibus in meas manus incidiſſet, dubiuſq; & anceps hæſitarem cui potiſsimum è noſtris Cluniacenſibus illud nũcuparẽ; ſolus occurriſti, in quem mihi ſtandum iudicarim. Cui enim melius, cui decentius opus hocce deuouerem quàm tibi, qui hodie Cluniac. Ordini velut iubar clariſsimũ vnicus præluces? Tibi, inquam, cuius ſi priuatam vitam video, pietas & religio occurrit, quæ verè Monachum deceat, integritas, quæ Catonem; probitas & vitæ totius ordo ac compoſitio, quę ipſum Cælum. Nec enim ſydera illa magis ordinato & certo curſu incedunt, quã tuę actiones. Quã itaque benè humeris tuis Monaſtici noſtri*

Ordinis onus inſidet! Sanè huic ita te præeſſe ferunt, vt penè optandum fuerit his deploratiſsimis temporibus non parum concuti, vt te velut alterum reſtauratorem deinceps haberet. Aduerſus enim virtutem tuam hoc poſſũt calamitates, damna & iniuriæ, quod aduerſus Solem nebula; vel vt columna quæ recta ſtat, impoſito magis pondere firmatur, ſic alta rectáq; mens tua obnititur, nec cedit oneri. Nam omnes eo non ſunt ingenio & prudentiâ à naturâ conſtituti, vt ſalubri cõſilio prodeſſe Ordini, & hæc tãta munia ſuſtinere poſsint. Inter eos ipſos verò qui eâ prudentiâ ſunt, vt poſsint; pauci inueniuntur quâ tu charitate erga eum ipſum Ordinem, qui velint hanc tam arduam & plenam difficultatum viam ingredi. At ne animus aut ſtilus ita incaleſcat, vt ſecum has trahere laudationes videatur, ſiſto gradum: præclarè mecum iri ratus, ſi ſtudium operamque noſtram tibi probari ſenſero.

LECTORI.

SAnctiss. Odonis Cluniacenſis noſtri Antiſtitis ſecundi Opus in Iobum habenti in publicum edere, illud breuiter de ſenſibus quibus Sancta Mater Eccleſia Catholica ſua ſenſa conceptuſque ſuos non vno modo ſuis aperire, enucleare, eoſque docere ſolet, eâ potiſſimũ ratione perſtringendum eſt, quòd inſtar Magni illius Gregorij ſuum hocce ſcriptum MORALIVM titulo donauerit, in quo præter Moralẽ, Allegorico, Typico, Tropico, Myſtico, & aliis id genus vtitur ſenſibus. In ipſa igitur Scripturâ ſacrâ octo numero ſenſus præcipuè commendari propriiſſimis locis compeкriuntur, ſcilicet

Literalis, vel Hiſtoricus,
Allegoricus, vel Parabolicus,
Tropologicus, vel Etymologicus,
Anagogicus, vel Analogicus.
Typicus, vel Exemplaris,
Anaphoricus, vel Proportionalis,
Myſticus, vel Apocalypticus, & Vltimus
Boarcademicus, vel Primordialis.

Digitized by Google

Quorum exempla & loca ſequuntur. Et vt melius intelligantur, ex vno loco Scripturæ pro omnibus eſt etiam neceſſe illos cõfirmare, expreſſo eiuſdem Scripturæ teſtimonio ex aliis locis. Locus igitur ille in quem nobis ſunt iſthæc omnia exempla reducenda, eſt Pauli ad Galat. cap. quarto, vbi dicit. *Hæc autem dicta ſunt per Allegoriam*. Iam ergo ex illo loco duos habemus ſenſus expreſſos, primum Literalem; ſecundum Allegoricum. Eſt autem Allegoria perpetua & continuata Parabola, quando ſcilicet vnum dicitur, & aliud intelligitur. Illi duo ſenſus probantur ex tertio Ioannis, vbi dicit. *Scrutamini ſcripturas*. Eſt enim ibi commendatio ſenſûs literalis. Allegoricus autẽ probatur ex pleriſque Prophetarum & Euangeliſtarũ locis, vbi dicitur. *In parabolis aperiam os meũ*. Et. *Non niſi per Parabolas loquebatur eis*. Ergo apparet illos iam duos ſenſus contineri in Scripturis. Tertius elicitur ex eodem loco, videlicet sẽſus Tropologicus, vbi dicit. Nos eſſe filios liberæ, vt ſicut Iſaac fuit heres Abrahę, ita etiã nos ſimus heredes promiſſionis. Eſt enim Tropologia, cõparatio quædã moralis anteactorũ ſuperioribus tẽporibus ad noſtra vſque tẽpora, vt ſimiliter agamus. Et vno verbo. Tropologia eſt diſcurſus mo-

Digitized by Google

rum. Confirmatur iſte ſenſus 15. prioris ad Corinth. vbi dicit Apoſtolus. Sicut protulimus imaginem primi hominis Adam, ita nobis ſecundi Adam noui hominis vultus referendus eſt. Sequitur ex eodem loco ſenſus Anagogicus, id eſt ſenſus reductiuus à terreſtribus ad cœleſtia. Continetur vbi dicit eſſe Iraëlem Dei, & Iſraëlem carnis, id eſt vt ſicut filij Abrahæ illius hęredes fuerunt ſecundum carnem, in obtinēda terra quam promiſerat illi Deus, ita etiam filij Dei erunt hęredes regni ſui ſecũdum ſpiritum, in obtinenda promiſſione vitæ æternæ, quæ eſt terra viuentiũ. Confirmatur iſte ſenſus ab Apoſtolo Paulo, octauo ad Rom. vbi dicit, Electos Dei fore glorificandos Quintus ſenſus eſt Typicus. Ex hoc ipſo loco, id eſt in perſonâ vnâ, aliûs perſonæ repreſentatiuus. Ita autē ſe habet. Sicut Abraham habuit duos filios, ita Deus cuius Abrahā fuit Typus, habet duo fœdera ſpiritualis contubernij cum hominibus, ex quo naſcantur liberi diuerſi, ſecundum fœdus legis, ſerui, quorum Typus fuit Iſmaël, & illius ſoboles perpetuò ſeruiens; & ſecundum fœdus Euangelij naſcũtur liberi, quorũ Typus fuit Iſaac, & ſuæ propagines libertate pietatis donatæ in regnum Dei. In

Digitized by Google

quo etiã ſucceſſit alter Typus ſuimetipſius cum Deo, Iacob cum electis, Eſaü verò cum reprobis. Confirmatur iſte ſenſus à Chriſto Domino, vbi dicit de Ioanne Baptiſta. *Si me vultis recipere, ipſe eſt Helias.* Atqui non erat Helias niſi Typicus, nam reijcienda eſt Metempſycoſis Pythagorica, qua opinione falſa laborabant etiam aliqui ex Iudæis. Sed ideo eſt Typicus Helias, quia *in ſpiritu & virtute Heliæ*, hoc eſt eadem qua Helias, reparauit populũ per baptiſmũ ſuum, ad excipiendum Meſſiam ſuo tempore. Sequitur ſextus Anaphoricus ſenſus, qui eſt relatiuus temporum, vt qualia fuerint tempora ſub Iſaaco & Iſmaële, talia ſint ſub Eccleſia & Synagoga, & vt Iſmaël perſequebatur Iſaacũ, ita Synagoga inſectetur Eccleſiam. Probatur iſte ſenſus à Domino, vbi dicit. *Cum videritis abominationem deſolationis ſtantem in loco ſancto,* &c. Sicut prædictum eſt à Daniele. Oſtendit enim his verbis talia futura tempora. Supereſt Myſticus. Senſus ille eſt totus diuinus, & in hoc etiam loco continetur in ratione libertatis gloriæ, quæ cum nulla re humana aut creata omnino comparari poteſt. Myſticus autem idem eſt atque ineffabilis, in quo declaratur nõ poſſe id concipi intellectu humano, nedum An-

gelico. Quia quodcumque concipere poteſt homo in intellectu, ſimul & effari valet ſermone. Probatur autem abſolutè, vbi dicitur apud Eſaïam. *Non poteſt aſcendere in cor hominis, quod Deus præparauit diligentibus ſe.* Vltimus ſenſus eſt Boarcademicus, id eſt, quo ipſa principia rerum comparãtur cum beatitudine æterna, & tota diſpenſatione ſalutis, veluti loquendo de regno Dei quod omnia ſint ad Deum ipſum, vnde manarũt, reditura. Probatur iſte ſenſus apud Eſdram 4. decimo tertio cap. vbi dicit. In comparatione electorum Dei eſſe aurum ex puluiſculo & glebula in viſceribus terræ, quia quæ optima ſunt valdè rara creauit Deus. Sed iſte ſenſus eſt tantùm vſitatus apud Iudæos Cabaliſtas. Alij ſenſus ſunt celebres in Doctoribus.

Literalis in Hieronymo.
Allegoricus in Gregorio.
Tropologicus in Ambroſio.
Anagogicus in Auguſtino.
Typicus in Baſilio & Bernardo
Anaphoricus in Clemente, Petri Succeſſore, &
Myſticus in Nazianzeno.

Digitized by Google

MORALIA S. GREGORII *in Iob à S.* Odone *Abbate* Cluniac. *ſecundo breuiata, teſtatur*

DOMNVS IOANNES ITAlus, Monachus Cluniacenſis, author vitæ eiuſdem, his verbis.

PEr illud namque tempus rogatus eſt à fratribus ſe diligentibus, vt Moralia B. Gregorÿ Papæ ſub vno eis coartaret volumine. Ille autem profeſſus eſt ſe hæc minimè facere poſſe, addens etiam ſi facultas agendi ſibi adeſſet, tamen non debere ſe hoc agere, ne tãti viri laborem, tantique operis pretium aliter immutare, vel aliquid demere videretur. E contra illi opponebant ei antea ſubcumbi, quàm tanto labore ſuſtineri, & ſatius eſſe iudicabant funditus eum deſerere, & ad reliquas Scripturas tranſgredi, quàm ſub eo velut graui mole interire. Quotidie namque apud eos de hac re non parua fiebat altercatio. Ego tamen ſcio ſuper hac re multos indignatos fore, & ad ſedandos eos hanc libet rationem inſerere: non enim fiebat iſtud propter arrogantiam, ſed diſponente Domino, vt ſuper montem poneretur lucerna, quæ ſub modio erat occultata. In exemplũ tamen ſub-

iunctæ rei, hoc quod diximus, manifeſtius apparebit, illis videlicet perſiſtentibus in hac petitione, factum eſt vt quadam nocte Domnus Odo intra Eccleſiam B. Martini conſuetæ orationi inſiſteret, & ecce ſubito in eum ſomnus obrepſit, viditque in eadem viſione Sanctorum Chorum venientem, deſurſum in eandem Eccleſiam deſcendere; & prius benedixerunt Dominum, deinde ordinatim in ſubſellijs ſederunt. Atque poſt paululum, vnus coram in medium proſiliens dixit. Quidnam eſt quod hoc in loco immoramur? Cæteri verò Gregorium Papam expectare ſe, inquiunt. Hoc audiens Pater noſter Odo, velut auidus indagator, cœpit huc illucque circumſpicere, quanā ex parte venientē eum poſſet videre. Deinde eleuatis oculis ſurſum, quaſi è cælo miſſū videt B. Gregorium, ſed vltra omnes qui præceſſerant eum, vultu, ſpecieque & moribus perſplendidum atque ornatum. Mox veniente illo omnes ſurgunt, & flexis ceruicibus benedictionem petunt. Ille verò non inter eos deorſum vſque deſcendit, ſed ſuper ambonem Eccleſiæ ſubſtitit, & Patrem noſtrum terra-tenus proſtratum, inquiens, vocauit: Surge frater Odo, noli timere. Qui cùm ſurrexiſſet, vidit veluti more Scriptoris, ſuper auriculam eius hærentem pennam, & quaſi Doctoris magiſterio productim acuminatam, & in ſummo fixam. Quam ſumens Beatus Gregorius, eamque

Digitized by Google

illi tradens, ait. Age ergo ſecurus, & perfice tibi opus iniunctum & indictum; quem vero compoſueris Librum non delebitur, meus autem ſtabit in æternum. Et continuò euigilãs, intellexit protinus quod viderat. Sumens dehinc volumen illud magnum, diligenter perlegit, & ſaniorem partem quam præuidit, ſub vno volumine compoſuit, & ſic murmurationem eorum compeſcuit.

Digitized by Google

Petrus Pictau. Epiſt. ad Petrum Venerab. Abbatem Clun.

SCRIBENDI STVDIVM SPECIALI PRÆROGATIVA CLVNIACENSES ABBATES A' TEMPORIBVS ANTIQVIS OBTINENT. NEC CERTE' SOLA AVCTORITATE COMPELLVNTVR VT SCRIBANT; SED ET SI NON FECERINT, SICVT DEGENERES, MVLTVMQVE PATRIÆ FORMÆ DISSIMILES, NECESSE EST ERVBESCANT.

Digitized by Google

SANCTI ODONIS ABBATIS CLVNIACENSIS II.

Moralium in Iob LIBRI XXXV.

PRÆFATIO.

CVM iuxta capacitatem paruitatis meæ, ſedulò lectioni ſacræ operam darem; quadam die manibus paruitatis meæ liber adhæſit, à B. Gregorio editus in hiſtoria ſanctiſſimi Iob. Is etenim Doctor egregius diuino afflatus ſpiramine, atque de fonte potatus ſuperno, ceu rutilans flumen in præfati viri hiſtoriam diffundens, tanto eam facundo protelauit eloquio, vt ex ea velut clarificos Soles, triginta & quinque ederet Libros, quos in codicibus ſex arctare decreuit. At dum ego ex his primam le-

Digitized by Google

gendo percurrerem partem, nimio accenſus amore, pellectuſque ita eſt animus dulcedine quadam, vt totum ſagax vellet, ſi poſſet, mandere librum. Sed quoniam præ vbertate eloquentiæ præfati viri, velut paruulus lacte ſuetus, illo quo fortes aluntur, cœpi deficere cibo. His etenim mirabilis Doctor diuinis nimbibus *auſtus, ſtuduit luculento enodare affatu, eaſque in exponendo menti occurrentium ſententias patrum. Ex quibus protenſis, numeroſa in præfatam hiſtoriam contraxit volumina, quas nempe norunt quibus ſacra non latet ſcriptura, à ſancto viro Paterio nomine mirabili opere abſtractas, propriiſque voluminibus redditas, lucida ſibi repoſuiſſe volumina. Ex quibus & ipſe ante biennium in Regnorum libro aggregatis omnibus Patrum ſententiis, maximè autem ſanctiſſimi Patris Gregorij, vnum quem non puto temnendum coniunxi libellum. Quapropter fragilitatis ſenſui, corporiſque mei infirmitati, meoque ſimilium vtilitati conſulens, erexi me contra memet, non faſtu arrogantiæ turgidus, nec ſuperbiæ ſpiritu tumidus, ventoſis fauoribus nitens incumbere, Deus ſcit: ſed igne lectionis præfatæ hiſtoriæ flagrans, quam toto niſu

*Imbribus auctus.

Digitized by Google

ıemoriter vt intellectam retinere va-
:am,laborans;hunc operis parui contra-
ı libellum. In quo opere nempe nullum
ıeo, vt reor, ſenſu fuſcatum ſermonem
ermiſcui, ſed eiuſdem venerabilis viri
icta perluſtrans, eas duntaxat diuerſo-
ım librorum prolixo ſermone expoſitas,
uas ſupra taxaui, linquens ſententias,
ıon abiiciens vt prauas, quas ſegregatim
ıabeo vt vtiles, ſenſum non meis, ſed iam
æpe præfati viri verbis expoſitum, breui-
er attraxi, vt potui: atque lectionis cauſæ
:ompendio, vnicuique ſententiæ Myſti-
:um, Moralemque ſicut reperi, ſubieci
enſum, ne vagans animus dum huc illuc-
ue quæreret ſenſum, vt ſæpè aſſolet, a-
nitteret intellectum. Libuit etiam primas
ıiſtoriæ litteras diſcretionis causâ minio
cribere, vt dum hiſtoria agnoſcitur, ex-
ıoſitio hiſtoriæ vtiliùs carpatur, ne fortè
lum à rudibus ignoratur ſenſus patenter
xpreſſus, obſcuriùs implicetur. Ergo te-
ıeo ſibi illa quibus eſt facultas numeroſa
ggregare volumina, quibus ſenſus intel-
:ctuſque viget, quibus ſuppetit non tan-
ùm enucleata, verumetiam in ænigmate
rolata cognoſcere, dũ ſaltem mihi, mei-
ue ſimilibus cõcedãt hunc operis exigui
enuriæ cauſa cœptũ meditari libellum.

Digitized by Google

ALTERA PRÆFATIO.

GREGORII ſancti nitidos percurrere campos
Vt cœpi, micuere quidem ceu ſydera cœli
Verba ſalutifera, noſtros componere mores,
Quæ norũt, nimium & duras molleſcere mẽtes,
Lumine præclaro & tenebras depellere tetras:
Cuius ab ore fluens fluuius per compita mundi,
*Proneſiæ * pariterque ſophiæ clarè refulget,* *Phroneſis
Lucidior auro, vitro quoque clarior omni,
Mellifluo guſtu cuncta redolentiâ vincens.
O mens flenda nimis, ſe quæ ſubtraxerit iſtis
Mellifluis vndis, cœlo venientia linquens,
Et peritura ſequens, nulli quæ profuit vnquam.
O ſi mille forent doctæ mihi millia linguæ,
Mille meumque ſonos poſſet depromere guttur,
AErea voxque mihi poſſet dare ferrea verba,
Hac in laude viri, totus quem concinit orbis,
Vt digna fieri poſſent quæ pauca relatu,
Præſulis in tanti nitor componere carmen,
Qui meruit cunctos hominum cognoſcere ſenſus,
Et potuit verbis prauos oſtendere mores,
Qui docuit reſecare malos de corpore motus,
Et monuit placidos mente recondere mores,

Digitized by Google

irtutum reſerans fontem & pariter viciorum,
ic modicè reflexit iter percurrere ſacram
iſtoriam Iob, ab cuius per compita mundi
aus veneranda nitet, claro quem climate tenſa
ccleſia reboans laudat, hunc arbiter ipſe
re ſuo laudans, monuit venerari per orbem,
x qua mirificè ter bina volumina condens
radidit Eccleſiæ plures diſtincta libellos,
Qui ceu prata virent diuerſo gramine fulta
loribus aſperſa redolent pulcherrima viſu:
inc etenim violæ rutilant, hinc lilia candent,
micat hinc roſa, narciſſus ſeu nardus, amomũ,
um variis fragrant vnguentis balſama iũcta.
os ego florigeros cupiens percurrere campos,
ultigenaſque mihi perpes decerpere flores,
xtenſis manibus nitebar carpere iamque,
ũm ſubitò ſtupuere meæ ceu marmora plantæ,
riguêre manus, cœpit palleſcere vultus,
nſus & extimuit crebra ſuſpiria iactans* * extabuit.
cibus & magnis quaſi ſub pondere clamans,
uis, ait, hos hominum poterit percurrere cãpos,
t quis hos poterit flores decerpere cunctos?
ſtipatus eat, alacerque quieſcat in æuum.
ec mea nec vis eſt, tantum nec pectoris extat
bur, vt eximias valeam comprendere gazas
uper & exiguus, miſero de germine cretus.
gniloqui ſtudeant iſta qui grandia poſcunt,
quibus & ſẽſus fortis, quibus extat anhelus.

Sufficiant dum parua mihi quæ vaſcula poſſunt
Exigua retinere mea, ne grandia poſcens
Amittam modica. Quapropter grãdia linquens
Hoc opus exiguum cœpi non corde cothurno,
Arbiter hæc nouit ſuperus, qui ſidera ſentit.
Non ergo hoc ſpernam modici, nec illa ſupremi.
Hoc teneant hebetes, teneant ſed & illa ſagaces:
Illa ſciant iuuenes, diſcant hoc denique noti,
Illa quidem norunt magnas, hæc paſcere paruos:
Illa dapes tribuunt, nouit hæc porrigere lacte.

Digitized by Google

SANCTI
ƆDONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER PRIMVS.

VIR ERAT IN TERRA HVS, NOMINE IOB. Idcirco ſanctus vir vbi habitauerit dicitur, vt eius meritum virtutis exprimatur. Hus namque quis neſciat quod ſit terra ;entilium? Gentilitas autem eò obligata vitiis :xtitit, quò cognitionem ſui conditoris igno- auit. Neque enim valde laudabile eſt bonum ſſe cum bonis, ſed bonum eſſe cum malis. Hinc ſdem ſibimet atteſtatur dicens, *Frater fui dra- onum, & ſocius ſtruthionum.* Hæc per hiſtoriam acta credimus, ſed per allegoriam iam quali- er ſint impleta videamus. Iob namque inter- retatur dolens, Hus verò conſiliator. Quem erò alium B. Iob ſuo nomine exprimit, niſi um de quo Propheta loquitur dicens. *Dolores oſtros ipſe portauit?* Qui Hus terram inhabitat, uia in corde populi conſiliatoris regnat. Pau- us quippe *Chriſtum Dei virtutem, & Dei Sapientiam* icit. Atque hæc ipſa Sapientia per Salomonem

CAP. I. 1.

Eſa. 53. 4.

1. *Cor. 1. 24*

Prou. 8. 12. dicit. *Ego Sapientia habito in conſilijs, & eruditis interſum cogitationibus.* Tropicè autem ſi Iob dolēs, & Hus conſiliator dicitur, non immeritò per vtraque nomina doctus quiſque figuratur. Qui nimirum conſiliatorem animum inhabitat, qui dolens de præſentibus ad æterna feſtinat. Cùm ergo dolens videt quàm ſit æternum quod perdidit, inuenit ſalubre conſilium, temporale hoc deſpicere quod percurrit. Vnde benè per Salomonem dicitur. *Qui apponit ſcientiam, apponit &*
Eccl. 1. 18. *dolorem.* Sequitur. *Simplex & rectus.* Nonnulli namque ita ſunt ſimplices, vt rectum quid ſit ignorent. Sed eo veræ ſimplicitatis innocentiam deſerunt, quo ad virtutem rectitudinis non aſſurgunt. Qui dum cauti eſſe per rectitudinem neſciunt, nequaquam innocentes perſiſtere per ſimplicitatem poſſunt. Hinc eſt quod Paulus diſcipulos admonet dicens. *Volo vos ſa-*
Rom. 16. 19. *pientes eſſe in bono, ſimplices autem in malo.* Hinc
Matt. 10. 15. Veritas ait. *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.* Sed quoniam in rectitudine iuſtitia, in ſimplicitate autem manſuetudo deſignatur, incarnatus Dominus ſimplicitatem cum rectitudine tenuit; quia nec in manſuetudine diſtrictionem iuſtitiæ, nec rurſum in diſtrictione iuſtitiæ, virtutem manſuetudinis amiſit. Vnde ei per Prophetam dicitur. *Intende,*
Pſal. 44. 5. 8. *proſperè procede & regna. Dilexiſti iuſtitiam.* Tropicè namque quiſquis æternam patriam appetit, ſimplex proculdubiò & rectus viuit. Simplex videlicet opere, rectus fide. Sed quiſquis in bonis quæ agit, non retributionem interiùs, ſed fauorem exteriùs quærit, ſimplex non eſt,

Digitized by Google

Vnde per quendam ſapientem dicitur. *Væ peccatori terram ingredienti duabus viis*. Sequitur. Eccleſ.2.14.
Timens Deum & recedens à malo. Deum timere, eſt, nulla quæ facienda ſunt bona præterire. Vnde Eccl.7.19.
per Salomonem dicitur. *Qui Deum timet, nihil negligit.* Sed quia nonnulli ſic bona faciunt, vt tamen à quibuſdam malis non recedant, benè poſtquam *Timens Deum* dicitur, *recedens* quoque *à malo* eſſe perhibetur. Scriptum quippè eſt. Pſal.36.27.
Declina à malo & fac bonũ. Et Iacobus. *Quicumque,* Iac.2.10.
inquit, *totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus.* Sed benè hoc ex Redemptoris noſtri voce dicitur. Iuxta humanitatis enim naturam Deum timuit, quia vt ſuperbum hominem redimeret, mentẽ pro illo humilem ſumpſit. Scriptum namque de illo eſt. *Et replebit* Eſa.11.3.
eum ſpiritus timoris Domini. Receſſit autem à malo, non quod faciendo contigit, ſed quod inueniendo reprobauit. Sancta etiam electorum Eccleſia, ſimplicitatis ſuæ & rectitudinis vias à timore inchoat. Cui tunc eſt funditùs à malo recedere, cùm ex amore Dei cœperit iam nolle peccare. Qui verò timore bona agit, à malo penitus non receſſit, quia eo ipſo peccat quo peccare vellet, ſimultæ * peccare potuiſſet. *ſi multùm
Sequitur.

Natique ſunt ei ſeptem filij, & tres filiæ. Sæpè ad 2.
auaritiam cor parentis ducit fœcunditas prolis. Vt ergo B. Iob quàm ſancta mens fuerit, oſtendatur: & iuſtus dicitur, & multæ prolis pater fuiſſe perhibetur. MYSTICE. Quid in ſeptenario, niſi ſumma perfectionis accipitur? A ſeptenario quippè numero, in duodenarium ſur-

gitur. Si enim quatuor per tria, vel tria per quatuor ducantur, ſeptem in duodecim vertunt. In ſeptem ergo filiis, ordo prædicantium. Vnde ſancti Apoſtoli, qui Trinitatem in quatuor partibus mundi prædicare mittebantur, duodecim ſunt electi. In tribus verò filiabus, multitudo ſignatur auditorum. Quæ ſi & per perfectionem operis nequaquam forti virtute permanent, fidem tamen Trinitatis cognitam conſtanter tenent. Poſſunt etiam per tres filias, tres ordines fidelium deſignari, Paſtorum videlicet, Continentium, atque Coniugatorum. Vnde & Ezechiel Propheta tres liberatos viros audiſſe ſe aſſerit. Noë ſcilicet, Danielem, & Iob. Septem quippe etiam nobis filij naſcuntur, cùm per conceptionẽ bonæ operationis ſancti Spiritus, ſeptem in nobis virtutes oriuntur.
Eſa.11.2. De quibus Propheta dicit. *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini, Spiritus Sapientiæ & Intellectus*, & reliqua. Naſcuntur & tres ſorores. Quia quicquid virile hi virtutum ſenſus faciunt, fidei, ſpei, charitatique coniungunt. Neque enim ad donarij perfectionẽ ſeptem filij perueniunt, niſi in fide, ſpe, & charitate fuerit omne quod agunt. Sequitur.

3. *Et fuit poſſeſſio eius, ſeptem millia ouium, & tria millia camelorum, quingenta quoq; iuga boum, & quingentæ aſinæ, ac familia multa nimis.* Scimus quia ad maiorem dolorem mentem cõmouent damna maiora. Vt igitur oſtendatur quantæ virtutis extitit, multùm fuiſſe dicitur quod pariter amiſit. Numquam quippe ſine dolore amittitur, niſi quod ſine amore poſſidetur. Quid enim

Digitized by Google

Myſticè in ſeptẽ millibus ouibus, niſi Hebræos à paſcuis legis innocenter ad fidem venientes, accipimus? Quid verò in tribus millibus camelorum, niſi ad plenitudinem fidei veniens tota gentilium vicioſitas, onuſta idolorum cultibus, deſignatur? Poteſt namque per camelos, quia commune ſunt animal, Samaritanorum vita ſignari. Qui quaſi ruminant vt camelus, quia ex parte verba legis recipiunt, & quaſi vngulam non findunt vt camelus, quia eam pro parte contemnunt. Qui etiam graue onus portant, quia ſine ſpe reſurrectionis laborant. Sed quia Incarnatus Dominus, & Hebræorum populum & Samaritanorum quoſdam ad fidem perduxit, ſeptem millia ouium, & tria millia camelorum poſſedit. In Scriptura ſacra cameli nomine aliquando ipſe Deus exprimitur, vt illud. *Liquantes culicem & camelum glutientes.* Aliquando autem populus gentilis. Vnde & Rebecca ad Iſaac veniens, typum Eccleſiæ præferens, dorſo cameli deducitur. MORALITER. Oues etiam nos poſſidemus, cùm cogitationes innoxias poſſidemus. Camelos quippè poſſidemus, ſi quod altum ſapimus, humiliter deponimus, cùm cogitationes noſtras ad infirmitatis fraternæ compaſſionem flectimus. Quodquidem ſine cognitione fidei Trinitatis agere non valemus. Poſſunt autem per camelos, terrenarum rerum bonæ diſpenſationes intelligi. Quia igitur non ſe penitus anima ab omni terreno opere diſiungit, vngulam non findit, ſed tamen ruminat, quia benè diſpenſando temporalia, cœleſtia operat. Quas dum nos Trinitati committimus,

Mat. 23. 24.

camelos poſſidemus. Sequitur. *Quingenta quoque iuga boum*, & reliqua. In ſcriptura autem ſacra boum nomine, aliquando benè operantium
Deut. 25. 4. vita ſignatur, vt illud. *Non alligabis os boui trituranti.*
1. Cor. 9. 9. Aliquando hebetudo fatuorum, vt illud Sa-
1. Timot. 5. 18. lomonis. *Statimque eam ſequitur quaſi bos ductus ad*
Prou. 7. 22. *victimam.* Aſinorum quoque nomine, aliquando ſtultorum pigritia deſignatur, vt illud Moi-
Deut. 22. 10. ſi. *Non arabis in boue ſimul & aſino.* Aliquando immoderata petulantium luxuria, vt illud Pro-
Ezech. 23. 20. phetæ. *Quorum carnes ſunt vt carnes aſinorum.* Aliquando gentilium ſimplicitas, vnde Hieruſalem tendens Dominus, aſellum ſediſſe perhibetur. Quid enim bos, niſi Iudaicus populus extitit, cuius ceruicem iugum legis attriuit? Et quid aſinus, niſi gentilitas fuit? Quam quilibet ſeductor reperit, quaſi brutum animal quo voluit errore ſubſtrauit? Quid verò per quingenteſimum numerum qui à quinquagenario, qui ſeptem hebdomadibus ac monade addita, adimpletur; niſi requies ſignatur? Quid per denarium, niſi ſumma perfectionis exprimitur? Quia ergo ad æternam requiem pro electorum parte Iudæa Gentilitaſque colligitur, rectè quingenta iuga boum, quingentæque aſinæ haberi perhibentur. MORALITER. Iuga etiam boum in vſum noſtræ poſſeſſionis ſunt, cùm concordes virtutes exarant duritiam mentis. Aſinas poſſidemus, cùm laſciuientes motus reſtringimus, vel cùm cogitationes intra nos ſimplices regimus. Dum enim de hoc quod prudenter ſapimus, vel quod humiliter ignoramus, æter-
* Iubilei. næ pacis requiē quærimus, quaſi intra * iubelei

umerum tenemus. Sequitur. *Ac familia multa*
:mis. Quia enim ad cognitionem fidei prius
:ulta mundi collecta ſunt, vt poſt eius etiam
ſtuta vocarentur, animalium prius multitu-
o,& familia in extremo memoratur. Paulo at-
:ſtante qui ait. *Non multi ſapientes ſecundum car-* 1. Cor. 1. 26.
'm, non multi potentes, non multi nobiles: ſed quæ
ulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat fortia.
IORALITER. Multam nimis familiam poſ-
demus, cùm cogitationes innumeras ſub mē-
s dominatione reſtringimus. Sicut enim ab-
:nte domina ancillarum linguæ perſtrepunt,
peris officia negligunt, repente domina ve-
iente, linguæ perſtrepentes reticent, ad opus
:uertuntur: ſic igitur ſi domina mentis ratio
.ſcedat, cogitationum ſe clamor multiplicat;
: autem ratio redierit, cogitationum ſe tu-
ıultuoſa turba compeſcit. Sequitur. *Eratque vir*
e magnus inter omnes Orientales. Orientales viros
ſe prædiuites, quis ignorat? Magnus ergo in-
r Orientales extitit, quia & diuitibus ditior
it. MYSTICE. Oriens Redemptor noſter
citur, vt illud Prophetæ. *Ecce vir, Oriens nomen* Zach. 6. 12.
ıs. Omnes ergo qui in hunc Orientem fide
ıſiſtunt: rectè Orientales vocantur. Sed quia
nnes homines tantummodo homines, ipſe
tem Oriens, Deus & homo, rectè dicitur.
at magnus inter omnes Orientales. MORALITER.
ter omnes Orientales magni efficimur, cùm
ſpiritibus qui orienti luci inhærent; preſſa
:nalis corruptionis nebula, diſcretionis no-
æ radiis, in quantum poſſibilitas ſuppetit, ſo-
mur. Vt Paulus ait. *Noſtra conuerſatio in cœlis* Philip. 3. 20.

Digitized by Google

eſt. Sequitur.

4. *Et ibant filij eius, & faciebant conuiuium per domos.* O inæſtimabilem paternæ inſtitutionis laudem! Et pater diues dicitur, & filij concordes. MYSTICE. Filij per domos conuiuia facturi ibant, cùm prædicatores Apoſtoli in diuerſis mundi regionibus virtutum epulas audientibus quaſi edentibus miniſtrabant. Vnde & eiſdem filiis

Matth. 14. 10. eſurientibus plebibus dicitur. *Date illis vos manducare*. Si enim ignorantiæ obſcuritas ſine dubitatione nox eſt cordis, intellectus non immerito dies vocatur, vt Paulus ait. *Alius iudicat diem*

Rom. 14. 5. *inter diem. Alius iudicat omnem diem*. Vnuſquiſque ergo filius in die ſuo conuiuium exhibet, quia ſanctus quiſque prædicator iuxta menſuram illuminatæ intelligentiæ mentes audientium epulis veritatis paſcit. Sic quippè Paulus faciebat, cùm dicebat. *Beatiores erunt ſi ſic permanſerint,*

1. Cor. 7. 40. *ſecundum meum conſilium*. Sorores filij ad conuiuium vocant, quia infirmis auditoribus ſancti Apoſtoli refectionis ſupernæ gaudia prædicant, eorumque mentes pabulo veritatis ieiunas, diuini eloquij epulis paſcunt. Scriptura enim ſacra aliquando cibus eſt, vt illud Prophetæ. *Par-*

Thren. 4. 4. *uuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis*. Aliquando potus, vt illud Prophetæ. *Omnes ſitientes*

Eſa 55. 1. *venite ad aquas*. Et in Euangelio. *Si quis ſitit veniat,*

Ioan. 7. 37. *& bibat*. MORALITER. Filij per domos conuiuium faciunt, dum virtutes ſingulæ iuxta donum proprium mentem paſcunt. *In die ſuo*. Dies vniuſcuiuſque filij eſt illuminatio vniuſcuiuſque virtutis. Sapientia in die ſuo conuiuium facit, quia mentem de æternorum ſpe & certi-

Digitized by Google

ıdine replet. Intellectus; cùm audita penetrat, c cordis tenebras illuſtrat. Conſilium, conuiium facit, cùm eſſe præcipitem prohibet. Foritudo, cùm aduerſa non metuit, & cibos confientiæ apponit. Scientia conuiuium facit, quia gnorantiæ ieiunium ſuperat. Pietas, cùm coris viſcera miſericordiæ operibus replet. Tiıor in die ſuo conuiuium parat, dum premit ıentem ne de præſentibus ſuperbiat, de futuris lam ſpei cibo confortat. Sorores etiam filij ad onuiuium vocant, cùm virtutes noſtræ in omc quod agunt ſpem, fidem, & charitatem ad:iſcunt, vt fides, ſpes, & charitas gaudeant in pus bonum, quod vnaquæque virtus admini:rat. Sequitur.

Cumque in orbem tranſiſſent dies conuiuij, & reliua. Cùm dicit, *mittebat & ſanctificabat illos*, aper: monſtratur quid diſtrictionis erga illos pre:ns ageret, quibus abſens ſollicitudine non eeſſet. Vir quippè ſanctus nouerat, quia celerari conuiuia ſine culpa vix poſſent. Nam dum ɔrpus in refectionis delectatione reſoluitur, ɔr ad inane gaudium relaxatur. Vnde ſcriptum t. *Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt dere.* Quòd verò octauo die B. Iob ſacrificium fert, myſteriũ reſurrectionis colit. Mystice. ı orbem dies conuiuij tranſeunt, cùm prædi.tionis miniſteria peraguntur. Peractis conuiis holocauſtum Iob pro filiis obtulit, quia o Apoſtolis de predicatione redeuntibus pa.em redemptor exorauit. Mittit Iob & ſancti:at filios, qui per Spiritum ſanctum, qui ex ſe ocedit, diſcipulorum cordibus redemptor 5. Exod. 32. 6.

Digitized by Google

noſter quicquid culpæ potuit, emundauit. Diluculo holocauſta offert, quia tenebras mētis humanæ interceſſionis ſuæ petitione illuſtrauit. MORALITER. Peracto orbe dierum conuiuij, mittere ad filios, eóſque ſanctificare eſt, poſt virtutum ſenſum, intentionem cordis dirigere, ne bona æſtimentur, quæ mala ſunt. Diluculo namque conſurgimus, cùm compunctionis luce perfuſi, humanitatis noſtræ noctem deſerimus, & ad veri luminis radios, oculos mentis aperimus: atque holocauſtum pro ſingulis filiis offerimus, cùm pro vnaquaq; virtute Domino hoſtias noſtræ precis immolamus. Holocauſtum totum incenſum dicitur. Holocauſtum dare eſt totam mentem igne compunctionis incendere. Sequitur. *Dicebat, ne fortè peccauerint filij mei*, & reliqua. Perfectos eſſe in opere & ſermone docuerat, quibus de ſola pater cogitatione metuebat. Vt enim de alienis cordibus temerè non iudicemus, ſancti viri verbis agnoſcimus, qui non ait, ne benedixerint,
1. Cor. 4. 5. ſed, *ne fortè benedixerint*. Hinc Paulus ait. *Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium*. MYSTICE. Deo benedicere eſt, id eſt maledicere, de eius munere ſibi gloriam præbere. Vnde Apoſtolis redeuntibus à prædicatione Dominus pedes lauit, quia plerumque in bono opere, puluis prauæ cogitationis ſumitur. Quod dicit, *ne fortè*, noſtram
Luc. 18. 8. ignorantiam ſuſcipit, vt illud. *Filius hominis veniens, putas inueniet fidem ſuper terram?* MORALITER. Filij in cordibus Deo maledicunt,

dicunt, cùm recta noſtra opera, non rectis cogitationibus prodeunt: cùm ſe mentes noſtræ de ſe æſtimant habere quod ſunt, cùm de bonis operibus propriam laudem quærunt. Sequitur. *Sic faciebat Iob, cunctis diebus.* Scriptum quippe eſt. *Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.* In ſacrificio ſancta actio, in cunctis diebus conſtantia ſanctæ actionis exprimitur. MYSTICE. Sine intermiſſione holocauſtum Redemptor noſter immolat, quia ſine ceſſatione Patri ſuam pro nobis incarnationem demonſtrat, quæ noſtræ oblationis emūdatio eſt. MORALITER. In caſſum bonum agitur, ſi ante tempus vitæ deſeratur. Hinc reprobis dicitur. *Væ his qui perdiderunt ſuſtinentiam.* Hinc electis Veritas dicit. *Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis.*

Matth. 10. 22.

Eccleſ. 2. 16.
Luc. 22. 28.

Digitized by Google

SANCTI ODONIS ABBATIS CLVNIACENSIS II.
Moralium in Iob
LIBER II.

6. *QVADAM die cùm veniſſent filij Dei vt*
aſſiſterent corã Domino, affuit inter eos etiam
Satã. Diuina enim Scriptura qualita-
tes rerũ exprimit, terminoſque cauſa-
rum. Aliquando à poſitione loci, vt Iſraël verba
Exod. 20. 19. Dei in mõte audire nõ potuit, poſtea non credi-
turus. Aliquãdo à poſitione corporis, vt Stepha-
nus Ieſũ ſtãtẽ vidit. Stare enim pugnãtis eſt. Ali-
Act. 7. 55. Ioa. 10. 22. quãdo ab aëris qualitate, vt in Euangelio. *Hiems*
erat, nullum credere docens. Aliquando à quali-
tate tẽporis, vt ad tradẽdũ Dominũ, nocte Iudas
exijt. Quia ergo B. Iob tẽtatio ad victoriã duci-
tur, à die cœpi perhibetur. Dei filij, electi Ange-
li vocãtur, qui ad nos ſpirituali præſentia foras
exeũt, & tamen ſe internæ cõtẽplationis gaudiis
Hebr. 1. 14. non priuãt. Veniũt ergo, vnde Paulus ait. *Nonne*
omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus, in miniſteriũ miſſi
propter eos qui hæreditatẽ capiũt ſalutis? A Deo autẽ
nõ recedũt, vt Deus ait. *Angeli eorũ ſẽper vidẽt fa-*
Matth. 18. 10. *ciẽ patris.* Satã quippè inter eos, à quibus per ſu-
perbiã receſſerat, venit, quia etſi beatitudinem
perdidit, naturã tamen eis ſimilẽ non amiſit. Eo
enim intuitu quo cũcta Deus ſpiritalia conſpi-

Digitized by Google

tit, eũ etiã vidit, vt illud. *Oculi Domini cõtẽplantur bonos & malos.* Viſus eſt, ſed non vidit, vt cæcus à radiis Solis perfũditur, cùm lumẽ eius ipſe non videat. Cui dicitur. *Vnde venis?* Neſcire Dei reprobare eſt, vt illud. *Neſcio vos.* ALLEGORICE. Quadã die veniſſe Satan dicitur, nõ quod apud Deũ curſus tẽporis mutatione diei noctiſq. varietur, ſed ſacra Scriptura tẽporaliter editis loquens, tẽporalib. vtitur verbis. Ea quippè vi iuſtitiæ immũdus ſpiritus penetratur, quia videlicet mũdorũ ſpirituũ corda replẽtur. In die enim Dominus Satanã vidit, quia vias eius in ſapientiæ ſuæ incarnatione corripuit. Vnde venis dicere, eſt occulti hoſtis inſidias detegere. Filij Dei electi sũt omnes, qui ad æternæ patriæ vocationẽ Deo collecti ſunt, qui diuinitatis præſẽtia intrinſecus adſiſtebãt. MORALITER. Inter filios Dei etiam adeſt, quia plerumque bonis noſtris cogitationibus, quæ in corde noſtro aduentu ſancti Spiritus operatione ſeminantur, antiquus ille callidè ſe ſubiungit inimicus, vt benè cogitata perturbet. Vnde venis ei dicere, eſt eius nobis inſidias declarare. Sequitur.

Prou. 15. 3.
Matt. 25. 12.

Circuiui terrã, & perãbulaui eã. Satã ergo laborãs terrã circuit, quia quietus in cœli culmine ſtare cõtempſit. Cui nõ trãſuolãs, ſed perãbulãs circuit, quia in imis peccati põdere grauatur. ALLEGORICE. Satan terrã circuit, quia ab Adã ante aduẽtũ Domini omnes poſt ſe nationes gẽtiũ traxit. Circuiuit & perãbulauit, quia per corda gẽtiũ, iniquitatis ſuæ veſtigia impreſſit. TROPICE. Satanę terram circuire, eſt carnalia corda perſcrutari, & vnde occaſionem accuſationis 7.

Digitized by Google

inuenire poſſit, exquirere. Circuit circũueniendo, vt bona tollat, & mala inſerat. Sequitur.

8 *Numquid conſideraſti ſeruum meum Iob, quòd non ſit ei ſimilis in terra, vir ſimplex & rectus, ac timẽs Deũ, & recedens à malo?* Diſcutienda quippe eſt quænam ſit iſta locutio. Neque enim vel à Domino qui ſummus atque incircumſcriptus eſt ſpiritus, vel Satan qui nulla carnea natura veſtitus, humano modo æreus flatus folle ventris attrahitur. Sed Angelis loquitur Deus, cùm quicquid agere debeant, in ipſa contemplatione veritatis legunt. Quaſi enim audientibus dicitur, quod videntibus inſpiratur. Vox namque Angelorum eſt, in laude conditoris ipſa admiratio intimæ contemplationis, virtutis diuinæ miracula, Animarum Deo verba, ipſa ſunt eorum deſideria. Nam ſi deſiderium ſermo non eſſet,
Pſal. 10.16. Propheta non diceret. *Deſiderium cordis eorum audiuit auris tua.* Deo loqui animabus eſt, cùm retributionis eas certitudine confirmat. Loqui enim Dei eſt ad Diabolum, vias eius ac negotia animaduerſione occultæ diſtrictionis increpare. Sicut hîc dicitur. *Vnde venis?* Diaboli ei reſpondere eſt omnipotenti maieſtati eius nil poſſe celare. Vnde hîc ait. *Circuiui terram, & perambulaui eam.* Quatuor modis loquitur ad Diabolum Deus, tribus Diabolus ad Deum. Vias ſuas inſinuat qui ait. *Circuiui terram.* Electorum innocentiam accuſat, qui dicit. *Numquid fruſtra Iob timet Deum?* Tentandum poſtulat, cùm dicit. *Extende manum tuam*, & reliqua. Dicere Dei eſt. *Vnde venis?* eum increpare. Dicere Dei eſt. *Conſideraſti ſeruum meum Iob*, tales electos facere, qualibus Diabolus poſſit inuidere. Dicere Dei eſt.

Digitized by Google

Ecce vniuerſa quæ habet in manu tua ſunt, ad probationem fidelium eum relaxare. Dicere Dei eſt. *In eum ne extendas manum tuam*, ab immoderata eum tentatione reſtringere. Ac per hoc Diabolus non contra Iob, ſed contra Deum certamen ſumpſit. Materia verò certaminis B. Iob in medio fuit, & ſi in ſermonibus ſuis dicimus Iob inter flagella deliquiſſe, Deũ dicimus in ſua promiſſione perdidiſſe. ALLEGORICE. Allegoricè Iob interpretatur dolens. Dolens verò veraciter per figuram dicitur, qui portare dolores noſtros Propheta atteſtante perhibetur. Cui ſimilis in terra non eſt, & ſi adoptiuus quiſque filius ad percipiendam diuinitatem proficiat, nequaquam tamen vt Deus naturalis eſſet accepit, qui ſeruus dicitur, ſecundum quod Apoſtolus ait. *Semetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens*, *Philip.2.7.*
& reliqua. Veniens namque inter homines mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, ad præbendum exemplum vitæ hominibus, *ſimplex*; ad non parcendum malignis ſpiritibus, *rectus*; ad debellandam ſuperbiam, *timẽs Deum*; ad detergendam verò in electis ſuis vitæ immũdiciam, *recedens à malo*; De ipſo enim per Eſaiam dicitur. *Et replebit eum Spiritus timoris Domini.* Et Petrus. *Qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus eſt in ore eius.* Dei autem ad Satan per figuram dicere eſt. *Numquid conſideraſti ſeruum meum Iob*, vnigenitum filium contra eum in forma ſerui admirabiliter demõſtrat. TROPICE. *Nũquid conſideraſti ſeruũ meũ Iob?* quem diuina inſpiratio cõtra hoſtẽ roborat, hũc quaſi in Satanæ auribus Deus laudat. Laudare quippè eius eſt, & prius bona con-

Eſa.2.3.
1.Pet.1.22.

cedere, & poſt conceſſa cuſtodire. Sequitur.
10. *Nũquid fruſtra Iob timet Deum? Nõne tu vallaſti eũ, ac domũ eius, vniuerſamq. ſubſtãtiã per circuitum? operibus manuũ eius benedixiſti, & poſſeſsio eius creuit in terra?* Ac ſi patenter dicat. Qui tot bona in terra recipit, quid mirũ eſt ſi pro eis ſeſe innocenter gerit? Innocens verè eſſet, ſi bonus inter aduerſa exiſteret. ALLEGORICE. Quia igitur antiquus hoſtis redẽptorẽ paſſibilẽ vidit, nõ Deum natũ, ſed Dei gratia cuſtoditũ credidit, vnde dicit. *Nũquid fruſtra Iob timet Deũ?* Eum quippè ac domũ eius à Deo vallatã dicit, quia tẽtando eius cõſcientiã penetrare non potuit: ſubſtãtiã eius vallatam, quia electos eius inuadere non præſumit. Operibus manuũ eius benedixiſſe Deũ, & poſſeſſionem eius excreſcere in terra queritur, quia fides eius innocẽtiam hominum prædicantibus Apoſtolis multiplicatur. Poſſeſſio quippè excreſcere dicitur, dũ laborantibus prædicatoribus, fidelium quotidie numerus augetur. Hæc itaq. Diabolo dixiſſe eſt de his tabeſcendo doluiſſe. TROPICE. *Nũquid fruſtra Iob timet Deum?* Ac ſi diceret, cur laudas, quem protegendo roboras? Deſpecto enim me dignus tuis laudibus homo eſſet, ſi ſuis cõtra me viribus ſtaret. Seq.
11. *Sed extende paululũ manũ tuã, & tange cũcta quæ poſſidet*, & reliqua. Cũ ſanctũ virũ Satã tentare appetit, & tamen Domino vt manũ ſuã extendere debeat, dicit: notãdũ eſt, quia ſibi vires feriendi
Marc. 5. 12. nõ tribuit. Hinc eſt quod in Euãgelio legio dicebat. *Si eijcis nos, mitte nos in porcos.* Paululũ manũ poſtulat extẽdi, cũ exteriora appetit cõteri, quia facere multũ nõ ſe putat, niſi cũ animã ſauciat, vt feriẽdo eã à cœleſti patria reuocaret. Dei fa-

Digitized by Google

cies reſpectus eius gratiæ intelligitur. *Niſi in faciẽ benedixerit tibi.* Ac ſi dicat. Ea quæ dediſti ſubtrahe, nã ſi accepta perdiderit, reſpectũ tuæ gratiæ ſublatis tẽporalib. nõ requirit. Si enim ea in quib. delectatur nõ habuerit, fauorẽ tuũ etiam maledicẽdo contẽnit. ALLEGORICE. Redẽptorẽ noſtrum quem tranquillitatis tẽpore Dei gratiâ cuſtoditum credidit, peccare poſſe per paſſionẽ putauit. Ac ſi dicat. Interrogatus afflictionibus homo & peccator agnoſcitur, qui in miraculis Deus putatur. TROPICE. Plerũq. enim dum virtutũ fructus fecundè reddimus, dũ cõtinua proſperitate pollemus, aliquãtulũ mẽs erigitur, vt à ſemetipſa ſibi exiſtere bona quæ habet, arbitretur. Quæ nimirũ bona hoſtis attrectare appetit, ſed Deus nonniſi benignè concedit: fitque mira diſpenſatione pietatis, vt vnde malignus hoſtis cor tentet vt interimat, vnde miſericors conditor erudiat vt viuat; quatenus imbecillitate ſua cognita, in ſpe diuini adiutorij robuſtiùs ſolidetur. Sequitur.

Ecce vniuerſa quæ habet in manu tua ſunt, & reliqua. 12.
Cõſiderãda eſt diſpẽſatio Dei pietatis, quomodo hoſtẽ noſtrũ permittit & retinet, relaxat & refrenat. Subſtãtiã prodit, ſed corpus protegit poſt perſecutori traditurũ. Nõ ſimul ad omnia relaxat hoſtẽ, ne vndiq. feriẽs frãgat ciuẽ. Hinc Paulus ait. *Fidelis Deus, qui nõ patietur vos tẽtari ſupra quã poteſtis, ſed faciet cũ tẽtatione etiã exitũ vt poſſitis ſuſtinere.* 1.Cor.10.13.
Intelligi & aliter poteſt, pugnatori ſuo Dominus diuidere certamina voluit, vt hoſtis prius vict⁹ denuò veniret: tuncq. ei aliud iterũ vincẽdo concederet, vt eo famulus mirabilis

victor exiſteret, quo cõtra eũ victus hoſtis ſe adbellare pararet. ALLEGORICE. Manus Satanæ nõ poteſtas, ſed tẽtatio accipitur. Redẽptor igitur noſter qui Iudæã, quæ prius ſubſtantia eius fuerat, amiſit per infidelitatem, & poſt eius caro patibulo crucis eſt affixa. Quaſi prius habita perdidit, & poſtmodum in ſemetipſo aduerſarij nequitiã pertulit. TROPICE. Ac ſi dicat. Electi vniuſcuiuſq; bona ſic tẽtãda exterius tribuo, vt tamẽ ipſe noueris quia perſeuerãter mihi illum in mẽtis radice conſeruo. Sequitur. *Egreſſuſq; eſt Satã à facie Domini.* Quò exitur ab eo qui vbique
Iere. 23. 24. eſt? Hinc nãq; ait. *Cœlũ & terrã ego impleo.* Sed quãdiu Satã preſſus maieſtatis potẽtia, appetitũ ſuæ maliciæ exercere nõ valuit, quaſi ante faciẽ Domini ſtetit. A facie autẽ Domini exijt, quia relaxatus diuinitùs ab internæ retentionis anguſtia, ad ſui deſiderij effectũ venit. MYSTICE. Sicut ſuperiùs à facie exijt Domini, quia ad deſiderij ſui vota peruenit. MORALITER. A facie Domini exijt, quia per hoc quod vſq. ad effectũ cordis pręualere nequaquã permittitur, excluſus ab intimis exteriùs vacat, quia etiam ſi vires mentis plerumque turbat, eo ipſo foris eſt, quo adſiſtente Deo vſque ad interitum bonorum corda non vulnerat. Sequitur.

13. *Cùm autem quadã die filij & filiæ eius comederent & biberent*, & reliqua. Tũc quippè Diabolus tẽtãdi tẽpus elegit, quando B. Iob filios in cõuiuio inuenit. Quod videlicet nobis Deo diſpẽsãte proditur, quia prænũtiat tribulationẽ lætitia ſacietatis. Boues arãtes nũtiat, vt videlicet memorato fructu operis, cauſa creſcat doloris. Aucta eſt

Digitized by Google

etiã menſura gemituũ particula nunciorũ. Typice. B. Iob filios ac filias vel Apoſtolorũ ordinem, vel cunctorum fidelium diximus multitudinem deſignaſſe. Quis autem maior Domini filius, niſi Iudaicus accipi populus debet? Qui ei dudum datæ legis fuerat doctrina generatus. Minor autem Gentilis populus qui in mundi extremitate collectus eſt. In domo fratris primogeniti conuiuãtur filij, quia videlicet adhuc ſancti Apoſtoli, quibus dictum fuerat, *In viam gentium ne abieritis*, ſacræ Scripturæ epulis in ſolius Iudaici populi collectione veſcebantur. *Matt 10 5.* Vt illud. *Non ieiunabunt filij ſponſi, quamdiu cum illis eſt ſponſus*, & reliqua. *Matt. 9. 15.*

Boues arabant, & aſinæ paſcebantur. Quid boues, quàm benè operantes? quid aliud aſinas, quàm quoſdam ſimpliciter viuentes accipimus? Quæ benè iuxta boues paſcuntur, quia prudentibus coniuncti tardiores, eorum intelligentia aluntur, dum eis bona ſua fraterna charitate credũt. 14.

15. Sabæi autem captiuantes interpretantur. Captiuantium autem nomine immundi ſpiritus deſignantur, qui eos quos ſibi ſubijciunt, infideliter captiuos ducunt. Qui & pueros gladio feriunt, quia tentationis ſuæ jaculis eos vulnerant, quos nondum iuuenilis conſtantia liberos vel robuſtos ſeruat. Puer qui nuntiat euadens, ſermo eſt propheticus, qui dum fiunt mala omnia quæ prædixit, quaſi ſanus ad Dominum redit. Tropice. In electorum corde prior bonorum ſequentium quaſi primogenita proles ſapientia naſcitur, quæ profecto noſtra eſt fides, vt Propheta ait, *Niſi credideritis, non in-* *Eſa. 7. 9.*

telligetis. In domo ergo fratris primogeniti filij conuiuãtur, dum virtutes noſtræ in habitaculo fidei ſacri eloquij cibo ſatiantur. Quid arantes boues, niſi grauiores noſtras cogitationes accipimus? Quid paſcentes intelligimus aſinas, niſi ſimplices motus cordis? Sed plerúmque hoſtis callidus graues cogitationes, voluptatis delectatione corrumpit, & motus ſimplices cordis, laude ſubtilitatis etſi non interimit, ſubrepens tamen nocet. Aliter. Arantes boues, cogitationes ſunt charitatis, quibus prædicando prodeſſe aliis conamur. Per aſinas verò patientia & manſuetudo ſignari poteſt. Sed malignus arantes boues ſubtrahit, cùm nos in torporem mergit, vt aliis prodeſſe non libeat, etiam cùm à propriis vacamus, & dum tolerantiam cogitationis vel ad momentum turbat, quaſi abſtuliſſe ſe ab agro cordis aſinas exultat. Aliis ergo pereuntibus, vnus ad domum redit, dum turbatis in tentatione motibus, diſcretio ad conſcientiam recurrit, vt quod repentinis incurſibus præoccupata mente perdidiſſe ſe penſat, hoc compunctionis ſtudio afflicta recipiat. Sequitur.

16. *Cúmque adhuc ille loqueretur, venit alius & dixit. Ignis Dei cecidit è cœlo, & tactas oues,* &c. Intuendum quippè eſt quàm callidè dicitur ignis Dei. Ac ſi diceretur. Illius animaduerſionẽ ſuſtines, quem tot hoſtiis placare voluiſti; eius iram toleras, cui quotidie ſeruiens inſudabas. TYPICE. Cœlum hoc in loco, Sacerdotes vel Phariſæos, vel Legiſdoctores non inconuenienter accipimus, vt Moyſes ait. *Attẽde cœlũ & loquar.* Qui per cœleſte officium deſuper lucere videbãtur. Sed quia ipſi

ſummopere in redemptoris noſtri aduerſitate commoti ſunt, quaſi ignis de cœlo cecidit, dum ad decipiēdum imperitū populum ab his etiam qui vera docere putabantur, flamma inuidiæ exarſit. Quid autem in ouibus atque pueris, niſi innocentes quoſque, ſi tamen adhuc infirmos accipimus? qui dum aduerſitatem Phariſæorum ac Principum tolerare timuerunt, infidelitatis concrematione conſumpti ſunt. A præpoſitorum ouium cordibus flamma inuidiæ corruit, & quicquid boni in plebibus oriebatur, incēdit. Vnus fugit, quia dum impletur prædicta cauſa malitiæ, fallaciæ interitum euadit ſermo propheticus qui ait, *Et nunc ignis aduerſarios conſumit.* *Ezech.15.7*
MORALITER. Quid per oues, niſi cogitationis innocentia, vel bonorum cordium mundicia deſignatur? Et quia ab aëris poteſtatibus, qui cœlum dicitur, contra cogitationum noſtrarum mundiciam flamma liuoris irruit, de cœlo ignis venit, qui ignis Dei dicitur, quia etſi non faciēte Deo, tamē permittēte Deo generatur. Sed vnus fugit, cùm perturbatis cogitationibus diſcretio non ſuccumbit, vt damna ſua animo renunciet, & quaſi dominum ad lamentū vocet. Sequitur.

Chaldæi fecerūt tres turmas. Ecce iterū ne quid minùs de humana aduerſitate doluiſſet, Chaldæorum turmas irruiſſe denūciat. TYPICE. Chaldæi interpretātur feroces, quo nomine deſignantur perſecutionis Domini auctores, qui dicebant *Crucifige, Crucifige.* Tres turmæ Phariſæi, Herodiani, & Sadducæi ſunt. Camelos rapiunt dū Samaritanos & quoſdā ex Iudæa, vel tortuoſas mētes infirmantium perſuadendo ad interitū trahunt. 17. *Ioan.19.6.*

Pueros etiam gladio feriunt, quia & ſi qui in populo vti iam ratione potuerant, eis ipſis non virtute rationis, ſed poteſtatis ratione contraibant. A quibus euadens puer qui nunciat, fugit; quia illis iniqua patrantibus, eos nimirum deſerens, ſermo propheticus conualeſcit qui ait. Et
Ierem. 2. 8. *tenentes legem, neſcierunt me.* TROPOLOGICE. Per camelos qui mundum aliquid dum ruminant, immundum dum nequaquam vngulam findunt habent, ſupra diximus bonas rerum tẽporalium diſpenſationes intelligi. In quibus quo eſt cura diſtentior, eo nobis multiplicius inſidiatur inimicus. Omnis enim terrenis rebus diſpenſandis præſidens, occulti hoſtis iaculis latiùs patet. Quaſi enim tres turmas contra camelos facere eſt, terrenarum rerum diſpenſationum ſtudia, modò inlicito opere, modò ſuperflua locutione, modò inordinata cogitatione vaſtare. Vnus autẽ fugiens redit, quia diſcretionis ratio mẽtis noſtræ oculis occurrit, & ſollicita ſibimet anima, quod ſubito impulſu tentationis intrinſecus amittit, intellegit. Sequitur.

18. *Loquebatur ille, & ecce alius intrauit & dixit. Filiis tuis & filiabus veſcentibus, & bibentibus vinum,* & reliqua. Latenter infert Satan, quod ipſe contra illum elementa mouerit, qui moueri permiſit. Quamuis & ipſe ſemel accepta à Domino poteſtate ad vſum ſuæ nequitiæ etiam elemẽta concutere præualet. Et notandum quia in extremo filiorum mortem intulit, ne vilia pater rei familiaris damna duceret, ſi illa iam orbatus audiret. Quamquã enim conuiuia peragi ſine culpa vix poſſint, abſit vt tanti viri filios per cõuiuiorum

ſtudia iugurgitando ventri vacaſſe ſuſpicemur. In die ergo primi fratris, filios obruit, quia antiquus hoſtis in minorũ morte ſubuerſionis aditũ per neglegentiam maiorum quærit. MYSTICE. Filij & filiæ prædicantes Apoſtoli ac plebes deſignantur, qui in domo fratris primogeniti conuiuari referuntur, quia in habitatione adhuc Iudaici populi ſacræ prædicationis delitiis veſcebantur. Regio deſerti, cor infideliũ eſt, quod dum Creator deſerit, nullus inhabitator colit. Ventus vehemens à regione deſerti irruit, quia in paſſione Redemptoris noſtri contra fideles eius, fortis tentatio à cordibus Iudæorũ venit. Vel certè regio deſerti immundorũ ſpirituum eſt multitudo, qui corda perſecutorũ commouerunt. Domus, eſt Synagoga. Quatuor anguli, quatuor ordines regentium, Sacerdotũ ſcilicet, & Scribarum, & Seniorum populi, atque Phariſæorum. Ab immundis ſpiritibus quippe vẽtus, id eſt, tentatio, irruit: & mentes quatuor ordinũ malitia perſecutionis excitauit. Domus liberos oppreſſit, quia dum Iudæa incredulitate Dominicæ perſecutionis cadit, Apoſtolorum fidem deſperationis formidine obruit. Vnus euadit, quia conualuiſſe ſermo propheticus qui hæc nunciauerat oſtenditur dicens. *Dilectus meus in domo mea fecit ſcelera multa.* Et illud. *Percutiã paſtorẽ, & diſpergentur oues gregis.* MORALITER. Domus, noſtra conſcientia eſt. Quatuor anguli, quatuor ſunt virtutes, ſcilicet Prudẽtia, Fortitudo, Temperantia, & Iuſtitia. Regio deſerti immundi ſunt ſpiritus, qui à Deo ſunt derelicti.

Ierem. 11 15.

Matt. 26. 31.

19. Ventus ergo vehemẽs quatuor angulos domus

concutit, quia fortis tentatio occultis motibus
quatuor virtutes quatit : & quaſſatis angulis
domus ruit, dũ pulſatis virtutib' cõſcientia tur-
batur. Intra hos autem quatuor angulos domus
filij conuiuantur, quia intra arcana mentis cor
principaliter his quatuor virtutibus ad ſummæ
rectitudinis culmen erigitur, & virtutes ceteræ
quaſi quædam cordis ſoboles ſe inuicẽ paſcunt.
Euerſa igitur domo, motiũtur filij, quia turbata
in tentatione conſcientia, obruuntur genitæ in
corde virtutes. Cum quibus etiã & tres ſorores
occumbunt, quia in corde nonnunquam per
flagella turbatur charitas, per formidinem con-
cutitur ſpes, per quæſtiones pulſatur fides. Vnus
euadit, quia mentis diſcretio etiã in tentamenta
incolumis permanet, vt dolens animus vires,
quas quaſi amittere cœperat, pœnitendo con-
ſeruet. Sequitur.

20. *Tunc ſurrexit Iob, & ſcidit veſtimenta ſua, & tonſo
capite corruens in terram, adorauit.* Nonnulli magnæ
conſtantiæ philoſophiam putant, ſi diſciplinæ
aſperitate correcti, ictus verberum doloreſque
non ſentiant. Nonnulli verò tam nimis percuſ-
ſionum flagella ſentiunt, vt immoderato dolore
commoti, etiam in exceſſu linguæ dilabantur.
Ierem.5 3. De illis quippè dicitur per Prophetã. *Percuſſiſti
eos, nec doluerunt. Attriuiſti eos, & renuerunt accipere*
Pſal.139.11. *diſciplinam.* De iſtis Pſalmiſta ait. *In miſeriis non
ſubſiſtent.* Beatus itaq; Iob quia veræ philoſophiæ
regulã tenuit, cõtra vtraq; mira ſe arte ſeruabat.
Quod veſtimenta ſcidit, flagelli dolorem ſenſit.
Quod verò adorauit, cõtra flagellãtis iudicium
nõ exceſſit. Duo enim ſunt præcepta charitatis,
amor videlicet Dei & proximi. Vt dilectionem

proximi exolueret, impendit luctum, vt Dei nõ deſereret expleuit inter gemitus orationẽ. Mos veterum fuit, vt quiſquis capillos nutriẽdo ſeruaret, eos tempore afflictionis abſcideret, & qui tranquillitatis tempore capillos abſcideret, eos in afflictione enutriret. Beatus itaque Iob tranquillitatis tempore capillos ſeruaſſe oſtẽditur, cùm ad dolorem caput totondiſſe memoratur. MYSTICE. Surgere Domini eſt peccatores qua diſtricto iudicio ne derelinquat oſtendere. Surrexit, quia quãdo iudicio perſecutores ſuos desereret, monſtrauit. Quid enim veſtimentum Domini, niſi Synagoga extitit? Sicut enim his nunc veſtitur, à quibus diligitur, vt Paulus ait. *Vt exhiberet ſibi glorioſam Eccleſiam, nõ habentẽ rugam aut maculam*, ita cùm incarnandũ eum Prophetis prædicantibus Iudæa credidit, adhærẽdo nihilominus veſtis fuit. Sed veſtẽ ſcidit, dum in Iudæa alios ab infidelitate ſuſtulit, alios in infidelitate dereliquit. Sciſſa enim veſtis erat, de qua Euangeliſta ait. *Alij autẽ dicebãt quia bonus eſt, alij autẽ nõ, ſed ſeducit turbas.* Quid per deciſos capillos, niſi Sacramentorum ſubtilitas? Quid per caput, niſi sũma ſacerdotij deſignatur? Vnde ad Ezechielẽ Prophetam dicitur. *Tu fili hominis ſume tibi gladiũ acutũ radentẽ capillos, & aſſumes eum, & duces per caput tuum & barbam.* Quid per terrã hoc loco, niſi peccator homo exprimitur? Primò enim homini dictum eſt. *Terra es, & in terrã ibis.* Terræ ergo nomine peccatrix gẽtilitas deſignatur. Mediator igitur noſter quaſi detonſo capite in terrã corruit, quia ſacramẽta legis à ſacerdotio Synagogæ ſuſtulit, eámq; deſerens, ad notitiã gentiũ venit. Corruere Dominus dicitur, vt illud. *Verbum miſit*

Epheſ. 5. 27
Ioan. 7. 12.
Ezech. 5. 1.
Gen. 3. 1.

Eſa. 9. 8. *Dominus in Iacob, & cecidit in Iſraël.* Benè autē dicitur, quod corruens adorauit, quia dum ipſe humilitatem carnis ſuſcepit, in ſe credētibus vota humilitatis infudit. Fecit enim quæ fieri docuit, ſicut & de eius ſpiritu dicitur. *Poſtulat pro nobis*
Rom. 8. 26. *gemitibus inenarrabilibus.* Qui patrem etiam ante paſſionem pro nobis exorauit. MORALITER. Auditis ergo aduerſis ſurgere eſt expertis tentationibus mentē ad certamina robuſtiùs parare. Veſtimenta ſcindimus, dum diſcernēdo noſtra opera retractamus. Quod noſtra nos opera velut veſtimēta ante Deum tegant, Angelus dicit.
Apoc. 16. 15. *Beatus qui vigilat & cuſtodit veſtimenta ſua, ne nudus ambulet.* Quid moraliter per capillos niſi animi affluentes cogitationes accipimus? Quid per caput, niſi mens ipſa ſignatur? Caput ergo detondere eſt cogitationes ſuperfluas à mēte reſecare, *Et detonſo capite in terrā corruit.* Qui repreſſis præſumptionis ſuæ cogitationibus, quàm in ſemetipſum infirmus ſit, humiliter agnoſcit. Ergo aduerſis auditis detondetur caput, cùm tentationibus vehemēter irruentibus, à præſumptionis ſuæ cogitationibus mens nudatur. Et notādum quod in terram corruens, adorauit. Ille enim veram Deo orationem exhibet, qui ſemetipſum quia puluis ſit humiliter videt. Sequitur.

21. *Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc.* Quia verò omnes nos terra genuit, hanc nō immerito matrē vocamus, vt ſcriptum
Eccle. 40. 1. eſt. *Graue iugum ſuper filios Adam à die exitus de vētre matris eorum, vſq; in diem ſepulturæ in matrē omnium.* Ac ſi dicat. Nudum me huc intrantem terra protulit, nudū me hinc exeuntē terra recipiet.

MY-

MYSTICE. Redemptoris mater iuxta carnem Synagoga extitit, ex qua ad nos per corpus viſibilis proceſſit. Sed nudus de vtero matris exijt, quia Synagogæ carne prodiens, conſpicuus ad gẽtes venit. Quod benè Ioſeph qui relicto pallio fugit, ſignatũ eſt. Nudus quippè ad vterum matris reuertitur, cùm in mundi huius termino is qui in ſeculo fact⁹ homo deſpicitur, Synagogæ ſuę oculis Deus antè ſecula declaratur. Hinc Paulus ait. *Cæcitas ex parte cõtigit in Iſraël, donec plenitudo gentiũ intraret, & tunc omnis Iſraël ſaluus fiet.* Rom. 11. 25.

MORALITER. Ac ſi tentatus animus, & infirmitatis ſuæ inopia deprehenſus dicat. Nudum me in fide prima gratia genuit, nudum eadem gratia in aſſumptione ſaluabit. Eſt namq; magnum turbati animi ſolatium, vt pulſatus vitijs, cùm ſe quaſi nudari virtutibus conſpicit, ad ſolam miſericordiæ ſpem recurrat, & eo ſe nudari nõ ſinat, quo ſe à virtutibus humiliter nudum putat. Sequitur. *Dominus dedit, Dominus abſtulit.* Sanctus vir tentante aduerſario cuncta perdiderat, ſed tamen ſciens quia contra ſe Satan tentandi vires, niſi permittente Deo nõn haberet, non ait, Dominus dedit, Diabolus abſtulit, ſed *Dominus dedit, Dominus abſtulit.* Fortaſſis enim fuerat dolendum, ſi quod Conditor dederat, hoſtis abſtuliſſet, at poſtquam non abſtulit, niſi ipſe qui dedit, ſua recepit, non noſtra abſtulit. Addit dicens. *Sicut Domino placuit ita factum eſt.* Si igitur iuſta placere Domino ſcimus, pati autem nulla, niſi quæ Domino placuerint, poſſumus, iuſta ſunt cũcta quæ patimur, & valde iniuſtum eſt, ſi de iuſta paſſione murmuramus. Sequitur.

Sit nomen Domini benedictum. Ecce omne quod rectum ſenſit, Domini benedictione concluſit. Vt hinc aduerſarius inſpiciat ad pœnam ſuam vnde erubeſcat, quia ipſe Deo contumax etiam in beatitudine conditus extitit, cui homo hymnum gloriæ etiam percuſſus dicit. Redemptor autem noſter per hoc quod dictus eſt cum patre dat omnia, per hoc verò quod homo eſt, à patre accipit omnia. Dicat igitur de Iudæa cùm veturum incarnationis eius myſterium crederet. *Dominus dedit.* Dicat de Iudæa cùm expectatam incarnationis præſentiam cõtempſiſſet. *Dominus abſtulit.* Quod autem Dominus gratias egiſſet, Euangelium atteſtatur. *Accepto* enim *pane gratias egiſſe* perhibetur. Gratias itaque agit, qui flagella alienæ iniquitatis ſuſcepit, & qui nil dignum percuſſione exhibuit, humiliter in percuſſione benedicit. Vt hinc videlicet oſtendat, quid vnuſquiſque in flagello propriæ culpæ facere debeat, ſi ille æquanimiter flagella culpæ portauit alienæ, & quid faciat ſubditus, ſi hæc fecit patri æqualis. MORALITER. Tentationibus eruditus creſcit, qui & in virtute habita largitatem dantis, & in perturbatione fortitudinis poteſtatem tollẽtis agnoſcit. Quæ tamen fortitudo non tollitur, ſed perturbatur, cùm à mente humili ſedulò cuſtoditur. In hoc verò quod interna perturbatione cõcutimur, dignũ eſt vt ad cõditoris iudicium recurramus, vt inde cor noſtrũ adiutorio ſuo maiores laudes exhibeat, vnde pulſatum verius imbecillitatẽ infirmitatis ſuæ penſat. Sequitur.

Luc. 21. 19.

22. *In omnibus his non peccauit Iob labijs ſuis.* &c. Quia

tacito cogitationis motu poſſumus non loquẽdo peccare, & de Beato Iob dictum eſt *non peccauit*, conſtat quod murmurationis vitium à cogitatione reſtrinxit. Et cùm dicit. *Stultum locutus nõ eſt*, patet quia culpam à lingua compeſcuit. Nec peccauit ergo, nec ſtultè locutus eſt, quia nec per conſcientiã tacitus tumuit, nec linguam in cõtumaciam relaxauit. ALLEGORICE. Quod nec peccaſſe, nec ſtultum aliquid contra Deũ locutus ſit Dominus, Petrus atteſtatur dicens. *Qui peccatũ non fecit, nec dolus inuentus eſt in ore eius*. MORALITER. Solerti enim cura cuſtodire animus dolens debet, ne cùm ſe intus tentatio ſtimulat, in verbis forte illicitæ locutionis erũpat. Ne de probatione murmuret, ne ignis qui hunc velut aurum cõcremat, per exceſſum ſermonis illiciti in paleæ fauillam vertat. Nil verò obſtat, ſi hoc quod de virtutibus diximus, de his quæ in oſtenſione virtutis dantur donis Spiritus ſancti ſentiamus. *Alij* namque *prophetiæ*, *alij genera linguarum, alij virtutes curationum* donantur. Sed quia hæc ipſa dona non ſemper in mente eodẽ modo ſint, liquidò oſtenditur. Quod ne ſe mẽs in præſumptione eleuet, aliquãdo vtiliter ſubtrahuntur. Alię namq; ſunt donationes ſancti Spiritus, ſine quibus ad vitam nequaquã pertingitur, vt eſt mãſuetudo, humilitas, fides, ſpes, charitas; aliæ quibus vitæ ſanctitas pro aliorũ vtilitate declaratur, vt eſt prophetia, virt⁹ curationũ, genera linguarũ. Illa ergo ſine periculo amitti non poſſunt, iſta plerũq; ſine diſpẽdio ſubtrahũtur. Sed cùm ſubtrahuntur dicamus. *Dominus dedit, Dominus abſtulit. Sit nomen Domini benedictum.*

1. Pet. 1. 22.

1. Cor. 12. 10

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER TERTIVS.

Cap. II. F*ACTVM eſt cum quadam die ve-*
1. *niſſent filij Dei, & adſiſterent coram*
2. *Domino, veniſſet quoque Satan inter*
3. *eos, & ſtaret in conſpectu eius, vt di-*
ceret Dominus ad Satan. Vnde venis? Qui reſpondens ait. Circuiui terram, & perambulaui eam. Et dixit Dominus ad Satan. Numquid conſideraſti ſeruum meum Iob, quod non ſit ei ſimilis in terra, vir ſimplex & rectus, ac timens Deum & recedens à malo? Hęc quia latiùs ſuperiùs diſſeruimus, meliùs eſt vt ſilendo prætereamus. Quamuis quod ei dicitur *vnde venis?* Non vt prius dicatur, ac ſi enim Dei vox dicat. Ecce ab vno, & in infirma carne poſito vinceris, qui te contra me auctorem omnium erigere conaris. Vnde mox Dominus cùm Beati Iob bona ſicut prius, diceret; hæc cum victoriæ triumphis enumerans adiungit. *Adhuc*

Digitized by Google

retinens innocentiam ſuam. Ac ſi apertè dicat. Tu quidem maliciam exercuiſti, ſed ille innocentiam non amiſit. Sequitur. *Tu autem commouiſti me aduerſus eum, vt affligerem eum fruſtra.* Quęramus ergo quomodo fruſtra, quomodo non fruſtra. Quia enim iuſtus eſt Deus, affligere fruſtra non poteſt. Sed rurſum quia verax eſt, aliter non potuit dixiſſe quàm fecit. Neceſſe quippè erat, vt ſanctus vir ſoli Deo ſibique notus, quanta virtute polleret, ad imitandum cunctis innoteſceret. Aperta nāque alijs virtutis exempla non daret, ſi ipſe ſine tentatione remaneret. Fruſtra ergo percuſſus eſt, cui culpa nulla reciditur, & non fruſtra, cui virtus ad meritum cumulatur. Quid eſt quod dicit. *Commouiſti me?* Numquid Satanæ verbis veritas in ſubditorum ſuorum cruciatibus accenditur? Abſit. Sed quia nos ferire niſi commoti, neſcimus; ipſa diuina percuſſio, commotio dicitur, & ad noſtra verba, diuina voce deſcenditur, vt eius factum vtcumque capiatur. Sed quia hæc iam allegoricè ſupra diſcuſſimus, replicare vitamus. Hinc ergo initium ſumimus. Itaque ait. *Commouiſti me fruſtra.* Cùm Iob Redemptoris noſtri ſpeciem teneat, eique vna ſit cum patre ſubſtantia, vnáque poteſtas, quomodo per Satan motum ſe aduerſus eum aſſerit? Satan itaque ad huius afflictionem Dominum tūc commouit, quando in Paradiſum primum hominem à culmine iuſtitiæ inobedientiæ culpa proſtauit. Niſi enim Adam primus per voluntarium vitium in anima mortem traxiſſet, Adam ſecundus ſine vitio in carnis mortem non veniret voluntariam. De quo

& benè additur *fruſtra*. Fruſtra quippè afflictus
eſt, qui & culpæ vltione preſſus eſt, & culpæ cō-
Sap.12.15. tagio inquinatus non eſt. Hinc eſt quod patri
quidam ſapiens dicit. *Cùm ſis iuſtus, iuſtè diſponis*
omnia, eum quoque qui non debet puniri con-
demnas. Sequitur.

4. *Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro*
anima ſua. Sæpè enim dum venire ictum contra
faciem cernimus, manum palpebris opponi-
mus, vt ab ictu oculos defendamus, & corpus
vulneri obijcimus, ne in corpore teneriori vul-
neremur. Satan ergo hæc conſuetè ſciens fieri,
dicit. *Pellem pro pelle.* Ac ſi apertè dicat. Idcirco
Iob tot extra ſe flagella æquanimiter patitur,
quia pauet ne ipſe feriatur. Sequitur.

5. *Mitte manum tuam, & tange os eius & carnem*, &
reliqua. Superius dixit. *Tange cuncta quæ poſſidet*,
nunc quaſi prioris propoſitionis oblitus, fra-
ctus de alijs, alia poſtulat. MYSTICE. Mali-
gnus ſpiritus Redemptorem noſtrum miracu-
Marc.1.24. lis coruſcare conſpiciens, clamat. *Scimus quia ſis*
ſanctus Dei. Qui hæc dicens, cognoſcendo Dei
filium pertimeſcit. Sed tamē vim ſupernæ pie-
tatis ignorans, nonnumquam dum paſſibilem
conſiderat, hominem purum putat. Multos au-
tem ſubſtantialis ſpecie in paſtorali poſitos lo-
co didicerat, qui à viſceribus charitatis alieni,
valde pro minimo aliena damna penſabant.
Hunc ergo quaſi ex illis colligens, quia ſubtra-
ctis multis ſuperari non vidit, vſque ad eius car-
nem per tactum paſſionis exarſit, velut diceret.
Pellem pro pelle, & reliqua. Ac ſi apertè dicat.
Moueri de his quæ extra ſe ſunt, negligit; ſed

tunc veraciter qui ſit agnoſcitur, ſi in ſeipſo quod doleat experitur. Hæc per ſe Satan cùm fieri appetit, nō verbis, ſed deſiderijs, dixit. Hæc per membra ſua & verbis & deſiderijs intulit. Ipſe quippè loquitur, cùm iuxta Prophetæ vocem eius ſequaces dicunt. *Mittamus lignum in panem eius.* Sequitur. *Ierem. 11. 19*

Ecce in manu tua eſt, veruntamen animam eius ſerua. Manui itaque aduerſarij ſanctus vir traditur, ſed tamen in intimis adiutoris ſui manu retinetur. De illis quippè ouibus erat, de quibus Veritas dicit. *Non rapiet eas quiſquam de manu mea.* Et tamen expetenti hoſti dicitur. *Ecce in manu tua eſt.* Iſdem ergo in manu Dei, iſdem in manu Diaboli. Pius enim adiutor; quia tenuit quem conceſſit, & dando non dedit, quem aduerſarij ſui iaculis eiectis abſcōdit. Seruare autem animam Satan dicitur, inrumpere non audere, ſicut patri dicimus. *Et ne nos inducas in tentationem.* MYSTICE. Membrum Diaboli Pilatus, corpus eius ſacerdotum principes extiterunt. Cùm ergo ſe pro noſtra redemptione Dominus membrorum Satanæ manibus tradidit, quid aliud quàm eiuſdem Satanæ manum in ſe ſæuire permiſit? Si igitur poteſtas Satanæ, eius accipitur manus, eius manus iuxta carnem pertulit; cuius poteſtatem corporis vſque ad ſputa, colaphos, flagella, crucem, lanceamque tolerauit. Vnde & Pilato dixit. *Non haberes in me poteſtatem, niſi tibi datum eſſet deſuper. Animam verò eius ſerua.* Non quo hanc tentare prohibetur, ſed quo hāc tentare non poſſe conuincitur. Neque enim

6. *Ioan. 10. 28.* *Matth. 6. 13.* *Ioan. 19. 11.*

ſicut nos tentatione concutimur, ita Redemptoris noſtri anima tentationis eſt neceſſitate turbata. Etenim ſi tentationem exterius eſt dignatus ſuſcipere, mens tamen eius exteriùs diuinitatis ſuæ inhærens, inconcuſſa permanebat. Poteſt etiam eius anima electorum vita ſignari, & cùm Satan ad feriendam Redemptoris carnem permittitur, ab anima ſeparatur. Quia cùm corpus eius ad paſſionem accipit, electos eius à iure ſuæ poteſtatis amittit. Cumque illius caro per crucem moritur, horum mens contra tentamenta ſolidatur. Sequitur.

7. *Egreſſus Satan à facie Domini.* Sæpius hæc ſunt ſuperiùs dicta. *Percuſſit Iob vlcere peſſimo, à planta pedis, vſque ad verticem eius.* Sæpè enim multa flagella ex qualitate, ſi videlicet cùm multa ſunt, non ſint grauia, & ſæpè grauia ex quantitate, ſi non ſint multa, leuigantur. Aduerſarius verò in ſanctum virum non ſolùm per nequitiam qualitatis, vt illud. *Percuſſit Iob vlcere peſſimo,* ſed etiã per pondus quantitatis exarſit, vt illud. *A planta pedis vſque ad verticem eius.* MYSTICE. Corpus Domini omnes ſunt electi. Ab ipſo itaque mundi exordio redemptoris noſtri corpus expugnare conatus eſt. A planta ergo pedis vſq; ad verticem vulnus intulit, qui à puris hominibus inchoans, vſque ad ipſum caput Eccleſiæ ſæuiendo peruenit. Nullus itaque electorum in hac vita venit, qui non huius hoſtis aduerſa ſuſtinuit. MORALITER. Sic nos quippè diuina pietas deſerit, vt deſerendo cuſtodiat. Sic cuſtodit, vt tamen permiſſo tentationis articulo, ſtatum nobis noſtræ infirmitatis oſtendat. A

Digitized by Google

planta nos pedis vſque ad verticem hoſtis vulnerat, quia nimirum cùm licentiam percipit, à minimis incipiens vſque ad maiora peruenit. Qui corpus lacerat, ſed ad animam non peruenit, cùm cunctis cogitationibus interior, inter ipſa vulnera delectationum quæ ſuſcipit, arcani propoſiti intentio reſiſtit, vt quamuis delectatio mentem mordeat, deliberatione tamen ſanctæ rectitudinis vſque ad conſenſum molliter non inflectat. Sequitur. *Qui teſta ſaniem radebat, ſedens in ſterquilinio.* Quid teſta, niſi lutum? quid ſanies, niſi lutum? Luto ergo tergebat lutum. Penſabat quippè vir ſanctus vnde ſumptũ fuerat quod geſtabat, & corpus quod ſibi ſanum ſubdiderat, percuſſum fragmento fictili curauit. In ſterquilinio ponebat corpus, vt ex terra ſumptum quæ eſſet carnis ſubſtantia, benè proficiens perpenderet animus. Intueri libet quare omnipotens Deus in hoc ſæculo ſic vehementer deſpicit, quos ſic ſublimiter antè ſecula elegit. Idcirco quippè nos ſic premit in infimis, quia videt quomodo remuneret in ſũmis. Hinc ergo vnuſquiſque colligat, quid illic ſint paſſuri quos reprobat, ſi hic ſic cruciat quos amat? TYPICE. Quid aliud in manu Domini eſt teſta, niſi caro ex noſtræ ſubſtãtiæ luto ſumpta? Etenim teſta igne ſolidatur, & caro Domini per paſſionem robuſtior extitit, vt illud Prophetæ. *Aruit velut teſta virtus mea.* Sanies itaque *Pſal. 21.16.* putredo eſt ſanguinis, & peccata carnis, ex longa vetuſtate peior ſanies eſt. Vulnus itaque in ſaniem vertitur, cùm neglecta culpa vſu deterius grauatur. Redẽptor itaque noſter, corpus

Digitized by Google

ſuum in manibus perſequentium tradēs, ſaniem
Rom. 6. 5. teſta raſit, quia peccata noſtra carne ſua deleuit.
Venit, vt ſcriptum eſt, *in ſimilitudinem carnis peccati*, vt de peccato damnaret peccatum. Teſta ergo ſanies raditur, cùm carne culpa ſuperatur. Qui non in foro vbi lex perſtrepit, ſed in ſterquilinio reſidet, quia atteſtante Paulo. *Infirma mundi elegit, vt confunderet fortia.* Ecce dolens in ſterquilinio ſedet, quia poſt perpetratas culpas libenter corda pœnitentium poſſidet. Qui dum mala ſua flendo conſiderant, quaſi antè ſe ſtercora ſeſe abijciendo coaceruāt. Vnde per Prophetam dicitur. *Ad quem reſpiciam, niſi ad humilem & quietum?* Cotidie etiam nunc vſque peruerſa tolerat, cùm à reprobis eius electi lacerantur. Prauis enim moribus in Eccleſia Redemptoris vitam multi inſequuntur, non gladijs, ſed malis actibus. Qui non ſolùm prauæ actioni ſeipſos inferunt, ſed etiam iuſtorum rectitudinem inflectere ad peruerſa moliuntur. MORALITER. Quid per teſtam niſi vigor diſtrictionis, quid per ſaniem niſi fluctus inlicitæ cogitationis accipitur? Percuſſi ergo teſta ſaniem radimus, cùm poſt pollutionem cogitationis illicitæ noſmetipſos aſperè dimicando mundamus. Aliter. Per teſtam fragilitas mortalitatis intelligitur. Teſta ergo ſaniem mundare eſt mortalitatis curſum fragilitatemque penſare. Cùm ergo praua ſe cogitatio menti influit, quaſi ex vulnere ſanies decurrit. Sed citiùs ſanies tergitur, ſi in conſideratione noſtra fragilitas quaſi in manu teſta teneatur. Sanies itaque tergitur, cùm culpa non ſolùm ab opere, ſed etiam à co-

Margin notes: 1. Cor. 1. 17. (beside "quilinio reſidet…"); Eſa 66. 2. (beside "phetam dicitur…")

gitatione reſecatur. Hinc Domin⁹. *Dico*, inquit, *vobis, quod ſi quis viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iã mœcatus eſt eam in corde ſuo.* In ſterquilinio ſedet, qui infirmitatem ſuam ſolicitus reſpicit, & ſe de bonis quæ per gratiam percipit, non extollit. In ſterquilinio nobis ſedere eſt, ad ea quę illicitè geſſimus, mentis oculos pœnitendo reducere. Sequitur. *Matth. 5. 28*

Dixit autẽ illi vxor ſua. Adhuc tu permanes in ſim- 9.
plicitate tua? Benedic Deum & morere. Antiquus hoſtis humanum genus duobus modis tentare cõſueuit. Vt videlicet corda ſtantium, aut tribulationibus frangat, aut perſuaſionibus molliat. In vtriſque ergo contra Beatum Iob ſe vehementer exercuit. Nam patrifamilias intulit dãna rerum, victûſq; ad ſubtilia tẽtandi argumenta cõuertitur. Cor igitur mulieris tenuit, & quaſi ſcalam qua ad cor viri aſcendere potuiſſet, inuenit, ſed nihil hac arte præualuit. Cùm enim cor noſtrũ antiquus hoſtis ſua perſuaſione non ſubruit, ad hoc nimirum per linguas adhærentiũ ſubrepit. Hinc enim ſcriptum eſt. *A filijs tuis caue, & à domeſticis tuis adtende.* Et rurſum. *Inimici hominis domeſtici eius.* Mystice. Cuius ſpeciem malè perſuadens mulier renuit, niſi quorũlibet carnaliũ in Eccleſię ſinu poſitorũ? Qui quo verbis profeſſæ fidei intus ſunt, eo bonos incorrectis ſuis moribus peius premunt. Suadent nãq; nos aliquando verbis, aliquãdo exẽplis illiciũt. Sed hoc ipſum aliquando metu, aliquãdo verò audacia agere moliuntur. Quorum Petrus & Saruię filius ſpeciem tenuerunt. Illę videlicet à paſſione Dominum prohibendo, hic verò maledicentem Regi extinguere cupiens. *Eccleſ. 32. 26* *Matt. 10 36.*

Digitized by Google

Sed valde deteriores ſunt, qui huic culpæ non formidine, ſed elatione ſuccumbunt. MORALITER. Vxor namque malè ſuadens, eſt carnalis cogitatio mentem laceſcens. Sæpe enim & foris flagellis atterimur, & intus carnali ſuggeſtione fatigamur. Hinc Ieremias ait. *Foris interficit gladius, & domi mors ſimilis eſt.* Sed hæc aliter aguntur à reprobis, aliter ab electis. Illorum namque corda ita tentantur vt cõſentiant, iſtorum non tentationes quidem ſuſcipiunt, ſed repugnant. Sequitur.

Thren. 1. 20.

10. *Reſpondens autem Iob dixit. Quaſi vna de ſtultis mulieribus locuta es.* Ecce vbique hoſtis frangitur, vbique ſuperatur, quia enim ſenſus prauæ mulieris, non autem ſexus in vitio eſt. Nequaquam ait, locuta es quaſi vna ex mulieribus, ſed ex ineptis mulieribus, vt videlicet oſtendatur, quia quod prauum ſapit, accedentis ſtultitiæ, nõ autem conditæ ſit naturæ. Sequitur. *Si bona ſuſcepimus de manu Domini, mala quare non ſuſtineamus?* Bona, ſcilicet dona Dei, vel temporalia vel æterna. Mala autem flagella præſentia appellans. De quibus Dominus per Prophetam dicit. *Ego Dominus & non eſt alter, formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem & creans malum.* Magna quippè conſolatio tribulationis eſt, ſi cùm aduerſa patimur, auctoris noſtri ad memoriam dona reuocemus, nec frangit quod ex dolore obuiat, ſi menti citius hoc quod ex munere ſubleuat, occurrat. Hinc namque ſcriptum eſt. *In die bonorum, ne immemor ſis malorum, & in die malorum ne immemor ſis bonorum.* MYSTICE. Sancti viri tribulationum bello deprehenſi, cùm vno eodém-

Eſa. 41. 7.

Eccleſ. 11. 17.

Digitized by Google

que tempore alios ferientes, alios ſuadentes ſentiunt, illis opponunt ſcutum patientiæ, iſtis iacula intorquent doctrinæ. Hos docentes corrigunt, illos tolerantes premunt. Inſurgentes namque hoſtes patiendo deſpiciunt, infirmantes verò ciues, compatiendo ad ſalutem reducunt. Quia enim electis dicitur. *Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum*, mentes carnalium quæ in fluxa Deo intentione deſeruiunt, non immeritò mulieres vocantur. Ac ſi dicatur. Si ad bona æterna tendimus, quid mirum ſi tēporalia mala ſufferamus? Hinc Paulus ait. *Non ſunt condignæ paßiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*. MORALITER. Quiſquis ſubigere vitia appetit, & ab æterna intentione retributionis culmina veræ intentionis greſſibus tendit, quo magis vallari ſe vitiorum bello vndique conſpicit, eo ſe virtutum armis robuſtiùs accingit, & tanto minus iacula metuit, quanto contra hæc iacula venientia fortiter pectus munit. Sequitur. *In omnibus his, non peccauit Iob labijs ſuis*. Duobus modis labijs delinquimus, cùm aut iniuſta dicimus, aut iuſta reticemus. Nam & ſi aliquando reticere culpa non eſſet, Propheta non diceret. *Væ mihi, quia tacui*. Beatus Iob in cūctis quæ egit, in labijs ſuis minimè peccauit, quia nec contra ferientē ſuperba dixit, nec contra ſuadentem reticuit. MYSTICE. Sancti viri cùm perſecutionem foris intuſque patiuntur, non ſolùm in Dei ieiunijs minimè excedunt, ſed neque contra ipſos aduerſarios contumelioſa verba iaculantur. Hinc Petrus ait. *Nemo veſtrûm patiatur quaſi homicida, aut fur, aut maledicus*.

Pſal. 16. 4.

Rom. 8. 18.

Eſa. 6. 5.

1. Pet. 4. 15.

Maledicus enim patitur, qui paſſionis ſuæ in tempore ſui ſaltem iniuria perſecutoris effrenatur. Sequitur.

11. *Igitur audientes tres amici Iob omne malum quod accidiſſet ei.* & reliqua. Qui ex condicto ad afflicti conſolationem veniunt, & inter ſe & erga percuſſum quantæ charitatis fuerint demonſtrantur. Quamuis & per hoc quod Scriptura hos tanti viri amicos fuiſſe teſtatur, quia boni ſtudij & rectæ fuerint intentionis oſtēditur, ſed tamen hæc ipſa illorum intentio eis ad verba prorumpētibus ante diſtricti iudicis oculos ſuborta indiſcretione fuſcauit. MYSTICE. Amici B. Iob, & ſi bona intentione ad eum cōueniunt, hęreticorum tamen idcirco ſpeciem tenent, quia ad culpam indiſcretè loquēdo dilabuntur. Sancta itaque Eccleſia cùm vulnera ſuſtinet, cùm membrorum ſuorum lapſus dolet, inſuper alios ſub Chriſti nomine tolerat hoſtes Chriſti. Ad augmentum namque doloris eius, etiam hęretici in contentione conueniunt, eamque quaſi quibuſdam iaculis, irrationabilibus verbis figunt. Sequitur. *Conuenerunt de loco ſuo.* Hęreticorum quippè locus ipſa eſt Superbia, ſicut è contra humilitas locus bonorum, vt illud Salomonis.
Eccleſ. 10. 4. *Si aſcenderit ſuper te ſpiritus poteſtatem habens, locum tuum ne dimiſeris.* Hęretici igitur de loco ſuo veniunt, quia contra ſanctam Eccleſiam ex ſuperbia mouentur. Eliphas interpretatur Dei contemptus. Baldad autem vetuſtas ſola. Dum nouæ vitæ conuerſionem hęretici neglegunt, & ex ſola vetuſtate eſt quod intendunt. Sophar diſ-

ſipatio ſpeculæ, vel ſpeculatorem diſſipans. Montes namque fidelium ad contemplanda ſuperna ſe erigunt, ſed dum hæreticorum verba peruertere recta contemplantes appetunt, ſpeculam diſſipare conantur. Benè autem loca de quibus veniunt, congrua hæreticorum actibus deſcribuntur. Dicitur enim Themanites,* Auſtes: Suites, Loquens: Naamatites, Decor. Prius enim hæreticos inordinatus calor accendit, nitor deinde loquacitatis erigit, & tunc demum decoros hominibus hypocriſis oſtendit. Sequitur. *Condixerant enim vt pariter venientes viſitarent eum, & conſolarentur.* Condicunt ſibi hæretici, quando praua quædam contra Eccleſiam concorditer ſentiunt, & in quibus à veritate diſcrepant, ſibi in falſitate concordant. Hæretici autem qui ſanctam Eccleſiam ſua docere deſiderant, ad eam quaſi conſolantes appropinquant. Nec mirum ſi amici nominantur, cùm & ipſi Traditori dicitur. *Amice ad quod veniſti?* MORALITER. Amici conſolari veniunt, ſed in contumelias erumpunt, quia vitia inſidiantia, virtutum faciem ſumunt, ſed hoſtili inuectione nos feriunt. Sæpè immoderata ira, iuſtitia, diſſoluta remiſſio, miſericordia; ſæpè incautus timor, humilitas vult videri. Benè autem dicitur. *Condixerant enim ſibi.* Vicina namque eſt Superbia iræ, remiſſio timori. Condicendo enim veniunt, quæ contra nos ſibi ex quadam prauitatis cogitatione ſociantur. Sequitur.

*f Auſter.

Matt.26.50.

12. *Cumque eleuaſſent oculos procul, nō cognouerunt eum.* Ordo quippè conſolationis eſt, vt cùm volumus afflictū quempiam à mœrore ſuſpendere, ſtudeamus prius mœrendo eius luctui concordare. Dolentem namque non poteſt conſolari, qui non concordat dolori. Sed inter hæc ſciendum eſt, quia his qui afflictum conſolari deſiderat, menſuram neceſſe eſt dolori quem ſuſcipit, ponat; ne non ſolùm dolentem non mulceat, ſed intemperatè dolēs, afflicti animum ad pondus deſperationis premat. Amici verò Beati Iob plus quàm neceſſe fuerat in conſolatione doluerunt, qui dum percuſſionem cernunt, ſed percuſſi mentem neſciunt, ita in immenſum luctum verſi ſunt, ac ſi percuſſus. Vir tantæ fortitudinis in plagam corporis, etiam corde cecidiſſet. MYSTICE. Hæretici quique cùm ſanctæ Eccleſiæ facta conſiderant, oculos leuant, quia ipſi videlicet in imis ſunt. Sancta quippe Eccleſia appetit hìc mala recipere, vt poſſit ad æternæ remunerationis præmiū purgata peruenire. Hęretici igitur quia pro magno præſentia appetunt, eam in vulneribus poſitam non cognoſcunt. Hic namque quod in illa cernunt, in ſuorum cordium cognitione non relinquunt. Sequitur. *Sciſſiſque veſtibus ſparſerunt puluerem ſuper caput ſuum in cœlum.* Sicut veſtimenta Eccleſiæ cunctos fideles accipimus, vt illud Prophetæ. *Omnibus his velut ornamento veſtieris*, ita hæreticorum ſunt omnes qui eis concordant, inhærentes illorū erroribus inuoluuntur. Qui dum ad deteriora quotidie ruunt, & ſentiendo peiora in multis ſe partibus ſcindunt.

Eſa. 49. 18.

Sicque

Sicque fit, vt ſciſſis ſequacibus malitia eorum cogitationis aperiatur, vt diſcordiam dolus patefaciat, quos ſpiritus grauis concordiæ culpa claudebat. Per puluerem, terrenam intelligentiam: per caput, mentem; per cœlum, præceptum ſupernæ locutionis accipimus. Puluerem ergo ſuper caput in cœlo ſpargere eſt, ſeculari intellectu mentem corrumpere, & de verbis cœleſtibus terrena ſentire. Super capita igitur puluerem ſpargunt, quia in præceptis Dei per terrenam intelligentiam vltra ſuarum mentium vires nituntur. MORALITER. Afflictos enim nos vitia minimè cognoſcunt, quia triſte cor mox vt pulſauerint reprobata reſiliunt; & quæ nos lætos quaſi nouerant, quia penetrabant, mœrentes cognoſcere nequeunt, quia ipſo noſtro rigore franguntur. *Qui exclamantes plorauerunt*. Signatur enim pietas per ploratum; diſcretio, per ſciſſionē veſtium; affectus operum, per puluerem capitum. Sequitur.

Sederunt cum eo in terra ſeptem diebus & ſeptem 13.
noctibus, & reliqua. Vtrum continuis ſeptem diebus & ſeptem noctibus, cum afflicto Iob ſederint, an certè diebus & noctibus totidem inſtãtia ei crebræ viſitationis adhæſerint, ignoramus. Sæpè tamen Scriptura totum pro parte, & pro toto partem ponere conſueuit. Intuendum videlicet eſt, quia ſunt nōnulli qui & loqui præcipitanter incipiunt, & effrenatè cœpta, effrenatius exſequuntur. Et ſunt nonnulli qui tardè quidē loqui inchoant, ſed ſemel inchoantes habere modum locutionis ignorant. Amici igitur B. Iob dolorem videntes, diu tacuerunt,

ſed tardè inchoantes indiſcretè loquuti ſunt, quia parcere dolenti noluerunt. Vnde neceſſe eſt vt non ſolùm intueamur quid agimus, ſed etiam cum quanta diſcretione peragamus. MYSTICE. In die quæ videmus agnoſcimus, in nocte autem aut cæcitate nil cernimus, aut dubietate caligamus. Per diem itaque intelligentia, per noctem verò ignorantia deſignatur. Septenario autem numero ſumma vniuerſitatis exprimitur. Septem enim diebus omne hoc tempus conſummatur. Quid eſt ergo in terra ſeptem diebus & noctibus ſedere, niſi quod hæretici, vel his in quibus verum lumen intelligunt, vel in his in quibus ignorantiæ tenebras patiuntur, quaſi infirmitati ſanctæ Eccleſiæ ſe condeſcendere ſimulant, & ſub blandimentorum ſpecie dolos deceptionis parant. In terra ergo conſedere eſt, aliquid de imagine humilitatis oſtendere, vt dum humilia exhibent, perſuadent ſuperba quæ docent. Poteſt etiam per terram ipſa mediatoris incarnatio deſignari. Vnde ad Iſraël dicitur. *Altare de terra facietis mihi.* In terra ergo ſedere eſt vel in hoc quod aliquid de plenitudine veritatis intelligunt, vel in hoc quod ſuæ ſtultitiæ tenebris excœcantur hæretici, incarnationis myſterium negare non poſſe, veramque Redemptoris carnem cum ſancta Eccleſia credere. MORALITER. Cum afflictis nobis vitia ſedent in terra, cùm imaginem humilitatis oſtentant, vt affectum vtilitatis ſubtrahant, vt dum ſe vnuſquiſque indignū conſiderat, res in quibus prodeſſe proximis poterat, miniſtrare pertimeſcat. Sequitur.

Exod. 20. 24. 25. 26.

Digitized by Google

Et nemo loquebatur ei verbum. Tacentes enim aduerſarios habemus, ſi verè filios fidei prædicando generare neglegimus. Si autem loqui rectè incipimus, graues mox contumelias ex eorum reſponſione ſentimus. Nonnumquam tamen hæretici cum torpore inertiæ fidelium corda conſiderant, erroris ſemen aſpergere loquendo non ceſſant. Cùm verò mentes bonorum vident alta ſapere, de ærumna huius exilij ſtrenuè dolere, circumſpectione ſollicita linguam frenant. Quia vident quod contra corda dolentium in caſſum loquentes citiùs obmuteſcunt, vnde mox ſubditur. *Videbant enim dolorem eſſe vehementem.* MORALITER. Si enim cor veraciter dolet, linguam contra nos vitia non habent. Nam cùm plenè vita rectitudinis quæritur, ſuperuacua ſuggeſtio prauitatis obduratur. Sæpè autem ſi nos fortiter ſtringimus, vitia ad vſum virtutis immutamus. Sed dum iram rationi ſubijcimus, in ſancti zeli miniſterium vertimus, ſi cum ſuperbia erigit, hanc ad defenſionem iuſtitiæ immutamus : ſi cùm fortitudo carnis illecebrat, pietatis lucra mercemur.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER QVARTVS.

Cap. III. QVI textum conſiderat, & ſenſum ſacræ lectionis ignorat, non tam ſe eruditione inſtruit, quàm ambiguitate confundit. Ecce enim B. Iob maledixiſſe
3. diei ſuo deſcribitur, dicens. *Pereat dies in qua natus ſum.* Quis autem neſciat diem qua natus eſt nequaquam tunc ſtare potuiſſe? Cur ergo vir tantus malediceret rei quam nequaquam ſubſiſtere non ignoraret? Si enim ſubſiſtenti rei maledixit, pernicioſè egit. Si non ſubſiſtenti rei maledixit, otioſè. Ideoque ſic otioſa velut etiam pernicioſa formidanda ſunt. Hinc enim
Matt. 12. 36. ſcriptum eſt. *Omne verbum otioſum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem.* Sequitur.

4. *Dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum Deus deſuper.* Dies qui lapſus curſu temporis ſcitur, cur verti in tenebras dicitur, & qui non ſubſiſtit, quomodo vmbra voluit? Aut quam noctem tenebroſus turbo poſſidet, quam nullus ſtatus

tenet? Aut quomodo optatur ſolitaria fieri, quæ tranſeundo iam fuerat nulla? Aut lucem quomodo expectat, quæ ſenſu caret? Sequitur.

Quare non in vulua mortuus ſum, egreſſus ex vtero non ſtatim perij? Quare exceptus genibus, cur lactatus vberibus? Nunc enim dormiens ſilerem, & ſomno meo requieſcerem. Numquid ſi egreſſus ex vtero ſtatim perijſſet, retributionis meritum ex hac ipſa perditione perciperet? Numquid æterna præmia abortiui perfruuntur? Quod verò apud nos valet Baptiſmus, hoc egit apud veteres, vel pro paruulis ſola fides, vel pro maioribus virtus ſacrificij, vel myſteria circumciſionis. Scriptum eſt. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum.* & reliqua. Veritas autem dicit. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non habet vitam æternam.* Quid eſt quod quieſcere ſe aſſerit, ſi à reatu originalis culpæ nequaquam diuina eum ſacramenta liberaſſent? Sequitur. *Cum regibus & conſulibus terræ.* Quis ignoret quod reges & conſules à ſolitudine procul ſint, vel quàm difficilè ad requiem tendant? Vt illud. *Iudicium duriſſimum in his qui præſunt, fiet.* Et illud. *Cui multùm donatum eſt, multùm quæretur ab eo.* Sequitur. *Aut cum principibus qui poſſident aurum.* Rarum valde eſt, vt qui aurum poſſident, ad requiem tendant. Cùm Veritas dicat. *Difficilè qui pecunias habent intrabunt in regnum cælorum.* Quia igitur verba hæc in ſuperficie à ratione diſcordant, ipſa iam littera indicat. Sed quid eſt quod Dauid, qui retribuentibus mala non reddidit, Gelboë tamen montibus maledixit? Quid moriente Saül montes Gelboë peccaue-

Margin notes: 5. — Pſal. 50. 7. — Ioan. 3. 5. — Sap. 6. 6. — Luc. 12. 48. — Matt. 19. 23. — Marc. 10. 25. — 2. Reg. 1. 21.

runt? Hac ergo & aliis ſacræ Scripturæ maledictionibus diſcimus, quid apud B. Iob in voce maledictionis inquiramus Ne quem Deus poſt verbera remunerat, lector redarguere non intelligens præſumat. Sed ſciendum eſt quod ſcriptura duobus modis maledictum memorat. Aliud videlicet quod approbat, aliud quod damnat Aliter profertur iudicio iuſtitiæ, aliter liuore vindictæ. Hinc ſcriptum eſt. *Benedicite, & nolite maledicere*. Et, *Neque maledici regnum Dei poſſidebunt*. Illinc. *Maledicta terra in opere tuo.* Hinc penſandum eſt, quia cùm ſancti viri maledictionis ſententiam proferunt, non ad hanc ex voto vltionis, ſed ex iuſtitia examinis erumpũt, vt Petrus Simoni, vt Helias quinquagenariis. Sed nec illud prætereundum eſt, cur dicit, poſt hęc, poſt illa videlicet quæ ei acciderunt. Nimis itaque incongruum eſt, vt ſuſpicemur eum nullo inſtigante, nullo pulſante ex impatientia ad vocem maledictionis erumpere, quem nimirum nouimus inter tot verbera magna Creatoris præconia humili mente reddidiſſe. ALLEGORICE. *Pereat dies in qua natus ſum.* Per diem natiuitatis, omne hoc tempus noſtræ mortalitatis intelligi poteſt. Quiſquis igitur iam diem æternitatis videt, ægrè diem mortalitatis ſuæ * videt. Et notandũ quia non ait. Pereat dies in qua cõditus, ſed in qua natus ſum. In die quippè iuſtitiæ homo eſt cõditus, ſed iam in tẽpore culpæ natus. Ac ſi apertè dicat. Dies mutabilitatis pereat, & lumen æternitatis erumpat. Sed quia duobus modis perire dicimus, vel cùm optamus aliquid vt non ſit, vel cùm optamus vt malè ſit; liquido híc oſtenditur, quia dies iſte

Rom. 12. 14. 1. Cor. 6 10. Gen. 3 17.

* ſuſtinet.

Digitized by Google

non ita vt non ſit, ſed perire optatur, vt malè ſit, vnde & paulò inferius dicitur. *Obſcuret eum caligo, & inuoluatur amaritudine.* Hoc autem tempus mutabilitatis non tranſiturum eſt vt malè ſit, ſed vt penitus non ſit. Vt illud Angeli. *Per viuentem in ſecula, quia tempus iam non erit.* Humana enim anima ſeu angelicus ſpiritus & immortaliter mortalis eſt, & mortaliter immortalis. Nam beatè viuere ſiue per vitium, ſeu per ſupplicium perdit. Eſſentialiter autem viuere, neq; per vitium neq; per ſupplicium amittit. Igitur diei nomine, vir ſanctus apoſtatam ſpiritum exprimere voluit, qui in viuendi eſſentia, etiam moriendo ſubſiſtit. Antiquus autem hoſtis dies eſt per naturam benè conditus, ſed nox eſt per meritũ ad tenebras delapſus. Dies eſt cùm bona promittit, ſed nox eſt cùm mentes * cõſentium erroris tenebris obſcurat. De illo enim Paulus ait. *Cùm ſit Angelus tenebrarum, transfigurat ſe in Angelum lucis.* Ac ſi ergo diceret. Pereat antiquus hoſtis, qui lucem promiſſionis oſtendit, & peccati tenebras contulit. Pereat, id eſt licentiã tentandi amittat. MORALITER. Quaſi dies quædã eſt nobis, cùm mundi huius proſperitas arridet, quæ in nocte deſinit, quia ſæpè ad tribulationis tenebras perducit. Hinc Propheta ait. *Diem hominis non deſideraui, tu ſcis.* Hinc Dominus per Prophetã dicit. *Vſque ad noctẽ increpuerunt me renes mei.* Poteſt autẽ per diẽ peccati delectatio, per noctẽ verò cœcitas mentis intelligi. Optat igitur perire diem, vt omne quod blãdire culpa cernitur, vigore iuſtitiæ interueniente deſtruatur. Optat etiam perire noctem, vt cœcata mens

Apoc. 10. 6. 7.

* conſen-tientium.

2. Cor. 11. 14

Iere. 17. 16.

Pſal. 15. 7.

Digitized by Google

etiam per conſenſum perpetrat, animaduerſione pœnitentiæ extinguat. Sed quærendum nobis eſt cur in die homo natus dicitur, in nocte autem conceptus. Scriptura ſacra tribus modis hominem appellat, ſcilicet aliquando per naturam, vt illud. *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram.* Aliquando per culpam, vt illud. *Vos autem ſicut homines moriemini.* Et Paulus ait. *Cùm ſit inter vos zelus & contentio, nonne homines eſtis?* Aliquando per infirmitatem, vt illud. *Maledictus qui ſpem ſuam ponit in homine.* Homo ergo in die naſcitur, ſed in nocte concipitur, quia nequaquam à delectatione peccati rapitur, niſi prius per voluntarias mentis tenebras infirmetur. Pereat ergo delectatio, quæ in culpa hominem rapuit. Pereat incauta mentis infirmitas, quæ vſque ad tenebras praui conſenſus excœcauit. Sequitur. *Dies illa vertatur in tenebras.* In tenebras dies vertitur, cùm malignus hoſtis qualis eſt ex merito ſæuiens, talis perſpicitur in blandimentis latens. Quaſi enim lucet dies iſte, cùm prauitatis eius perſuaſio proſpera creditur. Sed cùm iniquitas illius ſicut eſt, agnoſcitur; dies falſæ promiſſionis tenebris obſcuratur. Dies in tenebras vertitur, cùm culpa ipſo delectationis exordio ad quem perditionis finem rapiat, videtur. In tenebras diem vertimus, cùm noſmetipſos diſtrictè punientes, ipſa delectationis prauæ blandimenta per diſtricta pœnitentiæ lamenta cruciamus, cùm flendo inſequimur quicquid in corde taciti ex delectatione peccauimus. Sequitur, *Non requirat eum Deus deſuper, & non illuſtret lumine.* Duas

Gen. 1. 26. Pſal. 81. 7. 1. Cor. 3. 3. Ierem. 17. 5.

omnipotens Deus ad ſe intelligendum creaturas fecerat. Angelicam videlicet, & humanam, vtramque verò ſuperbia percutit. Sed eam redimere debuit miſertus, quam in perpetratione culpæ ex infirmitate aliquid conſtat habuiſſe. Hinc enim Propheta ait. *Recordatus eſt quia caro ſunt.* Et eo altius Angelum apoſtatam repellere debuit, quo nil infirmum ex carne geſtauit. Eſt adhuc aliud quo & perditus homo reparari debuit, & ſuperbiens ſpiritus reparari non poſſit. Quia nimirum Angelus ſua malicia cecidit, hominem verò aliena proſtrauit. Ac ſi de eo dicatur. Quia ipſe tenebras intulit, toleret ſine fine quod fecit, nec vnquam priſtini luminis ſtatus recipiat, quia hoc etiam non ſuaſus amiſit. MORALITER. Requirit quæ iudicando diſcutit, non requirit quæ ignoſcendo in ſuo iam iudicio impunita dereliquit. Hic itaque dies, id eſt hæc peccati delectatio à Domino non requiretur, ſi animaduerſione ſpontanea punitur. Paulo atteſtante qui ait. *Si noſipſos diiudicaremus, non vtique à Domino iudicaremur.* In iudicio namque Dominus apparens, omne quod tunc redarguit lumine illuſtrat. Quaſi enim ſub quadam obſcuritate tegitur, quicquid tunc in memoriam non reuocatur iudicis. Scriptum quippè eſt. *Omnia autem quæ arguuntur, à lumine manifeſtantur.* Quia ergo omne quod tegitur velut in tenebris occultatur, in die extremi iudicij non illuſtratur lumine, quod non diſcutitur vltione. Scriptum eſt enim. *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata.* Sequitur,

Pſal. 77. 39. *1. Cor. 11. 31.* *Epheſ. 5. 13.* *Pſal. 31. 1.*

Digitized by Google

5. *Obſcurent eum tenebræ, & vmbra mortis.* Per vmbram mortis obliuio debet intelligi, quia ſicut mors interimit vitam, ita obliuio extinguit memoriam. Quia ergo Apoſtata Angelus æternæ obliuioni traditur, vmbra mortis obſcuratur. Ac ſi dicat. Sic enim eum erroris ſui cæcitas obruat, vt nequaquam vlterius ad lucem pœnitentiæ per diuini reſpectus memoriam reſurgat. MORALITER. Diem tenebræ obſcurant quando delectationem mentis inflicta pœnitentiæ lamenta tranſuerberant. Poſſunt etiam per tenebras occulta iudicia deſignari. Occulta enim iudicia quaſi quædam ante noſtros oculos tenebræ ſunt, quia perſcrutari nequaquam poſſunt. Vnde de Domino ſcriptum

Pſal.17.12. eſt. *Poſuit tenebras latibulum ſuum.* Diem igitur tenebræ obſcurant, cùm flendo noſtræ delectationis gaudium ab illo iuſtæ animaduerſionis radio inſcrutabilia eius iudicia miſericorditer occultant. In Scriptura enim ſacra vmbra mortis aliquando obliuio mortis accipitur, vt illud.

Luc.1.79. *Illuminare his qui in tenebris, & vmbra mortis ſedent.*

Apoc.6.8. Aliquando imitatio Diaboli. De illo quippè di-

Matt.4.16. citur. *Nomen illi mors.* Hinc vtique ſcriptum eſt. *Sedentibus in tenebris & vmbra mortis, lux orta eſt eis.*

Pſal.43.20. Aliquando mors carnis, vt illud. *Humiliaſti nos in loco afflictionis, operuit nos vmbra mortis.* Vera enim mors eſt cùm anima ſeparatur à Deo. Quia ergo Redemptor ſolam pro nobis mortē carnis accepit, vmbram mortis pertulit, & antè oculos culpam quam fecimus abſcondit. Ac ſi ergo diceret. Ille veniat qui vt à morte carnis & ſpiritus debitores eripiat, mortem carnis non de-

Digitized by Google

bens ſoluat. Sequitur. *Occupet eum caligo, & inuoluatur amaritudine.* Quia enim antiquus hoſtis à luce intimi ordinis cecidit, nunc ſemetipſum intrinſecus erroris caligine confundit. Sed poſt hoc amaritudine inuoluitur, quia ex merito ſpontaneæ caliginis, æterno gehennæ tormento cruciatur. Quia enim in caligine oculus confunditur, ipſa per pœnitentiam mentis noſtræ confuſio caligo nominatur. Nam ſicut caligo nebuloſa congerie obſcurat diem, ita confuſio perturbatis cogitationibus ſubnubilat mentem. Hinc ſcriptum eſt. *Eſt confuſio adducens gloriam.* Hæc caligo eorum mentem oppreſſerat, quibus Paulus dicebat, *Quem enim fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nunc erubeſcitis?* Dies enim amàritudine inuoluitur, cùm ad cogitationem mente redeunte, peccati blandimenta cruciatus pœnitentiæ ſequuntur. Quicquid enim inuoluitur, ex latere omnis partis operitur. Diem ergo amaritudine inuoluimus, cùm prauæ delectationis gaudium quæ ſupplicia ſequantur ex omni parte aſpicimus, & aſperis hoc fletibus circumdamus. Sequitur.

Eccleſ. 4. 15.

Rom. 6. 21.

6. *Noctem illam tenebroſus turbo poſſideat.* Scriptum quippè eſt. *Ignis in conſpectu eius ardeſcet, & in circuitu eius tempeſtas valida.* Tenebroſus ergo turbo hanc noctem poſſidet, quia apoſtatam ſpiritum à conſpectu diſtricti iudicis ad æterna illa ſupplicia pauenda illa tempeſtas rapit. Turbine nox iſta poſſidetur, quia ſuperba eius cæcitas diſtricta animaduerſione percutitur. MORALITER. Quaſi enim quidam turbo

tempeſtatis eſt, concitatus ſpiritus mœroris. Nam dum peccatum quiſque quod fecit, intelligit; mœrore mentem obnubilat, & quaſi concuſſo ſerenæ lætitiæ aëre, omnem in ſe trãquillitatem cordis pœnitentiæ turbine deuaſtat.
Pſal. 47. 8. Hinc enim ſcriptum eſt. *In ſpiritu vehementi conteres naues Tharſis.* Tharſis interpretatur exploratio gaudij, id eſt perpetrationem culpæ non blandimenta ſecuræ quietis foueant, ſed piæ deſæuiens amaritudo pœnitentiæ irrumpat. Sequitur. *Non computetur in diebus anni, nec numeretur in menſibus anni.* Annum prædicationem ſupernæ gratiæ non inconuenienter accipimus. Quia ſicut in anno congeſtis diebus tempus perficitur, ita in ſuperna gratia virtutum multiplex vita completur. Poteſt per annum etiam multitudo intelligi redemptorum, quia ſicut ex dierum multitudine annus dicitur, ita ex collectione bonorum omnium illa electorum innumerabilis vniuerſitas expletur. Hinc Eſaias
Eſa. 61. 1. Ibid. 2. ait. *Spiritus Domini ſuper me.* Et poſt paululum infert. *Vt prædicarem annum placabilem Domino.* Quid verò per dies, niſi ſingulæ quæque electorum mentes? Quid per menſes, niſi multiplicatę eorum Eccleſiæ, quæ vnam Catholicam faciunt, deſignantur? Illa ergo nox non computatur in diebus anni, quia antiquus hoſtis ſuperbiæ ſuæ tenebris preſſus, aduentum quidem Redemptoris conſpicit, ſed nequaquam ad veniam cum electis redit. Hinc enim ſcriptum
Heb. 2. 16. eſt. *Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit.* Poſſunt dies hi qui interna luce permanent, Angelici ſpiritus: menſes au-

tem, eorum ordines & dignitates intelligi. Singuli quique enim ſpiritus, quia lucent dies ſunt. Sed quia certis quibuſdam dignitatibus diſtinguntur, vt alij Throni, alij Dominationes ſint, menſes vocantur. Sed quia antiquus hoſtis nequaquam ad meritum lucis, nequaquam ad ordinem ſupernorum agminum reducitur, nec in diebus anni, nec in menſibus numeratur. MORALITER. Illuminationis noſtræ annus tunc perficitur, quando apparente æterno iudice ſanctæ Eccleſiæ, peregrinationis ſuæ vita complebitur. Tunc laboris ſui remunerationem recipiet, cùm expleto hoc belli tempore, ad patriam redit, vt illud Prophetæ. *Benedices coronam anni benignitatis tuæ.* Dies verò anni huius, ſunt ſingulæ quæque virtutes, menſes autem, multiplicia facta virtutum. Ac ſi ergo diſtrictum iudicem exoret dicens. Cùm completo ſanctæ Eccleſiæ tempore, extremo te examine manifeſtas, ſic dona quæ contuliſti remunera, vt mala quæ commiſimus, non requiras. Si enim nox illa computatur, omne quod egimus ex prauitatis noſtræ extimatione confunditur, & dies virtutum iam non lucent, ſi hos in conſpectu tuo adnumerata noſtræ noctis tenebroſa confuſio obſcuret. Sequitur. *Pſal. 64. 12.*

Sit nox illa ſolitaria. Nox illa ſolitaria efficitur, 7.
quia diſtrictione perpetua à frequentia ſupernæ patriæ ſeparatur. Aliter. Ad perditionem quippè ſocium hominem fecerat ſibi, quem Redēptoris gratia reformat. Solitaria ergo nox efficitur, cū ſublatis eis qui electi ſunt, ſolus antiquus hoſtis cum ſuo corpore æternis ignibus

Digitized by Google

gehennæ mancipatur. Sequitur. *Nec laude digna*. Cùm enim humanum genus erroris tenebris preſſum, Deos lapides crederet, quid aliud quàm noctis tenebras laudauit? Hinc Paulus
1. Cor. 8. 4. ait. *Scimus quia Idolum nihil eſt*. Sed quæ immolant gentes dæmoniis immolant. Sed ecce iam cernimus, quia nox illa non eſſe digna laude cognoſcitur, cùm à redempto humano genere, idolorum veneratio reprobatur, & ſolitaria nox relinquitur, quia cum damnato apoſtata ſpiritu ad tormenta non it. MORALITER. Sunt nonnulli qui non ſolùm nequaquam deflent quod faciunt, ſed etiam laudare & defendere non deſiſtunt. Et nimirum cùm defenditur culpa, geminatur. Contra quod rectè dicitur. *Peccaſti? ne adijcias iterum*. Ac ſi ergo dicat. Culpa quam fecimus ſola remaneat, nec laudatur & defenditur, in conſpectu nos iudicis multiplicius adſtringat. Peccare quidem non debuimus, ſed vtinam non vnguentes vel ea quæ fecimus ſola deſeramus. Sequitur.

Eccleſ. 21. 1.

8 *Maledicant ei qui maledicunt diei*. In veteri tranſlatione dicitur. Maledicat eam, qui maledixit diem, qui capturus eſt grande cœtum. Antichriſti enim his verbis, perditio * prouidetur futura. Malignus namque ſpiritus, qui per meritum nox eſt, diem ſe in mundi finem ſimulat, cùm ſe quaſi Deum hominibus oſtendat. Noctem igitur maledicit, qui maledicit diem, quia ille nunc eius malitiam deſtruit, qui illuſtratione aduentus ſui, tunc etiam potentiam eius fortitudinis extinguit. Huius enim cœti fortitudo in aquis capitur, quia antiqui hoſtis

* præuidetur.

Digitized by Google

verſutia baptiſmi ſacramento ſuperatur. Hîc autem de electis eius Angelis dicitur. Diem ſe quippè ſuperbiens ſpiritus oſtentare etiam Angelicis poteſtatibus voluit, cùm ſe quaſi in potentia diuinitatis ſuper cæteros extollens, tot poſt ſe ad interitum legiones traxit. Sed hi qui in auctore ſuo humili corde perſtiterunt, cùm errori eius noctem ineſſe conſpicerent, diem claritatis illius de ſemetipſis humilia ſentiendo calcauerunt, qui nunc nobis doli eius tenebras indicant, & quàm ſit illis deſpicienda facta claritas demonſtrant. Moraliter. Illi veraciter mala tranſacta per animaduerſionem pœnitentiæ corrigunt, qui iam ad bona fallentia nulla delectatione rapiuntur. Non quos adhuc noxia alia delectant, falſum eſt quod cernitur, quia perpetrata alia deplorant. Aliter. Illi tranſactas culpas verè puniunt, qui maligni ſeductoris inſidias in ipſa blanda ſuggeſtione deprehendunt. Sequitur. *Qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan.* Leuiathan quippè additamentum eorum interpretatur, hominum ſcilicet: quia poſtquam primam culpam mala ſuggeſtione intulit, hanc quotidie augere grauioribus perſuaſionibus non deſiſtit. Vel certè per exprobrationem additamentum hominum dicitur. Eos namque in paradiſo immortales reperit, ſed diuinitatem promittendo, immortalitatem calliditate ſubtraxit. Electi enim ſpiritus ſuperbum apoſtatam comprimunt, quia humiles hunc ſequi noluerunt, ipſiſque adminiſtrantibus diſponitur, vt ad interne-

Digitized by Google

cionem apti certaminis deſtruendus funditùs quandoque reuocetur. MORALITER. Omnes qui ea quæ mundi ſunt, mente calcant, & ea quæ Dei ſunt plena intentione deſiderant, Leuiathan contra ſe ſuſcitant, quia eius maliciam inſtigatione ſuæ conuerſationis inflammant. Nam qui eius voluntati ſubiecti ſunt, quaſi quieto ab illo iure poſſidentur. Et quaſi dormit, dum ſopitus in eorum prauo corde quieſcit. Sed excitatur in prouocatione certaminis, cùm ius amiſerit peruerſæ dominationis. Hi ergo contra peccatum forti iudicio diſtrictionis ſe erigunt, qui in ſuis tentationibus excitare antiquum aduerſarium non formidant. Sequitur.

9\. *Obtenebrentur ſtellæ caligine eius.* In Scriptura ſacra aliquando Sanctorum iuſtitia deſignatur, vt Paulus Apoſtolus ait. *In medio nationis prauæ & peruerſæ, inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo.* (*Philip. 2. 15.*) Aliquando hypocritarum fictio demonſtratur, vt illud. Miſit draco caudam, & traxit *partem ſtellarum.* Ac ſi ergo dicat. Contra eos quante (*Apoc. 12. 4.*) * humanos oculos, quaſi bonis operibus ſplendent, malicia antiqui hoſtis obſcura præualeat, & hoc quod ante humana iudicia ſumpſerant, lumen laudis deponant. MORALITER. Stellæ quippè noctis caligine tenebrantur, quando & hi qui magnis iam virtutibus ſplendent, adhuc de obſcuritate culpæ aliquid retinentes ſuſtinent, vt etiam magna claritate luceant, & tamen adhuc noctis reliqua nolentes trahant. Vnde & in terra repromiſſionis in medio Ephraim tribui canentes tribu: talarius relinquitur.

* Videtur phraſis corrupta.

Digitized by Google

tur. Aliter. Nox eſt conſenſus ad culpam, quæ ad nos primi parentis eſt exceſſu propagata. Noſque iam poſt pœnam ad hanc vitam damnati, cum mortis merito venimus. Multi tamen in tenebris vitæ præſentis dum ſuperiora de ſe exempla exhibent, aſtrorum more nobis deſuper lucent. Qui tamen quantolibet ſe igne compunctionis accendant, dum corruptibili adhuc carne grauati ſunt, æternum lumen, ſicut eſt, videre non poſſunt. Dicat ergo. *Obtenebrentur ſtellæ caligine eius.* Id eſt, etiam illi in contemplatione ſua antiquæ noctis adhuc tenebras ſentiant, de quibus nimirum conſtat quod humano generi in huius vitæ caligine virtutum ſuarum radios expandant. Sequitur. *Expectet lucem, & non videat.* Lux Dominus eſt. Ipſe quippè ait. *Ego ſum lux mundi.* Nox verò tenebroſus hoſtis, cum membris ſuis eſt, quæ lucem expectat & non videt. Quia vel hi qui fidem ſine operib. retinent, cùm pro eadem fide in extremo iudicio ſaluare ſe poſſe confidunt, ſpes illorum fruſtrabitur, vt hi qui pro humana laude in bona actione ſe exhibent, in caſſum aduenientem iudicem retributionem bonorum operum ſperant, Veritate atteſtante, quæ ait. *Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam.* Sequitur. *Nec ortum ſurgentis auroræ.* Aurora quippè Eccleſia dicitur, quæ à peccatorum ſuorum tenebris, ad lucem iuſtitiæ permutatur. De qua dicitur. *Quæ eſt iſta quæ progreditur, quaſi aurora conſurgens?* In illa igitur luce, quæ in diſtricti iudicis aduentu monſtrabitur, corpus damnati hoſtis ortum ſurgentis auroræ non videt, quia iniquus quiſque ſuorum

Ioan. 8. 12.

Matth 7. 2.

Cant. 6. 9.

Digitized by Google

caligine meritorum preſſus, quanta claritate ſancta Eccleſia in internum cordis lumē ſurgat, ignorat. Quæ etiam Eccleſia in iudicio adhuc aurora erit, ſed in regno dies. Ortus itaque auroræ eſt exordium clareſcentis Eccleſiæ, quem videre reprobi nequeunt, quia in conſpectu diſtricti iudicis malorum ſuorum pondere preſſi ad tenebras pertrahuntur. De quibus Propheta ait. *Tollatur impius ne videat gloriam iuſti*. Aliter. Iudæa lucē expectauit, & non vidit, quia humani generis redemptorem venturum, quod eſt prophetando, ſuſtinuit; ſed venientem minimè cognouit. Quæ & ſurgentis auroræ ortum non vidit, quia infirma illa ſanctæ Eccleſiæ primordia venerari contempſit. MORALITER. Quantalibet intentione adhuc peregrina mens ſatagat, videre lucem ſicut eſt, non valet, quia hanc ei damnationis ſuæ cæcitas abſcondit. Ortus verò eſt auroræ illa noua natiuitas reſurrectionis Ec-
Mat. 19. 28. cleſiæ. Hinc Dominus ait. *In regeneratione cùm ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ*. Sed quantalibet virtute electi nunc fulgeant, penetrare nequeunt quæ erit illa nouæ natiuitatis gloria, qua tunc carne ad contemplandum æternitatis lumen abſcondunt. Sequitur.

10. *Quia non concluſit oſtia ventris qui portauit me, nec abſtulit mala ab oculis meis*. Quod vnicuique homini venter eſt matris, hoc vniuerſo humano generi extitit illa ſumma paradiſi. Ex ipſa namque humanum genus velut ex ventre prodiit. Sed huius ventris oſtia ſerpens aperuit, cùm perſuaſione callida in corde hominis mandatum cæleſte diſſoluit. Nec moueat quod non conclu-

ſiſſe quæritur, quem aperuiſſe paradiſi ianuam deteſtatur. Non concluſit enim dicit; aperuit: & mala non abſtulit, irrogauit. Quaſi enim auferret, ſi quieſceret, & quaſi clauderet ſi ab irruptione ceſſaret. MORALITER. Oſtia quippè ventris ſunt deſideria concupiſcentiæ carnalis, de quibus per Prophetam dicitur. *Intra in cubicula tua, & claude oſtia tua.* Nox verò eſt culpa peccati, quæ oſtia ventris aperuit, quia concepto à peccato homini deſideria concupiſcentiæ reſerauit, non concluſit vt ſupra aperuit & non abſtulit, irrogauit. Sequitur. *Eſa. 26. 20.*

Quare non in vulua mortuus ſum? & reliqua. Quatuor quippè modis peccatum perpetratur in corde, quatuor conſummatur in opere. In corde namque ſuggeſtione, delectatione, conſenſu & defenſionis audacia perpetratur. Iiſdem etiam quatuor modis peccatum conſummatur in opere. Prius namque latens culpa agit, poſtmodum etiam ante oculos hominum ſine confuſione reatus aperitur, ac hinc in conſuetudinem ducitur, ad extremum quoque aut falſæ ſpei ſeductionibus vel obſtinatione miſeræ deſperationis enutritur. Beatus igitur vir humani generis lapſus aſpiciat, & dicat. *Quare non in vulua mortuus ſum?* Id eſt in ipſa occulta perpetratione peccati, cur à carnis vita mortificare me nolui? Sequitur. *Egreſſus ex vtero, non ſtatim perij?* Id eſt poſtquam ad apertam iniquitatem exij, cur me tunc ſaltim perditum non cognoui? Periiſſet quippè in ſuo iudicio, ſi ſe perditum cognouiſſet. Sequitur. 11.

Digitized by Google

12. *Quare exceptus genibus?* Id eſt poſt apertam culpam, cur me adhuc in illa etiam conſuetudo ſuſcepit, vt valentiorem ad nequitias redderet, & prauis motibus ſuſtinens foueret? Sequitur. *Cur lactatus vberibus?* Id eſt poſtquam in culpæ conſuetudinem veni, cur me ad atrociorem nequitiam, vel falſæ ſpei fiducia, vel lacte miſeræ deſperationis enutriui? Augetur etiam culpa
Prou. 1. 10. fauoribus enutrita. Hinc Salomon ait. *Fili mi, ſi te lactauerint peccatores, ne adquieſcas.* Sciendum quoque quod tres illi motus peccantium, iuxta diſceſſus ſui ordinem faciliùs corriguntur, quartus verò iſte difficiliùs emendatur. Vnde & Redemptor noſter Puellam in domo, Iuuenem extra portam. Lazarum de ſepulchro, quartum verò non ſuſcitat mortuum. Aliter. *Quare non in vulua mortuus ſum?* Id eſt cùm ſerpentis ſuggeſtio me conciperet, tunc vtinam quæ me mors ſequeretur, agnouiſſem, ne vſque ad delectationem ſuggeſtio raperet, & morti arctiùs ligaret. Sequitur. *Egreſſus ex vtero, non ſtatim perij?* Ac ſi dicat. Vtinam ad exteriorem delectationem exiens, quo interiore lumine priuabar, agnouiſſem; & ſaltim in ipſa delectatione occumberem, ne per conſenſum mors acriùs puniret. Sequitur! *Cur exceptus genibus?* Ac ſi dicat. Vtinam minimè me conſenſus ſubiectis prauis ſenſibus excepiſſet, nec ipſa conſenſio me ad audaciam deteriùs raperet! Sequitur. *Cur lactatus vberibus?* Id eſt, vtinam blandiri mihi ſaltim poſt mala perpetrata voluiſſem, ne tanto me nequiùs aſtringerem, quanto molliùs in illa me fouerem! Sequitur.

Digitized by Google

Nunc enim dormiens ſilerem, & ſomno meo requieſcerem. Ad hoc homo in paradiſo poſitus fuerat, vt ſi ſe conditori ſuo aſtringeret, ad cœleſtem Angelorum patriam quandoque ſine carnis morte tranſiret, in qua vel peccare, vel mori non poſſet. Hoc quietis ſilentium homo habuit, cùm contra hoſtem ſuum liberum voluntatis arbitrium accepit, cui quia ſua ſponte ſuccubuit, mox de ſe quod contra ſe perſtreperet inuenit. Hinc Paulus ait. *Video aliam legem in membris meis.* Ipſa enim carnis ſuggeſtio, quaſi quidam clamor eſt contra quietem mentis, quam ante tranſgreſſionem homo non ſenſit. Sequitur. 13. Rom. 7. 23.

Cum regib. & conſulib. terræ. Reges non immeritò Angelorum ſpiritus accipimus, qui quo auctori omniũ familiariùs ſeruiunt, eo ſubiecta potius regunt. Qui benè conſules vocantur, quia dum ipſis nuntiantib. voluntatẽ conditoris agnoſcimus, in eis proculdubio conſultum ab anguſtia noſtræ tribulationis inuenimus. Cum quib. homo dormiret, quia nimirũ cum eis quieſceret, ſi perſuaſoris linguã ſequi noluiſſet. Aliter. Reges ſunt ſancti prædicatores Eccleſiæ, qui & commiſſos ſibi rectè diſponere, & ſua benè regere corpora ſciunt. Qui dum deſideriorũ in ſe motus tẽperant, ſuper ſubiectis cogitationibus lege virtutis regnant. Qui benè etiam conſules terræ vocantur, quia extinctis peccatorib. vitæ conſultũ præbent. Qui & terrenas mentes per exhortationis ſuæ conſiliũ ad cœleſtia pertrahũt. Conſul enim erat qui dicebat. *De virginibus autẽ præceptũ Domini non habeo, conſiliũ autẽ do.* Seq. 14. 1. Cor. 7. 25.

Qui ædificant ſibi ſolitudines. Omnes enim qui vel

illicita appetunt, vel in hoc mundo videri ali-
quid volunt, denſis cogitationibus, tumultibus,
in corde comprimuntur. Dúmque deſiderio-
rum turbas intra ſe excitant, proſtratam men-
tem pede miſeræ frequentationis calcant. At
contra ſancti viri, quia nihil huius mundi ap-
petunt, nullis proculdubio in corde cogitatio-
num tumultibus premuntur. Solitudines ergo
ædificare eſt à ſecreto cordis terrenorum deſi-
deriorum tumultus expellere, & vna intentio-
ne æternæ patriæ, in amorem intimæ quietis
anhelare. An non cunctos à ſe cogitationum
Pſal. 26. 4. tumultus expulerat qui dicebat? *Vnam petij à
Domino hanc requiram vt inhabitem in domo Domi-*
Pſal. 54. 8. *ni.* Et. *Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine.*
Ierem. 15. 17. Et Ieremias ait. *A facie manus tuæ ſolus ſedebam,
quoniam comminatione repleſti me.* Sequitur.

15. *Cum principibus qui poßident aurum, & replent
domos ſuas argento.* Quos alios principes, niſi
ſanctæ Eccleſiæ rectores vocat? Quos inde-
ſinenter in loco præcedentium prædicatorum
diuina diſpenſatio ſubrogat. De quibus ei-
Pſal. 44. 17. dem Eccleſiæ Pſalmiſta ait. *Pro patribus tuis na-
ti ſunt tibi filij*, & reliqua. Quid verò aurum
niſi ſapientiam appellat? Vt illud Salomonis.
Prou. 21. 20. *Theſaurus deſiderabilis requieſcit in ore ſapientis.*
Quid autem per domos niſi conſcientiæ de-
ſignantur? vnde ſanato cuidam dicitur. *Vade*
Matth. 9. 6. *in domum tuam.* Quid per argentum, niſi elo-
quia diuina figurantur? De quibus per Pſal-
Pſal. 11. 7. miſtam dicitur. *Eloquia Domini, eloquia caſta,
argentum igne examinatum.* Si enim parentem
primum nulla peccati putredo corrumperet,

nequaquam ex ſe filios gehennæ generaret. Sed hi qui nunc per redemptionem ſaluandi ſunt, ſoli ab illo electi naſcerentur. Eoſdem ergo electos aſpicit vir ſanctus, atque quomodo cum eis quieſcere potuiſſet, intendit. Sequitur.

Aut ſicut abortiuum abſconditum non ſubſiſterem. 16.
Abortiuum dicitur, quod ante plenum tempus oritur, extinctum protinus occultatur. Abortiuos enim cum quibus quieſcere potuiſſet omnes vocat, qui ab ipſo primordio mundi ante redemptionis tempus exorti ſunt, & tamen huic mundo mortificare ſemetipſos curauerunt. Qui conſcriptæ legis tabulas non habentes, quaſi ab vtero mortui ſunt, quia auctorem ſuum naturali lege timuerunt. Tempus itaque illud, quod iuxta mundi initium mortuos huic ſeculo patres noſtros protulit, quaſi abortiuus vterus fuit. Ibi namque Abel, Enoch & Noë, ibi Abrahám, Iſaac & Iacob fuerunt. Quia ergo à mundi primordio edita multitudo bonorum ex magna parte noſtræ notitiæ ſubtrahitur, abortiuum hoc abſconditum vocatur. Neque enim tot ſolummodo iuſtos, vſque ad acceptam legem extitiſſe credendum eſt, quot Moyſes breuiſſima deſcriptione perſtrinxit, quod non ſubſtitiſſe dicitur, quia enumeratis paucis eorũ frequentia nullo apud nos memoriæ ſcripto retineatur. Sequitur. *Vel qui concepti non viderunt lucẽ.* Hi namque qui poſt acceptam legem in hoc mundo nati ſunt, auctori ſuo eiuſdem legis ſunt admonitione concepti. Sed tamen concepti lucem minimè viderunt, quia aduentum Dominicæ incarnationis quamuis

hanc fideliter apertis Prophetarum vocibus excitati crederent, peruenire nequiuerunt. Incarnatus quippè Dominus dicit. *Ego ſum lux mundi.*
Matth. 13. 17. Atque ipſe lux ipſa ait. *Multi Prophetæ & iuſti deſiderauerunt videre quæ videtis, & non viderunt.* Seq.

17. *Ibi impij ceſſauerunt à tumultu.* Corda peccãtium per hoc quod ſtrepitus deſideriorum poſſidet, grauis cogitationum inſtigantiũ tumultus premit. Sed in hac luce à tumultu impij ceſſauerũt, quia nimirũ mediatoris aduentum ad vitæ ſuæ requiem populi gentiles inuenerunt. Paulo atteſtante qui ait. *Quod quærebát Iſraël hoc non eſt conſecutus, electio autem conſecuta eſt.* In hac luce impij ceſſant, dum peruerſorum mentes veritate cognita laborioſa mundi deſideria fugiunt, & trãquillitati intimi amoris adquieſcunt. Hinc ipſa lux ait. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris.* Sequitur. *Ibi requieuerunt feſſi robore.* Omnes enim qui in hoc mundo fortes ſunt, quaſi robore fortes ſunt, non robore defeſſi. Qui verò in auctoris ſui amore roborantur, quo magis in concupita Dei fortitudine conualeſcunt, eo à propria virtute deficiunt. Hinc Pſalmiſta ait. *Defecit in ſalutari tuo anima mea.* Et rurſum. *Concupiuit anima mea, & defecit in atria Domini.* Ac ſi apertè dicat. Illic requies lucis remunerat, quos hîc interiùs recreans prouectus fatigat. Notandum quia non ait in hac luce, ſed ibi. Quam enim continere electos conſpicit, quaſi locum noſtrum hanc eſſe deprehendit. Hinc Pſalmiſta ait.

[Margin notes: Rom. 11. 7. — Matth. 11. 28. 29. — Pſal. 117. 81. — Pſal. 83. 3.]

Tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient. Filij ſeruorum tuorum habitabunt. Sequitur. Pſal 101. 28. 29.

18. *Et quondam vincti pariter ſine moleſtia.* Iuſtos enim quamuis nullus deſideriorum carnalium poſſideat tumultus, duris tamen vinculis eos in hac vita poſitos ſuæ corruptionis moleſtia ligat. Scriptum quippè eſt. *Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem.* Aliud namque de mente, aliud de corpore tolerant, & contra ſemetipſos quotidie in interno certamine exſudant. Iure ergo vincti dicimur, quia adhuc inceſſum noſtri deſiderij ad Deum liberum non habemus. Hinc Paulus ait. *Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto.* Hæc autem vincula in reſurrectione rumpenda conſpexerat, qui dicebat gaudens. *Dirupiſti vincula mea,* & reliqua. Benè autem dicitur, *quondam vincti.* Quia dum illa ſemper præſens lætitia cernitur, omne quod erit & defluit, quaſi iam præteritum videtur. Dum enim rerum finis adtenditur, omne quod præterit quaſi fuiſſe penſatur. Sequitur. *Non exaudierunt vocem exactoris ſui.* Exactor ille importunus eſt perſuaſor, qui humano generi ſemel nummum deceptionis contulit, & ob hoc quotidie expetere mortis debitum non deſiſtit. De hoc Veritas dicit. *Et iudex tradet te exactori.* Huius vox eſt tentatio miſeræ ſuggeſtionis. Huius vocem audimus, cùm tentatione pulſamur, ſed non exaudimus, cùm tentanti reſiſtimus. Cuius vocem iuſti non exaudierunt, quinimo ſuggeſtionem eius, & ſi audiunt cùm tentantur, non

[Margin: Sap. 9. 15. — Philip. 1. 23. — Pſal. 115. 17. — Luc. 12. 58.]

tamen exaudiunt, quia conſentire contemnunt. Sequitur.

19. *Paruus & magnus ibi ſunt, & ſeruus liber à Domino ſuo.* Quia in hac vita nobis eſt diſcretio operum, erit in illa proculdubiò diſcretio dignitatum, vt quo hic alius alium meritò ſuperat, illic alius alium retributione tranſcendat. Hinc

Ioan. 14. 2. Veritas ait. *In domo patris mei manſiones multæ ſunt.* Hinc Pſalmiſta ait. *Imperfectum meum viderunt*

Pſal. 138. 16. *oculi tui, & in libro tuo ſcribuntur.* Tanta enim vis in illa pace nos ſociat, vt quod in ſe quiſq; non acceperit, ſe accepiſſe in alio exultet.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER QVINTVS.

BEATVS etenim Iob cùm ſupernam requiem contẽplatus diceret, *Paruus & magnus ibi ſunt, & ſeruus liber à Domino ſuo.* Illicò adiungit. *Quare data eſt miſero lux?* In Scriptu- 20.
ra ſacra nonnumquam lucis appellatione proſperitas, noctis autem nomine aduerſitas deſignatur. Vnde & per Pſalmiſtam dicitur, *Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius.* Lux enim miſeris datur, quando hi qui ſublimia contemplantes eſſe ſe in hac peregrinatione miſeros agnoſcũt, claritatem tranſitoriæ proſperitatis non accipiunt, & cùm valdè defleant, quia tardè ad patriam redeunt, tolerare inſuper honoris onera compelluntur. Sequitur. *Et vita his qui in amaritudine animæ ſunt?* In amaritudine quippè animæ ſunt omnes electi, quia punire flendo non deſinunt quæ deliquerunt, vel graui ſe mœrore afficiunt, quia longè huc à facie conditoris proiecti, adhuc in æternæ patriæ gaudiis non ſunt.

Pſal. 138. 12.

De quorum corde benè per Salomonē dicitur.
Prou.14.10. *Cor quod nouit amaritudinem animæ ſuæ, in gaudio illius non miſcebitur extraneus.* Sequitur.
21. *Qui expectant mortem & non venit.* Deſiderant quippè Sancti mortificare ſe funditùs, atque ab omni vita gloriæ temporalis extinguere, ſed occultis Dei ſæpè iudiciis, vel præeſſe in regimine, vel occupari iniunctis honoribus compelluntur. Deſideriorum ſuorum detrimenta tolerant, vt maiora lucra conuerſis aliis reportent. Sequitur. *Quaſi effodientes theſaurum.* Qui theſaurum effodiunt, illi appropinquantes in effoſſione enixiùs laborant. Sic quippè qui mortificationem ſuam plenè appetunt, quaſi effodientes theſaurum quærunt, & eo in opere delectabilius exſudant, quo iam velut theſaurum præmia propinquiora conſiderant. Vnde
Heb.10.25. Paulus ait. *Non deſerentes collectionem noſtram ſicut eſt conſuetudinis quibuſdam, ſed conſolantes tantomagis, quanto videritis appropinquantem diem.* Aliter. Mundo morimur, ſi relictis viſibilibus, in inuiſibilibus abſcondamur. Theſaurum effodimus cùm ſapientiam perquirimus, de qua Salomon
Prou. 2. 4. ait. *Si quæſieris illam quaſi pecuniam, & ſicut theſauros effodies eam.* Quam facilè inuenit, qui molem à ſe terrenæ cogitationis repellit. Sequitur.
22. *Gaudentque vehementer cùm inuenerint ſepulchrum.* Sicut enim in ſepulchro abſconditur corpus, ita in diuina contemplatione abſconditur anima. Mundo adhuc viuimus cùm mente foris vagamur. Sed mortui in ſepulchro abſcondimur, cùm mortificati exteriùs, in ſecreto internæ contemplationis cælamur. Hinc
Digitized by Google

Paulus ait. *Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* Aliter. Theſaurum in ſepulchro gaudentes quærimus, cùm ſacræ Scripturæ paginas ſapientiam perquirentes voluimus, cùm exempla præcedentium perſcrutamur, quaſi ex ſepulchro gaudium ſumimus, quia mentis diuitias apud mortuos inuenimus. Sequitur. Coloſſ. 3. 3.

Viro cui abſcondita eſt via, & circumdedit eum 23.
tenebris. Via enim ſua viro abſcondita eſt, quia etſi iam in qua ſit vitæ qualitate conſiderat, adhuc tamen ad quem finem tendat, ignorat. Etſi iam ſuperna appetit, etſi plenis hæc deſideriis quærit, adhuc ſi in eiſdem deſideriis permaneat, neſcit. Eſt autem & alia vitæ noſtræ abſconſio, quia nonnumquam & ad ipſa quæ rectè nos agere credimus, an in diſtricti iudicis examine recta ſit ignoramus, Salomone atteſtante qui ait. *Eſt via quæ videtur hominibus recta,* Prou. 14. 12.
nouiſſima autem eius deducunt ad mortem. Sequitur. *Et circumdedit eum Deus tenebris.* Tenebris namq; homo circumdatur, quia quamuis cœleſti deſiderio ferueat, quid de ſemetipſo ſit diſpoſitum intrinſecus ignorat. Sequitur.

Antequam comedam ſuſpiro. Comedere eſt namq; 24.
animæ, ſupernæ lucis contemplationibus paſci. Suſpirat ergo antequam comedat, quia gemitu tribulationis afficitur, & poſtmodum contemplationis refectione ſatiatur. Sequitur. *Et quaſi inundantes aquæ ſic rugitus meus.* Aquæ cùm inundant, cum impetu veniunt, & creſcentibus multipliciter voluminibus intumeſcunt. Electi verò dũ mentis ſuæ oculis diuina iudicia oppo-

Digitized by Google

nunt, dum de occulta de ſe ſententia trepidant, dum præteritorū ſuorum recolūt quæ deflent, dumque ſibi adhuc futura quæ neſciunt pertimeſcunt, quaſi quædam in eis aquarum more volumina colliguntur, quę in mœroris rugitus, quaſi in ſubiecta litera defluunt. Sequitur.

25. *Quia timor quem timebam venit mihi.* Iuſti igitur deflent & pauent, & magnis ſe lamētis cruciant, quia deſeri formidant. Et quamuis de correctione gaudeant, eorum trepidam mentem correctio ipſa perturbat, ne malum quod tolerant, non pĩa percuſſio diſciplinæ ſit, ſed animaduerſio iuſtæ vindictæ. Vt illud Pſalmiſtæ. *Quis nouit* Pſal. 89. 11.
poteſtatem iræ tuæ? Sequitur.

26. *Nonne diſſimulaui? nonne ſilui? nonne quieui? & venit ſuper me indignatio.* Quāuis quolibet in loco poſiti, cogitando, agendo, loquendo peccemus, tunc tamen per tria hæc animus effrenatiùs rapitur, cùm mūdi huius proſperitate ſubleuatur. Nam cùm auctoritate vocis à nullo reſtringitur lingua, licentiùs per abrupta diffrenatur. Sed ſancti viri cùm mundi huius poteſtate fulciuntur, cor ad conſiderandam ſuam gloriam reprimunt, linguā ab immoderata locutione reſtringunt, opus ab iniquietudinis vagatione cuſtodiunt. Poteſtas quippè cùm habetur, & cogitanda eſt ad vtilitatem, & diſſimulanda propter tumorē. Aliter. Silere eſt mentē à terrenorum deſideriorum voce reſtringere. Quieſcunt qui terrenarū actionum ſtrepitus pro diuino amore poſtponunt. Sciunt enim quia nequaquā mens ad ſuperna attollitur, ſi curarū tumultibus continuè in infimis occupatur. Quid enim de Deo

occupata obtineat, quæ de illo apprehẽdere aliquid etiã vacans laborat? Benè autẽ per Pſalm. dicitur. *Vacate & videte, quoniã ego ſum Deus.* Quia qui vacare Deo negligit, ſuo ſibi iudicio lumen eius viſionis abſcondit. Sequitur. *Et venit ſuper me indignatio.* Magna quippè arte doctrinæ dicturus, verbera prætulit rectè facta, vt vnuſquiſque hinc conſideret, quæ peccantibus poſtmodum ſupplicia maneant, ſi etiã iuſtos tam valida hîc flagella caſtigant. Hinc Petrus ait. *Et ſi iuſtus vix ſaluabitur, impius & peccator vbi parebunt?* Sequitur.

Pſal. 45. 11.

1. Pet. 4. 18.

Cap. IV.

1. *Reſpondens Eliphaz Themanites dixit. Si cœperimus loqui tibi, forſitan moleſtè accipies.* Eliphaz namque
2. Latina lingua dicitur Domini cõtẽptus. Et quid aliud hæretici faciunt, niſi quod dũ falſa de Deo ſentiũt, eum ſuperbiendo contemnunt? Loqui nãq; molliter Eliphaz inchoat, qui hæreticorũ ſpeciẽ tenet, qui & primus amicorũ loquitur, qui dum loquendi cuſtodiã negligit, vſq; ad afflicti contumelias excèdit dicens. *Tigris periyt, eo quod non haberet pradã.* Exaſperare quippè hæretici auditores ſuos in exordio locutionis metuunt, vt vigilanter audiantur, & penè ſemper blanda ſunt quæ proponũt, ſed aſpera quæ proſequẽdo ſubinferunt. Sequitur. *Sed conceptum ſermonẽ quis tenere poſſet?* Tria genera ſunt hominum qui à ſe diſſidunt. Sũt qui ad loquendũ praua cõcipiunt, & nulla ſilentij grauitate refrenãtur; & ſunt qui cùm praua concipiunt, magni ſilentij ſe vigore reſtringunt. Et ſunt qui virtutum vſu roborati, vſque ad eam celſitudinem prouehuntur, vt ad loquendum ne in corde quidem peruerſa concipiant, quæ ſilendo compeſcant. Eliphaz itaque ex quo ſit ordine oſtenditur, cùm ait.

Digitized by Google

Sed conceptum ſermonẽ tenere quis poterit? Qui etiam loquendo ſe offenſurum nouit. Praui igitur ſicut in ſenſu leues ſunt, ita in locutione præ-
Prou. 17. 14. cipites. Hinc Salomon ait. *Qui emittit aquam, caput eſt iurgiorum.* Sequitur.

3. *Ecce docuiſti plurimos*, & reliqua. Magnæ celſitudinis iſte vir fuit, qui inter curam domus, & multiplicium rerum cuſtodiam, affectus pignorum, ſtudiaque laborum, erudiendis ſe cæteris impendit. Temporalia regenda diſpoſuit, æterna prædicando nuntiauit. Sed ſeu hæretici, ſeu peruerſi quilibet, cùm bona iuſtorum referunt, ea ad argumentum criminis flectunt. Nam ſequiturr.

5. *Nunc autem venit ſuper te plaga, & defeciſti.* Ab iniquis verò modo bonorum locuto, aut eiuſdẽ linguæ ſuæ adiudicata teſtimonio in crimine vita ſuccumbat. Qui etiam bona de iuſtis aliis cognita loquuntur, ſed hæc ipſa protinus ad cumulum obiurgationis pertrahunt. Sequitur.

6. *Timor tuus, fortitudo tua, patientia tua, & perfectio viarum tuarum.* Quæ cuncta ſuperiori coniungit ſententiæ. Sed intuendũ valde eſt, quia quamuis inconuenienter inchoaſſet, congruenter tamen ordines rerum narrat. Quatuor quippè modis vitam B. Iob virtutibus enumerando diſtinxit, dum & timori fortitudinẽ, & fortitudini patientiam, & patientiæ perfectionẽ iunxit. In via nãq; Dei, timor gignit fortitudinem, vt Salomon ait.
Prou. 14. 26. *In timore Dei, fiducia fortitudinis.* Quia dum mens noſtra recto metu conditori omnium iungitur, poteſtate quadam ſupra omnia ſubleuatur. fortitudo autẽ nonniſi in aduerſitate oſtẽditur.

Vnde

Digitized by Google

Vnde mox patientia ſubrogatur, & ſtatim poſt patientiam viarum perfectio ſubinfertur. Ille enim perfectus eſt, qui erga imperfectionem proximi impatiens non eſt. Sequitur.

Recordare obſecro, quia vnquam innocens perijt? & 7.
reliqua. Sæpè enim hic & innocentes pereunt, ſed ad æternam gloriam pereundo ſeruantur. Eſa. 57. 1.
Quia hic innocens perit, Propheta affirmat. Sap. 4. 11.
Iuſtus perit, & nemo eſt qui recogitet. De rectis Sapientia dicit. *Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius.* Sequitur.

Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, & 8.
ſeminant dolores, & metunt eos, flante Deo periſſe. Do- 9.
lores ſeminare, eſt fraudulentiam dicere eos, & metere eſt, dicendo præualere. Vel certè dolores ſeminant qui peruerſa agunt, metunt cùm de eadem peruerſitate puniũtur. Fructus quippè doloris eſt retributio damnationis. Seminãt ergo, inquit, dolores & metũt, quia iniqua ſunt quæ faciunt, & in ipſa iniquitate proſperantur, ſicut Pſalmiſta ait. *Polluuntur viæ eius in omni tem-* Pſal. 9. 25.
pore. Flare Dei, vindicta retributionis dicitur. Benè itaque qui dolores ſeminant flante Deo pereunt, quia vnde foris peruerſa faciunt, inde ab intimis rectè feriuntur. Flare iraſcendo dicitur, quia is qui in ſe tranquillus eſt pereuntibus turbulentus videtur. Sequitur.

Rugitus leonis & vox leænæ, & dentes catulorum 10.
leonum contriti ſunt. Quid enim rugitus leonis appellat, niſi, vt paulò antè præmiſimus, ſeueritatem viri? Quid vocem leænæ, niſi loquacitatem coniugis? Quid dentes catulorum leonum, niſi edacitatem prolis? Quia enim filij cõ-

Digitized by Google

uiuantes extincti ſunt dentium expreſſione ſignantur. Quæ cuncta dum contrita Eliphas * exultat, quaſi iure damnata denuntiat. Cuius adhuc duritiam increpationis ingeminat, cùm ſubiungit.

*exaltat.

11. *Tigris perijt, eo quod non haberet prædam, & catuli leonum diſsipati ſunt.* Quem enim nomine tigris niſi B. Iob nota varietatis ſignat? vel aſperſum maculis ſimulationis? Sed nimirum omnis hypocrita tigris eſt, quia dum mundus color diſſimulatione ducitur, vitiorum nigredine interrumpente variatur. Sæpè dum de caſtitatis mũditia extollitur, ſorde auaritiæ fœdatur. Quæ videlicet tigris rapit prędam, quia humanis ſibi fauoribus vſurpat gloriã. Quia enim rapta laude extollitur, quaſi præda ſatiatur. Tranſlatio autem Septuaginta Interpretum non habet Tigris, ſed Mirmicoleõ perijt. Mirmicoleõ quippè paruum valde eſt animal formicis aduerſum. Dicitur autem latinè formicarum leo, vel certè formica & leo. Quid in Mirmicoleontis nomine Eliphas in B. Iob niſi pauorem & audaciam reprehendit? Ac ſi apertè dicat. Non iniuſtè percuſſus es; contra erectos timidus, cõtra ſubditos audax fuiſti. TYPICE. Leo propter virtutem Dominum, propter ſęuitiam Diabolum deſignat. De Domino. *Vicit Leo de Tribu Iuda.* De Diabolo. *Aduerſarius veſter Diabolus, ſicut leo rugiens.* Leænæ autem nomine aliquando ſancta Eccleſia deſignatur, quia audax eſt in aduerſis, vt iſdem Iob ait. *Non pertranſiuit per eam leæna.* Aliqu d o Babylonia propter immanitatem. Ca-

Apoc. 5. 5.
1. Pet. 5. 8.
Iob 28. 8.

Digitized by Google

tuli autem Leonũ ſunt quilibet reprobi, ad iniquam vitam malignorum ſpirituum errore generati. Sancti etenim viri ſollicitè cuſtodiunt ſemetipſos, ne leo idem antiquus hoſtis, eos ſub aliqua imagine virtutis occidat, ne leænę vox auribus perſtrepat, idem ne Babylonis gloria ſenſum ab amore cœleſtis patriæ auertat, ne catulorum dentes mordeant, id eſt ne reproborum ſuaſio in corde conualeſcat. Sed hæretici iam quaſi de ſanctitate ſecuri ſunt, quia vitæ ſuę meritis cuncta ſe ſuperaſſe ſuſpicantur. In tigris etiam nomine propter multiformis aſtutiæ varietatem non incongruè eum ſignauit, quem ſuperius per leonem. Satan quippè modò ſtultorum mentes blandè perſuadet, modò ad culpam terrendo pertrahit. Item per Mirmicoleon deſignatur, quia carnalibus leo eſt, ſpiritualibus autem formica. Sequitur.

Porro ad me dictum eſt verbum abſconditum. 12.
Verbum abſconditum hæretici audire ſe ſimulant, vt auditorum mentibus quandam prędicationis ſuæ reuerentiam obducant. Qui ſcilicet vt mira oſtendere valeant, noua ſemper exquirunt, vt Salomon ait. *Aquæ furtiuæ dulciores ſunt.* & reliqua. TYPICE, *Pro 9.17.*
Verbum abſconditum inuiſibilis filius vocatur, de quo Ioannes ait. *In principio erat Verbum.* & reliqua. Sed hoc Verbum abſconditum electorum mentibus dicitur, cùm poteſtas vnigeniti filij credentibus manifeſtatur. *Ioan.1.1.*

Poteſt etiam abſconditum, allocutio intimæ aſpirationis intelligi, de qua Ioannes ait. *Vnctio*
1. Ioan. 2. 7. *eius docet nos de omnibus*. Quæ nimirum aſpiratio humanam mentem tangendo ſubleuat, & ex deſiderijs internis inflammat. Abſconditum ergo verbum audire eſt, locutionē ſancti Spiritus corde percipere. Quæ profectò ſciri non poteſt, niſi à qua haberi poteſt. Verbum hoc abſconditũ dicitur, quia illud à maxima parte hominum neſcitur. Vel certè afflatio ſancti Spiritus, abſconditum verbum eſt, quia ſentiri poteſt, ſtrepitu locutionis exprimi non poteſt. Sequitur. *Et quaſi furtiuè ſuſcepit auris mea venas ſuſurrij eius*. Venas itaque ſuſurrij diuini ſuſcepit furtiuè, qui ad percipiendam virtutis eius notitiam, deſerto publicæ prædicationis oſtio, prauæ intelligentiæ rimas quærit, de quibus Dominus dicit. *Qui non intrat per oſtium in ouile*
Ioan. 10. 1. *ouium, hic fur eſt & latro*. TYPICE. Venas superni ſuſurri auris cordis furtiuè ſuſcipit, quia ſubtilitatem locutionis intimæ afflata mens raptim & occultè cognoſcit, quia & ſubtracta à viſibilibus inuiſibilia conſpicit, & repleta inuiſibilibus, viſibilia perfectè contemnit. Suſurrium quippè occulti verbi eſt, hæc ipſa locutio aſpirationis internæ. Venæ autem ſuſurrij dicuntur cauſarum origines, quibus hæc ipſa aſpiratio ad mōtem ducitur. Quaſi enim venam ſuſurrij ſui aperit, cùm nobis latenter inſinuat quibus modis ad noſtræ intelligentiæ aurem venit. Aliquando enim amore, aliquando terrore compungit. Aliter. Qui enim ſuſurrat, occultè loquitur, & vocem non exprimit, ſed

Digitized by Google

imitatur. Cùm ergo omnipotẽs ſe nobis per rimas contemplationis indicat, nequaquam nobis loquitur, ſed ſuſurrat, quia & ſe plenè non intimat, quiddam tamen de ſe humanæ menti manifeſtat. Tunc autem nequaquam iam ſuſurrat, ſed loquitur cùm eius nobis certa ſpecies reuelatur. Hinc Dominus ait. *Palam de pa-* *Ioan.16 25.*
tre annuntiabo vobis. Et Ioannes. *Videbimus eum ſi-* *1.Ioan.3.2.*
cuti eſt. Sequitur.

In honore viſionis nocturnæ, quando ſolet ſuper oc- 13.
cupare homines. In nocturna quippè viſione, dubiè cernitur. Rimas ergo ſuſurrij in pauore nocturnæ viſionis ſe percepiſſe hæretici aſſerunt, quia vt ea quæ docent alta alij oſtendant, vix ea ſe capere poſſe denuntiãt. Sed hinc colligẽdum eſt, quomodo audientibus certa eſſe poterunt, quæ ipſi dubiè viderunt. TYPICE. Horror nocturnæ viſionis eſt pauor occultæ contemplationis. Humana etenim mens, quo altiùs eleuata quæ ſint æterna conſiderat, eo de factis temporalibus grauiùs tremefacta formidat. Sequitur. *Quando ſolet ſopor occupare homines.* Ac ſi dicant hæretici. Cùm homines * interiùs dor- * inferiùs.
miunt, nos ad percipienda ſuperna vigilamus. Figuratè autem tribus modis ſomnus accipitur. Aliquando enim mors carnis accipitur, vt Paulus ait. *Nolo vos ignorare fratres de dormiẽtibus,* *1.Theſſal.4.*
& paulò poſt. *Ita & Deus eos qui dormierunt, per Ie-* *13.14.*
ſum adducet cum eo. Aliquando torpor negligen- *Rom.13.11.*
tiæ, vt illud. *Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere.* Et. *1.Cor.15.34.*
Euigilate iuſti. Aliquando verò calcatis deſiderijs terrenis, quies vitæ accipitur, vt illud. *Ego* *Cant.5.2.*
dormio, & cor meum vigilat. Quiſquis enim ea quæ

Digitized by Google

mundi ſunt agere appetit, quaſi vigilat, quiſquis verò internam requiem quærens, huius mundi ſtrepitum fugit, velut obdormiſcit. Quia igitur nequaquam notitia interna concipitur, niſi ab externa implicatione ceſſetur, rectè, nunc dicitur. *Quando ſopor ſolet occupare homines*, vt Domi-
Matt. 6. 24. nus ait. *Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire*. Sequitur.

14. *Pauor tenuit me, & tremor, & omnia oſſa mea perterrita ſunt.* Quia enim hæretici de doctrinæ ſuæ altitudine miri videri appetunt, quaſi pertimeſcunt quod dicunt. FIGVRATE. Quid per oſſa niſi fortia acta accipimus? De quibus Propheta
Pſal. 33. 21. ait. *Dominus cuſtodit omnia oſſa eorum*. Ac ſi diceretur. Subtilitatis intimæ arcana percipiens, vnde me apud me fore credidi, ante conſpectum iudicis inde titubaui. Diſtructionem quippè iuſtitiæ contemplantes, etiam de ipſis operibus iuſtè pertimeſcimus, quæ nos fortia egiſſe putabamus. Sequitur.

15. *Et cùm ſpiritus me præſente tranſiret, inhorruerunt pili carnis meæ.* Vt incomprehenſibilia ſe cognouiſſe iudicent, non ſtetiſſe, ſed tranſiſſe coram ſe ſpiritum narrat. Myſticè autem nobis præſentibus tranſit ſpiritus, quando inuiſibilia cognoſcimus, & tamen hæc non ſolidè, ſed raptim videmus. Non ergo ſtat ſpiritus, ſed tranſit, quia in ſuauitate contemplationis intimæ diu mens fixa non permanet, quę mox ad ſemetipſum ipſa immēſitate luminis reuerberata reuocatur. Pili carnis ſunt quælibet ſuperflua humanæ corruptionis, vel vitæ veteris cogitationes. Tranſeunte ergo ſpiritu, pili carnis inhorruerūt, quia

ante compūctionis vim cogitationes ſuperfluæ fugiūt, vt nil fluxum libeat, quia afflatam mentem etiam contra ſemetipſam viſitationis intimæ ſeueritas inflammat. Sequitur.

Stetit quidam cuius non agnoſcebam vultum. Vul- 16.
tum ſe vidiſſe incognitum hęretici ſimulant, vt eſſe ſe ei cognitos, qui ab humana mente cognoſci non valet, oſtēdant. TYPICE. Quidam namque non dicimus, niſi de eo vtique quem exprimere aut nolumus, aut non volumus. Sed qua mente hoc loco dicitur quidam, exponitur cùm protinus ſubinfertur. *Cuius non cognoſcebam vultum.* Cùm enim animus poſtponens omnia imaginem rerum, fantaſmata, ſubſtantiamque ſemper vt eſt idem eſt, & vbique pręſens eſt, cogitat; conſpicit hanc. Quam ſi necdum quid ſit apprehendit, agnouit certè quid non ſit. Benè autem dictum eſt. *Stetit.* Omnis quippè creatura quia ex nihilo facta eſt, & per ſemetipſam ad nihilum tendit. Stare ergo ſolius creatoris eſt, per quem cuncta tranſeuntem tranſeunt, & in quo aliquo aliqua ne tranſeant retinentur. Sequitur. *Imago coram oculis meis.* Sæpè hęretici Deum ſibi imaginaliter fingunt, quem intueri ſpiritaliter nequeunt, eiuſque vocem quaſi auræ leuis audire ſe perhibent, qui ad ſecreta illius cognoſcenda quaſi eſſe ſe familiariores cæteris gaudent. Non enim ea docent quæ publicè Deus loquitur, ſed quæ eorum auri quaſi latenter aſpirat. MYSTICE. Imago patris filius eſt, ſicut Moyſes de formatione hominis ait.

Ad imaginem ſuam fecit illum. Et Apoſtolus. *Qui*
Geneſ. 1. 27. *cùm ſit ſplendor gloriæ & figura ſubſtantiæ eius.* Cùm
Heb. 1. 3. ergo æternitas cernitur, prout infirmitatis noſtræ poſſibilitas admittit, imago eius mentis noſtræ oculis antefertur. Quia verò cùm in patre intendimus, hunc quantum accepimus per ſuam imaginem, id eſt per filiū videmus, vt ipſe
Ioan. 14. 6. Dominus ait. *Nemo venit ad patrem niſi per me.* Sequitur. *Et vocem quaſi auræ leuis audiui.* Quid enim per vocem auræ leuis, niſi cognitio Spiritus ſācti? Qui de patre procedens, & de eo quod eſt filij accipiēns, noſtræ tenuiter notitiæ infirmitatis infunditur. Quia igitur humana mens, quantalibet virtute tetenderit, vix de intimis extrema cognoſcit, rectè nunc dicitur. *Et vocem quaſi auræ leuis audiui.* Sequitur.

17. *Numquid homo Dei comparatione iuſtificabitur?* Humana iuſtitia diuinæ iuſtitiæ comparata, iniuſtitia eſt. Quia & lucerna in tenebris fulgere cernitur, ſed in Solis radio poſita tenebratur. Benè autem ſubditur. *Aut factore ſuo purior erit vir?* Puriorem autem ſe vir factori ſuo æſtimat, ſi contra flagellum querelam parat, eúmque ſibi proculdubio poſtponit, cuius iudicium de ſua afflictione redarguit. Qui enim mirè hominem ex nihilo fecit, factum impiè non affligit. Quapropter malè ſe rectum putat, qui regulam ſummæ rectitudinis ignorat. Sequitur.

18. *Ecce qui ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles.* Natura quippè angelica etſi contemplatione auctori inhærendo in ſtatu ſuo immutabiliter permanet, eo ipſo tamen quo factura eſt, in ſemetipſa

Digitized by Google

viciſſitudinem mutabilitatis habet. Mutari au-
tem, ex alio ad aliud ire eſt, & in ſemetipſa ſta-
bilem non eſſe. Sola autem natura incompre-
henſibilis neſcit moueri, quę ab eo quod ſem-
per idem eſt, neſcit immutari. Hanc autem in
angelis mutabilitatem dicit, quamuis immuta-
biles ſint per hoc quod ei qui ſemper idem eſt,
vinculis ligantur. Sequitur. *Et in Angelis ſuis re-
perit prauitatem.* Hoc de apoſtatis ſpiritibus infer-
tur. Mirè autem Deus omnipotens naturam
ſummorum ſpirituum bonam, ſed mutabilem
condidit, vt & qui manere nollent, ruerent; &
qui in conditione perſiſterent, tanto in ea iam
digniùs, quanto ex arbitrio ſtarent. Sequitur.

Quantomagis qui habitant domos luteas. Luteas 19.
quippè domos habitamus, qui in corpora ter-
rena ſubſiſtimus, vt Paulus ait. *Habemus theſau-* 2.Cor.4.7.
rum iſtum in vaſis fictilibus. Et rurſum. *Scimus quia* 2.Cor.5.5.
ſi terreſtris domus noſtra diſſoluatur, & reliqua. Se-
quitur. *Qui terrenum habent fundamentum.* Terre-
num fundamentum eſt ſubſtantia carnalis, vt
Pſalmiſta ait. *Non eſt occultatum os meum à te quod* Pſal.138.15.
feciſti in occulto, & ſubſtãtia mea in inferioribus terræ.
Sequitur. *Conſumentur velut à tinea.* Tinea de ve-
ſte naſcitur, & eandem veſtem de qua ori-
tur, oriendo corrumpit. Quaſi quędam verò
veſtis animæ caro eſt. Ex qua nimirum carnalis
tentatio velut tinea naſcitur, ac per hanc ad in-
teritum lacerata peruenit. Ac ſi dicatur. Si illi
Spiritus immutabiles eſſe nequeunt, qui nulla
carnis infirmitate deprimuntur, qua temeritate
ſe homines in bonis permanere cõſtanter æſti-
mant? Poſſunt quoque per angelos ſancti

Malac. 2. 7. Doctores intelligi, vt illud Prophetæ. *Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum eſt.* Qui eſſe omnino ſine culpa nequeunt, cùm preſentis vitæ iter gradiuntur, quantalibet virtute fulgeāt, quia eorum greſſus tangitur, aut luto illiciti operis, aut puluereæ cogitationis. Domus luteas habitant, qui de illecebroſa hac vita carnis exultant. Hanc Paulus deſpexerat habitare dicens. *Noſtra conuerſatio in cœlis eſt.* (Philip. 3. 20.) *Qui enim ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles*, quia cùm mens ad alta nititur, carnis ſuę cogitatione diſſipatur. Prauitas ergo in angelis reperitur, dum ipſos quoque qui veritatem nuntiant, nonnumquam ſubreptio vitę fallacis grauat. Ac ſi dicat. Si electi mundi huius iniquitate feriuntur, quibus ictibus penetrantur reprobi? Tinea quippè damnum & nòn ſolitum facit. Ita iniquorum mentes, quia damna ſua conſiderare negligunt, integritatem quaſi neſcientes perdunt. Amittunt namque à corde innocentiam, ab ore veritatem, à carne continentiam, & per acceſſum temporis, ætatem vitę. Sed hæc nequaquam conſpiciunt. Sequitur.

20. *De mane vſque ad veſperam ſuccidentur.* De mane vſque ad veſperam peccator ſuccinditur, dum à vitæ ſuæ exordio vſque ad terminum, iniquitatis perpetratione vulneratur, vt Pſalmiſta ait. *Viri ſanguinum non dimidiabunt dies ſuos.* (Pſal. 54. 24.) Sequitur. *Et quia nullus intelligit, in æternum peribunt.* Nullus intelligit vel eorum, qui pereunt, vel eorum qui perditos pereuntium

Digitized by Google

mores imitantur. Vt illud. *Iuſtus perijt, & nemo eſt qui recogitet.* Poteſt etiam per manè proſperitas, veſperè, huius mundi aduerſitas deſignari. De manè ergo vſque ad veſperam reprobi ſucciduntur, quia & per proſpera laſciuientes depereunt, & per aduerſa impatientes ad inſaniam exurgunt. Quos de mane vſque ad veſperam culpa nequaquam ſucciderect, ſi vel proſpera fomentum crederent, vel aduerſa ſectionem ſui vulneris æſtimarent. Sequitur.

Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis. 21.
Reliquos autem huius mundi deſpectos dicit, quos præſens ſeculum ad nullius gloriæ vſum eligit, ſed quaſi minimos indignóſque derelinquit. Sed hos Dominus eligere non dedignatur. Paulo atteſtante qui ait. *Quæ ſtulta* 1.Cor.1.27 *mundi ſunt elegit Deus, vt confundat ſapientes,* Et *infirma mundi elegit, vt cõfundat fortia.* Sequitur. *Morientur & non in ſapientia.* Hoc loco Eliphas cùm de electis diceret, qui reliqui fuerint auferentur & eis, illicò adiungens. *Morientur & non in ſapientia*, ad illud protinus recurrit, quod ſapientiùs de reprobis protulit dicens. *Et quia nullus intelligit*, & reliqua. Mortem quidem & ſapientiam pariter reprobi fugiunt, ſed ſapientiam penitus deſerunt, mortis autem laqueos non euadunt. Et qui quando morituri viuere moriendo potuerant, dum mortem quæ proculdubio ventura eſt metuunt, & vitam ſimul, & ſapientiam perdunt. Sequitur.

Digitized by Google

CAP. V. *Voca ergo ſi eſt qui reſpondeat tibi.* Omnipotens
1. Deus ſæpè eius precem in perturbatione deſe-
Prou. 28. 9. rit, qui præcepta eius in tranquillitate contemnit. Vnde ſcriptum eſt. *Qui auertit aurem ſuam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.* Vocare noſtrum eſt humili Deum prece depoſcere. Reſpondere Dei eſt, effectum precibus præbere. Ac ſi dicat. Quantumlibet afflictus clames, Deum reſpondētem non habes. Quia vox in tribulatione non inuenit quem mens in tranquillitate contempſit. Sequitur. *Et ad aliquem ſanctorum conuertere.* Ac ſi deridens dicat. Sanctos quoque inuenire in afflictione adiutores non vales, quos habere ſocios in hilaritate noluiſti. Sequitur.

2. *Virum ſtultum interficit iracundia.* Hæc nimirum ſententia vera eſſet, ſi illata contra tanti viri patientiam non fuiſſet. Scriptum quip-
Sap. 12. 18. pè eſt. *Tu autem cum tranquillitate iudicas.* Sciendum verò quia quotiens turbulentos motus animę ſub manſuetudinis virtute reſtringimus, redire ad ſimilitudinem conditoris conamur. Quam nimirum ſimilitudinem, cùm tranquillitatem mentis ira perturbat, amittit. Per iram ſapientia perditur, vt illud. *Ira in ſinu ſtulti requieſcit.* Per iram iuſtitia relin-
Eccleſ. 7. 10. *Iac.* 1. 20. quitur, ſicut ſcriptum eſt. *Ira viri iuſtitiam Dei non operatur.* Per iram lux veritatis amittitur.
Eph. 4. 25. Vt illud. *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.* Duobus verò modis iracundia vincitur. Primus eſt, vt omnes ſibi quas pati poteſt contumelias proponat. Secundus modus eſt, vt cùm alienos exceſſus aſpicimus, noſtra quibus

Digitized by Google

in alijs exceſſimus,delicta cogitemus. Sciendũ
verò eſt,quod alia eſt ira,quam impatientia ex-
citat,alia quam zelus format. Illa ex vitio , iſta *Pſal.4.5.*
ex virtute generatur. De hac Pſalmiſta ait. *Ira-*
ſcimini & nolite peccare. De hac Salomõ ait. *Melior*
eſt ira riſu, De illa. *Virum ſtultum interficit iracũdia.* *Eccle.7.4.*
Ac ſi dicat. Ira per zelum ſapientes turbat. Ira
verò per vicium ſtultum trucidat. Sequitur. *Et*
paruulum occidit inuidia. Inuidere enim non poſ-
ſumus, niſi eis quos in aliquo nobis meliores
putamus. Paruulus ergo eſt qui liuore occidi-
tur,quia ipſe ſibi teſtimonium perhibet, quod
eo minor ſit,cuius inuidia torquetur. Quia niſi
ipſe inferior exiſteret,de bono alterius non do-
leret. Hinc ſcriptum eſt. *Inuidia Diaboli mors in-* *Sap.2.24.*
troiuit in orbem terrarum. Inuidia enim cùm men-
tem tabefecerit,cũcta quę inuenerit benè geſta
conſumit,vt illud Salomonis. Vita carnium ſa- *Prou.14.30.*
nitas cordis, putredo oſſium inuidia. Qui ergo
liuoris peſte plenè carere deſiderat,illam hære-
ditatem diligat,quam cohęredum numerus nõ
anguſtat. Imminutio ergo liuoris eſt affectus
vrgens internæ dulcedinis, & plena mors eius
eſt perfectus amor æternitatis. Quia cùm nulla
terrena deſiderat, nihil eſt quod eius erga pro-
ximum charitate contradicat.

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER SEXTVS.

3. *EGO vidi ſtultum firma radice, & maledixi pulchritudinem eius ſtatim.* Stultꝰ quippè Iudæorum populus extitit, qui ipſam incarnationem æternæ ſapientiæ ſpreuit. Qui quaſi firma radice conualuit, quia electorem vitam temporaliter extinguendo ſuperauit. Sed hunc eliphas maledicendo deſpicit, quia nimirum omnes hæretici quorum tenere ſpeciem amicos B. Iob diximus, cùm de nomine Chriſti gloriantur, Iudæorum perfidiam ex auctoritate reprehendunt. MORALITER. Quaſi firma radice ſtultus in terra figitur, quia totis deſiderijs in terreno amore ſolidatur. Cuius enim fortes gloriam aſpiciunt, protinus pòſt gloriam quæ pœna ſequatur, attendunt, & tacita intus cogitatione deſpiciũt. Pulchritudinem quippè

ſtulti maledicere eſt, eius gloriam ex cõſiderata damnatione iudicare. Statim ac ſi diceret. Contra ſtulti pulchritudinem moram in maledictione nõ habui, quia cùm hæc cernerem, ſimul etiam pœnam ſequentem vidi. Nemini ſtatim maledicerem, ſi qua me illius gloriæ delectatio tenuiſſet. Sequitur.

Longè fiant filij eius à ſalute. Filij eius ſtulti ſunt 4.
omnes qui perfidiæ illius prædicatione generãtur. Qui ſcilicet à ſalute longè ſunt, qui etſi tẽporaliter vitam ſine afflictione percipiũt, æterna grauius vltione feriuntur. Sicut de eiſdem filijs illius dicitur. *Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, qui circuitis mare & aridam, vt faciatis vnum proſelitum, & cùm fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplò quàm vos.* Matt. 23. 15. MORALITER. Filij quippè ſtulti ſunt qui in ambitione huius ſeculi, ex eius imitatione paſcuntur, qui profectò à ſalute longiùs fiunt, quanto * impetratione nequitiæ nulla infirmitate feriuntur. Sequitur. *Et contereentur in porta, & nõ erit qui eripiat.* Quis portæ nomine, niſi mediator Dei & hominum debet intelligi? Qui ait. *Ego ſum oſtiũ. Per me ſi quis introierit, ſaluabitur.* Ioan. 10. 9. Filij igitur huius ſtulti extra portam proijciuntur, in porta cõterẽtur, quia prauæ Iudæorum ſoboles antè mediatoris aduentum in legis obſeruatione floruerunt; ſed in ipſa Redemptoris noſtri præſentia à diuinitatis obſequio perfidiæ ſuæ meritis repulſi ceciderunt. Quos nimirum non eſt qui eripiat. Quia ſcilicet dum ipſum redemptorem extinguere perſequẽdo conati ſunt, oblatæ ſibi remediũ ereptionis abſcõderũt. MORALITER. Sicut vrbis

* in perpetratione.

Digitized by Google

aditus porta dicitur, ita eſt dies iudicij porta regni, & per eum ab electis omnibus ad cœleſtis patriæ gloriam intratur. Hinc Salomon ait. *Nobilis in porta vir eius, quando ſe viderit cum ſenatoribus terræ*. Et rurſum. *Date ei de fructu manuum ſuarum, & laudent eum in portis opera eius*. Filij igitur huius ſtulti ante portum electi ſunt, ſed in porta conterentur, quia huius ſeculi amatores in pręſenti vita ſuperbiunt, ſed in ipſo regni aditu æterna animaduerſione feriuntur. Illos quippè veritas æterna aduerſitate eripit, quos in temporalibus proſperis per diſciplinā premit. Qui ergo nunc renuit premi, tunc non valet eripi. Sequitur.

Pro 31. 23. Prou. 31. 31.

5. *Cuius meſſem famelicus comedat*. Huius ſtulti meſſis fuerat, ſacræ legis eloquia. Quam ſtultus comedet. Quia nimirum Gentilis populus verba legis intelligendo edidit, ad quam plebs Iudaica ſine intellectu laborauit. Hinc Veritas ait. *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur*. MORALITER. Habet etiam famelicus meſſem, quando iniquus quiſque donum intelligentiæ rectæ accipit. Quam nimirum comedit famelicus, quia is qui ad Deum ſanctis deſiderijs anhelat, diſcit quod audit, agit quod didicerit, & dum Doctores praui recta prędicatione reficiuntur, quid aliud quàm ſtulti fruge ſatiantur? Sequitur. *Et ipſum rapiet armatus*. Antiquus hoſtis Iudaicum populum armatus rapuit, quia in eo vitam fidei fraudulenta ſuggeſtione quaſi iaculis extinxit. MORALITER. Antiquus namq; hoſtis quaſi inermis vincitur, cùm mala aperta ſuggerens, humanæ mēti bo-

Matth. 5. 6.

ti bona omnia ſimul deſtruere conatur. Sed armatus venit, quando bona alia intacta deſerens, latenter alia corrumpit. Sequitur. *Et bibunt ſitientes diuitias eius*. Huius ſtulti diuitias ſitientes bibunt, quia fluentis ſacræ locutionis, quæ Iudaïcus populus in ſuperbiæ oſtentatione poſſidet, conuerſæ gentiliũ mentes irrigantur. Vnde & eis per Prophetam dicitur. *Omnes ſitientes venite ad aquas*, & reliqua. Moraliter. Sæpè ſtultus habet interni liquoris fontem, ſed non bibit, quia ingenium quidem accipit intelligentiæ, ſed tamen veritatis ſententias cognoſcere loquendo contemnit. Diuitiæ quoque mentis ſunt verba ſacræ locutionis. Sed has diuitias ſtultus oculis aſpicit, & in ore mentis ſuæ vſum minimè aſſumit. Ad comprehendenda enim verba nullo ſtudio amoris elaborat; at contra alius ſitim habet, & ſæpè hoc in diuinæ legis eruditione quandoque ſtudẽdo intelligit, quod per negligentiam ingenioſus neſcit. Hinc Salomon ait. *Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis*. Plerumque enim aues quas ad volatum pennæ ſubleuant in vepribus reſident. Sequitur. *Eſa. 55.1.* *Prou. 30.28*

Nihil in terra ſine cauſa. Idcirco enim ſæpè deſidioſus ingenium accipit, vt de negligentia iuſtius puniatur, quia quod ſine labore aſſequi potuit, ſcire contemnit, & idcirco ſtudioſus tarditate intelligentiæ premitur, vt eo maiora præmia retributionis inueniat, quo magis ſtudio inuentionis elaborat. Sequitur. *Et de humo non egredietur dolor*. Dolor namque quaſi de humo egreditur, cùm homo ad Dei imaginem 6.

Digitized by Google

conditus, de rebus inſenſibilibus flagellatur. Sed quia per occulta merita mentium, aperta prodeunt flagella pœnarum, de humo dolor non egreditur, quomodo ſenſus noſtri malitia exigit, vt à rebus inſenſibilibus feriatur. Nequaquam pœna de ea naſcitur creatura quæ percutit, ſed de ea proculdubiò quæ peccando vim percuſſionis extorſit. Sequitur.

7. *Homo ad laborem naſcitur, & auis ad volandum.* Ad laborem quippè homo naſcitur, quia nimirum is qui ſui accepta eſt ratione præditus, conſiderat quod valdè ſibi ſit impoſſibile, vt hæc peregrinationis ſuæ tempore ſine gemitu euadat. Sed in eo quod caro flagellis afficitur, mens ad appetenda ſubleuatur altiora, 2. Cor. 4. 16. Paulo atteſtante qui ait. *Et licet qui foris eſt noſter homo corrumpatur, tamen is qui intus eſt, renouatur de die in diem.* Inde enim mens ad ſumma euolat, vnde caro in infimis duriùs laborat. Poteſt quoque appellatione hominis car- 1. Cor. 3. 3. nalium vita ſignari, vnde Paulus ait. *Cùm enim ſit inter vos zelus & contentio, nonne homines eſtis & ſecundum hominem ambulatis?* In hac itaque vita homo ad laborem naſcitur, quia carnalis quiſque contra ſe vitia appetit, deſideriorum ſuorum ſe pondere affligit. Tanto enim quiſque huius mundi veraciter mala ſentit, quanto eius bona inhianter appetit. At contra tanto animus à labore afflictionis ſe ſubtrahit, quanto per ſpem ad ſumma ſuſtollit. An non quaſi auis ad volandum Paulus natus fuerat, qui tot aduerſa ſuſtinens Philip. 3. 20. dicebat. *Noſtra conuerſatio in cælis eſt?* Sequitur.

Digitized by Google

Quamobrem ego deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum. Ac ſi apertè diceret. Illum rogo per quem hæc tribui ſcio. Sequitur. 8

Qui facit magna. Quis omnipotentis Dei mirabilia perſcrutari ſufficiat? Quod cuncta ex nihilo creauit, quod ipſa mundi fabrica mira potentiæ virtute diſpoſita, & ſuper aëreum cœlum ſuſpenditur, & ſuper abyſſum terra libratur? Benè autem adiunxit. *Et inſcrutabilia.* Minùs enim fuerat magna facere, ſi tamen quæ facta ſunt perſcrutari potuiſſent. Sequitur. *Et mirabilia abſque numero.* Minoris autem eſſet magnitudinis, ſi qua inſcrutabilia pauca feciſſent. Sed inter hæc ſciendum eſt, quia diuina miracula & ſemper debent conſiderari per ſtudium: & numquam diſcuti per intellectum. Sæpè enim fit, vt dum nonnulli homines mortuorum corpora in puluerem redacta conſiderant, & reſurrectionis vim colligere ex ratione non poſſunt, hæc ad ſtatum priſtinum redire poſſe deſperant. Sequitur. 9.

Qui dat pluuiam ſuper faciem terræ, & reliqua. 10.
Omnipotens enim Deus, terræ pluuiam tribuit, cùm arentia corda Gentilium ſupernæ gratia prædicationis perfundit, & aquis vniuerſa irrigat, quia ſterilitatem perditi hominis repletione ſpiritus ad fructificationem format, ſicut per ſemeptipſam Veritas dicit. *Qui biberit aquam*, & reliqua. Vniuerſitatis autem nomine homo ſignificatur, quia in ipſo vera ſpecies & magna communicatio vniuerſitatis oſtenditur. Vnde & Veritas Diſcipulis dicit, *Ioan. 4. 13.*

Marc.16.15. *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ.* Quamuis hoc loco vniuerſa intelligi & aliter poſſunt. Cùm enim diuites & pauperes, fortes & debiles, ſapientes & inſipientes ſpiritus ad ſuam cognitionem vocat, vniuerſa Deus aquis irrigat. Poſſunt autem vniuerſorum nomine ipſæ morum diſſimilitudines deſignari. Alius namque elatione erigitur, alius libidine inflammatur, alius auaritia anhelat. Sed vniuerſa Deus aquis irrigat, quia vim ſui ſermonis in ſingulis iuxta morum diuerſitates format, vt hoc in eius eloquio quiſq; inueniat, per quod virtutis neceſſariæ germen ferat. Sequitur.

11. *Qui ponit humiles in ſublime, & merentes erigit ſoſpitate.* In ſublime humiles ponuntur, quia ij qui nunc pro Dei amore deſpecti ſunt, tunc cum Deo iudices veniunt. Hinc enim Domi-
Matt.19.28 nus dixit. *Vos qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cùm ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ.* & reliqua. Tunc mœrentes Dominus erigit, quia hi qui eius deſideriis proſpera fugiunt, cruciatuſque perſequentium tolerant, tanto ſublimiorem tunc ſoſpitatem recipiunt, quanto nunc à cunctis mundi gaudiis deuoti moriuntur. Hinc eſt enim quod per Salomonem
Prou.14.10. dicitur. *Cor quod nouit amaritudinem animæ ſuæ, in gaudio eius non miſcebitur extraneus.* Quod tamen de electis Dei etiam in hac vita nihil obſtat intelligi. In ſublime quippè humiles ponuntur, quia cùm ſe ex humilitate ſubſternunt, altæ mentis iudicio cuncta temporalia tranſeunt. Videamus humilem Paulum. Ait

enim. *Non enim noſmetipſos prædicamus, ſed Ieſum* 2.Cor.4.5.
Chriſtum Dominum noſtrum, nos autem ſeruos
veſtros per Chriſtum. Videamus in ſublime iam
poſitum. *An neſcitis quia angelos iudicabimus?* 1.Cor.1.3.
Et rurſus. *Conreſſuſcitauit, & conſedere nos fecit*
in cœleſtibus. Mœrentes etiam Dominus ſoſpi- Epheſ.2.6.
tate erigit, qui afflictos ſuos ad gloriam veræ
lætitiæ ſoliditate ſuſtollit. Soſpitate quippè
non inſania erecti ſunt, qui in bonis actibus
poſiti ipſi in Domino firmi gratulantur. Non-
nulli enim & iniquitates perpetrant, & gau-
dere non ceſſant. De quibus dicitur. *Qui læ-*
tantur cùm malefecerint, & reliqua. Hi certè non Prou.2.13.
ſoſpitale eriguntur, ſed inſania, qui ſuperbiunt
cùm affligi debuerant. Sequitur.

Qui diſsipat cogitationes malignorum ne poſsint im- 12.
plere manus eorum quæ cœperant. Reproborum
mentes peruerſis cogitationibus ſemper inui-
gilant, ſed plerumque eis ſuperna diſpenſatio
obuiat. Et quamuis prauitatem conſilij nec
fracti aduerſitatibus corrigunt, tamen ne con-
tra bonos præualeant eorum vires refrenan-
tur. Sequitur.

Qui comprehendit ſapientes in aſtutia eorum, & 13.
conſilia prauorum diſsipat. Sapientes ergo Do-
minus in ipſa eorum aſtutia comprehendit,
quando eius conſiliis humana facta etiam tunc
congruè ſeruauit cùm reſiſtunt. Aſtutè namq;
aliquid agere fratres Ioſeph auſi ſunt, vt Dei
conſilium mutaretur. Sed diuino iudicio quod
declinare conati ſunt, renitendo ſeruierunt.
Ideo quippè ab eis Ioſeph venditus fuerat, ne Gen.38.28.

Digitized by Google

adoraretur. Sed ideo eſt adoratus, quia venditus. Sic diuinum conſilium dum deuitatur, impletur. Sic humana ſapientia dum reluctatur, comprehenditur. Comprehendit etiam Dominus ſapientes in aſtutia eorum, quando & hoc ad pietatis ſuæ obſequium, noſtræque ſalutis augmentum redigit, quod contra illum humana incredulitas exarſit. Hinc Pſalmiſta

Pſal.110.2. ait. *Magna opera Domini, exquiſita in omnes voluntates eius.* Hinc Salomon ait. *Non eſt ſapientia,*

Prou.21.30. *non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.* Sequitur.

14. *Per diem incurrent tenebras, & quaſi in nocte, ſic palpabunt in meridie.* Per diem tenebras incurrunt, qui in ipſa veritatis præſentia, perfidiæ errore cœcati ſunt. Perſecutores igitur redemptoris noſtri, dum diuinæ virtutis miracula cernerent, & tamen in eius diuinitate dubitarent, in die tenebras paſſi ſunt, quia viſum in luce perdiderunt. Hinc eſt quod de

Ierem.15.9. Iudæa dicitur. *Occidit Sol, cùm adhuc eſſet dies.*

Eſa.21.11.12 Hinc iterum Propheta dicit. *Quid de nocte cuſtos, quid de nocte cuſtos? Venit mane & nox.* De nocte enim cuſtos venit, quia humani generis protector & manifeſtus in carne apparuit, & tamen hunc preſſa perfidiæ ſuæ tenebris Iudæa minimè agnouit. De cuius præſentia & noua lux mundo inclaruit, & tamen in corde infidelium vetuſta cœcitas remanſit. Iudæi autem aperta Dei miracula viderunt, & adhuc eum quaſi palpantes quærebant, cùm

Ioan.10.24. dicerent. *Quouſque animas noſtras tollis? Si tu es Chriſtus, dic nobis palam.* MORALITER. Mens

Digitized by Google

quippè iniquorum hominum cùm de aliena melioratione affligitur, de radio lucis obſcuratur. Qui quaſi in nocte, ſic in meridie palpant, quia dum bonum quod vident accuſare nequeunt, cœcati malitia malum quod non vident accuſare quærunt. Bona enim in proximis aperta vident, ſed ſi qua mala latent, inueſtigant. Quod benè exprimitur, cùm Loth protegentibus angelis, in domo eius Sodomitæ oſtium non inuenerunt. Sequitur.

Porro ſaluum faciet egenum à gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem. Ipſe quippè pauper 15.
eſt, de quo per Paulum dicitur. *Propter vos egenus factus eſt, cùm diues factus eſſet.* Poteſt per 2.Cor.8.9.
oris gladium accuſantium Hebræorum lingua ſignari, de quibus per Pſalmiſtam dicitur.
Filij hominum dentes eorum arma, & reliqua. Ipſi Pſal.56.5.
quippè clamauerunt. *Crucifige, Crucifige.* Per violenti verò manum, ipſa crucifigens Gentilitas Ioan.19.6.
exprimitur, quæ in Redemptoris morte Hebræorum voces opere impleuit. Redemptor autem noſter & vires Gentilium, & linguam Hebræorum moriendo ex humilitate pertulit, ſed ex diuinitatis ſuæ potentia reſurgendo ſuperauit. Moraliter quippè eſt quiſquis apud ſemetipſum elatus non eſt. Vnde Veritas dicit.
Beati pauperes ſpiritu, & reliqua. Gladius namque Matt.5.3.
oris eſt, iniquitas perſuaſionis. Manus autem violenti eſt aduerſitas poteſtatis. Ac ſi ergo diceret. Sic & in ſe Dominus mentes hominum ſolidat, vt eas ad perpetrandam nequitiam nec blandimenta ſuaſiònum pertrahant, nec dolores ſuppliciorum frangant. Sequitur.

Digitized by Google

16. *Et erit egeno ſpes.* Saluato enim paupere ſpem egenus recipit, quia reſurgente carne Domino, fidelis quiſque ad æternæ vitæ fiduciam conualeſcit. Spes quippè in æternitate animum erigit, & idcirco nulla mala exteriùs quæ tolerat, ſentit. Sequitur. *Iniquitas autem contrahet os ſuum.* Os enim ſuum nunc adhuc iniquitas dilatat, quia humani generis lingua infidelium contumeliis laceſſere nequaquam ceſſat. Sed tunc os contrahet, cum hoc quod non vult per ſtudium, per ſtudium claudet. Aliter. Clareſcente miraculo reſurrectionis Domini, dum copioſa multitudo infidelium credidit, ab ereptoris ſui iniuriis contumeliiſque ceſſauit. Os enim ſuum quod Deum deridendo aperuit, infirmando contraxit. MORALITER. Nunc enim malus bonis derogat, & recta quæ agere negligit hæc malus obtrectando lacerare non ceſſat. Sed tunc iniquitas os ſuum contrahit, cùm iuſtos quanta appetat gloria retributionis agnoſcit. Tunc malorum lingua digna tormentorum retributione ligatur. Sequitur.

17. *Beatus homo qui corripitur à Domino.* Prima virtus eſt, ne perpetrari debeant, ſed vitari peccata. Secunda autem, ſaltem perpetrata corrigere. Sed plerumque culpas non ſolùm imminentes minimè vitamus, verumetiam nec commiſſa agnoſcimus. Turpis tamen animus percuſſione tangitur vt exerceatur, quatenus qui ſtatum ſuæ rectitudinis ſecurus perdidit, afflictus conſideret quo iacet. Hinc Salomon ait. *Quem diligit Dominus caſtigat, flagellat autem omnem filium quem recipit.* Sequitur.

Prou. 3. 12.

Digitized by Google

Increpationem ergo Domini ne reprobes. Qui per culpam percutitur, ſed ad querelam ſuæ percuſſionis elabitur, increpationem Domini reprobat, quia hanc iniuſtè ſe perpeti accuſat. Qui autem non per purgationem criminis, ſed per fortitudinis probationem feriuntur, cùm cauſam ſuæ percuſſionis inquirunt, nequaquam increpationem Domini reprobare dicendi ſunt, quia in ſemetipſis ſatagunt inuenire quod neſciunt. Sequitur.

Quia ipſe vulnerat & medetur, percutit & manus eius ſanabunt. Duobus modis omnipotens Deus vulnerat, quos reducere ad ſalutem curat. Aliquando enim carnem percutit: & mentis duritiam ſuo pauore tabeſcit. Vulnerando ergo ad ſalutem reuocat, cùm electos ſuos affligit exteriùs, vt interiùs viuant. Vnde per Moyſen dicitur. *Ego occidam*, & reliqua. Aliquando intus vulnera infligit, quia mentis noſtræ duritiam ſuo deſiderio percutit, ſed percutiendo ſanat, quia terroris ſui iaculo transfixos, ad ſenſum nos rectitudinis vocat. Vnde & ſponſa dicit. *Vulnerata charitate ego ſum.* Sequitur. 18. *Deut. 32. 39.* *Cant. 2.*

In ſex tribulationibus liberabit te, & in ſeptimo non tanget te malum. Per ſenarium numerum præſentis vitæ operatio diſcurſuſque ſignatur. Sexto namque die omnia perficiens hominem cõdidit, & ſeptimo requieuit. Quapropter per ſeptenarium numerum requies deſignatur. Paterna ergo pietas eruditione præſentis vitæ labore nos atterit, ſed in aduentu iudicij à verbere abſcondit, vt tanto tunc ad ſalutem exhibeat, quãto nunc nos flagella duriùs ſecant. Sequitur. 19.

20. *In fame eruet te de morte, & in bello de manu gladij.* Sicut fames carnis eſt ſubtractum ſubſidium corporis, ita & fames eſt mentis ſilentium diuinæ locutionis, vnde rectè per Prophetam dici-
Ezech. 14. 13 tur. *Immittam famem in terram*, non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed famem audiendi verbum Dei. Bellum quippè patimur, cùm carnis noſtræ tentationibus impugnamur. De quo Pſalmiſta
Pſal. 139. 8. ait. *Obumbraſti caput meum in die belli.* Quia igitur reprobi dum fame verbi deficiunt, etiam belli gladio transfiguntur, electorum ſuorum Dominus mentes dum verbi ſui pabulo reficit, contra tentationes corporis fortes reddit. Sequitur.

21. *A flagello linguæ abſconderis.* Flagellum linguæ, eſt exprobratio illicitæ contumeliæ. Flagello linguæ bonos feriunt praui, quia eorum opera irridendo perſequuntur. Hinc ſcriptum eſt.
Pſal. 90. 3. *Ipſe liberabit me de laqueo venantium*, & reliqua. Sancta ergo anima à flagello linguæ abſconditur, quia dum in hoc mundo honorem laudis non quærit, nec contumelias detractionis ſentit. Sequitur. *Et non timebis calamitatem cùm venerit.* Habent enim ſancti viri contra famem diuini verbi pabulum, contra belli gladium continentiæ ſcutum, contra flagellum linguæ protectionem patientiæ, contra exterioris calamitatis damnum, interni amoris adiutorium, quo enim eos hoſtis callidus numeroſius tentat, eo circumſpecti Dei milites virtutibus diuinis ditiores fiunt. Poteſt etiam flagellum linguæ ſententia vltimæ animaduerſionis intelli-
Matt 25. 41. gi, quia diſtrictus iudex reprobis dicet. *Diſcedite à me*, & reliqua. Sed iuſtus quiſque in tanta di-

Digitized by Google

ſtrictione ſententiæ, blanda tunc iudicis voce refouetur, cum dicitur. *Eſuriui, & dediſtis mihi* Matt.25.35. *manducare*, & reliqua. Et. *venite benedicti*, &c. Seq. Matt.25.34.

In vaſtitate & fame ridebis. Tunc quippè reprobos fames interficiet, quia ſuam illis faciem redemptor abſcondet. Ipſe quippè de ſe dixit. *Ego ſum panis viuus*, & reliqua. Et ſcriptum eſt. *Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.* Vaſtitas cruciat, quia gehenna concremat. Hinc Pſalmiſta ait. *Pones eos vt clibanum ignis*, & reliqua. Sed tunc iuſtus ridebit, quia cùm iniquos omnes extrema vltio percutit, ipſe de gloria Domini dignæ retributionis hilareſcit. Hinc Pſalmiſta ait. *Videbunt iuſti & timebunt*, & reliqua. Sequitur. *Et beſtias terræ non formidabis.* Callidus quippè aduerſarius, beſtia terræ dicitur, quia ad rapiendas mortis tempore peccatorum animas violenta crudelitate effrenatur. Sed tamen de Eccleſia dicitur. *Mala beſtia non tranſibit per eam.* Illi igitur terræ beſtiam morientes timent, qui conditoris ſui potentiam viuentes non timent. Sancti enim viri quia diuinæ ſe formidini medullitus ſubdunt, omne de aduentu aduerſarij pondus timoris abijciunt. Hinc Pſalmiſta orat dicens. *Nequando rapiat vt leo animam meam.* Ac ſi ergo diceret. Quia blandiente hoſte modo nunc vinceris, hunc poſtmodum ſæuientem non timebis. Sequitur.

22.
Ioan. 6.51.
Pſal.20.10.
Pſal.51.8.
Eſa.35.9.
Pſal.7.3.

Sed cum lapidibus regionum pactum tuum. Quid ergo regionum lapides, niſi Eccleſiarum electos accipimus? quibus dicitur. *Vos autem tamquam lapides viui ſuperædificamini.* De quibus Eccleſiæ pollicetur. *Ecce ego ſternam per ordinem lapides tuos.* 23.

1.Pet.2.5
Eſa.54.11.

Digitized by Google

Qui igitur rectè viuit, pacto ſe lapidibus regionum ſociat, vitam ſuam proculdubio ad ſanctorum præcedentium imitationem ligat. Sequitur. *Et beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi.* Non ait pacatæ, ſed pacificæ, quia non pacem habent, ſed pacem faciunt. Terræ ergo beſtiæ, electis pacificæ fiunt, quia maligni ſpiritus cùm bonorum corda aduerſantes deprimunt , hæc nolentes ad amorem Domini impellunt ; & afflicta mens tantò magis ad æternam patriam reditum dirigit, quantum in hoc ærumnoſo exilio laborioſius viuit. Poſſunt etiam per terræ beſtias motus carnis intelligi, qui dum mentem noſtram irrationabilia ſuadendo laceſſunt , contra nos beſtialiter inſurgunt. Sed cor ſub diuina lege deprimitur, etiam cùm carnis incentiua detumeſcunt: & ſi ad tentandum rugiunt , nequaquam tamen vſque ad effectum operum quaſi ad aperti morſus rabiem exurgunt. Pacificæ itaque ſunt, quia motus carnis, etſi per deſideria palpitant, aperta tamen nos contradictione non impugnant. Vel certè pacem nobiſcum terræ beſtiæ faciunt , quia motus carnis dum nos tentando laceſſunt, ad amorem quietis intimæ impellunt. Sequitur.

24. *Et ſcies quod pacem habeat tabernaculum tuum.* In Scriptura ſacra aliter pax plena dicitur , atque
Luc. 2. 29. aliter inchoata. De illa quippè dicitur. *Nunc dimittis ſeruum tuum Domine in pace.* De iſta verò. *Pa-*
Ioan. 14. 27. *cem meam do vobis*, & reliqua. Pax enim noſtra à deſiderio creatoris inchoatur, & manifeſta viſione perficitur. Tabernaculum igitur iuſti pacem habere dicitur, quia videlicet eius corpus

quod mente inhabitatur, à peruerſis deſideriorum motibus, ſub iuſtitiæ diſpoſitione refrenatur. Sequitur. *Et viſitans ſpeciem tuam non peccabis*. Species quippè noſtra dicitur proximus noſter, quia in illo cernimus quod ſumus ipſi. Speciem ergo ſuam viſitat quis, cùm ad eum quem ſibi ſimilem per naturam conſpicit, paſſibus amoris tendit, vt in altero ſua conſiderans, ex ſeipſo colligat qualiter infirmitati alterius condeſcendat. Hinc Paulus ait. *Factus ſum Iudæis tamquam Iudæus: vt Iudæos lucrarer, ijs qui ſub lege ſunt, quaſi ſub lege eſſem (cum ipſe non eſſem ſub lege) vt eos qui ſub lege erant, lucrifacerem; ijs qui ſine lege erant tamquam ſine lege eſſem (cùm ſine lege Dei non eſſem: ſed in lege eſſem Chriſti) vt lucrifacerem eos qui ſine lege erant. Factus ſum infirmis infirmus, vt infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſaluos.* Tunc etiam plenè vincitur peccatum, cùm ex ſua ſimilitudine vnuſquiſque perpendit quomodo in dilectione proximi dilatetur. Sequitur. 1.Cor.9.20.

Et ſcies quomodo multiplex erit ſemen tuum. Cùm verò à vitiis caro reſtringitur, cùm mens virtutibus exercetur, reſtat vt loquendo quiſque doceat vitam quam moribus ſeruat. Ille enim vberes fructus prædicationis colligit, qui ſemina bonæ operationis præmittit. Et tanto eius fœcundius prædicationis tribuitur, quanto hoc in eius pectore perfecti operis exaratione præuenitur. Sequitur. *Et progenies tua ſicut herba terræ.* Quia de eius imitatione naſcitur, dum arentem præſentis vitæ gloriam deſerit, ſpe in æterna virideſcit. Vel certè iuſti progenies ſicut herba 25.

Digitized by Google

terræ oritur,quia dum viuendo monſtrat quod prædicando aſſerit, multitudo ſequentium innumerabilis exurgit. Sequitur.

26. *Ingredieris in abundantia ſepulchrum.* Quid enim ſepulchri nomine, niſi contemplatiua vita ſignatur? Actiua quoque vita ſepulchrum eſt, quia à prauis nos operibus mortuos tegit. Sed contemplatiua perfectè ſepelit, quia à cunctis mundi actionibus funditùs diuidit. Hinc Paulus

Coloſſ. 3. 3. ſepultis dicebat. *Mortui enim eſtis*, & reliqua. Hinc eſt quod Abraham coniugem mortuam in ſepulchro duplici ſepelit. Vir quippè perfectus ſepulchrum in abundantia ingreditur, quia prius actiuæ vitæ opera congregat, & poſtmodum carnis ſenſum per contemplationem mortuum, huic mundo funditùs occultat. Actionis namque tempus primum eſt: contemplationis extremum. Vnde neceſſe eſt, vt perfectus quiſque prius mentem virtutibus exerceat, atque hanc poſtmodum in horreum quietis condat. Hinc eſt quod Iacob pro Rachel ſeruiuit, & Liam accepit. Poteſt etiam per ſepulchrum non ſolùm in hac vita noſtra contemplatio, ſed quies æternæ & intimæ retributionis intelligi. In abundantia ergo ſepulchrum ingreditur, qui poſt congeſta vitæ præſentis opera à mutabilitate ſua plenè mortuus in ſecreto veri luminis occultatur. Vnde per Pſalmiſtam dicitur.

Pſal. 30. 21. *Abſcondes eos in abſcondito vultus tui*, & reliqua. Sequitur. *Sicut affertur aceruus tritici in tempore ſuo.* Frumentum quippè in ſegete Sole tangitur, quia in hac vita humana, anima reſpectu ſuperni luminis illuſtratur. Pluuias percipit, quia

veritatis eloquio pingueſcit. Ventis concutitur, quia tempeſtatibus exercetur, & ſecum creſcentes paleas portat, quia nequiorem contra ſe quotidie vitam peccantium tolerat; atque ad aream deductum triturationis pondere premitur, vt à palearum cõnexione ſoluatur. Quia mens noſtra cœleſti diſciplinæ ſuppoſita, dum correctionis flagella percipit, à ſocietate carnalium mundior recedit, & relictis paleis, ad horreum ducitur, quia foris remanentibus reprobis, electa anima ad ſupernæ manſionis gaudia æterna ſubleuatur. Et in alieno quidem tempore percuſſiones ſentiunt, ſed in ſuo à percuſſione requieſcunt. Electis quippè tempus eſt alienum vita præſens, vnde quibuſdam adhuc infidelibus Veritas dicit. *Tempus meum nondum venit, tempus autem veſtrum ſemper eſt paratum.* Sequitur. *Ioan. 7. 6. 8.*

27. *Ecce hoc vt inueſtigauimus ita eſt.* Liquet profectò quod in his nil ab eo iuxta ſuperficiem dicitur, quia nimirum ante faciem non iacet quod inueſtigatur. Qui ergo hæc inueſtigare ſe indicat, quia in verbis exterioribus interiora quæſierit demonſtrat. Sequitur. *Quod auditum, mente pertracta.* Quantalibet enim doctrina mens polleat, grauis eius imperitia eſt velle docere meliorem. Vnde & ea quæ ab inimicis recta prolata ſunt, ab interno arbitro non recta iudicantur. In eo namque vim ſuæ rectitudinis amittunt, quod auditori non congruunt.

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIACENSIS II.
Moralium in Iob

LIBER VII.

Cap. VI. V*TINAM appenderentur peccata mea*
quibus iram merui, & calamitas quam
2. *patior, in ſtatera! quaſi arena maris hæc*
3. *grauior appareret.* Stateræ nomine
Dei & hominum mediator exprimitur, qui ad penſandum vitæ noſtræ meritum venit, ac ſecum iuſtitiam ſimul & miſericordiam detulit. Sed miſericordiæ lance præponderans culpas noſtras, parcendo leuigauit. Calamitas quidem in ſtatera grauis apparuit, quia malum quod pertulit, nonniſi in præſentia redemptoris agnouit. Magni autem arena maris eſt ponderis, ſed calamitas hominis arena maris grauior dicitur, quia dura fuiſſe pœna oſtenditur, dum per miſericordiæ iudicem culpa leuigatur. Sequitur. *Vnde & verba mea dolore ſunt plena.* Iuſti verba dolore plena ſunt, quia quouſque præſentia tolerat, ad aliud loquendo ſuſpirat.

Qui

Digitized by Google

Qui enim peregrinationem pro patria diligit, dolorem etiam inter dolores neſcit. Sequitur.

Quia ſagittæ Domini in me ſunt. Sagittarum 4.
quippè nomine, aliquando prædicationum verba ſignantur. De his Pſalmiſta ait. *Sagittæ tuæ* Pſal. 44. 6.
acutæ, & reliqua. Et Eſaias: *Mittam ex eis qui ſaluati fuerint, ad gentes in mari, in Africa, in Lydia, tenentes ſagittas, in Italiam & Græciam.* Eſa. 66. 19. Aliquando animaduerſionis ſententia deſignatur, ſicut Iohas Regi per Heliſeum dicitur. *Iace ſagittam.* Quo 4. Reg. 13. 17
iacente ait. *Percuties Syriam, donec conſumas eam.* Ac ſi ergo diceret. Ego in exilio damnationis non gaudeo, quia vim percuſſionis agnoſco. Sequitur. *Quarum indignatio ebibit ſpiritum meum.* Quid eſt ſpiritus hominis, niſi ſpiritus elationis? Sagittæ autem Domini, ſpiritum hominis ebibunt, cùm ſupernæ animaduerſionis ſententia afflictam mentem ab elatione compeſcunt, cùm ſupernæ ſententiæ electos quos in peccatis inueniunt, dum vulnerant, immutant: vt duritiam ſuam transfixa mens deſerat, atque ex ſalutifero vulnere ſanguis confeſſionis currat. Seq. *Et terrores Domini militant contra me.* Iuſtorum mens non ſolùm perpendit quid tolerat, ſed etiam pauet quod reſtat. Videt qualia in hac vita patitur, metuit ne poſt hanc grauiora patiatur. Hinc Pſalmiſta ait. *In me tranſierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me.* Pſal. 87. 17. MORALITER. Iam quippè per fidem mediatoris viuimus, & tamen adhuc per expurgationem vitiorum, quaſi ſagittas Domini dura animaduerſionis intimę flagella ſuſtinemus. Sed ecce & diuinæ correptionis percuſſione configimur, & tamen adhuc

illud eſt grauius quod de terrore venturi iudicis æternam animaduerſionem formidamus. Sequitur.

5. *Numquid rugiet onager cùm habuerit herbam? aut mugiet bos cùm antè præſepe plenum ſteterit?* Per onagrum, agreſtem aſinum; gentilis populus deſignatur. Per bouem, plebs Iudaica ſignificatur, quæ iugo ſupernæ dominationis ſuppoſita, ad ſpem proſelitos colligens, corda quæ valuit vomere legis traxit. Multos enim ex gentili populo, ſeu Iudæorum, Incarnationis Domini myſterium deſideraſſe, his verbis cognoſcimus: de

Matt. 13. 17 quibus Dominus ait. *Dico vobis, multi iuſti & Prophetæ voluerunt videre quæ vos videtis*, & reliqua. Sed tunc onager herbam inuenit, cùm Gentilis populus diuinæ Incarnationis gratiam accepit. Tunc etiam bos vacuum præſepe non habuit, cùm plebi Iudaicæ Domini carnem lex exhibuit, quam diu expectante prophetauit. Vnde & natus Dominus in præſepe ponitur. Ipſe enim ex noſtra ſubſtantia carnem aſſumens, fœnum fieri voluit, qui cibum ſemetipſum mentibus

Ioan. 54. 56. mortalium præbuit dicens. *Qui comedit carnem meam, & bibit ſanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* Ac ſi ergo dicat. Idcirco Gẽtilitas gemit, quia eum necdum Redemptoris ſui gratia refecit; atque ideo Iudæa mugitus dilatat, quia legem tenens, ſed legis authorem non videns, ſtans ante præſepe ieiunat. MORALITER. Qui alij onagri appellatione ſignantur, niſi qui in campo fidei conſtituti, nullius officij loris ligantur? Bouis verò nomine hos ſignat, quos intra ſanctam Eccleſiam ad prædicationis officium ſuſcepti

ordinis iugum premit. Herba verò onagri &
pabulum bouis, eſt interna refectio populi fide-
lis. Quia enim longè ab interna ſapientia poſi-
ti, æternam hæreditatem non cernimus, velut
bruta animalia à deſiderata ieiunamus. De qua
nimirum herba redemptoris voce dicitur. *Per* Ioan. 10. 9.
me ſi quis introierit, ſaluabitur, & reliqua. Sequitur.
Aut poterit comedere inſulſum, quod nō eſt ſale condi- 6
tum? Quiſquis enim carnalibus obſequiis in-
tentus, legem intelligere ſpiritaliter noluerit,
quid aliud quàm inſulſum cibum comedit? Sed
quia præceptis eius dura iubentibus Gentilitas
ſubdi recuſauit, inſulſum cibum comedere no-
luit, quæ priuſquam ſpiritus condimentum
perciperet, ſeruare vim literæ expauit. Sed in
hoc cibo ſal veritas miſit, & latere in lege ſapo-
rem occultæ intelligentiæ docuit dicens. *Si cre-* Ioan. 5. 46.
deretis Moyſi, & reliqua. Et rurſum. *Habete ſal in*
vobis. Et. *Pacem habete inter vos.* MORALITER. Marc. 9. 50.
Verba quippè moreſq. carnaliū, quaſi cibum ſe
noſtris mentib. ingerunt, in delectationis ventre
rapiuntur. Sed doctus quiſque inſulſa non co-
medit, quia prauorum dicta factaque diiudicās,
ab ore * cordis repellit. Hinc Pſalm. ait. *Narra-* * aure.
uerunt mihi iniqui fabulationes ſuas, & reliqua. Seq. Pſal. 118. 85.
Aut guſtare aliquis poteſt, quod guſtatum affert mor-
tem? Lex namque carnaliter deguſtata mortem
intulit, quia commiſſa delinquentium dura a-
nimaduerſione diſtrinxit, & per præceptum
culpam innotuit, & hanc per gratiam non de-
leuit, Paulo atteſtante qui ait. *Nihil ad perfe-* Heb. 7. 19.
ctum perduxit lex. Ad Chriſtum verò conuerſa
Gentilitas, quæ adhuc ſonare per verba legis

Digitized by Google

intelligit, anguſtata ſunt deſideriis ſuis. MORALITER. Sancti igitur viri cùm æternis deſideriis anhelant, in tanta vitæ altitudine ſe ſubleuant; vt audire iam quæ mundi ſunt, graue ſibi ac deprimens pondus credant. Valde namque intolerabile æſtimant, quicquid illud non ſonat, quod intus amant. Sæpè enim mens ſuperna appetit, & ſtulta in infimis contemnit, nec tamen adhuc pro amore veritatis ad perferendos præſentis vitæ cruciatus accingitur. Durum quippè eſt appetere quod cruciat, ſequi quod vitam fugat. Sequitur.

7. *Quæ prius tangere nolebat anima mea, nunc præ anguſtia cibi mei ſunt.* Abſit enim ne vir sãctus in ſtatus ſui incolomitate conſtitutus, amicorum ſuorum aliquando dicta deſpexerit. Sed quia B. Iob membrum eſt Eccleſiæ ſanctæ, eius etiam voce loquitur. Quia nimirum amoris ſui æſtibus anxia, cibum ſcripturæ veteris conuerſa Gentilitas eſurit, quem dudum ſuperba deſpexit. Aliter. Quia ſocietatem gentilium Iudæa habere contempſit, inſulſum cibum ſumere faſtidiuit, & quia diuina ſententia propoſita morte vetuerat, ne plebs Iſraëlitica fœdus cum alienigenis iungeret, guſtare noluit quod guſtatum affert mortem. Sed ad Redemptoris gratiam Iudæa veniens, ab Iſraëlitis infidelibus repulſa, dum per ſanctos Apoſtolos ad collectionem ſe gentilium dilatat, quaſi hoc in cibo eſuriens accepit, quod indignum prius faſtidiosè deſpexit; & præ anguſtia cibos quos dudum contempſerat, comedit: quia repulſa à Iudæorum duritia Gẽtiles ſuſcipere populos quos deſpexerat cõ-

Digitized by Google

capiſcit. Moraliter. Mens enim proficiens quæ prius dum ſola propria curaret, ferre aliena faſtidiebat, cùm ad toleranda proximi infirma ſe attrahit, ita vt pro amore veritatis præſentis vitæ cruciatus tantò poſt fortis appetat, quanto prius infirma fugiebat, hæc præ anguſtia comedit, quæ prius tangere nolebat. Sequitur.

Quis det vt veniat petitio mea, & quod expeto tribuat mihi Dominus, & qui cœpit ipſe me conterat? Non 8.
enim per contumaciam expetit ſe extingui, vt iniuſtitiam ferientis accuſet, quod verbis ſequentibus demonſtrat, dicens. *Non contradicam ſermonibus ſanctis.* Sciendum verò eſt quia aliquando nos aduerſarius, aliquando autem conterit Deus. Ex aduerſarij contritione deficimus à virtute. Per Domini verò contritionem fracti viciis in virtute laboramus. Hinc ſcriptum eſt. *Reges eos in virga ferrea.* Cùm enim nos exterius affligit, interius reficit. Et quia plerumque vitiorum contritionem in nobis Dominus agere inchoat, ſed cùm mens ex ipſo exordio profectus extollitur, aduerſatio aditum pandit. Quapropter ſanctus vir exorat dicens. *Qui cœpit, ipſe me conterat.* Ac ſi dicat. Hoc quod in me exorſum eſt, perficere feriendo non deſinat, ne deſertum me aduerſario ad contritionem tradat. Sequitur.

Pſal. 2. 9.

Soluat manum ſuam & ſuccidat me. Soluat manum 9.
dicitur, exerceat effectum. Sed cùm nos extolli conditor conſpicit, & amorem ſuum erga nos per verbera non exercet, quia ad ferienda in nos noſtra vitia manum ligat. Et cùm ſecuros nos ac de virtutum affluentia elatos repentè vel fla-

gelli dolor, vel infirmitatis tentatio percutit, protinus à ſtatus ſui vertice mentis noſtræ elatio ſuccisa cadit, vt de ſemetipſa nihil audeat, ſed infirmitatis ſuæ ictu proſtrata manum leuantis quærat. Hinc eſt quod ſancti viri tentari appetunt, flagellari concupiſcunt dicentes. *Proba me Domine, & tenta me.* Et. *Ego ad flagella paratus ſum.* Sequitur.

Pſal. 25. 2.
Pſal. 37. 18.

10. *Et hæc mihi conſolatio, vt affligens me dolore non parcat.* Ac ſi dicat. Quia hîc ideo non parcit, vt in perpetuum parcat. Ex afflictione enim conſolor, quia corruptionis humanæ putredinem ſciens, ad ſpem ſalutis ex vulnere certus reddor. Valde quippè electi formidine tabeſcunt, cùm perpetraſſe ſe illicita nouere, ſed perſcrutantes inueniunt, quia nulla pro illicitis aduerſa perpeſſi ſunt. Sequitur. *Nec contradicam ſermonibus ſanctis.* Verba Dei ad nos, ſunt effectus operationum. In eo ergo nobis loquitur, quod erga nos tacitus operatur. Beatus igitur Iob ſermonibus Dei contradiceret, ſi de eius percuſſionibus murmuraret. Sed quid de percuſſore ſuo ſentiat indicat, quem enim ferientem tolerat ſanctum vocat. Sequitur.

11. *Quæ enim fortitudo mea vt ſuſtineam, aut quis finis meus, vt patienter agam?* Sciendum quod alia iuſtorum, atque alia eſt fortitudo reproborum. Iuſtorum quippè fortitudo eſt, carnem vincere, propriis voluptatibus contraire, delectationem vitæ præſentis extinguere. Hinc enim Sanctis dicitur. *Viriliter agite*, & reliqua. Reproborum verò fortitudo eſt, tranſitoria ſine ceſſatione diligere, contra flagella conditoris inſenſibi-

Pſal. 30. 25.

liter perdurare. De his Propheta ait. *Væ qui potentes eſtis ad potandum vinum.* Et reliqua. Et. *Ecce occupauerunt animam meam, & irruerunt in me fortes.* Fortes quippè qui mala mundi tolerant pro mundo, eiuſque gaudia, vt ita dixerim, quærentes perdunt, nec tamen hæc perdendo fatigantur. Ac ſi ergo vir ſanctus dicat. Mala mundi pro mundo tolerare nequeo, quia iam in eius deſiderio fortis non ſum. Dum enim præſentis vitæ finem conſpicio, cur pro mundo patiar, cuius appetitum calco? Sequitur. Eſa. 5. 22. Pſal. 58. 4.

Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea eſt. Quid hoc loco ære aut lapidibus, niſi inſenſibilium hominum corda ſignantur, qui nulla percuſſione molleſcunt? Quo contra electis dicitur. *Tollam vobis cor lapideum*, & reliqua. Paulus quoque ait. *Si linguis hominum loquar & Angelorum*, & reliqua. Lapidi ſimilis eſt quiſquis à pietatis præcepto dureſcit, & percuſſus ſonitum humilis confeſſionis non reddit. Quidam verò metallo æris in nullo diſcrepantes, cùm flagella ſupernæ percuſſionis accipiunt, piæ confeſſionis ſonitus emittunt. Sed quia humilitatis voces ex corde non proferunt, ad ſtatum ſalutis reducti, neſciunt quod promiſerunt. Ac ſi ergo vir ſanctus dicat. Reproborum ſimilitudine ſub diſciplinæ verbere, nec more lapidum ita obduraui, vt à miniſterio confeſſionis obmuteſcam, nec rurſum quaſi æs vocem confeſſionis reſono, & ſenſum vocis ignoro. Sequitur. 12. Ezech. 36. 26. 1. Cor. 13. 1.

Ecce non eſt auxilium mihi in me. Patet iam ad cuius ſpeciem percuſſi animus percurrat, cùm in 13.

Digitized by Google

ſe ſibi eſſe auxilium denegat. Plerumque enim virtus auita deteriùs quàm ſi deeſſet, interficit; quia dum ad ſui confidentiam mentem erigit, hāc elationis gladio transfigit. Sequitur. *Et neceſſarij quoque mei receſſerunt à me.* Qui enim infirmum ſe in ſemetipſum inſinuat, ad maioris adhuc meritum fortitudinis etiam proximis deſtituitur. Sequitur.

14. *Qui tollit ab amico ſuo miſericordiam, timorem Domini derelinquet.* Amici nomine hoc loco proximus quilibet deſignatur. Duo ſunt præcepta charitatis, amor videlicet Dei & proximi. Per amorem Dei, amor proximi gignitur; & per amorem proximi, Dei amor nutritur. Hinc ſcri-
Ioan. 4. 20. ptum eſt. *Qui non diligit fratrem ſuum quem videt*, & reliqua. Quæ tamen diuina dilectio, per timorem naſcitur, ſed in affectum creſcendo permu-
Eccli. 12. 8. tatur. Scriptum eſt enim. *Non agnoſcetur in bonis amicus, & non celatur in malis inimicus.* Quia nimirum qui ex aduerſitate proximū deſpicit, apertè conuincitur quod hūc in proſperis non amauit. Et cùm omnipotens Deus, ideo quoſdam percutit, vt percuſſos erudiat, & non percuſſis occaſionē boni operis præbeat. Quiſquis percuſſum deſpicit, occaſionem virtutis à ſe repellit, & tanto nequius ſe contra auctorem erigit, quanto hunc nec pium in ſalute propria, nec iuſtum in alieno vulnere agnoſcit. Sequitur.

15. *Prætererunt me ſicut torrens qui raptim tranſit in conuallibus fratres mei.* Sæpè reprobi eam fidem quam tenemus, retinent; eadem Sacramenta percipiunt, eiuſdem Religionis veritate continentur, ſed tamen cùm paſſionis viſcera

neſciunt, vim charitatis qua in Domino flagramus & proximo, non agnoſcunt. Rectè ergo & prætereuntes vocantur, quia ex vno matris nobiſcum gremio per fidem prodeunt, ſed in vno charitatis ſtudio erga Deum & proximum non figuntur. Qui enim terrena diligunt, ſpem ſupernæ patriæ deſerunt, quaſi ex montibus more torrentis valles petunt. Quos tamen hiems præſentis vitæ multiplicat, ſed æſtas venturi iudicij exſiccat, & reproborum lætitiam in ariditatẽ vertit. Torrentem quippè ad conuallem raptim tranſire eſt, prauorum mentes ad ima deſideria ſine obſtaculo ac difficultate deſcendere. Omnis enim aſcenſus in labore eſt, deſcenſus in voluntate. Aliter. Si conualles ima pœnarum loca intelligimus, iniuſti quique ſicut terrena raptim ad conuallem tranſeunt, quia in hac vita quam totis deſideriis appetunt, diu nequaquam * poſſunt. Nam quot dies ætatis accipiunt, quaſi tot quotidie greſſibus ad finem tendunt. In longum quidem voluptatum deſideria pertrahunt, ſed ad inferni clauſtra repentè producuntur. Sequitur.

** Videtur hic verbum quoddam deeſſe.*

Qui timet pruinam, irruet ſuper eum nix. Pruina quippè inferiùs geleſcit, nix autem de ſuperioribus ruit. Et ſæpè nonnulli dum temporalia aduerſa pertimeſcunt, diſtrictionem æternæ animaduerſionis abijciunt, de quibus dicitur. *Illic trepidauerunt timore*, & reliqua. Contrà alij in terra homines contra veritatem pauent, eius veritatis iram cœlitùs ſuſtinent, & alij cùm pati in terra inopiã metuunt, in æternum ſibi abundantiã ſupernæ refectionis abſcidunt. Sequitur. 16.

Pſal. 13. 5.

Digitized by Google

17. *Tempore quo fuerint diſſipati peribunt.* Quos enim præſentis vitæ ſollicitudo ordinat, amiſſio diſſipat, & tunc etiam exteriùs pereunt, qui intus dudum æterna negligendo perierunt. Sequitur. *Et cùm incaluerint, ſoluentur de loco ſuo.* Iniquus enim quiſque cùm incaluerit de loco ſuo ſoluitur, quia in iudicio intimæ diſtrictionis appropinquans, cùm iam per cognitionem pœnæ feruere cœperit; ab ea quæ dudum inhæſerat carnis ſuæ delectatione ſeparatur. Hinc contra

Eſa.28.19. reprobos dicitur per Prophetam. *Et tantummodo ſola vexatio intellectum dabit auditui.* Præſentem vitam ex deſiderio retinet, ſed de loco ſuo ſoluitur, qui oblectamenta carnis deſiderans, eius duritia per ſupplicium liquatur. Sequitur.

18. *Inuolutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorum.* Omne quod inuoluitur, in ſemetipſum replicatur. Sed ſunt nonnulli qui recta quidem deliberando appetunt, ſed ad conſueta ſemper mala replicantur, & quaſi extra ſe tenſi ad ſemetipſos per circuitum redeunt. Qui bona quidem cupiunt, ſed à malis numquam recedunt. Eſſe quippè humiles, ſed ſine deſpectu; eſſe contenti propriis, ſed ſine neceſſitate; eſſe caſti, ſed ſine maceratione corporis; eſſe patientes, ſed ſine contumeliis, volunt. Aliter. Sæpè namque nonnulli contra quædam vitia ſe vehementer accingunt, ſed quædam ſubigere negligunt. Cúmque ſe contra iſta non erigunt, & illa contra ſe reparant, quæ ſubegerant. Alius carnem à luxuria domuit, ſed mentem ab auaritia non refrenauit, cúmque ſe in mundo pro exercenda auaritia retinet, erumpente occa-

Digitized by Google

ſionis articulo, etiam in luxuriam labitur, quam iam ſubegiſſe videbatur. Aliquando verò inuolutis greſſuum ſemitis, & nonnulla culpa deuincitur, & alia per aliam perpetratur. Nam ſæpè furto negationis iungitur, & periurij deinceps reatu cumulatur, & culpa culpæ adiungitur; quid aliud quàm inuolutis ſemitis, atque innodatis vinculis prauorum greſſus ligant? Vnde per Eſaiam dicitur. *Et erit cubile draconum, & paſcua ſtruthionum, & occurrunt dæmonia, onocentaurus & piloſus clamauit alter ad alterum.* Quid per dracones, niſi malitia? quid per ſtruthionem, niſi hypocriſis deſignatur? Et quia Græcè onos Aſinus dicitur, per Aſinum luxuria deſignatur, per aurum verò ceruix ſuperbiæ demonſtratur, vt illud. *Tauri pingues obſederunt me.* Onocentauri ergo ſunt, qui ſubiecti vitiis luxuriæ, inde ceruicem erigunt, vnde humiliari debuerant. Piloſus Græcè dicitur Panas, Latinè, incubos. Quorum nimirum forma ab humana effigie incipitur, ſed beſtiali extremitate terminatur. Nam ſæpè edendi delectatio ſeruit gulæ, & ſimulat ſeruire indigentiæ. Cúmque ventrem in ingluuiem extendit, membra in luxuriam erigit. Piloſus autem alter ad alterum clamat, cùm perpetrata nequitia, ad perpetrandam aliam prouocat. Sequitur. *Ambulabunt in vacuum & peribunt.* In vacuum quippè ambulant, qui nihil ſecum de fructu ſui laboris portant. Cuncta enim hæc moriens deſerit, quæ iniuſtè viuens concupiuit. At contra in lege

Eſa. 34. 13.

ὄνος.

Pſal. 21. 13.

πάνας.

Exod.23.15. dicitur. *Non apparebis in conſpectu meo vacuus.* Et de iuſtis dicitur. *Venientes autem venient cum*
Pſal.125.6. *exultatione*, & reliqua. Sed quia iniuſtus quiſque promerendæ vitæ meritum benè agendo non prouidet, in conſpectu Dei vacuus apparet. Sequitur.

19. *Conſiderate ſemitas Theman, itinera Sabaa.* Theman, Auſter, Sabaa autem rete interpretatur. Quid hîc per Auſtrum, qui flatu tepôris membra diſſoluit, niſi fluxa remiſſio viuendi? Quid autem per rete, niſi actionis obligatio demonſtratur? Qui enim diſſoluta mente ea quæ terrena ſunt, appetunt; nec per greſſus liberos ad Deum prodeunt, ipſi ſe ſuis inordinatis conatibus ligant. Sunt namque plerique, qui non ſolùm aliena non appetunt, verumetiam cuncta quæ poſſederant in mundo, derelinquunt. Sed dum amori propinquitatis indiſcretè deſeruiunt, ad ea ſæpè per affectum cognâtionis redeunt quæ damnarunt. Quo itaque iſti, niſi in rete ambulant, quos in præſenti ſeculo inchoatæ iam vitæ perfectio ſoluerat, ſed inordinatus amor terrenæ cognationis
Luc.14.26. ligat? Hinc Veritas dicit. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc & animam ſuam, non poteſt meus eſſe Diſcipulus.* Rectè igitur poſt Theman ſemitas, Sabaa itinera memorat, quia quos Auſter reprobi tepôris ſoluerit, hos nimirum rete implicationis tenet. Benè autem prauorum opera deſcribens conſiderare admonet, quia peruerſa agere diligimus, ſed hæc viſa in aliis dijudicamus, & ea quæ in nobis minus

dijudicanda credimus, quàm ſint turpia in alio-
rum actione cognoſcimus. Sicque fit, vt ad ſe-
metipſam mens redeat, & agere quod repre-
hendit erubeſcat. Sequitur. *Et expectate pauliſper.*
Sæpè dum præſentis vitæ breuitas quaſi perſe-
ueratura diligitur, ab æterna ſpe animus fran-
gitur. Sed repentè vitam finiens, æterna inue-
nit ſupplicia, quæ iam vitare nequeat. Hinc
enim dicitur. *Væ his qui perdiderunt ſuſtinentiam.* Eccli. 2. 16.
Cúmq; enim mens in præſentibus figitur, vita
terminatur, & repentè ad ſupplicia improuiſa
peruenit. Hinc Pſalmiſta ait. *Puſillum adhuc, &* Pſal. 36. 10.
non erit peccator. Sequitur.

Confuſi ſunt quia ſperaui. Cum bonis mala re- 20.
probi ingerunt. Si hos à ſpe intima labefactari
conſpiciunt, effectu deceptionis hilareſcunt.
Cùm verò bonorum operum ſpes interior figi-
tur, & nequaquam malis exterioribus ad ima
reclinatur, prauorum mentes confuſio occu-
pat, quia dum peruenire ad afflictorum intima
nequeunt; incaſſum exiſtere crudeles erube-
ſcunt. Sequitur. *Venerunt quoque vſque ad me, &*
pudore cooperti ſunt. Vſque ad ſanctam quippè
Eccleſiam in die iudicij reprobi veniunt, quia
vſque ad eius conſpiciendam gloriam perdu-
cuntur, vt ad maiora reatus ſui ſupplicia re-
pulſi, videant quod perdiderunt. Tunc verò
iniquos pudor cooperit, cùm eos in conſpectu
iudicis teſtis conſcientia adducit. Tunc omnis
culpa ante oculos reducitur, & mens ſuper ge-
hennæ incendio, ſuo grauiùs igne cruciatur. De
quibus rectè per Prophetã dicitur. *Domine exalte-* Eſa. 26. 11.
tur manus tua, vt quæ vident, videant, & confundãtur.

Digitized by Google

Poſſunt etiã hæc omnia amicis B. Iob congruere. Ac ſi de eis dicat. Dum me ſtultis increpationibus ad deſperationem flectere nequeunt, ipſi temeritatis ſuæ inſania confundantur. Videntes corporis vulnera, & mentis conſcientiam neſcientes. Dum me de iniuſtitia increpare auſi ſunt, vſque ad me necdum venerunt, ſed dura me inuectione pulſantes, dum victorem animum inter aduerſa deprehendunt, quaſi ad me venientes erubeſcunt. Sequitur.

21. *Nunc veniſtis, & modò videntes plagam meam, timetis.* Ac ſi apertè dicat. Ego tunc timui Deum, cùm fultus proſperis, flagellorum detrimenta non ſenſi. Vos qui ex amore Deum non timetis, ex ſola eum percuſſione formidatis. Sequitur.

22. *Numquid dixi, afferte mihi de ſubſtantia veſtra,*
23. *& donate mihi, vel, liberate me de manu hoſtis; & de manu robuſtorum eruite me?* Hæreticorum quippè prædicatio ſubſtantia carnalis non inconuenienter accipitur, qua dum peruerſa fulciuntur, quaſi in verbis diuites oſtendunt. Quam eò ſancta Eccleſia non quærit, quo hanc ſpiritali intellectu tranſcendit. Manum quippè hoſtis, Satanæ fortitudinem vocat; & manum robuſtorum, vires malignorum ſpirituum appellat. Quos idcirco robuſtos appellat, quia dum abſque carnis infirmitate ſunt conditi, prauis eorum aſſertionibus imbecillitas adiuncta non obuiat. Hoc verò quod ſubſequitur.

24. *Docete me, & ego tacebo. & ſi quid fortè ignoraui inſtruite me*; ſub cuius diſcretionis libramine pendeat, incertum videtur, vtrum ſit quod in-

tulerat. Numquid dixi, an certè à ſuperioribus diſiuncta ſententia promitur, vt quaſi per increpationem dicatur: *Doce me*, & reliqua. Quod tamen vtrique diſtinctioni conuenit, quia ab intellectus ſano tramite neutrumque recedit. Beatus igitur Iob contra mundi diuites, pauper; contra potentes oppreſſus, contra ſapientes ſtultus, doctrinam reſpondit, quia nec pauper eorum ſubſtantiam, nec oppreſſus adiutorium contra robuſtos, nec ſtultus doctrinam ſapientiæ carnalis quærit. Sanctus etenim vir, quia mente pulchrè ſuper ſemetipſum rapitur, & pauper inopia non anguſtatur, & oppreſſus nil patitur, & voluntariè ſtultus, carnalem ſapientiam non miratur. Sequitur.

Quare detraxiſtis ſermonibus veritatis, cùm è vobis nullus ſit, qui me arguere poſſit? Ac ſi apertè diceretur. Qua temeritate audita reprehenditis, qui percuſſionis meæ cauſas ignoratis? Mundus quippè ipſe eſſe debet, qui curat aliena corrigere. Vnde ad Dauid dicitur. *Non tu ædificabis mihi templum, quia vir ſanguinum es.* Sequitur. 25. 3. Reg. 8. 9.

Ad increpandum tantum eloquia concinnatis. 26.
Duo ſunt verba noxia humano generi. Vnum quod curat etiam aduerſa laudare, aliud quod ſtudet etiam ſemper recta corripere. Ex huius ergo qualitate Beatus Iob amicos fuiſſe redarguit. Sequitur. *Et in ventum verba profertis*, in ventum enim proferre eſt verba otioſa dicere. Nam ſæpè dum ab otioſis verbis nequaquam lingua compeſcitur, ad temeritatem quoque ſtultæ increpationis effrenatur.

Prius enim loqui aliena libet, & poſtmodum detractionibus eorum vitam, de quibus loquitur, lingua mordeat; quandoque autem vſque ad apertas contumelias erumpat. Hinc Salo-
Prou. 17. 14. mon ait. *Qui dimittit aquam, caput eſt iurgiorum.*
Ibid. 26. 10. Et item. *Qui imponit ſtulto ſilentium, iras mitigat.*
Eſa. 32. 17. Et Iſaias. *Cultus iuſtitiæ ſilentium.* Otioſum quippè verbum eſt quod ratione iuſtæ neceſſitatis, aut intentione piæ vtilitatis caret. Plerumque nimis taciti, dum quorumdam mala reſpiciunt, & tamen in ſilentium linguam premunt, eo auctores mortis fiunt, quo virus, quod poterant, eijcere loquendo noluerunt. Hinc Pro-
Eſa. 6. 5. pheta ait. *Væ mihi quia tacui.* Iuſtus autem cùm opportunum conſiderat, poſtpoſita cenſura ſilentij, loquendo quæ congruunt, in vſum ſe vtilitatis impendit. Hinc namque dicitur.
Eccli. 20. 7. *Sapiens tacebit vſque ad tempus.*

SANCTI

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER VIII.

S*VPER pupillum irruiſtis, & ſubuertere nitimini amicum veſtrum.* Quantæ namque infirmitatis ſuperpendat, inſinuat quem pupillum vocat. Quia verò ab amore recedere etiam læſa charitas neſcit, & ſubuerti velle ſe queritur, & tamen amicum ſe eſſe teſtatur. TYPICE. Sanctæ quippè Eccleſiæ populus, qui mortui patria eſt, filius, pupillus non incōgruè dicitur, cuius reſurgentis vitam iam quidem per fidē ſequitur, ſed necdum per ſpeciem contemplatur. Super pupillum verò hæretici irruūt, cùm humilitatem fidelis populi importunis falſiſque allegationibus affligunt. Tamen amicus eſt quem nituntur euertere, quia fidelis Dei populus, ipſos quoque quos tolerat perſequentes, amando non deſinit ad veritatem vocare. Sequitur. 27.

Veruntamen quod cœpiſtis explete. Ac ſi apertè 28.
diceret. Nec ante illatas moleſtias trepido,

Digitized by Google

nec ingratis auditoribus correptionis adiutoria abſcondo, quia & malis preſſus exerceor, & ipſis miſericordiam perſecutoribus benignè impendens creſco. Quia enim *Charitas patiens eſt, benigna eſt*, & cùm vnū ex vtroque defuerit charitas non eſt: vt à nobis charitas verè teneatur, neceſſe eſt quatenus & benignitatem patientia, & patientiam benignitas ſuffragetur. Beatus igitur Iob quia patiens eſt, dicat. *Veruntamen quod cœpiſtis, explete.* Et quia benignitate præditus, dicat. *Præbete aurem*. Sequitur. *Et videte an mentiar.* Ac ſi apertè dicat. Ea quæ aſſero nequaquam mihi ex auctoritate credite, ſed an vera ſint, ex ratione penſate. Neque enim ſancta Eccleſia ex magiſterio humilitatis inſtituta recta quæ errantibus dicit, quaſi ex auctoritate præcipit, ſed ex ratione perſuadet. Sequitur.

1.Cor.4.4.

29. *Reſpondete quæſo abſque contentione.* Neque enim hæretici inquiſitionibus ſuis veritatem conantur aſſequi, ſed victores videri. Vnde fit, vt cōtentionis certamina exquirant, & de Deo, qui *pax noſtra eſt*, loqui pacificè neſciant, atque ex pacis negotio, rixæ inuētores fiant. Quibus benè per Paulū dicitur. *Si quis autē videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus.* Sequitur. *Et loquentes id quod iuſtum eſt iudicate.* Is namque qui loquitur, dum vel in ſui auditoris ſententiam expectat quaſi eius iudicio ſupponitur, à quo auditur. Qui igitur in dictis ſuis reprobationē metuit, ipſe debet prius examinare quod dicit, quatinus inter cor & linguam, æquus diſcretúſque arbiter ſedeat, ſubtiliter pēſans ſi recta verba offerat, quæ vtiliter ſuſcipiens ad an-

Eph.2.14. 1.Cor.11.19.

ditorum iudicium lingua perducat. Sequitur.

Et non inuenietis in lingua mea iniquitatem, & in 30.
faucibus meis ſtultitia non perſonabit. Ac ſi apertè diceret. Si ſubtiliùs veſtra perpenditis, veriùs aliena pēſatis. Et cùm rectum eſſe cœperit quod dicitis, iuſtum cognoſcitis quod audiſtis. Sic enim ſancta Eccleſia ſtudet prius aſſertiones hoſtiū falſas oſtendere, & tunc prædicamenta virtutis aperire. Per linguā quippè aperta locutio, per fauces verò occulta tractatio deſignatur. Et quia ea quæ per publicā locutionē ſancta prædicat Eccleſia, & iam per intimā fidem ſeruat, in lingua iniquitas non reſonat, ſed nec in faucib⁹ ſtultitia, quicquid per linguam prędicationis emanat, hoc per fauces tacitæ expectationis deguſtat. Sequitur.

Militia eſt vita hominis ſuper terram. Alia tranſla- Ca. VII.
tio habet, tētatio, ſed vtriúſq; verbi ſenſus aſpi- 1.
citur. Quid enim tētationis nomine, niſi pugna contra malignos ſpiritus exprimitur? Et quid appellatione militię, niſi contra hoſtes exercitus deſignatur? Tentatio itaque ipſa militia eſt, quia dum contra malignorum ſpirituum inſidias vigilat, in bellorū procinctu proculdubio exſudat. Vita verò hominis tentatio perhibetur eſſe, quia ab ſtatu conditionis lapſa, & corruptionis ſuę putredine ſubdita, dū ſibi ex ſemetipſa moleſtias gignit, hoc eſt iā facta quod tolerat. Sic itaque humana vita tentatio eſt, vt etſi iam ab iniquitatis perpetratione compeſcimus, in ipſis tamen bonis operibus, modo malorum memoria, modo ſeductionis caligine, modo intentionis ſuæ interruptione fuſcetur,

Digitized by Google

Tentatio ergo eſt, quæ aut aliena virtutibus ad cœleſte præmium non valet aſſurgere, aut ditata donis ſpiritualibus aliquãdo deteriùs ex occaſione virtutum ruit. Militia verò eſt vita hominis, quia vnuſquiſque dum quotidie ad vitæ terminum per temporum augmenta tendit, augendo vitã, viuere deſinit. Et dum ſpatia temporum creſcere appetit; ab eodem ſpatio quod protendendo colligit, creſcendo pertranſit Nã cùm ordinem militiæ locus creſcit, toto ſimul homini deficit. Sequitur. *Et ſicut dies mercenarij dies eius.* Mercenarius ad laboris ſui præmium citius peruenire exoptat. Dies itaque hominis æterna ſapientis, rectè diebus mercenarij comparantur, quia præſentem vitam, viam non patriam deputant, & mercenarius in alienis laboribus exſudat, ſed tamẽ ſibi proprium pręmium præparat. Voce autem Redemptoris dicitur.
Ioan. 18. 36. *Regnum meũ non eſt de hoc mũdo.* Omnes ergo qui ſpe cœleſtium præditi exercitio vitæ præſentis atterrimur, in alieno laboramus, & alieno quidem labore fatigamur, ſed tamen præmia noſtra percipimus, & per hoc peruenimus ad propria, quod purè adminiſtramus aliena. Quo contra quibuſdam Veritas dicit. *Si in alieno fide-*
Luc. 16. 12. *les non fuiſtis, quod veſtrum eſt quis dabit vobis?* Sciẽdum quoque eſt quod mercenarius ſolicitè curat inſpicere, ne vnquam dies vacuus habeatur ab opere. Vnde & electus tanto fidentius ſpe tendit ad pręmia, quanto nunc robuſtius perdurat ad laboris incrementa. Dies cum operibus numerat, ne à labore vacua tranſeant vitæ momenta formidat. Hinc namque dicunt. *Pro-*

Digitized by Google

pter te mortificamur tota die. Et. *Scio cui credidi , & certus ſum.* Sequitur. Rom.8.13. 2.Tim.1,12.

2. *Sicut ceruus deſiderat vmbram.* Vmbram quippè deſiderare ceruo eſt, pro tentationis æſtu ſudoreque operis, æterni refrigerij requiem quærere. Hinc ſcriptum eſt. *Sitiuit anima mea ad Deum viuum*, &reliqua. Et. *Heu me, incolatus meus prolõgatus eſt.* Et. *Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis*, &reliqua. Sequitur. *Et ſicut mercenarius præſtolatur finem operis eius.* Mercenarius enim quod graue perpendit ex opere, leue exiſtimat ex remuneratione. Sic quippè quod electis valde eſſe importabile ex dolore oſtenditur, conſideratione prouida ex remuneratione leuigatur. Hinc eſt quod Paulus quàm ſit graue quod patitur indicat, *qui in carceribus abundantiùs , in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter* fuiſſe teſtatur. Qui vltra vires grauatum ſe aſſerit dicens. *Supra modum grauati ſumus, ſupra virtutem , ita vt tæderet nos etiam viuere* , ſed remunerationem conſiderans ait. *Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.* Sequitur. Pſal.41.3. Pſal. 119.5. Pſal.41.5. 2.Cor.11.32 2.Cor.1.8. Rom.1.18.

3. *Sic & ego habui menſes vacuos , & noctes laborioſas enumeraui mihi.* Electi quippè conditori rerum ſeruiunt, & ſæpè rerum inopia coanguſtantur. Qui igitur per actiones ſuas præſentia nõ quærunt, à mundi compendijs menſes vacuos ducunt. Noctes quoque laborioſas tolerant, qui aduerſitatũ tenebras non ſolùm vſq; inopiam, ſed ſæpè ad corporis cruciatum portant. Poteſt etiam non inconuenienter intelligi, quod ſanctus quiſque menſes vacuos ſicut mercenarius ducit, qui laborem iam ſuſtinet, ſed præmium

Digitized by Google

necdum tenet. Hoc tolerat; illud expectat. Noctes verò laborioſas enumerat, quia aduerſitates ſibi præſentis temporis in virtutibus exercendo coaceruat. MYSTICE. Vacuos Eccleſia menſes habet, quæ infirmis ſuis terrenas actiones abſque vitæ præmio defluentes ſuſtinet. Ipſa noctes laborioſas quæ in membris fortibus multiplices tribulationes portat. Menſiũ quippè nomine, dierũ collectio & ſumma ſignatur. Per diem ergo vnaquæq; actio exprimi poteſt, per menſes autem actuũ finis intelligitur. Non ſolùm igitur dies, ſed menſes vacuos dicimus, cùm nos in terrenis actibus ſine fructu laboraſſe, non ex actione principium, ſed fine pẽſamus. Cùm enim labores noſtros aduerſitas ſequitur, quaſi vitæ noſtræ vacui menſes arguuntur, quia ex actionis completione agnoſcitur, quam fruſtra in actionibus ſubdebatur. Sed quia in ſacro eloquio nonnumquam nox pro ignorantia ponitur, Paulo atteſtante, qui venturam vitam ſcientibus dicit. *Omnes vos filij lucis, & filij diei eſtis, non ſumus noctis, neque tenebrarum.* Poteſt hoc

1. Theſſ. 5. 5.

in loco ex eorum perſona vox ſanctæ Eccleſiæ accipi, qui poſt ignorantiæ ſuę caliginem, ad amorem rectitudinis redeunt, & veritatis radiis illuſtrati, fletibus luunt quod errauerunt. In eis ergo ſancta Eccleſia, in quibus ad vitam reuertitur laborem ſuum æſtuãti ſeruo, & deſideranti finem mercenario comparat, dicens. *Sicut ceruus deſiderat vmbram.* Et reliqua. Ad æſtuantem, menſes vacuos reddit, quia quo magis æternum refrigerium quęritur, eo magis quàm vacuè pro iſta laboratur. Ad præſtolantem verò, laborioſas noctes ſubintulit, quia quo magis ex termi-

no operis pręmiũ quod aſſequamur inſpicim⁹, eo magis ingemiſcimus diu nos neſciſſe quod quærimus. Quãtò enim veriùs ad Deũ reuertimur, tãtò ſubtilius labores quos per ignorantiã in hoc mũdo pertulimus, dolẽdo pẽſamus. Seq.

4. *Si dormiero dicam, quando ſurgam? Et rurſum expectabo veſperum.* Si verò ad ſolam hiſtoriã hæc verba pẽſantur, per hæc proculdubio animus dolentis exprimitur, qualiter per diuerſos motus deſiderij mœſtitia impellẽte varietur. In nocte dies quæritur, in die veſperum deſideratur, quia nimirum dolor non permittit placere quæ adſunt. Aliter. Sanctà quoque Eccleſia quouſque vitã corruptionis ducit, flere mutabilitatis ſuæ dãna non deſinit. Ac ſi ergo dicat. In ſomno reſurrectionẽ deſidero, in reſurrectione verò veſperũ expecto, quia quieta exercitiũ actionis appeto, & exercitata otiũ quietis quæro. Conditus quippè homo fuerat, vt ab amore cõditoris ſui nũquã declinaret. Sed in eo quod pedẽ ad culpã mouit, à dilectione conditoris in ſemetipſum protinus cedidit, & ſalutis ſuę fortitudinẽ perdidit. Aliter. Dormire nãq; in peccatis iacere. Hinc Paulus ait. *Euigilate iuſti.* Et reliqua. Et rurſũ. *Surge qui dormis, & exurge à mortuis.* & reliqua. Electus igitur quiſque cũ peccati sõno premitur, ad iuſtitię vigilias exurgere conatur, ſed ſæpè cũ ſurrexerit, ipſa ſe extolli magnitudine virtutũ ſentit. Vnde & tentari ſe præſentis vitę aduerſitatibus poſt virtutes deſiderat, ne peius ex cõfidẽtia virtutũ cadat. Hinc ſcriptũ eſt. *Proba me Domine & tẽta me.* In sõno quippè peccati, lumẽ iuſtitię quęritur, & cũ virtutũ proſpera mẽtẽ e-

1. Cor. 15. 34.
Eph. 5. 14.
Pſal. 25. 2.

leuant, adiutrix aduerſitas deſideratur. Expectamus proſpera, formidamus aduerſa. Vir igitur iuſtus veſperum expectat, quia cum exerceri hunc tribulatione neceſſe eſt, ipſa fit ei aduerſitas proſpera. Poteſt veſperi nomine etiã peccati tentatio deſignari. Hinc Moyſes ait.

Geneſ.1 5. *Factum eſt mane. & factum eſt veſpere.* Mane quippè ad veſperum ducitur, quia nimirum lucem rectitudinis vmbra ſequitur tentationis. Electi ergo poſt ſomnum reſurrectionem appetunt, quia & de peccato ad iuſtitiæ lumen euigilant, & in ipſo iuſtitiæ lumine poſiti, ſemper ſe contra illecebras tentationum parant. Quas nimirum non timent, ſed expectãt, quia vtilitati ſuæ rectitudinis etiam tentamenta proficere non ignorant. Sequitur. *Et replebor doloribus vſque ad tenebras.* Et quia modò ſurgentia vitia bellum carnis excitant, modò deuicta animum ad elationem vocant. Bonorum vita vſque ad tenebras doloribus repletur, quia quouſque tempus corruptionis agit, interna externáque afflictione concutitur, & ſalutis ſecuritatem non inuenit, niſi cùm diem funditùs tentationis relinquit. Sequitur.

5. *Induta eſt caro mea putredine & ſordibus pulueris.* Ac ſi apertè diceret. Carnalem vitam quam patior, aut labes lubricæ operationis polluit, aut ex viciorum memoria, caligo miſerę cogitationis premit. Conſentiendo quippè vicijs putredine atterimur, vitiorum verò imagines in corde tolerando ſordibus pulueris fœdamur. Aliter. Multi quippè in ſancta ſunt Eccleſia, qui dum amori carnis inſeruiunt, fœtore luxuriæ

Digitized by Google

computreſcunt. Et ſunt nonnulli, qui à voluntate quidem carnis abſtinent, ſed tamen tota mente in terrenis actibus iacent. Ac ſi ergo dicat. In illis quos lubricos tolero, carnem videlicet putreſcentem gemo. In iſtis autem quos terram quærentes patior, quid aliud quàm fœditatem pulueris porto? Sequitur. *Cutis mea aruit, & contracta eſt.* In ſanctæ quippè Eccleſiæ corpore hi qui ſolis exterioribus curis inſeruiunt, congruè cutis vocantur. Quæ nimirum cutis areſcendo attrahitur, quia mentes carnalium, dum præſentia diligunt, & quaſi iuxta poſita cõcupiſcunt, ad futura tendere per longanimitatem nolũt. Qui dum internæ ſpei pinguedinem negligunt, vt attrahantur areſiunt, quia ſi eorum corda deſperatio non ſiccaret, nequaquam æſtus hæc puſillanimitatis attraheret. Hanc namque attractionem Pſalmiſta formidauerat, cùm ſiccitatem metuens dicebat. *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea.* Sequitur. *Pſalm. 62. 9*

6. *Dies mei velociùs tranſierunt quàm à texente tela ſucciditur.* Congrua valde ſimilitudine vita carnis telæ comparatur, quia ſicut tela filis, ſic vita mortalis diebus ſingulis proficit, ſed quo ad augmentum proficit, ad inciſionem tendit, quia cùm tẽpora percepta prætereunt, ventura breuiantur. Velociùs ergo dies tranſeũt, quia tela tarditatem profectus habet, vita autem pręſens moram defectus non habet. Ad finem quippè noſtri itineris etiam quieſcendo peruenimus, & per curſum noſtri tranſitus etiam dormientes imus. Sequitur. *Et cõſumpti ſunt abſque vlla ſpe.*

Ac ſi apertè diceretur. Mentis fiduciam in prę-ſenti vita nō poſui, quia omne quod præterit, calcando ſpreui. Reproborum etenim mens, dies præſentes amore conſtringit, vt ſic ſemper hic appetant viuere, quatenus ſi valeant, viuendi curſum deſiderant numquam finire. At contra rectorum mens ad æternitatis intentionem tenditur, etiam cùm præſens eam fœliciter vita comitatur. Sequitur.

7. *Memento quia ventus eſt vita mea.* Ac ſi apertè diceretur. Tranſeuntem velociter benignus reſpice, qui & tantò miſericordiùs à te videri debeo, quantò ipſe à conſideratione breuitatis meæ oculos non auerto. Hi etenim vitam carnis quaſi permanentem diligunt, quia quãta ſit vitæ ſequentis æternitas non intendunt. Sancti autem viri, quod ad æterna cor eleuant; quàm breue ſit quod fine clauditur penſant, & eorum ſenſui vileſcit quod præterit, quo intellectui radiat; & interlucet quod acceptum numquam recedit. Sequitur. *Nec reuertatur oculus meus, vt videat bona.* Ad videnda bona extincti oculus non redit, quia ad exhibenda recta opera exuta carne, anima non recurrit. Hinc Salo-

Eccl*ſ*.9.10. mon ait. *Quodcumque poteſt manus tua facere, inſtãter operare, quia nec opus, nec ratio, nec ſcientia, nec ſapientia erit apud inferos quò tu properas.* Sequitur.

8. *Nec aſpiciat me viſus hominis.* Viſus quippè hominis eſt miſericordia Redemptoris, quæ in-

Luc. 22. 61. ſenſibilitatis noſtræ duritiam cùm reſpicit,

63. emollit. Vnde teſte Angelo dicitur. *Reſpexit*

Digitized by Google

Ieſus Petrum. Et. *Recordatus verbi quod dixerat Ieſus.* Et. *Egreſſus foras fleuit amarè.* Exutam verò carne animam nequaquam viſus hominis aſpicit, quia poſt mortem non liberat, quem ante mortem gratia ad veniam non reformat. Hinc etenim Paulus ait. *Ecce nunc tempus acceptabile.* Et reliqua. Hinc Salomon ait. *Lignum vbi ceciderit, ſiue ad auſtrum, ſiue ad aquilonem, ibi erit.* Vir igitur ſanctus damna humani generis conſiderat, quod à præſenti ſeculo, ſine Redemptoris agnitione ſubtrahitur, atque æternis ignibus inreparabiliter ſepelitur, & ex eius voce dicit. *Nec aſpiciat me viſus hominis.* Sequitur. *Oculi tui in me, & non ſubſiſtam.* Ac ſi apertè diceret, diſtrictus ad iudicium veniens, ad ſaluandum non vides, ad feriendum vides. Quia quem in præſenti vita diſpenſationis tuę miſeratione non reſpicis, reſpiciendo poſtmodum per iuſtitiam extinguis. Tunc quippè peccator non ſubſiſtit, quia cùm diſtrictus Iudex merita ſubtiliter inquirit, reus ad tormenta non ſufficit. Quamuis hoc etiam iuſtorum voci congruat, quorum mens ſemper ſollicita, examina intendit, & conſiderant quàm diſtrictè iudicet bona opera, quàm ſubtiliter penſet, & perituros ſe abſque ambiguitate præſciunt, ſi remota pietate iudicentur. Benè autem electionis curſum defectumque humani generis exprimens dicit.

2.Cor.6.2. Eccleſ.11.3.

Sicut conſumitur nubes & pertranſit, ſic qui deſcendit ad inferos, non aſcendit. Nubes 9. quippè ad altiora ſuſpenditur, ſed denſata vento impellitur vt currat; calore autem

Solis diſſipatur, vt euaneſcat. Sic nimirum sũt corda hominum, quæ per acceptæ rationis ingenium ad alta emicãt, impulſa autem maligni ſpiritus flatu, prauis deſideriorum ſuorum motibus huc illúcque pertrahuntur. Sed diſtricto reſpectu superni iudicis, quaſi Solis calore liqueſiũt, & ſemel locis pœnalib⁹ traditi, ad operationis vſum vltra non redeunt. Poteſt etiam inferni nomine peccatoris deſperatio deſignari, de qua per Pſalmiſtam dicitur. *In inferno au-*
Pſal. 6. 6. *tem quis confitebitur tibi?* Et illud. *Impius cùm vene-*
Pro. 18. 3. *rit in profundum malorum, cõtemnit.* Qui autem impietati ſuccumbit, vitam profecto iuſtitiæ moriendo derelinquit. Qui verò poſt peccatum, mole deſperationis obruitur, quid aliud quàm poſt mortem inferni ſupplicio ſepelitur? A quo via iam reuerſionis abſciditur. Rectè autem corda deſperantium comparãtur nubibus, quia & caligine erroris obſcura ſunt, & peccatorum multiplicitate condenſa. Sed conſumpta pertranſeunt, quia claritate extremi iudicij irradiata diſſipantur. Sequitur.

10. *Nec reuertatur vltra in domum ſuam.* Sicut domus corporis habitaculum corporale eſt, ita vnicuique menti hoc domus fit, quod ex deſiderio inhabitare conſueuit. Ad domum igitur ſuam vltra non reuertitur, quia ſemel quíſque æternis ſupplicijs traditus ad hoc vbi amore inhæſerat, nullatenus reuocatur. Poteſt etiam domus, habitatio cordis intelligi. Vnde ſanato cuidam dicitur. *Vade in domum tuam.* Cùm ergo
Matt. 9. 6. quem deſperatio obruit, à cordis ſui habitaculo foras mittit, & redire introrſus non valet, quia

rurſus exteriùs ad deteriora cotidie pulſus cadit. Sequitur. *Neque cognoſcet eũ amplius locus eius.* Locus quippè hominis, ſed non localis, ipſe ſcilicet conditor extitit, qui hunc vt in ſemetipſum conſiſteret, creauit. De quo Pſalmiſta *Pſal.101.29* ait, *Filij ſeruorum tuorum habitabunt.* Quem nimirum locum tunc homo deſeruit, cùm ſeductoris verba audiens, à conditoris amore diſceſſit. A conditore ergo ſuo tantò quiſque diſtrictiùs in iudicio non agnoſcitur, quantò nunc ad reparationis gratiã nec per dona reuocatur. Qui Iudex diſtrictus ad examen vltimum veniens in iniquitate durantibus dixit. *Diſcedite à me male-* *Matt.25.41* *dicti in ignem æternum. Neſcio vos, vnde eſtis.* Se- *Matt.25.12.* quitur.

11. *Quare & ego non parcam ori meo.* Ori etenim ſuo non parcit, qui confiteri malum quod fecit, nõ erubeſcit. Hinc Pſalmiſta ait. *Præueniamus faciem eius in confeſſione.* Hinc rurſus ſcriptum eſt. *Pſal.94 2.* *Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur.* Sequitur. *Prou.28.13.* *Loquar in tribulatione ſpiritus mei.* Tribulationem quippè ſpiritus, lingua commouet, vt reatum praui operis vox cõfeſſionis impugnet. Sciendum quoque eſt, quia & ſæpè reprobi peccata confitentur, ſed deflere contemnunt. Electi autem culpas ſuas quas vocibus confeſſionis aperiunt, diſtrictæ animaduerſionis fletibus inſequuntur. Hinc Pſalmiſta ait. *Iniquitatem meam* *Pſal.50.5.* *ego pronunciabo.* & reliqua. Qui enim mala quæ perpetrauit inſinuat, ſed flere recuſat, quaſi ſubducta veſte vulnus detegit, ſed torpente mente, medicamentum vulneri non apponit. Sequitur. *Et confabulabor cum amaritudine animæ*

Digitized by Google

meæ. Pauore nãque diſtricti iudicis afflicti, dum quædam malè geſta plangimus, ipſa vim noſtrę amaritudinis ad diſcutiendum nos vigilantius excitāt, alia etiam in nobis quæ amplius defleamus, inuenimus. Nam ſæpè quæ torpentibus latuit, flentibus ſubtiliùs culpa innoteſcit. Habet enim in corde iuſtorum amaritudo animæ linguam ſuam, cum qua afflictam mentem, modò per replicationem donorum Dei, modò per propria actionis ſuæ ſeueriter increpat. Vnde & nequaquam dicitur, fabulabor, ſed *confabulabor*, quia vis doloris, quę peccata ſingula reputans, torpentem animum ad lamenta excitat, quaſi ad eũ verba confabulationis format. Sequitur.

12. *Numquid mare ſum ego, aut cætus, quia circumdediſti me carcere?* Ac ſi apertè diceret. Mare vel cætus, iniqui videlicet, eorumque author malignus ſpiritus, quia effrenari ad ſolam perpetrãdæ iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœnæ ſuæ carcere cõſtringuntur. Ego autem qui iam æternitatis tuæ libertatem deſidero, cur adhuc meæ corruptionis carcere premor? Carcere enim homo circumdatur, quia & plerumque virtutũ profectibus ad alta exurgere nititur, & tamẽ carnis ſuæ corruptione præpeditur. Scri-
Sap. 9. 15. ptum quippè eſt. *Corpus quod corrumpitur aggrauat animam*. Maris nomine corda carnalium tumidis cogitationibus fluctuoſa ſignantur. Cęti verò nomine antiquus hoſtis exprimitur; qui dum mentes ſecularium poſſidẽdo penetrat, quaſi in eorum lubricas cogitationes natat. Qui in inferioribus deiectus, ne ad cœleſtia volare præualeat, pœnæ ſuæ pondere coartatur. Hinc Petrus
2. Pet. 2. 4. ait. *Deus angelis peccantibus non pepercit, ſed irruenti-*

Digitized by Google

bus in infernum detractos in tartara tradidit in iudicio reſeruare cruciandos. Cætus ergo ac mare circumdatione carceris premitur, quia vel malignus ſpiritꝰ, vel ſequaces illius, iniquorum ſe mentibus colligit, atque in eis vndam tumentium cogitationum voluit, vt implere mala quæ appetunt, nequeant, ſuperna diſtrictione anguſtantur. Sequitur.

Si dixero, conſolabitur me lectulus meus, & releuabor 13.
loquēs mecū in ſtratu meo, terrebis me per ſomnia, & per 14.
viſiones horrore concuties. In ſacro eloquio lectus, cubile, ſtratum, ſecretum ſolet cordis intelligi. Hinc ſcriptum eſt. *In lectulo meo per noctes quæſiui* Cant.3.1.
quem diligit anima mea. Et in Pſalmo. *Exultabunt* Pſal.149.5.
ſancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis. Quid verò hoc loco ſomnia vel viſiones accipimus, niſi imagines vltimi diſtrictiq; examinis? Quod iam vtcumque per timorem cernimus, ſed tamen vt eſt, veraciter non videmus. Sancti itaque viri ad cordis ſemper ſecreta redeunt cùm ab hoc mundo, vel vltra votum proſpera, vel vltra vires aduerſa patiuntur, atque externis laboribus feſſi, quaſi ſtratum vel lectulum cubilia mentis petunt. Ac ſi ergo apertè diceret. Si exteriora fugiens introrſus redeo, & vtcūque requieſcere in cordis cubili cōcupiſco, ibi mihi dum diſtrictionis contemplationem ſubijcis, quàm diſtrictus aduenies iudex, vehementer me per ipſas meę prouidentiæ imaginationes terres. *Et releuabor loquens mecum.* Quia nimirum cùm ad mentis noſtræ ſilentiū feſſi reuertimur, quaſi in ſtratu colloquētes, occulta intra nos cogitationum verba verſamur. Sciēdum quoq; eſt, quod imagines ſomniorum, aliquando vētris plenitudine

vel inanitate fiunt; aliquando illuſione, vt illud Salomonis. *Multas curas ſequuntur ſomnia.* Aliquando per reuelationẽ vt Ioſeph admonitus in ſomnis, vt fugeret in Ægyptum. Aliquandò cogitatione ſimul & reuelatione, vt illud Danielis. *Tu rex cogitare cœpiſti in ſtratu tuo quid eſſet poſt te, & qui reuelat myſteria oſtendit tibi quæ ventura ſunt.* Sequitur.

Eccleſ. 5. 2.

Dan. 2. 29.

15. *Quamobrem elegit ſuſpendium anima mea, & mortem oſſa mea.* Quid per animam, niſi mentis intentio? Quid per oſſa, niſi carnis fortitudo deſignatur? Anima ergo ſuſpendium elegit, vt oſſa moriantur, quia dum mentis intentio ad alta ſe ſubleuat, omnem in ſe fortitudinem vitæ exterioris necat. Sancti enim viri ad alta animum tollunt, & ad amorem ſupernæ patriæ in virtutum ſe ſtudijs accingunt, & hoc quod fortes prius in mundo fuerant, vinculo humilitatis inſequuntur. Hinc Paulus ait. *Viuo autem iam non ego.* & reliqua. Hinc. *Hebræus & Hebræus ſecundum legem Phariſæus.* Et rurſum. *Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus ſum propter Chriſtum detrimenta.* Sequitur.

Galat. 2. 20.
Phil. 5.
Phil. 3. 7.

16. *Deſperaui, nequaquam iam vltra viuam.* Iuſti quippè deſperare eſt præſentis vitæ bona, electione æternitatis deſerere, manſura quærere, & in rebus temporalibus fiduciam non habere. Sunt nonnulli iuſtorum, qui ſic cæleſtia appetunt, vt tamen honores ſibi temporaliter impenſos teneant, aliena non ambiant, ſuis licitè vtuntur. Et ſunt nonnulli iuſtorũ, qui ad cõprehendendum culmen perfectionis accincti, dum altiora interiùs appetunt, exteriùs cuncta derelinquũt.

De

Digitized by Google

De talibus Paulus ait. *Mortui enim eſtis*, & reliqua. *Coloſ. 3. 3.*
Sequitur. *Parce mihi Domine nihil enim ſunt dies mei.* Abſit enim ne vir ſanctus de diuinæ miſericordiæ largitate deſperet, qui ſibi parci deſiderat. Sed quia dum bona vitæ tranſeuntis per deſperationem deſerit, ad obtinenda quæ permanent in ſpe robuſtiùs aſſurgit. Sancti enim viri quò veriùs ſumma cognoſcunt, eò ſublimiùs terrena deſpiciunt; & idcirco præſentis vitæ dies nihil eſſe conſpiciunt, quia illuminatæ mentis oculos in conſideratione æternitatis figunt. Sequitur.

Quid eſt homo, quia magnificas eum, aut quid apponis 17.
erga eum cor tuum? Hominem Deus magnificat, quia largitate rationis ditat, infuſione gratiæ viſitat, honore illatæ virtutis exaltat. Sed cor ſuum erga eum Dominus ponit, quia poſt dona iudicium exerit, merita ſubtiliter penſat, vitæ pondera vehementer examinat. Ac ſi ergo apertè exclamet dicens. Magnificatur homo ſpiritàli munere, ſed tamen caro eſt: & vias eius poſt munera, diſtrictè conſideras, ſed tamen ſi remota pietate iudicetur, pondus quod tua ſubtilitate imminet, ferre, nec ſubleuatus ad iuſtitiam ſpiritus valet. Sequitur.

Viſitas eum diluculo. Nos itaque noctis tene- 18.
bris premimur, cùm perpetratione iniquitatis obſcuramur. Sed nox in lucem vertitur, cùm erroris noſtri obſcuritas, veritatis agnitione radiatur. Diluculò ergo nos Dominus viſitat, quia erroris noſtri tenebras, luce ſuæ cognitionis illuſtrat. Diluculum dicitur, cùm iam nocturna tempora in claritatem lucis mu-

Digitized by Google

tantur. Sequitur. *Et ſubitò probas illum*. Quia & accedendo corda noſtra ad virtutes prouehit, & recedendo concuti tentatione permittit. Si enim poſt virtutum munera, nulla tentatione concuteretur, has ſe habere animus per ſemetipſum gloriaretur. Hinc Paulus ad tertium cœlum raptus, legem repugnantem in membris ſuis habere ſe dolet. Sequitur.

19. *Vſquequo non parcis mihi, nec dimittis me vt glutiam ſaliuam meam?* Saliua in os ex capite labitur, ab ore verò ad ventrem ducitur cùm glutitur. Quid itaque eſt caput noſtrum, niſi diuinitas per quam exiſtendi principium ſumimus, & creatura ſumus? Hinc Paulus ait.
1. Cor. 11. 3. *Caput viri Chriſtus. Caput autem Chriſti Deus.* Ventris nomine mens deſignatur, quæ dum ſupernum intellectum ſuſcipit, reſecta proculdubiò omnium membra actionum regit.
Prou. 20. 27 Hinc Salomon ait. *Lucerna Domini ſpiraculum hominis, quæ inueſtigat omnia ſecreta ventris.* Saliuæ nomine, ſapor intimæ contemplationis accipitur, quæ de claritate conditoris adhuc in hac vita poſitos, vix guſtu reuelationis tangit. Quam glutire non poſſumus, quia ſupernæ claritatis bono ſatiari non permittimur. Ac ſi ergo apertè diceretur. Tunc homini planè parcis, cùm hunc ad perfectionem tuæ contemplationis admiſeris, vt claritatem tuam raptus interiùs videat, & eum carnis ſuæ corruptio non repellat. Tunc permittis, *vt glutiam ſaliuam meam*, cùm me ſapore tuæ claritatis vſque ad abundantiam ſatietatis infuderis. Sequitur.

Digitized by Google

Peccaui, quid faciam tibi ô cuſtos hominum? 20.
Ecce fatetur malum quod fecit, ſed bonum quod Deo in recompenſatione debeat offerre, non inuenit. Vt certè cùm dicitur. *Quid faciam tibi*, quia hæc ipſa bona quæ agere præcipimur, non præceptori, ſed nobis proſunt. Hinc ſcriptum eſt. *Bonorum meorum non* *Pſal.15.2.*
eges. Cuſtos autem Deus dicitur, quia ſi eius cuſtodia nos minimè protegit, ante occulti hoſtis inſidias, noſtræ ſollicitudinis oculus vigilans dormit. Hinc Pſalmiſta ait. *Niſi* *Pſal.12.6.1.*
Dominus cuſtodierit ciuitatem, & reliqua. Sequitur. *Quare poſuiſti me contrarium tibi, & factus ſum mihimetipſi grauis?* Tunc ſibi contrarium Deus hominem poſuit, cùm homo Deum peccando dereliquit. Serpentis quippè perſuaſionibus captus, hoſtis eius extitit, cuius præcepta contempſit. Sed hæc ipſa contrarietas culpæ, facta eſt homini pondus pœnæ, & ceruicem cordis erigendam ſuppoſuit, quia qui ſubeſſe diuinis iuſſionibus noluit, ſub ſuis ſe neceſſitatibus ſtrauit. Nam otio tabeſcit, opere deficit, cibo reficitur, & cætera huiuſmodi. Mens quoque modò ſpe decipitur, modò pauore vexatur. Amat ſæpè quod deſpexerat, deſpicit quod amauerat. Repulſus enim homo à carne, moleſtias; & in mente quæſtiones tolerat, graue nimirum pondus ſemetipſum portat. Hinc ſcriptum eſt. *Graue iugum ſuper filios Adam, à die exitus* *Eccli. 40.1.*
de ventre matris eorum, vſque ad diem ſepulturæ in matre omnium. Ac ſi ergo apertè dicat,

Digitized by Google

Cur quaſi contrarium tibi hominem deſpicis, qui certus ſcio, quia perire vel ipſum quem deſpicere credideris, non vis? Sequitur.

21. *Cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam?* Quibus profectò verbis, quid aliud quàm deſiderium præſtolantis mediatoris innuitur? De quo Ioannes ait. *Ecce Agnus Dei*, & reliqua. Vel certè ab humano genere tunc peccatum plenè tollitur, cùm per incorruptionis gloriam, noſtra corruptio permutatur. Redemptoris ergo gratiam, vel reſurrectionis ſoliditatem deſiderat, qui iniquitatem ſuam funditus auferri ſperat. Sequitur. *Ecce nunc in puluere dormiam, & ſi mane me quæſieris non ſubſiſtam.* Peccanti primo homini dictum eſt, *Puluis es, & in puluerem ibis.* Mane autem dicitur illa tunc manifeſtatio mentium, quæ in aduentu iudicis, apertis cogitationibus quaſi poſt noctis tenebras demonſtratur. Hinc Pſalmiſta ait. *Mane aſtabo tibi & videbo.* Quærere autem Dei eſt homini ſubtili interrogatione diſcutere, & diſtrictè diſcutiendo iudicare. Ac ſi ergo apertiùs deploret dicens. In præſenti quidem iam carnis mortem patior, & tamen adhuc de venturo iudicio grauiorem mortem, diſtrictionis tuæ ſententiam, pertimeſco. Sequitur.

Ioan. 1. 29. — Gen. 3. 19. — Pſal. 5. 5.

Cap. VIII. 1. *Reſpondens autem Baldath Vrites dixit. Vſquequo loqueris talia, & ſpiritus multiplex oris tui?* Iniuſtis ſemper grauia ſunt verba iuſtorum, & quæ ad

2. ædificationem prolata audiunt; hæc quaſi ſuperimpoſitum pondus ferunt. Vis quippè & ſumma loquentium quadrifaria qualitate diſtinguitur. Nam ſunt nonnulli quos ſentiendi

ſimul ac dicendi amplitudo dilatat. Sunt nonnulli quos ſentiendi ſimul ac dicendi inopia anguſtat. Sunt nonnulli qui efficaciam dicendi loquendo habent, ſed acumen ſentiendi non habent. Et ſunt nonnulli qui acumini ſentiendi ſubnixi ſunt, ſed ex inopia locutionis obmuteſcunt. Sed in beato viro Baldath cùm multiplicitatem ſermonis ori tribuit, profectò inopiam cordis reprehendit. Ac ſi apertè dicat. Abundantia ſpiritus in ſermone oris attolleris, ſed ſenſus indigentia coanguſtaris. Sequitur.

Numquid Deus ſupplantat iudicium, & omnipotens 3.
ſubuertit quod iuſtum eſt? Hæc B. Iob nec loquens negauerat, nec reticens ignorabat. Sed procaces quique, etiam nota iactanter proferunt, vt loquendo docti videantur. Sciendum verò eſt, quia diuinæ iuſtitiæ rectitudinem tunc laudant, cùm ſe ad gaudium incolomitas ſubleuat. Sed ſi eorum vitam quamlibet breuiter vis ſupernæ correctionis attigerit, pulſati protinus conſilium diuini examinis increpant. Non mirum ergo ſi hîc diuinam iuſtitiam laudat, qui nihil aduerſi ab ea iuſtitia tolerabat. Sequitur.

Etiam ſi filij tui peccauerunt ei, & dimiſit eos in 4.
manus iniquitatis ſuæ. Ac ſi afflictis Catholicis errorem prædicatores prædicant. Vitæ noſtræ prouidete, & quàm peruerſa teneatis, ex eorum qui inter vos defuncti ſunt, damnatione cognoſcite, quia conditori omnium niſi perfidia veſtra diſpliceret, nequaquam à vobis tam numeroſos populos interitu ſæuiente ſubtraxerit. Sequitur.

Tu tamen ſi diluculo ſurrexeris ad Deum, & omnipo- 5.

tentem deprecatus fueris. Quia enim hæretici tenere lucem veritatis æſtimant, ſanctam Eccleſiam quaſi in erroris nocte poſitam ad diluculum veritatis vocant, quatinus & per cognitionem Dei, quaſi per diluculum ſurgant, & per preces pœnitentiæ peccata diluant. Sequitur.

6. *Si mundus & rectus inceſſeris.* Mundus videlicet in cogitatione, rectus in opere. Sequitur. *Statim euigilabit ad te.* Ac ſi apertè dicat. Quia is qui nunc tribulationibus tuis virtutem tuæ protectionis non exerit, quaſi ab adiutorio hæſitantis dormit. Sequitur. *Et pacatum reddet habitaculum iuſtitiæ tuæ.* Idem præſentis vitæ contrarietates ammonet, vt tranquillitatis protinus ſecuritatem probet. Sequitur.

7. *In tantum vt priora tua fuerint parua, & nouiſſima multiplicentur nimis.* Quia peruerſi temporale gaudium, ſingulare bonum æſtimant, hoc aliis pro magno pollicentur. Si verò habitaculum iuſtitiæ conſilium mentis vocat, afflictis catholicis, errorum magiſtri pacatum habitaculum iuſtitiæ promittunt, quaſi eos ad ſua pertrahunt, profectò à contentione conticeſcunt. Opes quoque intelligentiæ ſequentibus ſpondent creſcere, dicentes. *In tantum vt priora tua fuerint parua.* Subditur.

8. *Interroga enim generationem priſtinam, & diligenter inueſtiga patrum memoriam.* Generationem priſtinam ac patrum memoriam nequaquã videri, ſed inueſtigari ammonent, quia hoc in ea nolunt cõſpici, quod liquido cunctis patet. Subiũgitur.

9. *Heſterni quippè ſumus, & ignoramus quomodo ſicut vmbra dies noſtri ſunt ſuper terram.* Generatio itaq;

Digitized by Google

priſtina interroganda proponitur, vt tranſire tempus vitæ præſentis ſicut vmbra monſtretur, quia videlicet ſi ea quæ erant, & iam * tranacta *tranſacta.
ſunt, ad memoriam reducimus, patenter agnoſcimus, quàm celeriter hoc quoque fugiat, quod tenemus. Sequitur.

Ipſi docebunt te, & de corde ſuo proferunt eloquia. 10.
Notandum quod ſuperiùs dixerat, *Spiritus oris tui.* Nunc verò reductis ad memoriam patribus dicit. *De corde ſuo proferunt eloquia.* Ac ſi vitam ſanctæ Eccleſiæ hæretici deteſtantes dicant. Multiplicitatem ſpiritus habes in ore, in corde non habes. Sed illi contra te audiendi ſunt, qui verba ex corde proferentes recta viuendo docuerunt. Sequitur.

Nunquid poteſt viuere ſcirpus abſque humore, aut 11.
creſcere carectum ſine aqua? Cui Baltath ſcirpum vel carectum comparet, ipſe protinus aperit,
cùm ſubiungit. *Cùm adhuc ſit in flore, nec carpatur* 12.
manu, ante omnes herbas areſcit, ſic vita omnium qui 13.
obliuiſcuntur Deum, & ſpes hypocritæ peribit. Scirpi ergo vel carecti nomine, hypocritæ vitam ſignat, quæ ſpeciem quidem veritatis habet, ſed adhuc manu vſus fructum vtilitatis non habet. Quæ ſterilitatis opere arida permanens, ſolo ſanctitatis colore virideſcit. Sed neque ſine humore ſcirpus, neque ſine aqua carectum proficit, quia hypocritarum vita ad bona opera infuſionem quidem superni luminis percipit, ſed in cunctis quæ agit exteriores laudes appetens, à fructu perceptæ infuſionis inaneſcit. De quibus Veritas dicit.
Multi dicent mihi in illa die. Domine, Domine Matt. 7. 22.

nonne in nomine tuo prophetauimus? & reliqua. Scirpus in flore eſt, hypocrita in laude. Acutis verò angulis ſurgens carectum manu non carpitur, quia exaſperatis per arrogantiã ſenſibus, de prauitate ſua hypocrita corripi dedignatur. In flore ſuo manum carpentis incidit, quia in laude hypocrita poſitus, ſi hunc quiſque corripere audeat, aſperitate ſua protinus corripientem ſecat, & quaſi carpentis manu ſua corripientis animo, quidam, vt ita dixerim, ſanguis

Prou 9. 8. mœroris currat. Hinc Salomon ait. *Noli arguere deriſorem, ne derideat te.* Iuxta carnem quippè iuſti

Eſa. 40. 6. herba ſunt, Propheta atteſtante qui ait. *Omnis caro fœnum.* Sed ante omnes herbas ſtirpus areſcere dicitur, quia iuſtis in bono ſuo permanentibus, ad viriditatem aſſumptæ rectitudinis hypocritarum vita ſiccatur. Areſcunt herbæ, etiam reliqua, quia iuſtorum opera cum carnis vita deficiunt. Sed herbarum ariditatem ſcirpus præuenit, quia priuſquam hypocrita de carne tranſeat, ea quę in ſe oſtenderat, virtutum facta derelinquit. Hinc ſcriptum eſt.

Pſal. 128. 6. *Fiant ſicut fœnum ædificiorum quod priuſquam euellatur, exaruit.* Quid cunctis operibus ſuis ſperat, niſi honoris reuerentiam, gloriam laudis, à melioribus metui, ſanctus ab hominib. vocari? Sed permanere ſpes hypocritæ non valet, quia æternitatem non quærens, fugit quod tenet.

Matt. 6 16. De quibus Veritas dicit. *Receperunt mercedem ſuam.* Sequitur.

14. *Non placebit vecordia ſua.* Magna quippè vecordia eſt, laborioſa agere, & ad auram laudis inhiare, forti opere præceptis cœleſtibus inſeruire,

ſed terrenæ retributionis præmium quærere. Sed tamen hac ipſa ſua vecordia paſcitur, quia pro bono opere à cunctis honoratur. Hæc verò ſua ei vecordia placet interim, ſed non placebit cùm retributionis tempus aduenerit. In pœna diſplicet, quod vecors fuit. Sequitur. *Et ſicut tela araneatum fiducia eius.* Benè hypocritarum fiducia aranearum telis ſimilis dicitur, quia omne quod ad obtinendam gloriam exudat, ventus vitæ mortalis diſſipat. Nam quoniam æterna non quærunt, bona temporalia cum tempore amittunt. Penſandum quoque eſt, quod fila araneæ per ordinem ducunt, quia ſua hypocritæ quaſi ſub diſcretione opera diſponunt. Aranearum tela ſtudioſè texitur, flatu diſſipatur, quia quicquid hypocrita cum labore peragit, aura humani fauoris tollit. Hinc Veritas ait. *Extermi-* Matt. 6. 16. *nant enim facies ſuas*, & reliqua. Sanctitatis nunc fiduciam in ore hominum ponit, ſed apparente cordis teſte, præterit omne quod exteriùs de humano fauore confidit. Sequitur.

Innititur ſuper domum ſuam, & non ſtabit. Domus 15. noſtræ cogitationis eſt, res quælibet quam per delectationem inhabitat animus. Domus itaque hypocritæ eſt delectatio fauoris, quam quaſi quietus inhabitat, quia per cuncta ſua opera, ad hanc ſe intra animum reclinat. Sed domus ſtare non valet, quia laus cum vita præterit, & humanus fauor in iudicio non ſubſiſtit. Vnde fatuæ virgines turbatæ dicturæ ſunt. *Date nobis* Matt. 25. 8. *de oleo veſtro.* Sequitur. *Fulciet eam, & non conſurget.* Hoc namque quod per ſe ſtare non valet, fulcitur vt ſtet, quia cùm vitam ſuam hypocrita la-

befactari in iudicio conſpicit, hanc fulciendo ſtatuere operum enumeratione cōtendit. Hinc
Matt 7.22. quidam dicturi ſunt. *Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus?* & reliqua. Sed domus laudis tot allegationibus fulta minimè conſur-
Matt. 25.12. 41. get, quia protinus iudex dicit, *Numquam noui vos, diſcedite à me*, & reliqua. Domus itaque hypocritæ ſurgere non valet, quia per omne quod iuxta pręcepta cæleſtia agere potuit, à terrenis animam numquam leuat. Sequitur.

16. *Humectus videtur antequam veniat Sol.* Sæpè in ſacro eloquio Dominus Solis appellatione fi-
Malach. 4.2 guratur, ſicut per Prophetam dicitur. *Vobis autem qui timetis nomen Domini, orietur Sol iuſtitiæ.* Scirpus itaque iſta in nocte humidus eſt, Sole autem veniente ſiccatur: quia nimirum hypocrita in tenebris vitæ præſentis, ſanctus ab hominibus creditur, ſed dum diſtrictus Iudex venerit, quàm ſit iniquus apparebit. Sequitur. *Et in ortu ſuo germen eius egredietur.* Herba quælibet naſcendo è terra producitur, & pòſt, aurâ & æſtibus tangitur, & tunc demum ad proferendum ſeminis ſui germen aperitur. Scirpus verò cum flore ſuo naſcitur, moxque vt à terra ſurgit, ſui ſecum ſeminis germen producit. Benè ergo per herbas reliquas ſancti quilibet, per ſcirpum verò hypocrita deſignatur, quia iuſti viri priùs in opere ſuæ conuerſationis oriuntur, & ad æternam patriam venientes expectata retributione perfruuntur. At contrà hypocrita, quæ mox in bono opere naſcitur, præſentis mūdi gloriam recipere conatur. Germen itaque in ortu eſt remuneratio in inchoatione. Sequitur.

Super aceruum petrarum radices eius denſabuntur, & inter lapides commorabitur. Quid radicum nomine, niſi latentes cogitationes accipimus? Quæ in occulto prodeunt, ſed in oſtenſione operum per apertum ſurgunt. Lapidum verò nomine in Scriptura ſacra homines deſignantur, ſicut ſanctæ Eccleſiæ per Eſaiam dicitur. *Ponam iaſpide lapide propugnacula tua, & portas tuas in lapides ſculptos.* Scirpus itaque iſte, qui inter lapides commoratur, ſuper aceruum petrarum radices denſat, quia omnis hypocrita cogitationes in exquirendam hominum admirationem multiplicat. Per omne enim quod hypocritæ faciunt, quia occultis cogitationibus laudes hominum requirunt, quaſi radices ſcirpi in aceruum radices mittunt. Scirpus etiam inter lapides commoratur, quia hypocrita ſtat vbi mentis ſuæ intentionem ſolidat. Nam cùm atteſtationem multorum ambit percipere, quaſi in luctatione ſubſiſtit. Sequitur. *Eſa.54.12.*

Si abſorbuerit eum de loco ſuo, negabit eum, & dicet, 18.
non noui te. De loco ſuo hypocrita abſorbetur, cùm à præſentis vitæ fauoribus morte interueniente ſeparatur. Sed hunc abſorptum internus arbiter negat, ſeque eum neſcire denuntiat, quia ſimulatorum vitam iuſtè reprobando veritas ignorat, nec recognoſcit eius quæ egit bona, quia ex recta intentione non protulit. Vnde & fatuis virginibus in iudicio veniens, dicit. *Amen dico vobis, neſcio vos.* Sed vtinam hypocritis ſua perditio ſola ſufficeret, & nequaquam peruerſa eorum ſtudia ardentes alios ad vitam duplicitatis inſtigarent. Hoc nam- *Mat.25.12.*

Digitized by Google

que vniuſcuiuſque proprium eſſe ſolet, vt qualis ipſe fuerit, tales ſibi alios coniungi vellet. Sequitur.

19. *Hæc enim lætitia viæ eius, vt rurſum alij germinentur.* Ac ſi apertè diceretur. Venientem iudicem nequaquam cognoſcit, ſed multipliciter recipit, quia & lætius in ſua iniquitate lætus eſt, quo & alijs malè propagatus eſt. Cui enim hîc non ſufficit iniquitas propria, torqueatur neceſſe eſt illic & meritò reatus alieni. Sequitur.

20. *Deus non proijcit ſimplicem, nec porrigit manum malignis.* Quia nimirum diſtrictus in iudicio apparens, & deſpectum ſimplicium glorificando erigit, & malignorum gloriam reprobando confringit. Maligni enim vocantur hypocritæ, qui bona non benè faciunt, & recta quæque ſub ſtudio laudis operantur. Manum verò cui porrigimus, hunc videlicet ab imis eleuamus. Malignis ergo Deus manum non porrigit, quia quærentes terrenam gloriam in imo derelinquit, & quamlibet videantur recta eſſe quæ agunt, hos ad gaudia ſuperna non prouehit. Vt certè ideo appellantur maligni hypocritæ, quia benignitatem erga proximos oſtendunt, & dolos ſuæ iniquitatis aperiunt. Quos contra benè per Moyſem dicitur. *Non induas veſtem ex lana*
Deut. 22. 11. *linoque contextam.* Per lanam quippè ſimplicitas, per linum verò ſubtilitas deſignatur. Sequitur.

21. *Donec impleatur riſu os tuum, & labia tua iubilo.* Ac ſi apertè diceretur. Vita ſimplicium nec ante iudicium deſerit, & malignorum mentes percutere deſerendo, nec priuſquam appareat, præ-

termittit. Os quippè iuſtorum tunc riſu replebitur, cùm eorum corda finitis peregrinationis fletibus, æternæ lætitiæ exultatione ſatiantur. De hoc riſu diſcipulis Dominus dicit. *Mundus autem gaudebit, & vos triſtes eritis, ſed triſtitia veſtra in gaudium conuertetur.* Ioan. 16. 20. Iubilum verò dicimus, cùm tantam lætitiam corde concipimus, quantam ſermonis efficacia non explemus, & tamen mentis exultatio hoc quod ſermone non explicat, ore ſonat. Benè autem os riſu impleri dicitur, labia iubilo, quia in illa æterna patria cùm iuſtorum mens in exultatione recipitur, lingua in cantu laudis eleuatur. *Donec* autem dicitur, non quod Omnipotens Deus eo vſque malignos non ſubleuet, quouſque electos ſuos ad iubilationis gaudia aſſumat, ac ſi poſt à pœna eripiat, quos ante in culpa deſerens damnat. Sed hoc nequaquam ante iudicium faciet, cùm dubium hominibus videri poſſit, an fiat. Nam in electorum ſuorum iubilo, quia malignis manum non porrigit, ex ipſa iam diſtrictione vltimi examinis conſtat. Sic namque & per Pſalmiſtam dicitur. *Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis. Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.* Pſal. 109. 1. Sequitur.

22. *Qui oderunt te induantur confuſione.* Iuſtorum hoſtes in extremo examine confuſio induit, quia cùm tranſacta mala redundare ſibi ante oculos mentis aſpexerint, ſuus eos vndique deprimens reatus veſtit. Ad pœnam quippè tunc factorum ſuorum memoriam tolerant, qui nunc quaſi à ſenſu rationis extranei peccant gaudentes. Ibi vident quantum debuerint fu-

Digitized by Google

gere, quod amauerunt. Sequitur. *Tabernaculum impiorum non ſubſiſtet.* Tabernaculum quippè cõſtruitur, vt ab æſtu corpus & frigore defendatur. Quid itaque hoc loco tabernaculi nomine, niſi ædificatio terrenæ fœlicitatis exprimitur? Per quam ſuper ſe caſura multiplicant, vt ſe à præſentis vitæ neceſſitatibus, quaſi ab æſtu & imbribus defendant. Honoribus namque exerceri ambiunt, ne deſpecti videantur. Terrena aggregando exaggerant, ne inopiæ frigore tabeſcant. Vbi ergò mentis habitationem conſtruunt; ibi tabernacula proculdubio fixerunt. At contra iuſti nec oblata bona ſuſcipiunt, nec illata mala valde pertimeſcunt. Sed & cùm bonis pręſentibus vtuntur, ventura mala metuunt. Et dum de præſentibus malis gemunt, bonorum ſequentium amore conſolantur. Benè ergo dicitur. *Tabernaculum impiorum non ſubſiſtit*, quia vitæ effugientis amatores, dum ſtudiosè in præſentibus conſtruuntur, repentè ad æterna rapiuntur.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER IX.

RESPONDENS *autem Iob dixit.* Cap. IX.
Verè ſcio quod ita ſit, & quod non iuſti- 1.
ficetur homo compoſitus Deo. Homo 2.
quippè ſubpoſitus Deo iuſtitiam percipit, compoſitus amittit. Quia quiſquis ſe auctori bonorum comparat, bono ſe quod accepit, priuat. Sequitur.
Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei reſpondere 3.
vnum pro mille. In Scriptura ſacra millenarius numerus pro vniuerſitate ſolet intelligi. Hinc dicitur. *Verbi quod mandauit in mille generationes.* *Pſal.* 104. 8. Et Ioannes ait. *Et regnabunt cum eo mille annis.* *Apoc.* 20. 6. Quia verò monas * multiplicatus in denarium ducitur, denarius per ſemetipſum ductus in millenarium tenditur, cùm ab vno

* Eſt f. g. monas apud grammat.

incipimus, vt ad millenarium veniamus. Quid hoc loco vnius appellatione, niſi benè viuendi initium? Quid millenarij numeri amplitudine, niſi eiuſdem vitæ bonæ perfectio deſignatur? Cum Deo autem contendere eſt, non ei tribuere, ſed ſibi gloriam ſuæ virtutis arrogare. Qui enim cum auctore contendit, vnum pro mille reſpondere non ſufficit, quia qui ſe de perfectione erigit, habere ſe benè viuēdi nec initium oſtendit. Sequitur.

4. *Sapiens corde eſt, & fortis robore.* Sapiens quippè Deus dicitur, quia ſapientia & occulta noſtra ſubtiliter cognita percutit. Nunc vt ſapiens omnia inuiſibilis aſpicit, & à nobis falli non poteſt, tunc vt fortis ſine vllo obſtaculo quos reprobat punit, nec vitari poteſt. Sequitur. *Quis reſiſtit ei, & pacem habuit?* Qui enim cuncta mirabiliter creat, ipſe vt creata ſibimet conueniant, ordinat. In quo ergo conditori reſiſtitur, pacis conuentio diſſipatur. Peruerſa enim mens vnde contra auctorem ſe erigit, inde ſe in ſemetipſa confundit. Reſiſtere autem dicimus, cùm repugnare eius diſpoſitionibus conamur. Neque enim noſtra infirmitas incommutabili eius ſententiæ obuiat, ſed tamen quod explere non valet tentat. Contraire ſatagit, ſed ipſo gladio contradictionis frangit. Sequitur.

5. *Qui tranſtulit montes, & neſcierunt hi, quos ſubuertit in furore ſuo.* In Scriptura ſacra ſæpè montium nomine, prædicantium multitudo ſignatur. De
Pſal. 71. 3. quibus per Pſalmiſtam dicitur. *Suſcipiant montes pacem populo.* Sed montes Veritas tranſtulit, cùm prædicatores ſanctos à Iudaica obduratione ſub-

ſubtraxit. Hinc dicitur. *Transferentur montes in cor maris.* Et ipſi aiunt. *Vobis qui Deo primum oportebat loqui*,& reliqua. Sed hanc ipſam tranſlationem neſcierunt hi qui in Domini furore ſubuerſi ſunt, quia cùm de ſuis finibus Hebræi Apoſtolos pellerent, lucrum ſe feciſſe arbitrati ſunt, quod prædicationis lumen amiſerunt. Sequitur. *Pſal. 45. 3.* *Act. 13. 46.*

Qui commouet terram de loco ſuo, & columnæ eius concutiuntur. De loco quippè ſuo terra commota eſt, cùm plebs Iſraëlitica de Iudææ finibus euulſa, nimirum colla Gentibus ſubdidit, quia ſubdi auctori recuſauit. Quæ ſcilicet terra columnas habuit, quia in ſacerdotes & principes, legis doctores atque Phariſæos ruitura eius pertinaciter ſtructura ſurrexit. Sed tranſlatis montibus columnæ concuſſæ ſunt, quia ſubductis à Iudæà Apoſtolis, nec ipſi viuere in illa permiſſi ſunt, qui ab illa vitæ prædicatores expulerunt. Per Romanum quippè principem Titum protinus Iudæa deſtruitur, atque in cunctis gentibus ſparſa diſſipatur. Sequitur. 6.

Qui præcipit Soli, & non oritur: ſtellas claudit quaſi ſub ſignaculo. Aliquando namque in ſacro eloquio Solis nomine claritas prædicatorum deſignatur, ſicut per Ioannem dicitur. *Factus eſt Sol ſicut ſaccus cilicinus.* Ipſi etiam ſtellarum nomine ſignantur, de quibus dicitur. *Prohibitæ ſunt ſtellæ pluuiarum.* Prædicatores quippè ſancti, & ſol noſtris oculis per diem fiunt, cùm contemplationem nobis veræ lucis aperiunt. Et velut in tenebris ſtellæ lucent, cùm per actiuam vitam profuturi noſtris neceſſitatibus terrena diſponunt. 7. *Apoc. 6. 12.* *Ierem. 3. 3.*

Sed quia expulſis prædicatoribus non fuit qui plebi Iudaicæ in perfidiæ ſuæ nocte remanenti, vel claritatem contemplationis oſtenderet, vel actiuæ vitæ lumen aperiret. Veritas quippè quæ hanc repulſa deſeruit, ſubtracto prædicationis lumine merito ſuæ prauitatis excæcauit, & quaſi ſub ſignaculo ſtellas clauſit, quia dum prædicatores ſuos per ſilentium intra ſemetipſum retinuit, cæcis iniquorum ſenſibus cœleſte lumen abſcondit. Qui igitur prædicatores ſuos nunc Iudææ oculis ſubtrahit, ſed poſtmodum oſtendit, quaſi ſub ſignaculo clauſit ſtellas, vt abſconſis prius & poſt coruſcantibus aſtrorum ſpiritualium radiis, noctem ſuæ perfidiæ, & nunc repulſa non videat, & tunc illuminata deprehendat.
Eſa. 10. 22. hendat. Hinc Eſaias ait. *Si fuerit numerus filiorum Iſraël ſicut arena maris, reliquiæ ſaluæ fiunt.* Et Pau-
Rom. 11. 25. lus. *Donec plenitudo gentium intraret, & ſic omnis Iſraël ſaluus fiet.* Hinc eſt quod duo illi eximij prædicatores dilata morte ſubtracti ſunt, vt ad prædicationis vſum in fine reuocentur. De quibus
Apoc. 11. 4. dicitur. *Hi ſunt duæ oliuæ, & duo candelabra in conſpectu Domini terræ aſtantes.* Sequitur.

8. *Qui extendit cælos ſolus.* Quid namque cælorum nomine, niſi hæc eadem cæleſtis prædicantium vita ſignatur? De quibus per Pſal-
Pſal. 18. 2. miſtam dicitur. *Cæli enarrant gloriam Dei.* Ipſi igitur cæli, ipſi Sol eſſe memorantur. Cæli ſcilicet, quia intercedendo protegunt, Sol autem, quia prædicando vim luminis oſtendunt. Commota igitur terra, cæli extenti ſunt, quia cùm Iudæa ad vim perſecutionis infremuit, Apoſtolorum vitam Dominus in cunctarum

gentium cognitione dilatauit. Anguſti quippè cæli fuerant, cùm vna plebs tot egregios prædicatores tenebat, ſed ſolus Deus cælos extendit, qui ſecreti mira diſpenſatione conſilij, prædicatores ſuos vnde permiſit in vna gente opprimi, fecit in mundi cardines inde dilatari. Sequitur. *Et graditur ſuper fluctus maris.* Quid enim maris nomine, niſi in bonorum nece ſæuiens mundi huius amaritudo ſignatur? Hinc ſcriptum eſt. *Congregans ſicut in vtre aquas maris.* Psal. 32. 7. Super fluctus ergo maris Dominus graditur, quia cùm ſe procellæ perſecutionis erigunt, miraculorum eius obſtupefactione franguntur. Qui enim tumores humanæ veſaniæ mitigat, quaſi erectas in cumulo vndas calcat. Tot enim in his fluctibus Dominus greſſus poſuit, quot ſuperbis perſecutoribus miracula oſtendit. Vnde Pſalmiſta ait. *Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.* Pſal. 92. 4. Quod benè per Hieremiam Dominus dicit. *Poſui arenam terminum mari præcepto ſempiterno, quod non præteribit, & commouebitur, & non poterit, & intumeſcent fluctus eius, & non tranſibunt illud.* Ierem. 5. 22. Arenam quippè Dominus mari oppoſuit, quando frangendam mundi gloriam, abiectos & pauperes elegit, ſed tranſire arenam nequeunt, quia deſpectorum miraculis & humilitate franguntur. Sequitur.

9. *Qui facit Arcturũ & Orionas.* Nequaquã ſermo veritatis, vanas Heſiodi, Arati, & Callimachi fabulas ſequitur, vt Arcturũ nominans, extremã ſtellarum ſeptẽ caudam vrſæ ſuſpicetur, & quaſi

Orion gladium teneat armatur inſanus. Hæc quippè aſtrorum nomina à cultoribus ſapientiæ carnalis inuenta ſunt. Sed Scriptura ſacra idcirco eiſdem vocabulis vtitur, vt res quas inſinuare appetit, notitia vſitatæ appellationis exprimantur. Quid namque Arcturi nomine, qui in cœli arce conſtitutus, ſeptem ſtellarum radiis fulget, niſi Eccleſia vniuerſalis exprimitur, quæ in Ioannis Apocalypſi, per ſeptem Eccleſias, perque ſeptem candelabra figuratur? Quæ dum dona in ſe ſeptiformis gratiæ ſpiritus continet, claritate ſummæ virtutis irradians, quaſi ab axe veritatis lucet. Et ſicut Arcturus ſemper verſatur, & numquam mergitur: ita ſancta Eccleſia perſecutiones iniquorum ſine ceſſatione tolerat, ſed tamen vſque ad mundi terminum ſine defectu perdurat. Arcturus ergo dum verſatur, erigitur, quia tunc ſancta Eccleſia valentiùs in veritate reficitur, cùm ardentius pro veritate fatigatur. Oriones quippè in ſuo ortu tempeſtates excitant, & maria terraſque perturbāt. Significant autem Martyres. Quia dum ſancta Eccleſia ad ſtatum prædicationis erigitur, pondus moleſtiaſque perſequentium paſſuri, ad cœli axem quaſi in hieme venerunt. Oriones ergo cælum edidit, cùm ſancta Eccleſia Martyres miſit. Ex Orionibus itaque hiems horruit, quia creſcente Sanctorum conſtantia, frigida mens infidelium ad tempeſtatem ſe perſecutionis excitauit. Quid itaque Hyadum nomine, niſi doctores ſanctæ Eccleſiæ ſignantur? Qui remota tempeſtate perſecutionis expletis noctibus longis infidelitatibus tunc ſanctæ Eccleſiæ

Digitized by Google

orti ſunt, cùm etiam per credulitatis verbum lucidior annus aperitur? Vocantur autem Græco vocabulo γετùς, pluuiæ. Benè ergo Hyadum appellatione expreſſi ſunt, qui ad ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ, ſanctæ prædicationis ferunt imbres. Hinc Moyſes ait. *Expectetur ſicut pluuia eloquium meum*, & reliqua. Et Eſaias. *Mandabo nubibus meis, ne pluant ſuper eam imbrem.* Extenſis enim cœlis Dominus formauit Arcturum, quia in honorem deductis Apoſtolis, in cæleſti conuerſatione fundauit Eccleſiam. Formato quoque Arcturo, fecit Orionas, quia roborata fide, vniuerſalis Eccleſia contra procellas mundi edidit Martyres. Editis quoque Orionibus protulit Hyadas, quia conualeſcentibus contra aduerſa Martyribus, ad infundendam ariditatem humanorum cordium, doctrinam contulit magiſtrorum. Sequitur. *Et interiora auſtri.* Quid hoc auſtri nomine, niſi feruor ſancti Spiritus deſignatur? Quo dum repletus quiſque fuerit, ad amorem patriæ ſpiritualis igneſcit. Hinc enim dicitur. *Surge Aquilo, & veni Auſter*, & reliqua. Interiora ergo Auſtri ſunt occulti illi Angelorum ordines, & ſecretiſſimæ patriæ cæleſtis ſinus, quos implet calor Spiritus ſancti. Illuc quippè Sanctorum animæ, & nunc corporibus exutæ, & poſt corporibus reſtitutæ perueniunt, & quaſi aſtra in abditis occultantur. Sequitur.

Deut. 32. 2.
Eſa. 5. 6.
12.
Cant. 4. 16.

10. *Qui facit magna & inſcrutabilia, & mirabilia, quorum non eſt numerus.* Videlicet magna virtute, inſcrutabilia ratione, innumerabilia multi-

plicitate. Diuinæ quippè fortitudinis facta tunc veriùs explemus, cùm hæc nos non poſſe cognoſcimus. Tunc facundiùs loquimur, cùm ab his obſtupeſcendo reticemus. Hinc Pſalmiſta
Pal. 19. 7. ait. *Laudate eum in potentatibus eius*, & reliqua. Sequitur.

11. *Si venerit ad me, non videbo eum, & ſi abierit, non intelligam.* Acceſſus igitur receſſuſque Dei à mente noſtra minimè cognoſcitur, quouſque rerum alternantium finis ignoratur, quia & de tentatione incertum eſt vtrum probet, an trucidet: & de donis nequaquam deprehenditur, vtrùm hic deſertos remunerent, an in via nutriunt, vt ad patriam perducant. Ac ſi ergo apertè deploret dicens. Poſtquam ſemel ſponte oculos perdidi, quomodo quæſitæ noctis cæcitatem patior, nec ortum iam nec occaſum ſolis agnoſco? Sequitur.

12. *Si repentè interrogabit, quis reſpondebit ei?* Repentè interrogat Deus, cùm nos ad diſtrictionem ſui examinis inopinatos vocat. Sed interrogationi illius reſpondere homo non ſufficit, quia ſi remota tunc pietate diſcutitur, in illo examine etiam iuſtorum vita ſubcumbit. Vel certè interrogat, cùm duris nos perſequutionibus pulſat, & plerumque qui percutitur, gemit. Sed reſpondere non ſufficit, quia & ipſa ei percuſſionis ſuæ aduerſitas diſplicet, ſed tamen homo tacet, & diuina iudicia diſcutere metuit, qui eſſe ſe puluerem agnoſcit. Hinc Paulus ait. *O ho-*
Rom. 9. 20. *mo, tu quis es qui reſpondeas Deo.* Sequitur. *Vel quis ei dicere poteſt, cur ita facis?* Auctoris facta ſemper veneranda ſunt indiſcuſſa, quia iniuſta nequa-

Digitized by Google

quam eſſe poſſunt. Rationem quippè de occulto eius conſilio quærere nihil eſt aliud, quàm contra eius conſilium ſuperbire. Ad ſemetipſam ergo in percuſſione mens redeat, & quod apprehendere nō valet, non requirat. Hinc Paulus dicit. *Numquid dicit figmentum ei qui ſe finxit, quare me feciſti ſic?* Sequitur. *Ibidem.*

Deus cuius iræ reſiſtere nemo poteſt. Mirandum valde eſt, quomodo diuinæ iræ nullum poſſe reſiſtere dicitur, cùm multos ſæpè reſtitiſſe, exemplis exigentibus demōſtratur, ſicut Moyſes, Aaron, Finees, & Dauid. Sed ſi ſubtiliter penſamus & verū cognoſcimus, quia diuinæ iræ non reſiſtitur, & verum quod multi ſæpè reſtiterunt. Omnes enim ſancti qui iræ Dei obuiant, ab ipſo accipiũt, vt contra impetum percuſſionis eius opponantur, atque vt ita dixerim, cum ipſo ſe erigunt contra ipſum, & velut nolenti opponitur, quod ab ipſo vt fiat imperatur. Cùm verò ſuperat, indignatio humana non retinet. Hinc Moyſes & diſpoſitæ vltionis iracundiam à ſemetipſo repellere non valuit, vt terram intraret repromiſſionis, qui hanc volente Domino & à populo amouit. Iræ igitur Dei & reſiſti valet, quando ipſe qui iraſcitur, opitulatur; & reſiſti omnino non valet, quando ſe & ad vlciſcendum excitat, & ipſe precem, quæ ei funditur, non adſpirat. Hinc ad Hieremiam dicitur. *Tu ergo noli orare pro populo, nec aſſumas pro eis laudem & orationem, quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me.* Hinc rurſum ſcriptum eſt. *Quid clamas ſuper contritione tua? Inſanabilis dolor tuus.* Sequitur. *Et ſub quo curuantur qui* 13. *Ierem. 7. 16.* *Ierem. 30. 15.*

portant orbem. Ipſi etenim orbem portant, qui curas præſentis ſeculi tolerant. Vnde apud Græcos terræ principes Baſilees vocantur. Laus enim populus interpretatur. Baſileus ergo Latinè baſis populi interpretatur, quia videlicet ipſe ſuper ſe populum ſuſtinet, qui motus illius poteſtatis pondere fixus regit. Ac ſi ergo apertè dicat. Et ſubiectos quondam diſtrictè deſeris, & erectas poteſtates gentium miſericorditer flectis. Aliter. Angelicæ virtutes orbem portant, quæ regendi curas adminiſtrant. Paulo atteſtante qui ait,

βασιλεύς.

Hebr. 1. 14. *Nonne omnes adminiſtratorij ſunt ſpiritus, in miniſterium miſſi propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis*? Ac ſi ergo diceret. Quis infirmorum hominum tuis nubibus obuiet, cuius ſe formidine & virtutes Angelicæ inclinant? Vel certè erecti eſſent illi ſubtiliſſimi ſpiritus, ſi plenè eius maieſtatis potentiam attingerent. Sed qui orbem portant, ſub Deo curui ſunt, quia diuinitatis eius celſitudinem quam ſubleuati videant, nec virtutes tamen Angelicæ comprehendunt. Sequitur.

14. *Quantus ergo ſum ego, vt reſpondeam ei, & loquar verbis meis cum eo?* Ac ſi apertè dicat. Si creatura illa hunc conſiderare non ſufficit, quæ carne non premitur, qua mente ego de iudiciis diſputo, qui pondere corruptionis anguſtor? Verba Dei ad nos ſunt iudicia illius, quæ noſtrorum actuum ſententiam loquuntur, & verba noſtra ad Deum ſunt opera quæ exhibemus. Sed cum Deo loqui verbis ſuis non valet homo, quia apud ſubtile eius iudicium nul-

Digitized by Google

lam de ſuis actibus fiduciam tenet. Sequitur.

Quia etiamſi habuero quicquid iuſtum, non reſpondebo, ſed meum iudicem deprecabor. Omnis quippè humana iuſtitia, iniuſtitia eſſe conuincitur, ſi diſtrictè iudicetur. Prece ergo poſt iuſtitiam indiget, vt quæ ſubcumbere diſcuſſa poterat, ex ſolius iudicis pietate conualeſcat. Ac ſi ergo dicat. Et ſi ad opus virtutis accreuero ad vitam, non ex meritis, ſed ex venia conualeſcam. Prece itaque innitendum eſt cùm recta agimus, vt omne quod iuſtè viuimus ex humilitate condiamus. Sequitur. 15.

Et cùm inuocantem me exaudierit, non credo quod 16.
exaudierit vocem meam. Plerumque etenim mens igne diuini amoris accenditur, atque ad intuenda cœleſtia & arcana ſubleuatur, ſed repentina tentatione percuſſa, quæ intentione forti erecta fuerat in Deum, ab hoſtis cogitationibus transfixa curuatur. Nam ſæpè ad hoc vſque perducitur, vt miretur quomodo tàm ſumma comprehendit, quam cogitatio illicita polluit, & rurſum quomodo illicita recipit, quam ſuper ſe validus feruor ſpiritus rapit. Hinc ſcriptum eſt. *Pſa. 106. 26.*
Aſcendunt vſq; ad cœlos, & deſcendunt vſq; ad abyſſos. Mens itaq; ex ipſa ſua mutabilitate fit trepida, & per hoc quod nolens patitur, repulſam ſe abiectamque ſuſpicatur, ſibique certitudinem exauditionis obnubilat. Sequitur.

In turbine enim conteret me. Peccator quiſque in 17.
turbine atteritur, qui erectus in tranquillitate videbatur, quia quem diu ſuperna longanimitas tolerat, extremi iudicij ſeueritas necat. Hinc Pſalm. ait. *Deus manifeſtè veniet, Deus noſter & non* *Pſal. 49. 3.*

Digitized by Google

ſilebit. Ignis in conſpectu eius exardeſcet, & in circuitu eius tempeſtas valida. Iuſtus autem idcirco tunc non conteritur, quia hic ſemper ſollicitè metuit ne conteratur. Sequitur. *Et multiplicabit vulnera mea etiam ſine cauſa.* Nonnulli etenim priùs à præſenti luce ſubtrahuntur, quàm ad proferenda bona maláve merita actiuè perueniant. Quos quia à culpa originis ſalutis ſacramenta non liberant, & hic nihil ex proprio egerunt, & illuc ad tormenta perueniunt. Quibus vnum vulnus eſt, corruptibiles naſci, aliud carnaliter emori. Sed quia poſt mortem quoque æterna mors ſequitur, occulto eis iuſtóque iudicio etiam ſine cauſa vulnera multiplicantur. Perpetua quippè tormenta percipiunt, & qui nihil ex propria voluntate peccauerunt. Hinc namque ſcriptum eſt. *Non eſt mundus in conſpectu eius, nec vnius diei infans ſuper terram.*
Ioan. 3. 5. Hinc per ſemetipſam Veritas dicit. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu, non poteſt intrare in regnum Dei.* Quæ etiam B. Iob non incongruè verba conueniunt. Vulneratum ſe itaque ſine cauſa aſſerens, hoc de ſe foris loquitur, quod de illo Veritas in occulto teſtatur dicens. *Cõmouiſti me aduerſum eum vt affligerem eum fruſtra.* Sequitur.
18. *Non concedit quieſcere ſpiritum meum, & implet me amaritudinibus.* Sæpè iuſtis exercitiũ eſt virtutis, ſola exteriùs aduerſa tolerare. Sed vt eorũ vires certamen plenæ probationis erudiat, nonnumquam & foris tormenta lacerant, & intus tormenta aduerſarij. Vnde vir ſanctus impletum ſe amaritudinibus aſſerit. Sequitur.
19. *Si fortitudo quæritur robuſtiſſimus eſt, ſi æquitas iu-*

dicij, nemo pro me audet teſtimoniũ dicere. Ille quippè vitæ cauſas examinat, qui has per alienum teſtimoniũ non explorat. Quia qui diſtrictus quandoque oſtenditur illator pœnæ, diu tacitus extitit teſtis culpæ. Hinc etenim per Prophetam dicitur. *Ego sũ iudex & teſtis.* Hinc rursũ ait. *Tacui,* Iere. 29. 23.
ſemper ſilui, patiens fui, ſicut parturiens loquar. Seq. Eſa. 42. 14.

Si iuſtificare me voluero, os meum condemnabit me, ſi 20.
innocentem oſtendero, prauum me comprobabit. Ac ſi apertè dicat. Quid de aliis loquar, qui de me teſtimonium ipſe ferre non valeo? Subdit etiam.

Si ſimplex fuero, hoc ipſum ignorabit anima mea. 21.
Ac ſi apertè diceret. Conditoris contra me iudicia, qua temeritate redarguo, qui ipſum me infirmitatis caligine ignoro? Vnde per Prophetam dicitur. *Dedit abyſſus vocem ſuam,* & reliqua. Habac. 3. 10.
Plerumq; enim ſi ſcimus bona quæ agimus, ad elationem ducimur; ſi neſcimus, minimè ſeruamus. Quis autẽ de virtutis ſuæ conſcientia non quantulumcumq; ſuperbiat? Aut quis rurſum bonum in ſe cuſtodiat quod ignorat? Et contra vtraque, quid ſupereſt niſi vt recta quæ agimus, ſciendo neſciamus, vt hæc & recta æſtimemus, & minima. Sequitur? *Et tædebat me vita mea.* Tædet iuſtum viuere, quia & operando vitam non deſinit quærere, & tamen eiuſdem vitæ ſuæ meritum non valet inuenire. Subiungitur.

Vnum eſt quod loquutus ſum. Innocentẽ & impiũ ipſe 22.
cõſumet. Ac ſi apertè diceretur. Hoc apud me verbum cogitationis protuli, quia nec innocens ſi diſtrictè diſcutior, apparebo: nec impius ſi apud me latere voluero, à ſuperni examinis acumine abſcondor. Innocẽs ergo à creatore cõſumitur,

Digitized by Google

quia quantalibet eius ſimplicitas fuerit, diuinæ magnitudinis ſimplicitate deuoratur. Impius quoq; à conditore cõſumitur, quia Deo cuncta ordinãte, ipſis ſuis ſe verſutiis, eius impietas iudicatur. Vel certè & innocentẽ & impium ipſe cõſumere dicitur, quia quamuis in meritis vitæ diuiſi ſunt, à primo culpæ merito æquè ad car-
Eccleſ. 2. 16. nis interitũ pertrahuntur. Hinc Salomon dicit. *Moritur doctus ſimiliter vt indoctus.* Et rurſum.
Eccleſ. 3. 19. *Cuncta ſubiacent vanitati, & omnia pergunt ad vnum*
20. *locum. De terra facta ſunt, & in terram pariter reuertentur.* Sequitur.

23. *Si flagellat, occidat ſemper, & non pœnis innocentiam rideat.* Quis hæc non per ſuperbiam prolata crederet, niſi ſententiam iudicis audiret, qui ait?
Iob. 42. 7. *Non eſtis locuti coram me rectum, ſicut ſeruus meus Iob.* Sed nos qui iam à Deo mente receſſimus, & carne ad puluerẽ redimus, pœna duplæ mortis aſtringimur. Sed venit ad nos qui pro nobis ſola carne moreretur, qui ſimplã ſuam duplæ noſtræ coniungeret, & nos ab vtraque liberaret. De
Rom. 6. 10. qua per Paulum dicitur. *Quod autem mortuus eſt peccato, mortuus eſt ſemel.* Omne deſiderium cùm
Prou. 13. 12. deſideratur pœna eſt. Hinc Salomon ait. *Spes quæ differtur affligit animam.* Ridere enim Dei eſt
Prou. 1. 26. humanæ animæ nolle miſereri. Vt illud. *Ego quoque in interitu veſtro ridebo.* Ac ſi ergo ex voce eorum qui incarnationis myſterium cupierunt, dicat, Quia vita noſtra quotidie flagello vindictæ pro culpa atteritur, ille iam veniat qui pro nobis ſemel ſine culpa moriatur, & de innocentium pœnis dicatur, vltra non rideat, ſi ipſe carne paſſibilis appareat, in cuius ſe deſi-

Digitized by Google

deriis mens noſtra caſtigat. Vel certè riſum Dei, lætitiam appellat. De innocentium pœnis Dominus ridere dicitur, quia quò à nobis ardētiùs quæritur, eò ſuauiùs de nobis lætatur. Quaſi quoddam quippè ex pœna gaudium facimus, cùm per ſancta deſideria eius nos amore caſtigamus. Hinc Pſalmiſta ait. *Conſtituite diem ſolemnem in condenſis*, & reliqua. Sequitur. Pſa.117.27.

24. *Terra data eſt in manus impij, vultum iudicum eius operis*. Terræ nomine caro Chriſti exprimitur, appellatione impij Diabolus deſignatur. Huius impij manus fuerunt hi qui in Redemptoris noſtri morte graſſati ſunt. Terra itaque data eſt in manus impij, quia antiquus hoſtis redemptoris mentem corrumpere per ſe tentando non valuit, ſed eius carnem per ſuos ſatellites, ad triduum permiſſus extinxit. Huius terræ iudices, ſacerdotes, & principes, Pilatus; & illuſores fuerunt. Vultus ergo iudicum opertus extitit ab impij malitia, quia mens perſequentium eum quem carne tenere potuit, Deum nec per miracula agnouit. Hinc Paulus ait. *Vſque in hodiernum diem cùm legitur Moyſes, velamen eſt ſuper cor eorum*. Sequitur. *Quod ſi non ille eſt, quis ergo eſt?* Ac ſi ergo diceret. Quis vnquam impius eſſe putandus eſt, ſi ille populus qui ipſam pietatem perſecutus eſt; impius non eſt? Repentè enim diriuatur à Diabolo ad ſequaces eius. Sequitur. 1.Cor.3.15.

25. *Dies mei velociores fuerunt curſore*. Curſoris officium eſt; quod ſequitur annuntiare. Omnes igitur electi qui ante aduentum Redemptoris orti ſunt; quia hunc aut videndo tantummodo, aut etiam loquendo nuntiarunt, quaſi curſores

in mundo fuerunt. Sed quia ante præſtolatum Redemptoris tempus ſubtrahi præuidebantur, tranſire ſe velociùs curſore dolent, dieſque ſuos breues eſſe ingemiſcunt, quia vſque ad videndā Redēptoris lucem minimè tēduntur. Sequitur. *Fugerunt, & nō viderũt bonũ.* Omnia quæ creata ſunt, bona ſunt, vt illud. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona.* Sed hoc bonum principaliter bonum eſt, per quod hæc omnia bona ſunt. Hinc Veritas ait. *Nemo bonus niſi ſolus Deus.* Ac ſi ergo diceret. Ante expectatum tempus elapſi ſunt, qui ad Redemptoris præſentiam peruenire nequiuerunt. MORALITER. Ad hoc homo conditus fuit, vt bonum quod eſt videre, videre poſſit, & per augmenta temporum, tendi poſſit eius vita tantummodo, non euolui. Sed qui ſponte ad culpam decidit, quod attigit vetitum pertulit decurſum, & qui ſtare ad lucem noluit, fugiendo oculos amiſit, quia culpâ cœpit ad ima decurrere, & ſe cæcitate perculit, ne intus lumen videret. Sequitur.

Gen. 1. 31. *Mat. 10. 18.*

26. *Pertranſierunt quaſi naues poma portantes.* Hi qui poma deſerentes maria tranſmeant, ipſi quidem fructuum odore perfruuntur, ſed eorundem fructuum aliis cibos ferunt. Quid igitur antiqui patres, niſi naues poma portantes extiterunt? Qui diuinæ incarnationis myſterium prophetantes, ipſi quidem odore potati ſunt, ſed nobis fructum de eadem ſpei perceptione detulerunt. Quod enim illi expectando odorati ſunt, hoc nos cernendo, & percipiendo ſatiamur. Hinc Dominus ait. *Alij laborauerunt, & vos in labores*

Ioan. 4. 38.

Digitized by Google

eorum introiſtis. Vel certè qui nauibus poma portant, cum paleis poma miſcent, vt illæſa permaneant. Ita nimirum præcedentes in eo quod myſteria ſpiritualis vitæ denuntiant, per interfuſam hæc hiſtoriam ſtipulam ſeruant,& opertum nobis fructum ſpiritus deferunt, cùm carnalia loquuntur. MORALITER. Naues cùm poma portant fructus terræ videlicet per fluctus ferunt. Terra verò hominis Paradiſus extitit, poma etiam fuerunt mandati ſermo, conceſſa poſſibilitas operis naturæ indita, intelligentia conditoris. Sed quia per crucis myſterium, ad ingenita naturæ bonæ reſtringimur, quaſi per lignum poma portamus,& dum tot bona munerum ſeruare etiam nunc in tentationibus conamur; aura vitæ præſentis impellimur, mutabilitatis noſtræ fluctu fatigamur. Aliter. Naues cùm poma portant, ſuauitatem odoris habent, ſed grauitudinem ponderis non habent, & humanum genus cùm ad ſuperna repetenda ſe erigit, flagrat quidem odore memoriæ, ſed ignem non exerit pondus vitæ. Paradiſi celſitudinem cum ardoris recordatione meminimus, & importunos tentationum fluctus ex carne toleramus. Subditur. *Sicut Aquila volans ad eſcam*. Sicut enim Aquila quæ ad alta euolat, & tamen pro ſumendis carnibus terram petit: ita antiqui patres fuerunt, qui in quantum humanitatis infirmitas admittebat, creatoris lucem recta mente contemplati ſunt, ſed incarnandum hunc in mundi fine præſcientes, quaſi à Solis radiis ad terrã oculos deflexerunt. Quem dum pro humano genere paſſurum,

moriturumq; conſpiciunt, quaſi de eius morte ſemetipſos reficiunt. MORALITER. Aquila etenim alto valdè volatu ſuſpenditur, ſed per appetitum ventris terram expetit. Sic & humanum genus, in parente primo ad ima de ſublimibus corruit. Sed quia cibum vetitum contigit, per ventris concupiſcentiam ad terras venit, & quaſi carnibus paſcitur, cùm deorſum corporeis voluptatibus lætatur. Sequitur.

27. *Cùm dixero nequaquam ita loquar, commuto faciem meam, & dolore torqueor.* Plebs quippè Iudaïca loqui vt prius noluit, quæcumque prædixerat, negauit. Sed commutata facie torquetur, quia dum interni ſui hominis aſpectum, quo agnoſci à conditore potuerat, fœditate perfidiæ polluit: à præſentibus malis incipiens, ſub æterna ſe vltione damnauit. Quaſi enim commutata facie ab auctore non cognoſcitur, quæ perdita bonæ conſcientiæ fide reprobatur. MORALITER. Sæpè enim tacitis vrgemur cogitationibus, cur omnipotens Deus condidit hominem, quem periturum præſciuit, cur non talē facere voluit, qui perire nō poſſit. Sed cùm hæc tacita mens interrogat, pauet, ne in ſuperbiæ auſum erumpat: & nequaquā ita nos debere loqui dicimus, cùm noſtræ infirmitatis modū ex inquiſitione tranſeuntes noſmetipſos pauore reprehēdimus. Sic facies commutatur, quia quæ priùs capiens mens ſumma requirebat, infirmitatē ſuam agnoſcēs, venerari incipit quod ignorabat. Sed in ipſa cōminatione dolor eſt, quia valdè affligitur, quod primæ culpæ merito ad intelligēda ea quæ de ipſo ſunt cœcatur.

Ori

Digitized by Google

Ori ſilentium indicit, ſed excitatus dolor ex ipſo quo reſtringitur, augetur. Sequitur.

Verebar omnia opera mea. Quæ ſint opera beati 29.
Iob, ſacer huius hiſtoriæ textus oſtendit. Quæ ergo opera verebatur, qui illa ſemper exhibuit, ex quibus placari erga iniquitatem ſolet? Hinc itaque colligimus, vt ſi veraciter placere Deo cupimus, poſtquam peruerſa ſubegimus, etiam benè geſta timeamus. Duo quippè ſunt quæ in bonis operibus formidanda ſunt, deſidia videlicet, & fraus. Hinc Propheta ait. *Maledictus omnis qui facit opus Domini fraudulenter & deſidioſè.* Ierem. 48.10
Deſidiam quippè minor Dei amor exaggerat. Eſa 33.15.
Fraudem verò mala mente poſſidens proprius amor creat. Contra hanc dicitur. *Excutit manus ſuas ab omni munere.* Munus namque à corde eſt, capta gratia à cogitatione. Munus ab ore eſt, gloria per fauorem. Munus ex manu eſt, præmium per elationem. Ac ſi ergo humili confeſſione diceretur. Quæ apertè egerim video, ſed quid in his latenter pertulerim ignoro. Sequitur. *Sciens quod non parcis delinquenti.* Si enim delinquenti non parcitur, quis ab æterna morte eripitur, cùm à delicto mundus nemo reperitur? An pœnitenti parcet, delinquenti non parcet? Quia cùm delicta plangimus, delinquentes non ſumus? Et, cur Petrus negans reſpicitur, & ad lachrymas vocatur? Cur Paulus cùm Redemptoris nomen in terra conaretur extinguere, eius verba meruit de cœlo audire. Sed tamē culpa in vtroque punita eſt. Delinquenti ergò Dominus non parcit, quia delictum ſine vltione non deſerit. Aut enim ipſe hoc homo in ſe

pœnitẽs punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit. Sequitur.

29. *Si autem & ſic impius ſum, quare fruſtra laboraui?* Si enim remota pietate diſcutimur, opus noſtrũ pœna dignum eſt, quo remunerari præmijs preſtolamur, nõ quod hunc laboraſſe pœnitet, ſed quod incertus eſſet de præmijs, & inter labores dolet. Sciendum verò eſt quia ſancti viri ita incerti ſunt, vt confidant; atque ita confidunt, vt tamen ex ſecuritate non torpeant. Sequitur.

30. *Si lotus quaſi aquis niuis, & fulſerint quaſi mundiſſimæ manus meæ.* Aquæ niuis ſunt lamenta humilitatis. Quæ profectò humilitas, quia antè diſtricti iudicis oculos cæteris virtutibus præeminet, quaſi per magni meriti colorem cãdet. Sunt verò nonnulli qui lamenta habẽt, ſed humilitatem non habent. Hi nimirum aquas habẽt, ſed niuis aquas nõ habẽt. De quibus aquis niuis quidã ait. *Cor contritum & humiliatũ*, &c. Vel certè aquæ fontis vel fluminis ex terra oriũtur, aquę verò niuis ex aëre proruunt. Qui enim pro terrenis bonis in precibus compunguntur, ex terræ aqua perfuſi ſunt. Qui verò idcirco plorant, quoniam præmia ſuperna deſiderant, aqua niuis hos diluit, quia cœleſtis compunctio infundit. Per manus enim quid aliud quàm opera deſignantur? Vnde de quibuſdam per Prophetam dicitur. *Manus veſtræ ſanguine plenæ ſunt.* Notandum quod non ait. Fulſerint mundiſſimæ, ſed velut mundiſſimæ, quia quouſque pœna corruptionis aſtringimur, quamlibet rectis operibus viuamus, veram mundiciam non apprehendimus, ſed imitamur. Sequitur.

Pſal. 50.19.

Eſal. 1.15.

Digitized by Google

Tamen ſordibus intinges me. Deus nos intingere 31.
dicitur, intinctos ſordibus demonſtrare, quia quanto ad illum veriùs per bona opera ſurgimus, tãto ſubtiliùs vitæ noſtræ ſordes agnoſcimus, quibus ab eius munditia diſcordamus. Ac ſi ergo apertè dicat. Quamuis lamentis ſupernæ compunctionis infundar, quamuis per ſtudia rectæ operationis exerceat, in tua tamen munditia video quia mundus non ſum. Sequitur. *Et abominabuntur me veſtimenta mea.* Veſtis nomine corpus deſignatur, quo induta anima tegitur, ne in ſubtilitate ſuæ ſubſtantiæ nuda eſſe videatur. Hinc Salomon ait. *Omni* Eccleſ. 9. 8.
tempore ſint veſtimenta tua candida. Et Eſaias. *Ve-* Eſa. 9. 5.
ſtimentum mixtum ſanguine erit in combuſtione. More enim ſacri eloquij veſtimenta noſtra nos abominari referuntur, quia abominabiles reddunt, ſicut per Petrum de Iuda dicitur.
Hic poßidens agrum de mercede iniquitatis. Quem a- Act. 1. 18.
grum moriens poſſidere non potuit, *ſed poſſedit*, dictum eſt, poſſidere fecit. Hanc veſtimentorum ſordem metuebat Paulus dicẽs. *Video aliam* Rom. 7. 23.
legem in membris meis. & reliqua. Sequitur.

Neque enim viro qui ſimilis mei eſt, reſpondebo, nec 32.
qui mecum in iudicio ex æquo poßit audiri. Dum quum quolibet ex æquo in iudicio contendimus, & quod contra nos dicatur, agnoſcimus; & in his quæ dicimus, audimus. Quia ergo inuiſibilis iudex quæ facimus videt, quaſi quæ dicimus audit. Sed quia id quod ei diſplicet nequaquam plenè cognoſcimus, quaſi quod ipſe dixit, ignoramus. Sequitur.

Digitized by Google

33. *Non eſt qui vtrūque valeat arguere, & ponere manum ſuam in ambobus.* Durum quippè ſonat quod Deũ dicit arguere, ſed durum non erit ſi recurrerit ad memoriam, quod ipſe per alium Prophetam
Eſa. 1. 16. dicit. *Quieſcite agere peruerſè*, & reliqua. Et rur-
Eſa. 1. 18. ſum. *Et venite & arguite me, dicit Dominus.* In hoc enim quod Dominus ſe præcipit arguere, apertè inſinuat quantam bonis actibus fiduciam prȩſtet. Hinc eſt quod Dominus dicit. *Quæſiui virum qui interponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus contra*
Eze. 22, 30. *me ne diſſiparem eam, & non inueni.* Sed quanquam præſentis motibus animaduerſionis obuiēt, nõ tamen valent virtute propria ab humano genere ſupplicia mortis expellere. Redēptor quippè humani generis in hominibus ſolus iuſtus apparuit, qui & hominem arguit ne delinqueret, & Deo obſtitit, ne feriret. In vtriſque quippè manum poſuit, quia & exempla hominibus quæ imitarentur præbuit, & Deo in ſe opera quibus erga homines placaretur moriendo oſtendit. Sequitur.

34. *Auferat à me virgam ſuam, & pauor eius non me terreat.* Per legem quippè virga Deus terruerat, cùm dicebat. Si quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur. Sed incarnatus virgam abſtulit, quia vias vitæ per manſuetudinem oſtendit. Hinc eſt quod ei dicitur. *Intende, proſperè procede & regna.*
Pſal. 44. 5. *Propter veritatem & manſuetudinem & iuſtitiam.* Timeri quippè quaſi Deus noluit, ſed quaſi pater vt amaretur, inſpirauit. Quod liquidò Paulus
Rom. 8. 15. dicit. *Non enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore; ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba (pater).* Sequitur.

Loquar, & non timebo eum. Vir etenim ſanctus, 35.
quia humani generis Redemptorem venire mitem conſpicit, non metum à Domino, ſed affectum à patre ſumit, & timorem deſpicit, quia per adoptionis gratiam ad amorē ſurgit. Hinc Ioannes ait. *Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem.* 1. Ioan. 4. 18
A peccati igitur morte timor nos ſuſcitare non valuit, ſed ad ſtatum vitæ adſpirata manſuetudinis gratia erexit. Sequitur. *Neque enim poſſum metuens reſpondere.* Reſpondere quippè cuilibet dicimus, cùm factis illius digna opera recompenſamus. Deo ergo reſpondere eſt, donis eius præcedentibus noſtra obſequia reddere. Dona enim nobis largitur, benignitatem ſuam, & erga malos vtitur. Reſpondere homo tot beneficijs debet, ſed tamen reſpondere metuēs non valet, quia humani generis conditorem, qui adhuc ſeruiliter formidat, proculdubio nō amat. Nam tunc ſolùm Deo vera obſequia reddimus, cùm eum propter amoris fiduçiam non timemus, cùm nos ad bona opera affectus, non metus dirigit. Sequitur.

Cap. X.
1.
Tædet animam meam vitæ meæ. Cùm enim in amore conditoris mens noſtra accenditur, omne deſiderium præſentis vitę leuigatur. In tædium delectatio vertitur, atque hanc cum errore mens tolerat, cui victa prius reprobo amore ſeruiebat. Sequitur. *Dimittam aduerſum me eloquium meum.* Quaſi pro ſe eloquio ſuo vtitur, qui praua quæ geſſit, defendere excuſationibus conatur. Sed aduerſum ſe eloquium dimittit, qui accuſare in ſe hoc incipit, quod errauit. Se-

Digitized by Google

quitur. *Loquar in amaritudine animæ meæ.* Qui culpas ſuas deteſtans loquitur, reſtat neceſſe eſt, vt has in amaritudine animæ loquatur, vt hæc ipſa amaritudo puniat, quicquid lingua per mentis iudicium accuſat. Sequitur.

2. *Dicam Deo, noli me condemnare.* Qui peccatorem ſe in amaritudine animæ aſſerit, quid Deo aliud quàm ne condemnatur, dicit? Quia amaritudo præſentis pœnitentiæ, extinguit ſupplicia ſequentis iræ. Duobus enim modis in hac vita iudicat Deus, cùm aut per mala præſentia irrogare iam tormenta incipit ſequẽtia. Vnde ſcri-

Iudæ 5. ptum eſt *Secundò eos qui non crediderunt, perdidit.*

Pſa. 118. 29. Et in Pſalmo. *Induantur ſicut diploide confuſione.* Aut cùm tormenta ſequentia flagellis præſentibus extinguit. Hinc Paulus ait. *Cùm iudicamur*

1. Cor. 11 32. *à Domino, corripimur, vt non cum hoc mundo damne-*

Apoc. 3 19. *mur.* Et alibi. *Ego quos amo arguo, & caſtigo.* Sequitur. *Indica mihi cur me ita iudices?* Ac ſi diceret. Quia flagellando me iudicas, oſtende quod ad iudicium per flagellum ſecurum reddas. Aliter. Plerumq; enim iuſtus flagella ad probationem percipit, ſed pro qua tamen ſpecialiter culpa percutiatur minimè cognoſcit, atque magis in percuſſione trepidat, quo cauſam ſuæ percuſſionis ignorat. Petit vt ſemetipſum ſibi iudex indicet, quatenus quod ille animaduertendo percutit, hoc in ſe flẽdo & ipſe caſtiget. Sequ.

3. *Numquid bonum tibi videtur ſi calumnieris, & opprimas me pauperem?* Ac ſi apertè diceretur. Tu qui ſummè bonus es, noui quia bonum non æſtimas, vt pauperem per calumniam premas. Scio ergo quia non eſt iuſtum quod patior, & eo magis doleo, quod cauſas iuſtitię ignoro. Cũ

verò ſe pauperem, non innocentem memorat, non iam de vita audaciam arripit, ſed quàm ſe infirmum conſpiciat, oſtendit. Sequitur. *Opus manuum tuarum.* Ac ſi apertè dicat. Impiè opprimere nõ potes, quem te feciſſe gratuitò recordaris. Sequitur. *Et conſilium impiorũ adiuues?* Quos namque hoc in loco impios, niſi malignos ſpiritus vocat? Qui cùm redire ipſi ad vitam nequeunt, crudeliter ſocios ad mortem quærunt. Quorum nimirum conſilium fuit, vt beatum Iob diuina correptio tangeret, & qui in tranquillitate iuſtus exciterat, ſaltem per flagella peccaret. Sed impiorum conſilium Dominus non audiuit, quia eorum tentationibus carnem iuſti prodidit, animam negauit. Hoc etiam conſilium aſſiduè Dominus deſtruit, quia pius conditor cùm viribus flagella moderatur, ne virtutem iuſtorum pœna tranſeat perſequentium, & per aſtutiam fortium humana infirmitas excedat. Hinc Paulus ait. *Fidelis autem Deus, qui non* 1.Cor.10.13.
patitur vos tentari ſupra id quod poteſtis. Et reli. Seq.

Numquid oculi carnei tibi ſunt, aut ſicut videt homo
& tu vides? Numquid ſicut dies hominis, dies tui, aut 4.
anni tui ſicut humana ſunt tempora, vt quæras iniquita- 5.
tem meam, & peccatum meum ſcruteris, & ſcias quia 6.
nihil impiè fecerim? Ac ſi humiliter requirẽs dice- 7.
ret. Cur me in tẽpore per flagella examinas, quẽ apud te perfectè & antè tempora ſciſti? Cur culpas meas verberibus interrogas, quem per æternitatis tuæ potẽtiam, nec priùs quàm conderes ignoras? Oculi quippè carnei, facta temporum, nonniſi in tempore agnoſcũt, & humanus viſus quodlibet opꝰ ſequitur, nõ percurrit.

Digitized by Google

Dies quoque & anni hominum, à diebus & annis æternitatis diſcrepant, quia vita noſtra quæ tempore incipitur, & tempore finitur. Deo quippè nec tranſacta prætereũt, nec adhuc ventura quaſi quę non appareant, deſunt. Quia is qui ſemper eſſe habet, cuncta ſibi præſentia cõſpicit, cùm aſpiciendo poſt & antè non tenditur. Sequitur. *Cùm ſit nemo qui de manu tua poßit eruere?* Ac ſi apertè dicat. Quid tibi reſtat, niſi parcere, cuius virtuti nullus valet obuiare? Quo enim nemo eſt, qui animaduerſionem tuam ex merito ſuæ virtutis retineat, eo à te faciliùs tua pietas exigit, vt parcas. Sequitur.

8. *Manus tuæ fecerunt me & plaſmauerunt me totum in circuitu, & ſic repentè præcipitas me?* Ac ſi humiliter dicat. Quia ſub iuſto examine dignum non eſt tuæ placationi quod feci, penſa miſericorditer ne pereat, quod feciſti. Quibus etiam verbis peruerſum Manichæi dogma deſtruitur, qui duo principia eſſe mentiens, à Deo Spiritum, à Satana verò carnem conditam aſſerere conatur. Plaſmatum verò ſe propter imaginem retulit, factum verò totum in circuitu, in eo quod ex carnis conſtat indumento memorauit. Notandum verò eſt, quia per hoc plaſmatum Dei manibus aſſerit, miſericordiæ iudicis dignitatem ſuę conditionis ſupponit. Ac ſi apertè dicat. Cur tanta vilitate deſpicis, quem tanta dignitate condidiſti? Et quem ratione cæteris rebus præfers, cur ex dolore ſupponis? Sequitur.

9. *Memento quæſo quod ſicut lutum feceris me.* Ac ſi apertè dicat. Infirmitatem carnis, & reatum

iniquitatis laxa. Sicut lutum itaque homo eſt conditus,de limo ſumptus, quia quaſi aqua infundit puluerem,cùm anima rigat carnem. Lutum quippè fit, cùm ſe aqua terræ conſpergit. Hæc autem quæ de exteriori homine dicitur, etiam interiori poteſt congruere. Sicut lutum quippè homo interior extitit, quia cùm ſpiritus gratiæ terrenæ menti infunditur, vt ad intellectũ ſui conditoris erigatur. Humana namque cogitatio quæ peccati ſui ſterilitate aruit, per vim ſancti Spiritus viridescit. Sequitur. *Et in puluerem reduces me.* Ac ſi patenter poſtulet dicens. Materiam quæſo originis, & pœnam finis aſpice, & culpis citiùs tranſeuntis parce. MORALITER. Cùm enim per ſubtractionẽ ſpiritus mens electa ad aliquantulũ in tentationem deſeritur,quaſi ab humore priſtino terra ſiccatur, vt infirmitatẽ ſuam derelicta ſentiat,&ſine infuſione ſupernæ gratiæ quãtum homo aruit, agnoſcat. Sequitur.

Nonne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut caſeum me coagulaſti? Pelle & carnibus veſtiſti me, oſſibus & neruis compegiſti me. Plaſmatus quippè homo, ſicut lutum factus eſt, propagatus autem, & ſicut lac mulgetur ſemine, & ſicut caſeum coagulatur in carne. Carnibus & pelle induitur, oſſibus neruiſque ſubditur. MORALITER. Mẽs etenim cùm per ſancti Spiritûs gratiam ab vſu vetuſtæ conuerſationis abſtrahitur, ſicut lac mulgetur, quia in quadam inchoationis nouæ teneritudine & ſubtilitate formatur. Sicut caſeum coagulatur,quia in conſtipatione pingueſcẽtis cogitationis aſtringitur, vt nequaquam iam per

(margin: 10. 11.)

deſideria defluat, ſed in vno amore ſe colligens, ad ſolidam reformationem ſurgat. Pelle quippè & carnibus interior homo veſtitur, quia cũ ad ſuperna erigitur, carnaliũ motuũ obſidione vallatur. Carnibus & pelle veſtimur, ſed oſſibus & neruis cõpingimur, quia etſi foris irruente tentatione concutimur, intus tamen nos conditoris manus roborat contra tentamenta. Seq.

12. *Vitam & miſericordiam tribuiſti mihi.* Anguſtia quippè Dei laus eſſet diſcreta à creati corporis, niſi etiam ſequenter exprimeretur mira aſpiratio viuificationis. MORALITER. Vita quippè tribuitur, cùm malignis mentibus benignitas adſpiratur. Sed vita ſine miſericordia accipi nequaquam valet, quia ad obtinenda iuſtitię bona Dominus non adiuuat, ſi prius miſericorditer ante actas nequitias non relaxat. Vel certè vitam & miſericordiam nobis tribuit, quia eam qua nos miſericordia ad benè viuendum præuenit, etiam ſubſequenter cuſtodit. Niſi enim miſericordiam ſubroget, ſeruari non valet vita quam præbet. Sequitur. *Et viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum meum.* In caſſum enim nobis conditor bona tribuit, ſi non omne quod tribuerit, ipſe cuſtodierit. MORALITER. Humanũ quippè ſpiritum ſuperna viſitatio cuſtodit, cùm hunc virtutibus dilatum, vel flagello percutere, vel cõpungere amore non deſinit. Sequitur.

14. *Licet hæc celes in corde tuo, tamẽ ſcio quia vniuerſorũ memineris.* Ac ſi apertè dicat. Cur de me trepido, qui & vniuerſas gẽtes colligas, ſcio. Quod tamẽ in corde celas, quia hoc adhuc aperto ſermone nõ indicas. Sed quia vniuerſorum reminiſceris, me proculdubio de venia certum facis. Seq.

Si peccaui, & ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundũ me non pateris? Ad horã Dominus peccato parcit, cũ reatũ culpę conceſſis fletibus diluit. Sed ab iniquitate noſtra mũdos nos eſſe non patitur, quia volentes culpam fecimus, ſed nonnumquam nolentes eius memoriam cũ delectatione toleramus. *Cõputruerunt & deteriorauerunt cicatrices meæ, à facie inſipientiæ meæ.* Pſal. 37. 6. Acſi apertè dicat. Si culpã venia abſtulit, cur & à memoria non detergit? Sequitur.

Et ſi impius fuero, væ mihi eſt, & ſi iuſtus, nõ leuabo caput. 15. Impius nãque væ habet, iuſtus miſeriam, quia æterna dãnatio reprobũ ſequitur, & electꝰ quiſq; doloribus tranſitoriæ aduerſitatis expiatur. Impius caput leuat, ſed elatus euadere væ quod ſequitur, nõ valet. Iuſtus laboris ſui certamine afflictus, caput leuare nõ ſinitur, ſed preſſus à perpetua afflictione liberatur. Ac ſi ergo apertè deploret, dicẽs. Aut ſubſtratus carnis deſiderijs, ſuplicio æterno ſubijcior, aut repugnãs illicitis motibus pœna præſenti crucior. Sequ.

Et propter ſuperbiã, quaſi leæna capies me. 16. Lęna cùm eſcã catulis exquirit, inhiãter in foueã captionis cadit. Sic nimirũ humana mẽs capta eſt, quæ in libertate arbitrij cõdita deſideria carnis nutrire appetijt, quaſi lęna catulis eſcam quęſiuit, atq; in captionis ſuæ foueã cecidit, quæ ſuadẽte hoſte ad cibũ prohibitũ manũ tetẽdit. Quaſi leæna ergo captꝰ eſt per ſuperbiã, quia inde hũc diſciplina ſuæ correptionis deprimit, vnde trãſgreſſionẽ pręcepti nõ timẽs, audacter ſaltũ in foueã dedit. Nũq; etiã quiſq; noſtrũ per culpã aliquid appetit, quid aliud quã prædã in foueã cõcupiſcit?

Quem tamen ſuperna miſeratio captum á fo-
uea euehit, quia hunc infirmitate cognita ad
veniã reducit. Qui dũ virtute extollitur, lapſus
ad deſideria in humilitate religatur. Sequitur.
Reuerſuſque mirabiliter me crucias. Cùm auctorem
relinquimus, nec ipſa vllatenus deſtitutionis
damna ſentimus. Quo enim nos longè condi-
tor deſerit, eo mens noſtra inſenſibilibus obdu-
reſcit. At ſi afflatu ſancti Spiritus tangitur, ad
cõſiderationem protinus euigilat, in cœleſtium
inquiſitione ſe excutit, amoris ſummi æſtibus
inardeſcit: quia omnipotens Deus vnde men-
tem noſtram viſitans ad amorem ſuum erigit,
inde hãc per lachrymas grauiùs affligit. Et dum
perflata mens ad ſumma rapitur, compunctio-
nis ſuę pœnam gaudens miratur. Sequitur.
Inſtauras teſtes tuos contra me, & multiplicas iram
17. *tuam aduerſum me, & pœnæ militant aduerſum me.* Te-
ſtes enim Dei ſunt, qui per exercitiũ boni ope-
ris teſtãtur quæ electos ſecutura ſint præmia
veritatis. Vnde hos quoque quos pro veritate
paſſos agnoſcimus, Græco eloquio Martyres,
id eſt, teſtes vocamus. Teſtes quippè ſuos cõ-
tra nos Dominus inſtaurat, cùm electorum vi-
tam prauitati noſtræ ad arguẽdos nos inſtruen-
doſque multiplicat, vt qui præceptis nõ accen-
dimur, ſaltem exemplis excitemur. Sequitur.
Et multiplicas iram tuam. Eo multiplicari ira Dei
dicitur quo eſſe multiplex indicatur, quia ex ea
nunc bonorum vita & labore cognoſcimus, ſi
emendari dum tempus eſt nolumus, quãta poſt
animaduerſione feriamur. Electos quippè Dei

cernimus & pia agere, & crudelia multa tolerare. Hinc ergo colligitur diſtrictus iudex quãta illic feriat diſtrictione quos reprobat, ſi hic cruciat quos amat, Petro atteſtante, qui ait. *Tẽpus eſt vt iudiciũ incipiat de domo Dei*. Si autẽ primũ à nobis, quis finis eorum qui non credunt Dei Euangeliũ? Sequitur. *Et pœnæ militant in me*. Cõſideratis quippè Dei teſtibus, pœnæ in nobis militant, quia dum miranda illorum facta conſpicimus, vitam noſtram quę ex eorum comparatione nobis diſplicet, ſtudioſa afflictione cruciamus, vt quicquid in nobis polluerunt opera, diluant lamenta. Sequitur. 1. Pet. 4. 17.

Quare de vulua eduxiſti me? Qui vtinam cõſumptus eſſem, ne oculus me videret. Qui nimirum prima oratione iam protulit dicens; *Quare non in vulua mortuus ſum*, qui hoc quoque quod hic adijcit ſubdẽs. *Fuiſſem quaſi non eſſem, de vtero tranſlatus ad tumulũ*, illic verbis alijs non aliter adiũgit dicẽs. *Sicut abortiuum abſconditum non ſubſiſterem, vel qui concepti non viderunt lucem.* Quia verò hæc ſuperiùs latè digeſſimus, pro vitando lectoris faſtidio expoſita replicare deuitamus. Sequitur. 18. 19. Iob. 3. 16.

Numquid nõ paucitas dierum meorum finietur breui? Cautum ſe ac ſollicitũ viuere oſtendit, qui breuitatem præſentis vitæ conſiderans, non eius vſum, ſed terminum conſpicit, vt ex fine colligat nihil eſſe quod tranſiens delectat. Hinc nãque per Salomonem dicitur. *Si multis annis vixerit homo, & in his omnibus lætus factus, meminiſſe debet tenebroſi temporis, & dierum multorum, qui cùm venerint, vanitatis arguuntur præterita.* Sequitur. 20. Eccleſ. 11. 8.

Dimitte ergo me vt plangam paululum dolorem meum.

Digitized by Google

Ac ſi apertè dicat. Flagella tuę percuſſionis tēpora, vt moderatis doloribus æſtimare mala quæ patior flendo cōualeſcam. Sicut enim moderata afflictio lachrymas exprimit, ita immoderata ſubducit, quia mœror ipſe quaſi ſine męrore fit, qui afflicti montem deuorans ſenſum doloris tollit. Flere dolorem ſuum non valet, qui prauæ quidem conſuetudini contraire nititur, ſed tamen adhuc ſubcreſcentibus deſiderijs carnis grauatur, quia niſi à reatu culpæ qua nos ligauimus miſericorditer dimittamur, perfectè flere non poſſumus hoc, quod in nobis ipſis contra noſmetipſos dolemus. Sequitur.

21. *Antequam vadam ad terram tenebroſam & opertam caligine mortis.* Quid enim terræ tenebroſæ nomine, niſi terræ tartari clauſtra ſignātur? Quam æternæ mortis caligo operit, quia damnatos quoſque in perpetuum à vitæ luce diſiungit? Nec immerito infern⁹ terra dicitur, quia quique ab eo capti fuerint, ſtabiliter tenētur. Scri-

Eccl. 1. 4. ptū quippè eſt. *Generatio præterit, & generatio aduenit, terra autem in æternum ſtat.* Non quia ad terram tenebroſam qui culpā deflet, iturus eſt; ſed quia ad hanc proculdubio qui plangere negligit, vadit. Subditur. *Non reuertar.* Quia nūquam vltra miſericordia parcētis liberat, quos ſemel in locis pœnalib⁹ iuſtitia iudicandi dānat. Seq.

Terra miſeriæ & tenebrarum. Miſeria ad dolo-

22. rem, tenebræ ad cæcitatem. Ea ergo quæ à conſpectu diſtricti iudicis expulſos tenet, miſeriæ & tenebrarū terra perhibetur, quia foris dolor cruciat, quos diuiſos à vero intus cæcitas obſcurat lumine. Quamuiſ miſeriæ & tenebrarum

Digitized by Google

terra& aliter intelligi poteſt. Nam hęc quoque terra in qua naſcimur, eſt quidem miſeriæ, ſed tenebrarum non eſt, quia multa hîc corruptionis noſtræ patimur, ſed tamen adhuc in ea per conuerſionis gratiam ad lucem redimus, Veritate ſuadente, quæ ait. *Ambulate dum lucem habetis, ne vos tenebræ comprehendant.* Illa verò ſimul miſeriæ & tenebrarum terra eſt, quia quiſquis ad toleranda eius mala deſcẽderit, nequaquam vlterius ad lucem redit. Sequitur. *Vbi vmbra mortis & nullus ordo.* Sicut mors exterior ab anima diuidit carnem, ita mors interior à Deo ſeparat animam. Vmbra ergo mortis eſt, obſcuritas diuiſionis, quia damnatus quiſque cùm æterno ſuccenditur igne, ab interno lumine tenebratur. Natura verò ignis eſt, vt à ſeipſo & lucem exhibeat, & concremationem. Sed trãſgreſſorum illa vltrix flãma concremationẽ habet, & lumen non habet. Hinc enim eſt quod de reprobis Veritas dicit. *Diſcedite à me maledicti in ignẽ æternum.* Et reliqua. Hinc etiam per Pſalmiſtam dicitur. *Super eos cecidit ignis, & non viderunt Solem.* Mirum verò eſt valde quod dicitur, *vbi nullus ordo.* Neque enim omnipotens Deus qui mala benè punit, inordinata eſſe vllomodo vel tormẽta ſunt*. Quomodo namque in ſupplicijs ordo non erit, dum damnatum quemquam iuxta modum criminis, & retributio ſequitur vltionis? Hinc quippè ſcriptum eſt. *Potentes potenter tormenta patientur*, & fortioribus fortior inſtat cruciatio. Sed ſanct⁹ vir poſt vmbrã mortis intulit, quanta ſit cõfuſio in dãnatorũ mẽte ſubiũgit, quia ipſa quoq; ſupplicia quæ

Ioan. 12. 35.
Matt. 25. 41
Pſal. 57. 9.
*ſinit.
Sap. 6. 7.

Digitized by Google

ordinata per iuſtitiam veniunt, ordinata proculdubio in corde morientium non ſunt. Repulſis ergo in ſupplicijs ordo non erit, quia in eorum morte atrociùs ipſa confuſio mentis ſæuit. Quanta enim mira potentia iudicātis æquitas ordinat, vt pœna animum quaſi inordinata confundat. Vel certè abeſſe ordo ſupplicijs dicitur, quia quibuſlibet rebus in pœnam ſurgentibus propria qualitas non ſeruatur. Sequitur. *Et ſempiternus horror inhabitans*. In huius vitæ tormentis timor dolorem habet, dolor timorem non habet, quia nequaquam mentem motus cruciat, cùm pati cœperit iam quod metuebat. Infernum verò & vmbra mortis obſcurat, *& ſempiternus horror inhabitat*, quia eius ignibus traditi, & in ſupplicijs dolorem ſentiunt, & in doloris anguſtia pulſanti ſe ſemper pauore feriuntur, vt & quod timent, tolerent, & rurſus quod tolerant, ſine ceſſatione pertimeſcant. De his e-
Marc. 9.48 tenim ſcriptum eſt. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur*. Quia ergo & mors perimit, & non extinguit, dolor cruciat, ſed nullatenus pauorem fugat, flamma comburit, ſed nequaquam tenebras diſcutit, quantum per notitiam præſentis vitæ colligitur, ſupplicia ordinem non habent, quę non ſuam per omnia qualitatem tenent. Quamuis illic ignis & ad conſolationem non lucet, & tamen magis torqueat, ad aliquid lucet. Nam ſequaces quoſque ſuos ſecum in tormento reprobi flamma illuſtrante viſuri ſunt, quorum amore deliquerunt, quatenus qui eorum vitam carnaliter contra præcepta conditoris amauerunt, ipſorum quoque

que eos interitus in augmento ſuæ damnationis affligat. Quod profectò Euangelio teſte collegimus, in quo veritate nuntiante diues ille quem contigit ad incendij æterni tormenta deſcendere, quinque fratrum deſcribitur meminiſſe. Sicut ergo cœleſtis ignis ardere nouit ad ſolatium peurorum vt vincula incenderet, & tamen ardere ad ſupplicium neſcit, vt veſtimenta incenderet, ita è diuerſo gehennæ flamma reprobis, & nequaquam lucet ad conſolationis gratiam, & tamen lucet ad pœnam, vt damnatorum oculis ignis ſupplicij & nulla claritate candeat, & ad doloris cumulum dilecti qualiter cruciantur, oſtendat.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER X.

RESPONDENS *autem Sophar Naamatites, dixit.*
Cap. XI. 1. *Numquid qui multa loquitur, non audiet? Et vir verboſus iu-*
2. *ſtificatur?* Mos eſſe procaciũ ſolet,
vt rectè dictis è diuerſo ſemper
reſpondeant, ne ſi ad prolata con-
ſentiant inferiores eſſe videantur. quibus iuſto-
* altè f. rum verba, quamlibet * facta ſonuerint, * multa
* muta. ſunt, quia quorum vitia reſecant, auditum gra-
uant. Vnde & ad crimen trahitur, hoc quod
recta prædicatio contra crimina profertur.
Nec fallacem quidem Sophar ſententiam pro-
* *Deeſt hic* tulit, quod vir verboſus iuſtificari nequaquam
ſubſtantiuũ poſſit, quia dum quiſque per verba defluit,
aliquod nomen. perdita grauitate ſilentij, mentis * amittit.
Eſa 32.17. Hinc quippè ſcriptum eſt. *Cultus iuſtitiæ ſilentium.*
*Prou.*25.28. Hinc Salomon ait. *Sicut vrbs patens, & abſque
murorum ambitu, ita vir qui non poteſt in loquendo co-*

Digitized by Google

bibere ſpiritum ſuum. Sed virtus veræ ſententiæ perditur, quæ ſub diſcretionis cuſtodia non profertur. Sequitur.

Tibi ſoli tacebunt homines, & cùm cæteros irriſeris, 3.
à nullo confutaberis? Imperita mens, vt diximus, veritatis ſententias grauiter tolerat, & ſilentium pœnam putat. Ferre vocem non valet, quia tenta in vulnere ſui reatus dolet, vnde mox ſe ad defenſionem præparat, vt reatus ſui verecundiam per verba prauæ refutationis tegat. Peruerſi enim correctionis vocem, contumeliam deriſionis putant. Sequitur.

Dixiſti enim, purus eſt ſermo meus, & mundus ſum 4.
in conſpectu tuo. Quomodo enim B. Iob ſe
mundum dicere potuit, qui ait? *Si iuſtificare* Iob 4.20.
me voluero, os meum condemnabit me. Sic habet hoc prauorum malitia, vt cùm vera in ſe flere mala renuit, fingat aliena. Nam quaſi ſolatio facinoris vtitur, ſi falſis vocibus & vita corripientis inquinetur. Sequitur.

Atque vtinam Deus loqueretur tecum, & aperiret 5.
labia ſua tibi. Ipſe quippè homo ſibi loquitur, cùm per hoc quod ſentit nequaquam diuinitatis ſpiritu à carnalis prudentiæ intellectu ſeparatur. Vnde & adhuc Petro hoc terrena ſapienti
Veritas dicit. *Non enim ſapis quæ Dei ſunt, ſed quæ* Mat. 16.23.
hominũ. Cui tamen recta confitenti dicitur. *Caro*
& ſanguis non reuelauit tibi, & reliqua. Quid autem Mat. 16.17.
Dei labia, niſi iudicia eius accipimus? Labia itaq; ſua Deus aperit, cùm voluntatẽ ſuam hominibus per aperta iudicia oſtendit. Quaſi enim reſerato ore loquitur, cùm remota obſcuritate diſpoſitionis intimę renuit occultare quod vult.

Digitized by Google

Nam velut clauſis labiis ſenſum nobis ſuum non indicat, cùm occulta iudicia cur quid faciat celat. Ac ſi ergo patenter diceret. Imperitiæ tuæ potius quàm pœnæ compatior, quia ſola carnis prudentia præditum, à veritatis te ſpiritu vacuum agnoſco. Si enim Dei occulta iudicia cognoſceres, tam procaces contra illum ſententias non ſonares. Sequitur.

6. *Et oſtenderet tibi ſecreta ſapientiæ, & quod multiplex ſit lex eius.* Publica ſapientia ſuperna ſunt opera, cùm omnipotens Deus regit quos creat, perficit bona quæ inchoat, & aſpirando adiuuat quos viſitationis ſuæ lumine illuſtrat. Secreta verò ſapientia ſuperna ſunt opera, cùm Dominus quos creauit deſerit, cùm bona quæ proueniendo cœperat, nequaquam proſequendo conſummat, cùm dona quæ contulit minimè cuſtodit. Ad hæc ſe Paulus ſapientiæ illius ſecreta te-
Rom. 11. 33. tenderat cùm dicebat. *O altitudo diuitiarum ſapientiæ Dei*, & reliqua. Sequitur. *Et quod multiplex ſit lex eius*. Quid hoc loco Dei lex accipi, niſi charitas debet? per quam ſemper leguntur in mente præcepta vitæ qualiter in actione teneantur.
Ioan. 15. 12. De hac etenim lege veritatis voce dicitur. *Hoc eſt præceptum meum vt diligatis inuicem*. De hac
Rom. 13. 10. Paulus ait. *Plenitudo legis dilectio.* Sed hæc eadem lex multiplex dicitur, quia ſtudioſa ſollicitudine charitas ad cuncta virtutum facta dilatatur. Quæ à duobus quidem præceptis incipit, ſed ſe ad innumerabilia extendit. Huius namque legis initium, dilectio eſt Dei, ac dilectio proximi. Sed Dei dilectio per tria diſtinguitur, proximi autem ad duo præcepta deriuatur. Sed hæc ni-

mirum duo dum ſollicita cogitantur intentione, cor ad innumera virtutum myſteria tendũt, ne vel ad inferenda quæ non debet, deſideriis inquieta mens ferueat, vel erga exhibenda quæ debet, otio reſoluta torpeſcat. Huius nimirum legis multiplicitatem benè Paulus enumerat dicens. *Charitas patiens eſt, benigna eſt, non æmulatur,* 1.Cor. 13.4. *non inflatur*, & reliqua. Sequitur. *Et intelligeres quod multùm minora exigaris à Deo, quàm mereatur iniquitas tua.* Dolor quippè flagello temperatur, cùm culpa cognoſcitur. Si autem culpas perpendimus, profectò æquanimiter flagella toleramus, nec ex dolore ad impatientiam proruit, cùm ſuo iudicio cõſcientia addicit. Sed Sophar ſciens quid diceret, ſed cui diceret neſciens, non ſine magna iniquitate fuit, qui virum iuſtum vſque ad obiectionem iniquitatis increpauit. Quamquã enim Sophar iniquum vocet, quem ſuperna ſententia laudauerat, nõ tamen à venia reprobatus excluditur, qui ad verba contumeliæ, diuini amoris zelo promouetur. Citiùs enim culpa dimittitur, quæ nequaquam malitiæ ſtudio perpetratur. Sequitur.

Forſitan veſtigia Dei comprehendes, & vſque ad perfectum, omnipotentem reperies? 7. Quid Dei veſtigia, niſi benignitatẽ illius viſitationis vocat? quibus nimirum progredi ad ſuperna prouocamur, cùm eius ſpiritus afflatu tangimur, & extra carnis anguſtias, ſubleuati per amorẽ, agnoſcimus auctoris noſtri contemplandam ſpeciem quam ſequamur. Nam cùm mentẽ noſtram ſpiritualis patriæ amor inflammat, quaſi ſequentibus iter inſinuat. Quæ enim necdum cernimus, reſtat

Digitized by Google

neceſſe eſt, vt veſtigia ſui amoris indagemus, quatenus vſq; ad contemplationis ſpeciē quandoq; mens veniat, quem nunc quaſi tergo ſubſequens per ſancta deſideria explorat. Hinc Pſal. ait. *Adhæſit anima mea poſt te.* Tunc quippè manifeſtè omnipotens reperitur, cùm mortalitatis noſtræ funditùs corruptione calcata, ab aſſūptis nobis in diuinitatis ſuæ claritate conſpicitur. Nunc autem à carnali cogitatione animum infuſi ſpiritus gratia ſubleuat, & in contemptum rerum prætereuntium exaltat. Incircumſcripti luminis iubar intueri conatur, & nō valet, quòd infirmitate preſſus animus, & nequaquam penetrat, & tamen repulſus amat. Sequitur.

Pſal. 62. 9.

8. *Excelſior cœlo eſt, & quid facies? profundior inferno,*
9. *& vnde cognoſces? longior terra menſura eius, & latior mari.* Hæc quidem tanto ſpiritualiter debent intelligi, quanto de Deo quicquam nefas eſt iuxta corporea liniamenta ſentiri. Sed *cœlo eſt celſior*, quia incircūſcriptione ſui ſpiritus cuncta tranſcendit. *Inferno profundior*, quia tranſcendendo ſubuehit. *Terra longior*, quia creaturæ modum perennitate ſuæ æternitatis excedit. *Mari latior*, quia rerū temporaliū fluctus ſic regens poſſidet, vt hos ſub omnimoda potētiæ ſuæ pręſētia coāguſtando circūdet. Poſſunt & cœli appellatione, Angeli; & inferni vocabulo dæmonia deſignari: per terrā verò, iuſti homines, per mare autem peccatores intelligi. *Excelſior* itaq; *cœlo eſt*, quia ipſi quoq; electi ſpiritus, viſionem tantæ celſitudinis perfectè non penetrant. *Profundior inferno* eſt, quia malignorum ſpirituum aſtutias longè ſubtiliùs quā ipſi putauerunt, iudicans damnat.

Digitized by Google

Terra longior. Quia longanimitatẽ noſtrã, patiẽtia diuinæ lõganimitatis exuperat. *Mari latior.* Quia vbiq; facta peccantiũ retributionis ſuæ vltione damnat. Cuius benè potentiam egregius nobis doctor inſinuat, cùm breuiter narrat. *Vt poßitis cõprehendere cum omnib. ſanctis, quæ ſit latitudo, longitudo, ſublimitas & profundum.* Habet quippè Deus latitudinẽ, quia & in dilectione ſua vſq; ad collationem perſequentiũ tendit. Habet longitudinẽ, quia ad vitæ patriã nos longanimiter tolerando perducit. Habet ſublimitatẽ, quia ipſorũ quoq; intelligentiam qui recepti fuerint, in ſuperna congregatione tranſcendit. Habet profundum, quia dãnatis inferiùs diſtrictionis ſuæ iudicium incomprehẽſibiliter exerit. Ac ſi ergo deſpecto diceretur. Profunditatem eius atque excellentiam quanto tu cognoſcere ſufficis, qui vel virtute ad ſumma euehi, vel temetipſum reprehendere in tentationibus neſcis. Sequitur.

Si ſubuerterit omnia, vel in vnum coartauerit, quis contradicet ei? Vel quis dicere ei poteſt, cur ita facis? 10.
Subuertit Dominus cœlum, cùm terribili & occulta diſpenſatione, humanæ contemplationis celſitudinem deſtruit. Subuertit infernum, cùm cuiuſlibet mentem in ſuis tentationibus pauidam, cadere etiam ad deteriora permittit. Subuertit terram; cùm fructificationem boni operis aduerſis irruentibus intercidit. Subuertit mare, cùm fluctuationem noſtræ titubationis immergẽti ſubito pauore cõfodit. Cœlũ etiã ſimul infernuſq; coartatur, cùm vnã eandémq; mentẽ, & ſubleuatio contẽplationis illuminat, & importunitas tentationis obſcurat.

De cœlo quippe lux oritur, infernus autem tenebris poſſidetur. In vnum etiam terra maréq; coartatur, cum vnam eandémq; & certitudo ſolidæ fidei roborat, & tamen ex aliquãtula mutabilitate perfidiæ aura dubietatis verſat. Hinc quidẽ ait. *Credo Domine, adiuua infidelitatem meam.* Diuinum quippè iudiciũ nec aduerſitate valet imminui, nec inquiſitione agnoſci. Sequitur.

11. *Ipſe nouit hominum vanitatem, & videns iniquitatem nonne conſiderat?* Vana namque agimus, quotiens trãſitoria cogitamus. Vnde euaneſcere dicitur, quod repentè ab intuentium oculis aufertur.

Pſal.38.6. Hinc Pſal. ait. *Vniuerſa vanitas omnis homo viuens.* Aptè autem poſt vanitatem, protinus iniquitas adiungitur, quia dum per quædam tranſitoriè ducimur, in quibuſdam noxiè ligamur. Cúmq; mens incommutabilitatis ſtatum non tenet, à ſemetipſa defluens ad vitia prorumpit. Poteſt ergo & vanitas culpa intelligi, & iniquitatis nomine reatus grauior demonſtrari. Si enim aliquãdo vanitas culpa non eſſet, Pſal. non diceret.

Pſal.38.7. *Quamquam in imagine Dei ambulet homo, tamen vanè conturbatur.* Ex vanitate ergo, vt ſuperiùs dictum eſt, ad iniquitatem ducimur, cùm priùs ad leuia delicta defluimus, & vſu cuncta leuigãte, nequaquam poſt cõmittere etiam grauiora timemus.

Eccleſ.19.1. Hinc Salomon ait. *Qui modica ſpernit, paulatim decidit.* Si enim curare parua negligimus, inſenſibiliter ſeducti, audẽter etiã maiora perpetramus. Et notãdũ quod nõ videri, ſed cõſiderari dicitur. Deus itaq; vanitatẽ hominum nouit, iniquitatẽ cõſiderat, quia nec minora delicta multa deſerit, & ad maiora ferienda ſe intentiùs accingit. Sequitur.

Digitized by Google

Vir vanus in ſuperbiam erigitur. Vanitatis quippè finis eſt, vt cùm peccato mentem ſauciat, hanc ex culpa audacem reddat, quatenus ſui reatus oblita, quæ amiſiſſe innocentiam non dolet, iuſto excæcata iudicio ſimul & humilitatem perdat. Sequitur. *Et quaſi pullum onagri ſe liberum natum putat.* Per pullum quippè onagri omne agreſtium genus exprimitur. Agri namque animalia in libertate habēt, & ire quò appetunt, & quieſcere cùm laſſantur. Hoc tamen plerumque homini non licet, quod brutis animalibus licet. Qui ergò implere cuncta quæ deſiderat, per effrenatam libertatem quærit, quid aliud quàm pullo onagri ſimilis eſſe concupiſcit; vt diſciplinæ hunc lora non teneant, ſed audenter vagus per ſiluam deſideriorum currat? Reſtat ergo, vt ſi eſſe iam ſimiles pullo onagri nolumus, in cunctis quæ appetimus nutum prius intimæ diſpenſationis exquiramus. Sequitur. 12.

Tu autem firmaſti cor tuum, & expandiſti ad eum manus tuas. Firmari cor non hoc per virtutem dicitur, ſed per inſenſibilitatem, quiſquis autem pertinacia inſenſibilitatis obdureſcit, quaſi confirmat, ne hoc iacula ſuperni timoris confodiant. Vnde quibuſdam per Prophetam Dominus dicit. *Tollam à vobis cor lapideum, & dabo vobis carneum.* Per manus opera deſignantur. Cum culpa igitur manus ad Deum expandere eſt, contra largitoris gratiam, de virtute operum ſuperbire. Qui in conſpectu diuini iudicis loquens ſibi bona quæ facit tribuit, ad Deum manus ſuperbiens tendit. Sic profectò contra electos reprobi, ſic contra Catholicos hæretici ef- 13. Eze. 36. 26.

Digitized by Google

frenantur,quatenus eos quos redarguere ex infirmitate actionis non valent,ex crimine tumoris accuſent. Sequitur.
14. *Si iniquitatem quæ eſt in manu tua abſtuleris à te, &*
15. *non manſerit in tabernaculo tuo iniuſtitia, tunc leuare poteris faciem tuam abſque macula.* Omne peccatum aut ſola cogitatione committitur, aut cogitatione ſimul & opere. Iniquitas ergo in manu eſt,culpa in opere.Iniuſtitia verò in tabernaculo,iniquitas in mente.Mens quippè noſtra tabernaculum non incongruè vocatur, in qua apud noſmetipſos abſcondimur, cùm foris in opere non videmur. Prius enim iniquitatem à manu ſubſtrahi,&poſt à tabernaculo ammonet iniuſtitiam abſcidi, quia quiſquis iam praua à ſe opera exteriùs reſecat, neceſſe profectò eſt, vt ad ſemetipſum rediens ſolerter in mentis intentione ſeſe diſcernat,ne culpa quam iam in a-
Prou.24.27. ctione non habet, adhuc in cogitatione perduret. Hinc Salomon ait. *Præpara foris opus tuũ, & diligẽter exerce agrũ tuũ, vt poſtea ædifices domum tuam.* Quod ſi perfectè hæc duo tergimus, ad Deum ſtatim ſine macula faciẽ leuamus. Interna quippè facies hominis mens eſt. In qua nimirũ recognoſcimꝰ, vt ab auctore noſtro diligamur. Quã ſcilicet faciem leuare eſt in Deo animũ per ſtudia orationis attollere. Sed eleuatã faciẽ macula inquinat, ſi intendentem mentem reatus ſui conſcientia accuſat. Quæ ab ſpei fiducia protinus frangitur,ſi intenta precibus necdum deuictæ culpæ memoria mordetur. Hinc per Ioan-
1.Ioan.3 21. nem dicitur. *Si cor noſtrum non reprehenderit nos, fi-*
22. *duciam habemus ad Deum, & quicquid petierimus ab*

Digitized by Google

eo, accipiemus. Hinc Salomon ait. *Qui auertit aurem ſuam ne audiat legem*, & reliqua. Vt ergo ad precem facies ſine macula leuetur ante orationis tempora, ſemper debet ſollicitè conſpici, qnicquid poteſt in oratione reprobari, & tunc etiam verè ſine macula faciem leuamus, cùm nec prohibita mala nos committimus, nec quæ nobis commiſſa ſunt, ex proprio zelo retinemus. Sequitur. *Et erit ſtabilis, & non timebis.* Tanto nimirum minus quiſque ante iudicem trepidat, quanto in bonis actibus ſolidius ſtat. Timorem quippè ſuperat, qui ſtabilitatem ſeruat, quia dum ſollicitus ſtudet peragere quod manſuetè conditor imperat, ſecurus cogitat etiam quod terribiliter intendat. Sequitur. Prou. 28. 9.

Miſeriæ quoque obliuiſceris, & quaſi aquarum quæ præterierunt recordaberis. Ac ſi apertè dicat. Si deguſtas gaudium quod intus permanet, leue fit protinus omne quod foris dolet. Mala quippè vitæ præſentis tanto duriùs animus ſentit, quãto penſare bonum quod ſequitur, negligit. Ac ſi ſemel quiſque ſe ad æterna erigat, propè nihil eſſe hic conſpicit quicquid ad finem currit. Præſentis vitæ aduerſa tolerat, & quaſi nihil eſſe omne quod labitur, penſat. Benè autem præſentis vitæ miſerias aquis prætereuntibus comparat, quia calamitas tranſiens electi mentem nequaquam concuſſione ſubruit, ſed tamen tactu * mœroris infundit. Nam minatur quidem per cruorem vulneris, & à ſuę certitudinę non frangitur ſalutis. Sequitur. 16.

*doloris.

Et quaſi meridianus fulgor conſurget tibi ad veſperũ. 17.
Fulgor quippè meridianus eſt in veſperę, vir-

tutis renouatio in tentatione, vt repentino charitatis feruore mens vigeat, quæ iam lumen ſibi gratiæ occubuiſſe formidabat. Sequitur. *Et cum te conſumptum putabis, orieris vt lucifer.* Sæpè namque tot tentamenta obſident, vt ipſa nos eorum numeroſitas penè ad lapſum deſperationis inclinet. Sed mœroris noſtri caliginem conditor conſpicit, & ſubtracti luminis radios infundit, ita vt recta protinus per dona mens vigeat, quam paulò antè decertantia vitia ſuperbiæ calce deprimebant. Iuſtus ergo cùm ſe conſumptum putauerit, vt lucifer oritur, qui mox vt tenebreſcere tentationum caligine cœperit, ad lucem gratiæ reformatur, & in ſeipſo demonſtrat diem iuſtitiæ, qui caſurus paulò antè timuit noctem culpæ. Rectè autem Lucifero iuſti vita comparatur. Solem quippè præcurrens Lucifer nũtiat. Et quid nobis Sanctorum innocentia, niſi ſequentis iudicis claritatem clamat? In eorum namque admiratione conſpicimus, quid de maieſtate veri luminis æſtimemus. Aliter. Peccatoris enim lumen in die eſt, obſcuritas in veſpere, quia in pręſenti vita fœlicitate attollitur, ſed aduerſitatis tenebris in fine debacchatur. Iuſto autem meridianus fulgor ad veſperum ſurgit, quia quanta ſibi claritas maneat, cùm iam lumen occumbere cœperit, agnoſcit.
Eccli. 1.13. Hinc namque ſcriptum eſt. *Timenti Dominum bene*
Pſal. 126. 3. *nè erit in extremis*. Et Pſalmiſta. *Cùm dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas Domini.* Qui in huius quoque vitæ adhuc certamine poſitus, cùm ſe conſumptum putauerit, vt Lucifer oritur, quia foris cadens intus innouatur, & quo magis ex-

Digitized by Google

teriùs aduerſa tolerat, eo veriùs virtutum lumine interiùs coruſcat, Paulo atteſtante, qui ait. *Sed licet is qui foris eſt, noſter homo corrumpatur, tamen is qui intus eſt, renouatur de die in diem.* Sequitur. 2. Cor. 4. 16.

Et habebis fiduciam propoſitam tibi ſpem. Tanto 18.
namque ſpes in Deum ſolidior ſurgit, quanto quiſque pro illo grauiora pertulerit; quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quod non hic prius pia tribulatione ſeminatur. Hinc per Pſalmiſtam dicitur. *Euntes* Pſal. 125. 6.
ibant, & flebant mittentes ſemina ſua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos ſuos. Hinc Paulus ait. *Si commorimur, & conuiuemus, ſi ſuſtine-* 2. Tim. 2. 12.
mus & conregnabimus. Tanto ergo maior fiducia mentem roborat, quanto hanc fortior pro veritate afflictio anguſtat. Sequitur. *Et defoſſus ſecurus dormies.* Sicut enim malis præſens ſecuritas laborem, ita bonis præſens labor perpetuam ſecuritatem parit. Defoſſum ſe ſecurum dormire poſſe iam nouerat, qui dicebat. *Ego enim iam deli-* 2. Tim. 4. 6.
bor, & tempus reſolutionis meæ inſtat. Bonum certamen certaui, & reliqua. Aliter. Rebus namque tranſitoriis occupati penſare negligimus, per quanta penſamus. Sed ſi reducto conſiderationis cultu, vomere ager excutitur, quicquid in mente latebat inuenitur. Effoſſi ergo dormiunt, quia dum ſua intima vigilanter penetrant, à laborioſis mundi oneribus ſub quietis otio occultantur. Sequitur.

Requieſces, & non erit qui te exterreat. Quiſquis 19.
præſentem gloriam quærit, profectò deſpectum metuit; at cōtra quiſquis in populo æternitate deſiderio figitur, nec proſperitate attollitur, nec

Digitized by Google

aduerſitate quaſſatur. Dum nil habet in mundo
quod appetat, nil eſt quod in mundo pertimeſ-
Prou.12.21. cat. Hinc etenim Salomon ait. *Non contriſtabit iu-*
Prou. 28. 1. *ſtũ quicquid ei acciderit.* Et rurſũ. *Iuſtus quaſi leo abſ-*
que terrore erit. Sequitur. *Et deprecabuntur faciem*
tuam plurimi. Neque enim iuſti viri idcirco per
innocentiam itinera arcta cuſtodiunt, vt ab aliis
exorentur. Sed ſiue hæretici ſeu peruerſi quili-
bet per hoc quod inter homines quaſi innocen-
ter viuunt, videri pro hominibus interceſſores
volunt, & cũ ſancta inſinuãt loquentes quod ipſi
appetunt, hoc aliis pro magno pollicentur. Seq.
20. *Oculi autem impiorum deficient, & effugium pe-*
ribit ab eis. Quod oculorum nomine vis inten-
tionis exprimitur per Euangelium Veritas di-
Matt.6.22. cit. *Si oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus*
tuum lucidum erit. Oculi ergo impiorum ſunt
intentiones in eis carnalium deſideriorum.
Qui idcirco deficiunt qui æterna neglegunt,
& ſola ſemper tranſitoria præſtolantur. Carnis
vita per momenta deficit, & tamen carnale
deſiderium creſcit. Quorum ſcilicet oculi tunc
ſuperna vltione deficiunt, quia ſuo iudicio à
Pſal.145.4. terrena hic deficere delectatione noluerunt.
Hinc Pſalmiſta ait. *In illa die peribunt omnes co-*
gitationes eorum. A quibus & omne effugium
perit, quia eorum malicia ab animaduerſio-
ne diſtricti iudicis quo ſe occultare valeat, non
inuenit. Nam nunc tot hic habent effugia,
quot ſibi præparant delectamenta. Sed quan-
doque eis effugium perit, quia eorum mens a-
miſſis omnibus ſe ſolummodo, & iudicem con-
ſpicit. Sequitur. *Et ſpes eorum abhominatio animæ.*

Quid hic peccator totis cogitationibus ſperat, niſi vt poteſtate cæteros tranſeat? Cunctis rerum multiplicitate obſequentibus mirandus innoteſcat? Benè ergo ſpes eorum abhominatio dicitur animæ, quia ea quæ carnales ambiunt, ſpiritales quique iudicio rectitudinis aduerſantur. Nam quod peccatores voluptatem æſtimant, hoc iuſti proculdubio pœnam putant. Vt enim caro mollibus, ſic anima duris nutritur. Spes itaque carnaliũ abhominatio dicitur, quia inde in perpetuum ſpiritus interit, vnde ad tempus caro ſuauiter viuit. Sequitur.

Reſpondens autem Iob, dixit. Ergo vos eſtis ſoli homines, & vobiſcum orietur ſcientia? Quiſquis ſe præire omnes ratione æſtimat, quid iſte aliud quàm ſolum eſſe ſe hominem exultat? Et ſæpè contingit, vt cùm per tumorem mens in altum ducitur, in deſpectum hominum, & ſui admiratione ſubleuatur. In cogitatione etenim proprij fauoris oritur ſcientia, ſibique de ſingularitate ſapientiæ blanditur. Qui ergo ſolum ſe ſapere æſtimat, quid aliud quàm hanc eandem ſecum oriri ſapientiam putat? Sequitur. CAPVT XII. 1. 2.

Et mihi eſt cor ſicut & vobis, nec inferior veſtri ſum. 3.
Vt amicorum ſuperbiam beatus Iob corrigat, eſſe ſe ſuperiorem tacet. Nec præferendo ſe, ſed conferendo indicat, quod de ſe ij qui ſibi longè ſunt impares diſcant. Sequitur. *Quis enim hæc quæ noſtis ignorat?* Ac ſi apertè dicat. Cùm cunctis ſint nota quæ dicitis, de doctorum ſcientia ſingulariter tumetis? Sequitur.

Qui deridetur ab amico ſuo, ſicut ego, inuocabit dominum, & exaudiet eum. Sæpè infirma mens cùm 4.

tas deridetur, quia ab huiuſmodi ſapientibus puritatis virtus fatuitas creditur. Omne enim quod innocenter agitur, ab eis proculdubio ſtultum putatur. Sequitur.

Lampas contempta apud cogitationes diuitum. Quid hoc loco ſignificatur nomine diuitum, niſi elatio ſuperborum? Qui venturum iudicis aſpectum non habent, dum ſuperbis apud ſe cogitationibus tument. Quoſcumque itaque ſequentis vitæ amor non humiliat, hoc in loco ſacer ſermo diuites appellat, quia in iudicij quique vltione non diſcrepant, vtrum an ſolis moribus intumeſcant. Benè itaque iuſti ſimplicitas & *lampas* eſſe dicitur, & *contempta.* Lampas, quia interiùs lucet: contempta, quia exterius non lucet. Intus ardet flamma charitatis, foris nulla gloria reſplendet decoris. Lampas ergo contempta iuſtus eſt, quia ſuperbi quique dum penſare bona ſequentia nequeunt, penè nil æſtimant, quos non vident habere quod amant. Lampas ergo Dauid per innocentiam fuerat, ſed tamen valde contempta, quia exteriora cernentibus non lucebat. Quid igitur Paulus, niſi contempta lampas apud diuitum congregationes fuit? de quo dicebant. *Epiſtolæ graues ſunt & fortes, præſentia autem corporis infirma, & ſermo contemptibilis.* Sequitur. *Parata ad tempus ſtatutum.* Statutum quippè contemptæ lampadis tempus eſt extremi iudicij prædeſtinatus dies, quo iuſtus quiſque qui nunc deſpicitur, quanta poteſtate fulgeat, demonſtratur. Tunc enim cum Deo iudices venient, qui nunc pro Deo iniuſtè iudicantur. Vnde electis ſuis Veritas dicit. *Vos qui ſe-*

Marginal notes: 5. (beside "Lampas contempta…"); 2.Cor.10.10 (beside "nes fuit? de quo dicebant."); Mat.19.28 (beside "cantur. Vnde electis…")

Digitized by Google

cuti eſtis me, in regeneratione, & reliqua. MYSTICE. Lampas nobis etiam Redemptor noſter extitit, qui pro redemptione noſtra in cruce moriens tenebroſis noſtris mentibus lucem per li-
Ioan. 1. 9. gnum fudit. Hinc ſcriptum eſt. *Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem*, & reliqua. Quem tamen apud cogitationes diuitum contemptum
Ioan. 1. 11. vidit Euangeliſta, cùm diceret. *In propria venit, & ſui eum non receperunt*. Et rurſum. *Spreuit autem il-*
Luc. 23. 11. *lum Herodes cum exercitu ſuo, & illuſit*. Quæ in tem-
Pſal. 74. 3. pore parata, de quo ſcriptum eſt. *Cùm accepero tempus ego iuſtitias iudicabo*. Lampas ergo quæ nunc contemnitur, ad ſtatutum tempus ventura præparatur, quia ipſe peccata in die vltima iudicat, qui nunc peccantium deriſiones por-
Pſal. 42. 14. tat. Hinc Propheta ait. *Tacui, ſemper ſilui, patiens ſui, ſicut parturiens loquar*.

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER XI.

ABVNDANT *tabernacula prædonum, & audacter prouocant Deum.* Quia plerumque mali eo magis contra Deum ſuperbiunt, quo ab eius largi-.te, & contra meritum ditantur, & qni prouo- ıri, bonis ad meliora debuerunt, donis peiores ınt. Sed intelligendum eſt nobis, quomodo ·ædones appellentur, dum protinus addatur, *ım ipſe dederit omnia in manibus eorum.* Si enim ·ædones ſunt, violenter abſtulerunt. Et du- um non eſt, quia violentorum non ſit adiutor eus. Quomodo igitur ipſe dat, quod hi qui ædones ſunt nequiter tollunt? Sed ſciendum :, quia aliud eſt quod omnipotens Deus mi- icorditer tribuit, aliud quod iratus habere it. Nam quod peruerſè prædones faciunt, c diſpoſitor æquiſſimus fieri, nonniſi iuſtè ·mittit, vt & is qui rapere ſinitur, cæcatus ıte culpam augeat, & is qui rapinam pati- CAPVT XII. 6.

tur, iam in eiuſdem rapinæ damno, pro alia quam antè perpetrauit culpa feriatur. Quod tamen intelligi de rebus quoque ſpiritalibus poteſt. Nam plerumque nonnulli doctrinæ dona percipiunt, ſed ex eiſdem donis intumeſcunt, & magni præ cæteris videri volunt. Atque omnipotentem Deum prouocare eſt, de eius donis inter proximos ſuperbire. Qui etiam prædones non immerito vocantur, quia dum loquuntur quæ non faciunt, in vſu locutionis ſuæ verba iuſtorum tollunt. Sequitur.

7. *Nimirum interroga iumenta & docebunt te, volati-*
8. *lia cæli & indicabunt tibi: loquere terræ, & reſpondebit tibi, & narrabunt piſces maris.* Quid per iumenta niſi ſenſus pigriores? Quid per cæli volatilia, niſi ſumma atque ſublimia ſapientes intelligere debemus? De iumentis namque, id eſt ſenſu pigri-
Pſal. 67. 11. oribus ſcriptum eſt. *Animalia tua inhabitabunt in ea.* Et quia ſublimia ſapientes in verbis noſtri
Matt. 13. 32. Redemptoris euolant, ſcriptum eſt. *Ita vt volucres cæli veniant, & habitent in ramis eius.* Quid verò per terram, niſi terrena ſapientes? Vnde & pri-
Gen. 3. 19. mo homini cæleſtia deſerenti dictum eſt. *Terra es, & in terram ibis.* Quid per piſces maris niſi curioſos huius ſæculi debemus accipere? de qui-
Pſal. 8. 9. bus Pſalmiſta ait. *Piſces maris qui perambulant ſemitas maris.* Qui in magnis rerum inquiſitionibus quaſi in abditis fluctibus latent. Quid autē cuncta hæc inquiſita doceant, adiungit dicēs.

9. *Quis ignorat quod omnia hæc manus Domini fecerit?* Ac ſi apertè dicat. Sine ſenſu tardiores, ſeu ſublimia ſapientes ſine terrenis actibus deditos, ſeu huius mundi occupatos inquiſitio-

nibus requiras, cuncta hæc creatorem omnium Deum fatentur, & de poteſtate eius concorditer ſentiunt, quamuis ſub ea non concorditer viuant. Quod tamen intelligi etiam iuxta ſolam ſpeciem literæ vtiliter poteſt, quia omnis reſpecta creatura, quaſi dat vocem atteſtationis propriæ ipſam quã habet ſpeciem ſuam, quia dum noſtris oculis ſuas ſpecies ingerunt, e à ſemetipſis non eſſe teſtantur. Eo ipſo enim quod creatura ſunt, per oſtenſam ſpeciem creatori ſuo quaſi vocem confeſſionis reddunt. Qui quia omnia condidit, qualiter etiam debeant idminiſtrari diſponit. Sequitur.

In cuius manu anima omnis viuentis, & ſpiritus 10.
vniuerſus carnis hominis eſt. Per manus quippè poteſtas exprimitur. Anima igitur omnis viuentis, & ſpiritus vniuerſæ carnis hominis, in ius poteſtate eſt, à quo eſt vt ipſe prouideat, qualiter ſit qui præſtat eſſe, quod non fuit. Poteſt verò per animam omnis viuentis iumentorum vita ſignari. Omnipotens autem Deus iumentorum animam vſque ad corporeos ſenus viuificat, hominum verò ſpiritum, vſque d ſpiritualem intellectum tendit. In eius ergò manu eſt anima omnis viuentis, & ſpiritus vniuerſæ carnis hominis, dum & in illo hoc præat animæ, vt viuificet carnem, & in iſto hoc iuificat animam, vt ad intelligendam peruepiat æternitatem. In ſacro autem eloquio ſpitus hominis aliquando pro anima ponitur, illud. *Inclinato capite emiſit ſpiritum.* Aliquando *Ioan.18.30.*
o effectu ſpiritali, ſicut ſcriptum eſt. *Qui*
it Angelos ſuos ſpiritus. Hoc autem loco ſi ani- *Heb.1.7.*

Digitized by Google

ma omnis viuentis ipſa vita corporis ſignatur, ſpiritus vniuerſæ carnis hominis, effectus intelligentiæ ſpiritalis exprimitur. Sequitur.

11. *Nonne auris verba dijudicat, & fauces comedentis, ſaporem?* Penè nullum latet, quod quinque ſenſus corporis noſtri, videlicet viſus, auditus, guſtus, odoratus, & tactus, in omni quod ſentiunt atque diſcernunt, virtutem diſcretionis & ſenſus à cerebro trahunt. Ex iſtis ergo corporalibus exterioribuſque interiora & ſpiritalia colligenda ſunt. Intuendum quippè eſt, quia cùm vna ſit ſapientia, alium minùs, alium maius inhabitat. Alij hoc, alij illud præſtat, & quaſi cerebri more, nobiſmetipſis velut quibuſdam ſenſibus vtitur, vt quamuis ipſa ſibimet numquam ſit diſſimilis, per nos tamen diuerſa & diſſimilia operetur ſemper. Sed in his verbis beatus Iob, etiam de electis ac reprobis aliquid innuere videtur, quia verba ſapientiæ quæ reprobi audiunt, electi non ſolùm audiunt, ſed etiam guſtant, vt eis in corde ſapiat, quod reproborum non mentibus, ſed ſolummodo auribus ſonat. His etiam verbis beatus Iob, amicorum ſuorum imperitiam, & eorum qui de doctrina ſapientiæ inflantur, arrogantiam reprobat. Sequitur.

12. *In antiquis eſt ſapientia, & in multo tempore prudentia.* Illa enim dicta in ſapientiæ radice ſolidata ſunt, quæ per viuendi vſum etiam actuum experimento conualeſcunt. Sequitur.

13. *Apud ipſum eſt ſapientia & fortitudo, ipſe habet conſilium & intelligentiam.* Hæc non incongruè de vnigenito ſummi patris accipimus, vt ipſum eſſe

Dei ſapientiam ſentiamus. Nam Paulus quoque noſtro intellectui atteſtatur dicens. *Chriſtum Dei virtutem & Dei ſapientiam, quia apud ipſum ſemper eſt, quia in principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Habet autem Deus conſilium & intelligentiam. Conſilium videlicet, quia diſponit ſua; intelligentiam, quia cognoſcit noſtra. Poteſt quoque conſilij nomine ipſa occulta iudicij mora ſignari, vel quod aliquando tardiùs delinquentes percutit, non quia iniquorum culpa non conſpicitur, ſed vt damnationis eorum retinentia, quæ pro agenda pœnitentia differtur, quaſi tarda ex conſilio prodire videatur. Sequitur. 1. Cor. 1. 24. Ioan. 1. 1.

14. *Si deſtruxerit, nemo eſt qui ædificet.* Omnipotens Deus humanũ cor deſtruit cùm relinquit; ædificat, dũ replet. Neque enim humanã mentẽ debellando deſtruit, ſed recedendo, quia ad perditionẽ ſufficit ſibi dimiſſa. Vnde plerũque fit, vt cũ audiẽs exigẽtib. culpis omnipotẽtis Dei gratia non repletur, in caſsũ exteriùs à prædicatore moneatur, quia mutũ eſt os omne quod loquitur, ſi ille interiùs in corde non clamet, qui adſpirat verba quæ audiũtur. Hinc Propheta ait. *Niſi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborant qui ædificant eam.* Sequitur. *Si incluſerit hominem, nemo eſt qui aperiat.* Quia omnis homo per id quod malè agit, quid ſibi aliud quàm conſcientiæ ſuæ carcerem facit, vt hunc reatus animi premat, etiamſi nemo exteriùs accuſet? Qui cùm iudicante Deo in malitiæ ſuæ cæcitate relinquitur, quaſi intra ſemetipſum clauditur, ne euadendi locum inueniat, quem inuenire Pſal. 126. 1.

minimè meretur. Nam ſæpè nonnulli à prauis actibus exire cupiunt, ſed quia eorumdem actuum pondere premuntur in malæ conſuetudinis carcere incluſi, à ſemetipſis exire non poſſunt. Quia ſicut nemo obſiſtit largitati vocantis, ita nullus obuiat iuſtitiæ relinquentis. Includere itaque eſt Dei, clauſis non aperire. Vnde & ad Moyſen dicitur de Pharaone. *Ego indu-*
Exod. 7. *rabo cor eius.* Sequitur.

15. *Si continuerit aquas, omnia ſiccabuntur.* Si aqua
Prou. 18. 4. ſcientia prædicationis accipitur, vt ſcriptum eſt. *Aqua profunda verba ex ore viri, & torrens redundans fons ſapientiæ*: cum aqua continetur, cuncta ſiccantur, quia ſi ſcientia prædicatorum ſubtrahitur, eorum quiărideſcere in ſpe æterna poterant, corda protinus areſiunt, vt in deſperata ſiccitate remaneant, dum fugitiua diligentes, neſciunt ſperare manſura. Poteſt etiam aquæ nomine ſancti Spiritus gratia deſignari.
Ioan. 7. 38. Hinc Veritas ait. *Qui credit in me, ſicut dicit ſcriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.* Si ergo ſpiritûs gratia ab auditoris mente ſubtrahitur, areſcit protinus qui iam per ſpem virideſcere in audiente videbatur. Quod autem non aquam, ſed aquas memorat, pluralitatis appellatione, ad ſeptiformem donorum ſpiritualium gratiam recurrit. Sequitur. *Si emiſerit eas, ſubuertent terram.* Sed ſancti Spiritus gratia ſuperno munere iuxta vocem prædicantis infunditur, ſtatim terra ſubuertitur, quia peccatricis mentis duritia, ab immobilitatis ſuæ obſtinatione permutatur, vt tanto ſe poſtmodum præceptis Dominicis flendo ſubijciat,

quantum ſuperbiendo priùs contra Dominum ceruicem erigebat. Sequitur.

Apud ipſum eſt fortitudo & ſapientia. Quia enim 16.
Omnipotens Deus, pietatis ſuæ myſterio homo factus eſt, priùs manſuetudinis doctrinam protulit, & poſtmodum in iudicio quantæ ſit fortitudinis oſtendit; rectè ſuperiùs ſapientia antè fortitudinem memoratur, cùm de Patris vnigenito dicitur. *Apud ipſum eſt ſapientia & fortitudo.* Quia verò ad iudicandum veniens, in terrore ſuæ virtutis apparebit, & repulſis reprobis, electis ſuis in regno perpetuo qualiter ſit ſapientia Patris indicauit; rectè in ſubſequenti ſententia apud ipſum eſſe priùs *fortitudo*, & poſt, *ſapientia* dicitur. Sequitur. *Ipſe nouit & decipientem & eum qui decipitur.* De iniquis quidem, Dominus dicturus eſt. *Diſcedite à me,* Mat. 25.41.
quia neſcio vos. Sed quia ſcire Dei aliquando cognoſcere dicitur, aliquando approbare, & ſcit iniquum, quia cognoſcendo iudicat. Neque enim iniquum quempiam iudicaſſet, ſi nequaquam cognoſceret. Et tamen iniquum neſcit, quia eius facta non approbat. Et nouit ergo, quia deprehendit, & non nouit, quia non approbat. Nouit etenim decipientem, quia plerumque anteriora eius mala conſpicit, & hunc iuſto iudicio cadere etiã in alia peccata permittit. Scriptum eſt. *Qui nocet noceat adhuc, &* Apoc. 22.11.
qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Nouit quoq; & eum qui decipitur, quia ſæpè committunt homines mala quæ ſciunt, & idcirco permittuntur decipi, vt cadant in mala etiã quæ neſciunt. Quod tamen deceptis aliquando ad purgatio-

nem, aliquando ad vltionis initium fieri ſolet. Sequitur.

17. *Adducet conſiliarios in ſtultum finem.* Adducit autem conſiliarios in ſtultum finem, cùm etiam bonum quodlibet nō bona intentione faciunt, ſed ad temporalis muneris retributionem tendunt. Rectè etiam conſiliarios prædicatores accipimus, qui ſuis auditoribus conſilium vitæ præbent. Sed cùm prædicator quiſque ideo æterna prædicat, vt temporalia lucra conſequatur, profectò in ſtultum finem deducitur, quia illo per laborem tendit, vnde per mentis rectitudinem fugere debuit. Sequitur. *Et iudices ſtuporem.* Omnes enim qui in examinandis aliorum moribus præſunt, rectè iudices vocantur. Sed cùm is qui præeſt ſubiectorum vitam nequaquam ſollicitè diſcutit, neque qualiter corrigat agnoſcit, in ſtuporem iudex deductus eſt, quia qui iudicare mala acta debuit, nequaquam ea quæ iudicanda ſunt, deprehendit. Sequitur.

18. *Baltheum regum diſſoluit, & præcingit fune renes eorum.* Quid in fune accipitur, niſi peccatum,
Prou. 5. 22. ſicut in Salomone dicitur. *Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.* In renibus autem carnis delectatio accipitur. Regum itaque baltheum diſſoluit, quando in his qui benè regere ſua membra videbantur, propter elationis culpam, caſtitatis in eis cingulum deſtruit, vt eorum membris delectatio peccati dominetur. Sequitur.

19. *Ducit Sacerdotes inglorioſos, & optimates ſupplantat.* Magna Sacerdotis gloria eſt, rectitudo ſubditorum. Vnde benè egregius prædicator diſci-

Digitized by Google

ɔulis dicit. *Quæ eſt noſtra ſpes & gaudium aut corona* 1. Theſ. 2. 19
gloriæ? Nonne vos ante Dominum? Sed cùm ſacer-
dotes vitam diſcipulorum negligunt, & nullum
de eorum prouectibus ante Deum fructum
ferunt, quid aliud quàm inglorioſi ducuntur?
Quia antè diſtrictum iudicem nimirum glo-
iam tunc non inueniunt, quam modo in ſubdi-
orum ſuorum moribus prædicationis ſtudio
on exquirunt. Sequitur. *Et optimates ſupplantat.*
Quia cùm mentem regentium iuſto iudicio de-
erit, hæc internum retributionis præmium
on requirit, & in eo ſupplantatur quod falli-
ır, vt pro æterna gloria, de principatu tem-
orali gratuletur. Sequitur.

Commutans labium veracium, & doctrinam ſenum 20.
ıferens. Cùm ſacerdos non agit bona quæ lo-
uitur, ei etiam ſermo ſubtrahitur, ne loqui
ıdeat quod non operatur, ſicut per Prophetam
citur. Peccatori autem dixit Deus. *Quare tu* Pſal. 49. 16.
arras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum
r os tuum? Et plerumque Doctor qui docere
ıdet quod negligit agere, cùm deſierit bona
qui quæ operari contempſit, docere incipit
bditos praua quæ agit. Commutat ergo la-
um veracium, quia hi qui priùs cœleſtia præ-
cando veraces erant, dum temporalia dili-
ntes ad terrena corruunt, labium veracium
mmutatur, & ſenum doctrina tollitur, quia
ligentes temporalia . . . .
orum præcepta ſequuntur, vt locum regimi-
quaſi ad fructum voluptatis teneant, non
vſum laboris. Quod tamen apertiùs de
dæis valet intelligi, qui ante Incarnationem

Domini veraces fuerunt, quia hunc venturum eſſe crediderunt atque nuntiauerunt. Sed poſtquam in carne apparuit, hunc eſſe negauerunt. Labium itaque veracium mutatum eſt, quia quem venturum dixerant, negauerunt præſentem: & doctrina ſenum ablata eſt, quia nequaquam ea credendo ſecuti ſunt, quæ patres ſuos meminerunt prædixiſſe. Sin verò ſenes eoſdem quoque Iudæos accipimus, qui ſuadente perfidia, veritatis verbo contraire conati ſunt; doctrina ſenum ablata eſt, poſtquam hanc Eccleſia ex Gentibus videlicet iuuencula accepit, quæ per Pſalmiſtam dicit.
Pſ.118.100. *Super ſenes intellexi.* Sequitur.

21. *Effundens deſpectionem ſuper principes, & eos qui oppreſſi fuerant releuans.* Cùm enim Iudæorum populus in legis mandato permaneret, & cuncta Gentilitas nulla Dei præcepta cognoſceret, & illi per fidem principari videbantur, & iſti in profundo preſſi iacuerant per infidelitatem. Sed cùm Incarnationis Dominicæ myſterium Iudæa negauit, Gentilitas credidit, & principes in deſpectionem ceciderunt, & hi qui oppreſſi in culpa perfidiæ fuerant, in veræ fidei libertate leuati ſunt. Aliter. Principes etenim non immeritò vocantur qui ſuis ſemper cogitationibus principantur, omneſq; ſtultos motus poteſtate ſapientiæ comprimunt. Sed ſæpè contingit, vt in occulto animus de ipſa ſua ſapiētia in elationis faſtu ſubleuetur, & ſub eis vitiis corruat, de quibus ſe victorem fuiſſe gaudebat. Sed nonnumquam hi qui in vitiis iacere videntur, ad pœnitentiæ

amenta currunt, ſéque contra culpas quibus ubiacebant, erigunt; & ſub ſe poſtmodum :arnis ſuæ motus deprimunt, à quibus antè premebantur. Sequitur.

Qui releuat profunda de tenebris, & producit in ucem vmbram mortis. 22.
Cùm enim quoque myſtica de occultis Prophetarum verbis à credenibus agnoſcuntur, quid aliud quàm profuna de tenebris reuelantur? Hinc Dominus ait.
Quæ dico vobis in tenebris, dicite in lumine. Vmbra Mat. 10. 27.
utem mortis erat legis duritia, quæ vnumuemque peccantem morte corporis punire ınciebat. Sed poſtquam Redemptor noſter ſperitatem legalis ſanctionis per manſuetuinem temperauit, non iam pro culpa mor:m carnis inferni conſtituit, ſed mors quanım timenda eſſet indicauit. In luce proculubiò vmbram mortis produxit. Iſta etenim ıors in qua caro ſeparatur ab anima, vmbra lius mortis eſt, in qua anima ſeparatur à)eo. In luce ergò vmbra mortis producitur, ùm intellecta morte ſpiritus mors carnis miimè timetur. Aliter. Profunda enim de teneris Dominus reuelat, quando aperta ſen:ntia ex occultis ſuis conſiliis iudicat, vt de ıoquoque quæ ſentiat oſtendat. Quia enim det nunc creator omnia, & ipſe in conſiliis on videtur, rectè de illo per Pſalmiſtam dicir.
Poſuit tenebras latibulum ſuum. Vmbra enim Pſal. 17. 12.
ortis eſt praua operatio, quæ de imitatione tiqui hoſtis quaſi de corporis liniamentis eximitur. De quo etiam ſub cuiuſdam ſignifitione dicitur.
Et nomen illi mors. Et plerumque Apoc. 6. 8.

Digitized by Google

eius maligna cogitatio mentes hominum latet, atque per hoc quod neſcitur amplius præualet. Vmbra ergo in lucem producitur, dum ſanctorum mentibus maligna operatio antiqui hoſtis vt deſtrui poſſit aperitur. Sequitur.

23. *Qui multiplicat gentes, & perdit eas, & ſubuerſas in integrum reſtituet.* Intelligi fortaſſe valet, quoniam gentes Dominus multiplicat & perdit, quia naſcuntur quotidie morituri, *Et ſubuerſas in integrum reſtituet*, quia reſurgunt qui fuerunt mortui. Quod tamē meliùs accipimus, ſi hoc qualiter in earum mente agitur, ſentiamus. Multiplicat enim gentes & perdit, quia eas & per fœcunditatem ſobolis extendit, & tamen in propria infidelitate derelinquit. Sed *ſubuerſas in integrum reſtituet*, quia quas in infidelitatis caſu reliquerat, quandoque ad fidei ſtatum reducet. Sequitur.

24. *Qui immutat cor principum populi terræ, & decipit eos vt fruſtra incedant per inuium.* Cor enim principum terræ immutatum eſt, cùm in Iudæa ſummi ſacerdotes & ſeniores populi illi ſuo conſilio conabantur obſiſtere, quem prius venturum eſſe prædicabant. Cúmque eius nomen perſequendo molirentur extinguere, decepti ſua malitia incedere per inuicem fruſtra conabantur. Sequitur.

25. *Palpabunt quaſi in tenebris, & non in luce.* Qui enim inter tot miracula aperta trepidat, quaſi in tenebris palpat, quia quod tangit, non videt. Omnis verò qui errat, nunc huc, nunc illuc ducitur, & quia aliquando oſtendebant credere

Ioan. cùm dicerent, *Niſi hic eſſet à Deo, non poterat facere*

Digitized by Google

nicquam. Aliquando vero hunc à Deo eſſe enegabant, cùm deſpicientes dicerent. *Nonne ic eſt fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria, & fratres eius Iacobus & Ioſeph, & Simon & Iudas, & ſorores eius nonne apud nos ſunt?* Sequitur. *Matt. 13. 55.*

't errare eos faciet quaſi ebrios. Videbant quippè um & ſuſcitare mortuos, & tamen eſſe ıortalem, quia non crederet Deum, quem onſpiciebant ſuſcitare mortuum? Sed rurım cùm hunc mortalem conſpicerent, deiciebant credere hunc immortalem eſſe Deum. Per hoc ergo quod omnipotens Deus talem ſe eorum oculis exhibuit, qui oſſit & diuina oſtendere, & humana pati, rare eos quaſi ebrios facit, vt eorum ſuperia, quæ incarnationis eius myſterium deſpiere maluit, quàm ſequi, & contra humanitem eius ſe extolleret, & inter lucentem uinitatis eius potentiam miraretur. Quæ ıncta quia B. Iob oculis præſentia per Proıetiæ ſpiritum facta ſunt, rectè ſequitur.

Ecce omnia hæc vidit oculus meus, & audiuit ris mea. In illo enim ea quæ ſecutura erant debat adſiſtentia, cui nec futura veniunt, c præterita diſcedunt, ſed cuncta ſimul ante ulos eius adſiſtunt. Sed vtilitatem dicta non bent, ſi intellectu carent. Sequitur. *Et intel- i per ſingula.* Cùm enim aliquid oſtenditur, l auditur, ſi intellectus non tribuitur, Proetia minimè eſt. Vidit namque Pharao r ſomnium quæ erant Aegypto ventura. d quia nequiuit intelligere quod vidit, CAP. XIII. 1. *Gen. 41. 17.*

Dan.5.25: Propheta ſcilicet non fuit. Aſpexit Baltaſar Rex articulum manus ſcribentis in pariete, ſed Propheta non fuit, quia intellectum rei quam viderat, non accepit. Vt igitur B. Iob Prophetiæ ſpiritum ſe habere teſtetur, non ſolùm audiſſe & vidiſſe, ſed etiam intellexiſſe ſe omnia aſſerit. Sequitur.

2. *Secundum ſcientiam veſtram & ego noui, nec inferior veſtri ſum.* Quibus videlicet dictis innotuit quantæ humilitatis fuit, qui ſe eis inferiorem negat, quorum vitam ſanctè viuendo longè tranſcenderat. Nam & ſecundum eorum ſcientiam ſe noſſe confirmat, qui ſciendo cœleſtia eorum terrenas cogitationes per prophetiæ ſpiritum tranſibat. Sequitur.

3. *Sed tamen cum omnipotente loquar, & diſputare cum Deo cupio.* Cum omnipotente loquimur, dum eius miſericordiam deprecamur. Cum eo verò diſputamus, dum nos illius coniungentes iuſtitiæ, facta noſtra ſubtili indagatione diſcutimus. Vel certè cum Deo diſputare eſt eum, qui hic eius præceptis paruit, cum illo poſtmodum ad iudicandos populos iudicem venire, ſicut cuncta relinquentibus prædicatoribus dicitur.

Mat.19.28. *Vos qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cùm ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper duodecim thronos, iudicantes duodecim tribus Iſraël.* Loqui ergo ad orationem; diſputare ad iudicium pertinet. Vir igitur ſanctus modo ad omnipotentem loquitur, vt cum omnipotente poſtmodum diſputet. Quia ille cum Deo poſtmodum iudex venit, qui hic ei modo in prece familiaris extiterit. Sequitur.

Prius

Digitized by Google

Prius vos oſtendens fabricatores mendacij, & cultores peruerſorum dogmatum. Liquet enim quia Catholicorum figuram non teneant, qui cultores peruerſorum dogmatum vocantur. Qua in re hoc quoque oportet intendi, quod mendacij fabricatores dicuntur. Sicut enim paries ædificatur lapidibus, ita mendacium ſermonibus fabricatur. Sequitur. 4.

Atque vtinam taceretis, vt putaremini eſſe ſapientes. Sicut clauſa ianua in domo, quæ intus membra lateant, ignoratur, ſic plerumque ſtultus ſi tacuerit, vtrum ſtultus an ſapiens ſit, abſconditur; ſi tamen nulla alia opera prodeant, quæ ſenſum etiam tacentis loquantur. Vnde per Salomonem dicitur. *Stultus ſi tacuerit, ſapiens putabitur.* Sequitur. 5. *Prou.17.28.*

Audite ergo correptiones meas, & iudicium labiorum meorum attendite. Benè autem priùs correptionem, & poſtmodum iudicium intulit, quia niſi per correptionem prius tumor ſtulti deprimatur, nequaquam intelligentia iudicium iuſti cognoſcitur. Sequitur. 6.

Numquid Deus indiget veſtro mendacio, vt pro illo loquamini dolos? Deus mendacio non eget, quia veritas fulciri non quærit auxilio falſitatis. Hęretici autem quia quæ prauè de Deo intelligũt, ex veritate tueri non poſſunt, quaſi ad probandum radium luminis falſitatis requirunt. Sequitur. 7.

Numquid faciem eius accipitis, & pro Deo iudicare nitimini? Stulti cùm prudentium facta conſpiciunt, hęc eis omnia eſſe reprehenſibilia videntur, ſuæque imperitiæ atque infirmitatis obliti, 8.

tanto intentiùs de alienis iudicant, quanto profundiùs ſua ignorãt. At contra iuſti, & cùm prauorum facta redarguunt, ſemper ſuæ infirmitatis conſcij, eos etſi exterius ſæuiendo, tamen interius compatiendo reprehẽdunt, quia illius ſolius eſt peccata hominum ſine compaſſione diſcutere, qui ex naturæ ſuæ omnipotẽtia ignorat peccare. Quia igitur amici beati Iob ita eius facta reprehenderant, ac ſi in ſe ipſi reprehenſibile nihil haberent. Sequitur.

9. *Aut placebit ei quem celare nil poteſt? aut decipietur vt homo veſtris fraudulentijs?* Fraudem Deo Hæretici exhibent, qui ea aſtruunt, quæ nequaquam ipſi pro quo loquuntur, placent; eumque dum quaſi defendere nituntur, offendunt; dum in aduerſitate eius corruunt, cui videntur ex prædicatione famulari. Vnde & per Pſalmiſtam

Pſal. 83. dicitur. *Vt deſtruas inimicum & vltorem.* Quia autem latere Deum nil poteſt, hoc in eis iudicat, quod intus ſentiunt, non quod famulari foris videntur. Sequitur.

10. *Ipſe vos arguet, quoniam in abſcondito faciem eius accipitis.* Sunt namque nõnulli qui & veritatem in corde ſentiunt, & tamen quę falſa ſunt de Deo foris loquuntur. Ne enim vinci videantur, & cognoſcunt veritatem interiùs, & tamen hanc

*exterius f. interius *impugnant. Ac ſi ergo diceret. Tanto magis de falſitate apud eum eſtis reprehenſibiles, quanto & apud voſmetipſos quod verũ eſt, videtis. Et ſunt nonnulli qui quando ad mentem redeunt, Dei iuſtitiam & rectitudinem cõtemplantur, & orando & flendo contremiſcũt; ſed poſtquam contemplatio tranſierit, ſic au-

daces ad iniquitatem redeunt, ac ſi poſt dorſum eius poſiti, ad iuſtitiam eius lumine videantur. Hi itaque apud ſe in abſcondito quaſi corporaliter videntem accipiunt faciem Dei. Sequitur.

Statim vt ſe commouerit turbabit vos, & terror eius 11.
irruet ſuper vos. Cùm ſit naturæ incommutabilis omnipotens, in ira iudicij perturbabilis non eſt. Sed humano verbo motus Dei dicitur ipſa rectitudinis eius diſtrictio, qua humana prauitas feritur. Iuſti autem viri ante Deum metuunt, quàm eius ira contra eos moueatur, & ne commotum ſentiant, tranquillum timent. At contra peruerſi tunc iam feriri pertimeſcunt, cùm feriuntur, eóſque tunc terror eius à ſomno ſui teporis exſuſcitat, cùm vindicta perturbat. Vnde per prophetam dicitur. *Et tanto ſola vexatio intellectum da-* *Iſa.* 28. 19.
bit auditui. Sequitur.

Memoria veſtra comparabitur cineri. Omnes 12.
qui cogitatione terrena huic ſeculo conformantur, per omne quod agunt, huic mundo relinquere ſui memoriam conantur. Alij bellorum titulis, alij altis ædificiorum mœnibus. Aura etenim cinerem ſpargit, ſicut *Pſal.* 1. 4.
ſcriptum eſt. *Non ſic impij, non ſic, ſed tanquam puluis quem proijcit ventus à facie terræ.* Rectè ergo ſtultorum memoriam cineri comparat, quia illic ponitur, vbi ab aura rapitur. Sequitur.

Et redigentur in lutum ceruices veſtræ. Sicut per oculum viſus, ſic per ceruicem ſolet ſuperbia deſignari. Ceruix itaq; in lutum redigitur, cùm

ſuperbus quiſque humiliatur in morte, & elata caro tabeſcit in putredine. Intueamur enim qualia in ſepulchris iacent diuitum cadauera. Sequitur.

13. *Tacete pauliſper, vt loquar quodcumque mihi mens ſuggeſſerit.* Senſum carnis locutos indicat. Quos idcirco ad ſilentium reſtringit, vt ea quæ illi mens ſuggeſſerit, dicat. Ac ſi apertè dicat. Non ego carnaliter, ſed ſpiritaliter loquor, quia per ſenſum ſpiritûs audio, quæ per miniſterium corporis profero. Sequitur.

14. *Quare lacero carnes meas dentibus meis?* In ſcriptura ſacra dentes aliquando ſancti prædicatores accipi ſolent, vt illud. *Dentes tui, ſicut greges tonſarum, quæ aſcenderunt de lauacro.* Aliquando interni accipi ſenſus ſolent, vt illud Hieremiæ. *Fregit ad numerum dentes meos.* Hoc igitur loco, quia dentes internos ſenſus accipimus, qui ſingula quæ cogitant, quaſi mandunt & comminuunt, atque ad ventrem memoriæ tranſmittunt: conſiderare magnopere quid agere iuſti ſoleāt, debemus, qui plerumque ſi qua in ſe quamlibet leuiter carnalia eſſe deprehendunt, hæc internis ſenſibus retractantes, vehementer in ſemetipſis inſequuntur, afflictione ſe conterunt, magniſq; cruciatibus vel minima in ſe praua dijudicant, atque hæc per pœnitentiam damnant. Quod idcirco agunt, vt in conſpectu æterni iudicis & ipſi inueniri, in quantum poſſibile eſt, irreprehenſibiles debeant, & hi qui eos ſic ſe iudicare conſpiciunt, emendare ſemetipſos à culpis grauioribus inardeſcant. Sequitur. *Et animam meam porto in manibus meis.* Animam in ma-

Cant. 6. 5.
Thren. 3. 16.

Digitized by Google

nibus portare eſt intentionem cordis in operatione oſtendere. Ac ſi igitur cōtra amicos ſuos beatus Iob dicat. *Quare lacero carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis?* Id eſt cur vel me diſtrictè coram hominibus dijudico, vel quid appetam in opere oſtendo, ſi vtilitate proximorum, nec mala dijudicando, nec bona oſtendendo proficio? Sequitur.

Etiam ſi occiderit me, ſperabo in ipſo. Numquam 15.
eſt patientiæ virtus in proſperis. Ille autem verè eſt patiens, qui & diuerſis atteritur, & tamen ab ſpei ſuæ rectitudine non incuruatur. De reprobi namque ſenſu ſcriptum eſt. *Confitebitur tibi, cùm benefeceris ei.* Sequitur. Pſal. 48. 19.

Veruntamen vias meas in conſpectu eius arguam, & 16.
ipſe erit ſaluator meus. Cùm Paulus Apoſtolus dicat. *Si noſmetipſos iudicaremus, non vtique dijudicaremur.* Eo tunc Dominus Saluator inuenitur faciliùs, quo nunc pro timore Domini peccatum noſtrum à nobiſmetipſis plus redarguitur. Sequitur. *Non enim veniet in conſpectu eius omnis hypocrita.* Sciendum quippè eſt quod duobus modis in conſpectu Domini venimus. Vnum quidem quod hîc peccata ſubtiliter perpendentes, in eius nos conſpectu ponimus, & flendo dijudicamus. Nam quotiens conditoris noſtri potentiam ad ſenſum reducimus, totiens in conſpectu eius ſtamus. Vnde rectè quoque per virum Dei Heliam dicitur. *Viuit Dominus Deus Iſrael in cuius conſpectu ſto.* Alio quoque modo in conſpectu Domini venimus, cùm in extremo iudicio ante tribunal eius aſſiſtimus. Hypocrita igitur per examen vltimum ante conſpectum 1. Cor. 11. 31. 3. Reg. 17. 1.

Digitized by Google

iudicis venit. Sed quia modo culpas ſuas conſiderare & deflere diſſimulat, in conſpectu Domini venire recuſat. Sequitur.

17. *Audite ſermonem meum, & ænigmata percipite auribus veſtris.* Per hoc quod ęnigmata nominat, figuratas ſe habere locutiones demonſtrat. Vnde aptè quoque voce fidelis populi ſubditur.

18. *Si fuero iudicatus, ſcio quia iuſtus inueniar.* Quod ab eiuſdem beati Iob perſona non diſcrepat, quando hoc ipſe foris de ſemetipſo loquitur, quod de illo Veritas hoſti eius interiùs dixerat.

Iob. 1. 8. *Vidiſti ſeruum meum Iob, quod non ſit ei ſimilis ſuper terram?* Sed in his verbis quæſtio eſt. Inferiùs e-

Iob. 14. 17. nim dicit. *Signaſti quaſi in ſacculo delicta mea.* Neque enim ſimul conuenire queunt peccata & iuſtitia. Sed ſanctus vir ſibi iniquitatē tribuens, & omnipotenti Deo purgationem ſuam, & peccatorem ſe cognoſcit ex ſe, & iuſtum ſe factum non ignorat ex munere. Sequitur.

Quis eſt qui inducitur mecum? veniat. Sancti viri ita ſe in operibus ſuis Deo auctore cuſtodiunt, vt omnino vnde accuſantur exteriùs non inueniantur. Sequitur.

19. *Quare tacens conſumor?* Tacens enim conſumitur, qui de ſtulta ſe cogitatione reprehendens, apud ſemetipſum dente conſcientiæ mordetur. Ac ſi apertè dicat. Sicut vixi vt accuſatorem exteriùs nullum timerem, vtinam ſic vixiſſem vt intra memetipſum accuſatricē conſcientiam non haberem! Tacens enim conſumitur, qui intus in re inuenit, vnde iratur. Sequitur. *Duo tantùm ne facias mihi, & tunc à facie tua non abſcondar.* Hoc loco quid Dei faciem, niſi animaduerſio-

Digitized by Google

nem debeamus accipere? in qua dum peccata reſpicit, punit. A qua videlicet nullus etiam iuſtus abſconditur, ſi duo quæ poſtulat non amoueantur. Sequitur.

Manum tuam longè fac à me, & formido tua non me 21.
terreat. In quibus videlicet duobus, quid aliud prophetiæ vocem, quàm tempus gratiæ & redemptionis inquirit? Lex namque ſub percuſſionis vltione populum tenuit, vt quiſquis ſub illa peccaret, protinus morte puniretur. Nec enim plebs Iſraëlitica ex amore Domino, ſed ex timore ſeruiebat. Numquam verò impleri iuſtitia per timorem poteſt, quia iuxta Ioãnis vocem *Perfecta charitas foras mittit timorem.* Ac ſi 1 Ioan. 4. 18
ergo diceret. Percuſſionis duritiã remoue, formidinis põdus tolle, ſed & irradiante gratia dilectionis ſpiritum ſecuritatis infunde, quia ſi longè à percuſſione & formidine nõ fuero, ſcio quia à diſtrictione tui examinis non abſcondor, quoniam in conſpectu tuo iuſtus eſſe non valet, qui tibi non per dilectionẽ, ſed per formidinem ſeruit. Sequitur.

Voca me, & reſpondebo tibi, aut certè loquar, & tu 22.
reſpondebis mihi. Dum humanis oculis per aſſumptam carnem Redemptor noſter apparuit, ſua peccata hominibus aperuit, quę & perpetrabãt, & neſciebant. Aliter. Vocare Dei eſt, nos amando & eligendo reſpicere. Reſpondere autẽ noſtrũ eſt, amori illius bonis operibus parere. Vbi aptè ſubditur. *Aut certè loquar, & tu reſponde mihi.* Loquimur namque, cùm eius faciem per deſiderium poſtulamus. Reſpondit autem Deus loquentibus cũ nobis ſe amãtibus apparet. Sequ.

23. *Reſponde mihi. Quantas habeo iniquitates & peccata, ſcelera mea & delicta oſtende mihi.* Iſte in hac vita iuſtorum labor eſt, vt ſemetipſos inueniant, & inuenientes flendo & corrigendo, ad meliora perducant. Et quamuis inter iniquitatem atque peccatum nihil diſtare perhibeat Ioannes Apo-

1. Ioan. 3. 4. ſtolus, qui ait. *Iniquitas peccatum eſt.* Ipſo tamen vſu loquendi, plus iniquitas quàm peccatum ſonat, & omnis ſe homo liberè peccatorem fatetur, iniquum verò nonnumquam erubeſcit dicere. Inter ſcelera verò & delicta hoc diſtat, quod ſcelus etiam pondus peccati tranſit, delictum verò pondus peccati non tranſit; quia cũ offerri ſacrificium per legem iubetur, nimirum præcipitur ſicut pro peccato, ita etiam pro delicto. Et ſcelus nonnumquam in opere eſt, delictum verò plerumque in ſola cogitatione. Sequitur.

24. *Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum?* Humanum genus contemplationem intimæ lucis habuit in Paradiſo. Sed ſibimetipſi placens, quo à ſe receſſit, lumen cõditoris perdidit, eiuſque faciem ad ligna Paradiſi fugit, quia poſt culpam videre metuebat, quem amare conſueuerat. Sed ecce poſt culpam venit in pœnam, ex pœna autem ad amorem redit, quia quiſquis fugerit, culpæ fructus inuenit, atque illam faciem quam timuit in culpa, excitatus requirit ex pœna, vt iam caliginem cæcitatis ſuæ fugiat, atque hoc ipſum quod auctorem ſuum non videt, grauiter perhorreſcat. Sequitur.

25. *Contra folium quod vento rapitur oſtendis potentiam*

Digitized by Google

tuam, & ſtipulam ſiccam perſequeris? Quid eſt homo
niſi folium? Qui videlicet in Paradiſo ab arbo-
re cecidit, quid eſt niſi folium? Qui tentationis
vẽto rapitur, & deſideriorum flatibus leuatur.
Mens quippè humana quot tentationes pati-
tur, quaſi tot flatibus, motibus mouetur. Benè
autem poſt folium, etiam ſtipula appellatur ho-
mo. Qui enim arbor fuit in conditione, folium
à ſemetipſo factus eſt in tentatione, ſed poſt ſti-
pula apparuit in deiectione. Quia enim de al-
to cecidit, folium: quia verò per carnem terræ
proximus fuit, etiam cùm ſtare videbatur, ſti-
pula eſſe memoratur. Sed quia viriditatem in-
timi amoris perdidit, iam ſtipula ſicca eſt. Ac ſi
apertè deploret dicens. Cur tanta rectitudine
impetis eum, quem ſic infirmum eſſe in tenta-
tione cognoſcis? Sequitur.

Scribis contra me amaritudines. Quia omne quod 26.
loquimur tranſit; quod verò ſcribimus, manet.
Deus non loqui, ſed ſcribere amaritudines di-
citur, cùm diu ſuper nos eius flagella perdurãt.
Semel quippè peccanti homini dictum eſt. *Ter-* Gen. 3. 19.
ra es, & in terram ibis. Quæ in Paradiſo data de
morte carnis noſtrę ſententia, ab ipſo initio ge-
neris humani vſque in finẽ ſeculi non mutatur.
Quis eſt enim *homo qui viuit, & non videbit mortẽ?* Pſal. 88.
Sequitur. *Et cõſumere me vis peccatis adoleſcẽtiæ meæ.*
Ecce vir iuſtus quia in iuuentute ſua ſe peccaſſe
non inuenit, adoleſcentiæ facta pertimeſcit. Vel
certè quia prima ætas apta bonis actibus ado-
leſcentia eſt, & iuſti viri cùm magna mentis ma-
turitate proficiunt, nonnũquam ad memoriam
actionum ſuarum initium reducant, ſeque tan-

tùm de ſuis primordijs reprehendunt, quantum ex grauitate mentis altiùs profecerunt, quia eo indiſcretos ſe fuiſſe inueniunt, quo diſcretionis arcem pleniùs poſtmodum conſequuntur; rectè nunc per ſancti viri vocem adoleſcētiæ peccata formidantur. Sequitur.

27. *Poſuiſti in neruo pedem meum, & obſeruaſti omnes ſemitas meas, & veſtigia pedum meorum conſideraſti.* In neruo Deus pedem hominis poſuit, quia prauitatem illius forti diſtrictionis ſuæ ſententia ligauit. Cuius omnes ſemitas obſeruat, quia ſubtiliter ſingula eius quæque dijudicat. Semita enim anguſtior eſſe ſolet quàm via. Quia autem vias actiones, non immeritò ſemitas actionum cogitationes accipimus. Deus itaque omnes ſemitas obſeruat, quia in ſingulis quibuſque noſtris, & cogitationes penſat, & veſtigia pedum conſiderat, quia intētiones noſtrorum operum quàm rectè ponantur, ne & hoc quod bonum agitur, nō recto deſiderio agatur. Poſſunt quoque per pedum veſtigia, quædam male acta ſignari. Nam pes in corpore eſt, veſtigium in via, & plerumque dum quædam prauè agimus, intuētibus hoc fratribus exemplū malum præbemus. Et quia inflexu, extra viam pedibus ſequētibus, veſtigia diſtorta relinquimus, dū per noſtra opera ad ſcandalū aliena amœna corda prouocamus. Quæ tamen cuncta omnipotēs Deus ſubtiliter examinat, atque in iudicio ſingula recompenſat. Sed quando homo, qui carnis ſuæ infirmitate conſtringitur, contra cuncta valeat ſubtiliter aſſurgere, atque inconcuſſa cogitatione rectitudinem tenere? Sequitur.

Digitized by Google

Qui quaſi putredo conſumendus ſum, & quaſi veſtimentum quod comeditur à tinea. Sicut enim veſtimentum de ſe exorta tinea comeditur, ita homo in ſemetipſo putredinem habet de qua conſumatur, atque hoc eſt vnde conſumitur, vt non ſit. Aliter. Homo enim quaſi putredo conſumitur, dum carnis ſuæ corruptione contritus, cui quia immunda tentatio, non aliundè, ſed à ſemetipſo naſcitur, more tineæ carnem tentatio, quaſi veſtem de qua exit, conſumit. Sequitur. 28.

Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſerijs. In ſacro eloquio mulier aut pro ſexu ponitur, aut pro infirmitate. Pro ſexu quippè ſicut ſcriptum eſt. *Miſit Deus filium ſuum natum ex muliere, factum ſub lege.* Pro infirmitate verò, ſicut per quendam ſapientem dicitur. *Melior iniquitas viri, quàm benefaciens mulier.* Hoc igitur loco, mulieris nomine, quid niſi infirmitas deſignatur, cùm dicitur. *Homo natus de muliere?* Ac ſi apertiùs dicatur. Quid in ſe habet fortitudinis, qui natus eſt de infirmitate? Ecce viri ſancti vocibus pœna hominibus breuiter eſt expreſſa, qui & anguſtatur ad vitam, & dilatatur ad miſeriam. Si enim ſubtiliter conſideretur omne quod hîc agitur, pœna miſeriæ eſt. Ipſi etenim corruptioni carnis ſeruire ad neceſſaria atque conceſſa, miſeria eſt. Sequitur. Cap. xiv. 1. Gal. 4. 4. Eccl. 24. 14

Qui quaſi flos egreditur, & cõteritur, & fugit velut vmbra, & numquã in eodem ſtatu permanet. Quaſi flos enĩ egreditur, quia nitet in carne, ſed cõteritur, quia redigitur in putredinẽ. Quid enim sũt nati 2.

Digitized by Google

homines in mundo, niſi quidam flores in campo? Vnde Eſaias ait. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, ſicut flos agri.* Homo etenim more floris procedit ex occulto, & ſubito apparet in publico, qui ſtatim ex publico per mortem retrahitur ad occultum. Queri enim poteſt, cur vitæ hominis curſum, vmbræ potiùs quàm Soli comparat, niſi quia amiſſo amore conditoris, calorem cordis perdidit, & in ſolo iniquitatis ſuæ frigore remanſit. Quia iuxta veritatis vocem. *Abundauit iniquitas, & refrigeſcit charitas multorum.* Qui igitur in amore Dei calorem cordis non habet, nec tamen vitam quam diligit, tenet; ſcilicet velut vmbra fugit. Vnde rectè quoque de illo ſcriptum eſt. Quia ſecutus eſt vmbram. Benè autem dicitur. *Et numquam in eodem ſtatu permanet*, quia dum infantia ad pueritiam, pueritia ad adoleſcentiam, adoleſcentia ad iuuentutem, iuuentus ad ſenectutem, ſenectus tranſit ad mortem, in curſu vitæ præſentis ipſis ſuis augmentis ad detrimenta impellitur. Sequitur.

Eſa. 40. 6.

Matt. 24. 12

3. *Et dignum ducis ſuper huiuſcemodi aperire oculos tuos, & adducere tecum in iudicium?* Conſiderauit quippè ſuperiùs & omnipotentis Dei potentiam, & infirmitatem ſuam deduxit antè oculos. Se & Dominum penſauit, quis cum quo ad iudicium veniat. Vidit hinc hominem, inde conditorem, ideſt puluerem & Deum. Et rectè ait. *Et dignum ducis ſuper huiuſcemodi aperire oculos tuos?* Sequitur.

4. *Quis poteſt facere mundum, de immundo conceptum ſemine? Nonne tu qui ſolus es?* Ipſe qui per ſe ſolus

Digitized by Google

eſt mundus, mundare præualet immunda. Homo enim in corruptibili carne viuens, habet tentationum immunditias impreſſas in ſemetipſo; quia nimirum eas traxit ab origine. Ipſa quippè propter delectationem carnis eius conceptio, immunditia eſt. Vnde Pſalmiſta ait. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in delictis peperit me mater mea.* Pſal. 50. 7.

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob
LIBER XII.

B*REVES dies hominis ſunt, numerus*
5. *menſium eius apud te eſt*. Hoc etenim
apud nos velut non eſſe conſide-
rat, quanta velocitate tranſcurrit.
Quia verò omnipotenti Deo etiã
labentia inſtant, apud eum eſſe numerum men-
ſium noſtrorum perhibet. Vel certè in diebus
breuitas temporis, in menſibus verò quaſi mul-
tiplicata dierum ſpacia deſignantur. Nobis ve-
rò dies breues ſunt. Sed quia vita noſtra oſten-
ditur apud Deum, numerum menſium noſtro-
rum eſſe memoratur. Vnde & per Salomonem
dicitur. *Longitudo dierum in dextera illius.* Sequi-
Eccl 3 16. tur. *Conſtituiſti terminos eius, qui præteriri non pote-
runt.* Nulla quę in hoc mũdo hominibus fiunt,
abſque omnipotentis Dei conſilio occulto ve-
niunt. Nam cuncta Deus ſecutura præſciens,
ante ſecula decreuit qualiter per ſecula diſpo-
nantur. Statutum quippè iam homini eſt, quan-
tum, hunc mũdi proſperitas ſequatur, vel quan-

tum aduerſitas feriat, ne electos eius aut immoderata proſperitas eleuet, aut nimia aduerſitas grauet. Quod tamen intelligi etiam iuxta ſpiritum valet, quia nonnumquam in virtutibus proficere conamur, & quædam dona percipimus, à quibuſdam verò repulſi in imis iacemus. Nemo enim eſt qui tantum virtutes apprehendat, quantum deſiderat, quia omnipotẽs Deus interiora diſcernens ipſis ſpiritualibus profectibus modum ponit, vt ex hoc homo quod apprehendere conatur, & non valet, in illis ſe non eleuet quæ valet. Sequitur.

Recede paululum ab eo vt quieſcat, donec optata veniat, ſicut mercenarij dies eius. 6. Hoc loco *recede* dicitur, vim flagelli amoue. Quis enim valet Deo recedente quieſcere, cùm ipſe ſolus ſit requies? Et à quo quiſque quanto longè fuerit, fit tanto & inquietus. Itaque ſic *recede ab eo* dicitur, vt intelligas feriendo. Mercenarius quanto longè eſt à fine operis, tanto & à retributione mercedis. Ita vir quiſque ſanctus in hac vita poſitus, dum longè ſe ab exitu vitę prę ſentis conſpicit, longè ſe eſſe ab æternis gaudijs gemit. Sequitur.

Lignum habet ſpem. Si præciſum fuerit rurſum vireſcit, & rami eius pullulant. 7. In ſcriptura etenim ſacra ligni nomine, aliquando crux intelligitur, vt illud. *Mittamus lignum in panem eius.* Hiere. 11. 19. Aliquãdo autem vir iuſtus aut etiam iniuſtus, vt illud Prophetæ. *Ego Dominus humiliaui lignum ſublime, exaltaui lignum humile.* Ezech. 15 6. Aliquando autem incarnata Dei ſapientia figuratur, vt illud. *Lignum vitæ eſt his qui apprehenderint eam.* Prou. 3. 18.

Digitized by Google

Hoc itaque loco cùm lignum prefertur homini, quid homo, niſi carnalis quiſque accipitur? Et quid ligni nomine niſi iuſti vniuſcuiuſque vita ſignatur? *Lignum* etenim *habet ſpem, ſi præciſum fuerit, rurſum vireſcit*. Quia cùm in morte paſſionis pro veritate afficitur, in æternæ vitę viriditate recuperatur, & qui hic virebat per fidem, illic vireſcit per ſpeciem. *Et rami eius pullulant*. Quia plerumque ex paſſione iuſti fideles quique ad amorem cœleſtis patriæ multiplicātur, & viriditatem vitæ ſpiritalis accipiunt, dum hunc pro Deo fortiter egiſſe gratulantur. Sequitur.

8. *Si ſenuerit in terra radix eius, & in puluere mortuus*
9. *fuerit truncus illius; ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quaſi cùm primum plantatum eſt*. Quid radix iuſti, niſi ſancta prædicatio, quia ab ipſa oritur, & in ipſa ſubſiſtit? Et quid terræ vel pulueris nomine, niſi peccator accipitur: Iuſti igitur radix in terra ſeneſcit, & in puluere truncus emoritur, quia corda prauorum eius prædicatio deſpecta, cunctis viribus effœta creditur. Et in puluere truncus emoritur. Quia inter manus perſequentium corpus illius examinatur. Ad odorem aquæ germinat, quia per afflatum ſancti Spiritus in electorum cordibus exemplo ſui operis germen virtutis facit. Succiſo trunco, comam facere eſt, extincto corporaliter iuſto, ipſo ſuæ paſſionis exemplo, multorum corda excitare, & ex fide recta viriditatem veritatis oſtendere. Benè autem dicitur. *Quaſi cùm primum plantatum eſt*. Omne quod hic à iuſtis agitur, ſecunda plantatio eſt, quia prima videlicet plantatio,

Digitized by Google

tatio, non in opere iuſtorum, ſed in præſcientia conditoris eſt. Poteſt etiam radix iuſti ipſa natura humanitatis intelligi ex qua ſubſiſtit. Quæ videlicet radix ſeneſcit in terra, cum natura carnis deficit, in puluerem redacta. Cuius in puluere truncus emoritur, quia extinctum corpus à ſua ſpecie diſſipatur. Sed ad odorem aquæ germinat, quia per aduentum ſancti Spiritus reſurgit. *Et faciet comam quaſi cùm primum plantatum eſt*, quia ad illam ſpeciem redit, ad quam percipiendam creatus fuerat, ſi in paradiſo poſitus peccare noluiſſet. Quod fortaſſe de Domino valet intelligi, quoniam & ſi occidi per paſſionem potuit, per reſurrectionis gloriam rurſus ad viriditatem vitæ venit. Huius rami pullulant, quia ex reſurrectione illius multiplicati, longè latéque fideles creuerunt. Huius radix in terra quaſi ſenuit, quia eius prædicatio Iudæorum perfidiæ deſpecta fuit. *Et in puluere truncus emortuus eſt*. Quia in corde perſequentium quod perfidiæ ſuæ vento leuabatur, deſpectibilis & contemptus eſt habitus, quia carne potuit occidi. Sed *ad odorem aquæ germinauit*. Quia per virtutem Dei extincta caro illius ad vitam rediit, iuxta quod ſcriptum eſt. *Quem Deus ſuſcitauit à mortuis*. 1. Theſ. 1. 10. *Et fecit comam quaſi cùm primum plantatum eſt*. Quia illa Apoſtolorum debilitas, quæ in morte illius expauit & negauit, & negando aruit, per reſurrectionis eius gloriam rurſus ad fidem viruit. Vnde & ſubditur.

Homo verò cùm mortuus fuerit, & nudatus, atque conſumptus, vbi quæſo eſt? 10.
Nullus homo ſine peccato eſt, niſi ille qui in hunc mundum non venit

ex peccato. Et quia omnes in culpa ligamur, ipſa amiſſione iuſtitiæ morimur. Conceſſa priùs in paradiſo veſte innocentiæ nudamur, interitu etiam carnis ſubſequente conſumimur. Homo itaque peccator moritur in culpa, nudatur à iuſtitia, conſumitur in pœna. Hanc nuditatem peccatoris filij, tegere dignatus eſt pater, qui eo
Luc. 15. 22. redeunte dixit. *Citò proferte ſtolam primam.* Prima quippè ſtola eſt, innocentiæ veſtis, quam homo benè conditus accepit, malè à ſerpente perſuaſus perdidit. Contra hanc rurſum nuditatem di-
Apoc. 16. 15. citur. *Beatus qui vigilat, & cuſtodit veſtimenta ſua ne nudus ambulet.* Veſtimenta quidem cuſtodimus, cùm præcepta innocentiæ ſeruamus in mente, vt cùm nos iudici culpa nudat, ad amiſſam redeuntes innocentiam pœnitentia operiat. Quia peccator homo illic ſtare noluit, vbi conditus fuit: hic verò vbi cecidit, diuerſa ei prohibentur, patriam volens perdidit. A peregrinatione verò ſua quam diligit, inuitus expellitur. Vbi ergo eſt, qui in eius amore non eſt, vbi verum eſſe eſt? Sequitur.

11. *Quomodo ſi recedant aquæ de mari, & fluuius vacue-*
12. *factus areſcat; ſic homo cùm dormierit, non reſurget.*
Mare mens hominis, & quaſi fluctus maris ſunt
* eius. cogitationes * mentis, quæ aliquando per iram tumeſcunt, per gratiã tranquillæ fiunt; per odiũ cum amaritudine defluunt. Sed cùm homo moritur, aquæ maris recedũt, quia iuxta Pſal. vocẽ,
Pſal. 145. 4. *In illo die peribũt omnes cogitationes eorum.* Et rurſum de moriente ſcriptum eſt. *Amor quoque & odium*
Eccleſ. 9. 6. *ſimul peribunt.* Areſcit ergo fluuius vacuefactus, quia ſubducta anima, vacuum corpus remanet.

Digitized by Google

Quaſi enim alueus fluminis vacuus, corpus exanime. Sed in his valdè durum videtur eſſe quod *Sic homo cùm dormierit non reſurget.* Cur itaq; laboramus, ſi in reſurrectionis retributione non tendimus? Quomodo autem dicitur, *non reſurget,* cùm ſcriptum ſit; *Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur.* Sed ſubiecta ſentētia indicat quæ diſcretio in præmiſſa lateat. Nam ſubditur. *Donec atteratur cælum non euigilabit, nec conſurget de ſomno ſuo.* Liquet enim quia non reſurget, ſed donec atteratur cœlum, quia niſi huius finis aduenerit, humanū genus à ſomno mortis ad vitam non euigilabit. Non ergo quia omnimodo non reſurgat, ſed quia antè cōtritionem cœli humanum genus minimè reſurgat, inſinuat. Sequitur. 1. Cor. 15. 51

Quis mihi tribuat, vt in inferno protegas me? Quia antè aduentum mediatoris & hominis, omnis homo quamuis mundę probatæque vitæ fuerit, ad inferni clauſtra deſcendit, dubium non eſt. Nec tamen ita iuſtorū animas ad infernum dicimus deſcendiſſe, vt in locis pœnalibus tenerentur: ſed eſſe ſuperiora inferni loca credenda ſunt, vt in ſuperioribus requieſcerent iuſti, & in inferioribus cruciarentur iniuſti. Vnde & Pſalmiſta propter præuenientē ſe Dei gratiam dicit. *Eripuiſti animam meam ex inferno inferiori.* Beatus igitur Iob, antè mediatoris aduentū ad infernū ſe deſcēdere ſciens, cōditoris ſui illic protectionem poſtulat, vt à locis pœnalib. alienus exiſtat. Sequitur. *Et abſcondas me donec pertranſeat furor tuus.* Furor etenim omnipotentis Dei, in hoc quotidie vim ſuæ diſtrictionis peragit, quod viuentes indignè dignis ſupp[...] demergit. 13. Pſal. 85. 13.

Digitized by Google

Qui furor nunc equidem tranſit, ſed in finem pertranſit, quia modo agitur, ſed in mundi termino cōſummatur. Qui tamen iſte furor, quantum ad electorum animas in Redēptoris noſtri aduentu pertrāſiit, quia eas ab inferni clauſtris, ad paradiſi gaudia mediator Dei & hominum dum ipſe illuc piè deſcēderet, reduxit. Sequitur.
Galat. 4. 4. *Et conſtituas mihi tempus in quo recorderis mei? At vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege, vt eos qui ſub lege erant, redimeret.* Hanc itaque redemptionem vir Domini præſciens, in qua erant multi ex Gentilitate liberandi, ſicut ipſe ait. Iob 10. 13. *Licet hæc celes in corde tuo, tamen ſcio quia vniuerſorum memineris.* Apud omnipotentem Deum tempus ſibi conſtitui ſuæ recordationis petit. Hinc eſt enim quod in Ioan. 12. 32. Euangelio Dominus dicit. *Et ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.* Omnia videlicet electa. Sequitur.

14. *Putaſne mortuus homo rurſum viuet?* Solent iuſti viri in eo quod ipſi certum ac ſolidum ſentiunt, quaſi ex dubietate aliquid proferre, vt infirmorum in ſe verba transferant. Sed rurſum per fortem ſententiam infirmantium dubietatem omnimodo contradicunt, quatenus per hoc quod dubiè proferre cernuntur, infirmis aliquatenus condeſcendant, & per hoc quod certam ſententiam proferunt, infirmorum mentes dubias ad ſoliditatem trahant. Sequitur. *Cunctis diebus quibus milito, expecto donec veniat immutatio mea.* Qui itaq; immutationem ſuam tanto deſiderio expectat, quàm ſit de reſurrectione certus, inſinuat; & curſum vitæ præſentis quantum

Digitized by Google

deſpiciat, innoteſcit; qui hunc miſeriā appellat. Per militiam quippè ſemper ad finem tenditur, & quotidie concluſionis terminus expectatur. Curſum itaque vitæ huius deſpicit, & ſtatum ſoliditatis requirit, qui per hoc quod mutabiliter militat, ad immutationem ſuam peruenire feſtinat. Sequitur.

Vocabis me, & ego reſpondebo tibi. Reſpondere 15.
cuilibet dicimus, cùm eius factis congrua adinuicem opera reddimus. In illa igitur mutatione vocat Dominus, & reſpondet homo, quia antè incorrupti claritatē, incorruptus homo oſtenditur poſt corruptionē. Nunc etenim quouſq; ſubditi corruptioni ſumus, auctori noſtro minimè reſpondemus, quia dum corruptio ab incorruptione longè eſt, ſimilitudo apta noſtræ reſponſioni non eſt. De illa verò immutatione ſcriptum eſt. *Cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, quādo videbimus eum ſicuti eſt.* Sequitur. *Operi manuum* 1. *Ioan.* 3. 2.
tuarū porrige dexterā. Ac ſi patenter dicat. Idcirco creatura corruptibilis perſiſtere ad incorruptionem poteſt, quia tuæ poteſtatis manu erigitur, & tui reſpectus gratia, vt perſiſtat, tenetur. Poteſt quoq; dexteræ nomine filius deſignari, quia *omnia per ipſum facta ſunt.* Operi igitur manuum *Ioan.* 1. 3.
ſuarum porrexit omnipotens Deus dexteram ſuam, quia vt abiectum atque in infimis iacens, ad ſumma erigeret genus humanum, incarnatū ad hoc vnigenitum miſit, ex cuius nobis incarnatione datum eſt, vt qui ex voluntate propria in corruptionem cecidimus; vocanti nos Deo quandoque ad incorruptionis gloriam reſpondere valeamus. Sequitur.

Digitized by Google

16. *Tu quidẽ greſſus meos dinumeraſti, ſed parce peccatis meis.* Greſſus Deus dinumerat, cũ ſingula quæq; noſtra opera propter retributionẽ ſignat. Quid enim in greſſibus, niſi vnaquæque noſtra actio deſignatur? Omnipotens itaque Deus & greſſus dinumerat, & parcit peccatis, quia & ſubtiliter acta noſtra conſiderat, & tamen hæc pœnitentibus miſericorditer relaxat. Sequitur.

17. *Signaſti quaſi ſacculo delicta mea, ſed curaſti iniquitatem meam.* Signatur quaſi in ſacculo delicta noſtra, quia hoc quod nos exteriùs agimus, niſi pœnitentia interueniente diluamus, in ſecreto iudiciorum Dei, ſub quadam occultatione ſeruatur, vt quandoq; etiam de ſigillo ſecreti exeat ad publicum iudicij. Vnde etiam per Moyſem

Deut. 32. 34. 41. dicit. *Nonne hæc congregata ſunt apud me, & ſignata in theſauris meis? In diem vltionis reddã illis.* Cùm verò pro malis quæ fecimus, diſciplinæ flagello atterimur, & hæc per pœnitẽtiam deflemus, iniquitatem noſtrã & ſignat & curat; quia nec inulta hîc deſerit, nec in iudicio punienda ſeruat. Vel certè peccata noſtra ſignantur in ſacculo, cùm mala quæ fecimus, ſollicito ſemper corde pẽſamus. Quid namq; eſt cor hominis, niſi ſacculus Dei? Vbi dum ſtudioſè conſpicimus per quãta delinquimus, peccata noſtra quaſi in Dei ſacculo ſignata portamus. Ac ſi ergo dicat. Quæ modo ſignas vt pœnitendo videam, agis proculdubiò ne in retributione videantur. Sequitur.

18. *Mons cadens defluet, & ſaxum transfertur de loco ſuo.*

19. *Lapides excauant aquæ, & alluuione paulatim terra conſumitur, & homines ergo ſimiliter perdes.* Hoc crebrò agitur, vt cadentibus rupibus ſaxum ad loca alia

Digitized by Google

transferatur, vt aquæ lapides excauent, & paulatim terra alluuionibus conſumatur. Sed magna nobis intentione diſcutiendũ eſt, quod infertur. *Et homines ſimiliter perdes.* Quid eſt enim hoc quod cadenti monti & ſaxo tranſlato, quod excauato lapidi, & per alluuionem terræ conſumptæ perditio humana cõparatur, niſi hoc quod patenter datur intelligi, quia duo ſunt genera tentationum? Vnum quod in mente etiam iuſti hominis per repentinũ euentũ agitur, quatinus ſic ſubito tentetur, vt hunc inopinato euentu concutiat & proſternat, caſumq; ſuum nonniſi poſtquam ceciderit, videat. Aliud verò quod paulatim venit in mentem, & reſiſtentem animum lenibus ſuggeſtionib. inficit, & omnes in eo vires iuſtitiæ, non nimietate ſua, ſed aſſiduitate conſumit. Quia ergo alia eſt tentatio quæ iuſtos plerumq; ſubita inuaſione proſternit, dicatur. *Mons cadens defluit, & ſaxum transfertur de loco ſuo,* id eſt mens ſancta, cuius locus iuſtitia fuerat, impulſu ſubitò transfertur ad culpam. Rurſum quia alia eſt tentatio quæ ſe cordi hominis leniter infundit, omnem duritiam fortitudinis corrumpit atque conſumit, dicatur. *Lapides excauant aquæ.* Quia videlicet duritiam mentis abſorbent aſſidua & mollia blandimenta libidinis, & lentum atque ſubtile vitium corrumpit durum & forte propoſitum mentis. Vnde ſubditur. *Et alluuione paulatim terra cõſumitur.* Sicut enim influẽte aqua paulatim cõſumitur terra; ſic leniter ſurripiẽte vitio mens etiam fortis abſorbetur. Vnde benè ſubiungitur. *Et homines ergo ſimiliter perdes,* id eſt quia cùm tentationem iuſto iudicio eius menti

Digitized by Google

qui ſtare in alto cernitur, repentè dominari permittis, cadere ac defluere facis mentem, & cùm voluntas ad iudicium commutatur, quaſi ad locum alium transfertur ſaxum. Sequitur.

20. *Roboraſti eum paululum, vt in perpetuum tranſiret.* Paululum roboratus eſt homo, quia viuendi vires ad modicum accepit, vt in perpetuum tranſeat, vbi eius vitam terminus non concludat: Sequitur. *Immutabis faciē eius, & mittes eum.* Facies hominis immutatur, cùm eius ſpecies morte atteritur. Omittit verò, quia ab his quæ volens tenuit, tranſire ad æterna cogitur nolens. Sequitur.

21. *Siue nobiles fuerint filij eius, ſiue ignobiles, non intelligit.* Sicut enim hi qui adhuc vites * ſunt, mortuorum animas quo loco habeantur, ignorant; ita mortui vitam in carne viuentium poſt eos qualiter diſponatur, neſciunt. Quod tamen de animabus ſanctis ſentiendum non eſt. Quia qui intus claritatem omnipotentis Dei vident, nullomodo credendum eſt, quia foris ſit aliquid quod ignorent. Sed carnales quiq; qui amorem præcipuum filiis impendunt, hoc eos B. Iob neſcire poſtmodū aſſerit, quod hîc vehementer amauerunt. Quod tamen ſi intelligi ſpiritaliter debet, non incongruè filiorū nomine opera deſignantur, ſicut de muliere Paulus dicit, quia ſalua erit per filiorum generationem. Nobiles ergo ſunt filij recta opera facientes, ignobiles autē facta peruerſa. Et ſæpè homo agere quælibet bona intētione nititur, ſed tamē pro multis quæ ſubrepunt, eius acta apud omnipotentem Deum qualiter habeantur incertū eſt. Sequitur.

* viui, ſeu in viuis ſ.

Digitized by Google

Et tamen caro eius dum viuit, dolebit: & anima eius ſuper ſemetipſum lugebit. De coniugibus Paulus dicit. *Tribulationem tamen carnis habebunt huiuſmodi.* Quia quiſquis in ſe gaudere appetit, eo ipſo iam in luctu eſt, quo à vera lætitia receſſit. Vera quippè lætitia menti, creator eſt. Sequitur. 22. 1.Cor.7.28.

CAPVT XV.

Reſpondens autem Eliphaz Themanites dixit. Crebrò iam diximus, beatum Iob, typum ſanctæ vniuerſalis Eccleſiæ, amicos verò illius hæreticorum ſpeciem tenere, qui quaſi ex defenſione Domini, occaſionem ſtultæ locutionis inueniunt, & contumelioſa contra bonos verba iaculantur. Quibus cuncta quæ à fidelibus ſentiuntur, quaſi in vento prolata diſplicent. Vnde nunc dicitur. 1.

Numquid ſapiens reſpondebit, quaſi in ventum loquens? Nec bonorum verba, dicta rationis æſtimant, ſed ſtimulos fauoris. Vnde & ſubditur. *Et implebit ardore ſtomachum ſuum?* Qui ea etiam quæ ſciunt contumelioſè dicere, ſtudent ſemper vt dictum eſt ex Domini defenſione palliare. Sequitur. 2.

Arguis verbis eum, qui non eſt æqualis tibi, & loqueris quæ tibi non expediunt. Nullum verò exiſtimant timorem Domini habere, niſi eum quem potuerunt ad ſuæ confeſſionis ſtultitiam trahere. Vnde adiungit. 3.

Quantum in te eſt euacuaſti timorem, & tuliſti preces coram Domino. Tuliſti, dicitur abſtuliſti. Ac ſi apertè dicat. De tua iuſtitia præſumens creatoris tui gratiam deſpicis deprecari. Cùm enim vera mala hæretici contra bonos non inueniunt, fingunt quæ redarguunt, vt iuſti eſſe videantur. Et 4.

Digitized by Google

fit plerumque vt ad aperta contumeliorum verba perueniant. Vnde adhuc ſubditur.

5. *Docuit enim iniquitas tua os tuum, & imitaris linguam blaſphemantium.* Iniquitas os docet, quando ex mala vita concipitur, quod peius dicatur. Ac ſi ei apertè diceretur. Quod peruersè loqueris, ex peruerſiori vita didiciſti. Sed quoniam ſancta Eccleſia veram Domini carnem, veram Domini mortem confitens, ab hæreticis qui hoc negant, irrogare Deo contumeliam creditur. Vnde nunc dicitur. *Et imitaris linguam blaſphemantium.* Sequitur.

6. *Condemnabit te os tuum, & non ego: & labia tua reſpondebunt tibi.* Quia enim ex errore confeſſionis exiſtimant mala aduerſitatis erumpere, labia ſua ei aſſerunt reſpondere, vt culpa eloquij ſit cauſa flagelli. Sequitur.

7 *Numquid primus homo tu natus es, & antè colles formatus? Numquid conſilium Dei audiſti, & inferior te erit eius ſapientia?* Ac ſi verbis apertioribus dicat. Qui de æterno loqueris, penſa quia temporalis es. Qui de eius ſapientia diſputas, penſa quia conſilium ignoras. Sequitur.

8. *Quid noſti quod ignoremus, quid intelligis, quod neſciamus?* Quæ videlicet dicta patenter oſtendunt, ex qua mentis elatione prodeat, quicquid quaſi ad Dominicam defenſionem ſonat. Sequitur.

9. *Et ſenes & antiqui ſunt in nobis multò vetuſtiores quàm patres tui.* Quia omnes hæretici à ſancta vniuerſali Eccleſia ſunt egreſſi, teſtatur Ioannes
1. Ioan. 2. 19. qui ait. *Ex nobis prodierunt, ſed non erant ex nobis.* Sed vt ea quæ aſſerunt commendare ſtultis mentibus hominum quaſi de antiquitate poſſent, an-

tiquos patres ſe habere teſtantur, atque ipſos doctores Eccleſiæ, ſuæ profeſſionis magiſtros dicunt. Cúmque præſentes prædicatores deſpiciunt, de antiquorum patrum magiſterio falſa præſumptione gloriantur, vt ea quæ ipſi dicunt etiam antiquos patres tenuiſſe fateantur. Sequitur.

Numquid grande eſt, vt conſoletur te Deus, ſed 11.
verba tua praua hoc prohibent. Ac ſi ei patenter dicat. Si profeſſione fidei corrigeris, iam dudum conſolationem flagellis habere potuiſſes. Sequitur.

Quid te eleuat cor tuum, & quaſi magna cogitans, 12.
attonitos habes oculos? Sæpè iuſtorum mens ita ad altiora contemplanda ſuſpenditur, vt exteriùs eorum facies obſtupuiſſe videatur. Sed quia hanc contemplationis vim in occulto agere hæretici ignorant, hoc à iuſtis & recta ſapientibus fieri magis per hypocriſim, quàm per veritatem putant. Sequitur.

Quid tumet contra Deum ſpiritus tuus, vt proferas 13.
de ore tuo huiuſcemodi ſermones? Plerumque iuſti aliquibus neceſſitatibus afflicti, ſua opera coguntur fateri. Quod beatus Iob fecerat, quem poſt iuſtitiam flagella deprimebant. Sed cùm eorum dicta iniuſti audiunt, hæc per elationem potius, quàm per veritatem exiſtimant prolata. Ex ſuis enim cordibus verba iuſtorum penſant, & dici humiliter poſſe vera bona non æſtimant. Sequitur.

Quid eſt homo vt immaculatus ſit? Eo enim ipſo 14.
quod dicitur homo, terrenus exprimitur, & infirmus. Homo enim ab humo appellatus eſt.

Digitized by Google

Et quomodo valet eſſe ſine macula, qui ſponte ſua ad infirmitatem concidit factus de terra? Vbi & additur. *Et iuſtus appareat, natus de muliere?* Primam quippè viro iniuſtitiam mulier propinauit in Paradiſo. Quomodo ergo iuſtus apparebit, qui de illa natus eſt, quæ iniuſtitiæ propinatrix extitit? Sequitur.

15. *Ecce inter ſanctos eius nemo immutabilis, & cæli non ſunt mundi in conſpectu eius.* Hoc cœlorum nomine repetijt, quod Sanctorum prius appellatione ſignauit. Nam de eiſdem ſanctis ſcriptum eſt.
Pſal. 18. 2. *Cæli enarrant gloriam Dei.* Quia per naturam omnes in ſemetipſis propriam mutabilitatem habent. Sed dum immutabili veritati ſemper inhærere deſiderant, inhærendo agunt vt immutabiles fiant. Cumque ad hanc ſe toto affectu tenent, quandoque accipiunt vt ſuper ſemetipſos ducti, vincant hoc quod in ſemetipſis mutabiles extiterunt. *Cæli non ſunt mundi in conſpectu eius,* quia per ſemetipſos ante diſtrictum iudicium. nec ipſi eſſe mundi ad perfectum poſſunt, qui munditiæ prædicatores fiunt. Ioanne atteſtante
1. Ioan. 1. 8. qui ait. *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus,* & reliqua. Sequitur.

16. *Quanto magis abominabilis & inutilis homo?* Abominabilem ſcilicet propter immundiciam maculæ: inutilem verò propter iniuſtitiam imperfectæ vitæ. Qui tamen abominabilis & inutilis intelligi & aliter poteſt. Aliquando enim homo peruerſus quædam rectè agere videtur, ſed per ea quæ iniqua ſunt, etiam ea eius quæ recta ſunt deſtruuntur. Et quia multùm Deo diſplicent mala, neque illa placent quæ videntur

bona. Qui ergo in malis ſuis Deo abominabilis eſt, in bonis inutilis. Sequitur. *Qui bibit quaſi aquas iniquitatem*. Culpa enim quæ ab ſtulto homine, ſine vlla retractatione perpetratur, quaſi aqua iniquitas bibitur. Sequitur.

Oſtendam tibi, audi me, quod vidi narrabo tibi. Ha- 17.
bent hoc omnes arrogantes proprium, vt cùm rectum quid vel parum ſenſerint, in vſum hoc elationis inflectant, atque vnde per intellectum ſibimetipſis altiores fiunt, inde per tumorem elationis in foueam cadant. Et vt fortiorem ſibi auctoritatem arroget, dicit. *Quod vidi narrabo tibi*. Quia verò nonnumquam hæretici de damnatis ſuis patribus confunduntur, & tamen eorum ſententias, quaſi cum auctoritate ad medium proferunt, ex quorum ſtultitia iure reprobantur. Subditur.

Sapientes confitentur, & non abſcondunt patres ſuos. 18.
Quibus ſolis data eſt terra, & non tranſiuit per eos alie- 19.
nus. Solis ſuis patribus datam terram exiſtimant, quia ſolos errorum ſuorum magiſtros rexiſſe veraciter Eccleſiam putant. Quis verò *alienus*, niſi apoſtata Angelus vocatur? Vnde per Pſalmiſtam de cunctis ſimul malignis ſpiritibus dicitur. *Quomodo alieni inſurrexerunt in me, & fortes* Pſal. 53. 5.
quæſierunt animam meam. Hæretici igitur, quia doctorum ſuorum corda Apoſtatæ Angelo exiſtimant non fuiſſe ſubiecta, tranſiſſe per eos alienum denegant. Cui videlicet alieno per vnumquemque tranſire eſt, iniquas in corde eius cogitationes immittere. Sequitur.

Cunctis diebus ſuis impius ſuperbit. Solent etiam electi in quibuſdam cogitationibus ſuis atque

Digitized by Google

actibus ſuperbire, ſed quia electi ſunt, cunctis diebus ſuis ſuperbire non poſſunt, quia priuſquam vitam finiant, ad humilitatis * metum ab elatione corda commutant. Impius verò diebus ſuis omnibus ſuperbit, quia ſic vitam terminat, vt ab elatione minimè recedat. Vnde benè ſubditur. *Et numerus annorum incertus eſt tyrannidis eius*. Superbire minimè debuiſſet, etiamſi annorum ſuorum certum numerum habere potuiſſet, vt ſciens quantum viueret, præſciret quandò ſe ab elatione remoueret. At poſtquam vita ſemper incerta eſt, tanto ſemper mors ſubrepẽs timeri debet, quantum numquam præuideri valet. Benè autem ſuperbiam impij tyrannidem vocat. Propriè enim tyrannus dicitur qui in cõmuni Republica non iure principatur. Sed ſciẽdum eſt, quia omnis ſuperbia iuxta modum proprium tyrannidem exercet; nec intuetur Dominus quantum quiſque mali valeat facere, ſed quantum vellet. Et cùm deeſt poteſtas foris, apud ſe tyrannus eſt, cui iniquitas dominatur intus. Sequitur.

* metam.

21. *Sonitus terroris ſemper in auribus illius, & cùm pax ſit, ille inſidias ſuſpicatur*. Nil autem ſimplici corde fœlicius, quia quo innocentiam erga alios exhibet, nil eſt quod pati ab alijs formidet. At contra mens praua ſemper in laboribus, quia aut molitur mala quæ inferat, aut metuit ne hæc ſibi ab aliis inferantur, & quicquid contra proximos excogitat, hoc contra ſe excogitari à proximis formidat. Fit vndique ſuſpecta, vndique trepida. Omnis qui ad memoriam venit exquirere contraria creditur. Cui ergo tranquillitas

Digitized by Google

ſecuritatis deeſt, huic proculdubio *terroris ſonitus* ſemper *in auribus eſt*, & ſæpè contingit, vt tali cuilibet proximus ſuus ſimpliciter loquatur, nil aduerſum cogitet. Sed *cùm pax ſit, ille inſidias ſuſpicatur*, quia qui ſemper doloſè agit, ſimpliciter erga ſe agi non æſtimat. Et quia ſcriptum eſt. *Impius cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit*: inuolutus iniquitatis ſuæ tenebris, iam de luce deſperat. Vnde & ſequitur. *Prou. 18. 3.*

22. *Non credit quod reuerti poſſit de tenebris, circumſpectans vndique gladium.* Quia dum feriri ſe vndique inſidiis credit, ſalute deſperata, ſemper ad nequitiam excreſcit. Sequitur.

23. *Cùm ſe mouerit ad quærendum panem, nouit quod paratus ſit in manu eius tenebrarum dies.* Panis etenim ſtipendium vitæ præſentis, tenebrarum verò dies tempus vltionis accipitur. In hac vita quæ.....ſuo aliquando iſte peruerſus iram superni iudicis perpendit præſentem, ſed è malo non auertitur, vt etiam ipſa quoque ab eius interitu valeat auerti. Accuſante autem ſe conſcientia feriri metuit, ſed tamen ſemper auget quod feriatur. Contemnit enim reditum ſuum, deſperat veniam, ſuperbit in culpa. Sequitur.

24. *Terrebit eum tribulatio, & anguſtia vallabit eum, ſicut regem qui præparatur ad prælium.* In omni quod iniquus agit, tribulatione & anguſtia vallatur, quia cor eius anxietate & ſuſpectione confunditur. Sciendum quoque, quia Rex qui præparatur ad prælium, ſic de hoſte ſuſpectus eſt, vt eundem quem ducit, exercitum; metuat ne labefactetur, ne deſtitu-

tione militum, iaculis pateat inimicorum. Iniquus ergo anguſtia vallatur ſicut qui præparatur ad prælium, quia videlicet falſa agens, falſa loquens, formidat ne ſuos amittat milites, id eſt argumenta falſitatis, & veritatis iaculis pateat, ſi ei fortaſſe defuerit, quod ex fallacia opponat. Sequitur.

25. *Tetendit enim aduerſus Deum manum ſuam, & contra omnipotentem roboratus eſt.* Hæc de ipſo iniquorum capite ſcilicet Antichriſto apertiùs ſentiuntur. Qui contra Deum manum erigens, roborari dicitur, quia paruo tempore permittitur exaltari, vt cùm ad modicum gloriari ſinitur, eo in perpetuum atrociùs puniatur. Sed quia eius membra ſunt omnes iniqui, hoc quod in fine mundi ille tunc ſingulariter acturus eſt vnus, videamus modo qualiter à malis agatur ſingulis. Contra Deum quippè manum tendere eſt in operatione praua deſpectis Dei iudiciis perſeuerare, & quia tunc magis iraſcitur cùm permittit impleri, quod ſaltim concipi in cogitatione non debuit. Contra omnipotentem iniquus iſte roboratur, quia proſperari in mala ſua actione permittitur, quatinus & peruerſa faciat, & tamen fœliciter viuat, de quo adhuc ſubditur.

26. *Cucurrit aduerſus Deum erecto collo.* Erecto collo aduerſus Deum currere eſt, ea quæ creatori diſplicent cum audacia perpetrare. De quo rectè dicitur *cucurrit*, id eſt in malo opere obſtaculum de aduerſitate non habuit, de quo adhuc additur. *Et pingui ceruice armatus eſt.* Pinguis ceruix eſt opulenta ſuperbia, affluentibus videlicet

rebus

rebus quaſi multis carnibus fulta. Potens igitur iniquus in pingui ceruice armatur contra Dominum, quia rebus temporalibus tumens, contra præcepta veritatis quaſi de magnitudine carnis erigitur. Sequitur.

Operuit faciem eius craßitudo. Viſus quippè in 27.
facie, in qua & prima corporis honorabilior pars eſt. Non ergo immerito mentis intentio per faciẽ deſignatur, quam quolibet vertimus, illud videmus. Faciem ergo craſſitudo operit, quia deſiderata terrenarum rerum abundantia oculos mentis premit, & hoc quod in eis honorabile eſſe debuit, ante Dei oculos fœdat, quia curis multiplicibus aggrauat. Sequitur. *Et de lateribus eius aruina dependet.* Quia aruina pinguedo eſt carnis, latera dicere ſolemus diuitum, hos quos eis coniunctos cernimus. Aruina de lateribus eius pendet, quia quiſquis potenti & iniquo adhæret, ipſe quoque de eius potentia velut ex pinguedine rerum tumet. Qui patroni peruerſi iniquitatem ſequens Deum non timet, quos valet, & quantos valet pauperes affligit, & de gloria temporali cor eleuat. Sequitur.

Habitauit in ciuitatibus deſolatis, & in domibus deſertis, quæ in tumulis ſunt redactæ. Quia enim à 28.
conuerſatione conuiuentium ciuitas appellatur, ciuitates deſolatæ ſunt ipſi obſequentium cunei peruerſorum, quorum clamoribus peruerſus iſte laudatur, cùm ad praua opera per nequitiam rapitur. Domus verò deſertæ ſunt cogitationes prauæ, quas iniquus iſte inhabitat, quia per omne quod agit, iniquorum omnium cogitationibus placere appetit. Qui de-

Digitized by Google

ſerti & deſolati dicuntur, quia omnipotens Deus & conuerſationes, & cogitationes talium deſerit. Ruentia namque domorum atque ciuitatum ædificia tumulos faciunt. Quomodo dum praui quique confuſis actionibus ſibimetipſis ad peruerſa opera iunguntur, oſtendunt proculdubio, quia ædificia vitæ ceciderunt. Sequitur.

29. *Non habitabitur, nec perſeuerabit ſubſtantia eius, nec mittet in terra radicem ſuam.* Quod hic *non habitabitur* dictum eſt, in quibuſdam codicibus reperi *non dilabitur.* Sed ſenſus non diſcrepat, quamuis à ſe ſermo diſcordet. Ille enim virtutibus dilabitur, cuius mentem non habitat omnipotens Deus. Sed quia ſuperbi cogitatio auctoris ſui gratiam non inhabitat, profectò virtutibus non ditatur. Propter hoc ergo quod interius eſt vacuus ditatur, non inhabitabitur: propter hoc verò quod tranſitoriè foris tumet, rectè ſubiungitur. *Nec perſeuerabit ſubſtantia eius.* Superbus enim quiſque dum contra Dominum roboratur, dum currit *erecto collo*, & in *pingui ceruice* contra auctorem erigitur, ſtare quaſi arbor videtur: ſed ſtatus eius ſine radice eſt, quia velut ad leuem flatum, ſic ad modum occultæ ſententiæ vita eius eruitur. Sin verò hoc loco terram, æternæ vitæ retributionem accipimus, de qua
Pſal. 141. 6. Propheta ait. *Portio mea in terra viuentium.* Iniquus iſte in terra radicem ſuam non mittit, quia numquam ad æternæ vitæ deſiderium cordis ſui cogitationem plantat. Quod enim radix arbori, hoc vnicuique hominum cogi-

tatio ſua eſt. Sequitur.

Non recedit de tenebris. Si ſuperbus iſte à culpa ad iuſtitiam redire voluiſſet, de tenebris recederet: ſed quia lucem iuſtitiæ non quærit, de tenebris non recedit. Sequitur. *Ramos eius arefacit flamma.* Quia ipſi quoque qui ei coniuncti ſunt, terrenis deſideriis æſtuant, & dum deſideriorum flamma clientium eius animos accendit, ſcilicet ramos eius arefacit, vt fructum boni operis non ferant. Sequitur. *Et auferetur ſpiritu oris ſui.* Superbus etenim quiſque, quo in hac vita plus valet, eo ſibi linguæ frena audaciùs relaxat, vt loquatur peruerſa quælibet, *& auferetur ſpiritu oris* eius, quia eo percuſſionis ſententiam accipit, quo oris ſui ſpiritum ſub diuina formidine non reſtrinxit. Sequitur. 30.

Non credit fruſtra errore deceptus, quod aliquo precio redimendus ſit. Quotiens poſt culpam eleemoſynas facimus, quaſi pro prauis actibus precium damus. Vnde & per Prophetam de eo qui hæc non agit, dicitur. *Non dabit propitiationem ſuam, nec pretium redemptionis animæ ſuæ.* Nonnumquam verò diuites elati inferiores opprimunt, aliena rapiunt, & tamen quaſi quædam alijs largiuntur. Sed non fruſtra credit, quod *pretio redimẽdus ſit*, quia eleemoſyna ſuperbi diuitis eum redimere non valet, quam perpetrata ſimul rapina pauperis ante Dei oculos aſcendere non permittit. Quod fortaſſe intelligi & aliter poteſt. Quia ſæpè ſuperbi diuites, cum eleemoſynam tribuunt, non hanc pro æternæ vitæ deſiderio, ſed pro extendenda 31. Pſal. 48. 8. 9

vita temporali largiuntur. Mortem ſe poſſe differre dationibus credunt. Sed *non credat fruſtra errore deceptus, quod* aliquo *pretio ſit redimendus*, quia obtinere ex impenſo munere non valet, vt finem debitum euadat, cuius etiam nequitia intercidit vitam. Vnde ſubditur.

32. *Antequam dies eius impleantur, peribit; & manus eius areſcit.* Præfixi dies ſinguli ab æterna Dei præſcientia nec augeri poſſunt nec minui, niſi contingat vt ita præſciantur, vt aut cum optimis operibus longiores ſint, aut cum peſſimis

*Eſa.38.5. breuiores. Sicut Ezechias * augmentum meruit dierum impenſione lachrymarum. Et ſicut de peruerſis ſcriptum eſt. *Indiſciplinatis obuiat mors.* Sed ſæpè iniquus quamuis in occulta Dei præſcientia longa vitæ eius tempora non ſint prædeſtinata, ipſe tamen quia carnaliter viuere appetit, longos dies animo proponit, & quia ad illud tempus peruenire non valet quod expectat, quaſi antequam dies illius impleantur, perit. Aliter. Sunt namque nonnulli, qui poſt vitam perditam ad ſemetipſos redeunt, & accuſante ſe conſcientia, peruerſa itinera relinquunt, commutant opera, antiquæ ſuæ prauitati contradicunt, terrenas actiones fugiunt, deſideria ſuperna ſectantur. Sed priuſquam in eiſdem ſanctis deſideriis ſolidentur, per torporem mentis ad ea quæ dijudicare cœperant, redeunt, atque ad mala quæ fugere diſpoſuerant recurrunt: quia & ſi quid boni fortaſſe agere cæperit, priuſquam in eo per longitudinem temporis conualeſcat, ad exteriora delabitur, & peruersè deſerit quæ rectè

Hæc videntur legi debere numero plurali.

inchoaſſe videbatur. Vndè aptè ſubditur. *Manus eius areſcit.* Quia dum exterioribus actibus intempeſtiuè inuoluitur, ab omni nimirum bona operatione ſiccatur. Vnde adhuc benè dicitur.

Lædetur quaſi vinea, in primo flore botrus eius. 33.
Si florentem vineam per inæqualitatem aëris immoderatum frigus attigerit, protinus ab omni humore viriditatis arefacit. Et ſunt nonnulli qui poſt peruerſa itinera ſanctas vias ſectari appetunt, ſed priuſquam in eis, vt diximus, bona deſideria roborentur, quædam illos præſentis ſeculi proſperitas accipit, quæ eos rebus exterioribus implicat, & eorum mentem dum à calore intimi amoris retrahit, quaſi ex frigore extinguit, & quicquid in eis de virtutum flore apparere videbatur, interficit. Nonnumquam verò vineam non frigus, ſed æſtus arefacit. Cúmque immoderato calore tangitur, diſcuſſo flore botrus tabeſcit, & plerumque contingit, vt hi qui ad bona opera recta intentione non veniunt, cùm placere ſe hominibus vident, ad exercenda hæc eadem opera vehementiùs accendantur, humanis placitura oculis agere anxiè ſtudeant, & quaſi ſancto deſiderio ferueſcant. Quid itaque iſtos niſi in flore æſtus attingit? Sequitur. *Et quaſi oliua proijciens florem ſuum.* Oliua quippè cùm in flore eſt, ſi immoderata nebula tangitur, à plenitudine fructuum vacuatur. Et quotiens quique inchoantes bona opera ab aſpicientibus laudari cœperint, atque in ſuis laudibus delectari, fit caligo intelligentiæ in

cogitatione, vt iam diſcernere nequeant qua intentione quid faciat, & fructum perdit operis, velut ex nebula fauoris. Sequitur.

34. *Congregatio enim hypocritarum ſterilis.* Cœpta enim bona non amitteret, ſi hypocrita non fuiſſet. Congregant enim hypocritæ bona opera, ſed eorum ſterilis eſt ipſa congregatio, quia per hoc quod agunt, fructum recipere in æterna retributione non appetunt, fœcundi ac virides in ſuis operibus humanis oculis videntur, ſed in conſpectu occulti iudicis infœcundi & aridi apparent. Sequitur. *Et ignis deuorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt.* Sicut enim corpus in tabernaculo, ſic & mens habitat in cogitatione. Sed ignis tabernacula deuorat, cùm æſtus auaritiæ cogitationes deuaſtant. Et fit plerumque vt hypocrita aurum, vel quæque bona corporalia ab hominibus contemnat; ſed quia hæc non accipit, maiores ab eis laudes recipere quærat. Sin verò eorum tabernacula debemus accipere, in quibus illorum animæ habitant, ignis eorum tabernacula deuorat, quia qui hîc in mente ardent igne auaritiæ illic etiam in carne concremantur ignibus gehennæ. Sequitur.

35. *Concepit dolorem, & peperit iniquitatem, & vterus eius præparat dolos.* Dolorem quippè concipit, dum peruerſa cogitat: iniquitatem parit, cùm explere cœperit quod cogitauit. Inuidendo, dolorem concipit: derogando, iniquitatem parit. Vteri itaque nomine, rectè mens accipitur, quia ſicut proles in vtero

concipitur, ſic cogitatio in mente generatur. Et ſicut in ventre cibi, ita in mente continentur cogitationes. *Vterus* quippè hypocritæ *præparat dolos*, quia tanto ſemper maiorem malitiam contra proximos in mente concipit, quanto ſolus pro omnibus videri innocentior quærit.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XIII.

CAPVT XVI.

2. RESPONDENS Iob dixit. *Audiui frequenter talia.* Electi quippè frequenter aliena mala quaſi ſua audiunt, & ab his eis crimen impingitur, à quibus crimina impincta perpetrantur. Hac enim reſponſione beatus Iob illud Eccleſiæ tempus ſignificat, quo oppreſſa ab aduerſariis temporali eorum potentia, quaſi deiecta creditur. Vnde ſequitur. *Conſolatores oneroſi omnes vos.* Siue enim hæretici ſeu praui quilibet, cùm laborare bonos in aduerſitate conſpiciunt, in eo quod eos conſolari appetunt, mala eis perſuadere conantur. Vnde non immeritò bonorum mentibus oneroſa fit eorum conſolatio, quia inter verba dulcedinis, virus propinare cupiunt erroris. Sequitur.

Digitized by Google

Numquid habebunt finem verba ventoſa? Ventoſa 3.
enim verba ſunt, quæ inflationi tēporali potius
quàm rectitudini ſeruiunt. Sæpè autem mali
etiam bona dicunt, ſed quia non benè dicunt,
ventoſa verba proferunt. Nam dicta eorum etſi
quando ſana ſunt per ſententiam, inflata tamen
ſunt per elationem. Sequitur. *Aut aliquid tibi mo-
leſtum eſt ſi loquaris?* Mali viri cum aliis ſimilibus
ſibi cōuitioſa verba proferunt, eo citiùs obmu-
teſcunt, quod de ſe talia mox audiunt, qualia
ſuis auditoribus dicunt. Cùm autē bonos viros
per vitioſa verba jaculantur, nihil eis moleſtiæ
ex conuitio naſcitur, quia contra tacentes lo-
quuntur; nec compellunt audire quod ſunt,
quia iuſti conuitia non reddunt, etiam dum co-
guntur audire quod non ſunt. Sequitur.

Poteram & ego ſimilia veſtri loqui. Narrat iuſtus 4.
quid facere poterit, ſed ne iuſtitiā deſerat, quod
facere poterat declinat. Sequitur.

Atque vtinam eſſet anima veſtra pro anima mea! Con- 5.
ſolarer & ego vos ſermonibus meis, & mouerem caput
meum ſuper vos. Roborarem vos ore meo, & mouerem 6.
labia quaſi parcens vobis. Aliquando neceſſe eſt vt
prauis mentib. quæ humana prædicatione cor-
rigi nequeūt, diuina flagella optari benignè de-
beant. Quod cum magno fit amoris ſtudio, vi-
delicet non errantis pœna, ſed correptio quæ-
ritur, & oratio potius quàm maledictio eſſe
monſtratur. Notandum quod non ait. Eſſet
anima mea pro anima veſtra, ſed, *Vtinam eſſet*
anima veſtra, pro anima mea. Quia profectò ſibi
malediceret, ſi ſe illis ſimilem fieri optaret, illis

Digitized by Google

verò meliora voluit quos ſibi fieri ſimiles quæſiuit. Conſolamur verò prauos in flagello conſtitutos, cùm de exteriori percuſſione interiorem in eis conualeſcere ſalutem indicamus. Caput etiam mouemus, cùm mentem, quæ principale noſtrum eſt, ad compaſſionem inflectimus, eoſque inter flagella roboramus, cùm doloris eorum vim verbis mitibus lenimus. Sunt namque nonnulli, qui dum interna neſciunt, de malis exterioribus deſperabiliter affliguntur. Quod verò non ait, parcens, ſed *quaſi parcens vobis*, nequaquam hoc negligenter prætereundum puto, quia ſancta Eccleſia diſciplinæ vigorem cum permixtione manſuetudinis ſeruans, aliquando malis, & quaſi parcens, parcit; aliquando verò & quaſi non parcens, parcit. Sancta ergo Eccleſia cùm prædicatores ſuos quædam facta malorum ſub diſpenſatione inuectionis increpat, labia quaſi parcens mouet, ſed tamen parcendo non parcit, quia ab inuectione culpæ generaliter non tacet, quæ ſpecialiter tacet. Sequitur.

7. *Sed quid agam? Si locutus fuero, non quieſcit dolor meus, & ſi tacuero, non recedit à me.* Hoc perſonæ beati Iob qualiter congruat, nullus ignorat; ſed ſi ad ſanctæ Eccleſiæ typum trahatur, hæc & cùm loquitur dolor minimè quieſcit, quando locutione ſua peruerſos minimè corrigi conſpicit, & cùm tacet dolor minimè recedit, quia etſi auerſata conticuerit, hoc ipſum amplius quod tacet gemit, quia ſe tacente peruerſorum culpas excreſcere conſpicit. Sequitur.

Nunc autem oppreſſit me dolor meus. Dolore ſuo 8.
ſancta Eccleſia premitur, quando in malitia ſua creſcere peruerſos intuetur. Et quia dum praui creſcunt, etiã infirmi qui in ea ſunt, ad ſequenda ſtudia prauitatis irritantur, rectè additur. *Et ad nihilum redacti ſunt omnes artus mei.* Sicut enim per oſſa fortes, ſic per artus infirmi quique deſignari ſolent. Membra ergo Eccleſiæ ad nihilum rediguntur, quando ex imitatione prauorum in hoc mundo creſcentium, infirmi quique deteriùs informantur. Videntes etenim malorum fœlicitatem, ſæpè & ab ipſo fidei ſtatu dilabuntur. Benè autem dicitur. *Nunc autem*, quia videlicet tempus doloris Eccleſiæ modo eſt, & tempus gaudij poſtmodum ſequitur. Sequitur.

Et rugæ meæ teſtimonium dicunt contra me. 9.
Quid per rugas, niſi duplicitas deſignatur? Rugæ itaque ſunt ſanctæ Eccleſiæ omnes qui in ea dupliciter viuunt, qui fidem vocibus clamant, operibus denegant. Has autem rugas in electis ſuis Eccleſia ſancta non habet, quia videlicet neſciunt aliud foras oſtendere, & intus aliud habere. Vnde rectè egregius prædicator dicit. *Vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam non habentem maculam aut rugam.* Ac ſi ergo dicat. Ipſi inſequendo increpant, qui nunc in meo corpore poſiti, duplicitatis ſuæ in ſe malitiam non emendant. Sequitur. *Et ſuſcitatur falſiloquus aduerſus faciem meam contradicens mihi.* Etiam pacis ſuæ tempore ſancta Eccleſia falſiloquum patitur, dum ſunt in ea multi qui de æternitatis promiſſione diffidunt, & tamen ſe fideles eſſe mentiuntur. Qui dum

Epheſ. 5. 27.

Digitized by Google

prædicationi eius apertè contradicere non præſumunt, falſiloquum non contra faciem, ſed quaſi poſt dorſum patitur. Sed cùm tempus malitiæ eruperit, is qui nunc metuens derogat, ad contradicendum ante faciẽ venit, quia verbis veræ fidei apertis vocibus obſiſtit. Sequitur.

10. *Colligit furorem ſuum in me.* Habet nunc diabolus contra ſanctam Eccleſiam furorem, ſed ſparſus furor eius eſt, quia occultæ ſunt eius tentationes quas per ſingulos mouet. Cùm verò contra eam aperta perſecutione eruperit, furorẽ ſuum in ea colligit, quia in afflictione illius tota ſe intentione conſtringit. Sequitur. *Et cõminans mihi, infremuit contra me dentib. ſuis.* De quo & ſubditur. *Hoſtis meus terribilibus oculis me intuitus eſt.* Ille quippè antiquus hoſtis contra hanc dentibus fremit, eamq; terribilibus oculis intuetur, quia per alios crudelia exercet, & per alios quæ exerceat prouidet. Dentes namq; huius hoſtis ſunt bonorum perſecutores atq; carnifices, qui eius membra laniant, dum electos illius ſuis perſecutionibus affligunt. Oculi vero huius hoſtis ſunt hi qui contra eam prouident mala quæ fiant, ſuiſque conſiliis perſecutorum eius crudelitatem inflammant. Antiquus ergo aduerſarius fremit contra eam dentibus ſuis, dum per crudeles reprobos in ea inſequitur vitam bonorum. Intuetur eam *terribilibus oculis*, quia prauorum cõſiliis non ceſſat mala exquirere, in quib. hanc ſemper deteriùs affligat. Sequitur.

11. *Aperuerunt ſuper me ora ſua exprobrantes.* Ora ſua reprobi exprobrantes aperiunt, cùm & erroris ſui mala prædicare non metuunt, & prædica-

mentis rectæ fidei inuident. Sequitur. *Percuſſerunt maxillam meam, ſatiati ſunt pœnis meis.* Maxilla quippè Eccleſiæ ſancti prædicatores ſunt, ſicut ſub Iudaææ ſpecie per Hieremiã dicitur. *Plorans plorauit in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius.* *Thren. 1.2.*
Maxillam quippè peruerſi feriunt, cùm bonos prædicatores inſequuntur, & tunc reprobi grande aliquid feciſſe æſtimant, cùm vitam prædicatorum necant. Illa quippè pœna eos ſatiat, quæ mentem Eccleſiæ præcipuè caſtigat. Sequitur.

Concluſit me Deus apud iniquum, & in manus impiorum me tradidit. 12.
Electorum populus apud iniquum concluditur, cùm eius caro antiqui hoſtis perſecutionibus temporaliter datur. Qui non ſpiritui, ſed manibus traditur impiorum, quia quo hunc in mente capere nequeunt, eo contra carnem illius crudelius inardeſcunt. Sequitur.

Ego ille quondam opulentus, repentè contritus ſum. 13.
In eo quod ſe repentè contritum aſſeruit, infirmorum mentem improuidam deſignauit. Qui dum mala quæ vẽtura ſunt præuidere neſciunt, tanto eis grauiora fiunt, quanto & ab eis inopinata tolerantur; firmis autem mentibus repentè aduerſa non veniunt, quia priuſquam veniant, præuidentur. Quod tamen nunc quoque ſancta Eccleſia in quibuſdam retrolatentibus patitur, qui poſt doctrinæ opulẽtiam, ſubitis aliquando vitiis conteruntur, vt ſic in quibuſdam malis corruant, ac ſi verbi pabulum numquã habuiſſent. Sequitur. *Tenuit ceruicẽ meam, confregit me, & poſuit quaſi in ſignum.* Sicut in malis ceruix ſuper-

biam, ſic in bonis libertatem erectionémq; ſignificat. Et quia perſecutionis tempore infirmi quidam vera quæ ſentiunt prædicare liberè non præſumunt, rectè de hoc hoſte dicitur. *Tenuit ceruicem meam, confregit.* Fortaſſe autē hi ceruicis appellatione ſignati ſunt, qui pacis eius tēpore plus quàm decet, eriguntur; & ſub occaſione defendendæ rectitudinis, vitio deſeruiunt elationis. Qui perſecutionis tempore, idcirco aduerſa plus ſentiunt, quia de proſperis extolluntur. Conſtat nimirum quia idcirco ſignum ponitur vt ſagittarũ emiſſione feriatur. Fidelis autem populus in ſignum hoſti ſuo eſt poſitus, quia eum ſemper ſuis ictibus impetit, eumque ſuis perſecutionibus affligit. Qui enim in hac vita aſſidua mala tolerat, velut in ſigno poſitus excipit facientes. Sequitur.

14. *Circumdedit me lanceis ſuis, conuulnerauit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra viſcera mea.* Hæc iuxta literam B. Iob congrui * poſſe videbantur per hoc quod dicitur. *Circumdedit me lanceis ſuis*, niſi ſubderet quod eo ſcriptum minimè legitur. *Effudit in terra viſcera mea.* Ex qua re neceſſe eſt, vt dum hoc iuxta literam inuenire non poſſumus, ea quę in verbis eius ſecundum hiſtoriam ſonant, iuxta ſpiritum requiramus. Sancta Eccleſia lanceis ab hoſte ſuo circumdatur, quãdo in membris ſuis ab impugnatore callido tentationũ iaculis impetitur. Benè autem circumdare lanceis dicimus, quia antiquus hoſtis tentationis ſuæ vulnere ab omni parte nos impetit. *Conuulnerauit lumbos meos.* In lumbis quippè luxuria eſt. Vnde & is qui

* cõgruere.

Digitized by Google

cupiebat voluptatem libidinis à corde extinguere, prædicauit dicens. *Succincti lumbos mentis veſtræ.* 1. Pet. 1. 3.
Cùm ergo antiquus hoſtis fidelem populum ad luxuriam pertrahit, hunc proculdubiò in lumbis ferit. Vbi notandum quoque eſt, quod non ait, vulnerauit, ſed *conuulnerauit lumbos meos.* Sicut enim loqui aliquando vnius eſt, colloqui verò duorum, vel fortaſſe multorum: ſic antiquus hoſtis, quia nos ad culpam ſine noſtra voluntate non rapit, nequaquam lumbos noſtros vulnerare, ſed conuulnerare dicitur, quia hoc quod nobis ille malè ſuggerit, nos ſequentes ex voluntate propria implemus. Sequitur. *Non pepercit.* Ac ſi dicat. Non deſtitit. *Et effudit in terra viſcera mea.* Quid aliud ſanctæ Eccleſiæ viſcera debemus accipere, niſi eorum mentes, qui eius quædam in ſe myſteria continent, qui ad intima ſacramenta deſeruiunt? Sed antiquus aduerſarius cùm fideles quoſdam, qui interioribus Sacramentis deſeruire videbantur, ad ſecularia negotia pertrahit, eius proculdubiò viſcera in terram fundit. Sequitur.

Concidit me vulnere ſuper vulnus. In infirmis ſuis 15.
ſancta Eccleſia vulnere ſuper vulnus conciditur, quando peccatum peccato additur, vt culpa vehementiùs exaggeretur. Quem auaritia pertrahit ad rapinam, rapina ducit ad fallaciam, vt perpetrata culpa ex falſitate etiam defendatur, quid iſte, niſi ſuper vulnus conciſus eſt vulnere? Vnde quoque & per Prophetam dicitur. *Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, &* Oſea 4. 2.
adulterium inundauerunt, & ſanguis ſanguinem tetigit.

Digitized by Google

Sequitur. *Irruit in me quaſi gigas.* Facilè quippè inimico reſiſtitur, ſi non ei vel in multis, vel in vno diutiùs conſentiatur, ſin verò eius ſuaſionibus anima ſubeſſe conſuerit, quanto ſe ei crebriùs ſubijcit, tanto eum ſibi intolerabiliorem facit, vt ei reluctari non valeat. Sequitur.

16. *Saccum conſui ſuper cutem meam, & operui cinere carnem meam.* Quid in ſacco & in cinere, niſi pœnitentia? Quid in cute, & in carne, niſi peccatum carnis debet intelligi? Cùm ergo quidam poſt lapſum carnis ad pœnitentiam redeunt, quaſi ſaccus ſuper cutem conſuitur, & cinere caro cooperitur, quia culpa carnis per pœnitentiam tegitur, ne in diſtricti iudicis examine ad vltionem videatur. Sequitur.

17. *Facies mea intumuit fletu.* Facies quippè Eccleſiæ ſunt hi, qui in locis regiminum poſiti apparent primi, vt ex eorum ſpecie ſit honor fidelis populi, etiamſi quid in corpore latet deforme. Qui nimirum prælati plebibus plangunt culpas infirmantium, ſéque ſic de alienis lapſibus ac ſi de propriis affligunt. Sequitur. *Et palpebræ meæ caligauerunt.* Palpebræ enim rectè appellatæ ſunt, qui ad prouidenda pedum itinera vigilant. Sed cùm occulta Dei iudicia nec præpoſiti vigilantes intelligunt, palpebræ ſanctæ Eccleſiæ caligant. Sequitur.

18. *Hæc paſſus ſum abſque iniquitate manus meæ, dum haberem mundas ad Deum preces.* Abſque iniquitate

1.Pet.2 22. enim manus ſuæ pertulit, *qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus eſt in ore eius.* Et tamen dolorem crucis pro noſtra redemptione tolerauit.

Qui

Digitized by Google

Qui ſolus pro omnibus *mundas ad Deum preces* habuit, quia & in ipſo dolore paſſionis pro perſecutoribus orauit dicens. *Pater dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt.* Sequitur. Luc. 23. 34.

Terra ne operias ſanguinem meum, neque inueniat locum in te latendi clamor meus. 19. Peccanti homini dictum eſt. *Terra es, & in terram ibis.* Quæ ſcilicet Geneſ. 3. 19. terra Redemptoris noſtri ſanguinem non abſcondit, quia vnuſquiſque peccator redemptionis ſuæ pretium ſumens, confitetur ac laudat, & quibus volet proximus innoteſcit. Terra etiam eius ſanguinem non aperuit, quia ſancta Eccleſia redemptionis eius myſterium in cunctis iam mundi partibus prædicauit. Ipſe enim ſanguis redemptionis qui ſumitur, clamor eſt noſtri redemptoris. Vnde etiam Paulus dicit. *Et ſanguinis aſperſionem meliùs loquentem quàm Abel.* Heb. 12. 24. Locum enim latendi clamor eius in nobis inuenit, ſi hoc quod mens credit, lingua tacet. Sed ne in nobis clamor eius lateat, reſtat vt vnuſquiſque iuxta modulum ſuum viuificationis ſuæ myſterium proximis innoteſcat. Sequitur.

Ecce enim in cœlo teſtis meus, & conſcius meus in excelſis. 20. Cùm enim filius labefactaretur in terra, erat ei teſtis in cœlo. Teſtis quippè filij pater eſt, de quo ipſe in Euangelio dicit. *Et qui miſit me Pater, ipſe teſtimonium perhibuit de me.* Ioan. 5. 37. Qui rectè etiam *conſcius* dicitur, quia vna voluntate, vno cõſilio pater cum filio ſemper operatur. Quod fortaſſe etiam ad vocem eius corporis referri valet. Sancta namque Eccleſia idcirco aduerſa vitæ præſentis tolerat, vt hanc ſuperna gratia

Digitized by Google

ad præmia æterna perducat. Carnis ſuæ mortem deſpicit, quia reſurrectionis gloriæ intendit, & tranſitoria ſunt quæ patitur; perpetua quæ præſtolatur. De quibus nimirum bonis perpetuis dubietatem nõ habet, quia fidele iam teſtimonium redemptoris gloriam tenet. Qui rectè *cõſcius* dicitur, quia naturam noſtram non ſolùm creando nouit, ſed etiam aſſumendo. Scire enim eius eſt noſtra ſuſcepiſſe. Vnde etiã per Pſalmiſtam dicitur. *Ipſe enim ſcit figmentum*
Pſal.102.14 *noſtrum*. Quæ tamen vox cum beato Iob congruere nobis etiam ſingulis poteſt. Omnis enim qui ex eo quod agit, humanas laudes appetit, teſtem in terra quærit; qui autem de actibus ſuis omnipotenti Deo placere feſtinat, teſtem ſe habere in cœlo conſiderat. Sequitur.

21. *Verboſi amici mei, ad Deum ſtillat oculus meus.* Quid enim per oculum, niſi cordis intentio deſignatur? Sicut ſcriptum eſt. *Si fuerit oculus*
Luc.11.34. *tuus ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit.* Cùm ergo verboſi amici ſunt, id eſt cùm & ipſi derogant, qui in fide ſociantur, ad Deum neceſſe eſt vt oculus ſtillet, quatenus noſtra intentio tota in amoris intimi compunctione defluat. Sequitur.

22. *Atque vtinam ſic iudicaretur vir cum Deo, quomodo iudicatur filius hominis cum collega ſuo.* Peccatores quidem nos eſſe ſemper agnoſcimus, ſed tamen ſæpè in flagello poſiti, pro quo magis peccato flagellamur, ignoramus. Et nos ipſi ſubtili inquiſitione diſcutimus, vt ſi quomodo poſſumus cauſam perſecutionis noſtrę inueſtigare valeamus, quæ dum plerumque nos latet, fit nobis

Digitized by Google

oneri cæcitas noſtra, & de eo quod patimur plus dolemus. Quiſquis verò cum collega ſuo ad iudiciũ accedit, & quod ſentit, dicit; & quicquid contradicitur agnoſcit, & voluerit; pulſat & nouit vnde pulſatur. Qui enim diuina animaduerſione percutitur, dum nouit quidẽ quia vapulat, ſed cur vapulet ignorat, quaſi dicit ipſe quod ſentit, ſed quod contra ſe dicitur, neſcit quia ipſe quidẽ ingemiſcit in verbere, ſed Deus apertè non declarat, pro qua eum feriat vltione. Sequitur.

Ecce enim breues anni tranſeunt, & ſemitã per quam 23.
non reuertar, ambulo. Omne quod tranſit, breue eſt, etiamſi tardiùs terminari videatur. In mortis autem ſemita, per quam nõ reuertimur, ambulamus; non quod ad vitam carnis minimè reſurgendo reducimur, ſed quod ad labores huius vitæ mortalis vel ad conquirenda præmia laboribus iterum non venimus. Sequitur.

Spiritus meus attenuabitur. Attenuatur ſpiritus CAP. XVII.
timore iudicij, quia electorũ mẽtes quo am- 1.
plius extremo iudicio propinquare ſe ſentiunt, eo ad diſcutiendos ſemetipſos terribiliùs contremiſcunt, & ſi quas in ſe carnales cogitationes vnquam inueniunt, pœnitentiæ ardore conſumunt, nec cogitationes ſuas dilatari carnali voluptate permittunt. Sequitur. *Dies mei breuiabuntur, & ſolum mihi ſupereſt ſepulchrum.* Qui enim conſiderat qualis erit in morte, ſemper fit timidus in operatione, atque vnde in oculis ſuis iam quaſi non viuit, inde veraciter in oculis ſui conditoris viuit. Sequitur.

Non peccaui, & in amaritudinibus moratur oculus
2. *meus.* Ac ſi apertè dicat. Culpam non feci, & flagella ſuſcepi. Sed hac in re animum mouet, qui in multis ſe hiſtoriæ locis peccaſſe confitetur, qua ratione nunc peccaſſe ſe abnegat? Sed ad hæc ratio celeriter occurrit, quia nec tantum peccauit, vt flagella mereretur, nec tamen ſine peccato eſſe potuit. Redemptor etiam ad ereptionem noſtram veniens, & non peccauit, & amaritudinem pertulit, quia pœnam noſtræ culpæ ſine culpa ſuſcepit. Sequitur.

3. *Libera me, & pone me iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me.* Ipſe etenim non peccauit in cogitatione vel opere, ipſe in amaritudine moratus eſt per paſſionem, ipſe liberatus eſt per reſurrectionem. Ipſe iuxta patrem poſitus eſt per aſcenſionem, quia profectus in cœlum ſedet à dextris Dei. Et quia per aſcenſionis eius gloriam Iudæa in Diſcipulorum eius perſecutionem commota eſt, rectè nunc dicitur. *Et cuiuſuis manus pugnet contra me.* Sequitur.

4. *Cor eorum longè feciſti à diſciplina.* Si enim diſciplinæ cuſtodiam noſſent, nequaquam Redemptoris noſtri præcepta contemnerent. Ipſa eos carnis ſuæ mortalitas excitaſſet ad amorem vitæ immortalis. Hoc ipſum namque in hac vita corruptionis nos eſſe ſubiectos iam de flagello diſciplinæ eſt. Æſtu enim & frigore, fame, ſitique turbari, morbis affici, quãdoque etiam extingui, quid ſunt hæc alia quàm flagella peccati? Neque hoc ita dicitur, ac ſi omnipotens & miſericors Deus longè cor hominis à diſciplina

Digitized by Google

faciat, ſed quod ſponte lapſum ibi remanere vbi cecidit iudicando permittat. Sequitur. *Propterea non exaltabuntur.* Quia dum infimis voluptatibus dimiſſi terrena bona ſemper deſiderant, cor ad ſuperna gaudia numquam leuant. Exaltarentur quippè ſi mentem ad ſpem patriæ cœleſtis erigerent. Sed qui per diſciplinam cuſtodire vitam minimè ſtudent, ſemper per deſideria in imis iacent. Sequitur.

Prædam pollicetur ſocijs, & oculi filiorum deficient. 5.
Poſtquam de multitudine iniquorum, id eſt de antiqui hoſtis corpore beatus Iob ſententiam protulit, mox ad ipſum eorum principem, id eſt caput omnium perditorum ſententiam vertit, atq; à plurali numero ad ſingularem redit. Peruerſus itaque iſte auctor erroris prædam ſocijs pollicetur, quia malignis ſpiritibus prauorum mittit animas, in eorum fine rapiendas. *Et oculi filiorum eius deficient.* Quia dum intentiones hominum ad ſola terrena ſperanda excitat, hoc illos amare facit, quod diu tenere non poſſint. Poſſunt quoque & per ſocios fortaſſe intelligi crudeliſſimi quique & omni malitia iam repleti. Per filios verò hi qui adhuc deceptoris promiſſionibus illuſi, augendæ prauitati nutriuntur. Sed *oculi filiorum* eius *deficient*, quia prauorum intentiones cadunt. Sequitur.

Poſuit me quaſi in prouerbium vulgi, & exemplum 6.
ſuum coram eis. Hæc beatus Iob dicat ex ſe, dicat ex vocibus omnium electorum. Omnis quippè qui flagello percutitur, quaſi in prouerbiũ ponitur vulgi, quia ſtultus quiſque dum cuiquam maledicere appetit, ex illius ſimilitudine male-

dictionem ſumit, quem tēporaliter percuſſum videt, eamque pœnā ſuo optat aduerſario, quam eueniſſe conſpicit iuſto: ſicque fit vt non rectè ſapientibus in exemplum deducatur rectus. Sequitur.

7. *Caligauit ad indignationem oculus meus, & membra mea quaſi in nihilum ſunt redacta.* Ad indignationem oculus caligat, quando ipſi quoque qui in dominico corpore, id eſt in Eccleſia, lumen veritatis habent, dum ſe diutiùs deſpici ac dedignari conſpiciunt, de occulti iudicij admiratione turbantur, & ſecretum Dei penetrare nequeunt, cur præualere peruerſi contra bonorum innocentiam permittantur. Membrorum quippè nomine, teneritudo infirmorum exprimitur, qui dum peruerſos proſpiciunt florere, iuſtoſque cruciari, ad hoc nonnumquam perueniunt, vt ſe bona vel inchoaſſe pœniteant. Sequitur.

8. *Stupebant ſuper hoc, & innocens contra hypocritam ſuſcitabatur.* Hoc loco innocens necdum perfectus iuſtus accipitur, qui bona adhuc inchoans, etſi nocere alijs non nouit, perfecta tamen ipſe agere nequaquam valet. Succenditur verò contra hypocritam innocens, dum gloriæ ſimulatoris inuidet, etiam qui nulli nocere ſolet. Sin verò hoc in loco innocens quilibet perfectus in bono accipitur, contra hypocritam innocens ſuſcitatur, quando & florere conſpicit, & tamen cum ſuo eum flore contemnit. Sequitur.

9. *Et tenebit iuſtus viam ſuam, & mundis manibus addet fortitudinē.* Cōſiderato quippè hypocrita, iu-

ſtus viam ſuam tenet, quia dũ illum ex peruerſa voluntate obtinere ea quę mundi ſunt, intuetur: ipſe ad amorem cœleſtium robuſtiùs ſtringitur, ſciens quia bonis deſideriis præmia æterna non deerunt, dum & prauis & duplicibus cordibus bona temporalia non negantur. Qua ex re *mundis* quoque *manibus addet fortitudinem*, quia conſpiciens peruerſos obtinere terrenam gloriam, bona opera ſua prouehit ad perfectionem, & tanto altiùs temporalia deſpicit, quanto hæc etiam malis abundare cernit. Sequitur.

Igitur vos omnes conuertimini & venite. Quæ vi- 10.
delicet exhortationis verba, propriè ad electos format, quos ad æternitatem vocat. Qui duobus modis inuitantur, ſcilicet vt & conuertantur & veniant. Conuertantur nimirum fide, veniant opere. Vel certè conuertantur deſerendo mala, & veniant bona faciendo, ſicut ſcriptum eſt. *Declina à malo & fac bonum.* Se- Pſal. 36. 27.
quitur. *Et non inueni in vobis vllam ſapientiam.* Quid eſt enim quod eos ad ſapientiam vocat, & tamen optat ne illos ſapientes inueniat, niſi quod ad veram ſapientiam venire non poſſunt, qui falſæ ſuæ ſapientiæ fiducia decipiuntur? De quibus ſcriptum eſt. *Væ vobis qui ſapientes eſtis in oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis prudentes.* Eſa. 5. 21.
Sequitur.

Dies mei tranſierunt, cogitationes meæ diſſipatæ 11.
ſunt, torquentes cor meum. Sancta electorum Eccleſia per diurna & nocturna tempora conſpicit vitæ ſuæ ſpatia tranſire, quia noctem in aduerſitatibus, diẽ verò in proſperitatibus habere

conſueuit. Quaſi enim lux ei oritur ex tranquillitate pacis, & nox ex dolore perſecutionis. Sed cùm poſt quietis otia, ad excreſcentes contra ſe perſecutiones laboremq; redit, dies ſuos tranſiſſe teſtatur. In quibus tamen diebus ſolet tanto grauioribus curis premi, quanto à ſe ipſa trãquillitate pacis ſubtiliores à iudice rationes excogitat exquiri. Sed dum bonis mentibus tẽporalis fœlicitas tranſit, etiam cura eis terrenæ diſpenſationis ſubtrahitur, quæ eos in cogitationibus torquere videbatur. Sequitur.

12. *Noctem verterunt in diem.* Diſſipatę etenim cogitationes noctem in diem vertũt, quia nonnumquam iuſtis amplius placet ex aduerſitate mala perpeti, quàm ex proſperitate terrenæ diſpenſationis cura fatigari. Sequitur. *Et rurſum poſt tenebras ſpero lucem.* Lux enim poſt tenebras ſperatur, quia vel poſt noctem vitæ præſentis æternum lumen percipitur, vel ita hîc aduerſitas atque proſperitas alternat, vt ſibi ſuccedere viciſſim non deſinant. Vnde fit, vt & in luce nox in ſuſpicione ſit, & nocte lux in præſumptione, ſicut ſcriptum eſt. *In die bonorum ne immemor ſis*
Eccl. 11. 27. *malorum, & in die malorum ne immemor ſis bonorum.* Sequitur.

13. *Si ſuſtinuero, infernus domus mea eſt, in tenebris ſtraui lectulum meum.* Priores etenim ſancti & ſuſtinere aduerſa poterant, & tamen corporibus educti adhuc ab inferni locis liberari non poterant, quia necdum venerat qui illuc ſine culpa deſcenderet, vt eos qui ibi ex culpa te-

nebantur, liberaret. Tunc verò homo ſuum lectulum in tenebris ſtrauit, quando lucem iuſtitiæ perſuaſori callido conſentiendo deſeruit, & quia in ipſis inferni locis iuſtorum quoque animæ ſine tormento tenebantur, vt & pro originali culpa adhuc illuc deſcenderent, & tamen ex proprijs actibus ſupplicium non haberent. Quaſi in tenebris lectulum ſtrauiſſe eſt, in inferno ſibi requiem præparaſſe. Graue enim tædium electis fuit poſt ſolutionem carnis, adhuc ſpeciem non videre creatoris. Quod tædium non immerito beatus Iob tenebras vocat. Sequitur.

Putredini dixi, Pater meus es, mater mea, & ſoror 14.
mea vermibus. Quid eſt quod dixit putredini, *Pater meus es*, niſi quod omnis homo ab origine iam viciata deſcendit? Vnde & additur. *Mater mea, & ſoror mea vermibus.* Quia videlicet, & ab ipſa putredine, & cum ipſa venimus in hūc mūdum. Quantum enim ad materiam corruptibilis carnis, mater noſtra ac ſoror vermes ſunt, quia & de putredine proceſſimus, & cum putredine venimus quā portamus. Quod ſi intelligi ſpiritaliter poteſt, & mater natura, & conſuetudo non immerito ſoror vocatur, quia ab illa cum iſta ſumus. Quæ videlicet mater & ſoror vermes ſunt, quia ex natura corruptibili, & conſuetudine peruerſa cogimur, vt quaſi quibuſdam vermibus, ſic inquietis cogitationibus in mente fatigemur. Carnis enim natura viciata, & conſuetudo peruerſa, quia innumeras curas in corde infirmitatis noſtrę generant, benè ma-

Digitized by Google

ter & ſoror vermes vocantur, Mordent enim animum curæ dum inquietant. Sequitur.

15. *Vbi eſt ergo nunc præſtolatio mea?* Quæ eſſe potuit præſtolatio iuſtorum, niſi iuſtus & iuſtificans Deus, qui ad pœnas humani generis ſponte deſcenderit, vt captiuos mortis iuſtitiæ ſuæ virtute liberaret? Huius enim præſentiam minimè ceſſabant intenta cogitatione præſtolari, quam quandoque eſſe venturam nouerant, ſed venire citiùs quærebant. Sequitur. *Et patientiam meam quis conſiderat?* Expreſſit deſiderium quo feſtinat in carne poſitus redimi, & ab inferis ad ſuperna reuocari. Et quidem paucorum hominum iſta fuit perpendere, vt ſcirent de præſentis vitæ laboribus, vel de ſubſequenti poſt mortem dilectione cogitare. Quod vtrumque iuſti ante aduentum redemptoris noſtri ſe perpeti dolebant. Vnde rectè dicitur. *Et patientiam meam quis conſiderat?* Et quidem non deeſt qui patientiam conſideret, ſed cùm citius non exaudit, quaſi minùs conſiderari dicitur Deus. Ipſa enim humani generis quæ venit in fine mundi Dei redemptio, ab his qui à mundi initio præceſſerunt tardè credebatur, quia longo temporis ſpacio à cœleſtium remuneratione diſiuncti ſunt, Veritate atteſtante,
Luc. 10. 24. quæ ait. *Multi prophetæ & reges voluerunt videre quæ videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt.* Sequitur.

16. *In profundiſſimum infernum deſcendent omnia mea.* Cùm conſtet quod apud inferos iuſti

non in locis pœnalibus, ſed in ſuperiori quietis ſinu tenerentur, magna nobis oboritur quæſtio, quidnam ſit quod beatus Iob aſſerit dicens. *In profundiſsimum infernum deſcendent omnia mea.* Si itaque quantum à celſitudine cœli aër iſte caligoſus infernus eſt, quantum ad eiuſdem aëris altitudinem terra inferiùs iacet, & infernus intelligi & profundus poteſt: quantum verò ad eiuſdem altitudinem terrę, & illa loca inferi, quæ ſuperiora ſunt alijs receptaculis, inferni profũdiſſimi appellatione ſignantur, quod aër cœlo, terra ad aëra, hoc ille eſt ſuperior infernorum ſinus ad terram. Sed mirum valde eſt quod adiungit, *Deſcendent omnia mea.* Cùm enim ſola anima mea deſcenſura eſſet ad inferni loca, quid eſt quod vir ſanctus illuc perhibet omnia ſua deſcendere, niſi quod ibi ſe eſſe totum videt, vbi pondus ſuæ remunerationis intelligit? Quia hoc quod ex ſe inſenſibile in terra deſerit, quouſque ad incorruptionem reſurrectionis redeat, ſe eſſe non ſentit. Vel certè in infernum eius omnia deſcendunt, quia laborum omnium retributio adhuc in ſola inferni quiete recipi præſtolabatur, & quaſi illuc deſcendit omne quod egit, quia ibi quietẽ retributionis ſuæ ex omnibus inuenit. Seq. *Putaſne ſaltim ibi erit requies mihi?* In quibus nimirum verbis, & innoteſcit quod deſiderat; & tamen ſe eſſe adhuc de ſuſcipienda requie dubiũ deſignat, ne cuius ſancta opera tot flagella ſecuta ſunt, occulto iudicio ſuperni iudicis poſt flagella tẽporalia etiam manſura tormenta ſequerentur.

Digitized by Google

Qua in re cum magno nobis timore penſandum eſt, quis noſtrûm iam de requie æterna ſecurus ſit, ſi & ea adhuc & ille trepidat, cuius virtutis præconia & ipſe iudex qui pertulit clamat. *Si enim iuſtus vix ſaluabitur, impius & peccator vbi parebit?*

1. Pet. 4. 18.

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob
LIBER XIIII.

RESPONDENS *autem Baldath Suithes dixit.* * *Intellige prius & ſic loquamur.* Omnes hæretici ſanctam Eccleſiam in quibus incognitis ſperbire putant, quædam verò nec intelligere ſuſpicantur. Sequitur.

*Vſque ad quē finem verba iactabilia. Intelligit prius. &c. CA. XVIII.

Quare reputati ſumus vt iumenta, & ſorduimus coram te? Humanæ mentis eſt proprium hoc ſibi fieri ſuſpicari quod facit. Arbitrantur enim ſe deſpici, quia bonorum mores deſpicere conſueuerunt. Et quia in his quæ comprehendi valent ratione contra hæreticos, oſtendit Eccleſia rationabile non eſſe quod aſtruunt, æſtimari ſe ab eius iudicio velut iumenta ſuſpicantur. Sequitur. 1. 2. 3.

Qui perdis animam in furore tuo. Hæretici vel zelum rectitudinis vel ſpiritalem gratiam ſanctæ 4.

prædicationis,nõ virtutis põdus,ſed inſaniã furoris exiſtimãt,quo furore videlicet perire fideliũ animas arbitrãtur. Seq. *Nũquid propter te derelinquetur terra?* Quid ergo eſt dicere,*nũquid propter te derelinquetur terra*,niſi hoc quod ſæpè fidelibus dicunt,quia ſi hoc eſt verũ quòd vos dicitis,omnis terra derelicta,quã iam præ multitudine nos tenemus. Seq. *Et trãsferentur rupes de loco ſuo*.Hæretici rupes vocãt eos quos ſublimib⁹ in humano genere excedere ſenſibus æſtimãt,quos profectò doctores ſe habere gloriantur. Cùm verò sãcta ecclesia peruerſos quoſq; prędicatores intra ſinũ fidei rectæ colligere ſtuderet,quid aliud quã de locis propriis mouet, vt intra eam recta ſentiẽtes iaceant humiliter,qui in peruerſis ſuis sẽſibus prius rigidi ſtabãt?Sed hoc fieri hęretici omnino cõtradicũt, & propter vocẽ eius rupes de loco proprio transferri renitũtur. Sequitur.

5. *Nonne lux impij extinguetur, nec ſplendebit flamma ignis eius?* Hæc ſi in præſentis vitæ diffinitione denuntiat,fallitur; quia plerũque & impijs ineſſe lumen proſperitatis cernitur, & pios tenebræ ignobilitatis & paupertatis abſcõdunt. Sin verò ad hoc ei⁹ ſermo dirigitur, vt oſtẽdat quid impij in ſuo fine patiantur, veraciter dicitur. *Nonne lux impij extinguetur?* Omnis nãque impius habet flammam ignis proprij, quẽ in corde ſuo ex feruore deſideriorum temporalium accẽdit, ſed non ſplendebat *flamma ignis eius*, cùm in die exitûs omnis exterior decor ſubtrahitur,& ſolo ſuo intrinſecus ardore concrematur. Flãma ergò ab igne ſubtrahitur, cùm gloria exterior ab æterno eius ardore ſeparatur. Habent etiam & iuſti flammam ignis ſui, ſed nimirũ quæ reſplẽ-

deat, quia videlicet eorũ deſideria in bonis operibus lucẽt. Seq. *Lux obtenebreſcit in tabernaculo ipſius.* Si plerũq; tenebras triſtitiam, non immerito lucẽ accipere gaudiũ debemus. Lux ergo in tabernaculo illius obtenebreſcit, quia in ei⁹ cõſciẽtia quam malè inhabitat gaudium, quod de tẽporalibus rebus fuerat, deficit. Seq. *Et lucerna quæ ſupereſt extinguetur.* Vt enim de vſu multorum loquar, lucerna lumẽ in teſta eſt, lumen verò in teſta eſt, gaudiũ in carne. *Lucerna* ergo *quę ſuper eũ eſt extinguetur*, quia cũ malorum ſuorũ retributio impiũ ſequitur, in eius mẽte gaudiũ carnale diſſipatur. Sic enim iniquorũ mẽtẽ terrena gaudia poſſident, vt ſuper ipſam ſint, nõ apud ipſã. Seq.

Arctabũtur greſſus virtutis eius. Nunc enim quaſi 7.
virtutis ſuæ greſſus exerit, quotiens poteſtatis ſuæ violẽtias exercet. Sed *greſſus virtutis eius arctabũtur*, quia vires malitiæ illius quas nũc in voluptatib⁹ ſuis exhibet poſtmodũ pœna cõſtringit. Sequ. *Et præcipitabit eum conſiliũ ſuum.* Habet nunc cõſiliũ omnis iniquus pręſẽtia appetere, æterna deſperare, iniuſta agere, iuſta deridere. Sed cùm iudex iuſtorũ iniuſtorũq; venerit, ſuo vnuſquiſque impius conſilio præcipitatur, quia per hoc quod hic elegit appetere, prauis cogitationibus in æterni ſupplicij tenebras mergitur. quẽ enim hic gloria temporalis extollit, illũ illic ſine termino pœna premit. Sequitur. *Immiſit enim in rete*
pedẽ ſuũ, & in maculis eius ambulat. Qui pedes in re- 8.
te mittit, nõ cũ voluerit, eijcit; ſic qui in peccatis ſe deijcit, nõ mox vt voluerit ſurgit, & qui in maculis retis ambulat, greſſus ſuos ambulãdo implicat, & cùm expediri ad ambulãdũ nititur, ne ambulet obligatur. Sæpè namque contingit

Digitized by Google

vt quis huius mundi delectatione perſuaſus in eo ad honoris gloriam pertingat, & plerumque habita vileſcunt, percipiendo diſcit quàm ſit vile quod expetijt. Vnde reuocatus ad mētem, exquirit qualiter ſine culpa fugiat, quod ſe conſpicit eſſe adeptum. Sed ipſa eum dignitas quæ implicauit, tenet; & ſine culpis alijs fugere non valet hoc, vbi ſine culpa peruenit. Sequitur.

9. *Tenebitur plāta illius laqueo*. Quia videlicet ſtringitur funis in peccati laqueo, & quia hoſtis generis humani cùm vniuſcuiuſque vitam in culpa diligat, ad eius mortem anxius anhelat. Sequitur. *Exardeſcet contra eum ſitis*. Antiquus quippe noſter inimicus, cùm in peccato vitam illaqueat, ſitit, vt mortem peccatoris bibat. Quod tamen & aliter intelligi poteſt. Nam peruerſa mens cùm in peccato ſe veniſſe conſpicit, quadam cogitationis ſuperficie euadere peccati laqueos quęrit. Sed vel terrores vel opprobria hominū timens, eligit in æternū mori, quàm ad tēpus aliquid aduerſitatis perpeti. Vnde ſe totū vitijs deſerit, quibus iam ſemel obligatum ſentit. Cuius ergo vſque ad finem vita in culpa cōſtringitur, eius planta laqueo tenetur. In cuius quippè animo contra eum ſitis exardeſcit, quia quo agere peruerſè conſueuit, eo ad ebibenda mala vehemēter accēditur. Impio quippè ſitire eſt, huiùs mūdi bona cōcupiſcere. Seq.

10. *Abſcondita eſt in terra pedica eius, & decipula illius ſuper ſemitam.* In terra pedica abſconditur, cùm culpa ſub terrenis occultatur. Inimicus quippè inſidians oſtendit humanæ menti quid in terreno lucro appetat, & occultat peccati

peccati laqueum vnde eius animam ſtringit. Decipula verò à decipiendo vocata eſt, & tunc ab antiquo hoſte ſuper ſemitam decipula ponitur, quādo in actione huius mundi, quam mens appetit, peccati laqueus paratur. Quæ videlicet non facilè deciperet, ſi videri potuiſſet. Sic quippè decipula ponitur, vt dum eſca oſtenditur, nequaquam ipſa à tranſeunte videatur: quaſi eſca quippè in laqueo eſt lucrum cum culpa, & huius mundi proſperitas cum iniquitate. Ibi ergo inimicus decipulam ponit, vbi eſſe ſemitam mentis conſpicit, quia illic periculum deceptionis inſerit, vbi viam eſſe inuenerit propinquæ cogitationis. Et quia peruerſus homo, omne quod facit, etiam pati metuit, rectè ſequitur.

Vndique terrebunt eum formidines. Tales enim 11.
contra ſe omnes eſſe ſuſpicatur, qualia ipſe eſſe contra omnes nititur. Sequitur. *Et inuoluent pedes eius.* Praua itaque deſideria ad peſſimam actionē trahunt, & peſſima actio reſtringit in formidine. Quæ videlicet formido inuoluit pedes, ne in rectam exire valeant actionem, & ſæpè contingit, vt idcirco quiſque bonus eſſe metuat, ne hoc à prauis ipſe patiatur, quod ſe bonis feciſſe reminiſcitur; dumque hoc pati quod fecit, metuit: vndique territus, vndique ſuſpectus, quaſi pedes inuolutos habet. Sequitur.

Attenuet fame robur eius, & inedia inuadat coſtas eius. 12.
Scripturæ ſacræ more optare videtur quod futurum præuidet, ſcilicet non maledicentis animo, ſed prædicentis. Omnis itaque homo, quia ex anima & carne conſtat, quaſi ex robore & in-

firmitate compoſitus eſt. Robur ergo hominis, anima eſt rationalis, quæ impugnantibus vitiis reſiſtere per rationem valet. Ergo robur iniqui fame attenuatur, quia eius anima nulla interni cibi refectione paſcitur, de qua ſcilicet

Amos 8. 11. fame per Prophetam dicitur. *Emittam famem in terra, non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Dei.* Coſtæ ergo vniuſcuiuſque ſunt ſenſus animæ, qui latentes cogitationes muniunt. Inedia igitur inuadet coſtas, quando omni ſpirituali refectione ſubtracta, ſenſus mentis deficiunt, & cogitationes ſuas regere vel tueri non poſſunt. Sequitur.

13. *Deuoret pulchritudinem cutis eius, & conſumet brachia illius primogenita mors.* Pulchritudo cutis eſt gloria temporalis, quæ dum foris concupiſcitur, quaſi ſpecies in cute retinetur. Brachiorum verò nomine non incongruè opera deſignantur, quia corporale opus brachiis agitur: quid autem mors niſi peccatum eſt, quod ab interiori vita animam occidit? Si igitur peccatum mors, non incongruè primogenita mors ſuperbia valet intelligi, quia ſcriptum eſt.

Eccle.10.15. *Initium omnis peccati ſuperbia.* Pulchritudinem igitur cutis eius & brachia illius primogenita mors deuorat, quia iniqui gloriam vel operationem ſuperbia ſupplantat. Sequitur.

*Auellatur. * *Allenatur de tabernaculo ſuo fiducia eius, &*
14. *calcet ſuper eum quaſi rex, interitus.* Hoc loco interitus nomine ipſe hoſtis generis humani qui interitum intulit, deſignatur. Iſte itaque interitus, in die exitus quaſi rex ſuper impium calcat, quia quem prius blandis perſuaſionibus deci-

pit, ad extremum violentis niſibus ad ſupplicium rapit. Sin verò interitus nomine, non apertè Diabolus, ſed peccatum debet intelligi, ex quo contigit reprobos ad interitum trahi: talis nimirum interitus quaſi rex calcat mentem, cùm eam non reſiſtentem poſſidet. Non enim poteſt in hac vita homini poſito tentatio deeſſe peccati, ſed aliud eſt peccato tentanti reſiſtere, aliud dominanti ſeruire. Huius quippè de tabernaculo fiducia auellitur, quando peruerſus quiſque, qui multa ſibi ad votum in hac vita parauerat, repentina morte diſſipatur. Sequitur.

Habitent in tabernaculo ipſius ſocij eius qui non eſt. 15.
Id eſt in mente eius apoſtatæ Angeli per cogitationes nequiſſimas conuerſentur, eius videlicet ſocij, qui idcirco iam non eſt, quia ſumma eſſentia receſſit, & per hoc quotidie excreſcente defectu quaſi ad non eſſe tendit, quòd ſemel ab eo, qui verè eſt, cecidit. Sequitur. *Aſpergatur in tabernaculo eius ſulphur.* Sulphur quid aliud quàm fontium ignis eſt? Quod tamen ſic ignem nutrit, vt fœtorem grauiſſimum exhalet. Quid itaq; in ſulphure, niſi peccatũ carnis accipimus? Quod dum peruerſis cogitationibus quaſi quibuſdam fœtoribus mentẽ replet, æterna incendia præparat. Hoc ergo in tabernaculo iniqui ſulphur aſpergitur, quoties peruerſa delectatio carnis in eius mente dominatur. Sequitur.

Deorſum radices eius ſiccentur, ſurſum autem atteratur meſſis eius. Quid namque radicum nomine, 16.
quæ in occulto poſitæ * ſunt, & germen in apertum ferunt, niſi cogitationes accipimus? * ſitæ.

peruenit, quando eum ſua iniquitas in ſupplicia démergit, & locum ſuum quandoque inuenit tenebras, qui dum hic de falſa gauderet luce iuſtitiæ, locum tenebat alienum; Peruerſi enim in omni quod per ſimulationem faciunt, nomen gloriæ iuſtorum quaſi locum occupare alienum nituntur. Sequitur.

Cap. XIX. Reſpondens autem Iob dixit. *Vſquequo affligitis animam meam, & atteritis me ſermonibus?*
1. Sancti viri eloquia, vt ſæpè iam diximus, ali-
2. quando ex perſona propria, aliquando verò ex voce capitis, aliquando autem ex typo vniuerſalis Eccleſiæ ſentienda. Valdè ergo affligitur anima iuſtorum, quando illi contra bonos diſtrictas ſententias intorquent, qui benè viuere ignorant, & ex voce ſibi iuſtitiam vendicant, quam moribus impugnant. Atteruntur enim boni ſermonibus iniquorum, quando contra illi in verbis tument. Sequitur.

3. *En decies confudiſtis me*. Numeratis vicibus locutionum amicorum Iob, adhuc quinquies locutos eos eſſe cognoſcimus. Sed propter hoc quod ab eis quinquies increpationes audierat, quorum increpationibus quinquies ipſe reſpondit, decies ſe perhibet eſſe confuſum: quia & in eo grauiter laborauit quod fruſtra increpatus eſt, & in eo confuſionem pertulit, quod verba doctrinæ non audientibus dixit. Sin verò ad typum ſanctæ Eccleſiæ hæc verba referimus, liquet quod magnum eſt gaudium ſeruare Decalogi præcepta. Sed hanc peruerſi decies confundunt, quia per omne

Digitized by Google

quod peccant, prauis ſuis moribus Decalogi præcepta relinquunt. Sequitur. *Et non erubeſcitis opprimentes me?* Sunt nonnulli quos ad perpetrandam nequitiam oborta ſubitò malitia inuitat, ſed tamen humana verecundia reuocat, & plerumq; per hoc quod exteriùs erubeſcunt, ad interiora ſua redeunt, & contra ſe internum iudicium ſumunt. Et ſunt nonnulli, qui poſtquam Deum in mente contempſerint, multomagis humana iudicia ſpernunt. Hinc eſt enim quod de quibuſdam impudenti fronte peccantibus dictum eſt. *Et peccatum ſuum quaſi Sodoma prædicauerunt.* Plerumque enim tales ſunt aduerſarij ſanctæ Eccleſiæ, qui à perpetrandis malis, nec timore Domini, nec pudore hominum refrenantur. Sequitur. *Eſa. 3. 9.*

Nempe & ſi ignoraui, mecum erit ignorantia mea. Habent hoc hæretici proprium, vt de inani ſcientiæ ſuæ arrogantiâ inflentur, & rectè credentium ſimplicitatem ſæpè derideant, & nullius eſſe meriti vitam humilium ducant. At contra, ſancta Eccleſia in omni quod veraciter ſapit, ſenſum ſuum humiliter deprimit, ne ſcientia inſletur, ne inquiſitione occultorum tumeat, & perſcrutari aliqua quæ vltra vires ſunt illius præſumat. Vtiliùs etenim ſtudet neſcire, quæ perſcrutari non valet, quàm audacter diffinire quæ neſcit. Scriptum eſt quippè. *Sicut qui mel multum comedit, non eſt ei bonum, ſic qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimitur gloria.* Dulcedo etenim mellis, ſi pluſquam neceſſe eſt, ſumitur; vnde 4. *Prou. 25. 27*

Qua in re cum magno nobis timore penſandum eſt, quis noſtrûm iam de requie æterna ſecurus ſit, ſi & ea adhuc & ille trepidat, cuius virtutis præconia & ipſe iudex qui pertulit, clamat. *Si enim iuſtus vix ſaluabitur, impius & peccator vbi parebit?* 1.Pet.4.18.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XIIII.

R*ESPONDENS autem Baldath Suithes dixit.* **Intellige prius & ſic loquamur.* Omnes hæretici ſanctam Eccleſiam in quibus incognitis ſperbire putant, quædam verò nec intelligere ſuſpicantur. Sequitur.

*Vſque ad quē finem verba iactabilia. Intelligit prius, &c.

CA. XVIII.

Quare reputati ſumus vt iumenta, & ſorduimus co- 1.
ram te? Humanæ mentis eſt proprium hoc ſibi 2.
fieri ſuſpicari quod facit. Arbitrantur enim ſe 3.
deſpici, quia bonorum mores deſpicere conſueuerunt. Et quia in his quæ comprehendi valent ratione contra hæreticos, oſtendit Eccleſia rationabile non eſſe quod aſtruunt, æſtimari ſe ab eius iudicio velut iumenta ſuſpicantur. Sequitur.

Qui perdis animam in furore tuo. Hæretici vel ze- 4.
lum rectitudinis vel ſpiritalem gratiam ſanctæ

prædicationis,nõ virtutis põdus,ſed inſaniã furoris exiſtimãt,quo furore videlicet perire fideliũ animas arbitrãtur. Seq. *Nũquid propter te derelinquetur terra?* Quid ergo eſt dicere, *nũquid propter te derelinquetur terra*,niſi hoc quod ſæpè fidelibus dicunt,quia ſi hoc eſt verũ quòd vos dicitis,omnis terra derelicta,quã iam præ multitudine nos tenemus. Seq. *Et trãsferentur rupes de loco ſuo*.Hæretici rupes vocãt eos quos ſublimibꝰ in humano genere excedere ſenſibus æſtimãt,quos profectò doctores ſe habere gloriantur. Cùm verò sãcta Eccleſia peruerſos quoſq; prędicatores intra ſinũ fidei rectæ colligere ſtuderet,quid aliud quã de locis propriis mouet, vt intra eam recta ſentiẽtes iaceant humiliter,qui in peruerſis ſuis sẽſibus prius rigidi ſtabãt? Sed hoc fieri hęretici omnino cõtradicũt, & propter vocẽ eius rupes de loco proprio transferri renitũtur. Sequitur.

5. *Nonne lux impij extinguetur, nec ſplendebit flamma ignis eius?* Hæc ſi in præſentis vitæ diffinitione denuntiat,fallitur; quia plerũque & impijs ineſſe lumen proſperitatis cernitur, & pios tenebræ ignobilitatis & paupertatis abſcõdunt. Sin verò ad hoc eiꝰ ſermo dirigitur, vt oſtẽdat quid impij in ſuo fine patiantur, veraciter dicitur. *Nonne lux impij extinguetur?* Omnis nãque impius habet flammam ignis proprij, quẽ in corde ſuo ex feruore deſideriorum temporalium accẽdit, ſed non ſplendebat *flamma ignis eius*, cùm in die exitûs omnis exterior decor ſubtrahitur,& ſolo ſuo intrinſecus ardore concrematur. Flãma ergò ab igne ſubtrahitur, cùm gloria exterior ab æterno eius ardore ſeparatur. Habent etiam & iuſti flammam ignis ſui, ſed nimirũ quæ reſplẽ-

Digitized by Google

deat, quia videlicet eorũ deſideria in bonis operibus lucẽt. Seq. *Lux obtenebreſcit in tabernaculo ipſius.* Si plerũq; tenebras triſtitiam, non immerito lucẽ accipere gaudiũ debemus. Lux ergo in tabernaculo illius obtenebreſcit, quia in ei⁹ cõſciẽtia quam malè inhabitat gaudium, quod de tẽporalibus rebus fuerat, deficit. Seq. *Et lucerna quæ ſupereſt extinguetur.* Vt enim de vſu multorum loquar, lucerna lumẽ in teſta eſt, lumen verò in teſta eſt, gaudiũ in carne. *Lucerna* ergo *quę ſuper eũ eſt extinguetur*, quia cũ malorum ſuorũ retributio impiũ ſequitur, in eius mẽte gaudiũ carnale diſſipatur. Sic enim iniquorũ mẽtẽ terrena gaudia poſſident, vt ſuper ipſam ſint, nõ apud ipsã. Seq.

Arctabũtur greſſus virtutis eius. Nunc enim quaſi 7.
virtutis ſuæ greſſus exerit, quotiens poteſtatis ſuæ violẽtias exercet. Sed *greſſus virtutis eius arctabũtur*, quia vires malitiæ illius quas nũc in voluptatib⁹ ſuis exhibet poſtmodũ pœna cõſtringit. Sequ. *Et præcipitabit eum conſiliũ ſuum.* Habet nunc cõſiliũ omnis iniquus pręſẽtia appetere, æterna deſperare, iniuſta agere, iuſta deridere. Sed cùm iudex iuſtorũ iniuſtorũq; venerit, ſuo vnuſquiſque impius conſilio præcipitatur, quia per hoc quod hic elegit appetere, prauis cogitationibus in æterni ſupplicij tenebras mergitur. Quẽ enim hic gloria temporalis extollit, illũ illic ſine termino pœna premit. Sequitur. *Immiſit enim in rete*
pedẽ ſuũ, & in maculis eius ambulat. Qui pedes in re- 8.
te mittit, nõ cũ voluerit, eijcit; ſic qui in peccatis ſe deijcit, nõ mox vt voluerit ſurgit, & qui in maculis retis ambulat, greſſus ſuos ambulãdo implicat, & cùm expediri ad ambulãdũ nititur, ne ambulet obligatur. Sæpè namque contingit

Digitized by Google

vt quis huius mundi delectatione perſuaſus in eo ad honoris gloriam pertingat, & plerumque habita vileſcunt, percipiendo diſcit quàm ſit vile quod expetijt. Vnde reuocatus ad mētem, exquirit qualiter ſine culpa fugiat, quod ſe conſpicit eſſe adeptum. Sed ipſa eum dignitas quæ implicauit, tenet; & ſine culpis alijs fugere non valet hoc, vbi ſine culpa peruenit. Sequitur.

9. *Tenebitur plāta illius laqueo*. Quia videlicet ſtringitur funis in peccati laqueo, & quia hoſtis generis humani cùm vniuſcuiuſque vitam in culpa diligat, ad eius mortem anxius anhelat. Sequitur. *Exardeſcet contra eum ſitis*. Antiquus quippe noſter inimicus, cùm in peccato vitam illaqueat, ſitit, vt mortem peccatoris bibat. Quod tamen & aliter intelligi poteſt. Nam peruerſa mens cùm in peccato ſe veniſſe conſpicit, quadam cogitationis ſuperficie euadere peccati laqueos quęrit. Sed vel terrores vel opprobria hominū timens, eligit in æternū mori, quàm ad tēpus aliquid aduerſitatis perpeti. Vnde ſe totū vitijs deſerit, quibus iam ſemel obligatum ſentit. Cuius ergo vſque ad finem vita in culpa cōſtringitur, eius planta laqueo tenetur. In cuius quippè animo contra eum ſitis exardeſcit, quia quo agere peruerſè conſueuit, eo ad ebibenda mala vehemēter accēditur. Impio quippè ſitire eſt, huius mūdi bona cōcupiſcere. Seq.

10. *Abſcondita eſt in terra pedica eius, & decipula illius ſuper ſemitam*. In terra pedica abſconditur, cùm culpa ſub terrenis occultatur. Inimicus quippè inſidians oſtendit humanæ menti quid in terreno lucro appetat, & occultat peccati

peccati laqueum vnde eius animam ſtringit. Decipula verò à decipiendo vocata eſt, & tunc ab antiquo hoſte ſuper ſemitam decipula ponitur, quādo in actione huius mundi, quam mens appetit, peccati laqueus paratur. Quæ videlicet non facilè deciperet, ſi videri potuiſſet. Sic quippè decipula ponitur, vt dum eſca oſtenditur, nequaquam ipſa à tranſeunte videatur: quaſi eſca quippè in laqueo eſt lucrum cum culpa, & huius mundi proſperitas cum iniquitate. Ibi ergo inimicus decipulam ponit, vbi eſſe ſemitam mentis conſpicit, quia illic periculum deceptionis inſerit, vbi viam eſſe inuenerit propinquæ cogitationis. Et quia peruerſus homo, omne quod facit, etiam pati metuit, rectè ſequitur.

Vndique terrebunt eum formidines. Tales enim contra ſe omnes eſſe ſuſpicatur, qualia ipſe eſſe contra omnes nititur. Sequitur. *Et inuoluent pedes eius.* Praua itaque deſideria ad peſſimam actionē trahunt, & peſſima actio reſtringit in formidine. Quæ videlicet formido inuoluit pedes, ne in rectam exire valeant actionem, & ſæpè contingit, vt idcirco quiſque bonus eſſe metuat, ne hoc à prauis ipſe patiatur, quod ſe bonis feciſſe reminiſcitur; dumque hoc pati quod fecit, metuit: vndique territus, vndique ſuſpectus, quaſi pedes inuolutos habet. Sequitur. 11.

Attenuet fame robur eius, & inedia inuadat coſtas eius. 12. Scripturæ ſacræ more optare videtur quod futurum præuidet, ſcilicet non maledicentis animo, ſed prædicentis. Omnis itaque homo, quia ex anima & carne conſtat, quaſi ex robore & in-

firmitate compoſitus eſt. Robur ergo hominis, anima eſt rationalis, quæ impugnantibus vitiis reſiſtere per rationem valet. Ergo robur iniqui fame attenuatur, quia eius anima nulla interni cibi refectione paſcitur, de qua ſcilicet
Amos 8. 11. fame per Prophetam dicitur. *Emittam famem in terra, non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Dei*. Coſtæ ergo vniuſcuiuſque ſunt ſenſus animæ, qui latentes cogitationes muniunt. Inedia igitur inuadet coſtas, quando omni ſpirituali refectione ſubtracta, ſenſus mentis deficiunt, & cogitationes ſuas regere vel tueri non poſſunt. Sequitur.

13. *Deuoret pulchritudinem cutis eius, & conſumet brachia illius primogenita mors*. Pulchritudo cutis eſt gloria temporalis, quæ dum foris concupiſcitur, quaſi ſpecies in cute retinetur. Brachiorum verò nomine non incongruè opera deſignantur, quia corporale opus brachiis agitur: quid autem mors niſi peccatum eſt, quod ab interiori vita animam occidit? Si igitur peccatum mors, non incongruè primogenita mors ſuperbia valet intelligi, quia ſcriptum eſt.
Eccle.10.15. *Initium omnis peccati ſuperbia*. Pulchritudinem igitur cutis eius & brachia illius primogenita mors deuorat, quia iniqui gloriam vel operationem ſuperbia ſupplantat. Sequitur.

*Auellatur. * *Allenatur de tabernaculo ſuo fiducia eius, &*
14. *calcet ſuper eum quaſi rex, interitus*. Hoc loco interitus nomine ipſe hoſtis generis humani qui interitum intulit, deſignatur. Iſte itaque interitus, in die exitus quaſi rex ſuper impium calcat, quia quem prius blandis perſuaſionibus deci-

Digitized by Google

pit, ad extremum violentis niſibus ad ſupplicium rapit. Sin verò interitus nomine, non apertè Diabolus, ſed peccatum debet intelligi, ex quo contigit reprobos ad interitum trahi: talis nimirum interitus quaſi rex calcat mentem, cùm eam non reſiſtentem poſſidet. Non enim poteſt in hac vita homini poſito tentatio deeſſe peccati, ſed aliud eſt peccato tentanti reſiſtere, aliud dominanti ſeruire. Huius quippè de tabernaculo fiducia auellitur, quando peruerſus quiſque, qui multa ſibi ad votum in hac vita parauerat, repentina morte diſſipatur. Sequitur.

Habitent in tabernaculo ipſius ſocij eius qui non eſt. 15.
Id eſt in mente eius apoſtatæ Angeli per cogitationes nequiſſimas conuerſentur, eius videlicet ſocij, qui idcirco iam non eſt, quia ſumma eſſentia receſſit, & per hoc quotidie excreſcente defectu quaſi ad non eſſe tendit, quòd ſemel ab eo, qui verè eſt, cecidit. Sequitur. *Aſpergatur in tabernaculo eius ſulphur.* Sulphur quid aliud quàm fontium ignis eſt? Quod tamen ſic ignem nutrit, vt fœtorem grauiſſimum exhalet. Quid itaq; in ſulphure, niſi peccatū carnis accipimus? Quod dum peruerſis cogitationibus quaſi quibuſdam fœtoribus mentē replet, æterna incendia præparat. Hoc ergo in tabernaculo iniqui ſulphur aſpergitur, quoties peruerſa delectatio carnis in eius mente dominatur. Sequitur.

Deorſum radices eius ſiccentur, ſurſum autem atteratur meſſis eius. 16.
Quid namque radicum nomine, quæ in occulto poſitæ * ſunt, & germen in apertum ferunt, niſi cogitationes accipimus? * ſitæ.

Quę dum non videntur in corde, viſibilia opera producunt, vnde & meſſis nomine, eadē aperta operatio deſignatur, quæ videlicet ex latenti radice producitur. Sed dum prauus quiſque cogitationes ſuas in infirmis rebus ponit, & ſempiternæ viriditatis gaudia appetere negligit, quid aliud quàm radices ſuas deorſum ſiccare permittit? Cuius meſſis ſurſum atteritur, quia eius omnis operatio à ſuperno iudicio quaſi nihilum deputatur, etiamſi ante oculos humanos bona videatur. Sequitur.

17. *Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen illius in plateis.* Intuendum nobis eſt, quia ſic Baldath Suithes de vnoquoque loquitur, vt latenter ad caput omnium iniquorum, eius verba vertantur. Plateæ quoque appellatione Græca, à latitudine ſunt vocatæ. Memoriam verò ſuā in terra ſtatuere conatur Antichriſtus, cùm in terrena gloria appetit ſi eſſet poſſibile in perpetuum permanere. Nomen ſuum in plateis celebrare gaudet, cùm longè latéque operationem ſuæ iniquitatis extendit. Sed quia diu hæc iniquitas non ſinitur extolli, dicitur. *Memoria illius pereat de terra.* Sequitur.

18. *Expellat eum de luce ad tenebras.* De luce ad tenebras ducitur, cùm de honore vitæ præſentis ad æterna ſupplicia damnatur. Vnde apertiùs ſubditur. *Et de orbe transferet eum.* De orbe quippè transfertur, cùm ſuperno apparente iudice de hoc mundo tollitur, in quo peruerſe gloriatur. Sequitur.

19. *Non erit ſemen eius, neque progenies in populo ſuo, nec vllæ reliquiæ in regionib. eius.* Scriptum quippè eſt

quia Dominus Ieſus *interficiet eum ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentus ſui.* Dum ergo eius iniquitas cum mundi ſtatu terminatur, progenies eius in populo ſuo non relinquitur, quia & ipſe eius populus cum eo ad ſupplicium pariter vrgetur, & omnes iniqui qui de eius peruerſa perſuaſione in prauis actibus nati ſunt, illuſtratione aduentus Domini æterno interitu cum eodem capite ſuo ferientur. Sequitur. 2.Theſ.2.8.

In diebus eius ſtupebant nouiſſimi, & primos inuadet horror. Tanta enim tunc contra iuſtos iniquitate effrenabitur, vt etiam electorum corda non paruo pauore feriantur. Vnde ſcriptum eſt. *Ita vt in errorem inducantur ſi fieri poteſt, etiam electi.* Quod videlicet dicitur, non quia electi caſuri ſunt, ſed magnis terroribus trepidaturi. Tunc verò contra eum certamen iuſtitiæ & nouiſſimi electi habere narrantur & primi, quia ſcilicet & hi qui in fine mundi electi reperiuntur, in morte carnis proſternendi ſunt, & illi etiam qui à prioribus mundi partibus præceſſerant, Enoch ſcilicet & Helias, ad medium reuocantur, & crudelitatis eius ſæuitiam in ſua adhuc mortali carne paſſuri ſunt. Huius vires in tanta poteſtate laxatas nouiſſimi obſtupeſcunt, & primi metuunt. Sequitur.

20. Mat.24.24.

Ergo hæc ſunt tabernacula iniqui, & iſte locus eius qui ignorat Deum. Superius enim dixerat. *Expellat eum de luce ad tenebras, & de orbe transferat eum*, cuius cùm mala ſubiungeret, adiunxit. *Hæc ſunt tabernacula iniqui, & iſte locus eius qui ignorat Deum.* Videlicet indicat, quia is qui nunc Deum ignorando extollitur, tunc ad propria tabernacula 21.

peruenit, quando eum ſua iniquitas in ſupplicia demergit, & locum ſuum quandoque inuenit tenebras, qui dum hic de falſa gauderet luce iuſtitiæ, locum tenebat alienum; Peruerſi enim in omni quod per ſimulationem faciunt, nomen gloriæ iuſtorum quaſi locum occupare alienum nituntur. Sequitur.

CAP. XIX. Reſpondens autem Iob dixit. *Vſquequo affligitis animam meam, & atteritis me ſermonibus?*
1. Sancti viri eloquia, vt ſæpè iam diximus, ali-
2. quando ex perſona propria, aliquando verò ex voce capitis, aliquando autem ex typo vniuerſalis Eccleſiæ ſentienda. Valdè ergo affligitur anima iuſtorum, quando illi contra bonos diſtrictas ſententias intorquent, qui benè viuere ignorant, & ex voce ſibi iuſtitiam vendicant, quam moribus impugnant. Atteruntur enim boni ſermonibus iniquorum, quando contra illi in verbis tument. Sequitur.

3. *En decies confudiſtis me*. Numeratis vicibus locutionum amicorum Iob, adhuc quinquies locutos eos eſſe cognoſcimus. Sed propter hoc quod ab eis quinquies increpationes audierat, quorum increpationibus quinquies ipſe reſpondit, decies ſe perhibet eſſe confuſum: quia & in eo grauiter laborauit quod fruſtra increpatus eſt, & in eo confuſionem pertulit, quod verba doctrinæ non audientibus dixit. Sin verò ad typum ſanctæ Eccleſiæ hæc verba referimus, liquet quod magnum eſt gaudium ſeruare Decalogi præcepta. Sed hanc peruerſi decies confundunt, quia per omne

quod peccant, prauis ſuis moribus Decalogi præcepta relinquunt. Sequitur. *Et non erubeſcitis opprimentes me?* Sunt nonnulli quos ad perpetrandam nequitiam oborta ſubitò malitia inuitat, ſed tamen humana verecundia reuocat, & plerumq; per hoc quod exteriùs erubeſcunt, ad interiora ſua redeunt, & contra ſe internum iudicium ſumunt. Et ſunt nonnulli, qui poſtquam Deum in mente contempſerint, multomagis humana iudicia ſpernunt. Hinc eſt enim quod de quibuſdam impudenti fronte peccantibus dictum eſt. *Et peccatum ſuum quaſi Sodoma prædicauerunt.* Plerumque enim tales ſunt aduerſarij ſanctæ Eccleſiæ, qui à perpetrandis malis, nec timore Domini, nec pudore hominum refrenantur. Sequitur. *Eſa. 3. 9.*

Nempe & ſi ignoraui, mecum erit ignorantia mea. Habent hoc hæretici proprium, vt de inani ſcientiæ ſuæ arrogantiâ inflentur, & rectè credentium ſimplicitatem ſæpè derideant, & nullius eſſe meriti vitam humilium ducant. At contra, ſancta Eccleſia in omni quod veraciter ſapit, ſenſum ſuum humiliter deprimit, ne ſcientia infletur, ne inquiſitione occultorum tumeat, & perſcrutari aliqua quæ vltra vires ſunt illius præſumat. Vtiliùs etenim ſtudet neſcire, quæ perſcrutari non valet, quàm audacter diffinire quæ neſcit. Scriptum eſt quippè. *Sicut qui mel multum comedit, non eſt ei bonum, ſic qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimitur gloria.* Dulcedo etenim mellis, ſi pluſquam neceſſe eſt, ſumitur; vnde 4. *Prou. 25. 27*

delectatur os, inde vita comedentis necatur. Dulcis quoque eſt requiſitio maieſtatis, ſed qui hanc plus ſcrutari appetit, quàm humanitatis cognitio permittit, ipſa hunc eius gloria opprimit, quia velut immoderatè mel ſumptum perſcrutantis ſenſum, dum non capitur, rumpit. Nobiſcum verò eſſe dicitur quod pro nobis eſt, & rurſum non nobiſcum eſſe dicitur, quod contra nos eſt. Quia ergo ſcientia ſua cor hæretici inflat, fidelis autem cognitio ignorantiæ ſuæ humiliat, dicat B. Iob ſua voce, dicat etiam confeſſione vniuerſalis Eccleſiæ, *mecum erit ignorantia mea*. Et quia hæc ipſa hæretici quæ ſcire quærunt, ad vſum ſolius elationis accipiunt, vt contra fideles & humiles docti videantur, rectè ſubiungitur.

5. *At vos contra me erigimini*. Ac ſi apertiùs dicatur. Qui erigi contra voſmetipſos ex mea perſecutione debuiſtis. Ordoquippè erectionis in bono iſte eſt, vt primùm contra nos, & poſtmodum contra malos erigamur. Nam qui contra bonos erigitur, per ſuperbiā inflatur. Contra noſmetipſos enim erigimur, quando mala propria recognoſcentes, diſtricta noſmetipſos pœnitentiæ vltione ferimus, quando nequaquam nobis in peccatis parcimus, & nullis erga nos cogitationum blandimentis inclinamur. Qui ſi diſtrictè priùs noſtra in nobis mala inſequimur, iuſtum quoque eſt, vt etiam contra aliena mala vtiliter erigamur, & ea quæ in nobis punimus, etiam in aliis redarguendo ſuperemus. Sequitur. *Et arguitis me opprobriis meis*. Omnes reprobi graue opprobrium

deputant mala temporalia, & tanto eſſe vnumquemque à Deo deſpectum credunt, quanto hunc afflictum ex percuſſionis flagello conſpiciunt. Nil enim in moribus, nil in actibus quærunt, ſed quoſlibet quos in hac vita viderint percuſſos eſſe, iam diuino iudicio damnatos arbitrantur. Sequitur.

Saltim nunc intelligite, quia Deus non æquo iudicio afflixerit me. O quàm durum ſonat vox iuſti verberibus àfflicti, quam tamen non elatio, ſed dolor expreſſit. Sed iuſtus non eſt qui iuſtitiam in dolore deſerit. Beatus autem Iob, quia mite cor habuit, nec in dura voce peccauit. Nam ſi hunc peccaſſe in hac voce dicimus, impleſſe Diabolum aſtruimus quod propoſuit dicens. *Tange os eius & carnem, ſi non in facie benedixerit tibi.* Grauis itaque quæſtio oritur. Si etenim non peccauit in eo quod dicit, *ſaltim nunc intelligite, quia Deus non æquo iudicio afflixerit me.* Deum quod dici nefas eſt iniuſtè egiſſe aliquid conſentimus. Beatus enim Iob vitam ſuam attenderat, & ea quæ patiebatur flagella penſabat, & videbat æquum non eſſe, vt ad talem talia flagella reciperet, & cùm dicit non ſe æquo iudicio afflictum, hoc libenti voce locutus eſt, quod in ſecreto ſuo Dominus de illo aduerſario eius dixerat, *Commouiſti me aduerſus eum, vt affligerem eum fruſtra.* Igitur & vera Iob dixit, dum vitam cum flagello penſauit, & Deus non iniuſto iudicio Iob afflixit, quia merita ex flagello cumulauit, & Diabolus quod promiſerat, non impleuit, quia beatus Iob inter verba, quæ durum ſonant, & à vera ſententia, & à mente humilium non receſſit. Sequitur. *Et fla-*

6. — *Iob 2. 5.* — *Iob 2. 3.*

Digitized by Google

gellis ſuis me cinxerit. Aliud quippè eſt, flagellis percuti, aliud cingi. Flagellis namque percutimur, cùm conſolationem & in doloribus ex rebus aliis habemus. Nam cùm tanta nos afflictio deprimit, vt ex nullius rei conſolatione reſpirare animus poſſit, non iam flagellis ſolummodo ferimur, ſed etiam cingimur, quia tribulationum verbere ex omni parte circumdamur. Cinctus enim flagellis Paulus fuerat cùm dicebat.
2. Cor. 7. 5. *Foris pugnæ, intus timores.* Sequitur.
7. *Ecce clamabo vim patiens, & nemo audiet, vociferabor, & non eſt qui iudicet.* Omnipotens Deus quid nobis profuturum eſſe valeat ſciens, diſſimulat exaudire vocem dolentium, vt augeat vtilitatem, vt purgetur vita per pœnam, vt quietis tranquillitas, quæ hic inueniri non valet, alibi quæratur. *Et non eſt qui iudicet.* Non eſt enim qui iudicet dicitur, quando iudicare diſſimulat. Sequitur.
8. *Semitam meam circumſepſit, & tranſire non poſſum, & in calle meo tenebras poſuit.* Circumſeptam verberibus ſemitam ſuam vidit, cùm tranſire ad ſecuritatem cupiens, euadere flagella non potuit, & quia ſe percuti aſpexit, nec tamen percuſſione dignam vitam in ſemetipſo reperit, quaſi in calle cor ignorantiæ ſuæ tenebras inuenit, qui cur ita flagellaretur, penetrare non potuit. Quod ad infirma quoque membra ſanctæ Eccleſiæ non incongruè refertur. Quia igitur ſæpè infirmitate, nonnumquam verò ignorantia peccatur, ex infirmantibus membris dicitur. *Semitam meam circumſepſit, & tranſire non poſſum.* Ex eis verò qui ad ipſum opus bonum

quod eligant, caligant; ſubditur. *Et in calle meo tenebras poſuit.* In calle ergo ſuo tenebras inuenit, quia in his quæ agere appetit, quid eligere debeat, neſcit. Contra hæc vtraque per Pſalmiſtam dicitur. *Dominus illuminatio mea & ſalus mea.* Pſal 26 1.
Sequitur.

Expoliauit me gloria mea, & abſtulit coronam de 9.
capite meo. Quod cuncta hæc beati viri in afflictione poſiti perſonæ conueniant, dubium non eſt. Sed quia hiſtoriæ verba patent, expoſitione iuxta literam non indigent. Oportet ergo vt per ſenſus debeat myſticos inueſtigari. Id eſt iuſtitia ab infirmis ablata eſt, quæ ab eis auferri non poſſit, ſed idcirco potuit tolli, quia more veſtimenti exteriùs adhæſit. Qua in re quærendum eſt, quomodo ſanctæ Eccleſiæ membra dici valeant qui potuerunt iuſtitiam perdere, quam tenere videbantur. Sed ſciendum eſt quod plerumque à membris eius infirmantibus iuſtitia ad tempus amittitur, ſed per cognitionem culpæ poſtmodum ad pœnitentiam redeunt, ſeſeque ad eandem iuſtitiam fortiùs quàm credebatur, aſtringunt. Sequitur. *Et abſtulit coronam de capite meo.* Sicut caput corporis prima pars eſt, ita principale interioris hominis mens eſt. Corona verò victoriæ præmium eſt, quod deſuper ponitur, vt qui certauerit, remuneretur. Quia ergo multi aduerſitatibus preſſi minimè in certamine perdurant, in eis ſancta Eccleſia quaſi de capite coronam amittit. Corona quippè in capite eſt, ſuperna remuneratio

in mente. Et ſunt plerique qui dum aduerſitatibus affliguntur ſuperna præmia cogitare negligunt, & ad perfectionem victoriæ peruenire non poſſunt. In his itaque corona de capite aufertur, quia ſupernum & ſpiritale præmium de mentis cogitatione tollitur. Vel certè caput fidelium non immerito Sacerdotes accipimus, qui pars membrorum Domini præmia ſunt.
Eſa. 9. 14. Vnde & per Prophetam *caput & cauda* exterminari dicitur. Corona ergo de capite aufertur, cùm ſupernæ remunerationis præmia etiam ipſi deſerunt, qui in hoc Eccleſiæ corpore præeſſe videbantur. Sequitur.

10. *Deſtruxit me vndique & pereo, & quaſi auulſæ arbori abſtulit ſpem meam.* Quaſi vndique enim Eccleſia deſtruitur, atque in infirmis membris deperit, quando ipſa quæ videbantur fortia corruunt, quando corona de capite abſtrahitur. Arbor quippè vento impellitur vt cadat, & quem minæ terrent vt & ad iniuſtitiam corruat, quid aliud quàm arboris flatu ventum pertulit, & ſtatum ſuæ rectitudinis amiſit. Sequitur.

11. *Iratus eſt furor eius contra me, & ſic me habuit quaſi hoſtem ſuum.* Prædicatore quippè atteſtante didicimus, quia *fidelis eſt Deus, & non patitur nos tentari ſupra id quod poſſumus* ferre, *ſed facit cum tentatione prouentum, vt poſſimus ſuſtinere.* Per Prophetam
1. Cor. 10. 13.
Iere. 30. 14. quoque dicit Dominus. *Plaga inimici, percuſſi te caſtigatione crudeli.* Qui ergo ita percutitur, vt vires illius à percuſſione ſuperentur, non hunc Dominus quaſi filium per diſciplinam, ſed quaſi hoſtem per iram ferit. Sequitur.

12. *Simul venerunt latrones eius, & fecerunt ſibi viam*

Digitized by Google

per me. Latrones namque eius, maligni ſunt ſpiritus, qui exquirendis hominum mortibus occupantur, qui viam ſibi in afflictorum cordibus faciunt, quando inter aduerſa quæ exteriùs tolerant, cogitationes quoque prauas immittere non deſiſtunt. Sequitur. *Et obſederunt in gyro tabernaculum meum.* In gyro enim tabernaculum obſident, quando ex omni latere ſuis tentationibus mentem cingunt, quæ tamen verba, vt iam prædiximus, beato Iob, etiam iuxta hiſtoriam congruunt, qui dum mala quæ pertulit, ante oculos congeſſit, non quaſi filium, ſed quaſi hoſtem percuſſum ſe eſſe indicauit. Per quem etiam ſibi latrones eius viam fecerunt, quia maligni ſpiritus contra eum licentiam percuſſionis acceperunt. Cuius in gyro tabernaculum obſiderunt, quia ſublatis rebus & filijs, etiam corpus eius omne vulneribus attriuerunt. Sed mirum valde eſt, cùm *latrones* diceret, cur addidit, *eius.* Vt videlicet eoſdem latrones Dei eſſe monſtraret. Sed quia in eis & voluntas iniuſta eſt, & poteſtas iuſta, & latrones dicuntur eius, & Dei. Sed quia, vt ſæpè iam diximus, ſanctus vir poſitus in dolore pœnarum, modo ſuis, modo Eccleſiæ, modo Redemptoris noſtri vocibus vtitur, & plerumque ſic ſua narrat, vt tamen per typum, ea quæ ſunt ſanctæ Eccleſiæ ac redemptoris noſtri proferat, poſtpoſita cura hiſtoriæ, pauliſper in his quæ ſubiungit, qualiter Redemptoris noſtri vocibus congruat, demonſtremus. Sequitur.

Fratres meos longè fecit à me, & noti mei quaſi alieni 13.
receſſerunt à me. Hoc meliùs oſtendimus, ſi Ioan-

nis ad medium teſtimonium proferamus, qui
Ioan. 1. 11. ait. *In propria venit, & ſui eum non receperunt.* Adeo
quippè fratres longè facti ſunt, & noti receſſerunt, quia tenentes legem prophetare Hebræi nouerant, & præſentem minimè recognoſcebant. Vnde & rectè dicitur.

14. *Et dereliquerunt me propinqui mei, & qui me nouerant obliti ſunt mei.* Iudæi etenim propinqui per carnem, noti per legis inſtructionem, quaſi obliti ſunt quem prophetauerunt, dum eum & incarnandum verbis legis canerent, & incarnatum verbis perfidiæ negarent. Sequitur.

15. *Inquilini domus mea & ancillæ meæ ſicut alienum habuerunt me.* Inquilini domus Dei fuerant ſacerdotes, quorum origo in Dei ſeruitio, deputatum iam per officium in conditionem tenebatur. Ancillæ autem non immeritò intelliguntur Leuitarum animæ ad ſecreta tabernaculi, quaſi ad interiora cubilis familiariùs ſeruientes, qui incarnatum Dominum, quem dudum per legis verba prædixerant, cognoſcere ac venerari noluerunt. Sequitur. *Et quaſi peregrinus fui in oculis eorum.* Redemptor etenim noſter dum à ſynagoga cognitus non eſt, in domo ſua quaſi peregrinus extitit.
Ierem. 14. 8. Quod apertè Propheta teſtatur dicens. *Quare ſicut colonus futurus es in terra, & quaſi viator declinans ad manendum?* Sequitur.

16. *Seruum meum vocaui, & non reſpondit.* Quid enim Iudaïcus populus fuit, niſi ſeruus, qui non amore filij obſequebatur Domino, ſed timore ſeruili? Quo contra nobis per Paulum
Rom. 8. 15. dicitur. *Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in*

timore, ſed ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba pater. Hunc igitur ſeruum vocauit Dominus, quia collatis muneribus quaſi emiſſis vocibus ad ſe eum ducere ſtuduit, ſed *non reſpondit*, quia digna opera donis eius reddere contempſit. Vocat enim nos Dominus, cùm muneribus præuenit. Sequitur. *Ore meo deprecabar illum.* Ac ſi apertiùs diceretur. Ego ille qui ante incarnationem meam tot ei præcepta facienda per Prophetarum ora mandaueram, incarnatus ad eum veniens, ore eum proprio deprecabar. Hinc per Sponſam dicitur. *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Benè autem di- *Cant.*1.1.
citur; *deprecabar*, quia in carne monſtratus, dum mandata vitæ humiliter dixit, quaſi ſuperbientem ſeruum vt viueret, rogauit. Sequitur.

Halitum meum exhorruit vxor mea. Quid vxor 17.
Domini, niſi ſynagoga accipitur, in legis fœdere carnali ei intelligentia ſubiecta? Halitus verò ex carne eſt, ſed infidelis populus carnem Domini carnaliter intellexit, quia purum hunc hominem credidit. Halitum ergo eius vxor exhorruit, quia ſynagoga eum quem videbat hominem, Deum credere expauit. Sequitur. *Et orabam filios vteri mei.* In vtero autem proles concipitur, quæ in hac vita profertur. Quid ergo vterum Domini, niſi eius conſilium debemus accipere, in quo ante ſecula per prædeſtinationem concepti ſumus, vt creati per ſæcula producamur? Deus ergo qui manet ante ſæcula, vteri ſui filios orauit, quia eos quos potenter per diuinitatem ſuam condidit, incarnatus veniens humiliter rogauit. Sequitur.

Digitized by Google

18. *Stulti quoque deſpiciebant me.* Sapientibus à veritatis fide cadentibus, rectè de ſtultis additur quoque, quia dum Phariſæi Dominum, ac legiſperiti deſpicerent, eorum incredulitatem etiam populi turba ſecuta eſt, quæ in eo quod hominem vidit, Redemptoris mundi prædicamenta deſpexit. Sequitur. *Et cùm ab eis receſſiſſem, detrahebant mihi.* Quaſi accedebat quippè ad corda populorum Dominus, cùm eis miracula demonſtraret, & quaſi recedebat, cùm nulla ſigna oſtenderet. Sed recedenti Domino detrahebant, cùm à miraculis quieſcenti, præbere fidem nolebant. Sequitur.

19. *Abominati ſunt me quondam conſiliarij mei, & quem maximè diligebam aduerſatus eſt mihi.* Scribæ itaque & legiſdoctores qui erudire populos ad vitam conſueuerant, quid aliud quàm venturi Redemptoris conſiliarij fuerunt? Qui tamen dum incarnatum Dominum conſpicerent, conſilijs ſuis multos ab eius fide diuiſerunt, quamuis prius ad credendum incarnationē eius per Prophetarum verba multos docuiſſe viderentur. Ipſe enim ordo ſuadente perfidia à fide veritatis auerſus eſt, qui prius in labore prædicationis ſeruiens maximè diligebatur. Sequitur.

20. *Pelli meæ conſumptis carnibus adhæſit os meum.* In oſſe fortitudo, in carnib. verò infirmitas corporis deſignatur. Quia igitur Chriſtus & Eccleſia vna perſona eſt, quid per os niſi ipſe Dominus deſignatur, quid per carnem niſi diſcipuli, qui paſſionis eius tempore infirma ſapuerunt? Per pellem verò, quæ exterior carne manet in corpore, quid niſi illæ ſanctæ feminæ figurantur,

quæ

quæ ad præparanda ſubſidia corporis, exterioribus Domino miniſteriis ſeruiebant? Nam cùm eius diſcipuli, quamuis necdum firmi veritatis fidem populis prædicarent, oſſi ſuo inhęrebant carnes, & cùm ſanctę mulieres ea quæ neceſſaria erant, præpararent; quaſi pellis exteriùs manebat in corpore. Quaſi ergo conſumpta carne os Domini pelli ſuæ adhæſit, quia fortitudo eius paſſionis tempore fugientibus diſcipulis, iuxta ſe mulieres inuenit. Sequitur. *Et derelicta ſunt tantummodò labia circa dentes meos.* Quid enim circa dentes aliud quàm labia habemus, etiamſi nulla flagella patiamur? Sed quid per labia, niſi locutio, quid per dentes, niſi ſancti Apoſtoli deſignantur? Sed quia paſſionis eius tempore, iſti dentes præ timore mortis amiſerunt morſum correptionis, amiſerunt fiduciam roboris, amiſerunt efficaciam omnimodæ operationis, ita vt duo ambulantes poſt eius mortem ac reſurrectionem in via loquerentur, & dicerent. *Nos ſperabamus, quia ipſe eſſet redempturus Iſraël*, rectè nunc dicitur. *Et derelicta ſunt tantummodo labia circa dentes meos.* Confabulabantur adhuc de eo, ſed iam in illo minimè credebant. Peractis itaque his quę in voce capitis dixit, ad propria verba beatus Iob reuertitur dicens. Luc. 24. 21.

21. *Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Hoc habere ſolet proprium mens piorum, quòd cùm iniuſta ab aduerſarijs patitur, non tàm ad iram, quàm ad preces mouetur, vt ſe moderari eorum prauitas placidè valeat, plus deprecari quàm iraſci eligunt. Notandum quoque quod

Digitized by Google

eis quæ ſecretò apud Deum geſta ſunt, beati viri in publico verba concordant. A Sathan quippè percuſſus fuerat, nec tamen percuſſionem ſuam Sathanæ tribuit, ſed tactum ſe manu Domini appellat, ſicut ipſe quoque Sathan
Iob 2.5. dixerat. *Mitte manum tuam, & tange os eius & carnem.* Sequitur.

22. *Quare perſequimini me ſicut Deus, & carnibus meis ſaturamini?* Non abhorret à locutione pietatis, quod à Deo ſe perhibet perſequi. Eſt namque perſecutor bonus, ſicut de ſemetipſo ore pro-
Pſal. 100.5. phetico Dominus dicit. *Detrahentem occultè aduerſus proximum ſuum hunc perſequebar.* Cùm verò ſanctus quiſque flagellari permittitur, ſcit quod perſecutionem contra commiſſa vitia ex interna diſpenſatione patiatur. Crudeles autem mentes perſecutorum cùm poteſtatem feriendi appetunt contra bonorum vitam, non ſtudio purgationis, ſed liuoris faſcibus accenduntur. Et quidem hoc faciunt, quod Deus omnipotens fieri permittit, ſed dum vna cauſa cum Deo etiam per eos agitur, non tamen voluntas vna in eadem cauſa ſeruatur, quia cùm Omnipotens amando purgationem exhibet, iniuſtorum prauitas ſæuiendo malitiam exercet, quod intelligi & aliter poteſt. Tanto enim Deus omnipotens, * iuſtus aliena vitia percutit,
* iuſtiùs. quanto in ſemetipſo nihil habet vitiorum. Homines cùm per diſciplinam alios feriunt, ſic alienam infirmitatē debent percutere, vt etiam ad ſuam, oculos nouerint reuocare. Ac ſi apertè diceretur. Ita ex infirmitatibus meis affligitis, ac ſi more Dei de infirmitate nihil habeatis.

Vnde & ſubditur. *Et carnibus meis ſaturamini?* Quorum mens proximorum pœnas eſurit, ſaturari proculdubio alienis carnibus quærit. Sciendum quoque, quia hi etiam qui alienæ vitæ detractione paſcuntur, alienis proculdubio carnibus ſatiantur. Vnde per Salomonem dicitur. *Noli eſſe in conuiuiis potatorum, neque comedas* Prou. 23. 20.
cum eis qui carnes ad veſcendum conferunt. Sequitur.

Quis mihi det, vt exarentur in libro ſtylo ferreo, 23.
aut plumbi lamina vel certè ſculpantur in ſilice 24.
cuncta quæ pertuli? Quia forti patrum ſententia . . . . grauis ille Iudæorum populus agnouit, *ſtylo ferreo & plumbi lamina* ſcripta ſunt, quia verò hæc etiam dura Gentilium corda nouerunt, quid ea niſi ſculpta in ſilice videmus? Et notandum, quia in plumbo quod ſcribitur ipſa metalli mollitie citiùs deletur. In ſilice verò tardiùs quidem valent literæ exprimi, ſed dificiliùs deleri. Non ergo immerito per plumbi laminam Iudæa exprimitur, quæ præcepta Dei & ſine labore percepit, & cum celeritate perdidit. Rectè Gentilitas per ſilicem figuratur, quæ verba ſacri eloquij vix cuſtodienda ſuſcipere potuit, ſed tamen fortiter ſuſcepta ſeruauit. Per ſtylum verò ferreum, quid aliud quàm fortis Dei ſententia deſignatur. Vnde & per Prophetam dicitur. *Peccatum* Ierem. 17. 1.
Iudæ ſcriptum eſt ſtylo ferreo in vngue adamantino. Rectè quoque per plumbi laminam eos accipimus, quos auaritiæ pondus grauat, quibus per increpantem Prophetam dicitur. *Filij ho-* Pſal. 4. 3.
minum vſquequo graues corde? Per plumbum namque, cuius natura grauis eſt ponderis,

peccatum auaritiæ ſpecialiter deſignatur, quod mentem quam infecerit, ita grauem reddit, vt ad appetenda ſublimia attolli nequaquam poſ-
Zach.5.5.6.7. ſit. Hinc enim in Zacharia ſcriptum eſt. *Leua oculos tuos, & vide, quid eſt hoc quod egreditur, & dixi, quidnam eſt? & ait. Hæc eſt amphora egrediens. Et dixit. Hæc eſt oculus eorum in terra vniuerſa, & ecce talentum plumbi portabatur.* Quæ tamen beati Iob verba ſanctæ Eccleſiæ quoque congruunt, quæ duo ſacri eloquij teſtamenta cuſtodiens, quaſi ſecundum ſermones ſuos ſcribere petit. Quæ quia forti ſententia modo per pondus auaritiæ grauibus, modo autem duris cordibus loquitur, ſtylo ferreo in plumbi lamina, vel certè in ſilice ſcribit. Sequitur.

25. *Scio enim quod redemptor meus viuit.* Qui enim non ait Conditor, ſed Redemptor, apertè eum denuntiat, qui vt nos de captiuitate redimeret, inter nos incarnatus apparuit, ſuaque paſſione nos à perpetua morte liberauit. Et notandum quanta fide ſe in virtute eius diuinitatis aſtringit, de quo & per Paulum di-
2.Cor.13.4. citur. *Quia ſi & crucifixus eſt ex infirmitate, ſed viuit ex virtute Dei.* Ait namque. *Scio enim quod redemptor meus viuit.* Ac ſi apertis vocibus dicat. Infidelis quiſque illum flagellatum, deriſum, palmis cæſum, corona ſpinea coronatum, ſputis illitum, crucifixum, mortuum nouerit, ego illum poſt mortem viuere certa fide credo. Sed quid beate Iob per reſurrectionem illius etiam de tuæ carnis reſurrectione confidis, aperta quæſumus voce profitere. Sequitur. *Et in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum.* Quia vi-

Digitized by Google

delicet reſurrectionem quam in ſe oſtendit, in nobis etiam quandoque facturus eſt. Reſurrectionem quippè quam in ſe oſtendit, nobis promiſit, quia ſui capitis gloriam ſequuntur membra. Sed ecce reſurrectionem audio, effectum tamen eiuſdem reſurrectionis exquiro. Credo namque, quia reſurrecturus ſim, ſed volo audire qualis. Sequitur.

Et rurſum circundabor pelle mea. Dum apertè 26.
pellis dicitur, omnis dubitatio veræ reſurrectionis aufertur, quia non ſicut Euticius Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopus ſcripſit, corpus noſtrum in illa reſurrectionis gloria erit impalpabile, ventis aëréque ſubtilius. In illa enim reſurrectionis gloria erit corpus noſtrum ſubtile quidem per effectum ſpiritalis potentiæ, ſed palpabile per veritatem naturæ. Vnde etiam Redemptor noſter dubitantibus de ſua reſurrectione diſcipulis, oſtendit manus & latus, palpandaque oſſa præbuit dicens. *Palpate & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere.* Luc 24. 39. Sequitur. *Et in carne mea videbo Deum.* Ecce reſurrectionem, ecce pellem, ecce carnem, apertis vocibus fatetur. Quid ergo remanet, vnde poſſit mens noſtra dubitare? Si itaque iſte vir ſanctus ante effectum reſurrectionis Dominicæ reducendam carnem in integro ſtatu credidit, quis erit reatus noſtræ dubitationis, ſi vera carnis reſurrectio, nec poſt exemplum creditur Redemptoris? Sequitur.

Quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius. 27.
Si enim ſicut quidam

errorum ſequaces arbitrantur, quia poſt reſurrectionem corpus palpabile non erit, ſed inuiſibilis corporis ſubtilitas caro vocabitur, quamuis ſubſtantia carnis non ſit, profecto alius eſt qui moritur, alius qui reſurgit. Sed beatus Iob hanc eis ſententiam veridica voce deſtruit, qui ait. *Quem viſurus ſum ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius.* Nos autem beati Iob fidem ſequētes, & Redemptoris noſtri poſt reſurrectionem corpus palpabile veraciter credentes, fatemur carnem noſtram poſt reſurrectionem futuram diuerſam & eandem. Eandem per naturam, diuerſam per gloriam. Eandem per veritatem, diuerſam per potentiam. Sequitur. *Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.* Nihil nos certius habere credimus, quàm hoc quod in ſinu tenemus. In ſinu ergo ſuam ſpem repoſitam tenuit, qui vera certitudine de ſpe reſurrectionis præſumpſit. Sequitur.

28. *Quare ergo nunc dicitis, perſequamur eum, & radicem verbi inueniamus contra eum.* Priori quippè ſententia iniquorum facta reprehendit, ſequenti autem ex diuino iudicio pœnas innotuit. Ait enim. *Quare ergo nunc dicitis, perſequamur eum, & radicem verbi inueniamus contra eum.* Peruerſi quilibet malo ſtudio benè prolata audiunt, & in lingua iuſti accuſationis auditum inuenire appetunt, quid aliud quàm contra eum verbi radicem quærunt, ex qua videlicet loquendi originem ſumant, & ramos prauæ loquacitatis in accuſationem dilatent? Sequitur.

29. *Fugite ergo à facie gladij, quia vltor iniquitatum gladius eſt, & ſcitote eſſe iudicium.* Omnis qui peruer-

sè agit, eo ipſo quo hoc deſpicit, eſſe Dei iudicium neſcit. Si enim hoc timendo ſciret, quæ in illo ſunt punienda non ageret. Nam ſunt plerique qui extremum eſſe iudicium verbotenus ſciunt, ſed peruerſa agendo teſtantur, quia neſciunt. Qui enim hoc non formidat vt debet, necdum cognouit cum quanto turbine terroris adueniat. Si enim penſare pondus tremendi examinis noſſet, iræ diem vtique tremendo præcaueret. Faciem quoque gladij fugere eſt, animaduerſionis diſtrictæ ſententiam prius quàm appareat, placare.

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XV.

CAPVT XX.

QVIA amici beati Iob nequaquam peruerſi eſſe potuerint, Sophar Naamathitis verba teſtantur, qui de ore eius terrorem venturi iudicij audiens protinus adiungit.

2. *Idcirco cogitationes meæ variæ ſuccedunt ſibi, & mens in diuerſa rapitur.* Ac ſi apertis vocibus dicat. Quia extremum iudicij terrorem conſidero, idcirco cogitationum tumultibus in timorem confundor. Tanto quippè ſe animus amplius in cogitatione dilaniat, quanto illud eſſe terribile quod imminet, penſat. Sequitur.

3. *Doctrinam, qua me arguis, audiam: & ſpiritus intelligentiæ meæ reſpondebit mihi.* Ac ſi apertè dicat. Tua quidem verba audio, ſed an rectè prolata ſint ſpiritu meæ intelligentiæ diſcerno. Sequitur.

Digitized by Google

Hoc ſcio à principio ex quo poſitus eſt homo ſuper ter- 4.
ram, quod laus impiorum breuis ſit, & gaudium hypocri- 5.
tæ ad inſtar puncti. Liquet nunc quia ſuæ intelligentiæ ſpiritu inflatus, eas quas contra impios ſententias profert, in B. Iob redargutionibus inflectit. Quem enim prius iuſta agere, & poſtmodum pœnas tolerare conſpexit, omnem in illo hypocriſim æſtimat fuiſſe quod vidit, quia videlicet à iuſto Deo iuſtum famulum affligi poſſe non credidit. Sed nos intueamur, quàm vera dicit, ſi hæc contra impios loqueretur. Impij itaque quia præſentem vitam diligunt, in eo proculdubiò elati, percipere laudem quærunt, linguæ fauoribus extolluntur, nec eſſe boni, ſed dici appetunt. Quam videlicet laudem longam eſſe æſtimant dum aſſequuntur, ſed breuem intelligunt fuiſſe dum amittunt. In fine quippè eis oſtenditur quam nil fuit, quod amauerunt, & ſæpè hypocrita dum ſanctum ſe ſimulat, & iniquum exhibere minimè formidat, ab omnibus honoratur, eique ſanctitatis gloria defertur ab his qui exteriora cernunt, ſed interiora proſpicere nequeunt. Sed hoc eorum gaudium æternitati comparatum quid erit, quando irruente mortis articulo ita conſumitur, ac ſi omnino non fuerit? Cuius nimirum gaudij lætitia pertranſit, & pœna permanet, & cùm res amittitur, cauſa durat. Sequitur.

Si aſcenderit vſque ad cœlum ſuperbia eius, & caput 6.
eius nubes tetigerit, quaſi ſterquilinium in fine perdetur. 7.
Superbia hypocritæ vſque ad cœlum aſcendere dicitur, quando eius elatio cœleſtem vitam agere videtur. Cuius etiam caput quaſi nubes

tangit, quando principalis pars, videlicet intellectus illius, ſanctorum præcedentium coæquari meritis creditur, ſed *quaſi ſterquilinium in fine perdetur*, quia in morte ſua dum ad tormenta ducitur, ſtercorum vitiorum plenus, à malignis ſpiritibus conculcatur. Gaudia etenim vitæ præſentis quæ iniuſti æſtimant magna bona, iuſti ſtercora deputant. Vnde ſcriptum eſt.

Eccli 22.2. *De ſtercore boum lapidatus eſt piger*. Sequitur. *Et qui eum viderint, dicent, Vbi eſt?* Plerumque hypocritarum vita etiam ab hominibus reproba in fine cognoſcetur, vt ſignis iam apertioribus qui fuerint, oſtendantur. Qui igitur hunc elatum viderunt, de extincto dicent. *Vbi eſt?* Quia neque hic vbi elatus fuerat apparet, neq; in æternitatis requie de qua eſſe putabatur. Vnde ſubditur.

8. *Velut ſomnium auolans non inuenietur, tranſiet ſicut viſio nocturna*. Quid eſt vita hypocritæ, niſi quædam viſio fantaſmatis, quæ hoc oſtendit in imagine, quod non habet in veritate? Vnde rectè quoque ſomnio comparatur, quia omnis laus & gloria quaſi dum tenetur, amittitur. Sæpè namque in nocturna viſione nonnulli pauperes factos ſe diuites admirantur, ſed repentè euigilantes inueniunt quàm falſum fuerit, quod gaudebant; eoſque euigilaſſe pœnitet, quia euigilantes inopiam veram tenent. Sic hypocritarum mentes dum aliud eſt quod agunt, atque aliud quod hominibus oſtendunt, laudes de ipſa ſanctitatis oſtentatione recipiunt; ſed inter hæc occultæ vocationis hora ſurrepit, & cùm carnis oculos

Digitized by Google

claudunt, mentis aperiunt, moxque vt ſupplicia æterna receperint, ibi vident quàm virtutum æſtimatione diuites in ſomnis fuerunt. Sequitur.

Oculus qui eum viderat, non videbit, neque vltra in- 9.
tuebitur locus ſuus. Quid eſt locus hypocritæ, niſi cor adulantium? Ibi quippè requieſcit, vbi fauores inuenerit. Oculus ergo qui eum viderat non videbit, quia ſubſtratus in mortē ſtultis amatorib. ſuis abſconditur, qui eum conſueuerant admirando conſpicere. Nec vltra eum locus ſuus intuebitur, quia linguæ adulantium hunc ad iudicium fauoribus non ſequuntur. Sequitur.

Filij eius atterentur egeſtate. Scriptum eſt. *In male-* 10.
uolam animam non introibit ſapientia. Et per Pſalm. Sap. 1. 4.
dicitur. *Diuites eguerunt & eſurierunt.* Filij itaque Pſal. 33. 11.
huius hypocritæ atterentur egeſtate, quia hi qui in hypocriſim ex eius imitatione naſcuntur, dum veritatis ſoliditatem non tenent, in cordis egeſtate deficiunt. Sequitur. *Et manus illius reddent illi dolorem ſuum.* Quid per manus niſi opera deſignantur? Manus itaque illius ei dolorem reddent, quia damnationem iuſtam ex iniqua recipiet operatione. Sequitur.

Oſſa eius implebuntur vitiis adoleſcentiæ eius, & 11.
cum eo in puluere dormient. Quid itaque adoleſcentia huius hypocritæ niſi inchoatio prauitatis eſt? In adoleſcentia quippè iam libido ferueſcere inchoat, & tunc adoleſcentiam hypocrita habet, cùm appetere & amplecti libidinem gloriæ cœperit. Quam in eo dum adulantium blanda fomenta multiplicant,

Digitized by Google

robuſtiorem reddunt, & quaſi in oſſa conuertunt. Hoc enim quod malè cœpit, peius quotidie per conſuetudinem roborat: quæ nimirum oſſa cum eo in puluere dormient, quia eo vſque in illo iniquæ conſuetudines perdurant, quo hunc ad mortis puluerem pertrahant. Aliter, cùm hypocrita leuis ac mobilis multa pueriliter facit, etiam in his quæ fortia egerit, in vitio molleſcit. Quæ videlicet eius oſſa, cum eo in puluere dormient, quia videlicet ſicut puluis eſt omnis ſimulatio illa quam agit, ita in illo & ſi quid habet validum, omni ſoliditate vacuatur, vt per virtutes arrogantium hoc quoque perdat quod in eo potuit eſſe virtutis. Sequitur.

12. *Cùm enim dulce fuerit in ore eius malum, abſcondit illud ſub lingua ſua.* In ore hypocritæ malum dulce eſt, quia ei iniquitas ſuauis in mente, os quippè cordis cogitatio eſt, de qua ſcriptum eſt.

Pſal. 11. 3. *Labia doloſa in corde, & corde locuta ſunt mala.* Sed hoc malum quod in ore hypocritæ dulce eſt, ſub lingua eius abſconditur, quia aſperitas malitiæ, quæ latet in mente, ſub tegmine blandæ locutionis operitur. Malum namque in lingua, & non ſub lingua eſſet, ſi loquens hypocrita malitiam ſuæ prauitatis aperiret. Sequitur.

13. *Parcet illi, & non derelinquet illud, & celabit in gutture ſuo.* Malum enim quod diligit parcit, quia non hoc in ſemetipſo pœnitendo perſequitur. Vnde & additur. *Non derelinquet illud.* Si enim vellet relinquere, nequaquam parceret, quia perſequeretur. Sed hoc celat in gutture, quia ſeruat in cogitatione, vt numquam proferat in voce. Sequitur.

Panis eius in vtero illius vertetur in fel aſpidum intrinſecus. Quod panis in vtero, hoc eſt ſacietas temporalis delectationis in mente. Satietur ergo nunc hypocrita illata laude, delectetur honoribus, panis eius in vtero illius vertetur in fel aſpidum intrinſecus, quia ſatietas tranſitoriæ delectationis in retributionis fine ad amaritudinem vertitur. Et *fel aſpidum*, id eſt malignorum ſpirituum perſuaſio fuiſſe cognoſcitur, quod hic laus gloriæ eſſe credebatur. Vel certè quia panis Scripturæ ſacræ intelligentia non inconuenienter accipitur, quæ mentem reficit, eique boni operis vires præbet. Et plerumque hypocrita etiam ſacri eloquij erudiri myſteriis ſtudet, nec tamen vt ex eiſdem viuat, ſed vt ceteris hominib. quàm ſit doctus appareat, ſed dum de ſacræ legis ſcientia gloriatur, vitæ potum conuertit ſibi in veneni poculum, & inde reprobus moritur vnde ad vitam erudiri videbatur. Neque hoc inconuenienter accipitur, quod nonnumquam hypocrita dum doctrinæ verbo ad oſtenſionem ſtudet, diuino iudicio cœcatus, hoc ipſum verbum prauè intelligit, quod malè quærit, & cùm in errorem hæreſeos labitur, contingit ei, vt ſicut de felle aſpidum, ſic infelix de pane moriatur, & in doctrina ſua mortem inuenit; quia in verbis vitæ vitam minimè quæſiuit. Sequitur. 14.

Diuitias, quas deuorauit, euomet; & de ventre illius extrahet eas Deus. Vult hypocrita ſcire diuina eloquia, nec tamen facere; vult doctè loqui, nec viuere. Pro eo quod non ait, quæ nouit, etiam hoc quod nouit, amittit. Diuitias igitur 15.

ſacræ legis quas legendo deuorauit, obliuiſcendo euomit, eaſque de ventre illius extrahit, quia hoc quod ſeruare noluit, iuſto iudicio de eius memoria euellit, ne præcepta Dei ſaltim in lingua teneat, quæ non ſeruat in vita. Vnde per Prophetam dicitur. *Peccatori autem dixit Deus:*
Pſal. 48. 16. *Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* Sequitur.

16. *Caput aſpidum ſuget, & occidet eum lingua viperæ.* Aſpis paruus eſt ſerpens, vipera prolixioris eſt corporis. Vipera enim dicitur, eo quod vi pariat. Quid ergo per aſpidis paruos niſi latentes ſuggeſtiones immundorum ſpirituum figurantur, qui cordibus hominum parua prius ſuaſione ſurrepunt? Quid verò per linguam viperæ, niſi violenta Diaboli tentatio deſignatur? Prius enim leniter ſurrepit, poſtmodum verò etiam violenter trahit. Caput itaque aſpidum ſugit, quia initium ſuggeſtionis occultæ, prius paruum in corde naſcitur: ſed occidit eum lingua viperæ, quia poſtmodum capta mens veneno violentæ tentationis necatur. Sed fortaſſe hæc ipſa intelligere etiam per contrariam interpretationem valemus. Nam quia aſpis veneno ſuo concitè, vipera autem tardiùs occidit, per aſpidem violenta & ſubita, per viperam lenis & diuturna tentatio deſignatur. Vnde illi mors in ſurrectione capitis, viperæ autem in lingua eſſe perhibetur, quia repentina tentatio ſæpè inopinatam mentem mox vt ſurgit interficit, longa verò tentatio quia praua diutiùs perſuadendo ſuggerit, velut ex lingua vipera occidit. Sequitur.

Digitized by Google

Non videat riuulos fluminis torrentis mellis & butyri. In Euangelio dicit Dominus. *Qui credit in me ſicut dicit ſcriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.* Riuuli ergo ſunt fluminis, dona Spiritus ſancti. Riuulus eſt fluminis Charitas, Riuulus fluminis Fides, Riuulus fluminis Spes. Sed quoniam omnis hypocrita nec Deum nec proximum diligit, cùm tranſitoriam mundi gloriam quærit, riuulos fluminis non videt, quia irrigatione non perinfunditur Charitatis. Et notandum quod non riuos, ſed riuulos dicit. Accipi enim riuuli fluminis poſſunt eſſe dona ſpiritalia, quæ in amantis mente ita de cœleſtib. ſubtiliter currunt, vt per os carnis impleri non poſſint. Fluuius autem torrens eſt, ipſa inundatio Spiritus ſancti, quæ in contemplantis animum exuberanti infuſione colligitur, cùm mens plusquam intelligere ſufficit repletur. Mel enim deſuper cadit, butyrum verò ex animalium lacte colligitur. Mel itaque ex aëre, butyrum ex carne eſt. Summi autem patris vnigenitus, cùm ſit Deus ſuper omnia, homo factus eſt inter omnia, qui cùm nos diuinitatis ſuæ dulcedine, & myſterio incarnationis repleuit, melle nos pariter & butyro ſatiauit. Quia ergo ſpiritus Chriſti mentem quam repleuerit, & diuinitatis eius dulcedine, & incarnationis fide lætificat, iſti riuuli torrentis fluminis mellis ſimul & butyri eſſe memorantur. Sequitur. 17. Ioan. 7 38.

Luet quæ fecit omnia, nec tamen conſumitur. Perſoluit enim in tormento ea quæ hîc illicitè ſeruauit deſideria, & flammis vltricibus traditus 18.

ſemper moritur, quia ſemper in morte ſeruatur. Non enim in morte conſumitur, quia ſi conſumeretur vita morientis, cum vita etiam pœna finiretur, ſed vt ſine fine crucietur, viuere ſine fine in pœna compellitur, vt cuius vita hîc mortua fuit in culpa, illicque mors viuat in pœna. Sequitur. *Iuxta multitudinem adinuentionum ſuarum, ſic & ſuſtinebit.* Qui enim multa inuenit ad culpam, nouis cruciatur inuentionibus in pœna. Nam quod hîc ſuſpicari non potuit, hoc illic vltionibus traditus ſentit. Sicut enim exercitati in bonis operibus electi nonnumquam plus ſtudent agere, quàm eis dignatus eſt Dominus iubere: ſic plerumque peruerſi quique in prauis actionibus exercentur, vt plus inueniant in peruerſa operatione quod faciant, quàm ex vſu reproborum iniquitatis potuerunt. Vnde & amplioris retributionis tormento feriuntur. Sequitur.

19. *Quoniam confringens nudauit pauperis domum, rapuit, & non ædificauit eam, nec eſt ſatiatus venter eius.*
20. Domum pauperis confringit & nudat, quia eum quem per potentiam conterit, expoliare quoq; per auaritiam non erubeſcit. Rapit eam & non ædificat. Ac ſi apertè diceretur. Qui hanc ædificare debuit inſuper rapit. *Rapuit* ergo, *& non ædificauit eam*, quia non ſolùm de ſuo nil tribuit, ſed etiam quod erat alienũ, tulit. Venter quippè iniqui auaritia eſt, quia in ipſa colligitur, quicquid peruerſo deſiderio glutitur. Liquet verò quia auaritia deſideratis rebus non extinguitur, ſed augetur. Nam more ignis cùm ligna quæ conſumat acceperit, excreſcit. Sequitur.

Et cùm

Et cùm habuerit quæ concupierat, poßidere non poterit. Maioris autem iracundiæ eſt, cùm & hoc tribuitur quod malè deſideratur, atque inde repentina vltio ſequitur, quia hoc quoque obtinuit quod Deo iraſcente concupiuit. Vnde & per Pſalmiſtam dicitur, cùm eſcam carnis malè populus deſideraſſe perhibetur. *Adhuc eſca erat in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos, & occidit plurimos eorum.* Sequitur. Pſal. 77. 30.

21. *Non remanſit de cibo eius.* Cibus eius eſt omne quod peruerſo deſiderio concupiuit. Sed peruerſo hypocritæ de cibo ſuo nil remanet, quia cùm ipſe ad æterna ſupplicia ducitur, à cunctis bonis, quæ hîc poſſederat, alienatur. Vnde & adhuc ſubditur. *Propterea nihil remanebit de bonis ſuis.* Si enim de bonis ſuis aliquid remaneret, ſecum quæ habuerat tolleret; ſed quia omnia ambiens timere iudicem noluit, ex hac vita ſubtractus, nudus ad iudicem vadit. Sequitur.

22. *Cùm ſatiatus fuerit, arctabitur.* Prius quippè anhelat per auaritiam, concupita congregare, & cùm quaſi in quodã ventre auaritiæ multa congeſſerit, ſatiatur, arctatur, quia dum anxiatur qualiter adquiſita cuſtodiat, ipſa ſua eum ſatietas anguſtat. Sequitur. *Æſtuabit, & omnis dolor irruet ſuper eum.* Prius namq; dolorem habuit in ipſa ſuæ concupiſcentiæ fatigatione, qualiter concupita raperet, quomodo alia blandimentis, alia terroribus auferret. At poſtquam adquiſitis rebus peruenit ad deſiderium, alius hunc dolor fatigat, vt cum ſollicito timore cuſtodiat, quod cum graui labore meminit adquiſitum. Poſt hæc quoque ad gehennam

ducitur, æternis cruciatib. mancipatur. Omnis ergo dolor ſuper eum irruet, quem & hîc prius pœna concupiſcentiæ, poſtmodum verò cura cuſtodiæ, & illic quandoque pœna vltionis cremabit. Sequitur.

23. *Vtinam impleatur venter eius, & immittat in eum iram furoris ſui, & pluat ſuper illum bellum ſuum.* Super hunc hypocritã Dominus bellum ſuum pluit, cùm iudiciorum ſuorum gladiis eius opera percutit. Bellum namque Deo pluere eſt, iniqui vitam diſtrictis ſententiis deſuper ad interitum vrgere. Sequitur.

24. *Fugiet arma ferrea, & irruet in arcùm æreum.* Sciendum quod auaritia aliquando per elationem ſubrepit, aliquando verò per timorem. Sunt namque nonnulli dum potiores videri appetunt, in alienarum rerum ambitum ſuccenduntur. Et ſunt nonnulli qui dùm ſibi ſubſidiorum neceſſaria deeſſe timent, mentem ad auaritiam relaxant, & aliena ambiunt, cùm ſibi ſua ſufficere non poſſe ſuſpicantur. Omnis ergo neceſſitas non incongruè ferrum vocatur, quia vitam inopis mœroris vulnere cruciat, ſicut quoque de eius neceſſitatibus ſcriptum eſt, qui à fratribus venditus, afflictam
Pſa.104.18. vitam ducebat. *Ferrum pertranſiuit animam eius.* Quid ergo ſunt arma ferrea, niſi neceſſitates vitæ præſentis, quæ durè premunt, & vitam inopis inſequuntur? Ferrum quippè ærugo conſumit, æs autem conſumere difficilius ſolet. Ferro ergo neceſſitas præſens, quæ tranſitoria eſt, ære autẽ ſententia æterna figuratur. Et quia iudicium ſupernum ab iniqui mente non atten-

ditur, iuſtè arcui comparatur, quomodo velut ex inſidiis percutit, dum illud is qui percutitur non attendit. *Fugiet* ergo *arma ferrea, & irruet in arcum æreum*, quia dum præſentes neceſſitates metuẽs multa per auaritiã rapit, extremi iudicij diſtrictis ſe percuſſionibus anteponit. Sequitur.

Eductus & egrediens de vagina ſua, & fulgurans in 25.
amaritudine ſua. Iniquus iſte inſidiatur deprædationibus proximorum, ſed dum praua in cogitatione machinatur, quaſi adhuc gladius in vagina eſt. Dum verò malum quod cogitauit, iniquè perficit, de vagina ſua egreditur: quia de occultatione cogitationis ſuæ per iniquitatem malæ operationis aperitur, oſtenditur in opere, qualis latuit in cogitatione. Et notandum quod ait. *Eductus & egrediens de vagina ſua.* Eductus ſcilicet per ſeductorem, egrediens verò per propriam voluntatem. Fulgur quippè cùm repentè deſuper venit, cum terrore ante oculos clareſcit; claritatem oſtendit, & antepoſita percutit. Sic ſic videlicet iniquus cùm gloriam vitæ præſentis aſſumpſerit, vnde in hoc mundo per potentiã clarus oſtenditur, inde agitur vt multi feriantur. Quare fulgurare iniqui eſt, in huius vitæ honore clareſcere. Sed quia ſplendor gloriæ illius æternis gehennæ ſuppliciis mancipatur, rectè nunc dicitur *fulgurans in amaritudine ſua.* Quia enim modo quaſi ex terrore & claritate feriens gaudet, inde poſt ſupplicia in perpetuum ſuſtinet. Sequitur. *Vadent & venient ſuper eum horribiles.* Quid hoc loco horribiles niſi maligni ſpiritus appellantur? bonis videlicet mentibus pauendi atque fugiendi?

Digitized by Google

Et quia ijdem maligni ſpiritus certis quibuſque viciis ſinguli obſequi ſunt credendi, cùm peruerſus iſte alia quidem vitia ad momentum deſerere videtur, ſed alia agere incipit, profectò ſuper hunc horribiles vadunt & veniunt, quia peruerſi mentem etſi alia mala deſerunt, alia occupant. Sequitur.

26. *Omnes tenebræ abſconditæ ſunt in occultis eius.* Quamuis hypocrita actiones bonas in ſuperficie oſtendat, quædam tamen in eo malorum operum tenebræ apparent, ſed tamen minùs prodit in opere, quàm in eius latet cogitatione. Nam qui cuncta ſimul in effectu non explet, cuncta quæ noceant in mente tacitus tenet. Sequitur. *Deuorabit eum ignis, qui non ſuccenditur.* Miro valdè modo paucis verbis expreſſus eſt gehennæ ignis. Ignis namque corporeus, vt eſſe ignis valeat, corporeis indiget fomentis, qui cùm neceſſe eſt vt ſeruetur, per congeſta ligna proculdubiò nutritur, nec valet niſi ſuccenſus eſſe, & niſi refotus ſubſiſtere. At contra gehennæ ignis cùm ſit corporeus, & in ſemetipſo reprobos corporaliter exurat, nec ſtudio humano ſuccenditur, nec lignis nutritur, ſed creatus ſemel inextinguibilis durat, & ſuccenſione non indiget, & ardore non caret, quia omnipotentis iuſtitia futurorum præſcia, ab ipſa mundi origine gehennæ ignem creauit, qui in pœna reproborum eſſe ſemel inciperet, ſed ardorem ſuum etiam ſine lignis numquam finiret. Sequitur. *Affligitur relictus in tabernaculo ſuo.* Iniqui enim tabernaculum caro eſt, quia lætus ipſam inhabitat, & ſi ſit poſſibile, optat vt eam

Digitized by Google

numquam relinquat. Quam videlicet carnem cùm in reſurrectione ſuſceperit, cum ea gehēnæ ignib. traditus ardebit. Tunc ab ea educi appetit, tunc eius tormenta ſi valeat euadere, quærit. Tunc incipit velle vitare quod amauit. ſed qui eandē carnē Deo præpoſuit, iudicante Deo agitur, vt ex ea amplius in igne crucietur. Hic itaq; eam relinquere non vult, & tamen ab ea abſtrahitur: illic eam relinquere appetit, & tamen in ea propter ſupplicia ſeruatur. Ad augmentum itaque tormenti, & hic de corpore nolens educitur, & illic in corpore tenetur inuitus. Sequitur.

Reuelabunt cœli iniquitatem eius, & terra conſurget aduerſus eum. Quid enim per cœlos, niſi iuſtos; & quid per terram niſi peccatores accipimus? Vnde & in Dominica oratione petimus. *Fiat voluntas tua in cœlo & in terra.* Huius itaque impij ad illud terribile iudicium deducti, reuelant cœli iniquitatem, & terra reſurgit aduerſus eum, vt qui hic nec bonis vnquam nec malis pepercit, in illo eum tremendo examine & iuſtorum vita, & peccatorum pariter accuſet; & grauis quidem eſt, ſi quid iuſtis potiùs, quàm peccatoribus noceat. Vnde & per Prophetam dicitur. *Sanguis eius in medio eius eſt. Super limpidiſſimā petram effudit eum, non effudit illum ſuper terram, vt poſſit operiri puluere.* Poſſunt verò per terram non peccatores & reprobi, ſed hi qui terrenis actib. occupati, eleemoſynarum & lachrymarum ope ad æternam vitam perueniunt, deſignari. De quibus per Pſalmiſtam dicitur, cùm venire

28.

Matt. 6.10.

Ezec. 24.7.

Digitized by Google

Pſal. 49. 4. Dominus ad iudicium nunciaretur. *Aduocauit cælum deſurſum & terram, vt diſcerneret populum.* Hypocritæ itaque huius cœli iniquitatem reuelant, atque terra aduerſus eum cõſurget, cùm & hi qui cum Deo iudices veniunt, & hi qui per iudicium liberantur, prauitatis illius teſtes exiſtunt. Sequitur.

29. *Apertum erit germen domus illius, detrahetur in die furoris Dei.* Tunc germen domus illius aperitur, cùm omne malum, quod in conſcientia illius naſcebatur, oſtenditur. Modo quippè germen domus hypocritæ manet occultum, quia etſi in bona imagine apparet eius operatio, ſed latet intentio. In hoc itaq; hypocrita germen domus aperitur, quia in eius mente cogitatio peruerſa detegitur, & in die furoris Dei detrahetur, quia oſtẽſa ira iudicis flãmis vltricib. traditus, ab eius cõſpectu ſeparatur. Sequitur. *Hæc eſt pars hominis impij à Deo, & hæreditas verborum eius à Domino.* Si enim benè agere in hac vita poſitus voluiſſet, partem apud Dominum cœleſtis regni conſortium haberet; ſed quia prauis ſubdi deſideriis elegit, partem ſuam à Domino in tormentis inuenit, quia eiuſdem Domini participari gratia nõ quæſiuit. Qui enim pro magnis malis in ſupplicium mergitur, fortaſſe credebatur quod per id verbis quæ malè dixerat, minimè iudicaretur. Sed cùm diſtricta omnipotentis iuſtitia Dei ſupplicium à reprobis pro peruerſis actibus exigit, eis mala vſque ad verborum retributionem reddit. Sancti autem viri non partem à Domino accipere, ſed partem ſuam ipſum Dominum habere deſiderant. Vnde Propheta

Digitized by Google

deprecatur dicens. *Portio mea Dominus.* Iniquus *Pſal. 118. 57.*
verò, qui portionem ſuam habere ipſum Dominum non quæſiuit, partem ſuam extra Dominum ignem inuenit. Hæc Sophar ita intulit, vt per ea quæ contra hypocritam dixerat, beati Iob vitam feriret, exiſtimans quod is qui à Domino percuſſus eſſet, cuncta bona quæ egerat, mente ſimplici non egiſſet. Quem enim percuſſum vidit, Deo diſplicuiſſe credidit. Sed B. Iob more ſanctæ & vniuerſalis Eccleſiæ, quæ à peruerſis verborum iacula æquanimiter tolerat, & cùm ſuperborum dicta audit, humilitatis ſuæ tramitem non derelinquit, cum magna cordis humilitate ſubiunxit, dicens.

Audite quæſo ſermones meos, & agetis pœnitentiam. CAP. XXI.
Qui enim cùm diceret, *audite*, addidit *quæſo*,
cum quanta humilitate loquatur inſinuat, dum 2.
contra ſuperbientes rogat, vt eorum ſenſum ad ſalutis doctrinam deducat. Sequitur.

Suſtinete me vt & ego loquar, & poſt mea, ſi vide- 3.
bitur, verba ridete. Boni etenim quum loquuntur, duo ſunt quæ in ſuis locutionibus attendunt, vt videlicet aut ſibi & auditoribus ſuis, aut ſibimet ſolis proſint, ſi auditoribus prodeſſe non poſſunt. Cùm enim benè audiuntur bona quæ dicunt, ſimul ſibi & auditoribus proſunt. Cùm enim ab auditoribus deridentur, ſibi proculdubiò præſtiterunt quos à culpa liberos fecerunt. Et notandum quia dum ſubiungeret, *agetis pœnitentiam*, præmiſit *audite.* Cùm verò ſubderet, *poſt mea ſi videbitur, verba ridete*, præmiſit *ſuſtinete me.* Audire quippè volentis eſt, ſuſtinere nolentis. Amici

Digitized by Google

ergo eius ſi doceri appetunt, audiant; ſi autem irridere parati ſunt, ſuſtineant quæ dicuntur. Sequitur.

4. *Numquid contra hominem diſputatio mea eſt, vt meritò non debeam contriſtari?* Omnis qui Deo placet, & hominibus diſplicet, cauſas triſtitiæ nullas habet. Qui autem hominib. placens Deo diſplicet, aut ſimul Deo & hominibus diſplicere ſe credit, ſi hunc triſtitia non afficit, à virtute ſapientiæ alienus exiſtit. Beatus autem Iob diſplicuiſſe Deo inter flagella ſe credidit, & idcirco animum ad triſtitiam vocauit, quia deſpiciendus non erat cui ſe diſplicuiſſe formidabat. Sequitur.

5. *Attendite me & obſtupeſcite*, id eſt conſiderate quæ egi, & admiramini. Sequitur. *Et ſuperponite digitum ori veſtro.* Ac ſi apertè dicat. Scientes bona quæ egi, & conſiderantes mala quę patior, voſmetipſos etiam à verborum culpa compeſcite, atque in meis perſecutionib. veſtra damna formidate. Vel certè quia digitis quæq; diſcernimus, non incongruè per digitum diſcretio

Pſal. 143. 1. deſignatur. Vnde per Pſalm. dicitur. *Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.* Digitus ergo ori ſuperponitur, cùm per diſcretionem lingua refrenatur, ne per hoc quod loquitur, in ſtultitiæ culpa dilabatur. Sequitur.

6. *At ego quando recordatus fuero, pertimeſco, & concutit carnem meam tremor.* Quia B. Iob actuum ſuorum oblitus nō fuerit, extrema eius locutio oſtendit. Qua ex re hoc nunc quidē ab eo amicis dicitur. Et ego quando recordatus fuero, pertimeſco;

Digitized by Google

conſtat nimirum quod per irriſionem dicatur. Ac ſi apertè diceretur: Si me aliquid hypocritæ habere meminero, in pœnitentiæ mox fletu cõtremiſco. Carnem verò ſuam ſi recordatus fuerit tremore perhibet concuti, id eſt infirmitatem operis, vltionis pauore fatigari. Sequitur.

Quare ergo impij viuunt, ſubleuati ſunt, confortatique diuitiis? Niſi eos enim patientia diuina tolèraret, nequaquam diu vitam in peccatis ducerent. Subleuantur namq; diuitijs, cùm eſſe potentes incipiunt. Confortantur verò, cùm in hac vita diu ſubſiſtere permittũtur. Quos enim ſubſtantia ſubleuat, in faſtu ſuæ potentiæ dierum longitudo confortat. Vel certè ſubleuati & confortati referuntur, quia ſubleuantur honoribus, confortantur rebus. Sequitur. 7.

Semen eorum permanet coram eis. In augmento magnæ fœlicitatis, cum magno patrimonio dantur & hæredes. Ac ne qua neceſſitas temporis ſaltim ab oculis ſubtrahat eos, in quibus animus exultat. Sequitur. *Propinquorum turba & nepotum in conſpectu eorum.* Ecce adeſt vita, adſunt honores & diuitiæ, adſunt filij, adſunt nepotes. Sequitur. 8.

Domus eorum ſecuræ ſunt & pacatæ, & virga Dei non eſt ſuper illos. Securæ & pacatæ ſunt, quia peccantes viuunt, lugenda agunt, & gaudia non relinquunt, & virga eos ſupernæ diſciplinæ non percutit. Sequitur. 9.

*Bos eorum concepit, & non * obortit, vacca peperit, & non eſt priuata fœtu ſuo.* Vulgaris locutionis vſus eſt, vt bouem maſculum, & vaccam feminam, ſed literaturæ locutio communis generis appel- *abortiuit. 10.

Digitized by Google

lat. Vnde nunc dicitur. *Bos eorum concepit, & non abortijt*, & reliqua. Dominis gregum prima fœlicitas eſt, ſi grex ſterilitatem non habens, concipit; ſecunda ſi conceptus ad partum venit; tertia verò, ſi hoc quod parturitum eſt, per nutrimenta ad profectum ducatur. Vt ergo tota ſimul adeſſe impijs demonſtret, eorum greges beatus Iob aſſerit concepiſſe, & non obortijſſe, peperiſſe, & fœtu proprio non eſſe priuatos.

11\. *Egrediuntur quaſi greges paruuli eorum, & infantes eorum exultant luſibus.* Ipſum quoque infantum luſum in domo iniquorum, ne vilem valde eſſe crederemus, ſubjungens ait.

12\. *Tenent tympanum & citharam, & gaudent ad ſonitum organi.* Ac ſi patenter dicat. Cùm Domini honoribus & rebus tument, ſubjecti ludicris actibus gaudent. Sequitur.

13\. *Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.* Ecce beate vir eorum gaudia diu narraueras, quomodo nunc aſſeris quod in puncto ad inferna deſcendant, niſi quod omnis longitudo temporis vitæ præſentis punctus eſſe cognoſcitur, cum fine terminatur? In puncto enim ſtylum ponimus & leuamus. Quaſi ergo in puncto vitam tetigit, quia hanc accepit & amiſit. Poteſt in puncto hoc quoque intelligi, quod ſæpè hi, qui diu in iniquitate tolerati ſunt, ſubita morte rapiuntur, vt nec flere ante mortem liceat quæ peccauerunt. Sequitur.

14\. *Qui dixerunt Deo, recede à nobis.* Hæc verbis dicere vel ſtulti minimè præſumunt, ſed tamen peruerſi omnes Deo recedere non ver-

Digitized by Google

bis, ſed moribus dicunt. Dicunt ergo *recede à nobis*, qui ei ad ſe aditum præbere recuſant, cumque prauis actibus impugnant, etiamſi verbis eum laudare videantur. Dicunt etiam, *ſcientiam viarum tuarum nolumus*, eo ipſo quo eius ſcientiam apprehendere contemnunt. Via autem Dei pax, via Dei humilitas, via Dei patientia eſt. Sed quia hæc omnia iniqui deſpiciunt, Deo dicunt. *Scientiam viarum tuarum nolumus.* Dum enim in præſenti vita ſuperbiunt, dum honoribus inflantur, dum etiam ſi non habent appetunt, vias Dei in cogitatione contemnunt. Sequitur.

Quis eſt omnipotens vt ſeruiamus ei? Mens enim 15.
hominis malè exteriùs fuſa, ſic in rebus corporeis ſparſa eſt, vt neque ad ſemetipſam intus redeat, neque eum qui eſt inuiſibilis, cogitare ſufficiat. Vnde viri carnales iuſſa ſpiritalia contemnentes Deum, quia corporaliter non vident, quandoque ad hoc perueniunt, vt etiam non eſſe ſuſpicentur. Vnde ſcriptum eſt. *Dixit* Pſal. 13. 1.
inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. Sequitur. *Et quid nobis prodeſt ſi orauerimus eum?* Cùm Deus in oratione non quæritur, citius animus in oratione laſſatur, quia cum illa quiſque poſtulat quæ fortaſſe iuxta occultum iudicium Deus retribuere recuſat, ipſe quoque venit in faſtidio, qui non vult dare quod amatur. Seſe magis Dominus quàm ea quæ condidit vult amari, æterna potius quàm terrena poſtulari, ſicut ſcriptum eſt. *Quærite regnum Dei, & hæc omnia adycientur vo-* Pſal. 13. 1.
bis. Sequitur. Luc 11. 31.

Verumtamen quia non ſunt in manu eorum bona 16.

ſua, conſilium eorum longè ſit à me. Bona in manu habet, qui deſpiciendo temporalia ſub dominio mentis premit, nam quiſquis ea minimè diligit, ſe magis illis quàm ſibi illa ſupponit. Quid nãque eſt iniquorum conſilium, niſi terrenam gloriam quærere, æternam negligere ſalutem, temporalem cum damno interiori appetere, & dolores tranſitorios ad æternos gemitus commutare? Vir igitur ſanctus has iniquorum cogitationes intuens aſpernatur, & dicat. *Conſilium eorum longè ſit à me.* Sequitur.

17. *Quotiens lucerna eorum extinguitur.* Sæpè impius in lucem ſuam æſtimat filiorum vitam, ſed cùm filius qui nimiè amatur, ſubtrahitur, lucerna impij quæ videbatur, extincta eſt. Sæpè impius præſentis honoris gloriam lucernam putat, ſed dum ſublata dignitate deijcitur, lucerna extincta eſt, quæ ei iuxta deſiderium lucebat. Sequitur. *Et ſuperueniet eis inundatio, & dolores diuidet furoris ſui.* Inundatio impijs ſuperuenit, cùm dolorum fluctus ex aliqua aduerſitate patiuntur. Benè autem dicitur. *Et dolores diuidet furoris ſui*, qui enim æternos dolores impio per retributionem ſeruat, & aliquando mentem eius etiam temporali dolore tranſuerberat, quia hic quoque & illic percutit, furoris ſui ſuper impium dolores diuidit. Neque enim pœna præſens, quæ iniuſti animum à prauis deſideriis non immutat, ab æternis ſupplicijs liberat, vnde & per Pſalmiſtam

Pſal. 10. 6. dicitur. *Pluit ſuper peccatores laqueos, ignis & ſulphur, & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum.* Dicendo etenim laqueos, ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum, multos nimirum dolores intulit,

Digitized by Google

ſed quia ab his doloribus peccator qui non corrigitur, ad æterna ſupplicia vocatur, eoſdem dolores non iam totum calicem, ſed partem calicis dixit; quia videlicet eorum paſſio hic quidem per dolores incipitur, ſed in vltione perpetua conſummatur. De quorum fine adhuc ſubjungitur.

Erunt ſicut paleæ ante faciem venti, & ſicut fauilla quam turbo diſpergit. Iniquus cùm in poteſtate conſpicitur, cùm valde in oppreſſionibus ac violentijs effrænatur, ab infirmorum cogitationibus grauis nimium, & quaſi in hunc mundum radicatus æſtimatur. Cùm enim diſtricti iudicis ſententia venerit, omnes iniqui quaſi paleæ ante ventum erunt, qui vt ita dicam, iræ flatu ſubitò leuantur, atque aſportantur ad ignem, quos hic quondam in ſuis præiudicijs quaſi duri ponderis ſuper iacentem molem indigentium lachrymę mouere non poterant, & ad rapientis iudicij manum leues ſunt, qui per iniuſtitiam proximis graues fuerunt. Sequitur. *Et ſicut fauilla quam turbo diſpergit.* Ante omnipotentis Dei oculos iniqui vita fauilla eſt, quia & ſi ad momentum apparet viridis, ab eius tamen iudicio iam conſumpta cernitur, quia conſumptioni æternæ eſt deputata. Hanc fauillam turbo diſpergit, quia *Deus noſter manifeſtè veniet, & non ſilebit*, & reliqua. Sequitur. Pſal. 49. 3.

19. *Deus ſeruauit filiis illius dolorem patris, & cùm reddiderit tunc ſciet.* Et rurſum ſcriptum eſt. *Anima quæ peccauerit, ipſa punietur.* Peccatum quippè originale à parentibus trahimus, & niſi per gratiam baptiſmatis ſoluamur, etiam parentum Ezech. 18. 4. 20.

peccata portamus, quia vnum adhuc videlicet cum illis ſumus. Reddit ergo peccata patrum in filijs, dum pro culpa parentis ex originali peccato anima punitur prolis:& rurſum peccata parentum non reddit in filijs, quia ab originali culpa per baptiſmum liberamur, non iam parentum culpas, ſed quas ipſi committimus, habemus. Sed tamen intelligi etiam aliter poteſt; quia quiſquis praui parentis iniquitatem imitatur, etiam ex eius delicto conſtringitur. Quiſquis autem parentis iniquitatem non imitatur, nequaquam delicto illius grauatur. Sequitur. *Et cùm reddiderit tunc ſciet.* Neſcit enim impius mala quæ fecit, niſi pro eiſdem malis puniri iam cœperit. Vnde & per Prophetam dicitur. *Et tantummodo ſola vexatio intellectum auditui dabit.* Tunc namque intelligit quod audiuit, cùm ſe iam pro contemptu vexari doluerit. Sequitur.

Eſa.28.19.

20. *Videbunt oculi eius interfectionem ſuam, & de furore omnipotentis bibet.* Qui ſi in hac vita poſitus, culpam ſuam videre voluiſſet, de omnipotentis furore poſtmodum non biberet, ſed qui hîc auertit oculos à reſpectu criminis, illic declinare non valet ſententiam damnationis. Sequitur.

21. *Quid enim ad eum pertinet de domo ſua poſt ſe? aut ſi numerus menſium eius dimidietur?* Neque enim ſic debemus accipere, vt iniquus iſte poſtea quàm damnatus æternis ſupplicijs fuerit, de domo ſua, id eſt cognatis quos reliquerit, minimè cogitabit, cùm per ſemetipſam Veritas dicit, quia diues qui in inferno ſepultus fue-

Digitized by Google

rat, de quinque fratribus quos reliquerat, *Luc. 16. 28.*
etiam in ſupplicium poſitus, curam gerebat. Omnis namque peccator prudens erit in pœna, qui ſtultus fuit in culpa. Pro ſummo hic namque bono concupiſcit germen generis, habere domum vel familiam, opibus repleri, & diu in hac carnis corruptione viuere. Sed ſi fortaſſe aliquid ad eius deſiderium veniat, quod tamen obtinere non poſſit niſi cum offenſione conditoris, eius animus ad paululum perturbatur: cogitat quia ſi hoc egerit vnde offenſam ſui conditoris incurrit, in domo, in filijs, in vita percutitur, ſed ſuperbia ſua protinus inſtigatus obdureſcit, & quamlibet in vita percuſſionem ſentiat, nequaquam curat, dummodo quæ cogitauerit expleat, & quouſque viuit, voluptates ſuas perficere non deſiſtat. Et in hoc ergo ſe peccator contra Deum erigit, vbi Deus omnipotens eius erectionem frangit, & nec illata percuſſio mentem humiliat, quam in deliberatione contra Deum obſtinatio obdurat. Sequitur.

Numquid Deum quiſpiam docebit ſcientiam, qui 22.
excelſos iudicat? Cùm his quæ de nobis aguntur ambigimus, debemus alia quæ nobis ſunt certa conſpicere, & eam quæ de noſtra nobis incertitudine ſurrexerat, cogitationis querelam placare. Ecce enim quod electos ad vitam flagella reuocant, & malis actibus reprobos nec flagella compeſcunt, omnipotentis Dei iudicia ſuper nos valde occulta ſunt, & iniuſta non ſunt. Sed tendamus oculum mentis ad ſuperiora. In illis aſpicimus, quia de nobis

quid iuſtè cōqueri non habemus. Omnipotens enim Deus Angelorum merita diſcernens, alios in æterna luce ſine lapſu permanere conſtituit, alios ſponte lapſos ab ſtatu ſuæ celſitudinis in æternæ damnationis vltione proſtrauit. Nobiſcum igitur iniuſtè nihil agit, qui & ſubtiliorem nobis naturam iuſtè iudicauit. Sequitur.

23. *Iſte moritur robuſtus & ſanus, diues & fœlix. Viſce-*
24. *ra eius plena ſunt adipe, & medullis oſſa eius irrigantur.*
25. *Alius verò moritur in amaritudine animæ ſuæ abſque*
vllis opibus. Iſta cùm ita ſint, quis in omnipotentis ſecreto diſcutiat, cur ita hæc eſſe permittat? Sed electis & reprobis vita quidem diſpar eſt, carnis autem in morte corruptio diſpar non eſt. Vnde ſubjungitur.

26. *Et tamen ſimul in puluere dormient, & vermes operient eos.* Quid ergo mirum ſi proſperitate vel aduerſitate præſentis ſæculi, diſſimiliter ad momentum currunt, qui per corruptionem carnis ad terram ſimiliter redeunt? Illa eſt ergo ſolummodo vita cogitanda, in qua cum reſurrectione carnis ad finem diſſimilem pertingitur retributionis. Sequitur.

27. *Certè noui cogitationes veſtras, & ſententias contra*
28. *me iniquas. Dicitis enim, vbi eſt domus principis? & vbi tabernacula impiorum?* Impium enim crediderant, quem à lætis rebus temporaliter deſtructum videbant. Sed ſanctus vir tanto eos alta conſideratione dijudicat, quanto inter damna quæ pertulerat, infracta rectitudine ſtabat. Quid enim ei foris rerum damna nocuerant, qui illum non amiſerat, quem interius amabat? ALLEGORICE. *Viſcera eius plena ſunt adipe.* Sicut enim ex abundanti

danti cibo adeps, ita ex abundantia rerum ſuperbia naſcitur, quæ impingat mentem diuitis, dum eleuatur animus ſuperbientis. Superbia quippè cordis, quaſi quædam pinguedo eſt craſſitudinis. Vnde quia plerique ex abundantia peccata perpetrant, per Prophetam dicitur. *Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum.* Amatores huius ſæculi quaſi oſſa habent, quando in hoc mundo fortitudinem dignitatum poſſident. Sed ſi exteriori dignitati deſint terrenæ & domeſticę diuitiæ, quantum ad ſuum iudicium oſſa quidem habent, ſed & medullas in oſſibus non habent. Quia ergo ſic iſte amator huius ſæculi exteriori poteſtate fulcitur, vt etiam interiori terrenæ domus abundantia ſaginetur, dicitur, *& medullis oſſa eius irrigantur.* Vel certè oſſa ſunt huius diuitis prauæ conſuetudines & duræ. Medullæ verò in oſſibus, ſunt ipſa mala deſideria viuendi, quæ neque ex prauitatis ſatisfactione ſatiantur. Quæ medullæ quaſi oſſa irrigāt, cùm ipſa praua deſideria peruerſas conſuetudines ſuas in voluptatum delectatione conſeruant. Et ſunt nonnulli qui in hoc mundo diuitias non habent, ſed habere concupiſcunt, elati eſſe appetunt, quamuis in hoc mundo quod cupiunt, obtinere non poſſint. Et cùm nullis rebus vel honoribus fulti ſint, per mala tamen deſideria in conſpectu interni iudicis, reos conſcientia addicit. Talis etenim quiſque plerumque ideo affligitur, quia diteſcere ac ſuperbire non valet. In puluere etenim dormire eſt, in terrenis deſiderijs oculos mentis claudere. Vnde vnicuique peccanti, & in culpa ſua dormienti dicitur. *Surge*

Pſal. 72. 7.

Epheſ. 5. 14.

Digitized by Google

qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chri-
ſtus. Vermes verò qui de carne naſcuntur, eos ſi-
mul operiunt, quia ſiue diuitis ſiue pauperis ani-
mum curæ carnales premunt. In rebus enim
terrenis pauper & diues reprobus quamuis non
pari proſperitate fulciantur, pari tamen anxie-
tate turbantur, quia quod ille iam cum metu
habet, iſte cum anxietate appetit, & quia habere
1.Cor.2.11. non valet, dolet. Sed cùm ſcriptum ſit. *Quis ſcit*
hominum quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in
illo eſt? qua ratione nunc dicitur certè noui cogi-
tationes tuas? Sed tunc ſpiritus hominis ignora-
tur ab altero, cùm verbis vel opibus non demõ-
Matth.7.11. ſtratur. Nam cùm ſcriptum ſit. *Ex fructibus eo-*
rum cognoſcetis eos, per hoc quod foris agitur,
quicquid latet aperitur. Proinde beatus Iob
cùm amicorum colloquentium cogitationes
noſſe ſe diceret, adjunxit. *Et ſententias contra me*
iniquas, vt ex patenti re oſtendat, quia hoc quod
in eis latebat, inueniſſet. Sequitur.

29. *Interrogate quemlibet de viatoribus, & hæc eadem*
30. *illum intelligere cognoſcetis, quia in diem perditionis ſer-*
uatur malus, & ad diem furoris ducitur. Sæpè etenim
diu diuina patientia tolerat, quos jam ad ſuppli-
cia præſcita condemnat: permittit florere, quos
adhuc cernit peiora perpetrare. Quia enim vi-
det ad quam damnationis foueam tendant, hoc
eis pro nihil eſſe exiſtimat, quod hic peruerſi re-
linquenda multiplicant. Viator quippè dicitur,
qui præſentem vitam ſibi eſſe viam, & non pa-
triam attendit. Qui in dilectione prætereuntis
ſeculi cor figere deſpicit, qui non remanere in
tranſeuntibus, ſed ad æterna peruenire concu-

Digitized by Google

piſcit. Hinc Moyſes ait. *Tranſiens videbo viſionem hanc.* Hinc Hieremias ait. *O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite & videte,* &c. Igitur, quia malus ad diem perditionis ſeruatur, & ad diem furoris ducitur, hoc non niſi qui eſt viator intelligit, quoniam qui cor in præſentibus figit, quæ iniquum ſequantur ſupplicia, non deprehenditur. Sequitur. Exod. 3. 2. Thren. 1. 12.

Quis arguet coram eo viam eius, & quæ fecit quis reddet illi? Sæpè malus indignationem conditoris ſui quam in æternum paſſurus eſt, & in hac quoque vita poſitus experitur, dum proſperitatem quam amat, amittit; & aduerſitatem quam formidat inuenit. Et quamuis increpari de ſuis prauitatibus auctorum lingua etiam in proſperis valeat, ſcimus tamen quod cùm facta ſua peruerſum quemque deijciunt, iuſtorum increpatio conualeſcat. Sed qua ratione iſta dicuntur, dum etiam iuſtis tacentibus hoc quoque notum ſit, quia totiens hic iniqui via arguitur, quotiens eius proſperitas interueniſſe aduerſitate turbatur. Sed beatus Iob dum de omni malorum corpore loqueretur, ſubito ad iniquorum omnium caput verba cõuertit. Vidit enim quod in finem mundi Sathan hominem ingrediens, quem ſacra Scriptura Antichriſtum appellat, tanta elatione extollitur, tanta virtute principatur, tantis ſignis & prodigiis in ſanctitatis oſtenſione ſe eleuat, vt argui ab homine eius facta nõ valeãt, quia cũ poteſtate terroris adjũgũtur etiam ſigna oſtẽſæ ſanctitatis, & ait. *Quis arguet coram eo viam eius?* Quis videlicet hominum illum increpare audeat, cuius viſum ferre 31.

pertimeſcit? Sed tamen eius viam, non ſolùm Helias & Enoch, qui in eius exprobratione ad medium reducuntur, etiam omnes electi arguunt dum contemnunt, dum virtute mentis eius malitiæ reſiſtunt. Sed quia hoc ex diuina gratia, & non ſuis viribus faciunt, rectè nunc dicitur. *Quis arguet coram eo viã eius?* Quis etenim niſi Deus, cuius adiutorio electi vt reſiſtere valeant fulciuntur? Multi enim nunc vias Antichriſti iudicantes corripiunt, ſed hoc quaſi in eius abſentia faciunt, dum illum arguunt quem adhuc ſpecialiter non intuentur. Cùm verò in illo damnato homine venerit, quiſquis eius præſentiæ reſiſtit, coram eo viam eius arguet, cuius vires conſpicit & contemnit. Vel certè viam eius arguere eſt, proſperitatem curſus eius æterno ſupplicio interueniente turbare. Quod quia Dominus ſolus propria virtute facturus eſt, de quo ſcriptum eſt. *Quem Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentus ſui*, rectè dicitur. *Quis arguet coram eo viam eius?* Vnde & ſequitur. *Et quæ fecit quis reddet ei?* Quis nimirum niſi Dominus, qui ſolus illi perdito homini quæ fecit reddet, dum poteſtatem eius tam validam per aduentum ſuum æterna damnatione cõtriuerit? Sequitur.

2. Theſſ. 2. 8.

32. *Ipſe ad ſepulchra ducitur, & in congerie mortuorum vigilabit.* Quia ſepulchra mortuos contegunt, quid aliud per ſepulchra, quàm reproborum corda ſignantur, in quibus extinctæ à vita beatitudinis animæ velut in ſepulchris latent? Iniquus ergo iſte ad ſepulchra deducitur, quia in prauorum cordibus recipietur, quo-

modo ſoli illi eum ſuſcipiunt, in quibus mortuæ animæ à Deo reperiuntur. De quo rectè etiam dum eius ſupplicia deſcriberentur, per Prophetam dicitur. *In circuitu illius ſepulchra eius,* Ezec.32.22.
omnes interfecti & qui ceciderunt gladio. Illi quippè in inferno iuxta illum ſunt. Sathanæ itaque in congerie mortuorum vigilare eſt, in reproborum cordibus malitiæ ſuæ aſtutias exercere. Sequitur.

Dulcis fuit glareis Cocyti. Græca lingua Cocy- 33.
tus, luctus dicitur, qui tamen luctus fœminarum vel quorumlibet infirmantium ſolet intelligi. Sapientes huius ſæculi à luce veritatis excluſi, quaſi vmbras quaſdam de veritatis inquiſitione tenere conati ſunt. Vnde Cocytum fluuium currere apud inferos putauerunt, videlicet deſignantes quod hi qui digna doloribus opera faciunt, in infernum ad luctum decurrunt. Scriptum quippè eſt. *Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum.* Qui enim in Domino confortari Pſal.30.25.
renuunt, ad luctum per animi infirmitatem tendunt. Glaream lapillos fluminum appellare conſueuimus, quos aqua defluens trahit. Quid ergo per glaream, niſi reprobi deſignantur, qui ſuis voluptatibus dediti, quaſi ſemper ad ima trahuntur? Qui enim contra voluptates huius ſeculi ſtare fortiter nolunt, glareæ Cocyti fiũt, quia ſuis cotidie lapſibus ad luctum tendunt, vt in æternum poſtea lugeant, qui modo ſe in ſuis voluptatibus delectabiliter relaxant. Et quia antiquus hoſtis ſuum vas illum reprobum hominem ingreſſus, dum dona peruerſis tribuit, dum eos in hoc mũdo honoribus extollit, dum

Digitized by Google

eorum oculis prodigia oſtendit, dum fluxæ mentes hunc in ſuis prodigijs mirantur & ſecuntur, benè de eo dicitur. *Dulcis fuit glareis Cocyti.* Cùm enim hunc electi deſpiciunt, cùm mentis calce contemnunt, illi eum ſequentes diligunt, qui velut ab aqua voluptatis ad perpetuum luctum trahuntur, qui per terrenam concupiſcentiam more glareæ cotidianis lapſibus ad ima dilabuntur. Sequitur. *Et poſt ſe omnem hominem trahet, & ante ſe innumerabiles.* Hoc loco homo humana ſapiens dicitur. Sed cùm plus ſint omnes, quàm innumerabiles, quærendum nobis eſt, cur ante ſe innumerabiles, & poſt ſe omnes trahere dicitur, niſi quod antiquus hoſtis in reprobum tunc hominem ingreſſus, cunctos quos carnales inuenerit, ſub ſuæ jugum ditionis rapit. Qui & nunc priuſquam appareat, innumerabiles quidem, non tamen omnes carnales trahit, quia cotidie à carnali opere ad vitam multi reuocantur, atque ad ſtatum iuſtitiæ alij per breuem, alij verò per longam pœnitentiam redeunt, & nunc innumerabiles rapit, cùm falſitatis ſuæ ſtupenda hominibus ſigna non exhibet. Cùm verò coram carnalium oculis miranda eis prodigia fecerit, poſt ſe tunc non innumerabiles, ſed omnes trahit, quia bonis præſentibus delectantur, poteſtati illius ſe abſque retractatione ſubijciunt. Hæc beatus Iob, quia contra iniquorum principem mirè diſſeruit, qui in hac vita extolli permittitur, ſed in aduentu Domini deſtruetur, de ſe patenter oſtendit, quia flagella Dominica non ex offenſione ſuſceperit, quomodo ſi iniquus quiſque in hac vi-

Digitized by Google

ta permittitur proſperari, neceſſe eſt vt electus Dei debeat ſub flagelli feruore teneri, ex qua re amicos arguit dicens.

Quomodo igitur conſolamini me fruſtra, cùm reſponſio veſtra repugnare oſtenſa ſit veritati? Amici beati Iob eum conſolari non poterant, in quoſuis ſermonibus veritati contraibant. Cúmque hunc hypocritam vel impium dicerent, per hoc quod ipſi mentientes perpetrabant culpam, augebant proculdubio pœnam iuſti vulneribus afflicti.

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER XVI.

CAPVT XXII. QVI contra veritatis verba . . . . allegatione deficiunt, ſæpè etiam nota replicant, ne tacendo victi videantur. Vnde Eliphaz beati Iob ſermonibus preſſus, ea dicit quæ nullus ignorat, ait enim.

2. *Numquid Deo comparari poteſt homo, etiam cùm perfecta fuerit ſcientia?* In comparatione etenim Dei, ſcientia noſtra ignorantia eſt. Ex Dei namque participatione ſapimus, non comparatione. Sequitur.

3. *Quid prodeſt Deo, ſi iuſtus fueris, aut quid ei confers, ſi immaculata fuerit vita tua?* In omni quippè quod benè agimus, noſmetipſos, non autem Dominum iuuamus. Vnde per Pſalmiſtam dicitur, Pſal. 15. 2. *Dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* Sequitur.

4. *Nũquid timens te arguet te, & veniet tecũ ad iudiciũ?* Quis hoc vel deſipiens ſentiat, quod Dominus

ex timore arguat, & ex metu iudicium ſuum contra nos proponat? Sed quia verba ſua metiri neſciunt, proculdubiò ad odioſa dicta dilabuntur, in quibus ſi ſe minimè reprehendunt, ſtatim ad noxia & contumelioſa proſiliunt. Vnde Eliphaz qui odioſa intulit, ad contumelioſa protinus verba prorupit dicẽs. *Et non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas?* Sequitur.

Abſtuliſti enim pignus fratrum tuorum ſine cauſa. 5.
In Scriptura ſacra appellatione pignoris aliquando donum Spiritus ſancti ſignatur, vt illud 6.
Pauli. *Qui dedit nobis pignus ſpiritus.* Aliquando 2. Cor. 5. 5.
cõfeſſio peccatorum, ſicut in lege ſcriptum eſt.
Si debitum debet tibi quiſpiam frater tuus, & abſtuleris Deut. 24.
pignus ab eo, ante ſolis occaſum pignus reſtitue. Quia 12. 13.
ergo ſancta Eccleſia quoſlibet ab hæreticis ad veritatem fidei reuertentes, præcipit prius vt confiteri erroris ſui culpam debeant, perſuadet; quaſi per hæreticorum ſpeciem, per Eliphaz dicitur. *Abſtuliſti pignus fratrum tuorum ſine cauſa*, id eſt, ab his qui à nobis ad te veniunt inutiliter confeſſionem erroris exegiſti. Si verò, vt prædiximus, pignus dona ſancti Spiritus ſentimus, hæretici ſanctam Eccleſiam fratrum ſuorum dicunt pignus abſtuliſſe, quia illos qui ad illam veniunt, dona ſpiritualia ſuſpicantur amittere. Vnde ſequitur. *Et nudos expoliaſti veſtibus.* Eos quos hæretici peruerſis prædicationib. trahunt, præcepta doctrinæ ſuæ quaſi quædam veſtimẽta habere exiſtimant, & tamdiu illos veſtitos putant, quamdiu hæc quæ ipſi prædicauerunt, ab illis ſeruari conſiderant. Ex quib. cum quidam

Digitized by Google

ad ſanctam Eccleſiam redeunt, eos protinus doctrinæ veſtimenta perdidiſſe ſuſpicantur. Sed cùm nudus expoliari nequeat, quærendum nobis eſt, quomodo priùs nudi, & poſtmodum expoliati memorantur. Sed ſciendum quia omnis qui cordis puritate perfruitur, eo ipſo quo duplicitatis tegumentum non habet, nudus eſt. Et ſunt nonnulli apud hæreticos, qui cordis quidem puritatem habent, ſed tamen doctrinæ eorũ dogmata peruerſa ſuſcipiunt. Hi nimirum & ex ſua puritate nudi ſunt, & quaſi ex eorum prædicatione veſtiuntur. Sequitur.

7. *Aquam laſſo non dediſti, & eſurienti ſubſtraxiſti panem.* Hæretici quo veritatis ſoliditatem non tenent, eo nonnumquam ſtudent vt loquaciores appareant, & contra Catholicorum fidem quaſi doctrinæ ſcientia gloriantur. Cunctos quos aſpiciunt prauis ad ſe trahere ſermonibus quærunt, & vnde ſibi alios ad interitum ſociant, inde aliquid ſe agere viuaciter putant. Eos verò laſſos dicimus, qui ſub huius ſeculi onere laborioſo fatigantur. Vnde & per ſemetipſam Veri-

Matt. 11. 28. tas dicit. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego vos reficiam.* Hæretici igitur qui ſua dogmata prædicare non ceſſant, ſanctam Eccleſiam quaſi de imperitia irrident dicẽtes. *Aquam laſſo non dediſti, & eſurienti ſubſtraxiſti panem.* Se enim dare aquam laſſo exiſtimant, cùm quibuſdam ſub terreno faſce laborãtibus, ſui poculum erroris præbent, & panem eſurienti ſe non ſubſtraxiſſe ſuſpicantur, quia etiam de inuiſibilibus atq; incomprehenſibilib. inquiſiti, cum ſuperba audacia reſpõdent, & tunc ſe doctos præ omni-

bus credunt, cùm loqui de incognitis infeliciùs præſumunt. Sancta verò Eccleſia dum quempiam videt eſurire quod ei non proſit accipere, aut ſi iam ſunt ſibi cognita modeſtè ſupprimit, aut ſi adhuc videntur incognita, humiliter fatetur, eoſque ad ordinatæ humilitatis ſenſum reuocat, cùm per ſuum illis prædicatorẽ dicit. *Non plus ſapere quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.* Rom. 11. 20.
Et rurſum. *Noli altum ſapere, ſed time.* Sequitur. Rom. 12. 3.

8. *In fortitudine brachij tui poßidebas terram, & potentißimus obtinebas eam.* Ac ſi patenter dicat. Qui in prædicatione tua terram vniuerſaliter occupaſti, potentia fortitudinis, non ratio veritatis fuit. Quia enim Chriſtianos principes prædicationem eius tenere conſpiciunt, hoc quod ei à populis creditur, non virtutem rectitudinis, ſed cauſam ſecularis potentiæ eſſe ſuſpicantur. Sequitur.

9. *Viduas dimiſiſti vacuas, & lacertos pupillorum comminuiſti.* Plebes quæ hæreticis prædicantib. ſunt ſubiectæ, ex carnali intelligentia errorum eorũ ſemina peruerſa ſuſcipiunt, eiſq; in ſua damnatione ſociantur. Sed cùm ſancta Eccleſia ipſos errorum prædicatores, vel ratione victos ad ſe ſuſcipit, vel ſtudio peruerſitatis obduratos, ſub diſciplinæ ſuæ vinculo reſtringit, deſtituti hæretici cùm remanere apud ſe plebes ſine prædicatoribus vidẽt, quid aliud à ſancta Eccleſia quàm viduas vacuas relictas dolent? Et quia ſubſtractis hæreticorum magiſtris eorum diſcipulos in ſuo opere infirmari ſuſpicantur, quaſi lacertos pupillorum comminutos ab Eccleſia eſſe conqueruntur. Vel certè quia ſancta Eccleſia

dum quoſdam ab hæreticis venientes ſuſcipit, liquet nimirum quod priſtino errori eorum contradicit. Quia ergo eos à carnali intentione ſuæ ſuperſtitionis reuocat, hæretici cum hos aliter viuere aſpiciunt, quàm docuerũt, lacertos eorum ab operatione, quam priùs tenuerant, cõminutos eſſe ab Eccleſia deteſtãtur. Sequitur.

10. *Propterea circumdatus es laqueis, & conturbat te formido ſubita.* Illum formido ſubita conturbat, qui conſiderare negligit, quid ex diſtrictione iudicis venientis immineat. Quia ergo fidelem populum hæretici culpis perfidiæ oppreſſum credunt, circumdatum laqueis accuſant, & quia exiſtimant quod futura non præuideat, in percuſſione ſua hunc ſubita conturbatum formidine putant. Sequitur.

11. *Et putabas tenebras te non viſurum, & impetu aquarum inundantium non oppreſſum iri?* Ac ſi apertè dicat. Securitatem pacis tibi in ſpe propoſueras, & idcirco de præſumptione tua quaſi de luce gaudebas, nec te vnquam opprimi tribulationibus exiſtimaſti. Sequitur.

12. *An cogitas quod Deus altior cælo ſit, & ſuper ſtel-*
13. *larum verticem ſublimetur? & dicis. Quid enim nouit*
14. *Deus? Et quaſi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius, nec noſtra cõſiderat, & circa cardines cæli perambulat.* Sunt plerique ita hebetes, vt formidare neſciant, niſi quod corporaliter vident. Vnde fit vt Deum non metuant, quem videre non poſſunt. Hæretici autem quia ſe ſapientes arbitrantur, verba contra Catholicos irriſionis proferunt, atque ab eis illum non timeri ſuſpicantur, quem videre corporaliter nequeunt, vt

quaſi per torporem ſenſus auctorem ſuum exiſtiment, quia *excelſior cælo eſt, & ſuper ſtellarum vertices ſublimatur*, ex longinquo videre non poſſe. Et quia inter nos & cœleſtem ſedem, partes aëriæ interſunt, quaſi in nube latens per caliginem iudicet, & ſuperioribus intentus, minùs ima perpendat: & dum cœli cardines ambiendo conſtringit, interiora non videat. Sed quis de Deo vel deſipiens iſta ſuſpicetur? Qui nimirum cùm ſit ſemper omnipotens, ſic intendit omnibus, vt adſit ſingulis; ſic adeſt ſingulis, vt ſimul omnibus numquam deſit. Nam etſi quoſdam peccatores deſerit, eiſdem tamen ipſis adeſt per iudicium, quibus deeſſe videtur per adiumentum. Sequitur.

Numquid ſemitam ſeculo cuſtodire cupis, quam calcauerunt viri iniqui? Sicut ſemita Redemptoris noſtri humilitas, ita ſemita ſeculorum ſuperbia. Seculorum itaque ſemitam viri iniqui calcant, quia per huius vitæ deſideria in elatione perambulant. Sequitur. 15.

Qui ſublati ſunt ante tempus ſuum, & fluuius ſubuertit fundamenta eorum. Cùm tempus vitæ à diuina nobis præſcientia ſit proculdubiò fixum, quærendum valdè eſt, qua ratione nunc dicat quod iniqui ex præſenti ſeculo ante tempus proprium ſubſtrahantur. Omnipotens enim Deus, etſi aliquando mutat ſententiam, numquam ergo eo tempore ex hac vita quiſque ſubtrahitur, quo ex diuina potentia ante tempora præſcitur. Sed ſciendum quia creans & ordinãs nos omnipotens Deus iuxta ſingulorum merita diſponit, & terminum; vt & malus ille breuiter 16.

Digitized by Google

viuat, ne multis benè agentib. noceat, vel bonus diuti⁹ in hac vita ſubſiſtat, vt multis boni operis adiutor exiſtat. Quamuis omnipotẽs Deus illud tẽpus vniuſcuiuſq; ad mortẽ præſciat, quo eius vita terminatur. Nec alio in tempore quiſpiam mori poterit, niſi ipſo quo moritur. Cũ ergo ita ſit, quid eſt quod dicitur quod iniqui *ante tempus ſuum ſublati ſunt*, niſi quod omnes qui præſentem vitam diligunt, longiora ſibi eiuſdẽ vitæ ſpatia promittunt? Sed cùm eos mors ſuperueniens à præſenti vita ſubtrahit, eorum vita ſpatia, quæ ſibi longiora quaſi in cogitatione tendere conſueuerant, intercidit. Iniqui enim dum corde tranſire ad æterna negligunt, & cuncta præſentia fugitiua eſſe non intuentur, mentem in amore vitæ præſentis figunt, & quaſi longæ habitationis in ea ſibi fundamenta conſtruunt, quia in terrenis rebus per deſideria ſolidantur, & quia quotidiano temporis lapſu, ipſa præſentis vitæ mortalitas decurrit, atque dedicationem reproborum eoſdem reprobos ſubtrahendo deſtruit, rectè de iniquis dicitur. *Et fluuius ſubuertit fundamenta eorum*. id eſt, ipſe curſus mutabilitatis ſtatum in eis ſubruit peruerſæ conſtructionis. Sequitur.

17. *Qui dicebant Deo, recede à nobis*. Hæc etiam B. Iob dixiſſe quis ambigat? Et quæ in eius dictis expoſuimus, propter legẽtis faſtidiũ replicare deuitamus. Sequitur. *Et quaſi nihil facere poſſet omnipotens, æſtimabant eum*. In his ergo ſermo, & non ſententia immutatur. Nã quod per B. Iob dictum eſt,

Iob 21.15. *Quid eſt omnipotẽs vt ſeruiamus ei?* Hoc per Eliphaz dicitur, & quaſi nihil poſſit facere æſtimabant eum. Sequitur.

Digitized by Google

Cùm ille impleſſet domos eorum bonis. Malorum 18.
domos Dominus bonis implet, quia etiam ingratis bona ſua non denegat, vt aut benignitatem conditoris erubeſcant, & ad bonitatem redeant, aut redire omnimodo contemnentes, inde illic grauius puniantur. Sequitur. *Quorum ſententia procul ſit à me.* Hoc etiã per B. Iob dictum eſt, ait namque. Quorum conſilium longè ſit à me. Quamuis aliud ſententia, & aliud conſilium poſſit intelligi. Sententia quippè in ore eſt, conſilium in cogitatione. Conſtat nimirum quia iſte malorum verbis, iſte verò etiam à cogitatione deſiderat eſſe diſſimilis. Sequitur.

Videbunt iuſti & lætabuntur, & innocens ſubſannabit eos. 19.
Iuſti cùm hic iniuſtos errare conſpiciunt, de errore pereuntium nõ poſſunt lætari: ſi enim gaudent erroribus, iuſti non ſunt. Rurſum ſi per inſultationem lætantur, eo quod tales non ſunt quales alios eſſe conſpiciunt, omnino ſuperbi ſunt. Vnde & Phariſæus iuſtificationem perdidit, qui Publicani meritis gaudendo ſe prætulit, dicens. *Gratias ago tibi, quia non ſum ſicut cæteri* Luc. 18. 11.
homines, raptores, iniuſti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Quando ergo videbunt iuſti iniquorum interitum & lætabuntur, niſi cum diſtricto iudici perfecta iã ſecuritate exultationis inhæſerint, cũ in illo extremo examine illorũ damnationem conſpiciunt, & de ſe iam quod metuant non habebunt? Nunc itaq; reprobos aſpiciunt & gemunt, tunc conſpicient & ſubſannabunt, quia eos exultando deſpicient, quos modo nec ſine gemitu iniqua perpetrantes, nec ſine metu vident pro iniquitate morientes. Sequitur.

Digitized by Google

20. *Nonne ſucciſa eſt erectio eorum, & reliquias eorum deuorabit ignis?* Hic namque iniqui erecti ſunt, quia in prauis actionibus extolluntur, quia peruerſa agunt, & tamen pro peruerſis actibus minimè feriuntur. Sed eorum erectio tunc ſucciditur, cùm vel à præſenti vita ad interitum, vel à cōſpectu æterni iudicis, ad æternum gehennæ incendium pertrahuntur. Qui etſi hic mortuam ſuam carnem relinquunt, ipſam quoque in reſurrectione recipient, vt cum carne ardeant, in qua peccauerunt. Sicut enim eorum culpa in mente fuit & corpore, ita eorum pœna in anima erit pariter & carne. Sequitur.

21. *Acquieſce igitur ei, & habeto pacem, & per hæc habe-*
22. *bis fructus optimos. Suſcipe ex ore illius legem, & pone ſermones eius in corde tuo.* Culpa ſuperbiæ eſt docere meliorem. Quam ſæpè hæretici perpetrant, qui de his quæ prauè ſentiunt, quaſi docere Catholicos præſumunt. Tunc enim putant Deo acquieſcere, ſi illos contigerit eorum peruerſitatibus conſentire, & acquieſcentibus pacem promittunt, quia contra eos qui ſibi conſentiunt iam iurgari deſiſtunt. Fructus autem optimos ſibi conſentientibus pollicentur, quia eos ſolos bona opera agere exiſtimant, quos ad ſua dogmata ſe trahere exultant. Quibus hoc congruit quod adiungit. *Suſcipe ex ore illius legem,* quia ea quæ ipſi ſentiunt, ex ore Dei procedere ſuſpicantur. *Et pone ſermones eius in corde tuo.* Ac ſi aſtruat dicens. Quos nunc vſque in ore, & non in corde tenuiſti; quia enim eorum peruerſa dogmata reſpuit, non eum verba Dei in ſenſu, ſed in oſtēſione habuiſſe criminantur. Sequitur.

Si re-

Si reuerſus fueris ad omnipotentem ædificaberis, & longè facies iniquitatem à tabernaculo tuo. 23.
Fidelem populum à Deo diſceſſiſſe hæretici exiſtimant, cùm ſuis prædicationibus reſiſtentem vident, ac ſi apertè dicant. Quia noſtris dogmatibus reſiſtendo à Deo receſſiſti, idcirco à iuſtitiæ ædificatione deſtructus es. Tabernaculum verò aliquando accipimus tabernaculum corporis, aliquando verò habitaculum cordis. Nam ſicut animâ habitamus in corpore, ita per cogitationem habitamus in mente. Iniquitas ergo in tabernaculo mentis eſt, peruerſa intentio in ſtudio cogitationis, iniquitas autem in tabernaculo corporis eſt per expletionem operis actio carnalis. Ac ſi Eliphaz patēter dicat. Quiſquis ad Deum poſt errata reuertitur, in cogitatione ſimul & in opere mundatur. Sequitur.

Dabit pro terra ſilicem, & pro ſilice torrentes aureos. 24.
Quid per terram, niſi infirmitas actionis, quid per duritiam ſilicis, niſi fortitudo ſignatur? Quid per torrentes aureos, niſi doctrinam intimæ claritatis accipimus? Omnipotens autem Dominus ad ſe conuerſis pro terra dat ſilicem, quia pro infirma actione, fortitudinem tribuit robuſti operis. Dat etiam pro ſilice torrentes aureos, quia pro robuſto opere doctrinam multiplicat claræ prædicationis. Sequitur.

Eritq; omnipotens contra hoſtes tuos, & argentum coaceruabitur tibi. 25.
Quos magis alios hoſtes patimur, quàm malignos ſpiritus, qui cogitationibus noſtris obſident? Argenti nomine ſacra eloquia deſignari teſtatur Pſalmiſta qui ait. *Eloquia Domini eloquia caſta, argentum igne examinatum proba-* Pſal. 11. 7.

tum terra. Et ſæpè cùm ſacris eloquiis intendimus, malignorum ſpirituum inſidias grauiùs toleramus, quia menti noſtræ terrenarum cogitationum puluerem aſpergunt, vt intentionis noſtræ oculos à luce intimæ viſionis obſcurent. Quod nimirum Pſalmiſta protulerat, cùm dicebat. *Declinate à me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei.* Sed quia nemo hoſtes ſua virtute ſuperat, per Eliphaz dicitur. *Eritque omnipotens contra hoſtes tuos, & argentum coacervabitur tibi.* Ac ſi apertè diceretur. Dum malignos ſpiritus Dominus à te ſua virtute repulerit, diuini eloquij talentum lucidum excreſcit. Sequitur.

26. *Tunc ſuper omnipotentem deliciis affluens.* Super omnipotentem deliciis affluere eſt, in amore illius Scripturæ ſacræ epulis ſatiari, in cuius nimirum verbis tot delicias inuenimus, quot ad prouectum noſtrum intelligentiæ diuerſitates accipimus. Hinc etiam in admirationem
Cant. 8.5. ſponſæ ſcriptum eſt. *Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto, deliciis affluens?* Sequitur. *Et eleuabis ad Deum faciem tuam.* Ad Deum faciem eleuare eſt, cor ad ſublimia inueſtiganda attollere, nam ſicut per corporis faciem homini, ita per interiorem hominem Deo noti atque conſpicabiles ſumus. Cùm verò culpæ reatu deprimimur, ad Deum leuare cordis noſtri faciem veremur; cùm verò pœnitentiæ lamentis culpa diluitur, & ſic perpetrata planguntur, vt plangenda minimè perpetrentur, magna menti fiducia naſcitur, & ad conſpicienda ſupernæ retributionis gaudia cordis noſtri facies leuatur. Ac ſi apertè hæretici fideli populo dicant,

Quamdiu prædicationem noſtram nõ ſequeris, cor in infimis premis. Sequitur.

Rogabis eum, & exaudiet te. Rogant quippè Dominum, ſed exaudiri minimè merentur, qui iubentis Domini præcepta contemnunt. Vnde ſcriptum eſt. *Qui declinat aurem ſuam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.* Sequitur. *Et vota tua reddes.* Qui vota vouit, ſed hæc per infirmitatem ſoluere non valet, ei ex peccati pœna agitur, vt volenti bonum, poſſe ſubtrahatur. Cùm verò in conſpectu intimi iudicis ea quæ obſiſtit culpa detergitur, fit protinus vt votum poſſibilitas ſequatur. Sequitur. 27. Prou. 28. 9

Decernes rem, & eueniet tibi. Hoc eſſe proprium infirmantium ſolet, vt tantum quempiam exiſtiment iuſtum, quanto hunc adipiſci conſpiciunt omne quod appetit, cùm videlicet nouerimus nonnumquam bona terrena iuſtis ſubtrahi, quæ largo munere tribuuntur iniuſtis. Sed ſi dicta hæc Eliphaz de donis ſpiritalibus intulit, ſciendum quod res decernitur & venit, cùm virtus quæ ex deſiderio expetitur, largiente Deo etiam affectum proſperatur. Vnde & adhuc ſubditur. *Et in viis tuis ſplendebit lumen.* In viis quippè iuſtorum lumen reſplendere eſt, per mira operum virtutum ſigna ſuæ claritatis aſpergere, vt quocumque per intentionem pergunt, ab intuentium cordibus peccati noctem excutiant, & ſui operis exemplo in eis iuſtitiæ lumen infundant. Sequitur. 28.

Digitized by Google

29. *Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria, & qui inclinauerit oculos ſuos, ipſe ſaluabitur.* Quæ nimirum ſententia à veritatis ore non diſcrepat, dicentis.
Mat.23.12. *Omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur.* Vnde per Salomonem dicitur. *Ante-*
Prou.18.12. *quam conteratur, exaltatur cor hominis, & antequam glorietur, humiliatur.* Rectè autem dicitur. *Qui inclinauerit oculos ſuos ipſe ſaluabitur*, quia quantum per membrorum miniſteriũ deprehendi poteſt, prima ſuperbiæ oſtẽſio in oculis eſſe ſolet. Hinc
Pſal.17.28. enim ſcriptum eſt. *Et oculos ſuperborum humiliabis.* Oculos ergo inclinare eſt, nullum reſpiciendo deſpicere, ſed ſe minorẽ atque imparem cunctis quos aſpicit æſtimare. Saluabitur itaq; qui oculos inclinat, quia qui falſum ſuperbiæ verticem deſerit, veritatis altitudinem aſcẽdit. Sequitur.
30. *Saluabitur autem innocens, munditia manuum ſuarũ.* Quæ ſcilicet ſententia, ſi de cœleſtis regni retributione promittitur, veritate fulcitur, quia
Rom.2.6. cùm de Deo ſcriptum ſit. *Qui reddidit vnicuique iuxta opera ſua*, illum in extremo examine iuſtitia æterni iudicis ſaluat, quem hic eius pietas ab immundis operibus liberat. Sin verò ad hoc ſaluari hic quiſque munditia manuum ſuarum creditur, vt ſuis viribus innocens fiat, proculdubiò erratur, quia ſi ſuperna gratia nocentem non præuenit, numquã profectò inueniet quem remuneret innocentem. Vnde veridici Moyſi
Exod.34.7. voce dicitur. *Nulluſque apud te per ſe innocens eſt.* Quæ tamen omnia pro typo hæreticorum promiſſionibus congruunt. Qui cùm fideles quoſq; in præſenti vita afflictos inueniũt, eos ex culpa perfidiæ percuſſos arbitrantur, eiſque ſi ſua

dogmata ſequantur, ſalutem innocentiæ per bonorũ operũ mundiciã promittunt. Sequitur.

Reſpondens autem Iob dixit. Nunc quoque in amaritudine eſt ſermo meus, & manus plagæ meæ aggrauata eſt ſuper gemitum meum. More ſuo B. Iob planioribus verbis inchoat, ſed dicta ſua, alta myſterij proſecutione cõſummat. Mederi quippè dolor afflicti ex amicorum conſolatione debuerat, ſed conſolatio eorum ad blandimenta fallaciæ erupit, quia videlicet inordinatæ conſolationis intentio percuſſionem, quam minuere debuit, multiplicauit. In quibus nimirum verbis per typum ſanctæ Eccleſiæ etiam fidelium dolor exprimitur, qui eo ampliùs gemunt, quo malos blandiri conſpiciunt, quia iuxta Pauli vocem, *Per dulces ſermones & benedictiones ſeducunt corda innocentium.* Manus quippè plagæ eſt fortitudo percuſſionis. Primam namque percuſſionem ſuam electi conſiderant, qui à conditoris ſui viſione diuiſi ſunt, quia nequaquam illuminationis intimæ claritate fruuntur, ſed in præſentis vitæ exilio quaſi in cœcitatis loco religati gemunt. Semper ergo habent in hac vita manum plagæ gemitum ſuum, ſed cùm adhuc etiam in hac vita aduerſa accedũt, manus plagæ eorum etiã ſuper gemitum grauatur. Sequitur.

Cap. XXIII. 1. 2.

Rom. 16. 18.

Quis mihi tribuat, vt cognoſcam & inueniam illum? 3.
Electus quiſq; niſi dominum cognouiſſet, vtiq; non amaret. Sed aliud eſt cognoſcere per fidem, atque aliud per ſpeciem, aliud inuenire per credulitatem, aliud per contemplationem. Ex qua re agitur, vt electi omnes eum quem fide cognouerunt, videre quoque per ſpeciem anhelant,

Digitized by Google

cuius amore flagrantes æſtuant, quia eius dulcedinis ſuauitatem iam ipſa ſuæ fidei certitudine deguſtant. Quid enim ſolium Dei eſt, niſi illi angelici ſpiritus, qui ſcriptura teſte Throni vocati ſunt? Qui vtique vſque ad ſolium Dei venire vult, quid aliud quàm intereſſe angelicis ſpiritibus concupiſcit, vt nulla iam defectiua temporum momenta ſuſtineat, ſed permanenti gloria in contemplationem æternitatis exurgat? Sequitur.

4. *Ponam coram eo iudicium, & os meum replebo increpationib.* Coram Deo ponere iudicium eſt, intra ſecretum mentis per contemplationem fidei, ad tremendum examen maieſtatis illius oculos noſtræ conſiderationis aperire, quod peccator homo mereatur attendere, & occultus nunc & tacitus iudex quàm terribilis poſt appareat, conſiderare. Qui enim ſibi in conſpectu Dei iudicium ponit, os ſuum increpationibus replet, quia dum ſubtile examen tremendi contra ſe iudicis contemplatur, amara ſe pœnitentiæ inuectione perſequitur. Sequitur.

5. *Vt ſciam verba quæ mihi reſpondeat, & intelligam quid loquatur mihi.* Tunc enim culpas plangimus, cùm penſare cœperimus, ſed tunc ſubtiliùs penſamus, cùm ſoliciti ùs plangimus, atq; ex lamētis in corde noſtro pleniùs naſcitur quid eſt quod peccantib. diuina diſtrictio minatur, quæ erunt illa reproborum improperia, qui terrores, quæ implacabilis maieſtatis auerſio. Tanta enim tunc Dominus reprobis iratus dicet, quanta eos pati ex æquitate permiſerit. Sequitur.

6. *Nolo multa fortitudine contendat mecum, ne magni-*

Digitized by Google

tudinis ſuæ mole me premat. Mens etenim quælibet iuſti, ſi ab omnipotente Domino diſtrictè iudicatur, mole magnitudinis premitur. Sequitur.

Proponat æquitatem contra me, & perueniat ad victo- 7.
riam iudicium meum. Quis enim alius niſi mediator Dei & hominum, homo CHRISTVS IESVS, æquitatis nomine deſignatur? De quo ſcriptum
eſt. *Qui factus eſt ſapientia nobis à Deo & iuſtitia.* 1. Cor. 1. 30
Quæ ſcilicet iuſtitia dum in hunc mundum contra vias peccatorum venit, antiquum hoſtem vicimus, à quo capti tenebamur. Ac ſi ergo diceret: Ad redarguendas vias meas incarnatum filium mittat, & tunc inſidiantem aduerſarium per abſolutionis meæ iudicium victor excludam. Sequitur.

Si ad orientem iero, non apparet; ſi ad occidentem, 8.
non intelligam eum; ſi ad ſiniſtram, quid agam? Non 9.
apprehendam eum, ſi me vertam ad dextram, non videbo illum. Creator quippè omnium in parte non eſt, quia vbique eſt, & tunc minùs inuenitur, quando is qui totus vbique eſt, in parte quæritur. Sequitur.

Ipſe verò ſcit viam meam. Ac ſi apertè dicat. 10.
Videre non valeo videntem me, & eum qui me ſubtiliter intuetur, intueri non poſſum, vt videlicet oſtendat quia tanto cautiùs formidandus eſt, quanto conſpicabilis non eſt. Qui enim ita nos aſpicit, vt à nobis aſpici nequeat, eo magis timendus eſt, quo cuncta videns, minimè videtur. Aliter. Ad orientem quippè imus, cùm mentem in conſideratione maieſtatis eius attollimus, ſed non apparet, quia qualis in natura ſua eſt, à co-

gitatione mortali videri non præualet. Ad occidentem imus, cùm ſubletum * in
*ſublatum. Deo cordis oculum, ſed ipſa immenſitate luminis reuerberatum, ad noſmetipſos reducimus, & laſſati diſcimus ſuper nos valdè eſſe quod quærebamus, noſtram mortalitatem conſiderantes, indignos nos adhuc eſſe deprehendimus, qui immortalem videre valeamus. Ad ſiniſtram ire eſt, peccatorum delectationibus conſentire. Et nimirùm conſtat, quia Deum apprehendere non valet, qui adhuc in delectatione peccati per ſiniſtrã iacet. In dexteram proculdubiò vertitur, qui de virtutibus eleuatur, ſed Deum videre non valet, qui priuata lætitia de bonis actibus gaudet, quia in eo cordis oculum tumor elationis premit. *Ipſe ſcit viam meam*, ac ſi patenter dicat. Ego me & diſtrictè diſcutio, & tamen ille quem videre non valeo videt ſubtiliter cuncta quæ ago. Sequitur. *Et probabit me quaſi aurum quod per ignem tranſit.* Aurum in fornace ad naturæ ſuæ claritatem proficit, dum ſordes amittit. Quaſi aurum ergo, quod per ignem tranſit, probatur anima iuſtorum, quibus exuſtione tribulationis & ſubtrahuntur vitia, & merita augentur. Sequitur.

11. *Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus.* Quaſi quidam namque Dei greſſus ſunt, ipſæ quas cernimus eius operationes, quibus bonus quiſque maluſque regitur, quibus iuſti iniuſtique ſuis ordinibus diſponuntur, quibus & ſubiectus quiſque ad meliora quotidie ducitur, & aduerſus ad deteriora corruens toleratur. De quib. nimirum greſſibus Propheta dicebat,

Digitized by Google

Viſi ſunt greſſus tui Deus. Nos itaque cùm virtutem longanimitatis atque pietatis eius intuemur, & intuentes imitari contendimus, quid aliud quàm greſſuũ eius veſtigia ſequimur, quia extrema quædam eius operationis imitamur? Hęc enim patris ſui veſtigia Veritas admonebat imitari, cùm diceret. *Orate pro perſequentibus & calumniantibus vos*, & reliqua. Poteſt tamen beatus Iob, ſic in futura operatione incarnandæ ſapiẽtiæ intendere, ſicut nos eiuſdem ſapientiæ iam præterita opera per fidem videmus. Cuius nimirum vitam dum beatus Iob ſuperno ſpiritu repletus ſollicita intentione conſpiceret, futuram manſuetudinis illius humilitatem præuidens, quaſi ad exemplum ſibi propoſitum recurrit, vt quicquid in hac vita ageret, ad imitationis illius veſtigia ligaret. De quibus eius veſtigijs per Petrum dicitur. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum vt ſequamini veſtigia eius.* Sequitur. *Viam eius cuſtodiui, & non declinaui ex ea.* Cuſtodit enim & non declinat, qui hoc vbi intendit, operatur; & cuſtodire quippè per intentionem eſt, non declinare per operationem. Hæc namque eſt ſollicitudo iuſtorum, vt actus ſuos cotidie iuxta vias veritatis examinent, & eas ſibi in regulam proponentes, à rectitudinis earum tramite non declinent. Sequitur.

Pſal 67. 25.

Matt. 5. 44.

1. Pet. 2. 21.

12. *A mandatis labiorum eius non receſſi.* Sicut benè obſequentes famuli, dominorum ſuorum vultibus ſemper intenti ſunt, vt ea quæ præceperint feſtini audiant, & implere contendant: ſic iuſtorum mentes per intentionem ſuam omnipotenti Domino aſſiſtunt, atque in ſcriptura

eius quaſi os eius intuentur, vt quia per eam Deus loquitur omne quod vult, tanto à voluntate eius non diſcrepant, quanto eandem voluntatem illius, eius eloquio agnoſcunt. Sequitur. *Et in ſinu meo abſcondi verba oris eius.* In ſinu etenim cordis verba oris eius abſcondimus, quando mandata eius non tranſitoriè, ſed implenda opere audimus. Hinc eſt enim
Luc. 2. 19. quod de ipſa matre virgine ſcriptum eſt. *Maria autem conſeruabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo.* Sequitur.

13. *Ipſe enim ſolus eſt, & nemo auertere poteſt cogitationes eius.* Numquid nam non ſunt Angeli & homines, cœlum & terra, aër & maria, cuncta volatilia & quadrupedia atque ſerpen-
Sap. 1. 14. tia? Et certè ſcriptum eſt. *Creauit vt eſſent omnia.* Cùm ergo in rerum creatura tàm multa ſint, cur beati viri voce nunc dicitur, *ipſe enim ſolus eſt*? Sed aliud eſt eſſe, aliud principaliter eſſe, aliud mutabiliter, atque aliud immutabiliter eſſe. Sunt enim hæc omnia, ſed principaliter non ſunt, quia in ſemetipſis minimè ſubſiſtunt, & niſi manu gubernantis teneantur, eſſe nequaquam poſſunt. Hinc enim
Exod. 3. 14. ad Moyſem dicitur. *Ego ſum qui ſum.* Et, *Qui eſt miſit me ad vos*, cogitationem quippè eius nullus auertit, quia nemo reſiſtere eius occultis iudicijs præualet. Nam etſi quidam fuerunt, qui deprecationibus ſuis eius cogitationem auertiſſe viderentur, ita fuit eius interna cogitatio, vt ſententiam eius auertere deprecando potuiſſent, & ab ipſo acceperunt quod agerent apud ipſum. Dicat ergo. *Et nemo a-*

uertere poteſt cogitationem eius, quia ſemel fixa iudicia mutari nequaquam poſſunt. Vnde ſcriptum eſt. *Præceptum poſuit & non præteribit.* Sequitur. *Et anima eius, quod voluit, hoc fecit.* Cùm ſit cunctis exterior corporeis, cunctis mentibus interior Deus, ea ipſa via eius qua penetrat omnia, cuncta diſponit, anima illius appellatur, cuius videlicet voluntati, nec illa obſiſtunt quæ contra voluntatem illius fieri videntur, qui ad hoc nonnumquam permittit fieri etiam quod non præcepit, vt per hoc illud certius impleatur quod iubetur. Apoſtatæ quippè Angeli peruerſa voluntas eſt, ſed tamen à Deo mirabiliter ordinatur, vt ipſæ quoque eius inſidiæ vtilitati bonorum ſeruiant, quos purgando tentant. Sequitur. *Pſal. 148. 6.*

Cùm expleuerit in me voluntatem ſuam, & alia multa ſimilia præſto ſunt ei. Ac ſi apertè dicat. Iam perpendo quæ patior, ſed ad hæc formido quæ pati poſſum. Explet enim in me voluntatem ſuam, quia multis me perſecutionibus affligit, ſed *multa ſimilia præſto ſunt ei*, quia ferire ſi cogitat, adhuc inuenit vbi plaga creſcat. Seq. 14.

Et idcirco à facie eius turbatus ſum, & conſiderans eum timore ſolicitor. Benè à facie Domini turbatur, qui terrorem majeſtatis illius, cordis ſui obtutibus proponit, & eius rectitudinis pauore concutitur, dum ſe reddendis rationibus conſpicit idoneum non eſſe, ſi diſtrictè iudicetur. Rectè autem dicitur. *Et conſiderans eum timore ſolicitor*, quia diuinæ animaduerſionis vim cùm minimè quiſque conſiderat, minimè formidat, & tanto magis in hac vita quaſi 15.

ſecurus eſt, quanto à conſideratione internæ diſtrictionis alienus. Sequitur.

16\. *Dominus molliuit cor meum, & omnipotens conturbauit me.* Ex diuino munere cor iuſti molle dicitur, quia ſuperni iudicij timore penetratur. Molle eſt etenim quod penetrari poteſt, durum quod penetrari non poteſt. Vnde per Salomonem di-

Prou. 28. 14. citur. *Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Qui verò mẽtis eſt duræ, corruet in malum.* Non autem ſecura, ſed conturbata ſunt corda bonorum, quia dum futuri examinis pondus conſiderant, quietem hîc habere non appetunt, ſecuritatem ſuam diſtrictionis intimæ conſideratione perturbant. Sequitur.

17\. *Non enim perij propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.* Ille enim in flagello poſitus à ſalute corporis propter imminentes tenebras perit, qui idcirco pro tranſactis percutitur, vt à futuris ſupplicijs abſcondatur. Flagella quippè bonorum aut vitia perpetrata purgant, aut quæ poterant perpetrari, futura deuitant. Beatus autem Iob, quia in flagello poſitus, nec à peccatis præcedentibus purgabatur, nec ab imminentibus tergebatur, ſed eius tantummodo in flagello virtus augebatur, fiducialiter dicit. *Non enim perij propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.* Qui enim ſemper diuinæ formidinis pondus aſpexit, eius cordis faciem caligo peccati non operuit, & is quem ſupplicia nulla ſequebantur, ſalutem corporis propter

CAPVT imminentes tenebras non amiſit. Sequitur.

XXIV. *Ab omnipotente non ſunt abſcondita tempora, qui*

1\. *autem nouerunt eum, ignorant dies illius.* Quid dies

diei niſi ipſa eius æternitas appellatur? quæ nonnumquam vnius diei pronuntiatione exprimitur, ſicut ſcriptum eſt. *Melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper millia.* Nonnumquam verò per ſuam longitudinem dierum multorum appellatione ſignatur, de quibus ſcriptum eſt. *In ſeculum ſeculi anni tui.* Nos itaque intra tempora voluimur, per hoc quod creatura ſumus. Deus autem qui creator eſt omnium æternitate ſua tempora noſtra comprehendit, quia ipſe quidem noſtra comprehenſibiliter conſpicit, nos autem ea quæ eius ſunt comprehendere nullatenus valemus. Sed cùm naturâ Deus ſimplex ſit, mirandum valde eſt, cur dicit. *Qui nouerunt eum ignorant dies illius.* Neque enim aliud ipſe, atque aliud dies eius ſunt. Deus namque hoc eſt quod habet, æternitatem quippè habet, ſed ipſe eſt æternitas. Quid eſt itaque dicere, *qui nouerunt eum ignorant dies illius*, niſi quia & cognoſcunt eum, & adhuc neſciunt? Nam & qui eum iam fide tenent, adhuc per ſpeciem ignorant, & cùm ipſe ſit æternitas quam veraciter credimus, qualiter tamen ſit ipſa eius ignoramus. Sequitur.

Pſal.83.11. *Pſal.101.25.*

Alij terminos tranſtulerunt, diripuerunt greges, & pauerunt eos. 2.
Quos aliorum nomine, niſi hæreticos deſignat? qui à ſanctæ Eccleſiæ gremio extranei exiſtunt. Ipſi enim terminos transferunt, quia conſtitutiones patrum præuaricando tranſcendunt, de quibus conſtitutionibus ſcriptum eſt. *Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui.* Qui greges diripiunt & paſcunt, quia imperitos quoſque

Prou.22.28.

Digitized by Google

peruerſis ad ſe perſuaſionibus trahunt, & doctrinis peſtiferis ad interficiendum nutriunt. Sequitur.

3. *Aſinum pupillorum abigerunt, & abſtulerunt pro pignore bouem viduæ.* Quos hoc loco pupillos accipimus, niſi electos Dei in mentis teneritudine poſitos, qui magna fidei gratia nutriuntur, & patris ſui iam pro ſe mortui faciem necdum vident? Sunt namque nonnulli, qui quamuis ipſi agere ſpiritalia nequeant, ad ſumma tamen tendentibus libenter ſubſidia miniſtrant. Portare enim aſinus onera hominum ſolet. Quaſi ergo quidám aſinus electorum eſt, qui terrenis rebus deſeruiens deportat onera vſibus hominum. Et ſæpè cùm hæretici quemlibet talem à ſanctæ Eccleſiæ gremio auertunt, quaſi pupillorum aſinum abigunt. Quæ autem vidua, niſi ſancta Eccleſia debet intelligi? quæ occiſi viri ſui interim viſione priuata eſt. Bos autem huius eſt viduæ, vnuſquiſque prædicator, & ſæpè contingit, vt hæretici peruerſis ſuis dogmatibus, ipſos etiam qui prædicatores videbantur, trahant. Bouem ergo viduæ auferunt, cùm de ſancta Eccleſia etiam prædicantem tollunt, vbi rectè eſt adjunctum, *pignore.* Pignus namque cùm tollitur, aliud quidem eſt quod tenetur, ſed tamen adhuc aliud quæritur, & plerumque ideo eos conantur auferre qui prædicant, vt eorum etiam ſequaces trahant. Pro pignore ergo bos viduæ tollitur, quando idcirco ipſe qui prædicat, recipitur, vt alij ſequantur. Sequitur.

Digitized by Google

Subuerterunt pauperum viam, & oppreſſerunt pariter manſuetos terræ. Paupertatis namque nomine ſæpè humilitas deſignari ſolet, & nonnumquam hi qui manſueti atque humiles videntur, ſi ſeruare diſcretionem neſciunt, exemplis aliorum cadunt. Sequitur. 4.

Alij quaſi onagri in deſerto egrediuntur ad opus ſuum. Onager enim agreſtis eſt aſinus. Et rectè in hoc loco onagris comparantur hæretici, quia in ſuis voluptatibus dimiſſi, à vinclis fidei & rationis ſunt alieni. Vnde ſcriptum eſt. *Onager aſſuetus in ſolitudine, in deſiderio animæ ſuæ attraxit ventum amoris ſui.* Non enim Dei, ſed ſuum opus peragunt, dum non * rectè dogmata, ſed propria deſideria ſequuntur. Scriptum quippè eſt. *Ambulans in via immaculata, hic mihi miniſtrabat.* Sequitur. *Vigilanteſque ad prædam præparant panem liberis.* Ad prædam vigilant, qui verba iuſtorum ad proprium ſenſum rapere ſemper conantur, vt per hæc peruerſis filijs panem erroris parent. De quo videlicet pane apud Salomonem verbis mulieris prauitatis hæreticæ typum gerentis dicitur. *Aquæ furtiuæ dulciores ſunt, & panis abſconditur ſuauior.* Sequitur. 5.

Ierem. 2. 24. — * *recta.* — *Pſal. 100. 6.* — *Prou. 9. 17.*

Agrum non ſuum demetunt, & vineam eius quem vi oppreſſerunt, vindemiant. Poteſt agri nomine Scripturæ ſacræ latitudo ſignari, quam hæretici non ſuam demetunt, quia ex ea ſententias longè à ſuis ſenſibus diuerſas tollunt. Quæ vineæ quoque appellatione exprimitur, quia per veritatis ſententias, botros virtutum 6.

Digitized by Google

profert. Cuius vineæ tamen, id eſt Scripturæ ſacræ, conditorem quaſi vi opprimunt, quia eius ſenſum in verba ſacri eloquij inflectere
Eſa. 43. 24. violenter conantur. Qui dicit. *Seruire me feciſti in peccatis tuis, præbuiſti mihi laborem in iniquitatibus tuis*, & eandem vineam vindemiant, qui ex ea ſententiarum botros pro ſuæ intelligentiæ profeſſione coaceruant. Poteſt agri vel vineæ nomine vniuerſa Eccleſia ſignari, quam peruerſi doctores demetunt, & auctorem eius in membris ſuis opprimendo vindemiant, quia creatoris noſtri gratiam perſequentes, dum quoſdam de illa, qui recti videbantur, rapiunt; quid aliud quàm ſpicas, vel botros animarum tollunt? Sequitur.

7. *Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non eſt operimentum in frigore.* Sicut veſtimenta corpus, ita bona opera protegunt a-
Apoc. 16. 15. nimam. Vnde cuidam dicitur. *Beatus qui vigilat, & cuſtodit veſtimenta ſua ne nudus ambulet.* Hæretici itaque cùm in quorumdam mentibus bona opera deſtruunt, nimirum velamina indumentorum tollunt. Operimentum quippè ad iuſtitiam pertinet, frigus ad culpam. Et ſunt nonnulli qui in quibuſdam rebus peccata faciunt, in quibuſdam verò recta opera ſequuntur. Qui ergo ex alijs actibus delinquit, atque ex alijs bona peragit, quid iſte niſi in frigore veſtitus alget & tegitur? Quia ex alio opere ferueſcit ad iuſtitiam, qui ex alio frigeſcit ad culpam. Sed cùm hæretici talibus bona opera ſubtrahunt, agunt ne in frigore habeant quo veſtiantur. Poteſt verò per frigus,

gus, deſiderium, per veſtimenta, operatio deſignari. Et ſunt plerique qui adhuc peruerſis deſiderijs æſtuant, ſed contra ſe ſpiritaliter decertantes, rectis ſibi operibus repugnant, & bonis actibus tegunt hoc quod ſiniſtrum ſibi reſultare per tentationem ſentiunt. Hi itaque vnde mala deſiderant, inde algent; vnde autem bona operantur, inde veſtiti ſunt. Cùm verò hæretici peruerſis allegationibus rectæ fidei eis opera ſubtrahunt, quid agunt niſi vt hi qui adhuc deſideriorum carnalium frigora ſentiunt, ſine bonorum actuum veſtimento moriantur? Sequitur.

Quos imbres montium rigant, & non habentes velamen amplexantur lapides. Imbres ſunt montium, 8.
verba doctorũ. De quibus montibus voce ſanctæ Eccleſię dicitur. *Leuaui oculos meos ad montes.* Pſal. 120. 1.
Hos itaque imbres montium rigant, quia ſanctorum Patrum fluenta ſatiant. Velamen autem vt iam prædiximus, boni operis tegmen accipimus, quo quiſque tegitur, vt ante omnipotentis Dei oculos prauitatis eius fœditas operiatur. Vnde ſcriptum eſt. *Beati quorum remiſſæ ſunt* Pſal. 31. 1.
iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. Quos autem nomine lapidum, niſi fortes intra ſanctam Eccleſiam viros accipimus? Quibus per primum paſtorem dicitur. *Et vos tamquam lapides vi-* 1. Pet. 2. 5.
ui ſuperædificamini. Hi itaque, qui de nullo opere ſuo confidunt, ad ſanctorum Martyrum protectionem currunt, atque ad ſacra eorum corpora fletibus inſiſtunt, promereri ſe veniam eis intercedentibus deprecantur. Quid ergo iſti in hac humilitate faciunt, niſi quia bonæ actionis ve-

Digitized by Google

lamen non habent, lapides amplexantur. Sequitur.

9. *Vim fecerunt deprædantes pupillum, & vulgum pauperem ſpoliauerunt.* Hæretici verò deprædantes pupillos viam faciunt, quia contra infirmas fidelium mentes verborum & operum violentia graſſantur. Vulgus autem pauper, eſt indoctus populus, qui ſi veras ſapientiæ diuitias haberet, veſtimentum ſuæ fidei non amitteret. Quaſi quidam intra ſanctam Eccleſiam ſenatores ſunt veri doctores, qui cùm ſcientiam in corde multiplicant, veris apud ſe diuitijs abundant. Sed hæretici vulgus pauperum exſpoliant, quia doctos non præualent, indoctos quoſque à velamine fidei prædicatione peſtifera denudant. Sequitur.

10. *Nudis & incedentibus abſque veſtitu, & eſurientibus tulerunt ſpicas.* Quod ait *nudis*, hoc replicat, *abſque veſtitu*. Sed aliud eſt nudum eſſe, aliud nudum incedere. Omnis enim qui nec bona nec mala operatur, nudus eſt, & otioſus: qui autẽ mala agit, nudus incedit; quia ſine velamine boni operis per iter prauitatis pergit. Sunt verò nonnulli, qui ſacri eloquij dicta deſiderant, qui quotiens patrum ſententias pro ædificandis mentibus in cogitatione verſant, quaſi de bona ſegete ſpicas portant. Hæretici igitur nudis & incedentibus abſque veſtitu, & eſurientibus ſpicas tollunt, quia ſiue quidem otioſi ſint, & in nullis ſe boni exerceant, ſeu per iter impudentiæ abſque velamine boni operis pergant, etiam ſi quãdo iam ad pœnitentiam redire cupiunt, & pabulum verbi concupiſcunt, eis eſurientibus ſpicas tol-

lunt, quia in eorum mente pernicioſis perſuaſionibus patrum ſententias deſtruunt. Sequitur.

Inter aceruos eorum meridiati ſunt, quia calcatis torcularibus ſitiunt, omnes qui ſanctam Eccleſiam perſequuntur, quid aliud quàm torcular calcant? Quod diuina diſpenſatione agi permittitur, vt animarum botri in ſpiritale vinum defluant, quæ carne corruptibili exutæ ad regna cœleſtia velut in apotheca currant. Sed omnes qui vitam fidelium perſequuntur, calcant, & ſitiunt, quia ad agenda crudelia ferociores fiunt, & impietatis ſuæ meritis cæcati, eo ambiunt grauiora facere, quo iam grauia fecerunt. Hæretici autem cùm per ſe perſecutionis poteſtatem non habent, huius ſæculi potentes commouent, eorumque mentes ad perſequendum pertrahunt, & quibus valent perſuaſionibus accendunt. Quos cùm crudelia agere contra Catholicorum vitam conſpiciunt, quaſi in ipſo Solis feruore requieſcunt. Sequitur. 11.

De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Quia ciuitates à conuiuentibus populis appellantur, non immerito ciuitatum nomine veræ ſunt fidei Eccleſiæ deſignatæ, quæ in ſingulis mundi partibus poſitæ, vnam Catholicam faciunt, in qua fideles omnes de Deo recta ſentientes concorditer viuunt. Hæretici igitur quia peruerſis ſæpè huius mundi potentib. adhærentes, bonorũ ſocialẽ vitam atque concordiã perſequuntur, rectè nunc dicitur. *De ciuitatibus fecerunt viros gemere.* Quos rectè beatus Iob viros memorat, quia illos magis hæretici extinguere ambiunt, qui perfectis greſſibus per viam Dei non fluxè 12.

& eneruiter, ſed viriliter currunt. Sequitur. *Et anima vulneratorum clamauit, & Deus inultum abire non patitur.* Vulneratur quippè anima iuſtorum, cùm fides turbatur infirmorum, quibus iam hoc ipſum clamare eſt, de alieno lapſu tabeſcere. Sed *Deus inultum abire non patitur,* quia etſi iniuſto ordine iniuſtè aliquid fieri permittit, inultum tamen abire non ſinit iniuſtum, quod fieri permiſit iniuſtè, quia & de reproborum iniuſtitia quaſdam, quas ineſſe conſiderat, culpas percutit electorum, & tamen æterna iuſtitia ferire non negligit iniuſtitiam ferientium. Sequitur.

13. *Ipſi fuerunt rebelles lumini.* Plerumque peruerſi, & cognoſcunt recta quæ ſequi debeant, & tamen ſequi deſpiciunt quæ cognoſcunt. Lumini ergo rebelles ſunt, quia ſua deſideria ſequendo, bonum deſpiciunt quod nouerunt. Sequitur. *Neſcierunt vias eius, nec reuerſi ſunt per ſemitas eius.* Qui enim prius ſciendo rebelles ſunt, poſtmodum ſequuntur vt neſciant, ſicut de quibuſdam ſcriptum

Rom. 1. 21. eſt. *Quia cùm cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt.* De quibus

Rom. 1. 28. paulò poſt additur. *Tradidit illos Deus in reprobum ſenſum, vt faciant ea quæ non conueniunt.* Anguſtior eſt quippè ſemita quàm via. Qui autem bona manifeſtiora agere contemnunt, nequaquam ad ſubtiliora intelligenda perueniunt. Expectauit omnipotens Deus, vt per eius ſemitas pergerent, ſed vtinam per eas vel reuerti voluiſſent, vt vitæ itinera quæ noluerunt per innocentiam, ſaltim per pœniten-

Digitized by Google

tiam tenerent. Sequitur.

Mane primo conſurgit homicida, interficit egenum & pauperem, per noctem verò erit quaſi latro. 14.
Cùm homicida in nece proximorum per nocturnum maximè ſilentium ſoleat graſſari, cur hoc in loco mane primo conſurgere ad interficiendum egenum & pauperem dicitur, in nocte verò quaſi fur eſſe perhibetur? Sed ipſis verbis literæ dum ſibi non congruunt, ad indaganda ſpiritus ſecreta reuocamur. In Scriptura ſacra mane aliquando aduentus Dominicæ incarnationis deſignatur, vt illud Prophetæ. *Venit mane & nox.* Quia & nouæ lu- *Eſa.21.12.*
cis primordia in Redemptoris noſtri præſentia fulſerunt, & tamen à perſecutorum cordibus ſuæ perfidiæ tenebræ non ſunt deterſæ. Aliquando aduentus iam terribilis & diſtricti iudicis. Vt illud. *In matutino interficie-* *Pſal 118.8.*
bam omnes peccatores terræ. Et illud. *Manè aſta-* *Pſal. 5.5.*
bo tibi, & videbo. Aliquando verò præſentis vitæ proſperitas poni conſueuit, ſicut per Salomonem dicitur. *Væ terræ cuius Rex eſt puer, &* *Eccl.10.16.*
cuius principes mane comedunt. Scriptum eſt enim.
Omnis qui odit fratrem ſuum, homicida eſt. Manè *1.Ioan.3.15.*
itaque primo conſurgit homicida, quia in præſentis vitæ gloria peruerſus quiſque erigitur, & illorum vita deprimitur, qui dum ſequentem gloriam ſitiunt, quaſi ſatiari in veſpere exquirunt. Prauus etenim quiſque in hoc mundo dignitatem tranſitoriæ poteſtatis arripiens, tanto ſe ad pergenda mala acrius dilatat, quãto per charitatis viſcera nullũ amat. Totis enim cogitationibus contra bonos ſæuit, &

Digitized by Google

innocentiæ vitam interimit. *Per noctem verò erit quaſi fur.* In nocte quippè tribulationis & delectationis ſuæ etſi exercere crudelitatis manum non valet, eis tamen quos præualere conſpicit, conſilia peruerſitatis præbet, huc illucque diſcurrit, & quæque poterit, in bonorum læſione ſuggerit. Sequitur.

15. *Oculi adulteri obſeruant caliginem, dicens, non me videbit oculus.* Hoc etiam iuxta literam nil obſtat intelligi, vt qui adulterium perpetrare deſiderat, tenebras exquirat. Sed quia contra hæreticos ſentẽtia promitur, dignum eſt, vt hoc quod
2. Cor. 2. 17. dicitur, Myſticè ſentiatur. Nam Paulus ait. *Non enim ſumus ſicut plurimi adulterantes verbum Dei.* Adulter quippè in carnali coïtu non prolem, ſed voluptatem quærit: & peruerſus quiſque ac vanæ gloriæ ſeruiens, rectè adulterare verbum Dei dicitur, quia nõ per ſacrũ eloquium in Deo filios gignere, ſed ſuam ſcientiam deſiderat oſtentare. Quem libido gloriæ ad loquendum trahit, voluptati magis quàm generationi operam impendit. Vbi aptè ſubditur. *Non me videbit oculus*, quia adulterium quod in mente agitur, valde difficilè eſt, vt ab humano viſu penetretur. Quod peruerſa mens tanto ſecurius perpetrat, quanto ſe ab hominibus videri non metuit, quos erubeſcat. Sequitur. *Et operit vultum ſuum.* Idcirco operit adulter faciem ſuam ne cognoſcatur. Omnis autem qui ſentiendo vel agẽdo nequiter viuit, operit vultum ſuum, quia ad hoc peruerſitate dogmatis vel operis tendit, vt ab omnipotente Deo in iudicio recognoſci non poſſit. Vnde in fine quibuſdam dicturus eſt.

Digitized by Google

Numquam noui vos. Diſcedite à me qui operamini iniquitatem. Quid autem vultus cordi humani eſt, niſi ſimilitudo Dei? Quem videlicet vultum peruerſus operit, vt cognoſci neſciat cùm vitam ſuam, vel malis actibus, vel perfidiæ errore confundit. Sequitur. Matt. 7. 23.

Perfodit in tenebris domos ſicut in die, condixerant ſibi & ignorauerunt lucem. Quidnam hoc loco domorũ nomine, niſi conſcientiæ deſignantur, in quibus habitamus cõtractando quid agimus? Vnde cuidã ſanato dicitur. *Vade in domum tuam ad tuos, & adnuntia illis quanta tibi Dominus fecerit.* Iuſtis itaque cũ in præſenti ſeculo diei proſperitates clareſcunt, eis errorũ magiſtri peruerſa ſuadere metuũt, ſed cõſilia exquirunt, deiectionem proſperitatis eorũ ſummopere præſtolantur, vt in aduerſitatis tenebris, eorũ mentes ſuadẽdo perfodiant, quib. proſperè viuentib. peruerſa loqui minimè audebãt, quos mox vt in aduerſitate viderint, exurgant: & non niſi ex peccati merito talia illos perpeti aſſerunt, quia præſentis vitæ ſolam gloriam diligentes, flagellum damnationem putant. In tenebris ergo domos perfodiũt, quia bonorum mentes ex ipſa eorum corrumpere aduerſitate moliuntur. Sequitur. 16. Marc. 5. 19.

Si ſubito apparuerit aurora, arbitrantur vmbrã mortis. Aurora quippè mẽs iuſti eſt, quæ peccati ſui tenebras deſerẽs, ad lucẽ iã erũpit æternitatis, ſicut de ſancta quoq; Eccleſia dicitur. *Quæ eſt iſta quæ progreditur quaſi aurora cõſurgẽs?* Quo igitur iuſtus quiſq; iuſtitiæ luce irradiãs in præſẽti vita honorib. ſublimatur, eo antè peruerſorũ oculos tenebræ mortis fiũt, quia qui peruersè ſe egiſſe memi- 17. Cant. 6. 9.

Digitized by Google

nerunt, corrigi pertimeſcunt. Semper enim deſiderant in ſuis prauitatibus ſe laxare, incorrectì viuere. Sequitur. *Et ſic in tenebris quaſi in lumine ambulant.* Peruerſæ etenim mentes gaudent in facinoribus, per culpam ſuam cotidie ad ſupplicium trahuntur, & ſecuri ſunt. Vnde & per
Eccleſ.8.14. Salomonem dicitur. *Sunt impij qui ita ſecuri ſunt, quaſi iuſtorum facta habeant.* De quibus rurſum
Prou.2.14. ſcriptum eſt. *Qui lætantur cùm maleſecerint, & exultant in rebus peſſimis.* Sic itaque *in tenebris quaſi in luce ambulant*, quia ita gaudent in nocte peccati, ac ſi eos lux iuſtitiæ circumfundat. Vel certè, quia tenebræ vitam præſentem non inconuenienter exprimunt, in qua alienæ conſcientiæ non videntur, lux verò noſtra patria æterna eſt, in qua dum vultus proſpicimus, corda noſtra in nobis viciſſim videmus. Iniqui autem, quia vitam præſentem ita diligunt, atque hæc exilij tempora complectuntur, ac ſi iam in patria regnent, rectè dicitur. *Sic in tenebris, quaſi in luce ambulant.* Sequitur.

18. *Leuis eſt ſuper faciem aquæ.* A plurali numero ad ſingularem redit, quia plerumque vnus mala inchoat, & imitando multi ſubſequuntur: ſed eius principaliter culpa eſt, qui peruerſis ſequentibus exempla præbuit iniquitatis. Vnde ad illum redit crebrò ſententia, qui auctor extitit in culpa. Aquæ autem ſuperficies huc illucque aurâ impellitur, & nulla ſtabilitate ſolidata mouetur. Iniqui igitur mens plus quàm aquæ ſuperficies leuis eſt, quia quamlibet hanc aura tentationis attigerit, ſine tarditate aliqua retractationis trahit. Si enim cor fluxum cu-

iuſlibet peruerſi cogitamus, quid aliud quàm in vento poſitam aquæ ſuperficiem cernimus. Sequitur. *Maledicta ſit pars eius in terra, nec ambulet per viam vinearum.* Quiſquis in vita præſenti recta agit, & aduerſa ſuſtinet, laborare quidem aduerſitate cernitur, ſed ad benedictionem hæreditatis perpetuæ cōſummatur. Quiſquis verò peruerſa agit, & tamen proſpera recipit, ſéque à malis actibus nec donorum largitate compeſcit, proſperari quidem compeſcitur, ſed reatu perpetuæ maledictionis ligatur. Via namque vinearum, rectitudo eſt Eccleſiarum. Qua in re ſiue hæretici cùm ſeu carnalem quempiam nil obſtat intelligi, quia via vinearum, id eſt rectitudo Eccleſiarum amittitur, dum vel fides recta vel rectitudo iuſtitiæ non tenetur. Ille namque *per viam vinearum* ambulat, qui ſanctæ vniuerſalis Eccleſiæ prædicationem penſans, neque à fidei, neque à bonorum actuum rectitudine declinat. Sequitur.

Ad nimium calorem tranſeat ab aquis niuium. 19.
Idcirco iniquitas frigori comparatur, quia peccatoris mentem torpore conſtringit. Vnde ſcriptum eſt. *Sicut frigidam facit ciſterna aquam ſuam, ſic frigidam facit* animam *malitia ſua.* Ierem. 6 7.
Quo contra charitas calor eſt, quia videlicet mentem accendit, quam replet. De quo ſcriptum eſt. *Abundabit iniquitas, & refrigeſcet charitas multorum.* Mat. 24. 12.
Et ſunt nonnulli qui dum iniquitatum ſuarum frigora declinant, ad veram fidem vel ad ſanctitatis habitum veniunt. Sed quia pluſquam neceſſe eſt de ſuis ſenſibus præſumunt, ſæpè in fide quam accipiunt, ea quæ non capiunt, perſcru-

Digitized by Google

tari volunt, vt ratione magis in Deo, quàm fide teneantur. Quia verò humana mens perſcrutari non valet diuina ſecreta, omne quod ratione perſcrutari non poſſunt, credere contemnunt, & per inquiſitionem nimiam in errorem labuntur. Hi itaq; cùm necdum crederent, vel adhuc iniquitatis operi vacarent, aquæ niuium fuerunt, ſed cùm carnalia facta deſerentes, in fide ad quam perd[illegible]cti ſunt, plus appetunt perſcrutari quàm capiũt, amplius profecto calẽt, quàm calere debuerunt. Benè ergo de hoc peruerſo quolibet, prophetantis duntaxat ſententia, non optantis dicitur. *Ad nimium calorem tranſeat ab aquis niuiũ.* Sequitur. *Et vſq; ad inferos peccatũ illius.* Peccatum quippè vſq; ad inferos ducitur, quod ante finem vitæ præſentis per correptionem atque pœnitentiam non emendatur. De quo

1. Ioan. 5. 15. videlicet peccato per Ioannem dicitur. *Eſt peccatum ad mortem, non pro illo dico quis vt roget.* Peccatum namque ad mortem eſt, peccatum vſque ad mortem, quia ſcilicet peccatum quod hîc non corrigitur, ei venia fruſtra poſtulatur. De quo adhuc ſubditur.

20. *Obliuiſcatur eius miſericordia.* Omnipotentis Dei miſericordia obliuiſci eius dicitur, qui omnipotentis Dei iuſtitiam fuerit oblitus, quia quiſquis eum nunc iuſtum non timet, poſt hæc inuenire non valet miſericordem. Quæ nimirum ſententia non ſolùm ei intenditur, qui veræ fidei prædicamenta deſerit, ſed etiam qui in fide recta poſitus carnaliter viuit, quia vltio æternæ animaduerſionis non euaditur, vtrum in fide an in opere peccetur. Sequitur. *Dulcedo illius*

vermis. Quiſquis in hoc mundo appetit proſperari, cæteros excedere, rebus & honoribus tumere, huic nimirum cura ſecularis in delectatione eſt, quies in labore. Valdè enim fatigatur, ſi deſit cura ſeculi qua fatigatur. Quia autē natura eſt vermium momentis ſingulis inceſſanter moueri, non immeritò ſignatur vermium nomine inquietudo cogitationum. Peruerſæ itaque mentis dulcedo vermis eſt, quia inde delectabiliter paſcitur, vnde per inquietudinem inceſſanter agitatur. Poteſt quoque apertiùs vermis nomine caro ſignari. Vnde & ſuperius * dicitur. *Homo putredo & filius hominis vermis.* Luxurioſus * igitur quilibet *, & carnis voluptatibus deditus *, quanta ſit cæcitas, demonſtratur cùm dicitur. *Dulcedo illius vermis.* Quid namq; caro niſi putredo ac vermis eſt? & quiſquis carnalibus deſideriis anhelat, quid aliud quàm vermem amat? quid enim ſit carnis ſubſtantia, teſtantur ſepulchra. Quis parentum, quis amicorum fidelium, quamlibet dilecti ſui tangere ſcaturientem vermibus carnem poteſt? Caro itaque cùm concupiſcitur, penſetur quid ſit examinis *, & intelligitur quid amatur.

[* Imo inferiùs ſcil. ſequenti cap. verſ. 6.]

[* Hæc cōgruentius fortaſſis in genitiuo vel datiuo.]

[* exanimis.]

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XVII.

VErbis itaque præcedentibus ſanctus vir per diſcretas prudentiæ arcæ ſententias iniqui cuiuslibet culpas pertulit, & quàm ſit damnanda eius actio expreſſit, de cuius pœna ſubiicit dicens. *Non ſit in recordatione, ſed conteratur quaſi lignum infructuoſum.* In recordatione enim conditoris non reducitur, quiſquis vſque ad finem vitæ viciis ſubiugatur. Nam ſi hunc ſuperni reſpectus memoria tangeret, proculdubiò ab iniquitate reuocaret. Eius quippè merita exigunt, vt funditùs ab auctoris recordatione deleatur. Sciendum verò eſt quod recordari Deus nequaquam propriè dicitur. Qui enim obliuiſci non poteſt, quo pacto recordari poteſt? Sed quia eos nos, quorum recordamur, amplectimur; ab his autem quorum obliuiſcimur, elongamur: humano vſu & recordari Deus dicitur, cùm dona tribuit, & obliuiſci cùm in culpa derelinquit. De hoc infructuoſo ligno per Ioannem dicitur,

Iam enim ſecuris ad radicem arboris poſita eſt. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. Hoc autem loco, vt æterna ſupplicia reprobis deſignentur, nequaquam dicitur abſcidi, ſed conteri, quia videlicet reprobos mors quidẽ carnis abſcidit, ſed pœna ſubſequẽs conteret. Quaſi enim hic inciditur, cùm à præſenti vita ſeparatur. Sed in gehenna conteritur, cùm perpetua damnatione cruciatur. Sequitur. Luc. 3. 9. Matt. 3. 10.

Pauit enim ſterilem, & quæ non parit, & viduæ benè non fecit. Quæ hoc loco ſterilis, niſi caro nominatur? quæ dum ſola præſentia appetit, bonas gignere cogitationes neſcit. Quæ autem vidua, niſi anima nuncupatur? quam quia conditor ſibi iungere voluit, ad thalamum vteri carnalis venit, Pſalmiſta atteſtante, qui ait. *Et ipſe tamquam ſponſus procedens de thalamo ſuo.* Quæ rectè vidua dicitur, quia eius vir pro ea mortem pertulit, & nunc in cœli penetralibus, ab eius oculis occultus, quaſi in parte alterius regionis viuit. Iniquus ergo ſterilem paſcit, & viduæ benefacere negligit, quia carnis deſideriis ſeruiens, curam animæ vitamque contemnit. Caro quippè non ſolùm ſterilis, ſed etiam quæ non parit dicitur, quia ſuo ſenſu bonas cogitationes gignere nec in vltimis valet. Quod tamen intelligi de hæreticis etiam prædicantibus poteſt. Vnuſquiſque namque prædicator erroris dum plebem extra vnitatẽ Eccleſiæ poſitã docet, profectò ſterilem, & eam quæ parere nõ valet, paſcit; quia ei vſum ſui laboris impendit, quæ ſpiritales fructus nequaquam reddit. *Benè autem viduæ non facit*, quia videlicet ſanctæ vniuerſali Eccleſiæ, cuius vir 21. Pſal. 18. 6.

aduerſa mortis pertulit, viuere ac deſeruire contemnit. Viduæ enim benefacere eſt, in eius quæ morte viri ſui atteritur, conſolatione laborare. Sæpè autem prædicator erroris huius mundi diuitibus iungitur. Vnde ſubditur.

22. *Detraxit fortes in fortitudine ſua.* In fortitudine quippè ſuæ prauitatis fortes quoſque detrahit, cùm per ſui erroris aſtutiam mundi huius potentes rapit, quos contra per Paulum dicitur.
1.Cor.1.27. *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia.* Fortitudo autem peruerſi prædicatoris eſt, elata ſcientia locutionis, qua inflatus cæteros deſpicit, atque in contemptu omnium quaſi ſingulariter apud ſe peritus intumeſcit. Sequitur. *Et cùm ſteterit non credit vitæ ſuæ.* Stat in hoc mundo peruerſus quiſq; prædicator, quouſque terreno viuit in corpore, ſed vitæ ſuæ credere renuit, quia de Deo vera cognoſcere cõtemnit. Vitæ enim ſuæ crederet, ſi conditoris ſui ſubſtantiam rectè ſentiret. Nam peruerſus quiſque etiamſi rectam fidem in ſinu Eccleſiæ tenere videatur, ſtat, & vitæ ſuæ non credit, quia recta quidem ſunt quæ per fidem de conditore intelligit: ſed tamen fidei opera contemnit, & incredulitatis redarguitur, quia ab eo quod ſe oſtendit credere viuendo reprobatur. Hinc enim per
1.Ioan.2.4. Ioannem dicitur. *Qui dicit ſe noſſe Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt.* Sequitur.

23. *Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in ſuperbia.* Quiſquis delinquit & viuit, idcirco hunc diuina diſpenſatio in iniquitate tolerat, vt ab iniquitate compeſcat. Sed qui diutiùs toleratur, nec tamen ab iniquitate compeſcitur,

Digitized by Google

munus quippè ſupernæ patientiæ percipit, ſed reatus ſui vinculis ex ipſo ſe munere arctiùs aſtringit. Hinc per Paulum dicitur. *An ignoras quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem ſecundum duritiam tuam, & cor impœnitens, theſauriſas tibi iram in die iræ, & reuelationis iuſti iudicij Dei.* Sequitur. *Oculi eius in viis eius ſunt.* Vias enim ſuas intuetur peccator, quia ſola cogitare, ſola cernere nititur, quæ ſibi ad commodum temporale ſuffragentur. Hinc enim Paulus dicit. *Omnes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ* ſunt *Ieſu Chriſti.* Via namque elati ſuperbia, via raptoris auaritia, via eſt lubrici concupiſcentia carnalis. In viis ergo ſuis iniquus quiſque oculos deprimit, quia ſolis vitiis vt per hæc animo ſatisfaciat, intendit. Vnde & per Salomonem dicitur. *Oculi ſtultorum in finibus terræ.* Sequitur.

Rom. 2. 4 5. — Philip. 2. 21. — Prou. 17. 24.

24. *Eleuati ſunt ad modicum, & non ſubſiſtent.* Iniquorum gloria cùm plerumque in annorum multitudinem tenditur, ab infirmorum mentibus eſſe longa, & quaſi ſtabilis æſtimatur. Sed cùm repentinus hanc finis intercipit, breuem fuiſſe ſine dubio redarguit, quomodo determinans innoteſcit, quia quod præterire potuit, modicum fuit. Eleuantur ergo ad modicum & non ſubſiſtunt, quia eo ipſo quod videri alti appetunt, à vera Dei eſſentia longè per elationem fiunt. Subſiſtere etenim nequeunt, quia ab æternæ eſſentiæ ſoliditate diuiduntur, atq; hanc primam ruinam tolerant, quia per priuatam gloriam in ſemetipſis cadunt. Hinc enim per Pſalmiſtam dicitur. *Deieciſti eos dum alleua-*

Pſal. 72. 18.

Digitized by Google

rentur. Vir itaq; ſanctus cùm prauorum gloriam defectũq; diſcuteret, ad cuncta protinus mentis oculum tetendit dicens. *Humiliabuntur ſicut omnia, & auferentur. Omnia*, profectò terrena, ac ſi apertè dicat. Stare vllo modo nequeunt, quia ipſa quoque fugiunt quibus innituntur, dumque temporalia diligunt, cùm his ex temporis volubilitate percurrunt. Sed quæri poteſt, cùm per
Eccleſ. 1. 4. Salomonem dicitur. *Generatio præterit, & generatio aduenit, terra verò in æternum ſtat*, cur B. Iob omnia humiliari aſſerat & auferri. Quod tamen facilè diſcutimus, ſi terram & cœlum vel qualiter tranſeat, vel qualiter maneant diſtinguamus. Vtraque namque hæc per eam quam nunc habent imaginem tranſeunt, ſed tamen per eſſentiam ſine fine ſubſiſtunt. Hinc namque per
1. Cor. 7. 31. Paulum dicitur. *Præterit enim figura mundi huius.* Sequitur. *Et ſicut ſummitates ſpicarum conterentur.* Spicarum quippè ſummitates, ariſtæ ſunt. Ariſtæ autem coniunctæ in ſpica prodeunt, ſed creſcendo paulisper à ſe hirſutæ & rigidæ diſtinguntur. Quid ergo prauos huius mundi diuites dixerim, niſi ariſtas quaſdam humani generis? Qui dum contra ſe ſuperbiunt, ſed bonorum vitam vnanimiter affligunt, aduerſum ſe quidem diuiſi ſunt, ſed tamen concorditer grana deorſum premũt. Sed trituræ tempus adueniet, quod & ariſtarum rigiditatem frangat, & ſolida grana non conterat. Cúmque ariſtæ franguntur, candor granorum oſtenditur, quia iniquis in ſupplicia æterna cadentibus, ſanctorum iuſtitia quanta veritate clareat, demonſtratur. Sequitur.

Quod

Quod ſi ita non eſt, quis me poterit arguere eſſe mentitum? Cur ergo dicitur, *ſi ita non eſt*, mentitum me arguere quis poteſt, dum ſcilicet nouerimus quod fallacem reprehendere cuilibet licet? Sed ſi loquētis ſenſum ſubtili interrogatione diſcutimus, quàm ſint recta quæ protulit citiùs inuenimus. Iuſtus namque, & ſi quid vnquam delinquendo loquitur, dignum non eſt vt ab iniuſtis & prauè viuentibus iudicetur, ac ſi ergo dicat. Ita cuncta vt protuli, quæ tamen ſi ita non eſſent, à vobis redargui non poſſem, quia dum adhuc propriæ ſuccumbitis, alienam reprehendere fallaciam non valetis. Sequitur. *Et ponere ante Deum verba mea.* Antè Deum quippè verba ponere eſt, conſiderato intimo iudice, exteriora dicta penſare. Vir igitur ſanctus ab amicis ſuperbientibus, verba ſua antè Deum poni poſſe non æſtimat. Ac ſi apertè dicat. Idcirco quæ loquor ponere antè iudicem non valetis, quia eius vobis faciem peccantes abſconditis. Quod tamen & ex typo ſanctæ Eccleſiæ nil obſtat intelligi. Quæ cùm de infirmis ſuis ab hæreticorum irriſione reprehenditur, ipſam irriſionis eorum aſtutiam dedignatur. Sequitur. 25.

Reſpondens autem Baldath Suithes dixit. Poteſtas & terror apud eum eſt, ac ſi apertè dicat. Solus corda mortalium veraciter terret, qui hæc ex diuinitatis ſuæ potentia veraciter poſſidet; humana enim potentia quem terrorem incutit, quæ iure eiuſdem potentiæ quando careat, neſcit? Sequitur. *Qui facit concordiam in ſublimibus ſuis.* Bonos quippè omnipotens Deus ad meritum prouehit, CAP. XXV. 1. 2.

Digitized by Google

cùm contra eorum vitam malos ſæuire permittit, atque in concordia componuntur ſumma, dum confunduntur infima, quia inde in cœleſtibus electos ſuos Angelorum choris ſociat, vnde in terrenis & infimis reproborum mores ſuis nutibus aduerſantes portat. Sed inter hæc libet inquirere, ſi pax in ſublimibus ſumma retinetur, quid eſt quod per Angelum Danieli di-
Dan. 10.13. citur. *Ego veni propter ſermones tuos. Princeps autem regni Perſarum reſtitit mihi viginti & vno diebus?* Sed quia certa Angelorum miniſteria diſpenſandis ſingulis quibuſque Gentibus ſunt prælata, cùm ſubiectorum mores aduerſum ſe viciſſim præpoſitorum ſpirituum opem merentur, ipſi qui præſunt ſpiritus contra ſe venire referuntur. Cumque vniuſcuiuſque gentis vel culpa vel iuſtitia ad ſupernæ curiæ conſilium ducitur, eiuſdem gentis propoſitus vel obtinuiſſe in certamine, vel non obtinuiſſe perhibetur. Sequitur.

3. *Numquid eſt numerus militum eius?* In cognitione humanæ rationis ſupernorum ſpirituum numerus non eſt, quia quanta ſit illa frequentia inuiſibilis exercitus, neſcit, de quo per Danie-
Dan. 7.10. lem dicitur. *Millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſſiſtebant ei.* Supernorum ciuium numerus infinitus & definitus exprimitur, vt qui Deo eſt numerabilis, eſſe nobis innumerabilis demonſtretur. Angelicos ſpiritus rectè Dei milites dicimus, quia eos decertare contra poteſtates aëreas non ignoramus, quæ tamen certamina non labo-

re, ſed imperio peragunt. Cui tamen militiæ electorum hominum numerus iungitur, qui per ſublime mentis deſiderium à terrenæ conuerſationis ſeruitute liberantur, de quibus per Paulum dicitur. *Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis* 2. Tim. 2. 4
ſecularibus. Qui licet nunc pauci appareant, in inuiſibili tamen patria innumerabiles regnant. Sequitur. *Et ſuper quem non ſurget lumen illius?* Lumen quippè Dei eſt gratia præueniens, quæ niſi in noſtro corde gratuitu ſurgeret, profecto mens noſtra in peccatorum ſuorum tenebris obſcura remaneret. Sequitur.

Numquid iuſtificari poteſt homo comparatus Deo? 4.
Verſus iſte ſuperiùs à beato Iob dicitur, & nunc in eius exprobratione replicatur. Omnis namque vir iuſtus, Dei illuſtratione iuſtus eſt, non comparatione. Humana quippè iuſtitia auctori cõparata iniuſtitia eſt, quia etſi in ipſa ſua conditione homo perſiſteret, creatori non poſſet coæquari creatura. Sequitur. *Aut apparere mundus natus de muliere?* Ac ſi apertè diceretur. Ne contra authorem ſuum homo ſuperbiat, conſideret vnde huc venit, & intelligit quid ſit. Sequitur.

Ecce luna non ſplendet, & ſtellæ non ſunt mundæ in 5.
conſpectu eius. Quid per lunam niſi cuncta ſimul Eccleſia? quid per ſtellas, niſi ſingulorum benè viuentium animæ deſignantur? Qui dum inter prauorum hominum conuerſationes magnis virtutibus eminent, quaſi in tenebris noctis lucẽt. Vnde per Paulum quoque diſcipulis dicitur, *Inter quos lucetis ſicut luminaria in mũdo.* Quia enim Philip. 2. 15.

Digitized by Google

ſancta Eccleſia lunæ appellatione exprimitur, Propheta teſtatur dicens. *Eleuatus eſt Sol, & luna ſtetit in ordine ſuo.* Luna ergo non ſplēdet, & ſtellæ non ſunt mundę in conſpectu eius, quia nec ſancta Eccleſia virtute propria tot miraculis emicat, niſi hanc præuenientis gratiæ dona perfundant, nec ſingulorum benè viuentium mentes à peccatorum maculis mundæ ſunt, ſi remota pietate iudicētur, quia apud diſtricti iudicis oculos ſua vnumquemque corruptibilitas inquinat, niſi hunc cotidie gratia parcentis tergat. Sequitur.

6. *Quantomagis homo putredo, & filius hominis vermis?* Ac ſi apertè diceretur. Si ipſi quoque eſſe ſine contagio non valent, qui inter præſentis vitæ tenebras virtutibus lucent, quanto reatu iniquitatis obſtricti ſunt qui adhuc carnaliter viuunt? Si à peccato liberi eſſe nequeunt qui iam in cœleſtibus deſideriis conuerſantur, quæ peccatorum pondera tolerant, qui carnis ſuæ voluptatibus dediti, adhuc putredinis iugum portant? Hinc Petrus ait. *Si iuſtus vix ſaluabitur, impius &
1.Pet.4.18. peccator vbi parebunt?* Rectè quippè homo *putredo*, filius verò hominis *vermis* vocatur. Primus quippè homo putredo, non vermis, quia & ſi per mortem putruit, non tamen ex putredine per natiuitatem venit. Qui autem filius eſt, vermis dicitur, quia iam ex mortalium corporum corruptione propagatur. Sequitur.

CAP. XXVI.
1. *Reſpondens autem Iob dixit. Cuius adiutor es? Numquid imbecillis? & ſuſtentas brachium eius qui non eſt fortis?* Adiuuare imbecillem charitatis eſt, adiu-
2. uare verò potentem velle, elationis. Ac ſi ergo

apertè dicat. Dum eum iuuare niteris ſub cuius magnitudine ſuccumbis, omne quod impendis ſolatium, de oſtentatione eſt, non de pietate. Sed inter hæc ſciendum eſt, quia plerumque etiam Deum, qui videlicet imbecillis non eſt, humiliter agentes adiuuamus. Vnde & per Paulũ dicitur. *Adiutores enim Dei ſumus.* Nam cùm ei (quem ipſe per internam gratiam infundit) nos exhortationis voce concurrimus, hoc quod ille per ſpiritum agit intrinſecus, nos exterius miniſterio vocis adiuuamus. Sequitur. 1 Cor 3.9.

Cui dediſti conſilium? forſitan illi qui non habet ſapientiam. Dare ſtulto conſilium, charitatis eſt; dare ſapienti, oſtentationis; dare verò ipſi ſapientiæ, peruerſitatis. Sequitur. *Et prudentiam tuam oſtendiſti plurimam.* Omnis cui prudentia recta eſt, plurima non eſt, quia iuxta Pauli vocem, *non plus* appetit *ſapere, quàm oportet ſapere.* Cui verò plurima, non eſt recta, quia dum vltra modum tenditur, in quolibet latere culpæ declinatur. Prudentiam verò ſuam plurimam oſtendunt, qui prudentiores videri pro aliis appetunt. Sequitur. 3. Rom.12.3.

Quem docere voluiſti? nonne eum qui fecit ſpiramentum? Per ſpiramentum viuimus, per prudentiam ſapientes ſumus. Prius autem noſtrum eſt viuere, poſtmodum ſapere, quia vt ſapientes eſſe poſſimus, prius agitur vt ſimus. Qui ergo vitam dedit, ipſe proculdubio & prudentiam contulit. Baldath autem, qui beatum Iob pro culpa flagellatum credidit, occultum Dei iudiciũ quod venerari humiliter debuit, ſuperba niſus eſt temeritate penetrare. Ipſi ergo ſe per prudentiam 4.

prætulit, cuius iudicium non intelligendo iudicauit. Sequitur.

5. *Ecce gigantes gemunt ſub aquis.* Dignum quippè erat, vt per increpationem prius tumorem ſapientiæ terrenæ retunderet, & per doctrinam poſtmodum ad plena myſteriis verba tranſiret. Gigantes autem vel apoſtatas Angelos, vel ſuperbos quoſque homines nil obſtat intelligi.

Eſa.26.14. Hinc enim per Prophetam dicitur. *Mortui non*

Prou.21.16. *viuent, gigantes non reſurgent.* Hinc rurſum ſcriptum eſt, *Vir qui errauerit à via doctrinæ, in cœtu gigantum commorabitur.* Ac ſi ergo diceret. Cur de ſcientia homo ſuperbiat, cùm ignorantiæ abyſſus & ipſos ſuperbiſſimos Angelorum ſpiritus premat? Si autem gigantum nomine potentes huius ſeculi deſignantur, in aquis poſſunt

Apoc.17.15. populi ſignari, Ioanne atteſtante, qui ait. *Aquæ ſunt populi.* Benè autem contra ſuperbientem dicitur. *Ecce gigantes gemunt ſub aquis.* Quia elati omnes dum in hac vita aſſequi honorum celſitudinem cupiunt, ſub ponderibus populorum gemunt. Nam quantum quis hic altiùs erigitur, tanto curis grauioribus oneratur, eiſque ipſis populis mente in cogitatione ſupponitur, quibus ſuperponitur dignitate. Sequitur. *Et qui habitant cum eis.* Ac ſi dicat. Pariter gemunt, qui gloriæ eorum ex delectatione ſociantur. Sequitur.

6. *Nudus eſt inferus coram illo, & nullum operimentum*

Heb.4.13. *tum eſt perditioni.* Quod Paulus quoque ait. *Omnia enim nuda & aperta ſunt oculis eius.* Inferni verò & perditionis nomine, diabolum & omnes damnationis eius ſocios deſignat. Sequitur.

Qui extendit Aquilonem ſuper vacuum. Aquilonis 7.
nomine in ſacro eloquio appellari diabolus ſolet, qui vt torporis frigore gentium corda conſtringeret, dixit. *Sedebo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis.* (Eſa.14.13.) Qui ſuper vacuum extenditur, quia illa corda poſſidet, quæ diuini amoris gratia non replentur. Sequitur. *Et appendit terram ſuper nihilum.* Quid enim terræ nomine, niſi ſancta Eccleſia deſignatur? Quæ dum prædicationis verba ſuſcipit, fructum boni operis reddit. De qua per Moyſem dicitur. *Audiat terra ex ore meo.* (Deut.32.1.) Et quid per *nihilum*, niſi gentiles deſignantur? De quibus per Prophetam dicitur. *Omnes gentes velut nihilum & inane reputatæ ſunt ei.* (Eſa.40.17.) Ergo in nihilum terra ſuſpenditur, quod prius vacuum ab Aquilone tenebatur, quia illa corda gentilium repleta ſunt charitate Dei, quæ preſſa prius fuerant tepôre diaboli. Aliter. Quia Iudæorum corda à fide vacua diabolo ſunt ſubdita, extendit Aquilonem ſuper vacuum. Quia verò nullis exiſtentibus meritis, ſicut dictum eſt, *pro nihilo ſaluos facies illos*, (Pſal.55.6.) ſuper gentes Dominus fundauit Eccleſiam, quæ per Prophetam *nihilum* ſunt vocatæ, aptè ſecutus adiunxit. *Appendit terram ſuper nihilum.* Sequitur.

Qui ligat aquas in nubibus, vt non erumpant pariter deorſum. 8.
Quid hoc loco aquam, niſi ſcientiam? quid nubes, niſi prædicatores appellat? Hinc ſcriptum eſt. *Aqua profunda verba ex ore viri, & torrens redundans fons ſapientiæ.* (Prou.18.4.) Hinc Eſaias ait. *Qui ſunt iſti, qui vt nubes volant?* (Eſa.60.8.) Vt verò auditores rudes non inundatione ſcientiæ, ſed moderata prædicationis diſtillatione

Digitized by Google

foueantur, *ligat* Deus *aquas in nubibus*, *vt non erũpant pariter deorſum*, quia doctorum prædicationem temperat, vt auditorum infirmitas dictorum rore nutrita conualeſcat. Hinc Paulus ait.
1.Cor.3.1. *Non potui vobis loqui quaſi ſpiritualibus*, *ſed quaſi carnalibus*, & cætera. Pariter namque aquæ erumperent, ſi coram infirmis auditoribus, quanta eſt ſcientia ex ore loquentis emanaret, ſi ſimul ſe omnis plenitudo prædicationis effunderet, & nihil ſibi in ea proficientibus reſeruaret. Sequitur.

9. *Qui tenet vultum ſolij ſui*, *& expandit ſuper illud nebulam ſuam.* In vultu ſolet cognitio demonſtrari. Solij ergo eius vultus tenetur, quia à nobis in hac vita gloria regni eius non quanta intrinſecus habetur, agnoſcitur: ſuper quod rectè expandi nebula dicitur, quia ſicut eſt, illa cœleſtis
Sap.9.15. regni gloria non videtur. Nam, *corpus quod corrumpitur aggrauat animam*, *& deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem.* Ad videndũ ergo eum nebula aſpergitur, quia noſtra ipſa ignorantiæ obſcuritate caligamus. Vnde rectè per
Pſal.17.10. Pſalmiſtam dicitur. *Caligo ſub pedibus eius. Tenet* ergo *vultum ſolij ſui*, quia maieſtatis ſuæ potentiam mortalibus abſcondit. Sed ſi eius ſolium angelicas virtutes accipimus, ipſis quoque velut ſedi regiæ præſidet, ſui nobis vultum ſolij tenet: quia quamdiu in hac mortali carne ſubſiſtimus, quæ & quanta ſint illa angelorũ miniſteria non videmus. *Et expandit ſuper illud nebulam ſuam*, quia proculdubio & cor noſtrum ad quærendum ſubleuat, & tam occulta moderatione agitur, vt ipſa inquiſitionis ſuæ immenſitate reprimatur.

Vnde ſcriptum eſt. *Dedit abyſſus vocem ſuam, ab altitudine fantaſiæ ſuæ.* Vel certè quia ſolium Dei, ipſi nos ſumus, *vultum ſolij ſui* non immerito tenere dicitur, dum noſtra ſcientia progredi ad altiora prohibetur. Super quod ſolium ſuum nebulam ſuam Deus aſpergere dicitur, quia inuiſibilis manens, occulta ſuper nos iudicia exerit, vt & fiat in promptis quod videre poſſimus, & tamen origo facti lateat in abditis, vt cur fiat, neſcire debeamus. Sequitur. *Habac. 3. 10*

Terminum circumdedit aquis, vſque dum finiantur lux & tenebræ. Aquas Dominus termino circumdat, quia humani generis ſcientiam moderatur, vt quouſque viciſſitudines alternantium temporum tranſeāt, perfectæ ad cognitionem claritatis intimæ non pertingant. Si verò lucis nomine, iuſtos accipimus, tenebrarum verò appellatione, peccatores. Vnde & Paulus dicit. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino,* hoc ipſum quod diximus ſentiri nil obſtat, quia perfecta æternitatis ſcientia nulli tribuitur, quouſque curſus iuſtorum iniuſtorumque finiatur. Sequitur. 10. *Epheſ. 5. 10.*

Columnæ cœli contremiſcunt, & pauent ad nutum eius. Quid aliud columnas cœli, quàm vel ſanctos Angelos, vel ſummos prædicatores Eccleſiæ appellat? ſuper quos in cœleſtibus creſcens vniuerſa ſpiritalis fabricæ ſtructura ſurrexit, ſicut aliàs ſcriptura teſtatur dicens. *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei.* Poſſumus etiam columnas cœli & ipſas Eccleſias non inconuenienter accipere. Hinc Salomon ait. *Sapientia ædificauit ſibi domum, & ſcidit columnas ſeptē.* 11. *Apoc. 3. 12.* *Prou. 9. 1.*

Digitized by Google

Ac ſi ergo diceret, Quia nec in pleriſque ipſi pertingere ad voluntatis celſitudinem præualent, qui eiuſdem voluntatis præmia denuntiantes vident. Sed ipſæ quoque cœleſtium virtutes, quæ hunc ſine ceſſatione conſpiciunt, in ipſa ſua contemplatione contremiſcunt; ſed eiſdem tremor timoris non eſt, ſed admirationis. Sequitur.

12. *In fortitudine ſua repente maria congregata ſunt, & prudentia eius percuſſit ſuperbum.* Quid aliud maris nomine, quàm præſens ſeculũ deſignatur, in quo corda hominũ terrena quærentium diuerſis cogitationum fluctibus intumeſcunt? Sed iam *in fortitudine illius maria congregata ſunt*, quia incarnato Domino diſcordantia ſecularium corda concorditer credunt. Quis hic ſuperbus

Eſa.14.14. nominatur, niſi ille qui dixit. *Aſcendam ſuper altitudinem nubium, & ſimilis ero Altiſſimo?* Et de quo voce Dei dicitur. *Qui factus eſt vt nullum timeret, & ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.* Notandum verò quod non ait, fortitudo, ſed *prudentia eius percuſſit ſuperbum.* Nam quamuis ſicut dictum eſt propter naturam ſim-

* ſpectat. plicem Dei, fortitudo ſapientia ſit, Dominus tamen diabolum quantum ad faciem * expectat, non virtute, ſed ratione ſuperauit. Ipſe namque diabolus in illa nos parentis primi radice ſupplantans, ſub captiuitate ſua quaſi iuſtè tenuit hominem, qui libero arbitrio conditus ei iniuſta ſuadenti conceſſit. Sed dum audacter eum, in quo nihil ſibi competebat, appetiit, iure illum, quem quaſi iuſtè tenebat, amiſit. Prudentia itaque, non virtute percuſſus eſt, quia dum

ad tentandum Deum ſoluitur, ab homine poſſidendo religatur, vt inde eum qui ſub ipſo erat, perderet; vnde cum illo qui ſuper ipſum eſt, congredi præſumpſiſſet. Sequitur.

Spiritus eius ornauit cœlos. Quos cœlos, niſi eos 13.
de quibus ſcriptum eſt. *Cœli enarrant gloriam Dei?* Pſal. 18.2.
quos tunc ornauit ſpiritus, cùm repleuit. Quod
Luca referente didicimus qui ait. *Factus eſt re-* Act. 2.2.3.4
pentè de cœlo ſonus tanquam aduenientis ſpiritus vehementis, & repleuit totam domum vbi erant ſedentes, & apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tamquam ignis, ſeditque ſupra ſingulos eorum, & repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis. Sequitur. *Et obſtetricante manu eius, eductus eſt coluber tortuoſus.* Quis enim colubri nomine appellatur, niſi antiquus hoſtis & lubricus, & tortuoſus, qui decipiendo homini colubri ore locutus eſt? De
quo per Prophetam dicitur. *Leuiathan ſerpentem* Eſa. 27. 1.
vectem, tortuoſum. Cauernæ huius lubrici corda fuerunt iniquorum, quæ quia ad prauitatem propriam traxit, quaſi in eorum habitatione requieuit: ſed obſtetricante manu Domini, tortuoſus coluber de propriis cauernis expulſus eſt, quia dum nobis diuina gratia medetur, is qui nos tenuerat antiquus hoſtis, à nobis eiicitur,
ſicut incarnata Veritas dicit. *Nunc princeps hu-* Ioan. 12. 31.
ius mundi eiicietur foras. Vnde iam nunc ſanctos omnes non tenendo poſſidet, ſed tentando perſequitur. Nam quia in eis intrinſecus non regnat, contra eos extrinſecus pugnat. Sequitur.

Ecce hæc ex parte dicta ſunt viarum 14.

eius, & cùm vix paruam ſtillam ſermonum eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri? Quid hoc loco viarum nomine, niſi actiones Domini appellat? Vnde & per Prophetam Dominus dicit. *Non enim ſunt viæ meæ ſicut viæ veſtræ.* (*Eſa.55.8.*) Aduentum ergo Dominicum narrans *ex parte* vias Dei retulerat, quia alia eius actio fuit qua nos condidit, alia qua redemit. Ea itaque, quæ de Domini actione narrat, extremi iudicij comparatione leuigans ait. *Ecce ex parte dicta ſunt viarum eius*, quod & *paruā ſtillam ſermonum eius* appellat, quia quicquid altum, quicquid terribile in hac vita poſiti de eius conſideratione cognoſcimus, ex immenſitate ſecretorum cœleſtium, velut tenuis ad nos gutta ſuperni liquoris emanat. *Et quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri?* Ac ſi apertè dicat. Si humilitatis eius admirāda vix ferimus, ſonorum atque terribilem maieſtatis eius aduentum, qua virtute tolerabimus? Hunc tonitruum aduentus illius etiam Dauid Pſalmiſta * inſonat, dicens. (* intonat.) *Deus manifeſtè veniet, Deus noſter, & non ſilebit.* (*Pſal.49.3.*)

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER XVIII.

ADDIDIT quoque Iob aſſumens pa- Cap. XXVII.
rabolam ſuam, & ait. Quo profectò
verſu oſtenditur huius ſanctiſſimi 1.
viri dicta quàm myſticè ſint pro-
lata, dum parabola id eſt ſimilitu-
do aſſumpta narratur ab eo qui
nihil inferiùs per comparationem vel ſimilitudi-
nem loquitur. Ad eam itaque ſimilitudinem
cuncta trahenda ſunt, qua figuratè Eccleſia deſi-
gnatur, & in ipſo quidem locutionis exordio di-
cta apertè prolata ſunt, ſed ſubiectis obſcurita-
tibus implicantur. Sequitur.

Viuit Deus, qui abſtulit iudicium meum: & omni- 2.
potens, qui ad amaritudinem adduxit animam meam.
Quibus nimirum verbis beatus Iob & ſua nar-
rat, & Eccleſiæ tempora afflicta ſignificat, in qui-
us aperta infidelium peruicacia premitur, &

Digitized by Google

perſecutionis amaritudine perturbatur. Duobus namque modis Eccleſia ab aduerſariis tentari ſolet, vt videlicet perſecutionem aut verbis patiatur aut gladiis. Nũc verò de ea perſecutione loquitur, in qua non gladiis, ſed falſis aſſertionibus laceſſitur. Vir itaque Sanctus ſanctæ Eccleſiæ typum geſtans, vt Deum eſſe fateatur, ait. *Viuit Deus.* Vt verò res humanas eum curare perhiberet, ſubdidit. *Qui abſtulit iudicium meum, & ad amaritudinem adduxit animam meam.* Iſta enim quæ patitur, non caſu ſe perpeti, ſed Deo omnia diſponente, teſtatur; nec tentatori ſuo amaritudinis ſuæ poteſtatem tribuit, ſed auctori. Sequitur.

3. *Quia donec ſupereſt halitus in me, & ſpiritus Dei*
4. *in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua meditabitur mendacium.* Quod prius iniquitatem, hoc poſtmodum repetens mendacium dixit. Nam & omne mendacium iniquitas eſt, & omnis iniquitas mendacium, quia profectò ab æquitate diſcrepat quicquid à veritate diſcordat. Sed inter hoc quod ait loqui, poſtmodum ſubdidit, meditari; magna diſtantia eſt. Nonnumquam enim peius eſt mendacium meditari, quàm loqui. Nam loqui plerumque præcipitationis eſt, meditari verò ſtudioſæ prauitatis, quamuis nonnumquam ſit aliquod mendacij genus culpæ leuioris, ſi quiſquam præcipitando mentiatur. Sed quia ſcri-
Sap. 1. 11. ptum eſt. *Os quod mentitur occidit animam.* Et, *Per-*
Pſal. 5. 7. *des eos qui loquuntur mendacium.* Hoc quoque mendacij genus perfecti viri ſummopere fugiunt, vt nec vita cuiuſlibet per eorum fallaciam defen-

Digitized by Google

datur, nec ſuæ animæ noceant, dum præſtare carni nituntur alienæ. Sequitur.

Abſit à me vt iuſtos vos eſſe iudicem, donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Ab innocen- 5.
tia quippè recederet, ſi bona de malis æſtimaret, Salomone atteſtante, qui ait. *Qui iuſtificat* Prou. 17.15.
impium, & qui condemnat iuſtum, vterque abominabilis eſt ante Deum. Sunt namque nonnulli, qui dum malefacta hominum laudibus efferunt, augent quæ increpare debuerunt. Hinc enim per Prophetam dicitur. *Væ qui conſuunt puluilles ſub* Ezech. 13.16
omni cubito manus, & faciunt ceruicalia ſub capite vniuerſæ ætatis. Sequitur.

Iuſtificationem meam quia cœpi tenere, non deſeram. 6.
Cœptam namque iuſtificationem desereret, ſi in peccantium laude declinaret. Sequitur. *Neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.* Ac ſi apertè dicat. Pro vobis non debeo ad culpam pertrahi, qui peccare in propriis formidaui. Sciēdum verò eſt quod quiſquis à præceptis Dominicis diſcordat opere, quotiens ea audit, corde ſuo reprehenditur atque confunditur, quia id quod non fecerit, memoratur. Nam in quo erraſſe conſiderat, ipſa ſe conſcientia latenter accuſat. Vnde Dauid Propheta precatur dicens.
Tunc non confundar, dum reſpicio in omnia mādata tua. Pſal. 118.6.
Grauiter namque vnuſquiſque confunditur, quando mandata Dei vel legendo, vel audiendo reſpicit, quæ viuēdo contēpſit. Hinc Ioānis voce
dicitur. *Si cor noſtrum non reprehenderit nos, fidu-* 1. Ioan. 3 21.
ciam habemus ad Deum. Et, *Quicquid petierimus, acci-* Ioan. 14.13.
piemus. Ac ſi diceret. Si id quod præcipit facimus,

Digitized by Google

id quod petimus, obtineamus. Valde namque hæc apud Deum vtraque ſibi neceſſario congruunt, vt & oratione operatio, & operatione fulciatur oratio. Si quęri poteſt quo pacto à corde ſuo reprehendi ſe negat, qui ſe peccaſſe ſuperius accuſat, dicens. *Peccaui, quid faciam tibi ô cuſtos hominum? Vel certè ſi iuſtificare me voluero, os meũ condemnabit me.* Sed ſciendum eſt quod ſunt peccata quæ à iuſtis vitari poſſunt, & ſunt nonnulla quæ etiam à iuſtis vitari non poſſunt. Mens itaque iuſtorum etſi libera eſt à peruerſo opere, aliquando tamen corruit in peruerſa cogitatione. Et in peccato ergo labitur, quia ſaltim in cogitatione declinatur, & tamen vnde ſemetipſam poſtmodum flendo reprehendat; non habet, quia ante ſe reparat quàm per conſenſum cadat. Sequitur.

7. *Sicut impius inimicus meus, & aduerſarius meus quaſi iniquus.* In ſacro eloquio *ſicut* & *quaſi*, non aliquando pro ſimilitudine ponitur, ſed pro veritate. Vnde eſt illud. *Et vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à patre.* vnde & hic *ſicut* & *quaſi* pro affirmatione potius, quàm pro ſimilitudine dictum videtur. Inter impium verò & iniquum hoc diſtare nonnumquam ſolet, quia omnis impius iniquus, non tamen omnis iniquus eſt impius. Impius enim pro infideli ponitur, id eſt à pietate religionis alienus; iniquus verò dicitur, qui prauitate operis ab æquitate diſcordat, vel ſi fortaſſe Chriſtianæ fidei nomen portat. Beatus igitur Iob voce typica sãctæ Eccleſiæ, quia alios rectæ fidei contradicentes tolerat, impium ſe habere fatetur inimicum. Quia verò alios ſub prætextu

Ioan. 1. 14.

Digitized by Google

prætextu fidei intus poſitos in prauis operibus patitur, iniquum aduerſariũ ſuum deteſtatur *. * teſtatur.
Si autem *ſicut* & *quaſi* oportet vt magis pro ſimilitudine poſita ſentiamus, ſancta Eccеſia quos viuentes carnaliter intra ſe tolerat, de ſimilitudine impiorum notat. Intus quippè inimicus eſt, qui fidelem ſe dum affirmat vocibus, moribus negat. Sequitur.

Quæ enim ſpes hypocritæ, ſi auarè rapiat, & non liberet 8.
Deus animam eius? Hypocrita qui Latina lingua dicitur ſimulator, iuſtus non eſſe appetit, ſed videri, & idcirco auarus raptor eſt, qui dum iniqua agit, deſiderat de ſanctitate venerari, laudem vitæ rapit alienæ: qui dum præſentia diligit, futura minimè ſperat. Sequitur.

Numquid clamorem eius audiet Deus, cùm venerit 9.
ſuper eum anguſtia? Clamorẽ eius anguſtiæ tẽpore Dominus nõ audit, qui tranquillitatis tempore in præceptis ſuis ipſe Dominum clamantem nõ audit. Scriptum quippè eſt. *Qui auertit aurem ſuam* Prou. 28. 9.
ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Hinc Dominus ait. *Nouiſſimè veniunt fatuæ virgines dicentes.* Mat. 25. 11.
Domine, Domine aperi nobis. Et reſpondetur eis, *Amen, amen dico vobis, neſcio vos.* Sequitur.

Aut poterit in omnipotente delectari? Qui enim ter- 10.
renarum rerum amore vincitur, in Deo nullatenus delectatur. Eſſe quidem ſine delectatione anima numquam poteſt. Nam aut infimis delectatur, aut ſummis; & quanto altiori ſtudio exercetur ad ſumma, tanto maiori faſtidio torpeſcit ad infima: quantoque acriori cura inardeſcit ad infima, tanto tepore damnabili frigeſcit à ſummis. Vtraq; enim ſimul & æqualiter

Digitized by Google

amari non poſſunt. Delectari ergo in Deo hypocrita non valet, quia in eius mente deſideria ſuperna non prodeunt, quam profectò ſpinæ terreni amoris premunt. De quo apertè ſubditur. *Et inuocare Dominum in omni tempore.* Tunc quippè Deum hypocrita inuocat, cùm hunc terrenarum rerum tribulatio anguſtat. Nam cùm in hoc ſeculo effectum quæſitæ fœlicitatis inuenerit, auctorem qui hanc ipſam fœlicitatem tribuit, non quærit. Sequitur.

11. *Docebo vos per manum Dei, quæ omnipotens habeat, nec abſcondam.* Sic B. Iob loquitur verbis ſuis, vt aliquid ſignet ex noſtris. Nam ſancta Eccleſia docens in quantum cognoſcere expedit, nil veritatis abſcondit. Quia enim manus Dei vocatur filius, *omnia* quippè *per ipſum facta ſunt*; *per manum Dei* docere ſe perhibet eos, quos in propria ſapientia remanere fatuos videbat. Ac ſi apertè dicat. Ego ex me aliquid neſcio, ſed quicquid ex veritate ſentio, hoc de eiuſdem veritatis largitate comprehendo. Sequitur.

Ioan. 1. 3.

12. *Ecce vos omnes noſtis, & quid ſine cauſa vana loquimini?* Scriptum eſt. *Seruus qui cognouit voluntatem Domini ſui, & non fecit ſecundum voluntatē eius, vapulabit multis. Qui autem non cognouit & non fecit digna, plagis vapulabit paucis.* Rurſuſque ſcriptum eſt. *Scienti igitur bonum, & non facienti, peccatum eſt illi.* Ad maioris ergo culpæ cumulum hoſtes ſuos ſancta Eccleſia perhibet, & ſcire quid ſequi debeant, & ſequi nolle quod ſciunt. Sequitur.

Luc. 12. 47. 48.

Iacob. 4. 17.

13. *Hæc eſt pars hominis impij apud Deum, & hæreditas violentorum quam ab omnipotente ſuſcipient.* Quam profectò partem hæreditatemque pro-

Digitized by Google

tinus inſinuat, cùm ſubiungit.

Si multiplicati fuerint filij eius, in gladio erunt, 14.
& nepotes eius non ſaturabuntur pane. Non abſurdè impij vocantur hæretici, qui per errorem praui dogmatis à cognitione veritatis ſunt alieni. Quos ſequenti verbo etiam violentos appellat: quippè qui ſcripturæ ſententias recta dogmata continentes ad intellectum prauum conantur violenter inflectere. Violenti ergo ſunt, etſi non rebus hominum, certè ſenſibus præceptorum, filij autem *violentorum* ſunt ſequaces hæreticorum, qui dum errori eorum conſentiunt, quaſi ex eorum prædicatione generantur. Sed multiplicati in gladio erunt, quia quamuis modo immenſa multitudine in perdita libertate ſuccreſcunt, venturi tamen iudicis ſententia feriuntur. Vnde per Moyſem Dominus dicit. *Gladius meus manducabit carnes.* *Deut.* 32. 42
Nepotes quippè hæreticorum ſunt, qui de errantium filiorum prædicatione naſcuntur, quos nequaquam panis ſatiat, quia dum in ſacri verbi pabulo plus quærunt ſentire quàm capiunt, ſemper à veritatis cognitione ieiunant. Sequitur.

Qui reliqui fuerint ex eo, ſepelientur in interitu. 15.
Ex eo videlicet hæreticorum populo derelicti ſepelientur in interitu, quia dum ad lucem veritatis non redeunt, profectò in pœna perpetua intelligentia terrena deprimuntur. Sequitur. *Et viduæ eius non plorabunt.* Quas viduas eius accipimus, niſi ſubiectas eius plebes morte illius fœliciter deſtitutas? Quia ſæpè vt diximus, dum prædicator erroris

Digitized by Google

ad æterna ſupplicia rapitur, ſubiectæ plebes illius ad cognitionis veræ gratiam reuertuntur. His enim plebibus peruerſus prædicator quaſi maritus præfuit, quia malè eis coniunctus inhæſerat corruptor mentis. Nequaquã ergo viduæ vel deſtitutæ plorant, quia morte praui doctoris viam veritatis inueniũt, ex cuius interitu affligi poſſe videbantur. Vel certè non plorant viduæ, quia in ſuo errore remanentes dum ſanctum fuiſſe æſtimant prædicatorem ſuum, ſpe falſa ne lugeant, conſolantur. Sequitur.

16. *Si comparauerit ſicut terra argentum, & ſicut lutum*
17. *præparauerit veſtimenta. Præparabit quidem, ſed iuſtus*
veſtietur illis, & argentũ innocens diuidet. Argentum intelligi ſacri eloquij claritas ſolet, ſicut alias
Pſal. 11. 7. dicitur. *Eloquia Domini eloquia caſta, argentum igne probatum.* Horum ſcilicet argentum, id eſt hæreticorum eloquium, terræ eſt comparatum, quia de Scriptura ſacra vt aliquid ſciant, ex appetitu terrenæ laudis elaborant. Qui etiam ſicut lutum veſtimenta præparant, quia fluxè & inquinabiliter ea quibus ſe tueri volunt, Scripturæ ſacræ contexũt teſtimonia. *Præparabit quidem, ſed iuſtus veſtietur illis.* Iuſtus ergo veſtietur eis veſtimẽtis quæ præparauit iniuſtus; quia vir ſanctus eiſdem ſententiis ad veritatem vtitur, quibus ſe peruerſus quiſq; doctum oſtendere contra veritatem conatur. *Et argentum innocens diuidit.* Argentum eſt innocentem diuidere, eloquia Domini minutè diſcretéque exponere, & vnicuique quod dignè congruat coaptare. Nam eloquium Domini, quod hîc argentũ vel veſtimenta, hoc alibi ſpolia nominantur. Quod etiam Pſalm. teſtatur

Digitized by Google

per comparationem dicens. *Lætabor ego ſuper eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia multa.* Sequitur.

Aedificauit ſicut tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos 18.
fecit vmbraculum. Tinea ſibi domum corrũpendo ædificat, nec meliori comparatione hæreticus demonſtrari potuit, qui locum ſuæ perfidiæ non niſi in mentib. quas corruperit, fecit, qui etiam ſequaces ſuos ab æterno igne eſſe liberos pollicetur. Spondet quippè eis refrigerium quietis æternæ, ſed verba eius ſoliditatem non habent, quia plenitudine veritatis carẽt. Vnde & ſubditur. *Et ſicut cuſtos fecit vmbraculum.* Vmbraculum namque cuſtodis nullo fundamento ſolidatur, ſed tempore mox tranſeunte deſtruitur, & promiſſa ab hæreticis requies cum tempore deſtruitur, quæ poſt hanc vitam nullatenus inuenitur. Sequitur.

Diues cùm dormierit, niſi ſecum auferet, aperit oculos 19.
ſuos & nihil inueniet. Cui nimirum ſententiæ Pſalmiſta concinens dicit. *Turbati ſunt omnes inſipiẽtes* Pſal. 75. 6.
corde, dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis. Res ſuas cùm moreretur ſecum tolleret, ſi ad potentis vocem cùm viueret ſibi tuliſſet. Nam terrena omnia quæ ſeruando amittimus, largiendo ſeruamus. Sed quia homo ex anima cõſtat & corpore, cùm vnius rei ſomnus dicitur, alterius vigilia demõſtratur, quia cùm corpus obdormiſcit in morte, tunc anima vigilat in vera cognitione. Et dormit ergo diues & oculos aperit, quia cum carne moritur, eius anima videre cogitur, quod præuidere contẽpſit. *Aperit oculos ſuos, & nihil inueniet,* quia illic aperit ad ſupplicia, quos hìc ad miſeri-

cordiam clauſos habebat. Aperit oculos, & pietatis fructum non inueniet, quos clauſos hic tenuit cùm viueret. Sequitur.

20. *Apprehendet eum quaſi aqua inopia, nocte opprimet eum tempeſtas.* Videamus nunc inopiam
Luc. 19. 24. diuitis ardentis, cuius tanta fuit abundantia epulantis. Ait enim. *Pater Abraham miſerere mei, & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti ſui in aqua, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Non autem immeritò aquæ tunc illa inopia comparatur, quia in inferno cruciat, qui ſuſceptos in profundis abſorbens, ſolet lacus deſignari nomine. Vnde per Prophe-
Thren. 3. 53. tam humani generis voce dicitur. *Lapſa eſt in lacum vita mea.* Tempeſtatis verò nomine, iudicij turbinem deſignat, quod etiam Pſalmiſta
Pſal. 49. 3. teſtatur dicens, *Deus noſter manifeſtè veniet, Deus noſter, & non ſilebit.* Et quia ipſa venturi exitus ignorantia nox vocatur, nocte eum opprimet tempeſtas, id eſt turbo diuini iudicij eum dum ignorat, apprehendit. Sequitur.

21. *Tollit eum ventus vrens.* Quis hoc loco *ventus vrens*, niſi malignus ſpiritus vocatur, qui deſideriorum flammas in corde excitat, vt ad æternitatem ſuppliciorum trahat? Peruerſum ergo quemlibet *ventus vrens* dicitur tollere, quia inſidiator malignus ſpiritus, qui viuentem quemque accendit ad vitia, morientem trahit
Ierem. 1. 13. ad tormenta. Hinc Hieremias. *Ollam ſuccenſam video, & faciem eius à facie Aquilonis.* Sequitur. *Et velut turbo rapit eum de loco ſuo.* Locus peruerſorum eſt temporalis vitæ dilectio, & carnis voluptas. Quaſi turbine igitur vnuſquiſque

de loco ſuo rapitur, cùm à cunctis ſuis delectationibus, extremo territus die, ſeparatur. De quo extremo die aptè ſubiungitur.

Et mittet ſuper eum, & non parcet. Peccatorem 22.
quotiens Deus feriendo corrigit, ad hoc flagellum mittit vt parcat. Cùm verò eius vitam in peccato permanentem feriendo concludit, flagellum emittit, ſed nequaquam parcit. Qui enim flagellum emiſit vt parceret, ad hoc emittit quandoque ne parcat. In hac namque vita, Dominus tantomagis ſtudet vt parcat quantomagis expectando flagellat. Sequitur. *De manu eius fugiens fugiet.* Ille etenim fugit de manu ferientis, qui prauitatem ſuæ corrigit actionis. Vel certè quia in ſacro eloquio manus, operatio ſolet intelligi, de manu percuſſi fugit, qui dum praui interitum conſpicit, vias prauitatis relinquit. Vnde adhuc ſubditur.

Stringit, ſtringet ſuper eum manus ſuas.* Manus 23.
quippè ſtringere eſt vitæ ſuæ opera rectitudine confirmare. Vnde etiam Paulus ait. *Remiſſas manus, & diſſoluta genua erigite.* Dum itaque alienum interitum conſpiciunt, reuocantur ad cor, vt recogitent ſuum, & vnde alius ad tormenta ducitur, à tormento alius inde liberatur. *Stringit* ergo *ſuper eum manus ſuas*, quia conſpicit in aliena pœna quod timeat, & dum delinquentem ſic percuſſum reſpicit, diſſoluta opera ſua iuſtitiæ vigore conſtringit. Hinc ſcriptum eſt. *Lætabitur iuſtus cùm viderit vindictam*, & reliqua. Sequitur. *Et ſibilabit ſuper illum, intuēs locū eius.* Quid in ſibilo, niſi intētio admirationis exprimitur? Si verò

*Deeſt hoc verbum in Bibliis.

Heb. 12. 12.

Pſal. 57. 11.

Digitized by Google

in ſibilo fortaſſe alia ſignificatio quæritur, moriente peccatore hi qui interitum eius aſpiciunt, os in ſibilo ſtringunt, dum ad ea quæ contempſerant verba ſpiritalia cõuertuntur, vt iam credere & prædicare incipiant, quæ prius dum iniquum florere cernerent non credebant. Hinc
Prou. 21. 11. Salomon ait. *Mulctato peſtilente, ſapientior erit paruulus*. Vir igitur ſanctus poſtquã potentũ pœnas qui extolluntur in ſeculo, ſufficienter expleuit, rurſum ad hæreticorũ ſuperbiã, qui extolluntur in eloquio verba conuertit. Nam ſequitur.

CAPVT XXVIII.

1. *Habet argentum venarum ſuarum principia, & auro locus eſt in quo conflatur*. In argento eloquium, in auro vitæ vel ſapientiæ claritas deſignari ſolet. Et quia hæretici ſic de eloquij ſui nitore ſuperbiunt, vt nulla ſacrorum librorum auctoritate ſolidentur: qui libri ad loquendum nobis quaſi quædam argenti venæ ſunt, quia de ipſis locutionis noſtræ originem trahimus, eos ad ſacræ auctoritatis paginas reuocat, vt ſi verè loqui deſiderant, inde ſumere debeant quid loquantur, & ait. *Habet argentum venarum ſuarum principia*. Ac ſi apertè dicat. Qui ad veræ prædicationis verba ſe præparat, neceſſe eſt vt cauſarũ origines à ſacris paginis ſumat. Vera ſiquidẽ fidelium ſapientia, cui vniuerſalis Eccleſia locus eſt, tribulationem vobis perſequentibus patitur, ſed à cunctis peccatorum ſordibus perſecutionis
Eccli. 2. 5. veſtræ igne purgatur. Vnde ſcriptum eſt. *In igne probatur aurum & argentum, homines verò receptabiles in camino humiliationis*. Quo in loco hoc quoque poteſt conuenienter intelligi, vt de ſua ſtulta hæretici paſſione videantur increpari.

Nam ſæpè pro Ieſu Chriſti Domini ac Redemptoris noſtri nomine multa patiuntur, ſeſéque eiſdem paſſionibus eius fieri martyres ſperant: quibus ſancti viri voce nunc dicitur. *Auro locus eſt, in quo conflatur.* Nam iuxta hoc quod iam & ante nos dictum eſt. QVISQVIS EXTRA ECCLESIÆ VNITATEM PATITVR, POENAS PATI POTEST, MARTYR FIERI NON POTEST, quia, *Auro locus eſt in quo conflatur.* Quid itaque ad hæc hæretici dicitis? Conflari per afflictionem carnis, vel etiam per martyrium vultis, ſed locum quo debeatis conflari neſcitis. Sequitur.

Ferrum de terra tollitur. Solent hæretici de iuſtitiæ ſuæ contra nos elatione gloriari, atque opera ſua oſtentationis inflatione iactari, noſque iniquos vt diximus, aut eſſe, aut fuiſſe criminantur. Per humillimam ergo confeſſionem & veracem defenſionem contrà eos vir ſanctus loquitur dicens. *Ferrum de terra tollitur.* Ac ſi apertè dicat. Fortes igitur qui acutiſſimis linguarum gladiis in hac acie defendendæ fidei ferrum fiũt, aliquando terra in infimis actionibus fuerunt. Peccanti quippè homini dictum eſt. *Terra es, & in terram ibis.* Sed de terra ferrum tollitur, cùm fortis propugnator Eccleſiæ à terra, quam prius tenuit, actione ſeparatur. Non ergo debet in eo deſpici quicquid fuit, qui iam accepit eſſe quod non fuit. Sequitur. *Et lapis ſolutus calore in æs vertitur.* Tunc lapis calore ſolutus, cùm cor durum atque à diuini amoris igne frigidum, eodem diuini amoris * tangitur, & in feruore ſpiritus liquatur, vt ad ſequentem vitam deſideriorum

2.

Gen. 3. 20.

* igne.

Digitized by Google

æſtu ardeat, quam prius audiens inſenſibilis manebat, ex quo ardore ſcilicet & emollitur ad amorem, & operatur ad operationem: vt ſicut prius durus fuerat in amore ſæculi, ita ſe fortem poſtmodum exerceat in amore Dei, & quod ante audire renuebat, & credere & prædicare incipiat. Sequitur.

3. *Tempus poſuit tenebris, & vniuerſorum finem ipſe conſiderat.* Tempus poſuit tenebris, iniquis videlicet modum, quòd iniqui eſſe deſiſtant, vnde
Epheſ. 5. 10. eiſdem per Apoſtolum dicitur. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Sicut alijs quoque diſcipulis iſdem doctor egregius dixit.
Rom. 13. 12. *Nox præceſſit, dies autem appropinquauit. Abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamus nos arma lucis, ſicut in die honeſtè ambulemus.* Vniuerſorum nomine electos & reprobos voluit comprehendi. Nam bona faciens & ordinans Deus, mala verò non faciens, ſed ab iniquis facta ne inordinatè eueniant, ipſe diſponens, conſiderat vniuerſorum finem, & patienter tolerat omnia, atque intuetur electorum terminum, quòd ex malo mutentur ad bonum. Intuetur etiam reproborum finem, quòd è malo opere dignum trahantur ad ſupplicium. Sequitur.

4. *Lapidẽ quoque caliginis & vmbram mortis diuidit torrens à populo peregrinante.* Quid duriùs illa perfidia Iudæorum? quid populus, qui auctorem vitæ videre per fidem noluit, quem per Prophetam prædixit, niſi lapis caliginis fuit? quia & crudelitate durus fuit, & infidelitate nebuloſus. Qui alio quoque vocabulo, vmbra

mortis dicitur. Vmbra quippè talis exprimitur, qualia eius rei de qua trahitur, fuerint liniamenta. Quis autem mortis nomine, niſi Diabolus vocatur? De quo per quandam miniſtri ſui ſignificationem dicitur. *Nomen illi mors.* Apoc.6.8. Cuius ille populus vmbra extitit, quia iniquitatem illius ſequens, eius in ſe imaginem expreſſit. Quid verò torrentis nomine, niſi ille à conſpectu tremendi iudicis per vltimum examen egrediens, atque electos & reprobos diuidens, ignis vocatur? Vnde per Prophetam dicitur. *Fluuius igneus rapidus, qui egrediebatur à facie eius.* Ioan.7.10. Quis autem in hoc mundo peregrinatur populus, niſi qui ad ſortem electorum currens, habere ſe patriam nouit in cœleſtibus? Et tantomagis illic ſperat inuenire ſe propria, quanto hîc cuncta quæ prætereunt eſſe à ſe deputat aliena. Hinc Paulus ait. *Dum ſumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino.* 2.Cor.5.6. Poteſt fortaſſe in torrentis nomine, ipſa irrigatio ſanctæ prædicationis intelligi, iuxta id quod per Salomonem dicitur. *Oculum qui ſubſannat patrem, & deſpicit partum matris ſuæ, effodiant illum corui de torrentibus.* Prou.30.17. Sanctorum quippè prædicatio obduratas mentes reproborum deſerit, & ad pia humilium ſe corda conuertit. Sequitur. *Et eos quos oblitus eſt pes egentis hominis, & inuios.* Quis hoc loco alius accipitur egens homo, niſi ille de quo per Paulum dicitur. *Qui propter nos egenus factus eſt dum eſſet diues?* 2.Cor.8.6. Cuius videlicet egentis

hominis pedes ſancti prædicatores fuerunt, per quorum profectus præſentiam gẽtilitatem circuiens, mundum perambulauit vniuerſorum. Sed eorum qui vmbra mortis & lapis caliginis extiterunt, *pes hominis egentis oblitus eſt*, quia in ipſo initio naſcentis Eccleſiæ dum ſancti Apoſtoli cœlorum regnum Iudææ prædicare voluiſſent, videntes quod in eis nihil omnino proficerent, ad prædicandum gentibus deflexerunt, ſicut ip-
Act. 13. 46. ſis in ſuis Actibus dicunt. *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, ſed quomodo repellitis illud, & indignos vos iudicatis æterna vita, ecce conuertimur ad gentes.* Quos rectè quoque & inuios vocat, quia dum infidelitate ſua obdurati ſunt, verbis vitæ ad cor viam præbere noluerunt. Sequitur.

5. *Terra de qua oriebatur panis in loco ſuo igne ſubuerſa eſt.* Panem Iudæa dare conſueuerat, quæ legis verba proferebat. Sed hæc terra in loco ſuo igne ſubuerſa eſt, quia fidelium ſigna conſpiciens, inuidiæ ſe faſce concremauit. Quia enim ſemper inuidia de ſuperbia naſci ſolet, in loco ſuo igne periit; quę idcirco arſit inuidia, quia ſuperbiam non relinquit. Sequitur.

6. *Locus ſaphiri lapides eius, & glebæ illius aurum.* Quid enim hoc loco per lapides niſi ſanctorum ac fortium mentes accipimus? In ſcripturâ etenim ſacra aliquando lapides in malo, aliquando
* Lucas. Luc. 3. 8. verò in bono accipi ſolent. Hinc * Ioannes ait. *Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Hinc Petrus ait. *Et vos tanquam lapides viui ſu-*
1. Pet. 2. 5. *peradificamini domos ſpiritales.* Saphirus quidem lapis colorem aëris habet, & quia de Iudæa numquam ſanctæ animę, quæ cæleſtem vitam

Digitized by Google

ducerent, defuerunt; dicitur. *Locus ſaphiri lapides eius.* Et quàm magna vitæ ac ſapientiæ claritate per fidem fulſit, adiungitur. *Et glebæ illius aurum.* Quid per glebas, niſi collectiones ſingulorum ordinum ac multitudines deſignantur? Glebæ autem ex humore & puluere conſtringuntur. Omnes ergo qui rore gratiæ infuſi ex mortis debito puluerem ſe eſſe veraci cognitione confeſſi ſunt, dum vitæ virtute clareſcerent, quaſi aureæ in illa glebæ iacuerunt. Glebas hæc terra habuit in Prophetis, glebas in doctoribus, glebas in patribus antiquis, qui magna ſe infuſione gratiæ in profeſſionis & operis vnanimitate tenuerunt. Sequitur.

Semitam ignorauit auis, nec intuitus eſt eam oculus vulturis. Quis hoc loco auis nomine niſi ille ſignatur, qui corpus carneum quod aſſumpſit, aſcendendo ad æthera librauit? Qui aptè quoque etiam vulturis appellatione exprimitur, qui manens in altitudine diuinitatis ſuæ, quaſi quodam volatu ſublimi, cadauer mortalitatis noſtræ conſpexit in infimis, & ſeſe de cœleſtibus ad ima ſubmiſit. Fieri quippè propter nos homo dignatus eſt, & dum mortuum animal petiit, mortem apud nos, qui apud ſe erat immortalis inuenit. Sed huius vulturis oculus fuit intentio noſtræ reſurrectionis, quia ipſe ad triduũ mortuus ab æterna morte nos liberauit. Ille ergo perfidus Iudææ populus mortalem vidit, ſed quod morte ſua noſtram mortem deſtrueret, minimè adtendit. Conſpexit quidem vulturem, ſed oculos vulturis non aſpexit, qui dum humilitatis eius vias quibus nos ad alta ſubleuauit, 7.

Digitized by Google

conſiderare noluit, ſemitam auis ignorauit. Neque enim penſare ſtuduit quod eius humilitas nos leuaret ad cœleſtia, & mortis eius intentio reformaret ad vitam. Sequitur.

8. *Non calcauerunt eam filij inſtitorum, nec pertranſiuit per eam leæna.* In cunctis Latinis codicibus inſtitores poſitos reperimus, in Græcis verò negotiatores inuenimus. Qui hoc loco inſtitores, niſi Prophetę ſancti vocati ſunt, qui ſynagogæ mores ad fidem inſtruere prophetando curauerunt? Quorum nimirum filij, ſancti Apoſtoli nuncupantur, qui vt Deum hominem crederent, ad eandem fidem ex eorum ſunt prædicatione generati. Calcarent quippè inſtitorum filij, ſi prædicatores ſancti eiuſdem ſynagogæ vitia calce virtutis premerent. Si autem inſtitores eoſdem ſanctæ Eccleſiæ prædicatores accipimus, inſtitorum filios paſtores & doctores, qui Apoſtolorum viam ſecuti ſunt, nil obſtat intelligi. Qui ſynagogam minimè calcauerunt, quia dum eorum patres, id eſt Apoſtoli ab illa repulſi ſunt, ipſi quoque ab eius vocatione ceſſauerunt. Per quam videlicet ſynagogam leæna non pertranſiit, quia ſancta Eccleſia collectioni gentium dedita, nequaquam ſe ad illum Iudææ populum diutiùs occupauit. Rectè autem Eccleſia leæna nuncupatur, quia malè viuentes in vitiis, ore ſanctæ prædicationis interficit. Eccleſia itaque per ſynagogam tranſiit, ſed non pertranſiit, quia ex illa ad fidem paucos rapuit. Sequitur.

9. *Ad ſilicem extendit manum ſuam, ſubuertit à ra-*

dicibus montes. Manum quippè ad ſilicem extendit, quia ad duritiam gentium ſuæ brachium prædicationis miſit. Vnde & eiſdem beatus Iob paſſionis ſuæ hiſtoriam præſciens gentibus innoteſcendam dicit. *Scribantur hæc ſtylo ferreo in plumbi lamina, vel certè ſculpantur in ſilice.* Quid verò hoc loco montes, niſi huius ſeculi potentes accipimus, qui pro terrena ſubſtantia altum tument? De quibus Pſalmiſta ait. *Tange montes, & fumigabunt.* Sed montes à radicibus ſunt euerſi, quia prædicante ſancta Eccleſia ſummi huius ſæculi potentes in adoratu omnipotentis Dei ab intima cogitatione ceciderunt. Sequitur.

Iob. 19. 24.

Pſal. 143. 5.

10. *In petris riuos excidit*, id eſt in duris Gentilium cordibus fluuios prædicationis aperuit, ſicut per Prophetam quoque de irriganda dicitur ariditate Gentilium. *Poſuit deſertum in ſtagna aquarum, & terram ſine aqua in exitus aquarum.* Sequitur. *Et omne pretioſum vidit oculus eius.* Sciendum magnopere, quia tanto vnaquæque anima fit pretioſior ante oculos Dei, quanto pro amore veritatis deſpectior fuerit antè oculos ſuos. In Scriptura ſancta videre Dei aliquando pro eligere ponitur. Vidit pretioſum, cùm humanam animam de ſe abiecta ſapientem gratiæ ſuæ illuſtratione reſpexit, de qua videlicet anima per Prophetam dicitur. *Si ſeparaueris pretioſum à vili, quaſi os meum eris.* Sequitur.

Pſal. 106. 35.

Ierem. 15. 9

11. *Profunda quoque fluuiorum ſcrutatus eſt, & abſcondita produxit in lucem.* Quid namque hîc aliud flumina, niſi antiquorum Patrum

Digitized by Google

dicta nuncupantur? Sed horum fluminum Iudæa ſpeciem tenuit, dum literæ ſuperficiem tenens, eorum profunda neſciuit; nos verò veniente Domino in eis interna ſpiritalia quærimus, eorum profunda rimamur. Quod ipſe Dominus facere dicitur, quia id nos agere ipſo donante præualemus. Per nos ergo qui non literam quæ occidit, ſed ſpiritum qui viuificat, ſequimur: profunda fluuiorum Dominus ſcrùtatur, & abſcondita in lucem producit, quia dicta legis, quæ caligoſa nimis hiſtoria obſcurat, nunc expoſitio ſpiritalis illuminat. Vnde & loquens in parabolis per Euangelium Veritas diſcipulis præcipit dicens. *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta.* Sequitur.

2. Cor. 3. 6.

Mat. 10. 27.

12. *Sapientia verò vbi inuenitur, & quis eſt locus intelli-*
13. *gentiæ? Neſcit homo pretium eius.* Vir itaque ſanctus quam ſapiētiam contemplatur, niſi eam de qua Paulus Apoſtolus dicit. *Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam?* De qua per Salomonem dicitur. *Sapientia ædificauit ſibi domum.* Et de qua Pſalmiſta ait. *Omnia in ſapientia feciſti.* Huius nimirum ſapiētię homo pretium neſcit, quia nihil dignum æſtimatione illius inuenit; non autem hoc ſapientię pretium & eſſe dicitur & neſciri, ſed idcirco neſciri quia deeſt, eo ſcilicet loquendi genere, quo in anguſtijs quiſque depreſſus cùm remedium ſubuentionis non inuenit, fateri ſolet, quia quid faciat, neſcit. Huius ergo ſapientiæ pretium neſcire eſt, dignum operis meritum quo illam percipiat non inuenire. Ad hoc namque pretium damus, vt eius vice rem quam appetimus,

1. Cor. 1. 24.

Prou. 9. 1.

Pſal. 103. 24.

petimus, poſſidere debeamus. Quid autem nos dedimus, vt hanc ſapientiam, quæ Chriſtus eſt, percipere mereremur? Gratia quippè redempti ſumus. Hinc Paulus ait. *Cùm adhuc peccatores eſſemus ſecundum tempus, Chriſtus pro impijs mortuus eſt.* Sequitur. *Nec inuenietur in terra ſuauiter viuentium.* Quid hoc loco ſignatur terræ nomine, niſi anima humana? De qua Pſalmiſta ait. *Anima mea ſicut terra, ſine aqua tibi.* Hæc autem ſapientia inueniri *in terra ſuauiter viuentium* non valet, quia quiſquis adhuc huius vitæ voluptatibus paſcitur, ab æternæ ſapientiæ intellectu ſeparatur. Nam ſi verè ſaperet, expulſus ab internis gaudijs de ea in qua cecidit exilij ſui cæcitate lugeret. Hinc namque per Salomonem dicitur. *Qui apponit ſcientiam apponit dolorem.* Sequitur.

Rom. 5. 8. — Pſal. 142. 6. — Eccle. 1. 18.

Abyſſus dicit, non eſt mecum. Quid hoc loco 14.
abyſſum niſi corda hominum vocat? quæ & per lapſum fluida, & per duplicitatem ſunt caligine tenebroſa. Quæ nimirum abyſſus non eſſe in ſe hanc ſapientiam profitetur, quia iniqua mēs dum eſſe ſapiens carnaliter appetit, ſtultam ſe ad ſpiritalia oſtendit. Namque teſte Paulo, *Sapientia huius mundi, ſtultitia eſt apud Deum.* Tanto quiſquis intus amplius ſtultus fit, quanto conatur exterius ſapiens videri. Sequitur. *Et mare loquitur, non eſt mecum.* Quid enim maris nomine niſi ſecularium mentium amara inquietudo ſignatur, quæ dum ſe viciſſim inimicitiis impetunt, quaſi aduerſantes ſe vndæ collidunt? Rectè enim mare vita ſecularium dicitur, quia dum procelloſis actionum motibus concita-

1. Cor. 3. 19.

Digitized by Google

tur, ab internæ Sapientiæ quiete atque ſtabilitate diſiungitur. Quo contra benè per Prophetam dicitur. *Super quem requieſcit ſpiritus*
Iſa. 66. 2. *meus, niſi ſuper humilem & quietum & trementem ſermones meos?* Sequitur.

15. *Non dabitur aurum obrizum pro ea.* Quid namque per aurum obrizum, niſi ſancti Angeli deſignantur? qui rectè & *aurum* vocantur & *obrizum.* Aurum, quia fulgent claritate iuſtitiæ; obrizum, quia nullum habuerunt vnquam contagium culpæ. Homines verò iuſti quandiu in hac carne corruptibili mortaliter viuunt, aurum quippè eſſe poſſunt, obrizum omnino eſſe non poſſunt, quia *Corpus quod*
Sap. 9. 15. *corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem.* Nam quamuis in hac vita ex magna iuſtitiæ claritate reſplendeant, nequaquam ad purum, peccatorum ſordibus carent, Ioanne Apoſtolo
1. Ioan. 1. 8. atteſtante, qui ait. *Si dixerimus quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Sed quia pro hac ſapientia nullus Angelorum redemptor humani generis mittendus fuit, ne quis ſpem in his quos in adiutorium hominum ſæpius apparuiſſe didicimus, Angelis, poneret, dictum eſt. *Non dabitur obrizum pro ea.* Sequitur.

Nec appendetur argentum in commutatione eius. Quia enim argento ſæpè eloquia diuina ſignantur, poſſunt argenti vocabulo etiam eiuſdem eloquij ſcriptores intelligi, quorum vita inter turbas hominum reſplenduit

Digitized by Google

luce virtutum. Sed quia lex peccata iudicare potuit, non auferre, non quiſquam veterum Patrum, non legiſlator Moyſes humani generis redemptor extitit. *Argentum ergo in commutatione* huius ſapientiæ *non appenditur*, quia quilibet ſancti eſſe potuerunt, in comparatione vnigeniti filij nullius meriti fuiſſe penſatur. Sequitur.

Non confertur tinctis Indiæ coloribus. Quid enim per Indiam, quæ nigrum populum mittit, niſi hic mundus accipitur, in quo vita hominum per culpam obſcura generatur? Tincti autem colores ſunt Indiæ, huius mundi ſapientes, qui quamuis per infidelitatem & plerumque per actionem fœdi ſunt, ante humanos tamen oculos ſuperductæ honeſtatis colore fuſcantur. Sed coæterna Dei Sapientia tinctis Indiæ coloribus non confertur, quia quiſquis hanc veraciter intelligit, ab his omnibus quos mundus ſapientes coluit, quàm longè diſtet, agnoſcit. Sequitur. *Nec lapidi Sardonico pretioſiſſimo vel ſapphiro.* Sardonicus quippè terræ rubræ ſimilitudinem tenet, ſapphirus verò aëream habet ſpeciem. Poſſunt ergo in Sardonico, per terram rubram, homines; in ſapphiro autem per aëream viſionem Angeli deſignari. Nam cùm terræ rubræ ſpeciem lapis Sardonicus habeat, non immeritò hominem ſignificat, quia & Adam qui primus eſt conditus, Latino ſermone terra rubra nominatur. Quid eſt ergo quod dicitur, quia hæc Sapientia 16.

Digitized by Google

lapidi ſardonico vel ſapphiro non confertur,
1 Cor. 1. 24. niſi quod is qui eſt *Dei virtus & Dei ſapientia*,
1. Tim. 2. 5. *mediator* ſcilicet *Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus*, tanta magnitudine excellat omnia, vt ei nec in terra primi homines, nec in cœlo Angeli comparentur? Vnde & per Pſalmiſtam dicitur.
Pſal. 88. 7. *Quis in nubibus æquabitur Domino, aut quis ſimilis erit Deo inter filios Dei?* Poſſunt autem per Sardonicum lapidem patres Teſtamenti veteris, per Saphirũ verò prędicatores exprimi Teſtamẽti noui. Ac ſi patenter inſinuat dicens. Et qui homo inter homines cernitur, nec in antiquis quiſquam, nec in nouis patribus æquatur, quia ex deitate habet, quod in humanitate quemquam ſimilem non habet. Sequitur.

17. *Non adæquabitur ei aurum vel vitrum.* Auri namque metallum nouimus potiori metallis omnibus claritate fulgere: vitri vero natura eſt, vt extrinſecus viſum, pura intrinſecus perſpicuitate perluceat. Quid ergo aliud in auro vel vitro accipimus, niſi illam ſupernam patriam, illam beatorum ciuium ſocietatem, quorũ corda ſibi inuicem & claritate fulgent, & puritate tranſlucent? quam Ioannes in Apocalypſi conſpexerat cum dicebat. *Et erat ſtructura muri eius ex lapide iaſpide, ipſa verò ciuitas ex auro mũdo, ſimili vitro mundo.* Sequitur.
Apoc. 21. 18.

18. *Nec commutabuntur pro ea vaſa auri, excelſa & eminentia.* Excelſum quippè vas auri Helias extitit, excelsũ vas auri Hieremias, excelſa atque eminentia auri vaſa priores Patres fuerunt. Sed hęc Dei Sapientia vt à carnali nos conuerſatione redimeret, apparuit in carne, & qui illam veraci-

ter non agnouit, mediatorem Dei & hominum Chriſtum Ieſum eſſe vnũ ex prophetis putauit. Eccleſia verò pro hac ſapiẽtia vaſa auri excelſa & eminẽtia non cõmutauit, quia Chriſtũ Dei Filiũ non vnum eſſe Prophetarũ, ſed vnũ prophetarum Dominum credidit. Seq. *Nec commemorabuntur comparatione eius.* Omnes enim ſupernæ patriæ electi ſancti quidem & iuſti ſunt, ſed participatione ſapiẽtiæ, non cõparatione. Quid enim ſunt homines Deo comparati? Lumen autem ſapientia, lumen & ſerui ſapientiæ vocari ſolent. Sed illa lumen illuminans, iſti lumen illuminatum, ſicut ſcriptum eſt. *Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Ioan. 1. 9.
Iſtis autem tantummodo dicitur. *Vos eſtis lux mundi.* Sequitur. *Trahitur ſapientia de occultis.* De occultis ſapientia trahitur, quia cùm ſit inuiſibilis, non niſi inuiſibiliter inuenitur, quæ rectè quoque trahi dicitur, quia ſicut flatũ trahimus vt corpus viuat, ſic ab intimis ſapientiæ ſpiritus ducitur, vt ad vitam anima ſubſiſtat. Vnde Pſalmiſta ait. *Os meum aperui, & attraxi ſpiritum.* Seq. Matth. 5. 14. Pſal. 118. 131

Non adæquabitur ei topazium Æthiopiæ. Quid Æthiopia niſi præſentem mundum accipimus? quæ coloris nigredine deſignat peccatorẽ pollutum fœditate meritorum. Aliquando verò Æthiopiæ nomine ſpecialiter gẽtilitas deſignari ſolet, infidelitatis prius nigra peccatis, quam veniente Domino Abacuc Propheta vidit timore perterritam, & ait. Tabernacula Æthiopum expaueſcent, tabernacula terræ Madian. Topazion verò pretioſus lapis eſt, & quia Græca lingua Pan omne dicitur, pro eo quod omni 19.

Digitized by Google

colore reſplēdet, Topazion quaſi Thonpazion vocatur. Dum verò in Deum conuerſa Gentilitas credidit, ex ea multi ſunt ita dono ſpiritus locupletati, vt quaſi multis coloribus, ſic multis in altis virtutibus luceant. Ac ſi ergo eis diceretur. Nullus ſanctorum quibuſlibet virtutibus plenus exiſtat, tamen nigredine mundi collectus, æquari non poteſt ei de quo dictum eſt.
Luc. 1, 35. *Quod naſcetur ex te ſanctum vocabitur filius Dei.* Seq. *Nec tincturæ mundiſſimæ componentur.* Tincturæ enim mundiſſimæ vocantur hi qui veraciter ſunt humiles, & veraciter ſancti, qui ſciunt quidem quia ex ſemetipſa virtutum ſpeciem non habēt, ſed hanc ex dono gratiæ ſuperuenientis tenent. Tincti enim non eſſent, ſi ſanctitatem naturaliter habuiſſent; ſed mundiſſimæ tincturæ ſunt, quia humiliter cuſtodiunt ſupernitentem in ſe virtutum gratiam quam acceperunt. Penſandum magnopere eſt, quod à ſancto viro requiritur vnde ſapientia veniat. Ab eo etenim venit, à quo orta eſt. Sed quia ab inuiſibili & coęterno patre naſcitur, eius via occulta eſt. Vnde & per
Eſa. 53. 8. Prophetam dicitur, *Generationem illius quis enarrabit?* Locus verò intelligentiæ eius eſt humana mens, quam hæc Dei ſapientia dum repleuit, ſanctam facit. Quia ergo & inuiſibilis eſt de quo prodijt, & incertum nobis eſt in cuius mente intellecta requieſcat, rectè nunc dicitur. *Vnde ergo ſapientia veniet, vel quis eſt locus intelligentiæ?* Sed hoc valde mirū eſt quod protinus ſubinfertur.
20. *Abſcondita ab oculis omnium viuentium.* Sapientia quippè quæ Deus eſt, ſi omniū viuentium oculis eſſet occulta, hanc proculdubio ſanctorum

nemo videſſet. Sed & huic ſententię Ioannem audio concordantem, qui ait. *Deum nemo vidit vnquam.* Sed iuxta beati Iob ſententiam, ſapientia quæ Deus eſt, *abſcondita eſt ab oculis omnium viuentium*: quia in hac mortali carne conſiſtētibus & videri potuit per quaſdam circumſcriptas imagines, & videri nō poteſt per incircumſcriptum lumen æternitatis. Sin verò à quibuſdam poteſt in hac incorruptibili carne viuentibus, ſed tamen inæſtimabili virtute creſcentibus quodam contemptionis acumine æterna Dei claritas videri. Hoc quoque à beato Iob ſentētia non abhorret, qui ait. *Abſcondita eſt ab oculis omnium viuentium.* Quam quiſquis ſapientiam, quæ Deus eſt, videt; huic vitæ funditùs moritur, ne iam eius amore teneatur. Nullus quippè eam videt, qui adhuc carnaliter viuit. Hinc Moïſi dicitur. *Non enim videbit me homo, & viuet.*

Ioan. 1. 18.

Exod. 33. 20

Digitized by Google

quo poſtquam venerit, permanendo requieſcat, rectè nunc dicitur. *Deus intelligit viam eius, & ipſe nouit locum illius.* Quia ſolius diuinæ viſionis eſt cernere, vel quibus modis intellectus ſapientiæ quem perceperit mortiferis cogitationibus non admittat. Sequitur.

24. *Ipſe enim fines mundi intuetur, & omnia quæ ſub cælo ſunt, reſpicit.* Reſpicere qnippè Dei
Pro. 20. 8. eſt ea quæ amiſſa ac perdita fuerant, ad ſuam gratiam reformare. Vnde ſcriptum eſt. *Rex qui ſedet in ſolio iudicij ſui, diſſipat omne malum in intuitu ſuo.* Sequitur.

25. *Qui fecit ventis pondus.* Velocitate enim ac ſubtilitate ventorum in ſcriptura ſacra ſolent animæ deſignari, ſicut per Pſalmiſtam de Deo
Pſal. 17. 11. dicitur. *Qui ambulat ſuper pennas ventorum*, id eſt qui trãſgreditur virtutes animarum. *Fecit* ergo *ventis pondus*, quia dum ſuperna ſapientia re-
Pſal. 4. 3. plet animas, eas maturitate iuduta graues reddit, non illa grauitate qua dicitur. *Filij hominum vſquequo graues corde?* Aliud namque eſt grauem eſſe per conſilium, aliud per peccatum, aliud grauem eſſe per conſtantiam, aliud per culpam. Vel certè ventis pondus facere eſt, conceſſam hic electis de virtutibus gloriam permixta infirmitate temperare. Sequitur. *Et aquas appendit menſura.* Aquæ in ſcriptura ſacra aliquando ſanctum Spiritum ſignificant, vt illud. *Qui credit in me, ſicut dicit ſcriptura, flu-*
Ioan. 7. 38. *mina de ventre eius fluent aquæ viuæ.* Aliquando ſcientiam prauam, aliquando ſcientiam ſa-

Digitized by Google

cram, velut; *Aqua ſapientiæ ſalutaris potauit eos.* Eccleſ.15.7.
Prauam, vt illud Salomonis. *Aquæ furtiuæ dulciores ſunt.* Prou.9.17. Aliquando tribulationem, vt illud. *Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ ad animam meam.* Pſal.68.2. Aliquando defluentes populos, vt illud Apocalypſis. *Aquæ verò ſunt populi.* Apoc.17.15. Aliquando mentes fidem ſequentium deſignari ſolent, ſicut Propheta ait. *Beati qui ſeminatis ſuper omnes aquas.* Eſa.32.20. Hoc igitur in loco quid aquarum nomine, niſi electorum corda ſignantur, quæ per intellectum ſapientiæ auditum iam ſupernæ vocis acceperunt? De quibus rectè dicitur. *Et aquas appendit menſura*, quia ſancti ipſi, qui ſubleuante ſpiritu ad ſumma rapiuntur, quamdiu in hac vita ſunt, ne aliqua elatione ſuperbiant quibuſdam tentationibus reprimuntur, vt nequaquam tantum proficere valeant, quantum volunt. Sed ne extollantur ſuperbia, ſit in eis ipſarum quædam menſura virtutum. Sequitur.

Quando ponebat pluuiis legem, & viam procellis ſonantibus. 26.
Tunc vidit illam & enarrauit, & præparauit, & inueſtigauit. 27.
Solent per pluuias prędicantium dicta ſignari. Vnde per Moïſem dicitur. *Expectetur ſicut pluuia eloquium meum.* Deut.32.2. Quorum videlicet verba cùm blandè perſuadent, pluuiæ ſunt; cùm verò terribilia de venturo iudicio intonant, procellæ. Et notandum quod pluuiis lex ponitur, vt via procellis ſonantibus aperiatur. Lex quippè eſt ipſis prędicatoribus poſita, vt viuendo impleant, quod loquendo ſuadere feſtinãt. Nam loquendi authoritas perditur, quando vox opere nõ adiuuatur.

Viam autem *procellis ſonantibus* poſuit, cùm prædicatoribus ſanctis ſuis ad corda hominum terrore vẽturi iudicij percuſſa aditum fecit. Vſitata quippè ſacri eloquij locutione videre Dei dicitur videre nos facere, ſicut iuſto viro Dominus

Gen. 22. 12. dicit, *Nunc cognoui quod timeas Deum*. Et Iſraëlitæ

Deut. 13. 3. præmonentur. *Tentat vos Dominus Deus veſter, vt ſciat ſi diligitis eum*, id eſt vt ſcire vos faciat. Tunc ergo cùm legem pluuiis poneret, hoc eſt mandatum cuſtodiæ prædicatoribus daret, hanc incarnatam ſapientiam videri & enarrari à prædicatoribus, præparari & inueſtigar iab auditoribus fecit. Sibi quippè illam præparat, quiſquis illam benè viuendo in viam iudicij propitiam parat. Et notandum quæ de ea quatuor dicta ſint. Ait enim *vidit, enarrauit, præparauit & inueſtigauit*. Vidit namque, quia ſpecies eſt; enarrauit, quia verbum; præparauit, quia remedium; inueſtigauit, quia occultum. Sequitur.

28. *Et dixit homini. Ecce timor Domini ipſa eſt ſapientia, & recedere à malo intelligentia*. Ac ſi apertè diceretur. Ad temetipſum homo reuertere, cordis tui ſecreta perſcruta. Si Deum timere deprehendis, profecto conſtat quia hac ſapientia plenus es, quam ſi adhuc cognoſcere non potes quid ſit in ſe, iam cognoſcis interim quid ſit

Pſal. 110. 10 in te. Hinc ſcriptum eſt. *Initium ſapientiæ timor Domini*. Sed quia ille veraciter vim diuini timoris intelligit, qui ſe à cũctis prauis operibus cuſtodit, rectè ſubditur. *Et recedere à malo intelligentia*. Sequitur.

CAP. XXIX.

Addidit quoque Iob aſſumens parabolam ſuam.

1. Quia enim parabola ſimilitudo nominatur, a-

Digitized by Google

pertè conſtat quod per exteriorum verborum formam myſteria loquitur, qui ad loquendum parabolam aſſumpſiſſe memoratur. Cùm etenim ſua narrat, quæque ſunt ſanctæ Eccleſiæ ventura denuntiat, & per hoc quod ille patitur, indicat ipſe quid illa patiatur. Sed electi omnes qui in fine mundi temporibus Antichriſti fuerint in illa tribulatione comprehenſi, reminiſcuntur horum temporum in quibus nunc Eccleſia fidei pacem tenet, & ſuperba hæreticorum colla comprimit, non potentatu culminis, ſed iugo rationis, & per vocem beati Iob dicit.

Quis mihi tribuat vt ſim iuxta menſes priſtinos? 2.
Quia enim ſtatutus numerus dierum vocantur menſes, quid nomine ſignat menſium niſi collectiones animarum? Dies quippè dum colliguntur, in menſibus ſubtrahuntur. Quia & in hoc tempore ſancta Eccleſia dum veritatis luce reſplendentis animas colligit, in intimis abſcōdit. Aliquando etiam menſis pro perfectione ponitur, ſicut Propheta ait. *Erit menſis ex menſe*, Eſa. 66. 23.
perfectio videlicet eis in requiem, quibus nunc perfectio fuerit in operatione. Reminiſcatur ergo perfectionis priſtinæ, reducat ad memoriam quanta prædicationis ſuæ collectis animabus reportabat lucra, & anguſtata tribulationibus dicat. *Quis mihi tribuat vt ſim iuxta menſes priſtinos?* Sequitur.

Secundum dies quibus Deus cuſtodiebat me, quando 3.
ſplendebat lucerna eius ſuper caput meum, & ad lumen eius ambulabam in tenebris. Tūc quippè videt ex ſe perſecutione cogente infirmorum tumultus ca-

tur, ab internæ Sapientiæ quiete atque ſtabilitate diſiungitur. Quo contra benè per Prophetam dicitur. *Super quem requieſcit ſpiritus*
Iſa.66.2. *meus, niſi ſuper humilem & quietum & trementem ſermones meos?* Sequitur.

15. *Non dabitur aurum obrizum pro ea.* Quid namque per aurum obrizum, niſi ſancti Angeli deſignantur? qui rectè & *aurum* vocantur & *obrizum.* Aurum, quia fulgent claritate iuſtitiæ; obrizum, quia nullum habuerunt vnquam contagium culpæ. Homines verò iuſti quandiu in hac carne corruptibili mortaliter viuunt, aurum quippè eſſe poſſunt, obrizum omnino eſſe non poſſunt, quia *Corpus quod*
Sap.9.15. *corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem.* Nam quamuis in hac vita ex magna iuſtitiæ claritate reſplendeant, nequaquam ad purum, peccatorum ſordibus carent, Ioanne Apoſtolo
1.Ioan.1.8. atteſtante, qui ait. *Si dixerimus quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Sed quia pro hac ſapientia nullus Angelorum redemptor humani generis mittendus fuit, ne quis ſpem in his quos in adiutorium hominum ſæpius apparuiſſe didicimus, Angelis, poneret, dictum eſt. *Non dabitur obrizum pro ea.* Sequitur.

Nec appendetur argentum in commutatione eius. Quia enim argento ſæpè eloquia diuina ſignantur, poſſunt argenti vocabulo etiam eiuſdem eloquij ſcriptores intelligi, quorum vita inter turbas hominum reſplenduit

Digitized by Google

luce virtutum. Sed quia lex peccata iudicare potuit, non auferre, non quiſquam veterum Patrum, non legiſlator Moyſes humani generis redemptor extitit. *Argentum ergo in commutatione* huius ſapientiæ *non appenditur*, quia quilibet ſancti eſſe potuerunt, in comparatione vnigeniti filij nullius meriti fuiſſe penſatur. Sequitur.

Non confertur tinctis Indiæ coloribus. Quid enim per Indiam, quæ nigrum populum mittit, niſi hic mundus accipitur, in quo vita hominum per culpam obſcura generatur? Tincti autem colores ſunt Indiæ, huius mundi ſapientes, qui quamuis per infidelitatem & plerumque per actionem fœdi ſunt, ante humanos tamen oculos ſuperductæ honeſtatis colore fuſcantur. Sed coæterna Dei Sapientia tinctis Indiæ coloribus non confertur, quia quiſquis hanc veraciter intelligit, ab his omnibus quos mundus ſapientes coluit, quàm longè diſtet, agnoſcit. Sequitur. *Nec lapidi Sardonico pretioſiſſimo vel ſapphiro.* Sardonicus quippè terræ rubræ ſimilitudinem tenet, ſapphirus verò aëream habet ſpeciem. Poſſunt ergo in Sardonico, per terram rubram, homines; in ſapphiro autem per aëream viſionem Angeli deſignari. Nam cùm terræ rubræ ſpeciem lapis Sardonicus habeat, non immerito hominem ſignificat, quia & Adam qui primus eſt conditus, Latino ſermone terra rubra nominatur. Quid eſt ergo quod dicitur, quia hæc Sapientia 16.

lapidi ſardonico vel ſapphiro non confertur, niſi quod is qui eſt *Dei virtus & Dei ſapientia*, *mediator* ſcilicet *Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus*, tanta magnitudine excellat omnia, vt ei nec in terra primi homines, nec in cœlo Angeli comparentur? Vnde & per Pſalmiſtam dicitur. *Quis in nubibus æquabitur Domino, aut quis ſimilis erit Deo inter filios Dei?* Poſſunt autem per Sardonicum lapidem patres Teſtamenti veteris, per Saphirũ verò prędicatores exprimi Teſtamẽti noui. Ac ſi patenter inſinuat dicens. Et qui homo inter homines cernitur, nec in antiquis quiſquam, nec in nouis patribus æquatur, quia ex deitate habet, quod in humanitate quemquam ſimilem non habet. Sequitur.

1 Cor. 1. 24. 1. Tim. 2. 5. Pſal. 88. 7.

17. *Non adæquabitur ei aurum vel vitrum.* Auri namque metallum nouimus potiori metallis omnibus claritate fulgere: vitri verò natura eſt, vt extrinſecus viſum, pura intrinſecus perſpicuitate perluceat. Quid ergo aliud in auro vel vitro accipimus, niſi illam ſupernam patriam, illam beatorum ciuium ſocietatem, quorũ corda ſibi inuicem & claritate fulgent, & puritate tranſlucent? quam Ioannes in Apocalypſi conſpexerat cum dicebat. *Et erat ſtructura muri eius ex lapide iaſpide, ipſa verò ciuitas ex auro mũdo, ſimili vitro mundo.* Sequitur.

Apoc. 21. 18.

18. *Nec commutabuntur pro ea vaſa auri, excelſa & eminentia.* Excelſum quippè vas auri Helias extitit, excelsũ vas auri Hieremias, excelſa atque eminentia auri vaſa priores Patres fuerunt. Sed hęc Dei Sapientia vt à carnali nos conuerſatione redimeret, apparuit in carne, & qui illam veraci-

ter non agnouit, mediatorem Dei & hominum Chriſtum Ieſum eſſe vnũ ex prophetis putauit. Eccleſia verò pro hac ſapiẽtia vaſa auri excelſa & eminẽtia non cõmutauit, quia Chriſtũ Dei Filiũ non vnum eſſe Prophetarũ, ſed vnũ prophetarum Dominum credidit. Seq. *Nec commemorabuntur comparatione eius.* Omnes enim ſupernæ patriæ electi ſancti quidem & iuſti ſunt, ſed participatione ſapiẽtiæ, non cõparatione. Quid enim ſunt homines Deo comparati? Lumen autem ſapientia, lumen & ſerui ſapientiæ vocari ſolent. Sed illa lumen illuminans, iſti lumen illuminatum, ſicut ſcriptum eſt. *Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Ioan. 1. 9.
Iſtis autem tantummodo dicitur. *Vos eſtis lux mundi.* Sequitur. *Trahitur ſapientia de occultis.* De occultis ſapientia trahitur, quia cùm ſit inuiſibilis, non niſi inuiſibiliter inuenitur, quæ rectè quoque trahi dicitur, quia ſicut flatũ trahimus vt corpus viuat, ſic ab intimis ſapientiæ ſpiritus ducitur, vt ad vitam anima ſubſiſtat. Vnde Pſalmiſta ait. *Os meum aperui, & attraxi ſpiritum.* Seq. Matth. 5. 14. Pſal. 118. 131
Non adæquabitur ei topazium Æthiopiæ. Quid Æthiopia niſi præſentem mundum accipimus? quæ coloris nigredine deſignat peccatorẽ pollutum fœditate meritorum. Aliquando verò Æthiopiæ nomine ſpecialiter gẽtilitas deſignari ſolet, infidelitatis prius nigra peccatis, quam veniente Domino Abacuc Propheta vidit timore perterritam, & ait. Tabernacula Æthiopum expaueſcent, tabernacula terræ Madian. Topazion verò pretioſus lapis eſt, & quia Græca lingua Pan omne dicitur, pro eo quod omni 19.

Digitized by Google

colore reſplēdet, Topazion quaſi Thonpazion vocatur. Dum verò in Deum conuerſa Gentilitas credidit , ex ea multi ſunt ita dono ſpiritus locupletati, vt quaſi multis coloribus, ſic multis in altis virtutibus luceant. Ac ſi ergo eis diceretur. Nullus ſanctorum quibuſlibet virtutibus plenus exiſtat, tamen nigredine mundi collectus, æquari non poteſt ei de quo dictum eſt.
Luc.1.35. *Quod naſcetur ex te ſanctum vocabitur filius Dei.* Seq. *Nec tincturæ mundiſſimæ componentur.* Tincturæ enim mundiſſimæ vocantur hi qui veraciter ſunt humiles, & veraciter ſancti, qui ſciunt quidem quia ex ſemetipſa virtutum ſpeciem non habēt, ſed hanc ex dono gratiæ ſuperuenientis tenent. Tincti enim non eſſent, ſi ſanctitatem naturaliter habuiſſent; ſed mundiſſimæ tincturæ ſunt, quia humiliter cuſtodiunt ſupernitentem in ſe virtutum gratiam quam acceperunt. Penſandum magnopere eſt, quod à ſancto viro requiritur vnde ſapientia veniat. Ab eo etenim venit, à quo orta eſt. Sed quia ab inuiſibili & coęterno patre naſcitur, eius via occulta eſt. Vnde & per
Eſa.53.8. Prophetam dicitur, *Generationem illius quis enarrabit?* Locus verò intelligentiæ eius eſt humana mens, quam hæc Dei ſapientia dum repleuit, ſanctam facit. Quia ergo & inuiſibilis eſt de quo prodijt, & incertum nobis eſt in cuius mente intellecta requieſcat, rectè nunc dicitur. *Vnde ergo ſapientia veniet, vel quis eſt locus intelligentiæ?* Sed hoc valde mirũ eſt quod protinus ſubinfertur.
20. *Abſcondita ab oculis omnium viuentium.* Sapientia quippè quæ Deus eſt, ſi omniũ viuentium oculis eſſet occulta, hanc proculdubio ſanctorum

nemo videſſet. Sed & huic ſententię Ioannem audio concordantem, qui ait. *Deum nemo vidit vnquam.* Sed iuxta beati Iob ſententiam, ſapientia quæ Deus eſt, *abſcondita eſt ab oculis omnium viuentium*: quia in hac mortali carne conſiſtētibus & videri potuit per quaſdam circumſcriptas imagines, & videri nō poteſt per incircumſcriptum lumen æternitatis. Sin verò à quibuſdam poteſt in hac incorruptibili carne viuentibus, ſed tamen inæſtimabili virtute creſcentibus quodam contemptionis acumine æterna Dei claritas videri. Hoc quoque à beato Iob ſentētia non abhorret; qui ait. *Abſcondita eſt ab oculis omnium viuentium.* Quam quiſquis ſapientiam, quæ Deus eſt, videt; huic vitæ funditùs moritur, ne iam eius amore teneatur. Nullus quippè eam videt, qui adhuc carnaliter viuit. Hinc Moïſi dicitur. *Non enim videbit me homo, & viuet.*

Ioan. 1. 18.

Exod. 33. 20

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XIX.

V*OLVCRES quoque cæli latet.* In ſcriptura ſacra volucres aliquãdo in malo, aliquando verò in bono datur intelligi. Per volucres quippè nonnumquam poteſtates aëriæ deſignantur, bonorum ſtudijs aduerſæ. At contra in bono volucres poni ſolent. *Simile eſt regnum cælorum grano*
Luc. 13. 19. *ſinapis, quod acceptum homo mittit in hortum ſuum & creuit, & factum eſt in arbore magna, & volucres cæli requieuerunt in ramis eius.* Hoc igitur in loco poſtquam de ſapientia dictum eſt. *Abſcondita eſt ab oculis omnium viuentium*, rectè ſubiungitur. *Volucres cæli quoque latet*, quia in hac corruptibili carne conſtituti naturæ eius potẽtiam ipſi quoque viuendo non penetrant, qui iam per meritum ſanctæ contemplationis volant, vbi aptè ſubiungitur.

22. *Perditio & mors dixerunt. Auribus noſtris audiui-*

mus famam eius. Quid perditionis & mortis nomine, niſi maligni ſpiritus deſignantur, qui inuentores mortis & perditionis extiterunt? Videre quippè perfectè coæternam Dei ſapientiam, hoc eſt quod habere. Ideo iniqui ſpiritus hanc ſapientiam non. vident, quia repulſi per ſuperbiam nequaquam eam habere potuerunt. Ad lucem quippe eius clauſerũt oculos cordis, ſuperfuſis eius radiis repugnantes. Famam ergo ſapientiæ malignis ſpiritibus audiſſe eſt, ſed eandem ſapientiam non vidiſſe, & eius potentiam ex virtute illius cognouiſſe, & tamen ſub ea humiliter ſtare noluiſſe. Hinc Veritas ait. *Ille homicida erat ab initio, & in veritate non ſtetit.* Sequitur. Ioan. 8. 44.

Deus intellegit viam eius, & ipſe nouit locum illius. 23.

Locus ſapientiæ pater eſt. Locus ſapientiæ ſicut ipſa Sapientia atteſtante dicitur. *Ego in patre, & pater in me.* Aliter ergo ſapientia habet viam, atque aliter locum. Viam per humanitatis tranſitum, locum verò per ſtatum diuinitatis. Ac ſi apertè diceretur. Humanæ cogitationi occulta ſunt, vel quando per carnem ad homines Sapientia veniat, vel quomodo apud patrem inuiſibilis etiam cùm foris apparuerit perſiſtat. Quamuis hoc intelligi & aliter poteſt. Nam via eius non inconuenienter accipitur hoc ipſum quod venit ad cor, ſeſeque nobis intrinſecus infundit. Locus verò eius fit cor, ad quod veniens permanet. De hac quoque via illius dicitur. *Vox clamantis in deſerto, parate viam Domino.* Et quia hominibus incertum eſt, vel in cuius corde veniat, vel in Ioan. 14. 10. 11. Ioan. 1. 23.

quo poſtquam venerit, permanendo requieſcat, rectè nunc dicitur. *Deus intelligit viam eius, & ipſe nouit locum illius.* Quia ſolius diuinæ viſionis eſt cernere, vel quibus modis intellectus ſapientiæ quem perceperit mortiferis cogitationibus non admittat. Sequitur.

24. *Ipſe enim fines mundi intuetur, & omnia quæ ſub cælo ſunt, reſpicit.* Reſpicere quippè Dei

Pro. 20. 8. eſt ea quæ amiſſa ac perdita fuerant, ad ſuam gratiam reformare. Vnde ſcriptum eſt. *Rex qui ſedet in ſolio iudicij ſui, diſſipat omne malum in intuitu ſuo.* Sequitur.

25. *Qui fecit ventis pondus.* Velocitate enim ac ſubtilitate ventorum in ſcriptura ſacra ſolent animæ deſignari, ſicut per Pſalmiſtam de Deo

Pſal. 17. 11. dicitur. *Qui ambulat ſuper pennas ventorum*, id eſt qui trãſgreditur virtutes animarum. *Fecit* ergo *ventis pondus*, quia dum ſuperna ſapientia re-

Pſal. 4. 3. plet animas, eas maturitate iuduta graues reddit, non illa grauitate qua dicitur. *Filij hominum vſquequo graues corde?* Aliud namque eſt grauem eſſe per conſilium, aliud per peccatum, aliud grauem eſſe per conſtantiam, aliud per culpam. Vel certè ventis pondus facere eſt, conceſſam hic electis de virtutibus gloriam permixta infirmitate temperare. Sequitur. *Et aquas appendit menſura.* Aquæ in ſcriptura ſacra aliquando ſanctum Spiritum ſignificant, vt illud. *Qui credit in me, ſicut dicit ſcriptura, flu-*

Ioan. 7. 38. *mina de ventre eius fluent aquæ viuæ.* Aliquando ſcientiam prauam, aliquando ſcientiam ſa-

Digitized by Google

cram , velut; *Aqua ſapientiæ ſalutaris potauit eos.* *Eccleſ.15.7.*
Prauam , vt illud Salomonis. *Aquæ furtiuæ dul-* *Prou.9.17.*
cioresſunt. Aliquando tribulationem , vt illud.
Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ ad *Pſal.68.2.*
animam meam. Aliquando defluentes populos, *Apoc.17.15.*
vt illud Apocalypſis. *Aquæ verò ſunt populi.* A- *Eſa.32.20.*
liquando mentes fidem ſequentium deſignari
ſolent,ſicut Propheta ait. *Beati qui ſeminatis*
ſuper omnes aquas. Hoc igitur in loco quid a-
quarum nomine,niſi electorum corda ſignan-
tur , quæ per intellectum ſapientiæ auditum
iam ſupernæ vocis acceperunt? De quibus re-
ctè dicitur. *Et aquas appendit menſura*, quia ſan-
cti ipſi , qui ſubleuante ſpiritu ad ſumma ra-
piuntur , quamdiu in hac vita ſunt , ne aliqua
elatione ſuperbiant quibuſdam tentationibus
reprimuntur , vt nequaquam tantùm profi-
cere valeant , quantum volunt. Sed ne extol-
lantur ſuperbia , ſit in eis ipſarum quædam
menſura virtutum. Sequitur.

Quando ponebat pluuijs legem , & viam procel- 26.
lis ſonantibus. Tunc vidit illam & enarrauit , & præ- 27.
parauit,& inueſtigauit. Solent per pluuias prędi- *Deut.32.2.*
cantium dicta ſignari. Vnde per Moïſem di-
citur. *Expectetur ſicut pluuia eloquium meum.* Quo-
rum videlicet verba cùm blandè perſuadent,
pluuiæ ſunt ; cùm verò terribilia de venturo
iudicio intonant, procellæ. Et notandum quod
pluuiis lex ponitur , vt via procellis ſonanti-
bus aperiatur. Lex quippè eſt ipſis prędicatori-
bus poſita , vt viuendo impleant , quod lo-
quendo ſuadere feſtināt. Nam loquendi autho-
ritas perditur, quando vox opere nō adiuuatur.

Digitized by Google

Viam autem *procellis ſonantibus* poſuit, cùm prædicatoribus ſanctis ſuis ad corda hominum terrore vēturi iudicij perculſa aditum fecit. Vſitata quippè ſacri eloquij locutione videre Dei dicitur videre nos facere, ſicut iuſto viro Dominus
Gen. 22. 12. dicit, *Nunc cognoui quod timeas Deum*. Et Iſraëlitæ
Deut. 13. 3. præmonentur. *Tentat vos Dominus Deus veſter, vt ſciat ſi diligitis eum*, id eſt vt ſcire vos faciat. Tunc ergo cùm legem pluuiis poneret, hoc eſt mandatum cuſtodiæ prædicatoribus daret, hanc incarnatam ſapientiam videri & enarrari à prædicatoribus, præparari & inueſtigari ab auditoribus fecit. Sibi quippè illam præparat, quiſquis illam benè viuendo in viam iudicij propitiam parat. Et notandum quæ de ea quatuor dicta ſint. Ait enim *vidit, enarrauit, præparauit & inueſtigauit*. Vidit namque, quia ſpecies eſt; enarrauit, quia verbum; præparauit, quia remedium; inueſtigauit; quia occultum. Sequitur.

28. *Et dixit homini. Ecce timor Domini ipſa eſt ſapientia, & recedere à malo intelligentia.* Ac ſi apertè diceretur. Ad temetipſum homo reuertere, cordis tui ſecreta perſcruta. Si Deum timere deprehendis, profectò conſtat quia hac ſapientia plenus es, quam ſi adhuc cognoſcere non potes quid ſit in ſe, iam cognoſcis interim quid ſit
Pſal. 110. 10 in te. Hinc ſcriptum eſt. *Initium ſapientiæ timor Domini.* Sed quia ille veraciter vim diuini timoris intelligit, qui ſe à cūctis prauis operibus cuſtodit, rectè ſubditur. *Et recedere à malo intelligentia.* Sequitur.

CAP. XXIX.

Addidit quoque Iob aſſumens parabolam ſuam.
1. Quia enim parabola ſimilitudo nominatur, a-

Digitized by Google

pertè conſtat quod per exteriorum verborum formam myſteria loquitur, qui ad loquendum parabolam aſſumpſiſſe memoratur. Cùm etenim ſua narrat, quæque ſunt ſanctæ Eccleſiæ ventura denuntiat,& per hoc quod ille patitur, indicat ipſe quid illa patiatur. Sed electi omnes qui in fine mundi temporibus Antichriſti fuerint in illa tribulatione comprehenſi, reminiſcuntur horum temporum in quibus nunc Eccleſia fidei pacem tenet, & ſuperba hæreticorum colla comprimit,non potentatu culminis, ſed iugo rationis, & per vocem beati Iob dicit.

Quis mihi tribuat vt ſim iuxta menſes priſtinos? 2.
Quia enim ſtatutus numerus dierum vocantur menſes, quid nomine ſignat menſium niſi collectiones animarum? Dies quippè dum colliguntur, in menſibus ſubtrahuntur. Quia & in hoc tempore ſancta Eccleſia dum veritatis luce reſplendentis animas colligit,in intimis abſcōdit. Aliquando etiam menſis pro perfectione ponitur, ſicut Propheta ait. *Erit menſis ex menſe*, *Eſa.66.23.*
perfectio videlicet eis in requiem,quibus nunc perfectio fuerit in operatione. Reminiſcatur ergo perfectionis priſtinæ, reducat ad memoriam quanta prædicationis ſuæ collectis animabus reportabat lucra,& anguſtata tribulationibus dicat. *Quis mihi tribuat vt ſim iuxta menſes priſtinos?* Sequitur.

Secundum dies quibus Deus cuſtodiebat me, quando 3.
ſplendebat lucerna eius ſuper caput meum, & ad lumen eius ambulabam in tenebris. Tūc quippè videt ex ſe perſecutione cogente infirmorum tumultus ca-

Digitized by Google

dere, quos nunc vt mater intra pacis ſinum paruulos fouet, & in tranquillas fidei cunas continet, qui admixti fortibus ipſa fidei tranquillitate nutriuntur. Tunc ſe in illis æſtimat cadere quæ ſe nunc mixtis reſpicit cuſtodiri. lucernæ enim ſignatur nomine ſacræ lumen ſcripturæ. Hinc Pſalmiſta ait. *Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine.* Quia autem principale noſtrum, appellatione capitis mens vocatur, per Pſalmiſtam dicitur. *Impinguaſti in oleo caput meum.* Ac ſi apertè dicat. Charitatis pinguedine repleſti mentem meam. Nunc ergo lucerna ſuper caput Eccleſiæ ſplendet, quia ſacra eloquia tenebras mentis noſtræ irradiant, vt in hoc caligoſo vitæ præſentis loco dum verborum Dei lucem percipimus, quæ ſint agenda videamus. Nunc ad lumen in tenebris ambulat, quoniam ſancta vniuerſalis Eccleſia etſi alienas occultas cogitationes non penetrat, quia quaſi faciem non cognoſcit in nocte, ponit tamen greſſus boni operis, directa lumine ſupernæ locutionis. Sequitur.

Pſal.118.105
Pſal.22.5.

4. *Sicut filij in diebus adoleſcentiæ meæ, quando ſecretò Deus erat in tabernaculo meo.* Sicut vniuſcuiuſque hominis, ſic ſanctæ Eccleſiæ ætas deſcribitur. Paruula tunc quippè erat, cùm natiuitate recens verbum vitæ prædicare non poterat. Hinc enim de illa dicitur. *Soror noſtra paruula eſt, & vbera non habet.* Adulta verò Eccleſia dicitur, quando Dei verbo copulata, ſancto repleta Spiritu per prædicationis myſterium in filiorum conceptione fœtatur, quos

Can.8.8.

exhortando parturit, conuertendo parit. De eius hac ætate Domino dicitur. *Adoleſcentulæ dilexerunt te.* Tunc ergo cùm in diebus illis Eccleſia quaſi quodam ſenio debilitata, per prædicationem filios parere non valet, reminiſcitur fœcunditatis antiquæ. Quid hoc loco tabernaculum, non habitationem mentis accipimus? quia per omne quod cogitando agimus, in conſilio noſtri cordis habitamus. Quiſquis autem mandata Dei tacitus cogitat, ſecretò Deus illi in tabernaculo eſt. Habitationem etenim cordis ſui ante Dei eſſe oculos viderat, qui dicebat. *Et meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper.* Sancta itaque Eccleſia in magnis tunc tribulationibus deprehenſa, cùm multos à Deo conſpicit praua cogitatione diſcedere, videt profectò mentis eorum habitaculum diſcedente Deo vacuum remanere, & iure deplorans dicit, *Quando ſecretò Deus erat in tabernaculo meo.* Quibus verbis non immerito etiam ſimulatio religionis plangitur, quia nonnulli etiam nunc Chriſtiani eſſe non appetunt, ſed videri. His videlicet Deus in publico eſt, non in ſecreto. Sed ſancta Eccleſia Deum in ſecreto habere deſiderat, quia illos verè fideles reſpicit, quos ad vitam fidei corde pleno permanere cognoſcit. Sequitur.

Cant. 1. 3.

Pſal. 18. 15.

5. *Quando erat omnipotens mecum, & in circuitu meo pueri mei.* Pueri ſcilicet vocantur, quia cœleſtibus mandatis inſeruiunt. Vnde per Prophetam Dominus dicit. *Ecce ego & pueri*

Eſa. 8. 18.
Ioan. 21. 5.

Ioan.21.5. *quos mihi dedit Deus.* Et rurſus in Euangelio. *Pueri numquid pulmentarium habetis?* Nunc ergo in circuitu eius ſunt pueri, quia in cũctis ferè gentibus reperiuntur, qui cæleſtia mandata cuſtodiunt, & ſpiritalis diſciplinæ regulis obſequuntur. Qui profectò tunc ad obſequium pueri deerant, quando praui qui reperti fuerint ſpiritalia eius mandata contemnunt. Sequitur.

6. *Quando lauabam pedes meos butyro.* Quia Chriſtum & eius Eccleſiam vnam eſſe perſonam crebrò iam diximus, illum videlicet huius corporis caput, hanc autem illius capitis corpus. Aliter hæc verba iuxta vocem capitis accipi, atque aliter iuxta vocem corporis debent. Quos ergo pedes Domini, niſi ſanctos pręedicatores accipimus? De quibus dicit. *Et inambulabo in eis.* (2.Cor.6.16.) Butyro igitur pedes lauantur, quia pręedicatores ſancti bonorum operum pinguedine replentur. Vt enim vt ſupra iam diximus, vix ipſa prædicatio ſine aliquo tranſitur admiſſo. Hinc (Iac.3.2.) Iacob dicit. *In multis offendimus omnes.* Pedes ergo lauantur butyro, quia pinguedine boni operis infunditur, atque mundatur collectus puluis de gloria prædicationis. Vel certè butyro pedes lauantur, dum ſanctis prædicatoribus debita ab audientibus ſtipendia conferuntur, & quos fatigat iniunctus prædicationis labor, exhibita à diſcipulis pinguedo boni operis fouet. Non quod ideo prædicent vt alantur, ſed ideo alantur vt prædicent, id eſt vt prædicare ſubſiſtant. Si autem ſentire iſta ex voce ſolius corporis debemus, nimirum pedes

pedes Eccleſiæ ſunt inferiorum operum miniſtri, qui dum ad vſus neceſſarios ea quæ ſunt exterius exercent, per extremum miniſterium velut pedes terræ inhærent. Sed debent hi qui præſunt, qui doctrinæ ſtudio inuigilant, ſolerti cura occupatorum corda requirere, eiſque eam quam ipſi vacando percipiunt, crebrò admonitionis voce infuſionem pinguedinis miniſtrare. Et pedes butyro lauant, quia eorum vulneribus pœnitentiæ vnguenta ſubminiſtrant. Reminiſcatur igitur Eccleſia tunc vehementer afflicta, quomodo pacis ſuæ tempore per exorationis verbum membra in ſe etiam extrema mundabat, & dicat. *Quando lauabam pedes meos butyro.* Quod de beato Iob admirabiliter libet intueri, qui inter tot affectus pignorum, inter tot ſtudia ſacrificiorum, ſubiectis ſuis quamlibet extremis bona ſequentis vitæ prædicabat, vt eos de cœleſtibus imbueret qui ſibi ad terrena opera deſeruirent. Sequitur. *Et Petra mihi fundebat riuos olei.* Quia Petræ nomine Chriſtus accipitur, prædicator egregius fatetur dicens. *Petra autem erat Chriſtus.* (1. Cor. 10. 4.) Quæ videlicet Petra nunc aduerſum ſanctæ Eccleſiæ olei riuos fundit, quia in ea loquens Dominus prædicamenta vnctionis intimæ emanat. De hac Petra olei riuus exiit liber Mathæi, liber Marci, liber Lucæ, liber Ioannis. In diuerſis mundi huius partibus quot prædicamenta edidit, tot Petra hæc per ora Apoſtolorum omnium riuos fudit. Riui vocantur olei, quia decurrunt, & vnguent *, in quibus quiſque tingitur, vngitur; quiſquis tingitur interiùs impinguatur. Sequitur.

* *vngunt.*

Digitized by Google

7. *Quando procedebam ad portam ciuitatis, & in platea parabant cathedram mihi.* Mos veterum fuit, vt ſeniores in porta conſiſterent, & cauſas introeuntium iudicarent. Quod beatum Iob egiſſe pro cultu iuſtitiæ certum tenemus. Sed quid per ciuitatis portã, niſi bona quæque actio deſignatur, per quam anima ad conuentum regni cœleſtis ingreditur? Vnde Propheta ait.

Pſal.9.15. *Qui exaltas me de portis mortis, vt adnuntiem omnes laudes tuas in portis filiæ Syon.* Quid verò per Cathedram, niſi Magiſterij auctoritas deſignatur? Græca autem voce platea pro latitudine dicitur. Nunc ergo Eccleſia ad ciuitatis portam procedit, quia vt aditum cœleſtis regni percipiat, in ſanctis actionibus exercet. Cui in platea paratur cathedra, quia in magnæ auctoritatis latitudine ſui Magiſterij exhibet libertatem. Qui enim recta quæ ſentit, publica voce prædicat, quaſi in platea in cathedra ſedet. Sequitur.

8. *Videbant me iuuenes & abſcondebantur, & ſenes aſſurgentes ſtabant.* Si hiſtoriæ intendimus, quæ dixit credimus, ſi allegoriæ, quæ prædixit videmus. Iuuenes namque dici ſolent, quia nulli conſilij grauitate deprimuntur, ſenes verò non eos ſcriptura vocare conſueuit, qui ſola quantitate temporum, ſed morum grandęuitate maturi ſunt. Vnde per quendam ſapientem dicitur.

Sap.4.8.9. *Senectus venerabilis eſt, non diuturna, neque numero annorum computata. Cani ſunt autem ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata.* Sanctam ergo Eccleſiam vident nunc iuuenes & abſconduntur, ſenes verò ei aſſurgen-

Digitized by Google

tes adſiſtunt, quia vigorem eius atque rectitudinem immaturi formidant, grandæui glorificant: leues quique qui ſunt, fugiunt, graues verò atque perfecti hanc vitæ ſuæ meritis adſurgendo venerantur. Sequitur.

Principes ceſſabant loqui, & digitum ſuperponebant ori ſuo. 9.
Vocem ſuam cohibebant duces, & lingua 10.
ſua gutturi ſuo adhærebat. Quid hoc loco alij duces vel principes intelligi poſſunt, niſi hæreticæ prauitatis auctores? De quibus per Pſalmiſtam dicitur. *Effuſa eſt contentio ſuper principes, & ſeduxerunt eos in inuio & non in via.* Ps. 106.40. Nunc ergo hæreticarum plebium principes auctoritate ſanctæ Eccleſiæ perpendentes ceſſant loqui, & quaſi ori ſuo digitum ſuperponunt, dum falſis querelis, non ratione vocis ſe reprimi, ſed virtutis manu ſignificant. Vocem ſuam duces cohibent, quia nimirum hi qui poſt ſe errantes populos trahere conantur, ne loqui peruerſa nunc audeant, & auctoritatis frenantur pondere, & virtute rationis. Quorum lingua gutturi ſuo adhæret, quia & ſi peruerſa loqui libera voce non audent, intus tamen apud ſe contegunt cuncta quæ contra veram fidem proponere falſa moliuntur. Horum ergo temporum ſequenti tribulatione deprehenſa reminiſcens Eccleſia deplorat. Sequitur.

Auris audiens beatificabat me, & oculus vi- 11.
dens teſtimonium reddebat mihi. Dum beatificari ſe ab audientibus ſibique teſtimonium reddi à videntibus fatetur beatus Iob, qualis in ſermone, qualis in opere fuit, oſtēditur. Quod ſi ad

vocem ſanctæ Eccleſiæ referamus, ille eius verba beatificat, qui ea quæ audierit, opere conſummat. Ille ei teſtimonium reddit, qui exemplis vitæ illius benè viuendo reſpondet. Sequitur.

12. *Eo quod liberaſſem pauperem vociferantem, & pu-*
13. *pillum cui non erat adiutor. Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ conſolatus ſum.* Magnæ miſericordiæ iſta ſunt opera, liberare vociferantem pauperem, pupillo adiutorium miniſtrare, periturum eripere, cor viduæ conſolari. Hæc beatus Iob & exhibuit ſubditis, & tamen per ſanctam Eccleſiam exhibenda ſignauit. Quæ vtcumque nunc inceſſabiliter exercet, vt videlicet filios ſuos & loquendo paſcat, & defendendo protegat. Hæc autem quæ ſupra diximus pietatis opera ſancta Eccleſia & corporaliter exhibet, & ſpiritaliter exhibere non ceſſat. Nam & *pauperem vociferantem* liberat, cùm peccatori veniam deprecanti, eas quas commiſerat culpas relaxat. De talibus quippè pau-
Matt. 5. 3. peribus dicitur. *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Pupillum verò cui non eſt adiutor liberat, dum vnuſquiſque mortuo antiquo Patre diabolo, ad ſanctæ Eccleſiæ ſinum currens, in ea ſanæ exhortationis adiutorium inuenit, qui iam deſideria mundi perſequentis fugit. Poteſt pupilli nomine fidelis quiſque etiam propter mortem boni patris intelligi, cuius ad templum viſione deſtitutus eſt, quam ſolatio deſtitutus non eſt. *Benedictio* etiam *perituri* ſuper eum venit, cùm peccatoris interitum præuenit, & cum ſanctis exhortationi-

bus à culpæ fouea reducit. Vnde ſcriptum eſt. *Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum.* Cor autem viduæ conſolatur, dum fideli cuique animæ, quia æternas Domini retributiones narrat, quaſi viri ſui bona ad memoriam reuocat. Cui quia ſpiritaliter anima iuncta eſt, eo mortuo vidua dicitur, ſed ſanctæ Eccleſiæ vocibus ex eius reſurrectione refouetur. Sequitur. *Iac. 5. 20.*

Iuſtitia indutus ſum, & veſtiuit me ſicut veſtimento. 14.
Veſtimento vtique cùm veſtimur, ex omni parte circumdamur. Ille ergo iuſtitia ſicut veſtimento veſtitur, qui ſe vndique bono opere protegit, & nullam partem actionis ſuæ peccato nudam relinquit. Nã qui in aliis actionibus iuſtus eſt, in aliis iniuſtus, quaſi hoc latus cooperuit, illud nudauit. Sequitur. *Et diademate iudicio meo.* Iuſtorum iudicia rectè diademati comparantur, quia per magni operis gloriam ad retributionis ducunt coronam. Quæ nimirum iudicia ſecum cotidie introrſus agunt, quid Deo, quid proximo debeant ſolerter aſpiciunt, atque ad agenda bona ſe vehementer accendunt, & de perpetratis malis diſtrictè redarguunt. Vnde benè quoque per Salomonem dicitur. *Cogitationes iuſtorum iudicia.* Sequitur.

Oculus fui cæco, & pes claudo, pater eram pauperum, & cauſam quam neſciebam diligentiſſimè inueſtigabam. Inter hæc Lectoris animus forſitan quærat, cur beatus Iob ſuas tàm ſubtiliter virtutes enumerat. Sanctorum quippè virorum eſt bona quæ fecerint occultare, ne contingat eos lap- 15. 16.

Digitized by Google

ſum elationis incurrere. Sed ſancti viri cùm coguntur bona narrare quæ faciunt, non elationi ſeruiunt, ſed vtilitati. Vnde beatus Iob amicis ſuis ſe iniuſtè increpantibus, atque idcirco neſcientibus bona ſua loquendo aperit, vt nimirum diſcerent non contra eius vitam increpantes erigi, ſed hanc tacentes imitari. Intuendum nobis prius eſt, quàm rectus narrandi ordo ſeruetur, vt ante iuſtitiæ, & poſt miſericordiæ opera deſcribantur. Ille quippè benè agit quæ pia ſunt, qui ſcit prius ſeruare quæ iuſta, vt collatus in proximis riuus miſericordiæ de iuſtitiæ fonte ducatur. Nam multi proximis quaſi opera miſericordiæ impendunt, ſed iniuſtitiæ facta non deſerunt. Qui ſi veraciter proximis miſericordiam facere ſtuderent, ſibi ipſis debuerant prius iuſtè viuendo miſereri. Vnde ſcriptum
Eccl.30.24. eſt. *Miſerere animæ tuæ placens Deo.* Quæ videlicet verba ſi ad vocem ſanctæ Eccleſiæ typica interpretatione referamus, ipſa eſt *oculus cæco*, quia per verbum lucet, ipſa eſt *pes claudo*, quia per adiutorium continet. Cæcos enim prædicando illuminat, claudos verò opitulando ſuſtentat. Cæcus quippè eſt qui adhuc quo pergat, non videt. Claudus autem eſt, qui non poteſt ire quò videt. Sed quia ſancta Eccleſia duos in ſe populos colligit, Iudaicum ſcilicet atque Gentilem, rectè etiam poteſt cæco Gentilis, claudo autem Iudaicus populus deſignari. Gentilis quippè quaſi oculos non habuit, quia non accepta lege non vidit quò ire debuiſſet. At contra Iudaicus ha-

bens oculos claudus fuit, quia legem quidem ſciendo tenuit, ſed in ea greſſum recti operis non tetendit. Quem cùm ad ſe venientem ſancta Eccleſia ſuſcipit, quia ei iam vetus tenenti etiam nouum teſtamentum inſerit, ad dirigendos greſſus illius quaſi alterum pedem iungit. Qui fidelis ſanctæ Eccleſiæ populus adhuc rectè ſubiungit. *Pater eram pauperum.* Quia videlicet humiles, qui *pauperes ſpiritu* dicti ſunt, ex eius prædicatione generantur. Math. 5. 3. Sed plerumque multa homines pauperibus largiuntur, non quia eoſdem pauperes diligunt, ſed quia ſi minimè tribuant, iram iudicis ſuperni formidant. Quia igitur aliud eſt bonum opus ex præcepto, aliud verò etiam ex affectu facere, ſanctus vir non ſe patronum vel proximum, vel adiutorem pauperum, ſed patrem fuiſſe teſtatur. Quia nimirum magnum charitatis officium miſericordiæ vertit in affectum naturæ, vt eos quaſi filios cerneret per amorem, quibus quaſi pater præerat per protectionem. Sequitur. *Et cauſam quam vſque inueſtigabam.* Strenuus quippè erat in negotiis pauperum. Qui enim æternæ retributionis bona cogitat, neceſſe eſt vt ad omnem ſe cauſam ſecuturæ mercedis extendat. Hinc enim per Salomonem dicitur. *Qui Deum timet nihil negligit.* Eccleſ. 7. 19. Qua in re notandum video ne ad proferendam ſententiam vnquam præcipites eſſe debeamus, ne temerè indiſcuſſa iudicemus, ne quælibet mala audita nos moueant, ne paſſim dicta ſine probatione credamus. quod profectò perpetrare pertimeſcimus, ſi auctoris

Digitized by Google

noſtri ſubtiliùs facta penſemus. Ipſe quippè vt nos à præcipitata ſententiæ prolatione compeſceret, cùm *omnia nuda & aperta ſint oculis eius*, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, qui ait. *Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggrauatum eſt nimis. Deſcendam & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint, an non eſt ita, vt ſciam.* Quæ ſcilicet verba etiam per vocem Eccleſiæ ad interpretationem typicam poſſumus non inconuenienter referre. Ipſa quippè electos ſuos, cùm mala carnalium iudicat, hoc quod neſcit inueſtigat, quia mala quæ neſcit operando, inueſtigat per iudicium corrigendo. Sequitur.

Heb. 4. 13. — Gen. 18. 20. 21.

17. *Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.* Totiens quippè ex iniqui dentibus Eccleſia prædam tulit, quotiens ex erroris morſu animam prædicando diripuit. Quis namque iniquus veriùs dici poteſt, quàm diabolus? Cuius molas conterimus, quotiens deſerendo contra eius inſidias occulta illius machinamenta monſtramus, ac de eius dentibus prædam tollimus, quia mentem quam iam ad peccandum frangendo momorderat, ad ſalutem vitæ conuertendo reuocamus. Per molas quippè occultæ eius inſidiæ, per dentes verò apertæ iam culpæ perpetratio demonſtratur. De quibus inimicorum molis ac dentibus per Pſalmiſtam ſcriptum eſt. *Deus verò contriuit dentes eorum in ore ipſorum, molas leonum confringet Dominus.* Sed prius neceſſe eſt occulta conſiliorum illius machinamenta prodere, vt auditorijs noſtri animum valeamus poſtmodum ab aperto lapſu reuocare.

Pſal. 57. 7.

Digitized by Google

Contra hunc leonem ſancta Eccleſia, quia eius inſidias conſpicit, fidei caulas munit, cuius totiens molas frangit, quotiens hæreticorum argumenta deſtruit: totienſque ab eius dentibus prędam diripit, quotiens ab errore quempiam prædicando conuertit. Sequitur.

Dicebamque: In nidulo meo moriar, & ſicut palma 18.
multiplicabo dies. Quid hoc loco per nidi nomen exprimitur? Multitudo quippè illa bonorum quæ perſecutionum temporibus fuerit deprehenſa, nutrimentorum ſuorum dies quaſi in nido, ſic in loco quietis explere credidit. Hinc ſcriptum eſt. *Etenim paſſer inuenit ſibi domum, & turtur* Pſal. 83. 4.
nidum. Palma enim tardè proficit, ſed diu in viriditate ſubſiſtit. Cum multis autem difficultatibus ſancta Eccleſia ad fidei ſtatum venit, & pro collectione plurimorum in eiuſdem fidei gloria diutiùs ſtare concupiſcit. Sicut palma ergo multiplicare ſe dies credidit, quæ emergente ſubitæ tentationis articulo, pacis ſuæ gratiam & tardè fidelibus adeptam, & citius ab infidelibus interceptã dolet. Nec immerito iuſtorum vita palmæ comparatur, quia ſcilicet palma inferiùs tactu aſpera eſt, & quaſi aridis corticibus obuoluta, ſuperiùs verò & viſu & fructibus pulchra. Inferiùs corticum ſuarum inuolutionibus anguſtatur, ſed ſuperiùs amplitudine pulchræ viriditatis expanditur. Sic quippè eſt electorum vita deſpecta inferiùs, ſuperiùs pulchra. In ima iſta quaſi multis corticibus obuoluitur, dum multis tribulationibus anguſtatur; in ſumma verò illa quaſi pulchræ viriditatis foliis, amplitudine retributionis expanditur; in hoc autem

Digitized by Google

quod palma minoris amplitudinis ab imis inchoat, & iuxta ramos ac ramos ampliori robore exſurgit, deſignatur proficiens vita iuſtorum, qui nequaquam ſunt in terrenis ſtudiis fortes & in cœleſtibus debiles, ſed longiùs atque diſtantiùs ſtudioſos ſe exhibent Deo, quàm ſeculo fuiſſe meminerunt, & ſi tepidus prima inchoat, feruentiùs extrema conſumit: videlicet ſemper inchoare ſe æſtimat, & idcirco infatigabilis in nouitate perdurat. Hanc ſcilicet iuſtorum conſtantiam Propheta intuens ait. *Qui confidunt in Domi-*
Eſa. 40. 31. *no, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas vt aquilæ, current, & non laborabunt; ambulabunt, & non deficient.* Sequitur.

19. *Radix mea aperta eſt ſecus aquas.* Iuxta aquas etenim radix aperitur, quando ad percipienda veritatis fluenta lętanter cogitatio mentis expanditur. Quæ ſcilicet verba ſi ad vocem ſanctæ Eccleſiæ ducimus, radix illius ipſa debet Incarnatio Redemptoris intellegi, quæ iuxta aquas aperta eſt, dum Deus inuiſibilis per aſſumptionem humanitatis ſuæ patuit aſpectibus viſionis noſtræ. Hinc ſcriptum
Pſal. 1. 3. eſt. *Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum.* Sequitur. *Et res morabitur in meſſione mea.* Subaudis dicebam, meſſio enim ſanctæ Eccleſiæ non inconuenienter accipitur, cùm perfectæ animæ à corporibus abſtractæ, velut maturæ ſegetes à terra deciſæ ad cœleſtia horrea demigrant. Ros namque deſuper cadit, meſſis deorſum colligitur. Ergo ros moratur in meſſione, quia

Digitized by Google

gratia deſuper veniens agit vt digni ſimus qui de inferioribus colligamur. Hinc Paulus ait. *Gratia Dei ſum id quod ſum.* Sequitur. 1. Cor. 15. 10.

Gloria mea ſemper innouabitur, & arcus meus in manu mea inſtaurabitur. 20. Sancta quippè Eccleſia quaſi amiſſam gloriam deplorat, cùm fideles ſuos ad vitam veterem redire conſiderat, ait enim. *Dicebamque, Gloria mea ſemper innouabitur.* Quia eos quos in ſe nouæ vitæ militare credidit, vetuſtis deſideriis ſeruire cognoſcit. Arcus autem nomine in ſacro eloquio, aliquando malorum inſidiæ deſignantur, vt illud. *Intenderunt arcum rem amaram.* Pſal. 63. 4. Aliquando verò dies iudicij, vt illud. Pſal. 59. 6. *Dediſti metuentibus te ſignificationem, vt fugiant à facie arcus.* Aliquando autem ipſa eadem ſacra eloquia deſignantur, vt illud. *Arcum ſuum tetendit, & parauit illum.* Pſal. 7. 13. Quid igitur in hoc loco arcus nomine, niſi ſacrum eloquium debet intellegi? In chorda etenim Teſtamentum nouum, in cornu verò Teſtamentum vetus accipitur. In arcu autem dum chorda trahitur cornu curuatur, ſicut in hoc eodem ſacro eloquio dum Teſtamentum nouum legitur, duritia Teſtamenti veteris emollitur. Nec indecenter dicimus chordam Teſtamento nouo congruere, quod de Incarnatione Dominica certum eſt extitiſſe. Quaſi ergo chorda trahitur, & cornu curuatur, quia dum in Teſtamento nouo incarnatio mediatoris agnoſcitur, ad ſpiritalem intelligentiam rigor Teſtamenti veteris inclinatur. In manu etenim arcum tenet, qui diuina eloquia quę intellectu cognoſcit, operatione

perficit. Inſtauratur ergo arcus in manu, dum quicquid de ſacro eloquio ſtudendo cognoſcitur, viuendo completur. Hinc etiam Salomon dum fortes ſpiritalis pugnæ deſcriberet bellatores, ait. *Omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſsimi.* Sed dum *omnes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ ſunt Chriſti Ieſu*, ſcripta Dei vbique reperta opponuntur oculis, ſed hæc cognoſcere homines dedignantur, penè nullus quærit ſcire quod credit. Multitudo ergo bonorum præcedentium arcum ſuum deſtrui doleat, quæ ſacrum eloquium reſtaurari ſemper per ſtudium ſubſequentium credebat.

Cant. 3. 8.
Philip. 2. 21.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XX.

SANCTA quippè Eccleſia hæreticorum vel carnalium tribulationibus preſſa præteritorum reminiſcitur temporum, in quibus omne quod ab ea dicitur, cum metu à fidelibus auditur, & aduerſariorum ſuorum proteruiam deplorans dicit.

Qui me audiebant expectabant ſententiam, & intenti tacebant ad conſilium meum. Ac ſi apertè dicat. Non vt hi proterui ac tumidi, qui dum veritatis verba ſuſcipere renuunt, prædicationis meæ ſententiã quaſi docendo præcurrunt. Citiùs nunc diſcipuli intenti ad eius conſilium tacent, quia eius verba non audent impugnare, ſed credere. Sequitur. 21.

Digitized by Google

22. *Verbis meis addere nihil audebant.* Quia tunc nimirum hæretici cùm contra hanc libertate peſſima fuerint effrenati, dictis eius addere aliquid præſumunt, cùm prædicamentorum eius rectitudinem quaſi emendare moliuntur. Sequitur. *Et ſuper illos ſtillabat eloquium meum.* In hac ſtillatione eloquij, quid aliud quàm menſura prædicationis accipitur? Quia oportet vt exhortationis gratia ſingulis iuxta capacitatem ingenij conferatur. Hinc eſt quod iubente Domino non ſolùm phialæ ad menſam tabernaculi, ſed etiam cyathi præparantur. Sequitur.

23. *Expectabant me ſicut pluuiam, & os ſuum aperiebant quaſi ad imbrem ſerotinum.* Verba quippè ſanctæ prædicationis ſicut pluuiam ſuſtinemus, cùm vera humilitate ariditatem noſtri cordis agnoſcimus, vt potu ſanctæ prædicationis irrigemur. Vnde rectè per Pſalmiſtam

Pſal. 142. 6. dicitur. *Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi.* Qui dum in extrema parte iam ſeculi verba ſanctæ prædicationis accipimus, quaſi *ad imbrem ſerotinum* os cordis aperimus. Nam ſi os in

Pſal. 11. 3. corde non eſſet, Pſalmiſta non diceret. *La-*

Deut. 11. 14. *bia doloſa in corde, & corde locuti ſunt* mala. Hinc ſcriptum eſt. *Dabo vobis pluuiam temporotinam & ſerotinam.* Sequitur.

24. *Si quando ridebam ad eos, non credebant.* Hoc ſi iuxta hiſtoriæ verba percipimus, credi neceſſe eſt quod vir ſanctus talem ſe exhibuerit ſubditis, vt etiam ridens timeri potuiſſet. Qua in re quid aliud docemur, niſi quod talis eſſe debet diſpenſatio regiminis, vt

is qui præeſt ea ſe circa ſubditos menſura moderetur, quatenus & arridens timeri debeat, & iratus amari, vt eum nec nimia lętitia vilem reddat, nec immoderata ſeueritas odioſum? Hoc quoque iuxta hiſtoriam non inconuenienter accipitur, quod protinus ſubinfertur. *Et lux vultus mei non cadebat in terram.* Scriptum quippè eſt. *Oculi ſtultorum in finibus terræ.* Rurſumque per eumdem Salomonem dicitur. *Oculi ſapientiæ in capite eius.* Paulus quoque ait. *Caput viri Chriſtus.* Oculi ſapientis ergo in capite eius ſunt, dum Redemptoris ſui ſemper opera quæ imitari debeat, contemplatur. Lux ergo vultus huius in terram non cecidit, quia quæ terrena ſunt per concupiſcentiam non aſpexit.

Prou. 17. 24.
Eccl. 2. 14.
1. Cor. 11. 3.

Sed quia ſæpè vox capitis ad vocem corporis, ſæpè vox corporis ad vocem capitis tranſit. Qui enim ſunt in carne vna nihil obſtat vt conueniant etiam in voce vna. Dicat ergo ex voce capitis de electis ſuis, dicat Eccleſia. *Si quando ridebam ad eos, non credebant.* Ridere enim Dei eſt Sanctorum vias proſequenti fauore proſperari, ſicut de his quoque per vſum dicitur, quos in hoc ſeculo fœlicitatis blandimenta comitantur. Arriſit illis tempus. Sed Redemptori noſtro quaſi arridenti non credimus, dum multis iam donis teſtantibus, & gratiam fauoris eius accipimus, & tamen adhuc ſub eius iudicio de noſtra infirmitate titubamus. Hinc per Salomonem dicitur. *Beatus vir qui ſemper eſt pauidus, qui autem mentis eſt duræ corruet in*

Digitized by Google

malum. Quid namque terra niſi peccator vocatur? cui prima ſententia dictum eſt. *Terra*
Gen. 3. 19. *es, & in terram ibis*. Lux ergo vultus Domini in terra nequaquam cadit, quia viſionis eius claritas peccatoribus non apparet. Scriptum namque eſt. *Tollatur impius, ne videat gloriam Dei*. Quaſi enim lux in terram caderet, ſi in extremo iudicio veniens claritatem maieſtatis ſuæ peccatoribus aperiret. Quod ſi hæc verba ex ſanctæ Eccleſiæ voce ſuſcipimus, non incongruè intelligere poterimus lucem vultus eius in terram non cadere, quia occupatis in terrenis actionibus vitat ſumma contemplationis ſuæ myſteria prædicare. Dici enim infirmis fortia prohibet, ne dum incapabilia audiunt, prædicationis verbis, quibus ſubleuari debuerant, opprimantur. Sequitur.

25. *Si voluiſſem ire ad eos, ſedebam primus*. Quia in corde reproborum priori loco actiones carnis ſunt, & poſteriori actiones animæ, in eorum proculdubio cogitationibus Chriſtus non primus, ſed vltimus ſedet. Sed electi quique quia ea præ omnibus quæ æterna ſunt cogitant, poſteriori cura minima ſi qua ſunt temporalia diſponunt, quibus & magiſtra
Math. 6. 33. voce Veritas dicit. *Quærite primùm regnum Dei & iuſtitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis*, in eorum corde Dominus primus ſedet. Sequitur. *Cumque ſederem quaſi Rex circumſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator*. Quaſi rex Dominus ſedet in corde, quia circumſtrepentes regit animorum

animarum motus in noſtra cogitatione. In mente quippè quam inhabitat, dum torpentia excitat, inquieta frenat, frigida accendit, accenſa moderatur, emollit rigida, fluxa reſtringit, ex ipſa hac diuerſitate cogitationum quaſi quidam illum exercitus circumſtat. Siue certè quaſi Rex ſedet circumſtante exercitu, quia præſidente illo mentibus electorum circumſtat turba virtutum. Qui etiam mœrentium cõſolator eſt, ea promiſſione qua dicit. *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Et rurſus. *Videbo vos, & gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis.* Ea verò quæ de ſanctæ Eccleſiæ capite diximus, nihil obſtat ſi ad vocem quoque ipſius Eccleſiæ referamus. In ea quippè ordo doctorum quaſi Rex præſidet, quem fidelium ſuorum turba circumſtat, quæ ſcilicet multitudo fidelium, rectè quoque exercitus dicitur, quia in procinctu bonorum operum indeſinenter cotidie contra tentationum bella præparatur. Corda quoque mœrentium ſanctaEccleſia conſolatur, dum præſentis peregrinationis ærumna afflictas mentes electorum penſat, & has æternæ patriæ promiſſione lætificat. Sciendum nobis eſt quod valde ædificare lectorem etiam iuxta hiſtoriam poteſt, ſi perpendat quomodo bonis rectoribus mixta ſit, & regendi auctoritas, & benignitas cõſolandi. Ait enim. *Cumque ſederem quaſi Rex circumſtante exercitu.* Ecce auctoritas regiminis. *Eram tamen mœrentium conſolator.* Ecce miniſterium pietatis. Diſciplina enim vel miſericordia multum deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur. Sed circa ſubditos ſuos ineſſe rectoribus

Matt. 5. 5.
Ioan. 16. 22.

Digitized by Google

debet, & iuſtè conſolans miſericordia, & piè ſæuiens diſciplina. Sequitur.

CAPVT XXX.

1. *Nunc autem derident me iuniores tempore.* Omnes hæretici vniuerſali Eccleſiæ comparati, iuniores tempore congruè vocantur, quia ipſi ab ea, non autem ipſa egreſſa eſt ab illis. Vnde rectè quoque per Ioannem dicitur. *A nobis exierunt, ſed non erant ex nobis. Nam ſi fuiſſent ex nobis, manſiſſent vtique nobiſcum.* (1. Ioan. 2. 19) Iuniores ergo ſanctam Eccleſiam irrident, cùm hi qui ab ea egreſſi ſunt, doctrinam eius deſpiciunt. De quibus adhuc ſubditur. *Quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei.* Quis eſt grex ſanctæ Eccleſiæ, niſi multitudo fidelium? vel qui alij huius gregis canes vocantur, niſi doctores ſancti, qui eorumdem fidelium cuſtodes extiterunt? Qui dum pro Domino ſuo diurnis nocturniſque vigiliis intenti clamauerunt, magnos, vt ita dixerim, latratus prædicationis dederunt. De quibus eidem Eccleſiæ per Pſalmiſtam dicitur. *Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipſo.* (Pſal. 67. 24.) Patres verò hæreticorum dicimus, eos videlicet quos Hæreſiarchas vocamus, de quorum peruerſa prædicatione, id eſt locutionis ſemine ſequentes ſunt populi in errore generati. Sancta ergo Eccleſia cum canibus gregis ſui hæreticorum patres ponere dedignatur, quia inuentores errorum diiudicando reſpuit, eoſque inter veros patres numerare contemnit. Sequitur.

Quorum virtus manuum erat mihi pro nihilo, & vita ipſa putabantur indigni. Virtus quippè

in manu eſt, magnitudo in operatione: ſed virtus manuum hæreticorum à ſancta Eccleſia pro nihilo ducitur, quia nullius eſſe meriti conſpicit, vera fide perdita, quicquid operantur. Charitatem quippè Dei & proximi deſerunt, qui & de Deo falſa ſentiunt, & proximis iurgando diuiduntur. Nonnumquam verò hæretici ſigna quoque ac miracula faciunt, ſed quia ad eadem ſigna, quæ exhibent, nulla humilitate concordant, rectè ſubditur. *Et vita ipſa putabantur indigni*. Vel certè omnes hæreticos ſancta Eccleſia vita ipſa fatetur indignos, quia nimirum ſub nomine Chriſti militant contra nomen Chriſti, de quibus adhuc ſubditur.

Egeſtate & fame ſteriles. Omnes hæretici dum in ſacro eloquio plus ſecreta Dei ſtudent perſcrutari quàm capiunt, fame ſua ſteriles fiunt, neque ea quærunt ex quibus ſemetipſos ad humilitatem erudiant, mores in tranquillitate diſponant, patientiam ſeruent, longanimitatem exhibeant, ſed ea ſolummodo quę eos doctos ac loquaces demonſtrent; illa ſcire appetunt, ex quibus ſingulariter eruditi videantur. Quam benè eorum audaciam Prædicator egregius refrenat dicens. *Non plus ſapere quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem*. Sequitur. 3. Rom. 12. 3.

Qui rodebant in ſolitudine ſquallentes calamitate & miſeria, & mandebant herbas & arborum cortices. Rodi ſolet, quod comedi non poteſt. Hæretici autē, quia ſcripturam ſacram intelligere ſua virtute moliuntur, eam proculdubio apprehēdere nequaquam poſſunt, quam dum nō intelligunt, 4.

Digitized by Google

quaſi non edunt; & quia per ſupernam gratiam non adiuti hanc edere nequeunt, quaſi quibuſdam illam niſibus rodunt, & qui ab vniuerſalis Eccleſiæ ſocietate diſiuncti ſunt, non quolibet loco rodere, ſed *in ſolitudine* memorantur. Qui rectè perhibentur *calamitate & miſeria* ſquallidi, quia & morum ſunt pernicie & ſenſus prauitate deſpecti. Qui herbas quoque & cortices arborum mandunt, quia elationis ſuæ obice repulſi, in ſacro eloquio magna & intima percipere nequeunt, ſed vix in illa quædam tenera & exteriora cognoſcunt. Per herbas quippè, dicta planiora, per arborum cortices, patrum eloquia exteriora ſignantur. Vel certè herbas mandere eſt, de Scriptura ſacra minima præcepta ſeruare, maiora contemnere. Quos benè Veritas in-
Matt. 23. 23. crepat dicens. *Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, qui decimatis mentham & anethum, & ciminum, & reliquiſtis quæ grauiora ſunt legis.* Qui arborum cortices mandunt, quia ſunt nonnulli qui in ſacris voluminibus ſolam literę ſuperficiem venerantur, nequicquam de ſpiritali intellectu cuſtodiunt, cùm nihil in verbis Dei amplius niſi hoc quod exterius audierint, eſſe ſuſpicantur.
Rom. 16. 18. Hinc Paulus ait. *Huiuſmodi enim Chriſto Domino non ſeruiunt, ſed ſuo ventri.* Aliter. Quid aliud hoc in loco ſolitudo, quàm boni deſtitutio demonſtratur? Vnde & ſub Iudææ typo Hieremias
Thren. 1. 1. peccatoris animam deplorat, dicens. *Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo?* Sed cùm per beatum Iob de prauis dicitur, *rodebant in ſolitudine*, li-
Pſal. 71. 9. bet intueri, hoc etiam quod per Pſalmiſtam dictum eſt. *Inimici eius terram lingent.* Duo quip-

Digitized by Google

pè ſunt genera hominum ambitioni ſuæ ſeruientium, vnum videlicet quod ſemper ad auaritiam blandimentis vtitur linguæ, aliud verò quod aperta vita intendit rapinæ. Omnes igitur qui aliena appetunt, ſed ea quæ appetunt rapere nequaquam poſſunt, blandis autem ſermonibus, & quaſi mollicie dulcedinis concupita abſtrahere conantur, quid aliud quàm terram lingent? Qui verò in hoc mundo aliqua poteſtate ſuffulti ſunt, & concupiſcentes aliena, blandire quidem ex fraude deſpiciunt, quia etiam iniuſto robore poſſunt implere quod volunt, hoc quod appetunt non lambunt, ſed rodunt. De his quippè ac ſi dicat Eccleſia, aliena etiam violenter rapiendo non roderent, niſi prius ipſi in interioribus ſuis, ſoli ac vacui à virtutum cultura remanerent. Natura igitur humana benè condita, ſed ad infirmitatem vitio propriæ voluntatis lapſa in calamitatem cecidit, quia preſſa innumeris neceſſitatibus nil in hac vita niſi vnde affligeretur inuenit. Sed cùm eiſdem naturæ noſtræ neceſſitatibus plerumque pluſquam expedit deſeruimus, mentiſque curam negligimus, & miſeriæ neglegentiam, infirmitati noſtræ addimus ſqualorem culpæ. Neceſſitatis igitur cauſam in vſum voluptatis vertere, quid eſt aliud quàm calamitati ſuæ ſqualorem miſeriæ ſociare? Quid enim per herbas, niſi tenera, ac terræ proxima benè inchoantium vita? Et quid per arborum cortices, niſi exteriora opera eorum, qui iam ſublimia appetunt, deſignantur? Praui namque

Digitized by Google

cùm recta incipientes aſpiciùnt, aut irridendo, aut quaſi conſulendo contradicunt. Cùm verò iam quoſdam penſant ad ſumma proficere, quia eorum profectus funditùs diſſipare nequeunt, à quibuſdam illos ſuis operibus diuertunt. Herbas itaque eis, & arborum cortices mandere eſt, vel ſtudia benè inchoantium, vel operationes quorumdam iam more arborum ad ſuperiora tendentium perſuaſionibus peſtiferis, quaſi quibuſdam malitiæ ſuæ dentibus diſſipare. Herbas mandunt reprobi, cùm infirmorum initia irridendo conſumunt. Vel certè herbas mandere eſt, leuia quædam ac tenera de antiquis Patribus imitari. Arborum verò cortices edere eſt, eorum opera ſuperficie tenus agere, ſed intentionem rectam in eiſdem operibus non tenere. Sequitur. *Et radix iuniperorum erat cibus eorum.* Arbor namque iuniperi pro foliis punctiones habet, ſic quippè ſunt hirſuta quæ profert, vt ſpinis ſimilia contrectantem pungere valeant. Spina verò eſt omne peccatum, quia dum trahit ad delectationem, quaſi pungendo lacerat mentem. Vnde iuſti voce & pœnitentis dicitur. *Conuerſus ſum in ærumna mea dum confringitur ſpina.* Quid verò per radicem iuniperi, niſi auaritia deſignatur, ex qua peccatorum omnium ſpinæ producuntur? De qua & per Paulum dicitur. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Quia igitur plerumque hæretici ſola inſtruunt, ſed erroris prædicamenta non deſerunt, dum ſumptus percipere quaſi doctores volunt, benè de eis ſancti viri nunc voce dicitur. *Et radix iuniperorum erat ci-*

Pſal. 31. 4.

1. Tim. 6. 10.

Digitized by Google

bus eorum. Quia dum totis mentis ſuæ ſenſibus auaritiam cogitant, quaſi eo alimento veſcuntur, de quo naſci proculdubio peccatorum ſequentium punctiones ſolent. Aliter. Qui enim non frugem diuini eloquij concupiſcunt, ſed ad rerum temporalium ambitum ſeruiunt, nequaquam pane tritici, ſed radice iuniperi ſatiantur. Contemnentes namque Deum hic minimè ſentiunt, quantum ſit mali quod agunt. Adhuc enim iuniperi radicem comedunt, ſed huius radicis quàm ſint rami aſperi non adtendunt. Quia nimirum praua actio modo quaſi ex radice delectat in culpa, ſed poſtmodum quaſi ex ramis pungit in pœna. Sequitur.

Qui de conuallibus iſta rapientes, cùm ſingula reperiſſent, cum clamore currebant. De conuallibus illa 5.
rapiunt, quia hæc de humilibus dictis Patrum ſuperbo ſpiritu colligunt, quæ dum pro ſuis ſe partibus inueniſſe gloriantur, ad ea cum clamoribus currunt. Quia videlicet omne quod ſentiunt, appetitæ laudis ad aures hominum diffamare conantur. Aliter. In comparatione videlicet ſupernorum omnis præſens vita conuallis eſt, hi autem, quia ſublimia montium, id eſt fortia acta ſanctorum contemplari neſciunt, ſed per oblectationem in infimis quaſi in conuallibus conuerſantur, & dum quodlibet lucrum vel parui ſtipendij inueniunt, cum clamore currunt, quia hoc abſtrahere etiam iurgando moliuntur. In conualle enim repertis ſingulis cum clamore currere eſt, ſubortis cauſarum occaſionibus etiam pro parua ſtipe litigare. Poſſunt

Digitized by Google

quoque per herbas, atque arborum cortices non ſolùm vt prædictum eſt, bonorum opera, ſed in hac vita conſolationes ac proſperitates intelligi. Sæpè enim omnipotens Deus electos cum donis interioribus ditat, exterioribus etiam honoribus ſubleuat, cúmque eos præferendo cæteros honorabiles reddit, latius imitabiles oſtendit. Et nonnumquam praui quidam eorum vitam deſpiciunt, ſed fœlicitatem in hoc mundo aſſequi concupiſcunt. Quia igitur hic blandimenta tranſitoriæ quærunt conſolationis, herbas comedunt, quia in cogitationibus ſuis exteriorem eorum gloriam meditantur, arborum cortices mandunt: & quoniam in his omnibus ſoli auaritiæ tota intentione deſeruiunt, radice iuniperi replentur. Quæ cuncta de conuallibus rapiunt, quia ex amore huius infimæ & corruptibilis vitæ immenſis cupiditatibus inardeſcunt, & cùm ſingula reperiunt ad ea cum clamoribus currunt, quia videlicet ſanctorum Patrum quorum merita adipiſci non quærunt, loca atque regimina apprehendere ſatagunt, & cùm tranquilla nequeunt, hæc plerumque aſſequi, etiam diſrupta concordiæ pace moliuntur. Sequitur.

6. *In deſertis habitabant torrentium, & in cauernis terræ, vel ſuper glaream.* Iure igitur inuentores peruerſorum dogmatum torrentes vocantur, quia à calore charitatis frigidi, quaſi in torpore temporis hiemalis excreſcunt, qui non perpetua plenitudine profluunt, ſed Catholicorum allegationibus quaſi æſtibus ſolis exſiccantur. Et quidem inuentores peruerſo-

-um dogmatum contra ſanctam Eccleſiam
exorti feruore iam veritatis extincti ſunt, ſed
tamen eorum diſcipuli ea quæ illi docuerunt
tenere ac defendere non deſiſtunt. Hi ergo qui illorum ſequuntur errores *in deſertis torrentium* habitant, id eſt, in eorum prædicatione confidunt, quorum eloquia Catholicorum iam reſponſione & ratiocinatione ſiccata ſunt. Quid verò aliud cauernas terræ, quàm occultas hæreticorum prædicationes accipimus? Sic enim inter ſe hæretici clandeſtinis conuenticulis coëunt, vt errori ſuo reuerentiam quam ex ratione non valent, præbeant ex occultatione. Glaream quippè illos minutiſſimos dicimus lapides, quos aqua fluuialis trahit. Doctores igitur peruerſorum dogmatum ſuper glaream habitant, quia illas hominum mentes trahunt, quæ nulla grauitatis ſtabilitate ſolidantur, quas velut de loco ſemper ad locum flumina errorum ducunt. Vnde & prædicator egregius cùm auditores ſuos non temporaliter duci, ſed forti cuperet grauitate ſolidari, admonuit dicens, *Vt iam non ſimus paruuli fluctuantes, nec circumferamur omni vento doctrinæ.* Epheſ. 4. 14. Aliter. In bona etenim parte rectè torrentes ſanctos prædicatores accipimus, qui dum in præſenti vita diuinis nobis eloquiis influunt, aquarum multitudine quaſi in hieme colliguntur. Qui & æſtiuo ſole adueniente ſe ſubtrahunt, quia cùm æternæ patriæ lux emicuerit, prædicare ceſſabunt. Horum torrenta deſerta ſunt vitæ temporalis commoda. Ea namque deſerunt, & ad lucra ſe cœleſtis adipiſcenda conuertunt. Cuncta autem hæc

Digitized by Google

torrens ille reliquerat, qui dicebat. *Propter quæ*
Philip. 3. 8. *omnia detrimentum feci, & arbitror vt ſtercora.* Sed quia prauorum mentes, ea in hac vita adipiſci appetunt, quæ deſpicientes iuſti derelinquunt, *in deſertis torrentium* habitare referuntur: illa enim quæ ſanctis indigna ſunt, ipſi percipere pro magno concupiſcunt. Cauernæ autem terræ ſunt cogitationes prauæ, in quibus ſe ab humanis oculis abſcondunt, Praui quippè vt ſunt, ab hominibus videri refugiunt. Glarea namque eſt vita præſens, quæ indeſinenter ad terminum ſuum ipſo defectu mutabilitatis quaſi impulſu fluminis ducitur. Super glaream itaque habitare eſt, fluxui vitæ præſentis inhærere, & ibi intentionem ponere, vbi greſſum nequeat fixè ſtando ſolidare. Eſt aliud in glarea quod nequaquam debeat tacendo præteriri. Quia cùm pes in eius ſuperficie ponitur, ipſa eius volubilitate labitur, atque ad ima deuoluitur. Cui videlicet rei in nullo diſcrepat vita prauorum, quia cùm pro amore mundi aliqua ſtudent licita atque honeſta agere, quaſi planum in ſuperficie pedem ponunt; ſed repentè pes ad ima labitur, quia eorum actio, dum plura ſemper appetit, vſque ad iniqua & illicita deſcendunt. Sequitur.

7. *Qui inter huiuſcemodi lætabantur, & eſſe ſub ſentibus delitias computabant.* Quid nomine ſentium, niſi eas quas ſupra diximus, punctiones intelligimus peccatorum? Quia autem peruerſæ mentes gaudent iniquitatibus quas flere debuerunt, omnes hæretici tanto ſe inani lætitia extollunt, quanto magis ad peiora cõualeſcunt,

quaſi eſſe ſub ſentibus delitias deputant, quia
de peruerſam ad gaudium ſubleuant, vnde
inas peccatorum portant. Aliter. Inter huiuſ-
modi impij lætantur, quia nimirum adten-
nt tranſitoria quæ percipiunt, & intueri ne-
ligunt permanentia quæ perdunt, cúmque
nore temporalium flagrãt, veram lætitiam vo-
ntes ignorant. Lætantur itaque, ſed *ſub ſentibus*,
uia rebus quidem temporalibus gaudent, ſed
ımen dum diſpenſare ſine tribulatione ea-
em temporalia non valent, ea cura pungun-
ır miſeri, qua premuntur. Manent *ſub ſentibus*,
: hoc ipſum *delitias* æſtimant, qui & dura quidẽ
c præſentis vitæ amore tolerãt, & tamẽ effectu
imiæ cupiditatis obligati, laborem eiuſdem
olerantiæ voluptatem putant. Sequitur.

Filij ſtultorum & ignobilium. Eorum videlicet 8.
lij qui fuerunt errorum magiſtri. Filij igitur
icuntur, non de eorum ſemine, ſed de imita-
tone generati, qui docendo peruerſa ſtulti fue-
ınt per ignorantiam, viuendo nequiter igno-
iles per actionem, qui Redẽptori noſtro, nul-
ı ſapiẽtia, nulla vitæ cognitione cõiuncti ſunt.
)e quo Salomonis voce in laude sãctæ Eccleſiæ
icitur. *Nobilis in portis vir eius.* Hi itaque qui *Prou. 31. 23.*
eruerſa errantium exempla ſecuti ſunt, filij
ultorum & ignobilium eſſe memorantur,
ectè ſubiungitur, *Et in terra penitus non pa-*
ntes. Quia dum hic videri aliquid appetunt,
imirum à terra viuentium exortes fiunt.
liter. Sciendum nobis eſt quod alij intra
ınctam Eccleſiam vocantur ſtulti, ſed tamen
obiles, alij verò ſunt ſtulti & ignobiles.

Digitized by Google

Stulti namque dicuntur, ſed eſſe ignobiles nequeunt, qui carnis prudentiam contemnentes, profuturam ſibi ſtultitiam appetunt, & ad nobilitatem internæ prolis virtute nouitate ſubleuantur. Qui ſtultam ſapientiam mundi deſpiciunt, & ſapientiã Dei ſtultitiam concupiſcunt.
1. Cor. 1. 25. Scriptum quippè eſt. *Quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominib.* Hanc nos ſtultitiam Paulus com-
1. Cor. 3. 18. prehendere admonet dicens. *Si quis videtur inter vos ſapiens eſſe in hoc ſeculo, ſtultus fiat, vt ſit ſapiens.* Hanc ſtultitiam qui perfectè ſecuti ſunt, voce
Mat. 19. 28. Sapientiæ audire meruerunt. *Vos qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cùm ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper duodecim thronos, iudicantes duodecim tribus Iſraël.* Ecce relinquentes temporalia, gloriam poteſtatis æternæ mercati ſunt. At contra ſunt ſtulti & ignobiles, qui dum ſupernam ſapientiam ſemetipſos ſequentes fugiunt, in ſua ignorantia quaſi in abiectæ prolis vilitate ſopiuntur. Stulti ſunt ergo & ignobiles quos ab æterno hæreditatis conſortio repellit
Ioan. 8. 34. ſeruitus mentis. Scriptum quippè eſt. *Omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati.* Quorum dum plerique actus imitantur, filij ſtultorum & ignobilium fiunt, dumque & ſenſibus ac moribus ſequuntur & ſtulti ſunt, veram ſapientiam non intelligunt, & ignobiles quia nulla ſpiritus libertate renouantur. Sicut enim pleriq; in terra ſunt, & à cognitione hominum abiectione vilitatis ſuæ quaſi quadam ſuperductione velaminis abſconduntur: ita nonnulli ſunt in Eccleſia, qui dum abiectioni ſe prauorũ operum ſubdũt, diuino cõſpectui noti non ſunt, quibus & quan-

ique dicendum eſt, *Diſcedite à me operarij ini-* Luc. 13. 27.
itatis, neſcio vos. Eſſe ergo in terra & parere eſt,
fide recta per virtutem operis nobilitatem
entis oſtendere. Eſſe verò in terra, & pœnitus
on apparere eſt, in Eccleſia quidem fide con-
tere, ſed nihil dignum fide in opere demon-
are. Sequitur.

9. *Nunc in eorum canticum verſus ſum, & factus ſum prouerbium.* Quibus videlicet verſibus, illud
nctæ Eccleſiæ tẽpus exprimitur, quod publicè
eprobis irridetur, quando iniquis creſcenti-
is in opprobriũ fides & veritas erit incrimine.
ncta itaque electorũ Eccleſia afflictionis tem-
ore prouerbium prauis afficitur *, quia cùm * efficitur.
onos mori per tormenta conſpiciunt, ab eis ſi-
ilitudinem maledictionis ſumunt. Sequitur.

10. *Abominantur me, & longè fugiunt à me, & faciem am conſpuere non verentur.* Longè à ſancta Eccle-
a fugiunt omnes iniqui, non paſſib. greſſuum,
d qualitatib. morum: longè fugiunt, non loco,
d merito, dum creſcẽte ſuperbia aperta etiam
probratione contemnunt: faciem namque
us conſpuere eſt, non tantum in abſente bo-
s detrahere, ſed vnumquemque iuſtum etiam
præſentia confutare. Quos tunc praui dum
ertè irridendo deſpiciunt, in eorum contu-
eliis fluxa verba quaſi defluentes ſaliuas mit-
nt. Sequitur.

11. *Pharetram ſuam aperuit & afflixit me.* Quid per
aretram, niſi occultum conſilium deſigna-
r? Sagittam verò de pharetra Dominus eiicit,
ando de occulto cõſilio apertam ſententiam
nittit. Quia enim flagellatur quiſq; cognoſci-

Digitized by Google

mus, ſed qua ex cauſa flagellum veniat, ignoramus. Cùm verò poſt flagella, vitæ correctio ſequitur, etiam ipſa conſilij virtus aperitur. Pharetra igitur clauſa eſt conſilium occultum, ſed aperta pharetra affligimur, quando per id quod poſt flagellum ſequitur, quo conſilio flagellamur, videmus. Sancta igitur electorum Eccleſia aduerſariorum voces inſolentes ſuſtinens, dum cernit quod eius prædicatio non admittit, quorumdam duritiem deſerens, prædicationis ſuæ verba moderatur. Perpendens etenim perſecutores ſuos ad exhortationis vocem deteriores exiſtere, magis eligit tacere: cúmque indignos qui audiunt conſpicit, prædicationem ſuam obducto ſilentio adſtringit. Vnde aptè ſubiungitur. *Et frenum poſuit in os meum.* Ac ſi apertè fateatur dicens. Quia in quibuſdam profectum non vidi, prædicationis ab eis impetum temperaui, vt vitam meam ſaltem per patientiam diſcerent, cùm verba mea admittere per oblatam prædicationem nollent. Sequitur.

12. *Ad dexteram orientis calamitates meæ illicò reſurrexerunt.* Ad ſiniſtram quippè calamitates ſurgerent, ſi à quibuſlibet extra religionem poſitis, & apertè Chriſtum negantibus perſecutionis aduerſa ſuſtineret. Cùm verò ab aliquibus quaſi fidelibus tentationem cruciamentorum patitur, quaſi ad dexteram illi calamitates oriuntur, quia hi qui ſub Chriſti nominè militant, Chriſti in ea nomen impugnant. Ipſo enim locutionis vſu, pro dextro habere dicimus, quod pro magno penſamus, pro ſiniſtro verò id quod deſpicimus. Quod Zacharias

Digitized by Google

)ertè inſinuat, dicens. *Et oſtendit mihi Dominus* Zach. 3.1.
cerdotem magnum ſtantem coram Angelo Domini,
Sathan ſtabat à dextris eius, vt aduerſaretur ei.
enè autem hæc ipſa dextra orientis vocatur.
)e ipſo quippè eius capite ſcriptum eſt. Oriens
ſt nomen eius. Nam quia ab oriente lux ſur-
it, rectè Oriens dicitur, cuius iuſtitiæ lumi-
e noſtræ iniuſtitiæ nox illuſtratur. Ad orien-
s ergo dexteram calamitates ſurgunt, quia
i quoque ad perſecutionem proſiliunt, qui
lecta membra Redemptoris noſtri eſſe crede-
antur. Quas videlicet calamitates rectè illicò
ſſerit ſurgere, quia non erant extranei qui
erſequuntur ab eis repentè malum, & illicò
unt. Si verò dextra hi qui veraciter fideles
unt, appellantur, calamitates ad dexteram
rientis ſurgunt, quia erumpente perſecutio-
is articulo crudeles prauorum impetus iuſti
atiuntur. Sequitur. *Pedes meos ſubuerterunt,*
& oppreſſerunt quaſi fluctibus ſemitis ſuis. Quid per
edes Eccleſiæ, niſi extrema illius membra
ignantur? quæ dum ad opera terrena deſer-
iiunt, tanto celeriùs ab aduerſariis falli poſ-
ſunt, quanto ſublimia minùs intelligunt. Hos
taque pedes aduerſarij ſubuertunt, videlicet
cùm extrema membra illius ad ſui dogmatis
errorem trahunt; quia ſcilicet vita prauorum
nſolenti inquietudine moleſta, ad obruen-
dum, vt ita dixerim, nauem cordis quaſi tem-
peſtas illabitur. De qua videlicet tempeſtate
per Salomonem dicitur. *Quaſi tempeſtas tranſiens,* Prou. 10.25.
non erit impius. Sequitur.

Digitized by Google

13. *Diſſipauerunt itinera mea, inſidiati ſunt mihi, & præualuerunt, & non fuit qui ferret auxilium.* Dicat hæc B. Iob de malignis ſpiritibus, videlicet hoſtibus occultis. Dicat vniuerſa Eccleſia de prauis perſequentibus, ſcilicet aduerſariis apertis. Ipſi quippè eius itinera diſſipant, cùm in quorumdam infirmorum mentibus veritatis vias callida perſuaſione perturbant. Ipſi inſidiantes præualent, cùm eos quos apertè ad malum trahere nequeunt, bona ſimulando peruertunt. Sed mirum valdè quod ſubijcit. *Non fuit qui ferret auxilium*, cùm de diuino adiutorio Pſalmiſta clamet.

Pſal. 9. 10. *Adiutor in opportunitatibus in tribulatione.* Qua itaq; ratione nunc dicitur, *non fuit qui ferret auxilium*, niſi quia omnipotens Deus, eos quos in æternum diligit, aliquando ad tempus relinquit?

Eſa. 54. 7. Vnde ſcriptum eſt. *Ad punctum in modico dereliqui te, & in miſerationibus magnis congregabo te.* Sequitur.

14. *Quaſi rupto muro & aperta ianua irruerunt ſuper me, & ad meas miſerias deuoluti ſunt.* Quid hoc loco muri nomine, niſi Redemptor humani generis appellatur? De quo pro ſanctæ Eccleſiæ ædifi-

Eſa. 26. 1. catione per Prophetam dicitur. *Ponitur in ea murus & antemurale.* Sed quaſi murus rumpitur, cùm prauorum perſuaſionib. fides, quæ in Redemptore noſtro eſt, in quorumdam corde diſſipatur. Cúmque peruerſis in hac vita poteſtas tribuitur, quid aliud quàm ianua erroris aperitur? Quaſi rupto ergo muro & aperta ianua ſuper bonos mali irruunt, cùm accepta temporaliter poteſtate peruerſi ipſa quoque in quorumdã corde deſtruere munimina fidei conãtur.

De

Digitized by Google

De quibus apertè dicitur. *Et ad meas miſerias deuoluti ſunt.* Quia videlicet priùs ad ſuas. Niſi enim peruersè viuendo ad ſuas miſerias caderent, nequaquam ad eas poſtmodum & alios traherent. Poteſt quoque intelligi muri nomine, munitio diſciplinæ. Salomone atteſtante, qui ait. *Per agrum hominis pigri tranſiui, & per vineam viri ſtulti, & ecce totum repleuerant vrticæ, operuerant ſuperficiem eius ſpinæ, & maceria lapidum deſtructa erat.* Quaſi ergo hoſtis ingreditur, cùm vel malignorum ſpirituum, vel prauorum hominum perſuaſione callida, diſciplinæ munimina in corde diſſipantur. Sequitur. Prou. 24. 30.

15. *Redactus ſum in nihilum.* Apud æſtimationem quippè malorum in nihilum redigimur, quando ea quæ ipſi quaſi ſumma diligunt, bona temporalia non tenemus. Sequitur. *Abſtuliſti quaſi ventus deſiderium meum.* Fidelis quippè populus ſe pati denuntiat, quod eos quos diligit pati dolet. Ventus ergo deſiderium tollit, cùm res quælibet tranſitoria æternitatis appetitum destruit, vbi adhuc congruè ſubinfertur. *Et velut nubes pertranſiit ſalus mea.* Nubes quippè in altum eminet, ſed hanc ad curſum flatus impellit; ſic nimirum, ſic ſunt temporalia iniquorum bona. Altum quippè per honoris celſitudinem degere videntur, & ad curſum vitæ ſuæ quotidie quaſi quibuſdam mortalitatis ſuæ flatibus impelluntur. Sequitur.

16. *Nunc autem in memetipſo marceſſit anima mea, & poſſident me dies afflictionis.* Electorum quippè anima nunc marceſſit, quia in illa poſtmodum æterna exultatione viridescit. Modo eos dies

afflictionis poſſident, quia dies lætitiæ poſt ſe-
Eccli. 1. 13. quuntur. Scriptum quippè eſt. *Timenti Dominum benè erit in extremis*. Et rurſum de Eccleſia dicitur.
Prou. 31. 25. *Ridebit in die nouiſsimo*. Sed hæc quæ allegorica indagatione tranſcurrimus, oportet vt per omnia etiam iuxta hiſtoriam teneamus. quæ tamen nunc idcirco prætereo, quia hæc & aperta eſſe legentibus non ignoro. Sequitur.

17. *Et nocte os meum perforatur dolorib.* Quid per oſſa niſi fortes quique in ſanctæ Eccleſiæ corpore deſignantur? qui quaſi os ab oſſe membra continent, dum mores infirmantium ſtabiliter portant. Sed cum tribulationis vltimæ contra eam feruor excreuerit, in *nocte os* illius *perforatur doloribus*, quia nonnũquã tormentis victi etiam ipſi ad perfidiam defluunt, qui ad fidem alios tenere videbantur. Sequitur. *Et qui me comedunt non dormiunt*. Quia maligni ſpiritus, qui carnales quoq; de Eccleſia conſumunt, tantomagis quieſcere à tentatione neſciunt, quanto nullo carnis pondere grauantur. Sequitur.

18. *In multitudine eorum conſumitur veſtimentũ meum, & quaſi capitio tunicæ ſuccinxerunt me*. Si hiſtoriæ intendimus, quid aliud veſtimentum B. Iob, quàm eius corpus accipimus? cuius videlicet veſtimentum conſumitur, dum caro cruciatur. Iuxta allegoriæ verò myſterium, veſtimentum eſt ſanctæ Eccleſiæ fidelium vita. Nam ſicut tota ſimul Eccleſia veſtimentum Chriſti, ita fideles quiq; eiuſdem Eccleſiæ veſtimenta deputantur.
Epheſ. 5. 27. Hinc Paulus ait. *Vt exhiberet ſibi glorioſam Eccleſiam non habentem maculam aut rugam*. Hinc per Pro-
Eſa. 49. 18. phetam Dominus ait. *Viuo ego, quia omnibus his*

Digitized by Google

elut ornamēto veſtieris. Sed cùm procella ſuæ per-
ecutionis oboritur, plerique fidelium ab eius
more ſeparantur, qui ei ſedulè inhærere vide-
antur. Tunicæ capitium collum circumdat
nduentis, collū verò cùm ſtringitur, vocis vſus
c vitalis flatus necatur. Sanctam ergo Eccleſiā
eprobi quaſi capitio tunicæ conſtringunt, quia
n ea perſecutionibus ſuis vitam fidei & prædi-
ationis vocem extinguere conantur. Sequitur.

*Comparatus ſum luto, & aſsimilatus ſum fauillæ & 19.
ineri.* In reproborum quippè iudicio ſancta
lectorum Eccleſia luto comparatur, quia tem-
oraliter conculcata deſpicitur: *fauillæ* aſſimila-
ur & *cineri*, quia dum bona eius interiora non
ident, ad ſola hanc mala perueniſſe æſtimant,
uæ exhibere corporaliter vident. Sequitur.

*Clamabo ad te, & non exaudies, ſto; & non reſpicis 20.
te.* Sancta quippè Eccleſia perſecutionis ſuæ
empore, fide ſtat, deſideriis clamat, ſed dolet
e quaſi non reſpici, dum ſua videt in tribula-
ionibus vota differri. Sequitur.

Mutatus es mihi in crudelem. Ac ſi apertè dicat. 21.
Qui in teipſo crudelitatis nil habes, mihi, quem
eſpirare à percuſſione nō ſinis, crudelis videris.
ta enim Deus eſſe crudelis non poteſt, ſicut nec
nutari vllatenus poteſt. Sed quia omnino in
Deo numquam nec crudelitas nec mutabilitas
enit, dum mihi dicit, quod in ſemetipſo Deum
ec crudelē nec mutabilē ſentiat, oſtendit. Nam
um circa nos quædā proſpera & aduerſa variā-
ur, in eo quod nos mutamur, quaſi eius circa
os mutatum animum ſuſpicamur. Ipſe verò in
e incōmutabilis permanens, aliter atq; aliter in

Digitized by Google

cogitatione ſentitur hominũ pro qualitate meritorũ. Sequitur. *Et in duritia manus tuæ aduerſaris mihi.* Manus enim Dei dura creditur, cùm voluntati noſtæ contraria hoc quod ei in nobis diſplicet, feriendo perſequitur, & flagella ingeminat, cùm dolentis anima clementiã expectat. Quæ tamen iuxta allegoriæ myſterium benè ſanctæ Eccleſiæ verbis congruunt, ex vocib. infirmorum, qui plerumq; ſe plus feriri æſtimant, quàm mereri putant, & quaſi crudelitatẽ arbitrantur iudicis, diſtrictionẽ æquiſſimã rationis. Quia & cùm vulnus ægri medicinali ferramẽto abſciditur, medicus crudelis vocatur: qui tamen per ſecantis manus duritiam aduerſatur vulneri, ſed concordat ſaluti. Sequitur.

22. *Eleuaſti me, & quaſi ſuper ventum ponens eliſiſti me valdè.* Quia præſentis vitæ gloria, quaſi in alto cernitur, ſed nulla ſtabilitate ſolidatur: velut eleuatur & ſuper ventum ponitur, qui proſperitate tranſitoria lætatur. Quoniã ad hoc ſolùm hunc fugitiuæ fœlicitatis aura ſubleuat, vt repentè deterius in infimis ſternat. Quia enim ſancta Eccleſia cunctis in honore eſt, infirmi quiq; in ea, qui tranſitoriis ſucceſſibus lætantur, quò niſi ſuper ventũ videntur eleuati? Qui ſubſequente perſecutionis tempore, dum proſperitatis aura pertranſit, eorum protinus eleuatio corruit, & repentè cadentes diſcunt, quia eleuati prius in ventum ſederunt. Quæ videlicet verba etiam ſancti viri perſonæ ſpecialiter congruunt, non ad id quod erat, ſed ad id quod eſſe videbatur. Qui quaſi ſuper ventũ poſitus eliſus eſt valdè, quia rebus exteriorib. fultus vnde æſtimaba-

ur ſurgere, videbatur inde cecidiſſe. Sequitur.

Scio quia morti trades me vbi conſtituta eſt domus 23.
mni viuenti. Rectè B. Iob etiam iuxta hiſtoriam congruit, dum nimium conſtat quia ante Redemptoris gratiam, ad inferni clauſtra etiã iuſti deducerentur. Ipſa quippè inferni receptio domus omnium viuentium, non illuc ipſa corruptionis ſuæ conditione pertranſiit. Nullus huc venit, qui ad carnis mortem eiuſdem corruptionis ſuæ non tetendit. De qua videlicet morte per Pſalm. dicitur. *Quis eſt homo qui viuet, & nõ videbit* Pſal. 88. 49
mortem? Allegorice. Sanctæ Eccleſiæ vocibus ex perſona cõgruit infirmorũ, quia enim multos in ſe voluptatib. deditos cõſpicit, eorumq; iam interitum præſcit, penſat quod in via vitæ præſentis, ſuis quidem deſideriis ſeruiunt, ſed tamẽ ad mortis domum perueniunt omnes qui in ea carnaliter viuunt. Sequitur.

Verumtamen non ad conſummationem eorum emittis 24.
manum tuam, & ſi corruerint ipſe ſaluabis. In quibus profectò verbis hoc ſolerter debet intelligi, quod B. Iob dum ſua narrat, in ſe alios transfigurat. Manum itaque ſuam Dominus ad conſummationem peccantium non emittit, cùm feriendo à peccatis corripit: & corruẽtes ſaluat, dum cadentes ad culpam in ſalutem corporis vulnerat, vt proſtrati exteriùs, interius ſurgant, quatenus iacentes corpore, ad interiorem ſtatum redeant, qui ſtantes exteriùs ab ſtatu mentis iacebant. Sequitur.

Flebam quondam ſuper eo qui afflictus erat, & com- 25.
patiebatur anima mea pauperi. Scire enim neceſſe eſt quia ille perfectè tribuit, qui cum afflicto por-

Digitized by Google

rigit, afflicti quoq; animum in ſe ſumit, vt prius in ſe dolentis paſſionē transferat, & tunc contra dolorem illius per miniſterium concurrat. Nam ſæpè vt prædiximus, largitorem muneris rerum facit abundantia, & non virtus compaſſionis. Perſecutionis igitur vltimæ ſancta Eccleſia tribulatione deprehenſa, reducat ad memoriam pacis tempore bona quæ geſſit dicens. *Flebam quondam ſuper eo qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi.* Sequitur.*

* Hîc præterit author duos verſus, nimirū 26. & 27

28. *Mœrens incedebam ſine furore, conſurgens in turba clamabam.* Notandum ſollicitè iuxta hiſtoriam video, quod ſanctus vir, qui paulo ſuperiùs dixit, *eleuaſti me*, inferius adiunxit, *mœrens incedebam.* Miro etenim ordine vno eodémq; tēpore conuenire in actibus bonorum ſolet, & foris honor culminis, & intus afflictæ mœror humilitatis. Sæpè namq; ſeditioſorum tumultus hominum præpoſitorum ſuorum mentem laceſſunt, ſibiq; ordinis limitem inordinatis motibus excedunt, & plerumq; qui præſunt, niſi in ore cordis ſancti Spiritus freno teneantur, in ira retributionis atrocitate proſiliunt, quantūq; præualent agere, tantum ſibi in ſubditis æſtimāt licere. Sed boni contra actum multorum inſolētium clamorem habent, & furorem non habent, quoniam quos clementer tolerant, docere non ceſſant. Sed hæc quæ iuxta hiſtoriam de vno diximus, iuxta allegoriam neceſſe eſt, vt de diuerſis Eccleſiæ electis ſentiamus. Ipſa quippè in electis ſuis etiam per proſpera incedit mœrens, quia nil ſibi verè proſperum deputat, quouſq; bonum quod ſecuriter quærit, apprehendat. Ipſa etiam in turba ſine

Digitized by Google

_rore conſurgit & clamat, quia prauorum vi-
am ſtudio rectæ æmulationis, non autem veſa-
ia furoris inſequitur. Iraſcitur, & amat, ſæuit,
& tranquilla eſt. Sequitur.

Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum. Quid 29.
draconum nomine niſi malitioſorum hominum
vita ſignatur? De quibus & per Prophetam di-
citur. *Traxerunt ventum quaſi dracones.* Peruerſi *Ierem. 14. 6.*
etenim quique ventum quaſi dracones trahunt,
cum malitioſa ſuperbia inflantur. Qui autem
ſtruthionum appellatione, niſi ſimulatores in-
telligi ſolent? Struthio etenim pennas habet,
ſed volatum non habet, quia ſimulatores quiq;
ſpeciem ſanctitatis habent, ſed virtutem ſancti-
tatis non habent. Viſio quippè eos bonæ actio-
nis decorat, ſed à terra minimè penna virtutis
leuat. Electus itaque ſanctæ Eccleſiæ populus,
quia pacis ſuæ tempore intra ſe quoſdam mali-
tioſos ac ſimulatores patitur, dicat. *Frater fui
draconum, & ſocius ſtruthionum*, quod B. Iob vo-
cibus ſpecialiter congruit, quia ad culmen
magnæ fortitudinis bonus inter malos fuit.
Sequitur.

Cutis mea denigrata eſt ſuper me, & oſſa mea arue- 30.
runt præ caumate. Hæc iuxta hiſtoriam penſare
negligimus, quia videlicet ſermonis virtus patet
ex pœna paſſionis. Sed quia vt ſæpè iam diximus,
plerumq; B. Iob ſic narrat geſta, vt gerēda præ-
moneat. Benè hoc ſanctæ Eccleſiæ vocib. con-
gruit, quæ dolorē perſecutionis vltimæ infirmis
grauiter ſentit, cūq; ab illa alij pereūt valētiores
quiq; mœrore cruciātur. Exterior quippè cauſa
ci' eſt terrena diſpēſatio, interior verò cura cœ-

leſtis. Cutis ergo nomine infirmi ſignantur, qui nunc in ea exteriori vtilitati deſeruiunt. Per oſſa verò fortes eius figurati ſunt, in quibus corporis illius tota compago ſolidatur. Sequitur.

31. *Verſa eſt in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentium.* Quia organum per fiſtulas, & cithara per chordas ſonat, poteſt per citharam recta operatio, per organum verò ſancta prædicatio deſignari. Per fiſtulas quippè organi, ora prædicantium, per chordas verò citharæ, intentionem rectè viuentiũ non inconuenienter accipimus, quæ dum ad vitam aliam per afflictionẽ carnis tenditur, quaſi extenuata corda in cithara per intuentium admirationem ſonat. Siccatur etenim chorda, vt congruum in cithara cantum reddat, quia & ſancti viri caſtigant corpus ſuum, & ſeruituti ſubijciunt, atque ab infimis ad ſuperiora tenduntur. Penſandum quoque eſt quod chorda in cithara ſi minùs tenditur, non ſonat, ſi amplius, raucum ſonat. Quia nimirum virtus abſtinentiæ aut omnino nulla eſt, ſi tantũ quiſq; corpus non edomat, quantum valet: aut valdè inordinata eſt, ſi corpus atterit plus quàm valet. Ac ſi ergo sãcta Eccleſia extremis perſecutionib. preſſa fateatur dicens. Pacis quidem meæ tempore per alios parua more citharæ, per alios verò more organi magna & ſonora prædicabam. Sed nunc in luctu cithara & organum verſum eſt, quia dum me contemni conſpicio, eos qui prædicationis cantum non audiunt deploro. Hæc per quoſdam ſancta Eccleſia in fine factura eſt. Hæc per quoſdam in ſuis iam exordiis fecit.

Digitized by Google

SANCTI

)DONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XXI.

CVA itaque ſanctus vir fortitudine ab omni lapſu exteriora ſua cuſtodiæ interioris diſciplina conſtrinxerit, inſinuat dicens. CAPVT XXXI.

Pepigi fœdus cum oculis meis, ne cogitarem quidem de I.
'gine. Cùm ſit inuiſibilis anima, nequaquam
r earum rerum delectatione tangitur, niſi
ıod inhærens corpori, quaſi quædam egre-
:ndi foramina eiuſdem corporis ſenſus habet.
.ſus quippè, auditus, guſtus, odoratus & ta-
ıs, quaſi quædam viæ mentis ſunt, quibus fo-
; veniat, & ea quæ extra eius ſunt ſubſtantiam
ncupiſcat. Per hos etenim corporis ſenſus,
aſi per feneſtras quaſdam exteriora quæque
.ma reſpicit, reſpiciẽs cõcupiſcit. Hinc enim
eremias ait. *Aſcendit mors per feneſtras noſtras,* Iere. 9. 21.
reſſa eſt domus noſtras. Quiſquis verò per has
rporis feneſtras incautè exteriùs reſpicit, ple-
nque in delectationem peccati etiam nolens,

Digitized by Google

cadit, atque obligatus deſideriis, incipit velle quod noluit. Vt enim ſanctus vir cogitationes cordis caſtè ſeruare potuiſſet, fœdus cum oculis pepigit, ne prius incautè aſpiceret, quod poſtmodum incautus amaret: & quia non in ſe actionem tantummodo, ſed etiam cogitationem luxurię extinxit, ſecutus adiunxit. *Vt ne cogitarem quidem de virgine*. Sequitur.

2. *Quam enim partem haberet in me Deus deſuper, & hæreditatem omnipotens de excelſis?* Ac ſi apertè dicat. Si mentem in cogitatione polluero, eius qui munditiæ auctor eſt, eſſe hæreditas nequaquam poſſum. Nulla enim bona ſunt cætera, ſi occulti iudicis oculis caſtitatis teſtis teſtimonio non approbantur, ac ſi apertè fateatur dicens. Habere me poſſeſſionem ſuam excelſorum conditor renuit, ſi mens mea ante conſpectum illius in infimis deſideriis tabeſcit. Sequitur.

3. *Numquid perditio eſt iniquorum, & alienatio operantibus iniquitatem?* Feſtina conſolatione bonorum, conſideratur finis malorum. Dum enim ex eorum interitu malum conſpiciunt, quod euadunt, leue exiſtimant quicquid aduerſum in hac vita patiuntur. Eant ergo nunc reprobi, & delectationum ſuarum deſideria compleant, in finis ſui damnatione ſenſuri ſunt, quia mortem malè viuentes amauerant. Quod videlicet alienationis verbum duriùs ſonaret, ſi hoc interpres in ſuæ linguæ voce tenuiſſet. Quod enim apud nos alienatio, hoc apud Hebræos anathema dicitur. Tunc ergo alienatio erit reprobis, cum apud hæreditatem diſtricti iudicis, ſe anathema eſſe conſpiciunt, quia hîc eum peruerſis mori-

us contempſerunt. Sequitur.

Nonne ipſe conſiderat vias meas, & cunctos greſſus 4.
eos dinumerat? Quid viarum nomine, niſi actio-
es denuntiat? Hinc enim per Hierem. dicitur.
onas facite vias veſtras, & ſtudia veſtra. Quid verò *Ierem. 7. 3.*
ppellatione greſſuum, niſi motus mentium, vel
rofectus accipimus meritorum? Quibus pro-
ectò greſſibus, ad ſemetipsã nos Veritas vocat *Matt. 11. 28.*
icens. *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati e-*
is. Sic autẽ Dominus vniuſcuiuſq; conſiderat
ias, ſic dinumerat greſſus, vt ne minutiſſimæ
uidem cogitationes in eius iudicio, ac verba
enuiſſima, quæ apud nos vſu viluerunt, indiſ-
uſſa remaneant. Hinc etenim dicit. *Qui iraſcitur* *Matt. 5. 22.*
ratri ſuo, reus erit iudicio. Sequitur.

Si ambulaui in vanitate, aut feſtinauit in dolo pes 5.
eus, appendat me in ſtatera iuſta, & ſciat Deus ſimpli- 6.
itatem meam. Scire Dei dicitur, ſcire nos facere.
Quis verò ſtateræ nomine, niſi mediator Dei,
& hominum deſignatur? in quo æqua lance om-
ia merita noſtra penſantur, & in cuius præce-
tis agnoſcimus, quid in noſtra vita minus ha-
eamus. In hac autem *ſtatera* appendimur,
uoties ad vitæ eius exempla prouocamur. *1. Pet. 2. 21.*
Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens ex- *22.*
mplum, vt ſequamini veſtigia eius, qui peccatum non fe-
it, nec dolus inuentus eſt in ore eius. Ac ſi apertè di-
cat. Si qua vnquam leuiter, ſi qua pernicioſè
perpetraui, Dei & hominum mediator appa-
eat, vt in eius vita cognoſcam, an ego veraciter
implex fui. Vanitas quippè ad leuitatem, dolus
erò ad malitiam pertinet. Et plerumque non-
ulli ad quædam poſt malitioſa perueniunt,
uia prius leuia non declinant. Sequitur.

Digitized by Google

7. *Si declinauit greſſus meus de via.* Totiens de via greſſus declinat, quotiens noſtra cogitatio iter rectitudinis per ſenſum relinquit erroris. Quaſi verò tot greſſus extra viam ponimus, quot peruerſis deſideriis cœleſtis vitæ delectatione ſeparamur. Vt enim præfati ſumus, adhuc carnis corruptibilis pondere grauati, nequaquam valemus ſic viuere, vt nulla nos poſſit culpa delectatione pulſare. Sed aliud eſt nolentem tangi, aliud eſt conſentientem animam perimi. Sequitur. *Si ſecutus eſt oculus meus cor meum.* Ecce iterum per interioris vigoris cuſtodiam, ad exteriorum membra diſciplina redit, vt ſi quid fortaſſe cor illicitum concupiſceret, preſſus per diſciplinæ magiſterium oculus videre recuſaret. Sicut enim ſæpè tentatio per oculos trahitur, ſic nonnumquam concepta intrinſecus, compellit ſibi extrinſecus oculos deſeruire. Nam plerumque res quælibet innocenti mente reſpicitur, ſed ipſo conſpectu animus concupiſcentiæ gladio confoditur. Non enim, vt exempli cauſa dicamus, Dauid Vriæ coniugem ideo ſtudiosè reſpexit, quia ſi vnquam ſubtiliter cuſtodiri negligitur, cogitationis immunditia protinus ad operationem tranſit. Vnde & mox ſubditur. *Et ſi in manibus meis adhæſit macula.* Quia verò vir ſanctus in ſuperiora omnia ſub conditione intulit, ſi hæc vnquam perpetrauerit, ſententia ſe maledictionis aſtringit dicens.

8. *Seram, & alius comedat, & progenies mea eradicetur.* More ſacri eloquij ſerere dicimus, verba vitæ

Eſa. 32. 20. prædicare. Hinc etenim Propheta ait. *Beati qui ſeminatis ſuper omnes aquas.* Comedere autem eſt,

onis operibus ſatiari. Vnde per ſemetipsā Veritas dicit. *Meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius ui miſit me*. Ioan. 4. 34. Si ergo ea quæ prætulit, facere prætermiſit, ait. *Seram, & alius comedat.* Ac ſi apertè icat. Quod os meum loquitur, non ego, ſed alter operetur. Doctoris enim progenies eradicaur, quando is qui per verbum naſcitur, per exmplum necatur, quia quem lingua vigilans auit, vitæ negligentia occidit. Neque enim torenti nobis eſt mente tranſeundum, quod apud alomonem, mulier filium quem vigilans lacta e conata fuerat, dormiens interemit. 3. Reg. 3. 19. Sequitur.

9. *Si deceptum eſt cor meum ſuper mulierem, & ſi ad oium amici mei inſidiatus ſum.* Fornicationis culpa, uia ab adulterij reatu diſcernitur, prædicatoris gregij lingua teſtatur, quæ inter cætera aſſeit dicens. *Neque fornicarij, neque idolis ſeruientes, eque adulteri, regnum Dei poſſidebunt.* Ephes. 5. 5. Quamuis onnumquam à reatu adulterij nequaquam iſcrepet culpa fornicationis, cùm Veritas diat. *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, im mœchatus eſt eam in corde ſuo.* Matt. 5. 28. Quia enim in Græco verbo mœchus adulter dicitur, cùm non liena coniunx, ſed mulier videri prohibetur, apertè Veritas oſtendit, quia etiam ſolo viſu cùm urpiter vel ineptè concupiſcitur, adulterium erpetratur. Quod tamen plerumque ex loco el ordine concupiſcentis diſcernitur, quia ſic unc in ſacro ordine ſtudioſa concupiſcentia, cut illum adulterij inquinat culpa. Sed hæc eatus Iob dicens, patenter innoteſcit, quod à eatu culpæ adulterij liber fuit, qui hoc ſi vnuam fecerit, eandem culpam verti ſibi expetit

Digitized by Google

in pœnam, dicens.

10. *Scortum ſit alteri vxor mea, & ſuper illam incuruentur multi.* Et quia hoc plerumque quod faciendo non perpendimus, quàm graue ſit patiendo penſauimus, eiuſdem tanti facinoris quod pati reus debet denuntiat, exprimendo manifeſtat dicens.

11. *Hoc enim nefas eſt, & iniquitas maxima. Ignis eſt vſ-*
12. *que ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina.* Hoc inter peccatum diſtat & crimen, quod omne crimen peccatum eſt, non tamen omne peccatum crimen. Et in hac vita multi ſine crimine, nullus verò eſſe ſine peccatis valet. Vnde & prædicator ſanctus cum virum dignum gratia ſacerdotali deſcriberet, nequaquam dixit, ſi
Tit. 1. 6. quis ſine peccato, ſed *ſi quis ſine crimine eſt.* Quis verò eſſe ſine peccato valeat, cùm Ioannes di-
1. Ioan. 1. 8. cat. *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt?* In qua videlicet peccatorũ, & criminum *diſtrictione (*diſtinctione.) penſandum eſt, quia nonnulla peccata animum polluunt, nam crimina extingunt. Vnde beatus Iob crimen luxuriæ definiens ait. *Ignis eſt vſque ad perditionem deuorans.* Quia nimirum reatus facinorum non vſque ad inquinationem maculat, ſed *vſque ad perditionem* vorat, & quia quælibet alia fuerint bona opera, ſi luxuriæ ſcelus non abluitur, immenſitate huius criminis obruuntur, ſecutus adiunxit, *& omnia eradicans genimina.* Genimina quippè ſunt animæ operationes bonæ, cui tamen ſi peruerſo ordine caro dominatur, igne luxuriæ omnia benè prolata concremantur. Sequitur.

Digitized by Google

Si contempſi iudicium ſubire cum ſeruo meo & ancilla mea, cum diſceptarent aduerſum me. Qui enim iudicari cum ſeruis ancillisque non renuit, liquido indicat quod contra nullum vnquam proximum apud ſe tumidus fuit. Inter hæc autem libet inquiri vitam ſuam in omnibus quanta vir ſanctus diſcretione cuſtodit. Non enim longè ſuperiùs dixit. *Videbant me iuuenes, & abſcondebantur, & ſenes adſurgentes ſtabant.* Quis dignè conſiderare valeat huius viri etiam ſublimia virtutum moderamina, iu quo tanta eſt auctoritas regiminis, vt ad ſilentium reſtringantur duces: tanta humilitas cordis, vt ex æquo ad iudicium venire permittantur ancillæ? Sequitur. 13. Iob. 29. 8.

Quid enim facerem, cum ſurrexerit ad iudicandum Deus, & cum quæſierit quid reſpondebo illi? Qui venturum iudicem cogitat, indeſinenter cotidie rationum ſuarum in melius cauſas parat; qui æternum Dominum tremore cordis intuetur, iura temporalis dominij ſuper ſubiectos moderari compellitur. Et quia eo quiſque extollitur, quo ſe eſſe ſuper alios videt, illum oportet qui ſuper eſt, ſemper aſpiciat, vt ex eius metu qui ſupra omnia eſt creſcentem intrinſecus animi tumorem premat. Sequitur. 14.

Numquid non in vtero fecit me, & illum operatus eſt, & formauit in vulua vnus? Potentibus viris magna eſt virtus humilitatis, conſiderata æqualitas conditionis. Omnes namque homines natura equales ſumus. Sed acceſſit diſpenſatorio ordine, vt quibuſdam prælati videamur. Si igitur hoc à mente deprimimus quod temporaliter acceſſit, inuenimus citiùs quod naturalitrr ſu- 15.

mus. Ac ſi apertè dicat. Cur non æquè debeamus in cuiuſque negotij iudicio diſcuti, qui per conditoris potentiam ſumus æqualiter facti? Sequitur.

16. *Si negaui quod volebant, pauperibus; & oculos viduæ expectare feci.* Per hæc dicta ſanctus oſtenditur non ſolùm ad * opiam pauperibus, ſed etiam ad habendi deſiderium deſeruiſſe. Sed quid ſi ipſa vellent pauperes quæ fortaſſe accipere non expediret, an, quia in Scriptura ſacra dici pauperes humiles ſolent, ea ſola æſtimanda ſunt, quæ accipere pauperes volunt, quæ humiles petunt? Et proculdubio oportet vt incunctanter detur, quicquid cum vera humilitate requiritur, id eſt quod non ex deſiderio, ſed ex neceſſitate poſtulatur. Nam valde iam ſuperbire eſt, extra metas inopiæ aliquid deſiderare. Vnde & per ſuperbiam petentibus dicitur. *Petitis & non accipitis, eo quod malè petatis.* Quia ergo illi ſunt veraciter pauperes, qui inflati ſuperbiæ ſpiritu non ſunt, quos apertè Veritas exprimit, cùm dicit. *Beati pauperes ſpiritu*, rectè nunc per ſanctum virum dicitur. *Si negaui quod volebant pauperibus*, quoniam qui ea volunt quæ profectò liquet quod eis non expediunt, eo ipſo quod ſuperbiæ ſpiritu tument, iam pauperes non ſunt. Petentem ſibi viduam expectare noluit, vt non ſolùm ex munere, ſed etiam ex celeritate muneris, bonorum operum merita augeret. Vnde ſcriptum eſt. *Ne dicas amico tuo, vade & reuertere, & cras dabo tibi, cùm ſtatim poßis dare.* Sequitur.

* inopiam.

Iacob. 4. 3.

Matth. 5. 3.

Prou. 3. 28.

17. *Si comedi buccellam meam, & non comedit pupillus ex ea.* Rex ſcilicet pietati ſe præiudicium facere

æſtimans,

ſtimans, ſi ſolus comederet, quod Dominus mnium communiter creaſſet. Quæ profectò ommunio conuerſationis eſſe cùm talibus in-:a domeſticos pariter debet, ex quibus æternæ roficiant merita retributionis. Sequitur.

Quia ab infantia mea creuit mecum miſeratio, & de 18.
tero matris meæ egreſſa eſt mecũ. Miſeratio etenim tſi eius fuit arbitrij vt cũ ipſo proficeret, liquet ımen quia eius arbitrij nõ fuit, vt cum ipſo de tero exiret. Conſtat ergo quia ſuę virtuti nihil ribuit, qui profectò teſtatur quia ex conditio-is munere accepit. Sed penſandum nobis eſt uod aſſerit, *creuit mecum.* Nonnulli enim uòd ætate mores cœperunt ab innocentia ecreſcunt. Electis verò cùm foris ætas cor-oris, intus ſi deliteat, creſcit ætas virtutis. Sequitur.

Si deſpexi prætereuntem, eo quod non habuerit in- 19.
umentum, & abſque operimento pauperem. Si non 20.
enedixerunt mihi latera eius, & de velleribus ouium earum calefactus ſum? Quod pauperem non eſpexit, virtutem humilitatis exhibuit, quod utem operuit, pietatis. Duæ quippè iſtæ irtutes ita ſibimet eſſe connexæ debent, vt icaria ſemper ope fulciantur, quatenus nec umilitas cùm veneratur proximum largi-atis gratiam deſerat, nec pietas cùm largi-ır intumeſcat. Ac ſi apertè beatus Iob dicat. n amore proximi vno eodemque ordine & ſu-erbiæ vitium & pietatis premens, preteteũtem uempiam & humiliter aſpiciens nõ deſpexi, & iſericorditer ęqualẽ feci. Quiſquis enim ſuper ı cui aliquid tribuit, faſtu ſe elationis extollit,

Digitized by Google

maiorem culpam intrinſecus ſuperbiendo peragit, quàm intrinſecus largiendo merceſſit. Sequitur.

21. *Si leuaui ſuper pupillum manum meam, cùm viderem me in porta ſuperiorem?* Mos apud veteres fuit, vt ad portam ſeniores ſederent, qui certantium iurgia iudiciaria examinatione diſtinguerent, quatenus vrbem, in qua concorditer oportebat viuere, diſcordes minimè intrarent. Vnde & per

Amos 5. 15. Prophetam Dominus dicit. *Conſtituite in porta iudicium.* Hoc itaque loco quid portæ nomine exprimitur, niſi quod agebatur in porta? Sicut enim pugnare caſtra dicimus, pro eo quod pugnatur ex caſtris, ita iudicium quod in porta agi conſueuerat, porta nominatur. In porta ergo ſe ſuperiorem videt, qui ſe melioris partis eſſe in iudicio æquitatis merito concupiſcit. Ac ſi ergo beatus Iob patenter dicat. Neque tunc vtilitatis meæ negotia virtute contra pupillum exequi volui, quando me in iudicio etiam ex iuſtitia potiorem vidi. Sed quia plerumque humana mens renuit bona credere, quæ neſcit operari, maledicti ſibi ſententiam protinus ſubijcit, ſi qua horum quæ dixerat opere non impleuit, dicens.

22. *Humerus meus à iunctura ſua cadat, & brachium meum cum ſuis oſſibus conteratur.* Quia operatio corporea per humerum ac brachium agitur, bona quæ ore protulit, ſi opere non impleuit, cadere ſibi humerum & conteri brachium exoptat. Ac ſi apertè dicat. Si ea quæ dixi, operari renui; ipſum quod mihi ad operandum datum

eſt, corporis membrum perdam, vt videlicet cadat à corpore quod exercere nolui ad vtilitatem. Si verò hæc maledicti ſententia ad ſpiritalem eſt intelligentiam referenda, liquet profectò quod brachium corpori per humerum iungitur, & ſicut per brachium bona operatio, ita per humerum ſocialis vitæ coniunctio deſignatur. Vnde Propheta quoque intuens ſanctos vniuerſalis Eccleſiæ populos Deo concorditer ſeruituros, ait; *Et ſeruient in humero vno.* *Soph. 3. 9.* In eo ergo quod dicit. *Si leuaui ſuper pupillum manum meam, cùm viderem me in porta ſuperiorem*, miram virtutem patientiæ ſeruaſſe ſe aſſerit, qui grauari ſe perſonis minimis, nec contra hoc quod ſibi iuſtè competere poterat, declinauit. Quod tamen ſi minimè fecerit, adiungit. *Humerus meus à iunctura ſua cadat.* Quia nimirum qui patientiam ſeruare contempſit, ſocialem vitam citius per impatientiam deſerit. A iunctura etenim humerus cadit, cùm aduerſitatis aliquid ferre animus non valens, fraternam concordiam relinquit: & quaſi membrum ſeparatur à corpore, cùm is qui operari bona poterat, à bonorum omnium abſciditur vniuerſitate. Neque enim vnquam ſeruari concordia, niſi per ſolam patientiam valet. Rectè autem humero cadente ſubiungitur. *Et brachium meum cum ſuis oſsibus conteratur.* Quia nimirum cuncta noſtra operatio cum quibuſlibet videatur eſſe virtutibus, ſoluitur, niſi per charitatis vinculum patientia conſeruetur. Sua enim bona perdit opera qui aliena

Digitized by Google

mala renuit perpeti. Sed ſancti viri humerus à iunctura ſua non cadit, quia videlicet eius dilectio à ſocialis vitæ concordia per impatientiam non recedit, eiuſque brachium minimè frangitur, quia eius omnis operatio in coniunctione humeri, id eſt, in charitatis connexione cuſtoditur. Sequitur.

23. *Semper enim quaſi tumentes ſuper me fluctus timui Deum.* A pauore tantæ ſimilitudinis penſemus, ſi poſſimus, quantus in ſancto viro timor fuerit. Fluctus enim cùm tument, deſuper imminent, cumque eam quam deferunt mortem minantur, nulla tunc nauigantibus cura rerum temporalium, nulla carnis delectatio ad mentem reducitur. Ea ipſa quoque ex naui projiciunt, pro quibus longa nauigia ſumpſerunt, cunctæ res in deſpectum mentis veniunt, amore viuendi. *Quaſi* ergo *tumentes ſuper ſe fluctus Deum timuit*, qui dum veram vitam deſiderat, omnia deſpicit quæ hîc poſſidens portat. Eſt verò aliud, quod de maris concuſſione debeat ſolerter intueri. Tempeſtas quippè cùm oritur, prius leues vndæ, & poſtmodum volumina maiora concitantur. Ad extremum, fluctus ſe in alta erigunt, & nauigantes quoſque ipſa ſua altitudine ſubuertunt. Sic ſic nimirum extrema illa properat quæ vniuerſum mundum ſubruat tempeſtas animarum. Nunc enim bellis & cladibus, quaſi quibuſdam vndis ſua nobis exordia oſtendit,

& quanto ad finem quotidie propinquiores efficimur, tanto grauiora irruere tribulationum volumina videmus. Ad extremum verò commotis elementis omnibus ſupernus iudex veniens, finem omnium apportat, quia videlicet tunc tempeſtas fluctus in lucem leuat. Vnde & dicitur. *Adhuc modicum, & ego mouebo non ſolùm terram, ſed etiam cœlum.* Quam ſcilicet tempeſtatem quia ſancti viri vigilantes aſpiciunt, quaſi tumentes ſuper ſe cotidie fluctus expaueſcunt, atque ex his tribulationibus quæ mundum feriunt, præuident quæ ſequantur. Sequitur. *Heb. 12. 26.*

24. *Et pondus eius ferre non potui.* Quia cùm ſuperbæ maieſtatis vim ad iudicium venientis terroremque tanti examinis conſiderando animus conatur exquirere, mox ad ſemetipſum refugiens, ſeſe expaueſcit inueniſſe. Sed inter hæc penſandum eſt, quia beatus Iob iſta de ſe loquitur, laudatus & flagellatus. Si igitur ad meritorum profectum ita percuſſus eſt qui ſic timuit, quomodo feriendus eſt, qui contemnit? Quomodo depreſſura ſunt Dei iudicia eos qui ſe eleuant, ſi & illos ad tempus deprimunt qui hæc ſemper in humilitate formidant? Quomodo pondus Dei poterit ferre, qui deſpicit, ſi hoc & ille in verbere pertulit, qui per timorem præuidit? Vnde ſummopere formidandum nobis eſt illud tantæ diſtrictionis examen.

Digitized by Google

Conſtat autem quia in hac vita cùm percutit, ſi percuſſionem correctio ſequitur, diſciplina patris eſt, non ira iudicis; amor corrigentis eſt, non diſtrictio punientis. Ex ipſo ergo præſenti verbere iudicia æterna penſanda ſunt. Hinc enim perpendere ſummopere debemus, quomodo feratur illa quæ reprobat, ſi ferri modo vix valet eius ira quæ purgat.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XXII.

I putaui aurum robur meum , & obrizum dixi fiduciam meam. Obrizum dicimus, obrude aurum. Sanctus ergo vir nec aurum robur ſibi eſſe, id eſt rudem auri molem fiduciam credidit; quia ſpem atque delectationem ſuam in ſolius gratia conditoris figens, neque de quantitate auri, neque de ſpecie peccauit. De creatore quippè deſperaſſe fuerat, ſi ſpem in creatura poſuiſſet. Allegorice. Quid hoc in loco aurum accipimus, niſi præclari intellectus ingenium? Quid obrizū, niſi mentem? quæ ſũ igne amoris excoquitur, ſemper in ſe ſeruat claritatem pulchritudinis, quotidiana innouatione feruoris. Neſcit enim mens per torporem veteraſcere, quæ ſtudet per deſiderium ſemper inchoare. Hinc nãque per Paulum dicitur. Re- 24.

Digitized by Google

nouamini ſpiritu mentis veſtræ. Sicut enim in ornamentum aurum ſupponitur, vt gemmarum deſuper ordo diſponatur, ita clara Sanctorum ingenia diuinis muneribus humiliter ſubſternuntur, & diſtincta ſuper ſe gratiarum dona percipiunt, & niſi quid ſimile aurum cum ſapientia haberet, quidam ſapiens minimè dixiſſet. *Sapientia abſconſa & theſaurus inuiſus, quæ vtilitas in vtriſque?* Ac ſi apertè fateatur dicens. Nec quæ veraciter intellexi, meo ingenio tribui, nec menti propriæ ſi qua egiſſe me bona cōtigit, nec principalem deputaui. Qui adhuc ſubtiliùs humilitatem nobis ſui cordis inſinuat, adiūgit dicens. Sequitur.

Eccli. 20. 32.

25. *Si lætatus ſum ſuper multis diuitijs meis, & quia plurima reperit manus mea.* Sancti quippè viri in huius peregrinationis ærumna, omnia quę appetunt, adhuc creatoris ſui ſpeciem contemplari minimè ſinūtur, omnem pręſentis vitę copiam, inopiam deputant; quia videlicet nihil extra Deum ſufficit menti quæ veraciter Deū quęrit, & plerumque eis ipſa ſua abundantia fit vehementer oneroſa, quia hoc ipſum grauiter tolerant quod feſtinantes ad patriam, in itinere multa portant. Quid multas diuitias appellatas per ſignificationem credimus, niſi abundantia humana conſiliorum? Quas quærentis manus inuenit, cùm hæc cogitatio tractantis gignit. Has etenim Salomon Sapientiæ diuitias contemplatus ait. *Corona Sapientium diuitiæ eorum.* Qui quia diuitias non metalla terrena, ſed prudentiam nominat, ilicò per cōtrarietatem ſub-

Pro. 14. 24.

it. *Fatuitas ſtultorũ imprudentia.* Hinc Paulus ait.
'abemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus. Multas *Idem. ibid.*
aque apud nos diuitias reperimus, cùm dona *2. Cor. 4. 7.*
ɔundantis intelligentiæ eloquia inueſtigando
ercipimus, atque in his plura nec tamen ſibi-
ıet diuerſa ſentimus. Hæc eſt autem ſecura læ-
tia in diuinis paginis vel fortia vel multa co-
noſcere, ſed cognita cuſtodire. Ac ſi ergo aper-
è diceretur. Nequaquam in eo me locupletem
x iuſtitia credidi, quo rectè quæ agere debui e-
am multa cognoui, nec intelligentia cor ex-
ılit, quia illud conſideratio debitæ operatio-
is preſſit. Sequitur.

Si vidi Solem cùm fulgeret, & Lunam inceden- 26.
m clarè, & lætatum eſt in abſcondito cor meum, & 27.
'culatus ſum manum meam ore meo, quæ eſt iniquitas 28.
axima & negatio contra Deum altiſſimum? Incer-
ım non eſt quod vtraque hæc luminaria hu-
ıanis miniſterijs deputata cœli militiæ vocan-
ır, in quorum cultum multos nouimus, ſcri-
tura teſte, cecidiſſe, ſicut ſcriptum eſt. *Adora-* *Deut. 17. 3.*
runt vniuerſam militiam cœli. Et quia Sol & Luna
liter videntur ad vſum, aliter ad veneratio-
em, eo more quo à cultoribus ſuis venera-
ſolent, Solem & Lunam beatus Iob nequa-
uam vidiſſe ſe perhibet, nec lætatum fuiſſe
ɔr ſuum, nec oſculatum ore ſuo. In qua
idelicet oſculatione, quid aliud quàm gra-
arum venerationem exprimit? Quod ſi fe-
ſſet vnquam, iniquitatem maximam, &
ei negationem vocaret. Sed poſtquam
ıntà de ſe locis ſuperioribus virtutũ culmina

Digitized by Google

narrauit, quid nunc mirum memorat, ſi Solem ac Lunam non ſe adoraſſe manifeſtat? Vnde penſandum eſt, quod poſtquam in auro non habuiſſe fiduciam, nec in multis diuitiis lætatum ſe fuiſſe teſtatur, adhuc ad ſublimiora ducitur, vt tanto nos magis erudiat, quanto de ſe aliqua ſubtiliùs narrat. Ait enim. *Si vidi Solem cùm fulgeret, & Lunam incedentem clarè, & lætatum eſt in abſcondito cor meum.* Quid hoc loco videre dicitur, niſi deſideranter intueri? Vnde &

Pſal. 65. 18. Pſalmiſta ait. *Iniquitatem ſi conſpexi in corde meo, non exaudiet Dominus.* Quæ nimirum iniquitas in ore exprimi non poſſet, ſi non conſpiceretur in corde. Sed aliud eſt videre per iudicium, aliud per appetitum. Beatus ergo Iob fulgētem Solem, & clarè incedentem Lunam nequaquam ſe vidiſſe perhibet, vt ſe demonſtret præſentis lucis ſpeciem non appetiſſe, ac ſi patenter deſpectum terrenæ ſuæ abundantiæ inſinuet. Quid dicam, quia nequaquam in auro lętatus ſum,

Ierem. 17. 16 qui in ipſa quoq; luce corporea delectatus non ſum? Hinc Propheta ait. *Et diem hominis non concupiui, tu ſcis.* ALLEGORICE. Sol quippè in fulgore eſt, bonum opus in manifeſtatione. Scri-

Matth. 5. 16 ptum namque eſt. *Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt.* Et rurſum. *Sint lumbi ve-*

Luc. 12. 35. *ſtri præcincti & lucernæ ardentes.* Quod enim hoc in loco fulgenti Sole, id in Euangelio lucernis ardentibus deſignatur. Bonum quippè opus cùm in medio perfidorum lucet, lucerna ardet in nocte: cùm verò in Eccleſia reſplendet, Sol

Digitized by Google

get in die. Bonum opus ſi adhuc tale eſt quod
.i mali mirantur, lucerna videlicet in nocte
;ſi autem ita proficit, vt mirari à bonis ac per-
:tioribus poſſit, nimirum ſol eſt in die. Quia
tur multa beatus Iob hoſpitalitatis ac miſeri-
rdiæ de ſe bona narrauerat, quę profectò tan-
adhuc minima quanto & corporaliter noue-
t, ad virtutum ſpiritalium culmen mẽtis ocu-
n reuocans, perfectionis ſuæ meminit, &
:em exemplorum, quam de ſe aliis tribuit,
lem vocauit. Ac ſi apertè diceret. Opus meum
.am cùm aliis exemplorum lucem tribuerem,
ſumptionis gramen non adtendi, quia dum
eo extolli timui, ab intuẽdo eo oculos auer-
Poſt præmiſſum Solem, aptè quoque ince-
ntem clarè Lunam ſubdidit, quia videlicet
oſt opus bonum, fama laudabilis ſequitur, per
ıam celebre nomen in hac præſentis vitæ no-
e poſſidetur. Si enim verum eſt, quod quidam
ıtant illuſtrationem Lunæ per occultum cir-
ılum à radio Solis accipere, vt poſſit lucem
octurnis curſibus exhibere, ab huius ſignifi-
.tionis ordine hæc quoque ſuſpicio non ab-
orret. Fama quippè à bono operę vires acci-
t, & fauoris gratiam quaſi claritatem luminis
pergit. Eſt aliud in luna quod ſimilitudini bo-
e aſpergẽtis famæ conueniat. Lux namque e-
:s etiam in tenebrarum tempore iter ambulã-
bus oſtendit, quia & dum de aliena vita lux
udis emicat, alios ad exercitium boni operis
luſtrat, cumque illius opinio clara cognoſci-
ır, huic quaſi pergẽti in itinere exempli lumen

præbetur. *Lunam* igitur *clare incedentem* reſpiciunt qui inter huius vitæ tenebras, dum in opinionis ſuæ claritate animum defigunt, humilitatis gratiam quaſi ex nocturno lumine amittunt: & intuentes Lunam ſe non vident, quia ſemetipſos neſcire incipiunt, dum mentis oculos in tranſitorium fauorem figunt. Qui verò auditis ſuis præconiis extolluntur, ſed tamen vſque ad elationis verba non exeunt, & gaudere ſe in talibus non oſtendunt, profectò eorum *cor in abſcondito* lætatur. Per manum quippè operatio, per os autem locutio deſignatur, ſicut per Salomonem dicitur.
Pro. 26. 15. *Abſcondit piger manum ſuam ſub aſcella ſua, & laborat ſi ad os ſuum porrigit eam.* Manum ergo ſuam oſculatur ore ſuo qui laudat quod facit, & teſtimonio propriæ locutionis, ſibi virtutem tribuit operis. Qua in re quis deſpicitur, niſi is qui ipſa operandi munera largitur? Vnde benè per egregium prædicatorem dicitur.
1. Cor. 4. 7. *Quid autem habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?* Vnde & protinus ſubdit. *Quæ eſt iniquitas maxima, & negatio contra Deum altiſſimum.* Liquet enim quia illum negat, cuius deſpecta gratia ſibi vires boni operis arrogat. Quòd rectè quoque & *iniquitas maxima* vocatur, quia omne peccatum quod ex infirmitate eſt, ſpem nequaquam perdit, quia à ſuperno iudice veniam requirit. Præſumptio autem virtutis propriæ tanto grauius in deſperatione eſt, quanto longius ab humilitate. Sequitur.

29. *Si gauiſus ſum ad ruinam eius qui me oderat, & exul-*

quod inueniſſet eum malum. Omnipotentis Dei
; eſſe diſcipulos ſola cuſtodia charitatis pro-
:. Hinc eſt enim quod per ſemetipſū Veritas
it. *In hoc cognoſcent omnes quia mei diſcipuli eſtis,* Ioan. 13. 35.
lectionem habueritis ad inuicem. Quæ nimirum
:ctio ſi cor noſtrum veraciter replet, duobus
ıdis oſtēdi ſolet, ſcilicet ſi & amicos in Deo,
nimicos diligimus propter Deum. Sed ſciē-
m nobis quia inimico veraciter cuſtoditur,
m nec de profectu addicimur, ne de ruina il-
s lætamur. Si enim de proſperitate addicitur,
de calamitate ſe odientis lætatur, conſtat
ia non amat, quem non vult eſſe meliorem,
m que etiam ſtantem voto perſequitur, quem
:idiſſe gratulatur. Et vt beatus Iob oſtende-
: ſe à culpa etiam maledictionis alienum, ſe-
tus adiunxit.
Non enim dedi ad peccandum guttur meum, vt ex- 30.
larem maledicens animam eius, Peccaret quip-
ſi hoc optaret à Deo fieri, quod ipſe facere
l omnino non poſſet, vel ſi poſſet, minimè
:eret. Nam qui maledictionibus inimicum
ıpetunt, quid aliud in illo facere Deum vo-
ıt, niſi quod ipſi facere aut nequeunt, aut e-
beſcunt? Sequitur.
Si non dixerunt viri tabernaculi mei, quis det de car- 31.
ıus eius vt ſaturemur? Quæ nimirum ſententia
ıteſt quoque per myſterium ex voce redem-
oris intelligi. Viri quippè eius tabernacu-
, de carnibus illius ſaturari cupierunt, vel
dæi ſcilicet perſequentes, vel Gentiles
edentes. Quia & illi moliti ſunt corpus il-
ıs conſumendo extinguere, & iſti eſurientem

mentem ſuam deſiderant per cotidianum immolationis ſacrificium de eius carnibus ſatiare. Sed nunc ſolius hiſtoriæ virtutem ſequentes, penſemus, quanta fortitudine ſancti animus extra intráque ſollicitus ad omnia patitur, qui ſi iniuſtè agentibus, aut vmquam per ſilentium cederet, aut per rectitudinem non traheret, profectò aduerſarios non habuiſſet. Sed in eo, quòd vias vitæ tenuit, exoptatores ſuæ mortis inuenit foris, patienter aduerſarios pertulit, intus latentes.

32. *Foris non manſit peregrinus, oſtium meum viatori*
1.Cor. 13. 4. *patuit*. Quia teſte Paulo, *Charitas patiens & benigna* deſcribitur, per patientiam aliena mala æquanimiter tolerat, per benignitatem quoque bona miſericorditer impendit ſua. Vnde beatus Iob, & patienter domeſticos maledicentes pertulit, & viatores atque peregrinos apud ſe benignè ſuſcepit, illis morum exempla tribuens, iſtis per exteriorem opem cõcurrens. Sequitur.

33. *Si abſcondi quaſi homo peccatum meum, & celaui in ſinu meo iniquitatem meam.* Hæc ſunt namque veræ humilitatis teſtimonia, & iniquitatem ſuam quemque cognoſcere, & cognitam voce confeſſionis aperire. At cõtra vſitatum humani generis vitium eſt, & labendo peccatum committere, & commiſſum negando abſcondere, & cognitum defendendo multiplicare. Ex illo quippè lapſu primi hominis hæc augmenta nequitiæ ducimus, ex quo ipſam radicem traximus culpę. Quia igitur hęc occultationis culpa in humano vehementer excreuit, benè beatus Iob dũ diceret, *ſi abſcondi peccatum meum*, interpoſuit, *quaſi*

mo. Hominis quippè proprium cõſpicit, quod
x parentis veteris imitatione deſcendit, vbi ap-
è ſubditur. *Et celaui in ſinu meo iniquitatem meam.*
criptura etenim ſacra plerumque ſinum pone-
e pro mente conſueuit, ſicut voce Eccleſiæ de
erſecutoribus noſtris, qui nobis natura quidem
oniuncti ſunt, ſed vita diſiuncti, per Pſalmi-
:am dicitur. *Redde vicinis noſtris ſeptuplum in ſinu*
orum. Quia igitur ſinus ſecretum mentis acci- *Pſal.78.12.*
itur, in ſinu iniquitatem celare eſt, hanc in
onſcientiæ latibulis occultare, nec per confeſ-
ionem detegere, ſed per defenſionem velare.
Quo contra Iacobus dicit. *Confitemini alterutrum*
eccata veſtra, & orate pro inuicem vt ſaluemini. Sa- *Iac.5.16.*
omon quoque ait. *Qui abſcondit ſcelera ſua non di-* *Prou.28.13.*
igetur, qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, mi-
ericordiam conſequetur. Sed inter hæc ſciendum
ſt, quod plerumque homines & culpas confi-
entur & humiles non ſunt. Beatus itaque Iob
quantæ humilitatis fuerit oſtendit, qui ſe & in-
er aduerſarios nouerat viuere, & tamen non ve-
ebatur culpas voce confeſſionis aperire. Sed
notandum quod ſuperius virtutes ſuas loquitur,
nferius peccatum fatetur. Hinc enim liquidò
lemonſtrat, quàm vera de bonis ſuis dixerat,
qui noluit tacere de malis. Sequitur.

Si expaui ad multitudinem nimiam, & deſpectio 34.
ropinquorum terruit me, & non magis tacui, & non
greſſus ſum oſtium. Ac ſi apertè dicat. Turbatis
:ontra me extrinſecus aliis; ipſe in me imper-
urbabilis manſi. Quid nãque hoc loco oſtium,
niſi os debemus accipere? per os quippè egredi-

Digitized by Google

mur, dum verbis quibus poſſumus ſecreta noſtri cordis aperimus, & quales intus manemus in conſcientia, tales foras egredi per linguam. Sunt verò nonnulli qui omnino deſpici metuunt, ac ne viles fortaſſe iudicentur, ſapientes videri appetunt; hi coguntur oſtium egredi, quia pulſati contumelijs quàm magni quaſi apud ſe lateant, loquentes denuntiant, dumque per impatientiam victi quædam de ſe, quæ neſciebantur aperiunt, tanquam per oris oſtium egrediuntur. Vnde B. Iob dicturus quod oris oſtium non fuiſſet egreſſus, præmiſit, *tacui*; quia videlicet impatientia turbatus, à domo conſcientiæ exiſſet, ſi tacere neſciſſet. Et notandum quod beatus Iob ait. *Si expaui ad multitudinem nimiam*, vt cuius conſtantiæ fuerit, agnoſcatur; quia videlicet nequaquam exterret exterius numerus hominũ, quem non deuaſtat interius turba vitiorum. In hac etenim vita qui nulla proſpera appetit, nulla proculdubio aduerſa pertimeſcit. Quæ ſcilicet verba, ſi ad intellectum myſticum trahimus, in eius citiùs operatione noſtri redemptoris facta inuenimus. Ipſe quippè à multitudine nimia non expauit, qui perſecutores ſuos *cum gladijs & fuſtibus* venientes
Luc. 22. 52. *Ioan. 58. 5.* vna tantum reſponſione percutit dicens, *ego ſum*. Ipſum deſpectio propinquorum non terruit, qui nos ab æternis ſupplicijs liberans, palmas in facie æquanimiter accepit. Ipſe tacuit, & oſtium egreſſus non eſt, quia ſub ipſa iam paſſionis hora, cùm humanitatis infirma pateretur, diuinitatis potentiam exercere noluit.

Mediatori

Mediatori quippè Dei & hominum, quaſi egredi oſtium fuiſſet, ſi cum teneretur vt homo maieſtatis ſuæ potentiam voluiſſet oſtendere, & per diuinitatis magnitudinem, ſuſceptæ carnis infirma trranſire. Vt enim apertus homo mori poſſet, Deus manſit occultus, *quia ſi cognouiſſent, nũquã Dominũ gloriæ crucifixiſſent.* Non eſt ergo egreſſus oſtium, qui & requiſitus à Pilato tacuit, atque inter perſecutorum manus, & corpus paſſioni obtulit quod pro electis aſſumpſerat, & reſiſtentibus demonſtrauit quod erat. Vnde etiã per Pſalmiſtam dicitur. *Poſuerunt me in abbominationem ſibi, traditus ſum & non egrediebar.* Sequitur. 1. Cor. 2. 8. Math. 26. 93 Pſ. 87. 9. 10.

35. *Quis mihi tribuat adiutorem, vt deſiderium meum omnipotens audiat?* Sanctus vir poſtquam tot virtutum ſuarum ſublimia geſta narrauit, ſciens quod ſuis meritis ad ſumma peruenire nequeat, adiutorem quęrit, & quem nimirum, niſi vnigenitum Dei filium contemplatur? Qui humanam naturam in hac mortalitate laborantem, dum ſuſcepit, adiuuit. Ipſe quippè adiuuit hominem factus homo, vt puro homini via redeũdi fieret per hominem Deum. Sciebat quippè quod ad requiem liberationis æternæ, preces niſi per aduocatum ſuum audiri non poſſent, de quo per Ioannem Apoſtolum dicitur. *Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem Ieſum Chriſtum iuſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris.* Adiutor ergo quęritur, vt deſiderium exaudiatur, quia niſi pro nobis interpellatio mediatoris intercederet, ab aure Dei proculdubio noſtrarum precum voces ſilerent. Notandum 1. Ioan. 2. 1.

Digitized by Google

quoque eſt, quod nequaquam dicitur preces, *ſed deſiderium meum omnipotens audiat.* Vera quippè poſtulatio non in oris eſt vocibus, ſed in cogitationibus cordis. Valentiores namque voces apud ſacritiſſimas aures Dei non faciunt verba noſtra, ſed deſideria. Hinc in Euangelio Dominus dicit. *Intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio tuo, ora patrem tuum in abſconſo, & pater tuus qui videt in abſcondito reddet tibi.* Sequitur. *Et librum ſcribat, ipſe qui iudicat.* Quia enim timenti adhuc populo lex eſt tranſmiſſa per ſeruum, diligentibus verò filiis Euangelij gratia eſt collata per Dominum, qui ad redemptionem noſtram veniens, nouum nobis teſtamentum condidit, ſed de eiuſdem nos teſtamenti mandato diſcutiens, quandoque etiam iudex venit: neceſſarium non eſt vt per expoſitionem clareſcat, quid eſt. *Librum ſcribat ipſe qui iudicat.* Ipſa enim per ſe Veritas dicat. *Pater non iudicat quemquam, ſed omne iudicium dedit filio.* Erit ergo tunc author iudicij qui nunc eſt conditor libri, vt tunc diſtrictus exigat, quod modo manſuetus iubet. Quem ſcilicet librum noui teſtamenti, quia ipſe per ſe humani generis redemptor in extremo conderet, benè Ezechiel Propheta denuntiat dicens. *Ecce ſex viri veniebant de via portæ ſuperioris, quæ reſpicit ad Aquilonem, & vniuſcuiuſque vas interitus in manu eius. Vir quoque vnus in medio eorum veſtitus lineis, & atramētariū ſcriptoris in manu eius.* Sequitur.

Math. 6. 6. — Ioan. 5. 22. — Ezech. 9. 2.

36. *Vt in humero meo portem illum, & circumdem illum quaſi coronā mihi.* Librum quippè in humero portare eſt, ſcripturam ſacram operando perficere. Et notādum quàm ordinatè deſcribitur, & prius

in humero portari, & poſtmodum ſicut *corona* circumdari. Quia videlicet ſacri eloquij mandata ſi modo benè portantur in opere, poſt nobis victoriæ coronam exhibent in retributione. Sequitur.

Per ſingulos gradus meos pronunciabo illum. De his quippè meritorum gradibus per Pſalmiſtam dicitur. *Ambulabunt de virtute in virtutem.* De his iterum ſanctam Eccleſiam contemplatus ait. *Deus in gradibus eius dignoſcetur, dum ſuſcipiet eam.* Neque enim, ſicut dictum eſt, repētè ad ſumma peruenitur, ſed ad virtutum celſitudinem per incrementa mens ducitur. Ille ad doctrinam Dei veraciter aſcendit, qui ad obtinendam hāc gradibus ſāctæ operationis eruperit, & quaſi per ſingulos gradus ſuos librum pronuntiat, qui percepiſſe ſe eius ſciētiam non per verba tantummodo, ſed etiam per opera demonſtrat. Vnde adhuc ſubditur. *Et quaſi principi offeram illum.* Omne enim quod offerimus in manibus tenemus. Venienti ergo ad iudicium principi librum offerre eſt, verba præceptorum illius in actione tenuiſſe. Sequitur.

37. Pſal. 83. 8. Pſal. 47. 4.

38. *Si aduerſum me terra mea clamat, & cum ipſa ſulci eius deflent?* Quid eſt clamare terram, deflere ſulcos, & fructus proprios emendo comedere, cui numquam neceſſe eſt ſua emere? Quis clamantem audiuit terram? quis ſulcos deflentes vidit? & cùm ſulci terræ ſemper ex terra ſint, quid eſt quod pronuntiatione diſtincta clamaſſe terra, & ſulci eius cum ea defleuiſſe denegantur? Sed quoniam hiſtoria deficit, myſticus requirendus eſt intellectus. Omnis enim qui vel priuato iure dome-

Digitized by Google

ſticam familiam regit, vel pro vtilitate communi fidelibus plebibus præeſt, in hoc quod iura regiminis in commiſſis ſibi fidelibus poſſidet, quid aliud quàm terram incolendam tenet? Ad hoc quippè diuina diſpenſatione cæteris vnuſquiſque præponitur, vt ſubiectorum animus quaſi ſubſtratæ terræ prædicationis illius ſemine fœcundetur. Sed terra contra poſſeſſorem clamat, ſi contra eum qui ſibi præeſt, aliquid iuſtum, vel priuata domus, vel ſancta Eccleſia murmurat. Sunt nonnulli qui nullo lectionis, nullo exhortationis vomere proſciſſi, quædam bona quamuis minima, tamen ex ſemetipſis proferunt, quaſi terra necdum exarata. Sunt verò nonnulli, qui ad audiendum ſemper atque retinendũ, ſanctis ſunt prædicationibus ac meditationibus intenti, à prioris mentis duritia, quaſi quodam linguæ vomere ſciſſi, ſemina exhortationis accipiunt, ac fruges boni operis per ſulcos volũtariæ afflictionis reddunt, cum ſemper de ſpiritalibus moneantur ac corporalibus. Conclamante ergo terra ſulcos plangere eſt, per hoc vnde altitudo fidelium iuſtè contra rectorem queritur, vberioris vitæ homines ad lamenta peruenire. Sulci itaque ex terra ſunt, & tamen à terra vocabulo diſtinguntur, quia qui in ſancta Eccleſia mentem ſuam labore ſacræ meditationis excolunt, cæteris fidelibus tanto meliores ſunt, quanto per accepta ſemina fecundas operum fruges reddunt. Omnis ergo qui præeſt, ſi peruerſa in ſubditis exercet, contra hunc *terra clamat*, *& ſulci deflent*, quia contra eius iniuſtitiam rudes quidem populi in mur-

Digitized by Google

murationis vocibus erumpunt,ſed perfecti quique pro prauo eius opere ſe in fletibus affligũt, quodque imperiti clamant & non dolent, hoc probatioris vitæ ſubiecti deflent & tacent. Sequitur.

Si fructus eius comedi abſque pecunia. Fructus enim 39.
terræ abſque pecunia comedere eſt,& Eccleſiæ quidem ſumptus accipere, ſed eidem Eccleſiæ prædicationis auctoris pretium non præbere, de qua videlicet prædicatione auctoris voce dicitur. *Oportuit te committere pecuniam meam nummu-* *Math.*25 27
lariis, & veniens ego recepiſſem vtique quod meum erat cum vſura. Terræ igitur fructus abſque pecunia comedit, qui Eccleſiaſtica commoda ad vſum corporis percipit, ſed exhortationis miniſterium populo non impendit. Sequitur. *Et animam agricolarum eius afflixit.* Agricolæ quippè huius terræ ſunt, hi qui minori loco ſunt poſiti, qui volunt zelo quanto poſſint opere ad eruditionem ſanctæ Eccleſiæ in prædicationis gratia cooperari. Quos videlicet huius terræ agricolas hoc eſt non affligere, eorum laboribus non inuidere, ne rector Eccleſiæ dum ſoli ſibi ius prædicationis vindicat, etiam aliis rectè prædicantibus inuidia remordente contradicat. Pia etenim paſtorum mens, quia non propriam gloriam quærit,ſed auctoris,ab hominibus vult adiuuari qnod ait. Fidelis namque prædicator optat ſi fieri valeat, vt veritatem quam ſolus loqui non ſufficit, ora cunctorum ſonent. Vnde cum Ioſue duobus in caſtris remanentibus atque prophetantibus vellet obſiſtere, rectè per Moyſem dicitur. *Quid æmularis pro me? quis tri-* *Num.*11.29

buat vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus Spiritum ſuum? Sequitur.

40. *Pro frumento oritur mihi tribulus.* Ac ſi apertè dicat. Si iniuſtum quid erga ſubditos geſſi, ſi exegi debita, & ipſe quod debui nõ impendi, ſi exercitationem boni operis aliis inuidi, pro bonis quæ in æternis reficiunt, retribuantur mihi in iudicio mala quæ pungunt. *Pro frumento mihi tribulus, & pro hordeo ſpina oriatur,* cùm in retributione vltima de qua remuneratio laboris quæritur, punctio doloris inuenitur. Et notandum quod ſicut à frumento hordeum diſtat, quamuis vtrũque reficiat; ſic à tribulo ſpina, quamuis ſit vtrũque quod pungat, quia tribulus mollior, & ad pungẽdum ſemper eſt durior ſpina. Ac ſi patenter dicat. Egiſſe quidem & magna me bona & minima ſcio, ſed ſi non ita eſt, pro bonis magnis minima, & pro bonis minimis mihi reſpondeãt mala maiora. Quãuis hoc intelligi & aliter poteſt. In frumento quippè ſpiritale opus, quod mẽtem reficit, in hordeo autem terrenarum rerum diſpenſatio figuratur, in qua ſæpè dum infirmis atque carnalibus ſeruire cogimur, quaſi iumentis alimenta præparamus, atque ipſe noſtrorum vſus operum habet aliquid de admixtione palearum. Et plerumque contingit, vt rector qui præeſt, dum iniuſta cõtra ſubditos exercet, dum in nullo bonos blandimento refouet, dum quod eſt grauius, benè operantes quoſque ex inuidia affligit, etiam ſi quædam bona aliquãdo faciat, ac ſi frumentum ferat, ſeſe quoque in huius diſpenſationis terrenis rebus nonnumquã non auaritiæ ſtudio, ſed pro vtilitate carnalium

miſceat, & ſic eiuſdem laboris fructum, velut meſſem hordei expectet. Sed ſubiecti quoq; pro eo quod in maximis grauãtur audire in eius bonis minimis nequeunt, quia nec hoc opus placet, quod alterius operis iniuſtitia polluit, quid terrenarum rerum diſpenſatio pro vtilitate ſubditorum ſuſcipi creditur, quando is qui præeſt anhelare per auaritiam videtur? Vnde fit vt ad ipſa etiam pauca bona quæ fieri inter multa mala conſiderant, non laudes, ſed metus reddant, atque infirmantes murmurent, dum perpendũt puri operis nõ eſſe quod vident. Ac ſi ergo apertè dicat. Si magna quæ debui ſollicitè non feci, punctiones murmuris à ſubiectis recipiam, etiã de bono quod feci ſi neglexi exhibere quod fouet, iuſtè in querelam proſiliens eorum lingua me pungat. Qua in re ſemper ſollicita conſideratione penſandum eſt, ne aut hi qui præſunt exempla mali operis ſubiectis præbeant, eorumque vitam ſuæ gladio prauitatis extinguant: aut hi qui alieno regimini ſubiacent, facilè iudicare audeant facta rectorum, atque per hoc quod de his, qui ſibi prelati ſunt, murmurant, non humano, ſed Dei qui cuncta diſponit, diuino ordini contradicant.

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER XXIII.

CAP. XXXII.

1. *OMISERVNT autem tres viri iſti reſpondere Iob, eo quod iuſtus ſibi videretur.* Hoc quod de eo dicitur, *eo quod iuſtus ſibi videretur*, ſacræ huius ſcriptor hiſtoriæ ad amicorum iudicium retulit, non autem beatum Iob de elatione tumoris reprobauit. Sequitur.

2. *Et iratus indignatuſque Heliu filius Barachiel Buzithes de cognatione Ram.* Benè hæc ipſa vel eius, vel parentis, vel loci, vel cognationis nomina notam exprimunt propriæ actionis. Heliu quippè interpretatum ſonat, Deus meus iſte, vel, Deus meus, per quem deſignatur recta fides arrogantium intra Eccleſiam poſitorum. Nam quamuis iuxta Dominica præcepta non viuunt, Deum tamen eſſe Dominum recognoſcunt, quia in veritate carnis etiam formam deitatis intelligunt, ſicut per Prophetam dici-

Digitized by Google

tur. *Scitote quoniam Dominus ipſe eſt Deus.* Bara- Pſal. 99. 3.
chiel verò interpretatum dicitur Benedictio Dei. Buzites autem, cōtemptibilis. Quod arroganter prædicantibus benè vtrumque concordat, quia in prædicationis facundia benedictionem quidem gratiæ diuinæ percipiunt, ſed in elatis ſuis moribus eſſe eam contemptibilem oſtendunt. Ram quippè interpretatur excelſus. Excelſus namque eſt fidelium populus, qui huius vitæ infima & abiecta contemnit, de quibus
dicitur. *Noſtra conuerſatio in cœlis eſt. Heliu* itaque Philip. 3. 20.
de cognatione *Ram* dicitur, quia vnuſquiſque prædicator arrogans intra vniuerſalem Eccleſiam poſitus, ſanctis populis fidei veritate ſociatur, quamuis ab eorum vita elationis prauitate diſiungitur. Sequitur.

Iratus autem aduerſus Iob eo quod iuſtum ſe diceret 3.
coram Domino. Porro aduerſum amicos eius indignatus eſt, eo quod non inueniſſent reſponſionem rationabilem, ſed tantummodo condemnaſſent Iob. Solerter intuendum eſt, quod beatum Iob ideo reprehendit, quod coram Deo iuſtum eſſe ſe dixerit. Amicos verò eius ideo redarguit, quod condemnantes eum, reſponſionem contra illum rationabilē non dederunt. Iſtis namque inditiis apertè colligitur, quod per eum ſpecies amatorum vanæ gloriæ deſignatur. Iob quippè de præſumpta iuſtitia, amicos verò eius de ſtulta reſponſione redarguit. Cuncti enim vanæ gloriæ ſectatores dū ſe in omnibus præferunt, alios quidem de fatuis ſenſibus, alios autem de indignis meritis reprehendūt, id eſt alios cenſent nihil ſcire, alios non benè viuere. Et quamuis iuſtè omnes extra

Eccleſiam poſitos praua ſentire redarguant, tamen etiam eos qui intus ſunt per vitæ deſpectum contemnunt. Sequitur.

4. *Igitur Heliu expectauit Iob loquentem, eo quod ſe-*
5. *niores eſſent qui loquebantur. Cùm autem vidiſſet quod*
reſpondere non poſſent iratus eſt vehementer. Quamuis ſancta Eccleſia ſit proculdubio aduerſariis ſuis antiquior, quia de illa ipſi, non autem exiit ipſa de illis, ſicut de eis per Ioannem dicitur.
1. Ioan. 2. 19. *Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis*, rectè tamen eiſdem aduerſariis Heliu iunior fuiſſe deſcribitur, quia nimirum poſt exorta hæreticorum bella eſſe in ſancta Eccleſia faſtu ſcientiæ inflati arrogantes cœperunt. Cum verò dicitur quia *Heliu expectauit Iob loquẽtem*, & reliqua, apertè beatum Iob non pro ſua, ſed pro amicorum reuerentia reſeruaſſe monſtratur: quia videlicet arrogantes intra poſiti, eandem ſanctam Eccleſiam quam defendunt, deſpiciunt, & plerumque contingit vt plus ingenia malè ſapientium quàm ſimplicem vitam innocentium venerentur. Sequitur.

6. *Reſpondenſque Heliu filius Barachiel Buzites dixit,*
7. *Iunior ſum tempore, vos autem antiquiores, idcirco dimiſſo capite veritus ſum indagare meam ſententiam. Sperabam enim quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret ſapiẽtiam.* Heliu quippè quãdiu pro ætatis ſuæ reſpectu tacuerit, ſapientior fuit, cùm verò in aliis annorum multitudinem ſemetipſum præferens, deſpicit, quàm pueriliter deſipiat, oſtendit. Nam contra eius ſententiam & ætas prolixior loquitur, & per annorum multitudinem ſapientia docetur, quia & ſi lon-

Digitized by Google

gæuitas ſenſum non probet, vſus tamen vehementer exercet. Sequitur.

Sed vt video ſpiritus eſt in hominibus, & inſpiratio 8.
omnipotentis dat intelligentiam. Hæc rectè diceret, ſi eandem intelligentiam ſibi præ cæteris non arrogaret. Quatuor quippè ſunt ſpecies quibus omnium tumor arrogantium demonſtratur, aut cùm bonum à ſemetipſis habere ſe æſtimant, quibus contra dicitur. *Quid habes quod non accepiſti?* & reliqua. Aut ſi ſibi datum deſuper credunt, pro ſuis ſe hoc accepiſſe meritis putant. Contra quos Paulus dicit. *Gratia eſtis ſaluati per fidem, (& hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt) non ex operibus vt ne quis glorietur.* Aut certè cùm iactant ſe habere quod non habent, ſicut Angelo Laodiciæ dicitur. *Quia dicis, quod diues ſum & locupletatus, & nullius egeo. Neſcis quia tu es miſer & miſerabilis, & pauper, cæcus & nudus*, aut deſpectis cæteris ſingulariter videri appetunt habere quod habent, ſicut Phariſæus ait. *Deus gratias ago tibi quia non ſum ſicut cæteri homines.* Heliu ergo quamuis dari à Domino ſapientiam confitetur, in hac tamen elationis ſpecie labitur, vt ſapientiorem ſe cæteris gaudeat. Sequitur.

1. Cor. 4. 7. — Epheſ. 2. 8. 9 — Apoc. 3. 17. — Luc. 18. 11.

Non ſunt longæui ſapientes, nec ſenes intelligunt iu- 9.
dicium. Ideo dicam, audite me, oſtendam vobis etiam ego 10.
meam ſententiam. Expectaui enim ſermones veſtros, 11.
audiui prudentiam veſtram, donec diſceptaremini ſer- 12.
monibus, & donec putabam vos aliquid dicere, conſiderabam. Quantum ad intentionẽ literæ * expectat, loquens Heliu indicat quã ſuperbè tacuerit. Cũ enim dicit, *expectaui ſermones veſtros*, Et, *putabã vos aliquid dicere*, apertè declarat ſe ad verba ſenum,

* *ſpectat.*

iudicātis potius ſtudio quã dicentis voto tacuiſſe. Quamuis hæc melius vitã arrogantiũ ſignãt, qui aliquãdo intra ſanctam Eccleſiã politi, cùm eiuſdem ſanctæ Eccleſiæ aduerſarios conſpiciũt, non in eis temporum annos, ſed intentionẽ ſolent penſare verborum. Nam quantolibet ſint eiſdem arrogantibus antiquiores hæretici, eos audacter comprimunt, in quorum verbis dogmata peruerſa reprehendunt. Sequitur.

13. *Sed vt video, non eſt qui arguere poſſit Iob, & reſpondere ex vobis ſermonibus eius. Ne fortè dicatis, inuenimus ſapientiam, Deus proiecit eum non homo.* Sæpè hæretici per hoc quod eſſe & hominibus deſpicabiles ſolent, cùm à cunctis ferè gentibus ſanctã Eccleſiam venerari conſpiciunt, opinionem eius quibus valẽt obtrectationibus lacerare cõtendunt dicentes. Idcirco illi cuncta temporalia ſuppetunt, quia ei pręmia æternorum munerum ſubtrahuntur. Quorum voci Heliu obuiat dicẽs. *Ne forte dicatis, inuenimus ſapientiam, Deus proiecit eã & non homo.* Ac ſi arrogãtes intra ſanctã Eccleſiã, ſed tamen fideles contra hæreticos dicant. Per hoc quod ſanctã Eccleſiam in honore hominum florere tẽporaliter cernitis, proiectã eã à Domino nõ credatis. Scit enim redẽptor eius & in hoc itinere ſolatia venienti tribuere, & peruenienti ad æternam patriam ſuperna præmia reſeruare. In caſſum igitur dicitis, quia Deus eam & non homo proiecerit, cùm venerari illam à cunctis ferè hominibus videtis: quia ſic ei terrenæ glorię adiuuentum tribuitur, vt per hoc multiplicius etiam ad cœleſtia ſubuehatur. Sequitur.

14. *Nihil locutus eſt mihi.* Quid eſt, *nihil locutus eſt mi-*

Digitized by Google

bi? Nũquid ſancta Eccleſia per prædicatores iuſtos cum intra ſe arrogantes cõſpicit, erudire ac redarguere prætermittit? Sed omnes arrogantes voces quidẽ ſanctæ Eccleſiæ audiunt, ſed ſibi eas dici diſſimulant, quando elationis vitiũ emẽdare contẽnunt, ne ſe de ſuperbia redargui eſtiment, quia eſſe ſe humiles putant, quia etiam redargui deſpiciunt, dũm ſapientiores ſe & ipſis redarguẽtibus arbitrantur. Sequitur. *Et ego non ſecundum ſermones veſtros reſpondebo illi.* Arrogantes enim intra ſanctam Eccleſiam poſiti reſpondent contra eã, ſed non ſicut hæretici exterius cõſtituti. Neque enim contradicunt ei praua prędicando, ſed peruersè viuendo, quia nec de Deo vt hæretici indigna ſentiunt, ſed de ſe pluſquã neceſſe eſt, digna ſuſpicantur. Sequitur.

Et extimuerunt, nec reſponderunt vltra, abſtuleruntque à ſe eloquium. Benè ab Heliu verba amici Iob extimuiſſe referuntur, quia nonnunquam arrogantes Eccleſiæ defenſores, quamuis ordinem dicendi non taceant, tamen aduerſarios ipſa dictorum virtute perturbant. Sequitur. 15.

Quoniam igitur expectaui & non ſunt locuti, ſteterunt nec reſponderunt vltra. Finis eſſe locutionis ſapientium ſolet, vt eo vſque dicatur, quo aduerſariis ſilentium imponant. Nõ enim ſe oſtẽdere, ſed praua docentes cõpeſcere cupiũt. Sed quoniam amicis tacentibus Heliu adhuc verba multiplicat, patet quia vir arrogans & formam in ſe arrogantium intentans, non aduerſariorum dicta ſuperare, ſed ſapientiam oſtentare feſtinat. Sequitur. 16.

Reſpondebo & ego partem meam, & oſtendam ſcien- 17.

Digitized by Google

tiam meam. Hanc enim partem ſuam omnis arrogans æſtimat, ſi ſcientiam non tàm habeat, quàm oſtendat. Quo contra Moyſes ait. *Vas*
Num.19.15. *quod non habuerit operculum & ligaturam immundum erit.* Prædicatores autem ſancti partem ſuam reputant, ſi intus quidem ipſi de ſapientia gaudeant, foris iam alios ab errore compeſcant, nequeà ſe ita loquendo exeunt, vt gaudium mentis in oſtenſione ponant diſertæ locutionis: ſed bona ſcientiæ in cordis ſecreto meditantur, & ibi gaudent vbi hoc percipiunt, non vbi in tentationum laqueos innoteſcere compelluntur. Sequitur.

18. *Plenus sũ ſermonibus, & coartat me ſpiritus oris mei.* Nonnumquam arrogantes viri dũ prædicatores ſanctos magna loqui, ac pro locutione ſua venerari conſpiciunt, locutionis eorum celſitudinem non vtilitatem intentionis imitãtur. Nam ſæpè contingit vt ſapientes viri cùm ſe non audiri cõſiderant, ori ſuo ſilentium indicãt, ſed plerumq. dum conſpiciunt quod iniquorum facinora ipſis tacentibus & non corripientibus creſcunt, vim quamdam ſpiritus ſui ſuſtineant, vt in locutione aperta correptionis erumpant. Hinc Hieremias
Ierem.20.7. ait. *Non recordabor eius, nec loquar vltra in nomine*
Ibidem. *eius.* Et adiunxit. *Et factus eſt in corde meo quaſi ignis exæſtuans, clauſuſque in oſsibus meis, & defeci ferre non ſuſtinens.* Sed quia ſæpè nonnulla vitia virtutes ſe eſſe mentiuntur, ſicut effuſio nonnumquã miſericordia, & tenacia nõnumquã parſimonia, & crudelitas aliquando iuſtitia vult videri: Ita plerumque mentem ad loquẽdi impetum, vanæ gloriæ anxietas nequaquã ſe intra ſilentium ca-

Digitized by Google

piens, quaſi charitatis inflammat, atque appetitæ oſtenſionis vis ad effrænationem locutionis impellit, & quaſi ſub ſtudio conſulendi, libido erumpit apparendi. Non enim curat loquendo quod proſit, ſed quod appareat. Sequitur.

En venter meus quaſi muſtum abſque ſpiraculo, quod 19.
lagunculas nouas diſrumpit. Quod ſi ſpiritaliter intelligere debemus, hoc loco videlicet ventrem ſuum cordis ſinum appellat, in muſto verò, ſancti Spiritus feruor accipitur. De quo in Euangelio Dominus dicit. *Vinum nouum in vtres* Math. 9. 17.
nouos. Lagũculas verò infirmas ipſa humanitate conſcientias, vel certè hæc terrena corporum vaſcula non inconuenienter accipimus. De quibus Paulus Apoſtolus dicit. *Habemus theſaurum* 2. Cor. 4. 7.
iſtum in vaſis fictilibus. Heliu autem inflatione elationis extenſus, ac ſi ad loquendum per charitatis gratiam ardore ſancti Spiritus accendatur, ſenſus ſui ſpiritum in eo quod tacuit, quaſi muſto *abſque ſpiraculo* comparauit. Muſtum ergo lagunculas nouas diſrumpit, quia feruoris eius potentia etiam ſpiritalia corda tranſcendit. Sancti enim Spiritus feruor non ſolùm veteri, ſed etiam noua vita vix capitur. Sequitur.

Loquar & reſpirabo paululum, aperiam labia mea & 20.
reſpondebo. Benè ait *reſpirabo*, quia labor iuſtorum eſt videre praua nec corrigere: ita grauis eſt labor arrogantium, ſi quod ſapiunt, non oſtendunt. Vim quippè intrinſecus æſtuantem ferre vix poſſunt, ſi omne quod ſentiũt paulò tardiùs innoteſcũt. Vnde neceſſe eſt, vt cũ res bona

Digitized by Google

agitur, prius eius elatio in corde vincatur, ne ſi à radice miſeræ intentionis prodeat, amaros nequitiæ fructus producat. Hi igitur qui adhuc vitiorum bello ſubiacent, nequaquam per prędicationis vſum præeſſe magiſterio cęterorum debent. Hinc eſt enim quod iuxta diuinæ diſpenſationis vocem ab anno viceſimo & quinto leuitæ tabernaculo ſeruiunt, ſed quinquagenario cuſtodes vaſorum fiunt. Sequitur.

21. *Non accipiam perſonam viri, & Deum homini non*
22. *æquabo, neſcio quamdiu ſubſiſtam, & poſt modicum tollat me factor meus.* Recta conſideratio quod Deum homini idcirco non æquat, quia quādiu hic ſubſiſtat, vel quando à Deo in iudicio tollatur, ignorat. Et benè ait. *Poſt modicum tollat me factor meus,* quia quamlibet longum fuerit tempus vitæ præſentis, eo ipſo breue eſt, quo pęrmanens non eſt. Sequitur.

CAP. *Audi igitur Iob eloquia mea, & omnes ſermones meos*
XXXIII. *auſculta. Ecce aperui os meū, loquatur in faucibus meis.*
1. Hoc enim habet propriū doctrina arrogātiū, vt
2. humiliter neſciant inferre quod docēt, & recta quæ ſapiunt, rectè miniſtrare non poſſunt. Rectè
Ezech. 34. 4. autem his per Prophetam dicitur. *Vos autem cum auſteritate imperabatis eis, & cùm potentia.* At contra vera doctrina tanto vehementius hæc elationis vitium per cogitationem fugit, quanto ardentius verborum ſuorum iaculis ipſum magiſtrum elationis inſequitur. Humilitatē namque magiſtram omniumque matrem virtutum, & loquendo dicere, & viuendo conantur oſtendere, vt eā apud diſcipulos veritatis plus moribus quā ſermonib. eloquantur. Hinc Paulus ait.

Facti

Digitized by Google

Facti ſumus paruuli in medio veſtrûm. In faucibus 1. Theſſ. 2. 7
verò loqui eſt ſilenter dicere, & non clamoribus vociferari. Quibus verbis arrogantes intra ſanctam Eccleſiam poſitos ſignat. Hi enim velut in faucibus dicuntur loqui, quando non contra aduerſarios extra viuentes clamant, ſed quoſdam intra ſinum ſanctæ Eccleſiæ quaſi vicinos ac iuxta poſitos increpant. Sæpè verò arrogantes eandem quam tenent arrogantiam ſe fugere oſtendunt, & dum ſic cuncta agunt vt nullum lateāt, hæc prauitatis ſingulis quaſi latenter narrant, quatenus non ſolùm de ſenſu intelligentiæ, ſed de ipſo apud homines etiam arrogantiæ contemptu glorientur. Sequitur.

Simplici corde meo ſermones mei, & ſententiam labia 3.
mea pura loquentur. Magnæ virtutis laus eſt ſimplicitas locutionis, quam quia arrogantes non habent, habere ſe hanc ſolicitius aſſerunt, vt ſecurius audiantur, & purè ſe locuturos denuntiant, quia duplicitatis ſuæ malitiam deprehendi formidant. Sæpè autem & falſis vera permiſcent, vt inde eorum mendacio citius credatur, vnde ineſſe eis aſſertio veritatis agnoſcitur. Seq.

Spiritus Dei fecit me, & inſpiraculum omnipotentis 4.
viuificauit me. Subditurus vera præmiſit elata. Sic nimirum, ſic arrogantium mentes inſaniunt, vt & in eis quæ rectè ſentiunt, elationis ſuæ tortitudine deprauētur. Vnde fit vt etiam eorum recta auditores nequaquam inſtruant, quia profectò illos per eam quæ tumidè ſentiunt, non ad ſui reuerentiam, ſed ad contemnendum vocant. Hinc enim per Moyſem dicitur. *Vt qui fluxum ſe-* Leuit. 15. 2.
minis ſuſtinet, immundus erit. Bono autem ordine

Digitized by Google

& factum ſe aſtruit & animatum. Per ſpiritum factum, & per ſpiraculum ſe narrat animatum.
Gen. 2. 7. Facto quippè Adam ſcriptum eſt. *Inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viuentem.* Sequitur.

5. *Si potes reſponde mihi, & aduerſus faciem meam conſiſte.* Ecce dum narrat ordinem veræ conditionis, in faſtum ſubito ſuperbę elationis erumpit. Sequitur.

6. *Ecce & me ſicut & te fecit Deus, & de eodem luto*
7. *ego quoque formatus ſum. Verumtamen miraculum meum non te terreat, & eloquentia mea non ſit tibi grauis.* Quid eſt hoc quod Heliu ordinem veræ conditionis agnoſcit, & modum rectæ locutionis ignorat, niſi hoc quod arrogantes omnes cunctis quidem hominibus æqualiter ſe conditos meminerunt, ſed faſtu ſcientiæ auditores ſuos æquales ſibi vel eſſe, vel credere dedignantur? Habent etiam arrogantes proprium, quod priuſquam dicant, mira ſe dicere ſemper exiſtimant, & locutionem ſuam admirando præueniunt, quia vel in acutis ſenſibus ipſa elatio quanta ſit fatuitas ignorant. Notandum quoque eſt quod Paulus dum mirè Hebræos ad-
Hebr. 13. 22. monet, adiunxit. *Rogo autem fratres mei, vt ſufferatis verbum ſolatij, etenim perpaucis ſcripſi vobis.* Heliu autem inania protulit, & quaſi conſolando ſubiungit. *Miraculum meum non te terreat, & eloquentia*
Prou. 16. 18. *mea non ſit tibi grauis.* Hinc Salomon ait. *Ante rui-*
Prou. 15. 33. *nam exaltatur cor, & ante gloriam humiliatur.* Seq.

8. *Dixiſti ergo in auribus meis, & vocem verborum au-*
9. *diui.* Atque eandem vocem ſubiungens ait. *Mundus ſum ego, & abſque delicto immaculatus, & non eſt*

Digitized by Google

iniquitas in me. Quia querelas in me reperit, ideo arbi- 10.
tratus eſt me inimicum ſibi. Poſuit in neruo pedes meos, 11.
cuſtodiuit omnes ſemitas meas. Moxque contra hæc quæ beatum Iob dixiſſe narrauit, ſententiam ſuam proferens ait.

Hoc eſt ergo in quo non es iuſtificatus. Profectò bea- 12.
tus Iob veraciter dixerat, quod abſque culpa fuerat flagellatus. Hoc enim ipſe de ſe, quod de illo ad Diabolum Dominus dixit. *Commouiſti me* Iob. 2. 3.
aduerſus eum, vt affligerem eum fruſtra. Sed Heliu non credidit ceſſante culpa potuiſſe eum etiam pro gratia flagellari. Neſciebat enim flagellis eius non delere vitium, ſed meritum augere, & pro eo quod ſine delicto ſe dixerat flagellatum, hac eum ſententia increpat dicens. *Hoc eſt ergo in quo non es iuſtificatus.* Habent enim hoc arrogantes proprium, vt plus arguere appetant, quàm conſolari: & quæque hominibus euenire cognoſcunt, eueniſſe ex ſolis iniquitatibus arbitrantur. Neſciunt quippè occulta iudicia ſubtiliter quærere, atque id quod non intelligunt humiliter perſcrutari, quia eos ſæpè à ſecretis inueſtigationibus iudiciorum Dei ipſa ſcientiæ ſuæ elatio eiicit, dum extollit. Notandum quoque eſt quod B. Iob *in neruo* pedē ſuū poſitum dixit, ſed nequaquā mūdū hoc mūdo quod ei obijcitur abſq; peccato vel immaculatū, & ſine iniquitate fuiſſe memorauit. Sed Heliu dū cū auſteritate ſtuduit increpare quę dicta ſunt, mētiēs addidit quæ dicta nō ſunt. Qui enim ſemper increpare appetūt, & nūquā fouere, multa plerūque increpādo mentiuntur; nā vt arguere doctè videantur, fingunt nonnumquam quæ redar-

Digitized by Google

guant. Sequitur. *Reſpondebo tibi quod maior ſit Deus homine.* Dicatur fortaſſe ab aliquo, quis ita vel cùm non audit ignorat? Sed nimirum hæc ſcientia vilis creditur, ſi non ex ipſa intentionis ſuæ radice penſetur. Flagellato videlicet loquebatur, qui & percuſſionis verbera acceperat, & cauſas verberum neſciebat. Idcirco ergo intulit, *Reſpondebo tibi quod maior ſit Deus homine*, vt flagellatus homo conſiderans, quia illo maior eſt Deus, in omni quod patitur eius iudicio ſe poſtponat, cui ſe minorem eſſe non dubitat. Sequitur.

13. *Aduerſus eum contendis quod non ad omnia reſponderit tibi.*
14. *Semel loquetur Deus, & ſecundò idipſum non repetit.* Ac ſi diceret. Deus ſingulorum cordibus priuatis vocibus non reſpondet, ſed tale eloquium conſtituit, per quod cunctorum quæſtionibus ſatisfacit. In Scripturæ quippè eius eloquio cauſas noſtras ſinguli ſi requirimus inuenimus, nec opus eſt vt in eo quod ſpecialiter quiſque tolerat, reſponderi ſibi diuina voce ſpecialiter quærat. Ibi enim nobis omnibus in eo quod ſpecialiter patimur, communiter reſpondetur. Ibi vita præcedentium ſit forma ſequentium, id eſt cogitationibus vel tentationibus ſingulorum non iam paſſim per Prophetarum voces, non per angelica officia ſatisfacit. Quia in Scriptura ſacra quicquid poteſt ſingulis euenire, comprehendit; atque per exempla pręcedentium, etiam vitam ſequentium informare curauit. Intelligi hoc etiam ſubtiliùs poteſt, quod Pater vnigenitum conſubſtantialem ſibi filium genuit. Loqui enim Dei eſt verbum

genuiſſe. Semel autem loqui eſt, verbum aliud præter vnigenitum non habere. Secundo autem non repetit, quia videlicet hoc ipſum verbum, ideſt filium nō niſi vnicum genuit. Quod autem nō præteritū, ſed futurum tempus poſuit, liquet omnibus, quia Deo tempus nec præteritum cōgruit nec futurum. Tanto ergo in eo quodlibet tempus ponitur liberè, quantum nullum verè. Verbum namque pater ſine tempore genuit. Et quis dignè fari queat illam ineffabilem natiuitatem, quòd de æterno natus eſt coæternus? quod exiſtens antè ſæcula genuit æqualem? quod gignente natus poſterior non eſt? Quæ videlicet nos mirari poſſumus, ſed intueri minimè valemus. Sequitur.

Per ſomnium. Quid eſt quod per ſomnium no- 15.
bis locutio diuinitatis innoteſcit, niſi quod Dei ſecreta non cognoſcimus, ſi non interius deſideriis vigilemus? In ſomno enim exteriores ſenſus dormiunt, & interiora cernuntur. Si ergo interna cōtemplari volumus, ab externa implicatione dormiamus. Vox videlicet Dei quaſi per ſomnium auditur, quando tranquilla mente ab huius ſæculi actione quieſcitur, & in ipſo mentis ſilentio diuina præcepta penſantur. Cùm enim ab externis actionibus mens ſopitur, tum plenius mandatorum Dei pondus agnoſcitur, tunc verba Dei viuacius mens penetrat, cùm ad ſe admittere curarum ſecularium tumultus recuſat. Malè autem homo vigilat, quando eum ſecularium negotiorum æſtus inſolenter inquietat. Aurem quippè cordis terrenarum cogitationum turba dum perſtrepit, claudit. Sequitur.

In viſione nocturna. In diurna autem luce certiùs cernimus, in nocturna verò viſione ſub quibuſdam imaginationibus videmus. Nox quippè eſt vita præſens. Sancti autem omnes quamdiu in hac vita ſunt, diuinæ naturæ ſecreta quaſi ſub quadam imaginatione conſpiciunt, videlicet quia necdum ſicut ſunt ea manifeſtius contemplantur. Hinc Propheta ait. *Anima mea*
Eſa. 26. 9. *deſiderauit te in nocte.* Sequitur. *Quando irruit ſopor ſuper homines,* ab exteriori quippe actione ceſſare, dormire eſt. Sequitur. *Et dormiunt in lectulo.* Sanctis enim viris dormire in lectulo eſt, intra mentis ſuæ cubile quieſcere. Vnde ſcriptum eſt. *E-*
Pſal. 149 5. *xultabunt ſancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis.* Sequitur.

16. *Tunc aperiet aures virorum.* Cùm enim ab exterioribus actionibus ſopiuntur, aperta aure interni examinis cauſas audiunt, qui dum ſubtiliter, vel flagella publica, vel iudicia occulta conſiderant, ſemetipſos affligere flendo non ceſſant. Sequitur. *Et erudiens eos inſtruit diſciplina.* Quia conſideranti menti & ſeſe per pœnitentiam laceranti, quaſi quædam plagæ percuſſionis ſunt lamenta compunctionis. Vnde etiam Salomon rectè vim percuſſionis v-
Prou. 20. 30. triuſque coniungens dicit. *Liuor vulneris abſtergit mala, & plagæ in ſecretioribus ventris.* Quia enim ipſa compunctio mentem lacerat, eandem compunctionem non incongruè diſciplinam vocat. Quatuor quippè ſunt qualitates, quibus viri iuſti anima in compunctione vehementer afficitur. Cùm aut malorum ſuorum reminiſcitur, conſiderans vbi fuit; aut iudicio-

Digitized by Google

rum ſententiam metuens, & ſecum quærens cogitat vbi erit. Aut cùm mala vitæ præſentis ſolerter adtendens, mœrens conſiderat vbi eſt, aut cùm bona ſupernæ patriæ contemplatur, quæ quia necdum adipiſcitur, lugens conſpicit vbi non eſt. Sequitur.

Vt auertat hominem ab his quæ fecit, & liberet eum de ſuperbia. Quid enim homo de proprio niſi peccatum fecit? Et ſcriptum eſt. *Initium omnis peccati ſuperbia.* Benè ergo dicitur, quia homo cùm ab his quæ fecit * auertit, de ſuperbia liberatur. Contra conditorem quippè ſuperbire eſt, præcepta eius peccando tranſcendere. At contra qui id quod fecit, vitare appetit, id quod à Deo factus eſt recognoſcit, & ad conditionis ſuæ ordinem humiliter redit, dum ſua opera fugiens, talem ſe, qualis à Deo factus eſt, diligit. Sequitur. 17. Eccli. 10. 15. * auertitur.

Eruens animam eius de corruptione, & vitam illius vt non tranſeat in gladium. Omnis quippè peccator ab hac corruptione vitiorum illuc ad gladium compellitur tranſire pœnarum, & vnde hic iniquè delectatus eſt, inde illic iuſtè cruciatur. Notandum eſt ergo quod Deus nobis *per ſomnium* loquens, prius nos à corruptione, & poſtmodum à gladio liberat. Quia nimirum illius vitam illic eripit ab vltione ſupplicij, cuius hic mentem ſubtrahit à delectatione peccati. Sequitur. 18.

Increpat quoque per dolorem in lectulo. In Scriptura ſacra lectus, ſiue grabatum, ſiue ſtratum, aliquando voluptas carnis accipitur, vt illud. *Surge, tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam.* Ali- 19. Ioan. 5. 8.

quando repauſatio in bonis operibus, vt illud in
Act. 9. 34. Actibus Apoſtolorum. *Ænea ſanet te Dominus Ieſus Chriſtus, ſurge & ſterne tibi.* Surgere enim eſt mala perpetrata relinquere, ſternere autem mercedis cauſas in quibus requieſcere debeat, operari. Aliquando verò requies temporalis accipitur,
Pſal. 40. 4. ſicut ſcriptum eſt. *Vniuerſum ſtratum eius verſaſti in infirmitate eius.* Ac ſi diceret. Omne quod hic ſibi parauit ad requiem, hoc ei mutaſti occulto iudicio ad perturbationē, quia nos in præſentis vitæ requie, vel tentationis ſtimulis, vel flagelli afflictione conturbat. *Et omnia oſſa eius marceſſere facit.* Oſſa in Scriptura ſacra virtutes accipimus,
Pſal. 33. 21. ſicut ſcriptum eſt. *Dominus cuſtodit omnia oſſa eorum, vnum ex his non conteretur.* Et quia in ea requie ſancta nobis ab hoc ſeculo pręparamus, flagello tentationis afficimur: qui fortaſſe de virtutibus noſtris inflari potuimus, cognitæ infirmitatis tædio extenuamur. Cùm enim ſicut cupimus ad Dominum proficimus, ſi profectum noſtrum tentatio nulla pulſaret, alicuius nos fortitudinis eſſe crederemus. Sed quia nobiſcum ſuperna diſpenſatione agitur, vt infirmitatis quia proficientes obliuiſcimur, tentati recolamus, & in profectu noſtro quid de diuino munere, & in tentatione cognoſcimus quid de propriis viribus ſumus. Sicque illa omnia noſtrarum virium velut pinguis viridiſque gratulatio, anxietatis mœrore ſiccatur. Sequitur.

20. *Abominabilis ei ſi in vita ſua panis.* Quid per panem aliud quàm præſentis vitæ delectatio intelligitur? Ac ſi ergo dicat. Afflicta mens ſibi in

amaritudinem verti conſiderat, quicquid ſe ante blandè libentérque ſapiebat. In Scriptura enim ſacra panis nomine aliquando ipſe Dominus deſignatur, ſicut ipſe ait. *Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi.* Aliquando verò ſpiritalis doni gratia, vt illud Prophetæ. *Qui obturat aures ſuas ne audiat ſanguinem*, id eſt peccatis ſuadentib. non præbet conſenſum, *& claudit oculos ſuos ne videat malũ*, ideſt omne quod rectitudini aduerſum eſt, nõ approbare. *Iſte in excelſis habitat*, ideſt mentẽ in ſublimib. fixit. *Munimenta ſaxorum ſublimitas eius*, id eſt ad ſupernam patriam per præcedentium patrum exempla ſubleuatur. *Panis ei datus eſt*, id eſt refectio ſpiritalis gratiæ. Aliquando panis dicitur diuinæ doctrinæ eruditio, ſicut per Prophetam dicitur. *Qui habitatis in terra Auſtri*. id eſt, in Eccleſia Spiritu ſancto repleta. *Cum panibus occurrite fugienti.* id eſt cùm quis mala ſua euadere nititur, eruditionis eloquio conſulite. Aliquando quoque hæreticorum prædicatio, ſicut Salomon ex voce Eccleſiæ hæreticorum dicit. *Panes occultos libenter edite.* Et illud. *Aquæ furtiuæ dulciores ſunt, & panis abſconditus ſuauior.* Aliquando namque ſubſidium vitæ præſentis. Vnde Iacob ait. *Domine Deus ſi dederis mihi panem ad edendum*, & reliqua. Et Dominus. *Quæritis me non propter me, ſed quia manducaſtis ex panibus, & ſaturati eſtis.* Porrò aliquando iocunditas humanæ delectationis accipitur. Hinc Hieremias ait. *Omnis populus eius gemens & quærens panem, dederunt pretioſa quæque pro cibo, ad refocillandam animam.* Gemit enim populus & quærit panem, cùm praua multitudo affligitur, quia non ad

Ioan. 6 51.
Eſa. 33. 15. 16
Eſa. 21. 14.
Prou. 9. 17.
Gen. 28. 20.
Ioan. 6. 26.
Thren. 1. 11.

votum præſeutis vitæ iocunditate ſatiatur. Sed *pretioſa quæque pro cibo* dat, quia virtutes mentis in appetitu tranſitoriæ delectationis inclinat, & refocillare animam nititur, quia peruerſis ſuis deſideriis ſatisfacere conatur. Sequitur. *Et anima illius cibus antè deſiderabilis.* Vnuſquiſque enim cùm ſibi benè viuendi proſperitas arridet, hilareſcit; atque ipſa hilaritas animum velut deſiderabilis cibus reficit. Sed cum tentatione paulò amplius imminente pulſatur, à mente eius per mœroris faſtidium, gaudium omne reſpuitur, quæ priùs eodem gaudio quaſi ſatiata lætabatur, nihilque ei aliud quàm ſemetipſum & agnoſcere & flere delectat. Sequitur.

21. *Tabeſcit caro illius, & oſſa quæ tecta fuerant, nudabuntur.* Cùm enim flagellis prementibus omnis exterior voluptas atteritur, internæ fortitudinis oſſa nudantur. Carnis autem nomine, ipſa delectatio carnalis accipitur: vel, quid per oſſa, niſi virtutes animi deſignantur? Tabeſcit ergo caro, & oſſa nudãtur, quia dum flagellis arguentibus carnalis delectatio extenuatur, ea quæ dudum quaſi ſub carne latuerant virtutum fortia pateſiunt. Nemo quippè quantum profecerit, niſi inter aduerſa cognoſcitur. Sequitur.

22. *Appropinquabit corruptioni anima illius, & vita eius mortiferis.* Tentati enim vniuſcuiuſque iuſti anima corruptioni appropinquare dicitur, quãdo ne eam virtus poſſit extollere per flagella compellitur, quod ſe ex propria infirmitate debet ſentire. Corruptioni videlicet appropinquat, quia ex ſuis ſe virib. perditioni proximum non ignorat, vt hoc quod à perditione longè eſt,

Digitized by Google

non ſibi, ſed Domino tribuat. Appropinquat verò mortiferis, quia ex infirmitate carnis proximum ſe peccatis mortem ferentibus reſpicit, à quibus diuino munere tanto magis longè fit, quanto ſe eis proximum ex ſuis meritis deprehendit. Per contemplationem conditionis ſuæ Dauid corruptioni appropinquauerat, cùm dicebat. *Memento Domine quod puluis ſumus, homo ſicut* *Pſa.102.15.*
fœnum dies eius. Per contemplationem quoque infirmitatis propriæ Paulus mortiferis appropinquauerat, cùm dicebat, *Video aliam legem in* Rom.7.23.
membris meis, repugnantẽ legi mentis meæ, & captiuum 24.
me ducentem in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XXIV.

HELIV itaque dum tentatum ſuperius hominẽ demonſtrat, vnum in qua tentatione ſit poſitum humanum genus oſtẽdit. Vnde mox generale ſubintulit remedium,
23. dicens. *Si fuerit pro eo angelus loquẽs*. Quis enim iſte angelus eſt niſi ille qui per Prophetam dicitur. *Magni conſilij Angelus*? Quia enim Græca lingua euangelizare denuntiare dicitur, ſemetipſum adnuntiãs nobis Dominus, Angelus vocatur, & benè ait. *Si fuerit pro eo angelus lo-*
Rom. 8. 34. *quens*, quia ſicut ait Apoſtolus, *etiam interpellat pro nobis*. Sequitur. *Vnum de ſimilibus*. Mos medicinæ eſt, vt aliquando ſimilia ſimilibus, aliquando contraria contrariis curet. Veniens ergo ad nos deſuper medicus noſter, totoſque nos inueniens languorib. preſſos, quiddam nobis ſimile, & quiddam contrarium appoſuit. Quia enim ad homines homo venit, concordauit nobis

veritate naturæ, ſed quia ad peccatores iuſtus, diſcrepauit à nobis vigore iuſtitiæ. Quia igitur Dominus verè natus, verè mortuus, verè reſuſcitatus, in omnibus tamen diſtat à nobis magnitudine potentiæ, ſed ſola nobis concordat veritate naturæ. Per hoc pro nobis patri loquitur, per quod ſemetipſum pro omnibus hominem demonſtrare dignatus eſt. Sequitur. *Vt adnuntiet hominibus æquitatem.* Quia niſi ille hominibus ſimilis fieret, æquus homo ante Deum non appareret. Inde quippè adnuntiat æquitatem noſtram, vnde ſuſcipere dignatus eſt infirmitatem noſtram. Sequitur.

Miſerebitur eius, & libera eum dicet. Mediator 24.
Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus in eo miſeretur hominis, quo formam hominis ſumpſit: qua miſericordia homine redempto dicit patri. *Libera eum*, vt non deſcendat in corruptionem. Sicut iam ſupra diximus, dicere eius eſt, libera hominem, naturam hominis aſſumendo liberam demonſtrare. Ex ea quippè carne quam ſumpſit, etiam hanc oſtendit liberam quam redemit, ſicut ipſe ait. *Si vos filius liberauerit, verè* *Ioan.* 8. 36.
liberi eritis. Superius enim dictum fuerat. *Appropinquauit corruptioni anima eius*, poſtmodum dicitur, *non deſcendat in corruptionem.* Ac ſi diceret. Quia cognoſcendo infirmitatem ſuam, eſſe ſe corruptioni proximum non ignorat, idcirco ad corruptionis interitum non deſcendat. Ad corruptionē enim deſcenderet, ſi ſuis viribus longè ſe à corruptione eſſe iudicaret. Sed quia corruptioni appropinquauit humiliter, debet ab ea miſericorditer liberari, vt eo cōtra impugnandū

Digitized by Google

vitia fortis ſit, quo ſe ſuis meritis cognoſcit infirmum. Sequitur. *Inueni in quo ei propitier.* Ac ſi apertè mediator Dei & hominum dicat. Quia nullus hominum fuit, qui coram Deo interceſſor iuſtus pro omnibus appareret, memetipſum ad propitiandum hominibus hominem feci, & dum me hominem exhibui, in quo iuſto homine hominibus propitiarer inueni. Et quia infirmitatem ſuſcipiens Dominus, dum pœnam noſtram moriendo tolerauit, corruptionem noſtram reſurgendo mutauit: benè iſte Angelus mortalitatis noſtræ flagella ſubiungit, eorumq; miſeretur, dicens.

25. *Conſumpta eſt caro à ſuppliciis, reuertatur ad dies adoleſcentiæ ſuæ.* Ac ſi diceret. Mortalitatis ſuæ pœna in quandam vetuſtatis ſuæ ſenectutem deiectus eſt, *reuertatur ad dies adoleſcentiæ ſuæ*, id eſt priori integritate renouetur, vt non eo maneat quo lapſus eſt, ſed ad hoc redemptus redeat, ad quod percipiendum conditus fuit. Scriptura enim ſacra ſæpè adoleſcentiã pro nouitate vitæ ponere cõſueuit. Vnde venienti ſponſo dicitur.
Cant.1.3. *Adoleſcentulæ dilexerunt te.* Senectutem quippè veteris hominis inter vitia tabeſcentem, de-
Pſal.6.8. flebat ille qui ait. *Inueteraui inter omnes inimicos meos.* E contra alius gaudere in virtutibus
Eccleſ.11.9. admonens dicit. *Lætare iuuenis in adoleſcentia tua.* Sequitur.

26. *Deprecabitur Dominum & placabilis ei erit.* Priùs enim poſtulare angelum, & poſtmodum hominem dicit, quia niſi ante ipſe Dominus per incarnationem ſuam interpellans patrem vitam noſtram peteret, numquam ſe noſtra inſenſi-

Digitized by Google

bilitas ad poſtulanda ea quæ æterna ſunt, excitaret. Sed incarnationis eius præceſſit oratio, vt torporis noſtri euigilatio ſubſequatur. Sequitur. *Et videbit faciem eius in iubilo.* Aliter enim quiſque compungitur cùm interna intuens malorum ſuorum pauore terretur: aliter vero compungitur, cùm gaudia ſuperna conſpiciens, ſpe quadam & ſecuritate roboratur. Menti enim noſtræ de conſideratione cæcitatis ſuæ priùs ignis tribulationis immittitur, vt omnis vitiorum ærugo concremetur. Et tunc mundatis oculis cordis illa lætitia patriæ cœleſtis aperitur; vt priùs purgemus lugendo quod fecimus, & poſtmodum manifeſtiùs contemplemur per gaudia quod quærimus. Iubilus namque dicitur, quando ineffabile gaudium mente concipitur, quod nec abſcondi poſſit, nec ſermonibus aperiri: & tamen quibuſdam motibus proditur, quamuis nullis proprietatibus exprimatur. Hinc ſcriptum eſt. *Beatus populus qui ſcit iubilationem.* Pſal. 88. 16. Quia enim per faciem quemlibet agnoſcimus, non immeritò cognitionem Dei, faciem vocamus. Vnde Iacob poſtquam cum angelo luctatus eſt, ait. *Vidi Dominum facie ad faciem.* Gen. 32. 30. Ac ſi diceret. Cognoui Dominum, quia me cognoſcere ipſe dignatus eſt. Quam cognitionem pleniſſimè fieri Paulus in fine teſtatur dicens, *Tunc cognoſcam ſicut & cognitus ſum.* 1. Cor. 13. 12. Sequitur. *Et reddet homini iuſtitiam ſuam.* Iuſtitia noſtra dicitur, non quæ ex noſtro noſtra eſt, ſed quæ diuina largitate fit noſtra, ſicut in Dominica oratione dicimus. *Panẽ noſtrũ quotidianum da nobis hodie.* Suam quippè Luc. 11. 3.

Digitized by Google

iuſtitiam homini Dominus reddit, non quam ex ſemetipſo habuit. Illam ergo iuſtitiam reddet Deus homini, ad quam conditus fuit, vt inhærere Deo libeat, vt minacem eius ſententiam pertimeſcat, vt ſerpentis callidi blandis iam promiſſionibus non credat. Sequitur.

27. *Reſpiciet homines, & dicet, peccaui.* Sed peccatorem ſe vnde cognoſceret, ſi iuſtitiam non haberet? Nemo quippè tortitudinem ſuam, niſi cùm rectus eſſe cœperit, deprehendit. Nam qui omnino peruerſus eſt, neque hoc poteſt videre quod eſt; qui verò peccatorem ſe eſſe intelligit, iam ex parte aliqua eſſe iuſtus inchoauit, atque id quod non iuſtus fecerat, ex eo quod eſt iuſtus accuſat. Scriptura etenim ſacra aliquando homines ponere ſolet humana ſapientes, ſicut ait Paulus.

1.Cor.3.3. *Cùm enim ſit inter vos zelus & inuidia, nonne carnales eſtis? nonne homines eſtis?* Qui etiam quia carnali affectioni ſuccumbunt, non iam homines, ſed iumenta nominantur.

Pſal.48.13. Vnde per Dauid dicitur. *Homo cùm in honore eſſet non intellexit, comparatus eſt iumentis*, & reliqua. Aliquando homines cùm dicit, eos à beſtiis ratione diſtinguit, quib. per Prophetam Dominus dicit. *Vos autem paſcua meæ greges homines eſtis.* Rectè ergo de hoc pœnitente dicitur. *Reſpiciet homines, & dicet, peccaui.* Ac ſi dicatur. Sanctorum virorum exempla conſpicit, atque eorum comparatione ſe penſans, iniquum ſe eſſe deprehendit. Qui enim pleniſſimè intelligere appetit qualis eſt, tales nimirum debet conſpicere qualis non eſt: vt ex bonorum forma metiatur quanto ipſe deſerto bono deformis eſt. Vnde & per

Digitized by Google

per Ezechielem dicitur. *Fili hominis oſtende domui Iſraël Templum vt confundantur ab iniquitatibus ſuis, & metiantur fabricã vt erubeſcant ex omnibus quæ fecerunt.* Tunc quippè templum oſtenditur, cùm iuſti anima quanta ſanctitate fulgeat ad confuſionem ſuam peccatoribus demonſtratur. Metiri verò fabricam eſt, penſare ſubtiliter iuſtorum vitam. Sequitur. *Et verè deliqui, & vt eram dignus non recepi.* Peccatores ſe plerumque confitentur, etiam qui ſe eſſe non credunt. Nam ſæpè contingit vt paſſim ſe homines iniquos eſſe fateantur, ſed cùm peccata ſua veraciter aliis arguentibus audiunt, defendunt ſe ſummopere, atque innocentes videri conantur. Vnuſquiſque enim in flagello poſitus, minus adhuc peccata ſua conſiderat, ſi vel tanto vel amplius ſe percuſſum quàm merebatur, exiſtimat. Iſte autem quia quanto maiorum exempla conſiderat, tanto diſtrictiori examinatione ſe penſat, minùs ſe percuſſum quàm merebatur agnoſcit, quia in illorum iuſtitia conſpicit quàm grauis ſibi culpa fuerit, quod errauit. Et idcirco hoc quod patitur diſtrictum eſſe non ſentit, quia diſtrictè nouit penſare quod fecit. Sequitur.

Ezec. 43. 1. 11.

Liberauit enim animam ſuam ne pergeret in interitum. 28.

Quia præueniente diuina gratia, in operatione bona noſtrum liberum arbitrium ſequitur, noſmetipſos liberare dicimur, qui liberanti nos Domino conſentimus. Vnde Paulus cùm diceret. *Abundantius illis omnibus laboraui*, ne labores ſuos ſibi tribuiſſe videretur illicò adiunxit, *non autem ego, ſed gratia Dei mecum.* Sequitur. *Sed viuens lucem videret.* Lucem videlicet veritatis,

1. Cor. 15. 10.

quam corde videre mortuus non poſſet, vel
Ioan.8.12. certè quia Dominus dixit. *Ego ſum lux mundi.*
Videbunt lucem etiam mortui, quando omnes iniuſti eum venire ad iudicium in humanitatis forma conſpexerint. Sed viuens tunc lucem reſpicit, qui liberis oculis cordis in forma eius diuinitatis attendit. Sequitur.

29. *Hæc omnia operatur Deus, tribus vicibus per ſingulos.* Ac ſi diceret. Quod ſemel de vno dixi, hoc tribus vicibus per ſingulos agitur. Sed ſolerter intuendum eſt, quæ iſtæ tres vices ſint, quibus vnuſquiſque homo anxietate mœroris afficitur, & poſt mœrorem, protinus ad ſecuritatem lætitiæ vocatur. Igitur ſi vigilanter attendimus, has tres vices mœroris & lætitiæ in vniuſcuiuſque electi animo iſtis alternari modis inuenimus, id eſt conuerſatione, tentatione, morte. In prima quippè quam diximus conuerſationis vice, grauis mœror eſt, cùm ſua vnuſquiſque peccata conſiderans, curarum ſecularium vult compedes rumpere, & viam Dei per ſpatium ſecuræ conuerſationis ambulare. Rectè ergo de hoc amareſcente
Verſib.20. homine dici poteſt, *Abominabilis ei fit in vita ſua*
21.22. *panis, & anima illius cibus ante deſiderabilis. Tabeſcet caro eius, & oſſa quæ tecta fuerant, nudabuntur, Appropinquauit corruptioni anima eius, & vita illius mortiferis.* Sicut ſupra dictum eſt. Sed quia diuina gratia diutiùs iſtis difficultatibus affici non permittitur, ruptis peccatorum noſtrorum vinculis, citiùs nos ad libertatem nouæ conuerſationis conſolando perducit, fitque cordi immenſa lætitia, quia ei quem deſiderat

Digitized by Google

iam per ſpem ſecuritatis appropinquat, vt rectè de hoc dici debeat. *Deprecabitur Deum & placabilis ei erit, & videbit faciem eius in iubilo, & reddet homini iuſtitiam ſuam. Reſpiciet homines & dicet. Peccaui, & verè deliqui, & vt eram dignus non recepi. Liberauit animam ſuam ne pergeret in interitum, ſed viuens lucem videret.* Poſt primã igitur vicem mœroris atque lætitiæ, quam vnuſquiſq; per ſtudium conuerſionis agnoſcit, hæc ſecunda ſuboritur, quia ne ſecuritatis neglegentia diſſoluatur, impulſu tẽtationis afficitur. Et quidẽ quiſq; in ipſo conuerſationis initio magna plerumque excipitur dulcedine conſolationis, ſed durum laborem poſtmodũ probationis experitur. Tres quippè modi ſunt conuerſorum. Inchoatio, medietas, atque perfectio. In inchoatione autem veniunt blandimenta dulcedinis: in medio quoque tempore certamina tentationis, ad extremum verò perfectio plenitudinis. Priùs ergo illos dulcia ſuſcipiunt quæ conſolentur, poſtmodum amara quæ exerceant; & tunc demum ſuauia atque ſublimia quæ confirment. Plerumque autem conuerſus quiſque talibus tentationum ſtimulis agitatur, quibus ante conuerſionis gratiam numquam pulſatum ſe eſſe reminiſcitur. Non quia tunc eadem radix tentationis deerat, ſed quia non apparebat. Humanus quippè animus multis cogitationib. occupatus ſæpè ſibimet ipſi aliquo modo manet incognitus, vt omnino quod tolerat neſciat. Inter hæc ergo deprehẽſa mens huc illucq; diſtenditur, & multiplicib. tentationum æſtibus diſſipatur; ita verò circum frementib. tentationum

Verſ. ſuperio. 26. 27. 28.

motibus anguſtatur, vt rectè de eo dici debeat, *Abominabilis ei ſit in vita ſua panis*, vt ſupra. Sed quia miſericors Deus probari nos permittit tentationibus, non reprobari, ſicut

1. Cor. 10. 13. ſcriptum eſt. *Fidelis autem Deus qui non patietur vos tentari ſupra quàm poteſtis, ſed faciet cum tentatione etiam prouentum vt poſſitis ſuſtinere*, citiùs conſolationis opus occurrit, & ſurgentes tentationum ſtimulos mitigat, impugnanteſque ſe cogitationum motus interna pace tranquillat. Moxque anima immenſam de ſpe cœleſti lætitiam percipit, dum deuictum malum reſpicit quod tolerauit, vt iure de hoc tentato liberatóque homine dici debeat. *Videbit faciem eius in iubilo, & liberauit animam ſuam ne pergeret in interitum, ſed viuens lucem videret.* Poſt conuerſationis namque certamina, poſt probationis ærumnam, reſtat adhuc dura tentatio. Quia venire non poteſt ad perfectæ gaudia libertatis, niſi prius debitum ſoluerit humanæ conditionis. Conuerſus autem quiſque ſibi cautè ſollicitus, tacitè ſecum conſiderare non ceſſat, æternus iudex quam diſtrictus adueniat: ſuumque terminum quotidie proſpicit, & ante ſeueritatem tantæ iuſtitiæ quas rationes vitæ ſuæ ſit poſiturus adtendit. Conſiderat quippè quod viam vitæ præſentis nequaquam ſine culpa tranſire potuimus; conſiderat quia nec hoc quidem ſine aliquo reatu eſt quod laudabiliter geſſimus, ſi remota pietate iudicemur. Quis enim noſtrûm vitam præcedentium patrum valeat vel ſuperare vel aſſequi? Et tamen

Pſal. 142. 2. Dauid dicit. *Ne intres in iudicium cum ſeruo tuo.*

Digitized by Google

Solutioni ergo carnis appropinquans, nonnumquam terrore vindictæ etiam iuſti anima turbatur, cui & ſi quid tranquillum in hac vita ſapere potuit, mortis articulo interueniente concutitur, vt iure dici debeat. *Abominabilis ei fit in vita ſua panis*, & reliqua. Sed quia iuſtorum animæ à leuibus quibuſque contagiis ipſo ſæpè mortis pauore purgantur, æternæ retributionis gaudia iam ab ipſa carnis ſolutione percipiunt. Plerumque verò contemplationem percipiunt quamdam retributionis æternæ, etiam priuſquàm carne expolientur. Hilareſcunt, & dum vetuſtatis debitum ſoluunt, noui iam muneris lætitia perfruuntur, rectè dicitur. *Videbit faciem eius in iubilo.* Sequitur.

Et reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce viuentium. 30. Lux quippè morientium eſt, quam corporeis oculis cernimus. Qui autem adhuc huic mundo viuunt, luce morientium tenebreſcunt. Illuminantur autem *luce viuentium* qui deſpecto temporali lumine, ad ſplendorem internæ claritatis recurrunt vt ibi viuant, vbi verum lumen ſentiendo videant: vbi non aliud lumen atque aliud vita, ſed vbi lux ipſa vita ſit. Vbi ſic nos lux exterius circumſcribat, vt interius impleat; ſic interius impleat, vt incircumſcripta exterius circumſcribat. Illuminantur ergo hac *luce viuentium*, quam tanto tunc ſubtilius conſpiciunt, quanto nunc ad illam prius viuunt. Sequitur.

Attende Iob & audi me, & tace dum ego loquor. 31. Qualem ſe apud ſe habeat, hac locutione manifeſtat. Immenſa enim ſuperbia eſt, à ſeniore

Digitized by Google

ſibi reuerentiam exigere, & ſilentium imperare meliori. Sequitur.

32. * *Si autem habes quod loquaris, reſponde mihi, loquere, volo enim te apparere iuſtum.* Quia autem prædicatores iuſti dum quoſlibet corripiunt, ſæpè per humilitatis gratiam ad cogitationum ſuarum intima reuertuntur, atque in eo ipſo quod corripiunt, nequid fortaſſe fallantur exquirunt, correptiſque licentiam tribuunt, vt ſi quid pro ſe ipſi iuſtiùs ſentiunt fateantur. Hoc nonnumquam etiam arrogantes imitari appetunt. Pauliſper enim in verbis elatione poſtpoſita, quaſi eorum quos corripiunt, ſi forte reperiri potuerint, iuſtitiam quærunt, non quia ita ſentiunt, ſed quia ornari per ſpeciem humilitatis concupiſcunt. Metuunt enim ne ſuperbi ac tumidi quia ſunt, eſſe videantur. Sequitur.

33. *Quod ſi non habes audi me, & tace, & docebo te ſapientiam.* Quia enim veraciter quærunt audire quod iuſtum eſt, æquanimiter expectant audire quod quærunt. Heliu autem qui veraciter requiſitionis verba non protulit, dici quod quæſierat, non permiſit: ſed mox quæ intrinſecus geſtauit, erupit, qualemque ſe in oculis ſuis habebat, oſtendit dicens. *Tace, & docebo te ſapientiam.* Arrogantes enim viri, quando aliquid humiliter ſonant, diu in eiuſdem ſpecie humilitatis non perdurant, cùm fortaſſe quærunt vt audiant, mox loquendo obuiant ne doceantur. Sequitur.

Caput XXXIV. 1. *Pronuntians itaque Heliu etiam hæc locutus eſt.* Quid enim per huius pronuntiationis voca-

Digitized by Google

bulum niſi inflatio elationis oſtenditur? Vt verba quæ de alta ſuberbiæ radice veniebant, cum quadam quaſi altitudine & diſtinctione procederent. Sequitur.

Audite ſapientes verba mea, & eruditi auſcultate 2.
me. Auris enim verba probat, & guttur eſcas guſtu 3.
diiudicat. Ac ſi diceret. Sicut nec auris eſcas, nec guttur verba cognoſcit, ita nec ſtultus quiſque ſententiam ſapientis intelligit. Sapientes ergo atque eruditi audite quod dico, qui poteſtis ea quæ fuerint dicta cognoſcere. Videamus igitur quantum timeat, qui verba ſua non niſi à ſapientibus audire decenter exiſtimat. Verus autem prædicator ſapientiæ dicit.
Sapientibus & inſipientibus debitor ſum. Sequitur. Rom. 1. 14.

Iudicium eligamus nobis, & inter nos videamus 4.
quid ſit melius. Sed vtrum hoc iudicium & humili corde quæſierit, facilè cognoſcimus ſi ſubſequentia eius verba penſemus. Sequitur.

Quia dixiſti Iob, iuſtus ſum, & Deus ſubuertit 5.
iudicium meum. In iudicando enim me mendacium eſt, 6.
& violentia ſagitta mea abſque vllo peccato. Hæc B. Iob dixiſſe queritur, quæ tamen quia minimè dixerit, requiſita ſacræ hiſtoriæ verba teſtantur. Sed qui iudicium æquè quæſierat, ex culpa quam finxit, protinus ſententiam promulgat: nam ſequitur.

Quis eſt vir vt eſt Iob, qui bibit ſubſannationem quaſi 7.
aquam, qui graditur cum operationib. iniquitatum? Ecce 8.
iudicium quærens iudiciũ protulit, & poſt allegationem ſuam nulla B. Iob expectata ſentẽtia, eum damnatione dignum ex reproborum ſocietate iudicauit. Ait enim: *Quis eſt vir vt eſt? Iob* Vt

Digitized by Google

vitia fortis ſit, quo ſe ſuis meritis cognoſcit infirmum. Sequitur. *Inueni in quo ei propitier.* Ac ſi apertè mediator Dei & hominum dicat. Quia nullus hominum fuit, qui coram Deo interceſſor iuſtus pro omnibus appareret, memetipſum ad propitiandum hominibus hominem feci, & dum me hominem exhibui, in quo iuſto homine hominibus propitiarer inueni. Et quia infirmitatem ſuſcipiens Dominus, dum pœnam noſtram moriendo tolerauit, corruptionem noſtram reſurgendo mutauit: benè iſte Angelus mortalitatis noſtræ flagella ſubiungit, eorumq; miſeretur, dicens.

25. *Conſumpta eſt caro à ſuppliciis, reuertatur ad dies adoleſcentiæ ſuæ.* Ac ſi diceret. Mortalitatis ſuæ pœna in quandam vetuſtatis ſuæ ſenectutem deiectus eſt, *reuertatur ad dies adoleſcentiæ ſuæ*, id eſt priori integritate renouetur, vt non eo maneat quo lapſus eſt, ſed ad hoc redemptus redeat, ad quod percipiendum conditus fuit. Scriptura enim ſacra ſæpè adoleſcentiã pro nouitate vitæ ponere cõſueuit. Vnde venienti ſponſo dicitur.
Cant. 1. 3. *Adoleſcentulæ dilexerunt te.* Senectutem quippè veteris hominis inter vitia tabeſcentem, de-
Pſal. 6. 8. flebat ille qui ait. *Inueteraui inter omnes inimicos meos.* E contra alius gaudere in virtutibus
Eccleſ. 11. 9. admonens dicit. *Lætare iuuenis in adoleſcentia tua.* Sequitur.

26. *Deprecabitur Dominum & placabilis ei erit.* Priùs enim poſtulare angelum, & poſtmodum hominem dicit, quia niſi ante ipſe Dominus per incarnationem ſuam interpellans patrem vitam noſtram peteret, numquam ſe noſtra inſenſi-

Digitized by Google

bilitas ad poſtulanda ea quæ æterna ſunt, excitaret. Sed incarnationis eius præceſſit oratio, vt torporis noſtri euigilatio ſubſequatur. Sequitur. *Et videbit faciem eius in iubilo.* Aliter enim quiſque compungitur cùm interna intuens malorum ſuorum pauore terretur: aliter vero compungitur, cùm gaudia ſuperna conſpiciens, ſpe quadam & ſecuritate roboratur. Menti enim noſtræ de conſideratione cæcitatis ſuæ priùs ignis tribulationis immittitur, vt omnis vitiorum ærugo concremetur. Et tunc mundatis oculis cordis illa lætitia patriæ cœleſtis aperitur; vt priùs purgemus lugendo quod fecimus, & poſtmodum manifeſtiùs contemplemur per gaudia quod quærimus. Iubilus namque dicitur, quando ineffabile gaudium mente concipitur, quod nec abſcondi poſſit, nec ſermonibus aperiri: & tamen quibuſdam motibus proditur, quamuis nullis proprietatibus exprimatur. Hinc ſcriptum eſt. *Beatus populus qui ſcit iubilationem.* Quia enim per faciem quemlibet agnoſcimus, non immeritò cognitionem Dei, faciem vocamus. Vnde Iacob poſtquam cum angelo luctatus eſt, ait. *Vidi Dominum facie ad faciem.* Ac ſi diceret. Cognoui Dominum, quia me cognoſcere ipſe dignatus eſt. Quam cognitionem pleniſſimè fieri Paulus in fine teſtatur dicens, *Tunc cognoſcam ſicut & cognitus ſum.* Sequitur. *Et reddet homini iuſtitiam ſuam.* Iuſtitia noſtra dicitur, non quæ ex noſtro noſtra eſt, ſed quæ diuina largitate fit noſtra, ſicut in Dominica oratione dicimus. *Panẽ noſtrũ quotidianum da nobis hodie.* Suam quippè

Pſal. 88. 16. *Gen. 32. 30.* *1. Cor. 13. 12.* *Luc. 11. 3.*

iuſtitiam homini Dominus reddit, non quam ex ſemetipſo habuit. Illam ergo iuſtitiam reddet Deus homini, ad quam conditus fuit, vt inhærere Deo libeat, vt minacem eius ſententiam pertimeſcat, vt ſerpentis callidi blandis iam promiſſionibus non credat. Sequitur.

27. *Reſpiciet homines, & dicet, peccaui.* Sed peccatorem ſe vnde cognoſceret, ſi iuſtitiam non haberet? Nemo quippè tortitudinem ſuam, niſi cùm rectus eſſe cœperit, deprehendit. Nam qui omnino peruerſus eſt, neque hoc poteſt videre quod eſt; qui verò peccatorem ſe eſſe intelligit, iam ex parte aliqua eſſe iuſtus inchoauit, atque id quod non iuſtus fecerat, ex eo quod eſt iuſtus accuſat. Scriptura etenim ſacra aliquando homines ponere ſolet humana ſapientes, ſicut ait Paulus. *Cùm enim ſit inter vos zelus & inuidia, nonne carnales eſtis? nonne homines eſtis?* Qui etiam quia carnali affectioni ſuccumbunt, non iam homines, ſed iumenta nominantur. Vnde per Dauid dicitur. *Homo cùm in honore eſſet non intellexit, comparatus eſt iumentis,* & reliqua. Aliquando homines cùm dicit, eos à beſtiis ratione diſtinguit, quib. per Prophetam Dominus dicit. *Vos autem paſcuæ meæ greges homines eſtis.* Rectè ergo de hoc pœnitente dicitur. *Reſpiciet homines, & dicet, peccaui.* Ac ſi dicatur. Sanctorum virorum exempla conſpicit, atque eorum comparatione ſe penſans, iniquum ſe eſſe deprehendit. Qui enim pleniſſimè intelligere appetit qualis eſt, tales nimirum debet conſpicere qualis non eſt: vt ex bonorum forma metiatur quanto ipſe deſerto bono deformis eſt. Vnde & per

1.Cor.3.3.

Pſal.48.13.

Digitized by Google

per Ezechielem dicitur. *Fili hominis oſtende domui Iſraël Templum vt confundantur ab iniquitatibus ſuis, & metiantur fabricã vt erubeſcant ex omnibus quæ fecerunt.* Tunc quippè templum oſtenditur, cùm iuſti anima quanta ſanctitate fulgeat ad confuſionem ſuam peccatoribus demonſtratur. Metiri verò fabricam eſt, penſare ſubtiliter iuſtorum vitam. Sequitur. *Et verè deliqui, & vt eram dignus non recepi.* Peccatores ſe plerumque confitentur, etiam qui ſe eſſe non credunt. Nam ſæpè contingit vt paſſim ſe homines iniquos eſſe fateantur, ſed cùm peccata ſua veraciter aliis arguentibus audiunt, defendunt ſe ſummopere, atque innocentes videri conantur. Vnuſquiſque enim in flagello poſitus, minus adhuc peccata ſua conſiderat, ſi vel tanto vel amplius ſe percuſſum quàm merebatur, exiſtimat. Iſte autem quia quanto maiorum exempla conſiderat, tanto diſtrictiori examinatione ſe penſat, minùs ſe percuſſum quàm merebatur agnoſcit, quia in illorum iuſtitia conſpicit quàm grauis ſibi culpa fuerit, quod errauit. Et idcirco hoc quod patitur diſtrictum eſſe non ſentit, quia diſtrictè nouit penſare quod fecit. Sequitur. Ezec. 43. 1. 11.

Liberauit enim animam ſuam ne pergeret in interitum. 28.
Quia præueniente diuina gratia, in operatione bona noſtrum liberum arbitrium ſequitur, noſmetipſos liberare dicimur, qui liberanti nos Domino conſentimus. Vnde Paulus cùm diceret. *Abundantius illis omnibus laboraui*, ne labores ſuos ſibi tribuiſſe videretur illicò adiunxit, *non autem ego, ſed gratia Dei mecum.* Sequitur. *Sed viuens lucem videret.* Lucem videlicet veritatis, 1. Cor. 15. 10.

quam corde videre mortuus non poſſet, vel
Ioan. 8. 12. certè quia Dominus dixit. *Ego ſum lux mundi.*
Videbunt lucem etiam mortui, quando omnes
iniuſti eum venire ad iudicium in humanitatis
forma conſpexerint. Sed viuens tunc lucem reſpicit, qui liberis oculis cordis in forma eius
diuinitatis attendit. Sequitur.

29. *Hæc omnia operatur Deus, tribus vicibus per ſingulos.* Ac ſi diceret. Quod ſemel de vno dixi, hoc tribus vicibus per ſingulos agitur. Sed ſolerter intuendum eſt, quæ iſtæ tres vices ſint, quibus vnuſquiſque homo anxietate mœroris afficitur, & poſt mœrorem, protinus ad ſecuritatem lætitiæ vocatur. Igitur ſi vigilanter attendimus, has tres vices mœroris & lætitiæ in vniuſcuiuſque electi animo iſtis alternari modis inuenimus, id eſt conuerſatione, tentatione, morte. In prima quippè quam diximus conuerſationis vice, grauis mœror eſt, cùm ſua vnuſquiſque peccata conſiderans, curarum ſecularium vult compedes rumpere, & viam Dei per ſpatium ſecuræ conuerſationis ambulare. Rectè ergo de hoc amareſcente
Verſib. 20. 21. 22. homine dici poteſt, *Abominabilis ei fit in vita ſua panis, & anima illius cibus ante deſiderabilis. Tabeſcet caro eius, & oſſa quæ tecta fuerant, nudabuntur, Appropinquauit corruptioni anima eius, & vita illius mortiferis.* Sicut ſupra dictum eſt. Sed quia diuina gratia diutiùs iſtis difficultatibus affici non permittitur, ruptis peccatorum noſtrorum vinculis, citiùs nos ad libertatem nouæ conuerſationis conſolando perducit, fitque cordi immenſa lætitia, quia ei quem deſiderat

Digitized by Google

iam per ſpem ſecuritatis appropinquat, vt rectè de hoc dici debeat. *Deprecabitur Deum & placabilis ei erit, & videbit faciem eius in iubilo, & reddet homini iuſtitiam ſuam. Reſpiciet homines & dicet. Peccaui, & verè deliqui, & vt eram dignus non recepi. Liberauit animam ſuam ne pergeret in interitum, ſed viuens lucem videret.* Poſt primã igitur vicem mœroris atque lætitiæ, quam vnuſquiſq; per ſtudium conuerſionis agnoſcit, hæc ſecunda ſuboritur, quia ne ſecuritatis neglegentia diſſoluatur, impulſu tẽtationis afficitur. Et quidẽ quiſq; in ipſo conuerſationis initio magna plerumque excipitur dulcedine conſolationis, ſed durum laborem poſtmodũ probationis experitur. Tres quippè modi ſunt conuerſorum. Inchoatio, medietas, atque perfectio. In inchoatione autem veniunt blandimenta dulcedinis: in medio quoque tempore certamina tentationis, ad extremum verò perfectio plenitudinis. Priùs ergo illos dulcia ſuſcipiunt quæ conſolentur, poſtmodum amara quæ exerceant; & tunc demum ſuauia atque ſublimia quæ confirment. Plerumque autem conuerſus quiſque talibus tentationum ſtimulis agitatur, quibus ante conuerſionis gratiam numquam pulſatum ſe eſſe reminiſcitur. Non quia tunc eadem radix tentationis deerat, ſed quia non apparebat. Humanus quippè animus multis cogitationib. occupatus ſæpè ſibimet ipſi aliquo modo manet incognitus, vt omnino quod tolerat neſciat. Inter hæc ergo deprehẽſa mens huc illucq; diſtenditur, & multiplicib. tentationum æſtibus diſſipatur; ita verò circum frementib. tentationum

Verſ. ſuperio. 26. 27. 28.

Digitized by Google

motibus anguſtatur, vt rectè de eo dici debeat, *Abominabilis ei ſit in vita ſua panis*, vt ſupra. Sed quia miſericors Deus probari nos permittit tentationibus, non reprobari, ſicut
1. Cor. 10. 13. ſcriptum eſt. *Fidelis autem Deus qui non patietur vos tentari ſupra quàm poteſtis, ſed faciet cum tentatione etiam prouentum vt poßitis ſuſtinere*, citiùs conſolationis opus occurrit, & ſurgentes tentationum ſtimulos mitigat, impugnanteſque ſe cogitationum motus interna pace tranquillat. Moxque anima immenſam de ſpe cœleſti lætitiam percipit, dum deuictum malum reſpicit quod tolerauit, vt iure de hoc tentato liberatóque homine dici debeat. *Videbit faciem eius in iubilo, & liberauit animam ſuam ne pergeret in interitum, ſed viuens lucem videret.* Poſt conuerſationis namque certamina, poſt probationis ærumnam, reſtat adhuc dura tentatio. Quia venire non poteſt ad perfectæ gaudia libertatis, niſi prius debitum ſoluerit humanæ conditionis. Conuerſus autem quiſque ſibi cautè ſollicitus, tacitè ſecum conſiderare non ceſſat, æternus iudex quam diſtrictus adueniat: ſuumque terminum quotidie proſpicit, & ante ſeueritatem tantæ iuſtitiæ quas rationes vitæ ſuæ ſit poſiturus adtendit. Conſiderat quippè quod viam vitæ præſentis nequaquam ſine culpa tranſire potuimus; conſiderat quia nec hoc quidem ſine aliquo reatu eſt quod laudabiliter geſſimus, ſi remota pietate iudicemur. Quis enim noſtrûm vitam præcedentium patrum valeat vel ſuperare vel aſſequi? Et tamen
Pſal. 142. 2. Dauid dicit. *Ne intres in iudicium cum ſeruo tuo.*

Digitized by Google

Solutioni ergo carnis appropinquans, nonnumquam terrore vindictæ etiam iuſti anima turbatur, cui & ſi quid tranquillum in hac vita ſapere potuit, mortis articulo interueniente concutitur, vt iure dici debeat. *Abominabilis ei fit in vita ſua panis*, & reliqua. Sed quia iuſtorum animæ à leuibus quibuſque contagiis ipſo ſæpè mortis pauore purgantur, æternæ retributionis gaudia iam ab ipſa carnis ſolutione percipiunt. Plerumque verò contemplationem percipiunt quamdam retributionis æternæ, etiam priuſquàm carne expolientur. Hilareſcunt, & dum vetuſtatis debitum ſoluunt, noui iam muneris lætitia perfruuntur, rectè dicitur. *Videbit faciem eius in iubilo.* Sequitur.

Et reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet 30.
luce viuentium. Lux quippè morientium eſt, quam corporeis oculis cernimus. Qui autem adhuc huic mundo viuunt, luce morientium tenebreſcunt. Illuminantur autem *luce viuentium* qui deſpecto temporali lumine, ad ſplendorem internæ claritatis recurrunt vt ibi viuant, vbi verum lumen ſentiendo videant: vbi non aliud lumen atque aliud vita, ſed vbi lux ipſa vita ſit. Vbi ſic nos lux exterius circumſcribat, vt interius impleat; ſic interius impleat, vt incircumſcripta exterius circumſcribat. Illuminantur ergo hac *luce viuentium*, quam tanto tunc ſubtilius conſpiciunt, quanto nunc ad illam prius viuunt. Sequitur.

Attende Iob & audi me, & tace dum ego loquor. 31.
Qualem ſe apud ſe habeat, hac locutione manifeſtat. Immenſa enim ſuperbia eſt, à ſeniore

Digitized by Google

bulum niſi inflatio elationis oſtenditur? Vt verba quæ de alta ſuberbiæ radice veniebant, cum quadam quaſi altitudine & diſtinctione procederent. Sequitur.

Audite ſapientes verba mea, & eruditi auſcultate 2.
me. Auris enim verba probat, & guttur eſcas guſtu 3.
diiudicat. Ac ſi diceret. Sicut nec auris eſcas, nec guttur verba cognoſcit, ita nec ſtultus quiſque ſententiam ſapientis intelligit. Sapientes ergo atque eruditi audite quod dico, qui poteſtis ea quæ fuerint dicta cognoſcere. Videamus igitur quantum timeat, qui verba ſua non niſi à ſapientibus audire decenter exiſtimat. Verus autem prædicator ſapientiæ dicit.
Sapientibus & inſipientibus debitor ſum. Sequitur. Rom. 1. 14.

Iudicium eligamus nobis, & inter nos videamus 4.
quid ſit melius. Sed vtrum hoc iudicium & humili corde quæſierit, facilè cognoſcimus ſi ſubſequentia eius verba penſemus. Sequitur.

Quia dixiſti Iob, iuſtus ſum, & Deus ſubuertit 5.
iudicium meum. In iudicando enim me mendacium eſt, 6.
& violentia ſagitta mea abſque vllo peccato. Hæc B. Iob dixiſſe queritur, quæ tamen quia minimè dixerit, requiſita ſacræ hiſtoriæ verba teſtantur. Sed qui iudicium æquè quæſierat, ex culpa quam finxit, protinus ſententiam promulgat: nam ſequitur.

Quis eſt vir vt eſt Iob, qui bibit ſubſannationem quaſi 7.
aquam, qui graditur cum operationib. iniquitatum? Ecce 8.
iudicium quærens iudiciū protulit, & poſt allegationem ſuam nulla B. Iob expectata ſentētia, eum damnatione dignum ex reproborum ſocietate iudicauit. Ait enim: *Quis eſt vir vt eſt? Iob* Vt

Digitized by Google

vtique ſubaudiamus, nullus; atque ſubiungit, *Qui bibit ſubſannationem quaſi aquam.* Aqua autem cùm bibitur, ita liquidè ſumitur, vt ad ſorbendum nulla ſui pinguedine retardetur. Subſannationem verò vt aquam bibere eſt, Deum ſine aliquo obſtaculo cogitationis irridere, vt eo quod ſuperbit lingua vel conſcientia, nulla trepidatio contradicat. Hæc autem eius ſententia ſuper beatum Iob, quantum ab tramite veritatis exorbitet, illa etiam atteſtatione cognoſcimus qua ad Diabolum dicit.
Iob 1.8. *Numquid conſideraſti ſeruum meum Iob, quod non ſit ei ſimilis ſuper terram?* Ecce quem veritas dicit abſque comparatione iuſtum, eum Heliu aſſerit abſque comparatione peccatorem. Sed hæc eſſe propria arrogantium prædicatorum ſolent, vt etiam afflictos auditores ſuos magis diſtrictè corripere appetant, quàm blandè refouere. Plus enim ſtudent vt mala obiurgando increpent, quàm bona laudando confirment.
Prou.34 3. Vnde ſcriptum eſt. *In ore ſtulti virga ſuperbiæ.* Nonnumquam verò etiam prædicatores iuſti rigidè feriunt: ſed aliud eſt cùm iuſtitia ſtimulat, aliud cùm ſuperbia inflat. Iuſti cùm ſeuerè corrigunt, internæ dulcedinis gratiam non amittunt. Nam ſæpè pro inquietudine refrænanda prauorum, duritiam diſtricti vigoris aſſumunt, ſed intus charitatis igne liquefiunt, atque eorum amore ardent, in quos aſpera correptione ſæuiunt. Vnde ſcriptum eſt.
Eccleſ.12.11. *Verba ſapientium quaſi ſtimuli, & ſicut claui in altum defixi,* Sequitur.

Dixi enim, non placebit vir Deo, etiamſi cucurrerit 9.
cum eo. Quod profectò quia minimè dixerit, quiſquis beati Iob verba legit, agnoſcit. Sed qui idcirco loquitur, vt ſemetipſum oſtendendo ſuperbiat, quid mirum ſi in altero fingit quod reprehendat? Sequitur.

Ideo viri cordati audite me. Ecce iterum faſtu ſu- 10.
perbiæ inflatus, eos tantummodo qui quaſi dignè intelligendo ſe aſſequi valeant, quærit.

Abſit à Deo impietas, & ab omnipotente iniquitas, 11.
opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias ſingulorum reſtituet ei. Benedixit, quia in omnipotente Deo iniquitas vel impietas non eſt, in hac vita nequaquam hoc ſemper agitur quod ſubiunxit, quia iuxta opus ſuum ſingulis & *iuxta vias* reddet. Nam & multos illicita ac peruerſa perpetrantes gratuito præuenit, atque ad opera ſancta conuertit. Et nonnullos rectis actibus deditos flagello interueniente corripit, ac ſi placentes quaſi diſpliceant affligit, Salomone atteſtante qui ait. *Sunt iuſti quibus mala veniunt, quaſi* Eccl. 8.14.
opera egerint impiorum, & ſunt impij qui ita ſecuri ſunt, ac ſi iuſtorum facta habeant. Verius ergo Heliu diceret ſi dixiſſet, quia in omnipotente impietas atque iniquitas non eſt, etiam cùm iuxta vias proprias hominibus reddere non videtur, nam & quod à nobis non intelligitur, ex occulti iudicij non iniuſta lance profertur. Sequitur.

Verè enim Deus non condemnabit fruſtra, nec omni- 12.
potens ſubuertit iudicium. Ad Diabolum Dominus dicit. *Commouiſti me aduerſus eum, vt affligerem eum* Iob. 2. 3.
fruſtra. Contraria quippè videntur, niſi ſubtili conſideratione penſentur. Aliud namque eſt

Digitized by Google

damnare, aliud affligere. Affligit ergo iuxta aliquid fruſtra, ſed fruſtra non damnat. An non iuxta *fruſtra* Iob afflixerat, cùm non delebat vitium, ſed meritum augebat. Fruſtra enim condemnare non poteſt, quia damnatio fieri non ex parte ad aliquid poteſt. Quæ videlicet in extremo punit omne quod hic quiſque commiſerit. *Nec omnipotens ſubuertit iudicium*, quia & ſi minus recta videntur eſſe quæ patimur, rectè tamen in occulto examine decernuntur. Sequitur.

13. *Quem conſtituit alium ſuper terram, aut quem poſuit ſuper orbem quem fabricatus eſt?* Vt videlicet ſubaudias nullum. Per ſe quippè mundum regit, quem per ſe condidit, nec eget alienis adiutoriis ad regendum, qui non eguit ad faciendum. Sed hæc idcirco colliguntur, vt liquidò indicet, quia omnipotens Deus ſi per ſemetipſum regere non negligit, quod creauit: quod benè creauit, vtique bene regit, quia quod piè condidit, impiè non diſponit. Sequitur.

14. *Si direxerit ad eum cor ſuum, Spiritum illius & flatum ad ſe trahit.* Curuum cor eſt, cùm ima appetit, dirigitur cùm ad ſuperna ſubleuatur. Si ergo homo cor ſuum ad Dominum dirigit, ſpiritum & flatum illius Dominus ad ſe trahit; ſpiritum videlicet pro internis cogitationibus, flatum verò quo corpus trahitur, pro externis actionibus ponit. Deum ergo ſpiritũ hominis & flatum ad ſe trahere eſt, ad conuerſionem ſui deſiderij, & interiora noſtra & exteriora commutare, vt nihil iam menti exterius libeat, nihil caro inferiùs vel ſi appetit, adipiſci conetur. Sed omne quod homo eſt, ad eum videlicet à quo eſt & in-

Digitized by Google

teriùs deſiderando ferueat, & exteriùs ſe edomando conſtringat. Sequitur.

Deficiet omnis caro ſimul, & homo in cinerem reuertetur. Simul enim omnis caro deficit, quando iã nullis ſuis motibus ſeruit, quia præſidẽs ſpiritus cũcta eius fluxa reſtringit, & quodã diſtrictionis ſuæ gladio omne quod in illa malè viuebat, interficit. Hoc nimirum diſciplinæ gladio ſemetipſum Hierem. interfecerat cũ dicebat. *Poſtquam conuertiſti me, egi pœnitẽtiã, & poſtquam oſtendiſti mihi percuſſi femur meum.* Quid enim in femore, niſi voluptas carnis accipitur? Et quid eſt quod ait, *Poſtquã oſtendiſti mihi, percuſſi femur meũ*, niſi poſtquã ſuperna ſpiritaliter vidit; omne quod inferiùs in ſe carnaliter viuebat, extinxit? In peccato enim quiſq; poſitus, mortalitatis ſuæ obliuiſcitur, & terrã ſe eſſe nõ meminit dũ adhuc per ſuperbiã inflatur. Poſt cõuerſionis verò gratiã, cũ humilitatis ſpiritu tãgitur, quid ſe eſſe aliud quã cinerẽ recordatur? In cinerem Abraham reuerſus fuerat dicens. *Loquar ad Dominum meum, cùm ſim puluis & cinis.* Hinc Dauid ait. *Auferes ſpiritum eorum & deficient*, & reliqua. Sequitur. 15. Iere. 31. 19. Gen. 18. 27. Pſal. 103. 29

Si habes ergo intellectũ audi quod dicitur, & auſculta vocem eloquij mei. Habent hoc propriũ omnes arrogãtes, vt cũ fortaſſe acutũ aliquid sẽtiũt, inde mox ad vitiũ elationis erũpãt, ſenſuſq; omnium in ſui cõparatione deſpiciant, ſeque in ſuo iudicio aliorum meritis anteponant. Ecce Heliu quomodo pauliſper in elationem per verborum incrementa proficit. Sæpius namque dixerat. *Si habes quod loquaris, reſponde mihi*, & reliqua. Ac ſi diceret. Dic aliquid, ſi tamen dignus potue- 16. Iob. 33. 32.

ris eſſe qui dicas. Hinc autem ait. *Si habes intelle-ctũ audi quod dicitur.* Ac ſi apertè dicat. Audi me, ſi tamen dignus poteris eſſe qui audias. Iſti ſunt quotidiani defectus qui in cordibus reproborum fiunt, quibus indeſinenter ad deteriora deſcendunt. Sequitur.

17. *Numquid qui non amat iudicium ſanari poteſt, quomodo tu eum qui iuſtus eſt in tantum condemnas?* Bonam quidem ſententiam protulit, ſed beato Iob proferẽda non fuit. In omni enim quod dicitur ſummopere intuendum eſt quid dicatur, cui dicatur, quomodo dicatur. Heliu autem adtendit quod diceret, ſed cui diceret non adtendit. Beatus quippè Iob amabat iudicium, quia cauſas ſuas ſubtiliter cum Deo penſare nouerat, nec condemnauerat eum qui iuſtus eſt: ſed cur ſine peccato percuſſus fuerat in dolore poſitus cùm humilitate requirebat. Amat iudicium quiſquis vias ſuas ſubtiliter diſcutit, & ſecretarium cordis ingreſſus, quid Dominus ipſe tribuat, quid ipſe debeat Deo penſat. Arguens B. Iob quod iudicium non amaret, & quia eum qui iuſtus eſt, condemnaſſet; ilicò eiuſdem iuſti id eſt Domini iuſtitiam ſubdit. Sequitur.

18. *Qui dicit Regi, Apoſtata, qui vocat duces impios.* Sæpè nouimus quod plerique qui præſunt inordinatum ſibi metum à ſubditis exigunt, & non tàm propter Dominum, quàm pro Domino venerari volunt. Intus enim ſe tumore cordis extollunt, cunctoſque ſubditos in ſui comparatione deſpiciunt. Vnde ſcriptum eſt. *Ducem te* Eccli. 32.1.
conſtituerunt, noli extolli, ſed eſto in illis quaſi vnus ex illis, benè contra eos dicitur. *Qui dicit Regi, Apo-*

ſtata. Vnuſquiſque enim ſuperbus rector totiens ad culpam apoſtaſiæ delabitur, quotiens præeſſe hominibus delectatur, honoris ſui ſingularitate lætatur. Sub quo enim ſit non cõſiderat, & quod æqualibus quaſi non ſit æqualis exultat. Ad viam namque pietatis ducerent, ſi ſubditorum oculis humilitatis exempla monſtrarent. Dux quippè eſt impius, qui à tramite veritatis exorbitat, & dum ipſe in præceps ruit, ad abrupta ſequentes inuitat. Dux eſt impius, qui per tumoris exempla viam oſtendit erroris. Paulus dux impius eſſe metuebat, cùm poteſtatis ſuæ celſitudinem reprimebat dicens. *Non quærentes* 1. Theſſ. 2. 6 7.
ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab aliis, cùm poſſemus oneri eſſe vt Chriſti Apoſtoli, ſed facti ſumus paruuli in medio veſtrûm.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XXV.

IPSA humanæ conditionis qualitas indicat,quàm longè rebus cæteris præſtat. Nã collata homini ratio aſſerit quãtũ omnia,quæ vel vita,vel ſenſu , vel ratione carent, natura rationalis antecedit. Et tamen quia ab internis atque inuiſibilibus oculos claudimus,atque viſibilibus paſcimur, plerumque hominem non ex eo quod ipſe eſt,ſed ex his quæ circa ipſum ſunt,veneramur.Cumque non intuemur quod ipſe ſit, ſed quid poſſit,in acceptione perſonarum non ex perſonis, ſed ex rebus adiacentibus ducimur, ſicque fit vt is quoque apud nos intus in diſceptatióne veniat, qui foris honoratur,quia dum pro his quæ erga illũ ſunt honorabilis habetur, rebus ſuis in examine noſtro poſtponitur. At contra de Deo dicitur.

Digitized by Google

Qui non accipit perſonam principum, nec cognouit Tyrannum, cùm diſceptaret contra pauperem. Poteſt autem per Principem vel Tyrannum, quiſque ſuperbus intelligi, per pauperes verò humiles deſignari. Tyrannum ergo diſceptantem contra pauperem non cognoſcit omnipotens Deus, quia ſuperbos omnes vitam nunc humilium deprimentes, in iudicio ſe neſcire perhibet, di- 19.
cens. *Neſcio vos, vnde ſitis.* Et quia ſic potenter Luc. 13.25.
cùm vult deſtruit, ſicut cùm voluit potenter 27.
creauit, aptè ratiocinando ſubiungitur. *Opus enim manuũ eius ſunt vniuerſi.* Atque mox ſubditur.

Subitò morientur, & in media nocte curuabuntur populi & pertranſibunt. Quamlibet ſerò de hac vita tollantur iniqui, ſubitò & repentè tolluntur, quia finem ſuum cogitando prȩuidere neſciunt. Subito eſt quod ante cogitare non potuit. Subitò diues ille ſtultus eſt, qui horrea quæ præparauit, deſeruit; & inferni locum, quem non 20.
præuidebat, inuenit. Vnde ei dicitur. *Hac nocte* Luc. 12.20.
repetent animam tuam à te, at contra de iuſtis dicitur. *Vos autem fratres non eſtis in tenebris, vt vos dies* 1. Theſſ. 5.4.
illa tamquam fur comprehendat. In media enim nocte curuati pertranſibunt, qui in obſcuritatis ſuæ neglegentia * humilitati rapiuntur. Tunc *humiliati.
curuabuntur per ſententiam iudicis, qui nunc curuari negligunt per humilitatem cordis. Electi autem ne inuiti curuentur in morte, ſpontè curuantur in humilitate. Vnde ſanctæ Eccleſiæ de conuerſa prole perſecutorum dicitur. *Venient* Eſa. 60.14.
ad te curui filij eorum qui humiliauerunt te. Et benè de morientibus populis non ait, tranſibunt, ſed *pertranſibunt*, qui etiam viuendo

temporaliter quotidie ad finem tendimus, & præſentem vitam quaſi quandam viam ſubigendo tranſimus; hoc ipſum morituris viuere, quaſi ad mortem ire eſt, & quot dies vitæ peragimus, quaſi in itinere ad locum propoſitum tot paſſibus propinquamus. Sequitur. *Et auferent violentum abſque manu.* Subaudis diuina iudicia. Abſque manu verò auferent eum, qui manu violentus fuit, abſque manu auferent, quia videlicet ſubito exitu vrgente inuiſibiliter rapitur, qui viſibiliter rapiebat. Sequitur.

21. *Oculi enim eius ſuper vias hominum, & omnes greſſus eorum conſiderat.* Tunc enim nequaquam conſiderare credebatur, quando violentus iſte omne malum quod poterat, inultè perpetrabat. Æſtimabatur Deus iniuſti acta non cernere, quia differebat iuſtè damnare, & magna eius patientia quaſi quædam negligentia putabatur. Iniquus quoque ipſe totiens ſe in peccatis ſuis non videri à Deo credidit, quotiens inultè peccauit,

Eccli. 5. 4. cui per quendam ſapientem dicitur. *Ne dicas, Peccaui, & quid accidit mihi triſte?* Emendare non vult nequitiam, pro qua dignam non protulit pœnam. Greſſus verò hominum vocat, vel ſingulas operationes quibus innitimur, vel alternantes motus intimæ cogitationis, quibus quaſi paſſibus vel longè à Domino recedimus, vel piè ad Deum propinquamus; ad Deum enim quaſi tot greſſibus mens accedit, quot bonis motibus proficit: & rurſum tot greſſibus longè fit, quot malis cogitationibus decreſcit. Sequitur.

22. *Non ſunt tenebræ, & non eſt vmbra mortis, vt abſcondantur ibi qui operantur iniquitatem.* Quid per tenebras

bras niſi ignorantiam, & quid per vmbram mortis, niſi obliuionem ſtuduit deſignare? De quarumdam quippe ignorantia dicitur. *Tenebris obſcuratum habentes intellectum.* Et rurſum de obliuione quæ in morte contingit ſcriptum eſt. *In illa die peribunt omnes cogitationes eorum.* Quia ergo per mortem funditùs obliuioni tradetur quicquid viuendo cogitatur, quaſi quædam obliuio eſt, & vmbra mortis. Ac ſi ergo diceret. Idcirco eius iudicio nullus abſconditur, quia nullatenus poteſt aut non videre quod fecimus, aut obliuiſci quod videt; quamuis intelligi tenebrę vel vmbra mortis etiam aliter poſſunt. Omnis namque immutatio, velut quædam mortis immutatio eſt. Id enim quod mutat, quaſi ab eo quod erat, interficit; vt deſinat eſſe quod fuit, & incipiat eſſe quod non fuit. Lumen igitur verum, creator videlicet noſter, quia à nulla mutabilitatis viciſſitudine teneбreſcit, nullis naturæ ſuæ defectibus obumbratur, ſed eius eſſe, ſine mutabilitate fulgere eſt, tenebræ ei vel vmbra mortis dicitur non ineſſe. Vnde aliàs ſcriptum eſt. *Apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio.* Et vndè rurſus Paulus Apoſtolus dicit. *Qui ſolus habet immortalitatem, & lucem habitat inacceſſibilem.* Lux enim æterna quæ Deus eſt; quanto incommutabiliter fulget, tanto penetrabiliter videt: & neque occulta neſcit, quia cuncta penetrat, neque penetrata obliuiſcitur, quia incommutabilis durat. Sequitur.

Epheſ. 4. 18. — *Pſal. 145. 4.* — *Iacob. 1. 17.* — *1. Tim. 6. 16.*

23. *Neque enim vltra in hominis poteſtate eſt, vt veniat ad Deum in iudicium.* Hic nimirum non il-

lud iudicium deſignatur, quod per æternam retributionem punit, ſed quod mente conceptum per conuerſionem diluit. Ad illud quippè venire non deſiderat, quiſquis ſe per illud damnari formidat. Dum ergo dicitur. *Neque enim vltra in hominis poteſtate eſt, vt veniat ad Deum in iudicium*, profectò oſtenditur eſſe quoddam iudicium quod quandoque etiam à damnatis ac reprobis deſideretur. Et quod eſt illud niſi hoc de quo Paulus Apoſtolus dicit.
1. Cor. 11. 31. *Si nos ipſos iudicaremus, non vtique iudicaremur.*
Eſa. 59. 8. Et de quo per Prophetam dicitur. *Non eſt iudicium in greſſibus eorum.* Et quod Dauid ait.
Pſal. 98. 4. *Honor Regis iudicium diligit.* Vt videlicet qui iam Deum honorat ex fide, ſolicitè iudicet quid ei debeat in operatione. Hinc Prophe-
Eſa. 43. 26. ta ait. *Reduc me in memoriam vt iudicemur ſimul, narra ſi quid habes vt iuſtificeris.* Debet enim vniuſcuiuſque mens & cauſas ſuas apud Dominum, & cauſas Domini contra ſe ſolicita inquiſitione diſcutere: debet cautè penſare, vel quæ ab eo bona perceperit, vel quæ mala bonis illius peruersè viuendo reſpondit. Quod electi quidem quotidie facere omnino non ceſſant. Vnde bene Salomon ait. *Cogitatio-*
Prou. 12. 5. *nes iuſtorum iudicia.* Accedunt enim ad ſecretarium iudicis intra ſinum cordis, conſiderant quàm diſtrictè quandoque feriat, qui diu patienter expectat, metuunt in his quæ ſe egiſſe meminerunt, puniunt flendo quod perpetraſſe ſe intelligunt. Nec deeſt in hoc iudicio mente concepto omne miniſterium quod punire reos ſuos plenius debeat. Nam conſcientia accuſat,

Digitized by Google

ratio iudicat, timor ligat, dolor excruciat. Quod iudicium eo certius punit, quo interiùs ſæuit, quia videlicet ab exterioribus nō accedit. Quia ergo nunc in poteſtate eſt internum mentis noſtræ contra nos ſubire iudicium, recognoſcendo accuſemus noſmetipſos quales fuimus, pœnitendo torqueamus, non ceſſemus dum licet iudicare quod fecimus. Audiamus cautè quod dicitur. *Neque enim vltra in hominis poteſtate eſt vt veniat ad Deum in iudicium.* Sequitur.

Conteret multos & innumerabiles, & ſtare faciet alios pro aliis. Poſtquam multa narrata ſunt de pœna malorum, ſubitò infertur occultum iudicium, quod piè ſuper nos iuſtéque diſponitur, quomodo alij perdunt quod tenere videbantur, & alij accipiunt quod alij ex meritis perdunt. Cunctis autem liquet, quod in illa extrema requiſitione examen publicum facturus eſt omnipotens Deus, vt alios ad tormenta deſerat, alios ad participationem regni cœleſtis admittat. Sed hoc nunc ſecreto iudicio quotidie agitur, quod tunc publicè demonſtratur. Nam iuſtè ac miſericorditer ſingulorum corda, vel examinans, vel diſponens, alios in exteriora reſpuit, alios ad ea quæ ſunt intrinſecus trahit. Hos accendit interna appetere, illos pro voluptatibus ſuis deſerit exteriora cogitare. Horum mentem ad ſuperna erigit, illorū ſuperbiā in infimis deſideriis mergit, & qui videntur humano iudicio, iam in cōſpectu æterni iudicis ſtēt. Quis enim hominum æſtimare potuiſſet Iudam viuendi ſortem etiam poſt miniſterium Apoſtolatus amittere? Et quis è contra latronē crederet cauſā vitæ etiā in ipſo 24.

mortis articulo inuenire? Conteruntur etiam qui relictis cœleſtibus terram quærunt. Quæ autem maior poterit eſſe contritio, quàm deſerto creatore creaturam quærere? deſertis ſupernis gaudiis, in infimis rebus inhiare? Vnde
Pſal. 146. 6. bene per Prophetam dicitur. *Humiliat autem peccatores vſque ad terram.* Quod autem dicens. *Contèrit multos*, ilicò adiunxit, *innumerabiles*, multitudinem exprimere ſtuduit reproborum, quæ humanæ rationis numerum tranſit. Vel certè indicare voluit quod omnes qui pereunt intra electorum numerum non habentur, vt eo ſint innumerabiles, quo extra numerum currunt. Vnde Propheta intuens tantos hoc Eccleſiæ tempore ſpecie tenus credere, quantos nimirum certum eſt electorum numerum ſummamque
Pſal. 39. 6. tranſire, ait. *Multiplicati ſunt ſuper numerum.* Seq.

25. *Nouit enim opera eorum, & idcirco inducit noctem & conterentur.* Sciendum ſummopere eſt, quod iniquus quiſque duobus modis in nocte conteritur, vel cùm exterioris iudicij tribulatione percutitur, vel cùm occulta ſententia interiùs cæcatur. In nocte corruit, cùm per extremum iudicium, viuendi lumen in perpetuum amittit.
Matt. 22. 13. Vnde ſcriptum eſt. *Ligate ei pedes & manus, & mittite eum in tenebras exteriores.* Rurſum in nocte iniquus conteritur, cùm peccatorum præcedentium confuſione damnatus, veritatis lumen non inuenit, & quid deinceps agere debeat, non agnoſcit. Omne quippè peccatum quod tamen citius pœnitendo non tegitur, aut peccatum eſt & cauſa peccati, aut peccatum & pœna peccati. Peccatum namque quod pœnitentia nō diluit,

Digitized by Google

ipſo ſuo pondere mox ad aliud trahit. Vnde fit, vt non ſolùm peccatum ſit, ſed peccatū & cauſa peccati. Ex illo quippè vitio culpa ſubſequens oritur, ex quo cæcata mens ducitur ad peius & alio ligetur. Sed peccatum quod ex peccato oritur, non iam peccatum tantummodo, ſed peccatum eſt & pœna peccati, quia iuſto iudicio òmnipotens Deus cor peccantis obnubilat, vt præcedentis peccati merito etiam in aliis cadat. Hinc Dauid ait. *Appone iniquitatem ſuper iniquitatem eorum, & non intrent in iuſtitia tua.* Igitur quia præcedentibus peccatis cæcatus oculus cordis, ipſa cæcitas quæ peccantis animum ex anteactæ culpæ damnatione confundit, meritò nox vocatur, quia per hanc ab oculis delinquentis lumen veritatis abſconditur. Inducere autem noctem dicitur Dominus, non quod ipſe tenebras inferat, ſed quod obſcura corda peccantium miſericorditer non illuſtret, vt hoc ipſum in nocte cæcaſſe ſit, à cæcitatis tenebris liberare noluiſſe. Sequitur. *Pſal. 68 38.*

Quaſi impios percuſſit eos in loco videntium. In Scriptura ſacra *quaſi* aliquando pro ſimilitudine, aliquando pro veritate poni conſueuit. Pro ſimilitudine enim *quaſi* ponitur, ſicut Apoſtolus dicit. *Quaſi triſtes, ſemper autem gaudentes.* Pro veritate autem ponitur, ſicut Ioannes ait. *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à patre.* Hoc autem loco nihil differt vtrum pro ſimilitudine, an pro veritate ſit poſitum, quia quolibet dicatur ordine, apertè praua malorum vita ſignatur. Impios verò Scriptura ſacra propriè infideles appellat. Hac namque diſtantia peccatores ab 26. *2. Cor. 6. 10* *Ioan. 1. 14.*

Digitized by Google

impiis diſcernuntur, quia cùm omnis impius ſit peccator, nō tamen omnis peccator eſt impius; peccator enim dici etiam qui in fide pius eſt
1. Ioan. 1. 18. poteſt. Vnde Ioannes ait. *Si dixerimus quia peccatum non habemus, veritas in nobis non eſt.* Impius verò
Pſal. 1. 5. propriè dicitur, qui à religionis pietate ſeparatur. De talibus enim Propheta ait. *Non reſurgunt impij in iudicio.* Locus autem videntium ſancta Eccleſia vocatur, in ipſa enim rectè conſiſtitur, vt lumen verum quod Deus videatur.
Exod. 33. 21. 22. Vnde ad Moyſem dicitur. *Eſt locus penes me, & ſtabis ſupra petram cùm tranſiet mea maieſtas.* Et
Ibidem 23. poſt paululum. *Auferam manum meam, & videbis poſteriora mea.* Multi quippè intra ſanctam Eccleſiam poſiti, pia ſpecie extra Eccleſiam inuenti ſunt, impia conuerſatione. De quibus be-
Eccleſ. 8. 10. nè aliàs ſcriptum eſt. *Vidi impios ſepultos, qui cùm aduiuerent in loco ſancto erant, & laudabantur in ciuitate quaſi iuſtorum opera.* Sequitur.

27. *Sui quaſi de induſtria receſſerunt ab eo.* Sciendum quippè eſt quod peccatum tribus modis admittitur. Nam aut ignorantia, aut infirmitate, aut ſtudio perpetratur, & grauius quidem infirmitate quàm ignorantia, ſed multo grauius ſtudio quàm infirmitate peccatur. Ignoran-
1. Tim. 1. 13. tia Paulus peccauerat, cùm dicebat. *Qui prius fui blaſphemus & perſecutor*, & reliqua. Petrus verò infirmitate peccauit. Induſtria verò peccauerant hi, de quibus dicebat ipſe magiſter.
Ioan. 15. 22. 24. *Si non veniſſem, & locutus eis fuiſſem, peccatum non haberent*, & reliqua. Sunt ergo nonnulli in Eccleſia, qui non ſolùm bona non faciunt, ſed etiam perſequuntur, & quæ ipſi negli-

Digitized by Google

gunt facere, etiam in aliis deteſtantur. Horum peccatum ſcilicet non ex infirmitate vel ignorantia, ſed ex ſolo ſtudio perpetratur, quia videlicet ſi vellent implere bona, nec tamen poſſent, ea quæ in ſe negligunt, ſaltem in aliis amarent. Sequitur. *Et omnes vias eius intelligere noluerunt.* Non enim infirmitate non intelligunt, ſed *intelligere noluerunt*, quia ſæpè quæ facere deſpiciunt etiam ſcire contemnunt. Quia enim ſcriptum eſt. *Seruus neſciens voluntatem domini ſui & non faciens digna, plagis vapulabit paucis, & ſeruus ſciens voluntatem domini ſui, & non faciens iuxta eam, vapulabit multis.* Luc. 12. 47. 48. Impunitatem peccandi exiſtimant remedium neſciendi. Qui nimirum ſola ſuperbiæ caligine tenebreſcunt, atque ideo non diſcernunt, quia aliud neſciſſe, aliud ſcire noluiſſe. Neſcire enim ignorantia eſt, ſcire noluiſſe, ſuperbia. Via quippè eſt incarnatæ omnis actio quam temporaliter geſſit, viæ eius ſunt viuendi ordines, quos ad ſe venientibus ſtrauit. Tot itaque ad ſe venientibus vias præbuit, quot benè viuendi exempla monſtrauit. Humilitatis eius Propheta vias aſpexerat, cùm ſuſpirabat dicens. *In mandatis tuis me exercebor, & conſiderabo vias tuas.* Pſal. 118. 15. Quia ergo ſuperbi quique humilitatis Dominicæ facta contemnunt, rectè dicitur, *vias eius intelligere noluerunt.* Vias itaque eius intelligere eſt, & humiliter tolerare tranſitoria, & perſeueranter expectare manſura, vt exemplo Dominico æterna quæratur gloria opprobriis temporalibus comparata. Sequitur.

Et peruenire facerent ad eum clamorem egeni, & au- 28.

Digitized by Google

dire vocem pauperum. Cùm enim iſti ſuperbiunt, clamant ad Dominum hi qui ipſis ſuperbientibus opprimuntur. Vel certè idcirco dicitur quod ad Deum fecerunt clamorem pauperum peruenire, quia iſtis cadentibus in eorum loco pauperes, id eſt humiles ſpiritu ſubrogantur. Et quia hoc eorum caſu factum eſt, ipſi feciſſe referuntur, eo videlicet locutionis genere quo pugnare caſtra dicimus, quia pugnatur ex illis. Vel certè, quia cuncta quæ ſuperius dicta ſunt, referri etiam ad rectores Eccleſiaſticos poſſunt, qui relicto prædicationis ſtudio, ſub occaſione regiminis terrenis negotiis inuoluuntur, aptè ſubiungitur. *Vt peruenire facerent ad eum clamorem egeni, & audire vocem pauperum.* Quia nimirum dũ ipſi curis ſecularibus occupati prędicationis officium deſerunt, gregem ſubditum in querelarum prorumpere clamore compellunt, vt quaſi iure vnuſquiſque ſubiectus de vita ficti paſtoris immurmuret, cur tenet magiſtri locum, qui non exercet officium, quamuis fortaſſe melius per tumorem potentium ſuperbia Iudæorum, & per clamorem pauperum deſideria gentium figurantur, ſicut atteſtante Veritate per epulantem ſplendidè diuitem Iudaïcus populus deſignatur. Et per vulneratum Lazarum, qui interpretatur adiutus, forma Gentilis populi exprimitur. Illis ergo peccantibus pauperum clamor auditur, quia dum Iudæi contra Deum ſuperbiunt, ad Deum vota Gentilium peruenerunt. Sequitur.

29. *Ipſo enim cõcedẽte pacem quis eſt qui condẽnet? Ex quo abſconderit vultum ſuum, quis eſt qui contempletur eum?*

Nemo ergo diſcutiat cur ſtãte Iudaico populo dudum in infidelitate Gentilitas iacuit,& cur ad fidem Gentilitate ſurgente Iudaicũ populũ infidelitatis culpa proſtrauit. Nemo diſcutiat cur alius trahatur ex dono, alius repellatur ex merito. Si enim Gentilitatem miraris aſſumptam, *ipſo concedente pacem, quis eſt qui condemnet?* Si Iudæam obſtupeſcis perditam, ex quo abſconderit vultum ſuum, quis eſt qui cõtempletur eum? Itaque conſilium ſummæ & occultæ virtutis ſatisfactio ſit apertè rationis. Vnde in Euangelio Dominus cùm de huius rei cauſa loqueretur, ait. *Confiteor tibi Domine Pater cœli & terræ, qui abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus; & reuelaſti ea paruulis.* Sequitur. *Et ſuper Gentes, & ſuper omnes homines.* Ac ſi apertè admoneãtur adtẽdere, quia hoc iudicium quod ſuper vnam Gentem deſcribitur, etiam ſuper omnes homines inuiſibili examinatione celebratur, vt alius repellatur, alius eligatur occultè, ſed nullus iniuſtè. Hoc ergo quod in maximis fieri cernimus, etiam in nobis ſingulis cautè timeamus. Sic enim intenduntur diuina iudicia ſuper vnam animam, ſicut ſuper vnam vrbem, ſicut ſuper vnam gentem, ſicut ſuper vniuerſam generis humani multitudinem. Quia & ſic intendit Dominus ſingulis, ac ſi vacet à cunctis, & ſic ſimul intendit omnibus, ac ſi vacet à ſingulis. Qui enim omnia adminiſtrando implet, reget implendo; nec vniuerſo deeſt cùm diſponit vnum, nec vni deeſt cùm diſponit vniuerſum, cunctæ ſcilicet naturæ ſua potentia vetus operatur. Sequitur.

Matt.12.35.

Qui regnare fecit hominem hypocritã propter peccata 30.

populi. Quia igitur de ſpecie tranſiuit ad genus, nunc de genere ſe conuertit ad ſpeciem. Verum namque regem ſuper ſe Iudæa regnare noluit, & idcircò ex gentibus meritis hypocritam accepit, ſicut quoque Veritas in Euangelio dicit.
Ioan. 5. 43. *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepiſtis me; alius veniet in nomine ſuo, hunc accipietis.* Poteſt etiam per hypocritam, caput Antichriſtus * deſignari, ſeductor quippè ille tunc ſanctitatem ſimulat, vt ad iniquitatem trahat, ſed propter peccata populi regnare permittitur, quia nimirum tunc ipſi ſub illius regimine præordinantur, quia digni eius Domino antè ſecula præſciuntur qui peccatis ſubſequentibus exigunt, vt ſub illo iudiciis præcurrentibus diſponantur. Quod ergo tunc Antichriſtus ſuper impios regnat, non eſt ex iniuſtitia iudicis, ſed ex culpa patientis; quamuis plerique & principatum illius non viderunt, & tamen eius principatui peccatorum ſuorum conditione deſeruiunt, quia & quem dominantem ſibi minimè conſpiciunt, eum proculdubiò peruersè viuendo venerantur. An non eius membra ſunt qui per affectatæ ſanctitatis ſpeciem appetunt videri quod non ſunt? Ille namque principaliter hypocriſin ſumet, quia cùm ſit damnatus homo & nequam ſpiritus, Deum ſe eſſe mentitur, ſed proculdubiò ex eius nunc corpore prodeunt, qui iniquitates ſuas ſub tegmine ſacri honoris abſcondunt, vt profeſſione videri appetant, quod eſſe operibus recuſant, quia
Ioan. 8. 34. enim ſcriptum eſt. *Omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati.* Quanto nunc liberius peragunt per-

* Antichriſti.

uerſa quæ volunt, tanto eius ſeruitio obnoxij obligãtur. Sed quæri poteſt rationabiliter quomodo hoc in loco dicitur, quod *regnare hypocritã* Dominus facit, cùm hac de re ſpecialiter queritur per Prophetam dicens. *Ipſi regnauerunt, & non ex me, principes extiterunt & non cognoui.* Quis enim rectè ſentiens dicat, quia facit Dominus quod minimè cognoſcit; ſed quia ſcire Dei approbare eſt, neſcire, reprobare. Vnde quibuſdam quos reprobat dicit, *Neſcio vos vnde ſitis, diſcedite à me omnes operarij iniquitatis.* Et aliquando facere Dei eſt, id quod fieri prohibet iraſcendo permittit metire. Vnde & regis Ægypti cor ſe obdurare aſſeruit, quia videlicet obdurari permiſit. Miro modo hypocritas Dominus regnare facit & neſcit: facit ſinendo, neſcit reprobando.

Oſee 8. 4.

Luc. 13. a 5. 27.

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER XXVI.

Q*VIA ergo locutus ſum ad Deum, te*
31. *quoque non prohibeo. Si erraui, tu doce*
32. *me. Si iniquitatem locutus ſum, vltra*
non addam. Sicut ſæpè contingit vt
bona loquantur & mali, multa
Heliu fortia paulò ſuperius ſe dixiſſe memorat,
& ſecuturus idcirco ne fortaſſe errauerit, requi-
rebat. Neq; enim requireret, ſi ſe erraſſe credi-
diſſet. Eſt namque, vt dixi, propria arrogantium
fraus, vt tunc de errore requirere ſtudeant,
quando ſe nouerint non erraſſe. Qui rurſum re-
quirere vel argui de errore deſpiciunt, ſi quando
ſe erraſſe veraciter cognoſcunt. Sequitur.
33. *Numquid à te Deus expetit eam, quia diſplicuit tibi?*
Ac ſi diceret. Ego coram Deo rationes poſitu-
rus ſum. Cur modo iniquitas mea à te repre-
henditur? Quæ conſtat quia quod in iudicio à
te non requiratur? Recti viri cùm iniuſtè ab
hominibus impetuntur, ad ſupernum iudicium

Digitized by Google

recurrunt. Vnde & ab eodem Iob dicitur.
Ecce in cœlo teſtis meus, & conſcius meus in excelſis. Iob.16.19.
Et quia ei ſummopere placere cupiunt, eius ſolius teſtimonium requirunt. Peruerſi quoq; quia iuſtorum vitam deſerunt, ſed nonnumquam eloquia ſcrutantur, cùm de ſuis malè geſtis increpantur, hoc aſſumunt in argumento defenſionis, quod iuſti proferunt cum teſtimonio puritatis. Vnde eis & cõſuetudo iam facta eſt, vt ſi quis eos de factis ſuis arguat, Dei magis iudicium quàm hominum quærant. A Deo enim & cùm ſe damnandos nouerint, iudicari metuunt, iudicari ab hominibus erubeſcunt. Proponunt ergo magis quod metuunt, vt hoc minùs declinare valeant quod erubeſcunt. Scriptum quippè eſt. *Vnuſquiſque noſtrûm pro ſe rationem reddet Deo.* Rom.14.12.
Quia verò eſſe culpabiliores ſolent hi qui loqui in contentione inchoant, quàm qui reſponderint, ſubdidit dicens. *Tu enim cœpiſti loqui, & non ego.* Eo ſe innocentem credidit, quo pulſatus erupit, nimirum neſciens quia innocentia non tempore defenditur, ſed ratione. Quid enim eius defenſionibus adminiculatur? Quod ſi tacenti nulla intulit, rectè tamen inchoanti praua reſpondit. *Quod ſi quid noſti melius, loquere.* Quamuis dum non ait, quia melius noſti, ſed quid melius noſti, loquere: nimis hoc ipſum ſuperbiſſe eſt, de melioris ſcientia dubitaſſe. Ecce dum quaſi humiliter B.Iob loqui tribuit, quod intrinſecus geſtaret, oſtendit. Sequitur.

Viri intelligentes loquantur mihi: Dedignatus videlicet ſi B. Iob loqui præſumeret, qui quaſi 34.

Digitized by Google

eius intelligere verba non poſſet. Et quia non ſolùm ad loquendum, ſed etiam ad audiendum B. Iob indignum fuiſſe iudicauit. Sequitur. *Vir ſapiens audiat me.* Ac ſi diceret. Huic loqui iniuſtè conceditur, qui etiam audire verba ſapientium non meretur. Atque mox apertè quàm deſpecta de illo ſentiat, manifeſtat dicens.

35. *Iob autem ſtultè locutus eſt, & verba illius non ſonant diſciplinam.* Sine diſciplina locutum B. Iob credidit, quia iuſtum ſe in ſuis operibus fuiſſe memorauit. Verum fortaſſe Heliu diceret, ſi ea quæ B. Iob de ſeipſo narrauerat, non de illo hæc eadem ipſe diſciplinæ auctor æſtimaſſet. Innocentem enim Iob ſe aſſerit flagellatum, quem Deus etiam perhibuit fruſtra percuſſum. Quid ergo vox percuſſi ſuperbum ſonuit, quæ à ſententia ferientis nullatenus diſcrepauit? Incautè ſunt humiles, qui ſe mendatio illaqueant, dum arrogantiam vitant, imò mentiendo ſuperbiunt, qui contra veritatem ſe erigunt quam relinquunt. Qui enim neceſſitate cogente, vera de ſe bona loquitur, tanto magis humilitati iungitur, quanto & veritati ſociatur. Sequitur.

36. *Pater mi probetur Iob vſque ad finem.* Ecce hoc quod de arrogantiæ tumore conceperat, in verbis etiam maledictionis exaltat, ſed fortaſſe beniuole vim probationis optaret, ſi ſtetiſſe eum in probatione iudicaſſet. Vt verò apertè malitia eius crudelitatis appareat, probare adhuc per flagella deprecatur, quem inter flagella lapſum fuiſſe iam queritur; præmiſit,

quod ſenſit; vt apertiùs cognoſci debeat quod optat. Adhuc feriri poſtulat quod iam peccaſſe ſub manu ferientis accuſat. Propria hæc arrogantium vota ſunt, vt vitam dolentium examinari acriùs deprecentur, quia quanto ſibimetipſis iuſtiores ſunt, tanto alienis doloribus duriores exiſtunt. Neſciunt enim in ſe paſſionem alienæ infirmitatis trahere, & ſicut ſuæ, ita etiam proximi imbecillitati miſereri. Viri autem veraciter ſancti flagellari quempiam etiam pro culpa cognoſcunt, & ſi quædam eius inordinata corripiunt, ad quædam tamen dolentia compatiuntur, & ſciunt ſic tumentia premere, vt ſciant etiam cruenta refouere, quatenus in eis cum dura emolliunt, infirma roborent. Sequitur. *Ne deſinas ab homine iniquitatis.* Hominem iniquitatis vocat, quem Deus iuſtum præ omnibus ſuperna atteſtatione denuntiat. Sequitur.

Qui addit ſuper peccata ſua blaſphemiam. Accuſat eum & pro peccatis ſuis flagella meruiſſe, 37.
& poſt flagella peccaſſe. Longè verò aliter Dominus iudicat, qui & *fruſtra* flagellatum inſinuat, & bona duplicia poſt flagella retribuit: pœna enim debetur culpæ, non præmium. Beatus ergo Iob ſine culpa locutus oſtenditur, quem poſt locutionem premia ſubſequuntur. Sequitur. *Inter nos interim conſtringatur, & tunc ad iudicium prouocet ſermonibus ſuis Deum.* Ac ſi diceret. Ex noſtra aſſertione cognoſcat, quia nequaquam diuinæ examinationi ſufficiat. Sequitur.

Digitized by Google

CAP. XXXV. *Igitur Heliu hæc rurſum locutus eſt.* Omnis qui
multa loquitur, in locutione ſua ſemper inci-
1. pere ſtudet, quatenus inchoatione ipſa ſuſpen-
ſos auditores faciat, & eo attentiùs taceant, quo
quaſi nouum audire aliquid expectãt. Sequitur.
2. *Numquid tibi æqua videtur tua cogitatio, vt diceres,
iuſtior Deo ſum?* Quia B. Iob iuſtiorem ſe Deo
non dixerit, omnis qui textum hiſtoriæ legit,
Iob. 23. 7. agnoſcit. Sed ait. *Proponat æquitatem contra me, &
perueniat ad victoriam iudicium meum.* Vitam ſuam
videlicet penſans, & cauſas percuſſionis igno-
rans, vt ſæpè iam dictum eſt, pro diluendis pec-
catis ſe credidit, & non pro augendis meritis
flagellari: & idcirco iudicium ſuum ad victo-
riam peruenire confiſus eſt, quia culpam in ſe,
pro qua debuiſſet percuti, non inuenit. Quod-
quidem de illo & Dominus ad Diabolum dixit.
Iob. 2. 3. *Commouiſti me aduerſus eum, vt affligerem eum fruſtra.*
Vel certè intueri Redemptoris noſtri præſen-
tiam potuit. Ipſe enim qui eſt virtus patris &
ſapientia, etiam eius æquitas non inconuenien-
ter accipitur. Quam ſcilicet æquitatem, quia
Deus iniquis fugientibus incarnatam oſtenden-
do contra poſuit, eos protinus ab iniquitate
reuocauit. Sequitur.
3. *Dixiſti enim. Non tibi placet quod rectum eſt, vel
quid tibi proderit, ſi ego peccauero?* Si tota libri ſeries
adtenditur, nil horum B. Iob dixiſſe monſtra-
tur, ſed arrogantes cùm non poſſunt reprehen-
dere iuſtè quæ ſunt, reprehendunt mentiendo
quæ non ſunt. Sequitur.
4. *Itaq; ego reſpondebo ſermonib. tuis, & amicis tuis tecũ.*
Dictis ſuperiorib. quaſi B. Iob culpabilia verba
nar-

narrauit, atque ex eis ſibi materiam loquendi præpoſuit, ſed verbis ſubſequentibus forti acumine diſcutit hoc quod ſibi ad dicendi materiam fallaciter finxit, & fortes quidem ſunt ſententiæ quæ ſequuntur, ſed beati Iob perſonę minimè congruunt. Sequitur.

Suſcipe cœlum, & intuere, & contemplare æthera, 5.
quòd altior te ſit. Si peccaueris, quid ei nocebis? Et ſi mul- 6.
tiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum? 7.
Porrò ſi iuſtè egeris, quid donabis ei? aut quid de manu tua accipiet? Quamuis beato Iob ſcienti maiora nequaquam dici iſta debuerunt, vera tamen ſunt quæ dicuntur, quod videlicet Deo nec peccata noſtra noceant, nec benè geſta concurrant. Sequitur.

Homini qui ſimilis tui eſt nocebit impietas tua, & fi- 8.
lium hominis adiuuabit iuſtitia tua. Sed inter hæc illud ſolerter intuendum quod ait. *Suſcipe cœlum, & intuere, & contemplare æthera quod altior te ſit.* Hæc enim dicens, nimirum colligit vt conſiderare debeat quanto minus Deo actione ſua aut proſit aut noceat, cui altitudine cœli atque ætheris prodeſſe vel nocere non poſſit. Quamuis in cœlo vel æthere poſſumus ſupernas poteſtates accipere, diuinis ſemper obtutibus inhærentes, vt cùm Angelicos ſpiritus longè adhuc à nobis diſtare conſpicimus, ipſi creatori atque dominatori ſpirituum quanto diſtamus inferius agnoſcamus, corpoream tamen cœli ætheriſque materiam hoc loco ſentire nil obſtamus. Nam ſi vigilanter exteriora conſpicimus, per ipſa eadem ad interiora reuocamur. Vnde Paulus ait. *Inui-* Rom. 1. 20.
ſibilia eius, per ea quæ facta ſunt intellecta cōſpiciuntur,

Digitized by Google

ſempiterna quoque virtus eius & diuinitas. Humana impietas ei nocet, quem peruertendo inquinat, & rurſum eum adiuuat noſtra iuſtitia, quem à prauis actionibus mutat. Noceri enim vel adiuuari neſciunt ea quæ vel à bono corrumpi, vel à malo permutari non poſſunt. Supernæ igitur poteſtates eo lædi vel iuuari nequeunt, quo eſſe iam incommutabiles acceperunt. Sequitur.

9. *Propter multitudinem calumniatorum clamabunt & eiulabunt propter vim brachij tyrannorum.* Calumniatores rectè dicere poſſumus omnes iniquos, non ſolùm qui exteriora bona rapiunt, ſed etiam qui malis ſuis moribus & vitæ reprobæ exemplo interna noſtra diſſipare contendunt. Illi namque ea quæ nobis extra ſunt, inuadere ambiunt, iſti nos prædari interius quærunt: & quia in hoc mundo abundat malorum vita quæ cruciat, rectè dicitur. *Propter multitudinem calumniatorum clamabunt.* Quiſquis enim malè viuere ſuo nos exemplo compellit, adhuc in nobis voce calumniatoris vtitur. Quiſquis verò peccatum ſuadens, etiam terrere nos appetit, iam contra nos brachio tyrannidis ſæuit. Aliud eſt enim vilia ſuadere viuendo, aliud iubendo terrere. Sequitur.

10. *Et non dixit, vbi eſt Deus qui fecit me?* Mos ſacræ ſcripturæ eſt, vt à ſingulari numero ad pluralem ſubitò tranſeat, atque à plurali ad ſingularem vertatur. Vnde & Heliu à plurali numero in ſingularem veniens, ad perſonam ſubito infirmi vniuſcuiuſque tranſiuit, fortaſſe quia à ſingulis melius recognoſcitur quicquid

Digitized by Google

dici ſingulariter auditur, vt ad cor ſuum quiſque redeat, & in ſemetipſo hoc quod de vnoquoque dicitur, reprehendat. Quiſquis enim aduerſitatum tribulatione frangitur, à quo factus eſt minimè contemplatur. Nam qui quod non erat, fecit, factum ſine gubernatione non deſerit, & qui benignè hominem, nequaquam cruciari iniuſtè permittit. Sequitur. *Qui dedit carmina in nocte.* Carmen in nocte eſt, lætitia in tribulatione, quia & ſi preſſuris temporaliter affligimur, ſpe iam tamen de æternitate gaudemus. Carmina Paulus in nocte prædicabat dicens. *Spe gaudentes, in tribulatione patientes.* Carmen in nocte Dauid expreſſerat, qui dicebat. Rom. 12. 12.
Tu es refugium à preſſura quæ circumdedit me, exultatio mea, redime me à circumdantibus me. Sequitur. Pſal. 31. 7.

11. *Qui docet nos ſuper iumenta terræ, & ſuper volucres cœli erudit nos.* Iumenta terræ ſunt, qui vſu vitæ carnalis ima appetunt: volucres verò cœli ſunt, qui ſuperbæ curioſitatis ſtudio ſublimia perſcrutantur. Illi viuendo ſe deponunt infra quàm ſunt, iſti inquirendo ſe eleuant vltra quàm poſſunt. Illis per ſacra eloquia dicitur. *Nolite fieri ſicut equus & mulus in quibus non eſt intellectus.* Iſtorum ſuperbus labor increpatur, dum dicitur. *Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris.* Docet igitur nos Deus *ſuper iumenta terræ, & ſuper volucres cœli.* Quia dum hoc quod ſumus, agnoſcimus, nec carnis nos infirmitas deiicit, nec ſuperbiæ ſpiritus leuat, nec defluendo imis ſubiicimur, nec ſuperbiendo de ſublimibus inflamur. Qui enim labitur carne, iumentorum appetitu
Pſal. 31. 9.
Eccl. 3. 22.

Digitized by Google

proſternitur, qui verò extollitur mēte more volucrum quaſi leuitatis penna ſubleuatur. Et eſt ſenſus, ſubaudis, hoc quoque non dixit. Hoc itaque quod iumentis & volucribus antecellit, cū non dicit in tribulatione memorari. Ac ſi diceret. Infirmus quiſque idcirco nequaquam ſe in perturbatione corroborat, quia & in tranquillitate non temperat, & idcirco neſcit aduerſa tolerare, quia conſtitutus in proſperis cogitatione ſe non nouit à volatu volucrum premere, nec carnales motus à iumentorum ingluuie ſubleuare. Quodquidem intelligi etiam aliter poteſt. *Qui docet nos ſuper iumenta terræ, & ſuper volucres cœli erudit nos.* Nam ſicut iumentorum vocabulo ſignatur vita hominum carnis adhuc motibus ſubditorum, ita appellatione volucrum figuratur elatio ſpirituum ſuperborum, vt per iumenta quidem terreni homines, per volucres verò dæmonia deſignentur. Vnde cùm ſemina
Math. 13. 4. Dominus iuxta viam diceret cecidiſſe, ſubiunxit. *Venerunt volucres cœli & comederunt ea*, nimirū per volucres ſignans aëreas poteſtates. Sancti autem viri, quia nec infima hominum exempla appetunt, nec rurſum dæmoniaca ſubtilitate falluntur, & *ſuper iumenta terræ, & ſuper cœli volucres*, virtute eruditionis excreſcunt. Paulus *ſuper iu-*
Philip. 3. 18. 19. 20. *menta* iam *terræ* edoctus fuerat, dicens. *Multi ambulant*, & paulò poſt, *quorum finis interitus, quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum qui terrena ſapiunt, noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt*. Et rurſum, *ſuper volucres cœli* eruditum ſe nouerat, cùm dicebat.
1. Cor. 6. 3. *Neſcitis quoniam Angelos iudicabimus?* Ac ſi diceret, infirmus puſillanimitate

victus iſta non dixit, & idcirco eum aduerſitatis tentatio perculit, quia tranquillitatis tempora hæc cuncta tranſeuntia nulla perfectione ſuperauit. Sequitur.

Ibi clamabunt, & non exaudiet propter ſuperbiam 12.
malorum. Ibi, videlicet in tribulatione, vt è contra de gaudio ſcriptum eſt. *Filij ſeruorum tuorum* Pſal.101.29
inhabitabunt ibi. Sed videbunt, incertum, vtrum dicat, propter ſuperbiam malorum non exaudiet, an propter ſuperbiam malorum clamabũt. Intelligi autem meliùs poteſt, ſi non exaudiri potius, *propter malorum ſuperbiam*, quàm clamare referantur. Nam quod propter malorum ſuperbiam clamant, ſupra iam dictum eſt. Ergo nobis hoc verſu innuitur, quod paulò ſubtiliùs attendatur, quia ſæpè oppreſſi quidem dum clamauerint, ex ſe quidem merentur audiri, ſed tamen eorum deſideria propter opprimentium ſuperbiam differuntur. Iuſtus quippè Dominus, & ſuos permittit temporaliter opprimi, & violentorum malitiam nequiter augeri, vt dum horum vita in purgatione teritur, illorum nequitia conſummetur. Ac ſi diceret. Reatus opprimentium audire voces prohibet oppreſſorum, nec eripiuntur viſibiliter iuſti, quia ſaluari inuiſibiliter non merentur iniuſti. Vnde rurſum per Prophetã dicitur. *Cum viderint ſapientes morientes, ſi-* Pſal.48.11.
mul inſipiens & ſtulti peribunt. Sequitur.

Neque enim fruſtra audiet Deus, & omnipotens ſin- 13.
gulorum cauſas intuetur. Notandum quod duo ſint dicta, quia & clamantem non fruſtra audit, & tamen quod patitur reſpicit, & exaudiri voces diſſimulat, & quod vnuſquiſque tolerat, non

ignorat. Nemo ergo qui tardiùs auditur, credat quod à ſuperna cura negligitur. Sæpè enim noſtra deſideria quia celeriter non fiunt, exaudiuntur, & quod implere concitè petimus, ex ipſa melius tarditate proſperatur. Sequitur.

14. *Etiam cùm dixeris, non conſiderat, iudicare coram illo, & exſpecta eum.* Fortaſſe enim dum clamor noſter quaſi negligitur, ſpes quæ cordi inerat, infirmatur: & ſuperna adiutoria defutura credimus, quia tardiùs impetramus, ac penè inconſiderata Deo eſſe ingemiſcimus, quæ inulta toleramus. Sed cùm nos iſta deſperationis procella conturbat, concuſſa mens citiùs in portum ſpei ſe collocat, ſi cauſas ſuas cum Domino ſubtiliter penſat, ſi bona eius ad memoriam reuocat, ſi mala quæ bonis eius reddidit, apud ſemetipſam callidè non excuſat, ſi perpendit quod ab eo iuſtè meruit, & quod clementer accepit. Ac ſi diceret. Cùm idcirco Deus conſiderare non creditur, quia tardè miſeretur, intima cogitationis ingredere, atque illic coram eius oculis cauſæ tuæ iudicium ſuſcipe, & quæ ipſe viuendo contuliſti, vel quæ miſerabiliter percepiſti, diſcerne. Nam qui ſemetipſum coram Deo non iudicat, eum dum affligitur, non expectat. Sequitur.

15. *Nunc enim non infert furorem ſuum, nec vlciſcitur valde.* Scelus quippè Deus diu tolerat, quia in perpetuum damnat, & furorem nunc inferre diſſimulat, quia effundendum ſine fine in poſterum ſeruat. Electorum namque eſt hîc con-

teri, vt ad præmia debeant æternæ hæreditatis erudiri: noſtrum eſt hîc flagella percipere, quibus ſeruatur de æternitate gaudere. Hinc enim ſcriptum eſt. *Flagellat omnem filium quem recipit.* Heb. 11. 6.
Hinc ad Ioannem dicitur. *Ego quos amo arguo & caſtigo.* Apoc. 3. 19.
Notandum verò eſt, quod ſubintulit *valdè*, quia & ſi quæ longanimiter tolerat, quędam tamen in hac etiam vita flagellat, & hîc nonnumquam ferire inchoat, quod æterna damnatio conſummat. Ergo & nonnulla percutit, & nonnulla inulta derelinquit, quia ſi nulla reſecaret, quis Deum res humanas curare crediđiſſet? Et rurſum ſi hîc cuncta percuteret, extremum iudicium vnde reſtaret? Sequitur.

Ergo Iob fruſtra aperuit os ſuum, & abſque ſcientia verba multiplicat. 16.
Hæc nimirum inferens, beatum Iob, & nil ſciſſe aſſerit, & multa dixiſſe: & cùm ipſe quæ ſentit loquaciter inferat, hunc de vitio loquacitatis accuſat. Sed hoc quoque eſſe proprium arrogantium ſolet, vt & pauca credant, quæ ipſi multa dixerint, & multa credant quæ ipſis pauca dicuntur. Sequitur.

Addens quoque Heliu etiam hæc locutus eſt. CAP.
Suſtine me paululum, & indicabo tibi. Mul- XXXVI.
ta iam dixerat, & ſuſtineri adhûc paululum 1.
ſperat, quia videlicet arrogantes graue ſe dam- 2.
num perpeti iudicant, ſi ſcientiam ſuam loquendi breuitate conſtringant: tanto enim ſemetipſos credunt Doctiores oſtendere, quanta ſe potuerunt multiplicitate loquacitatis aperire. Sequitur. *Adhuc habeo, quod pro*

Digitized by Google

Deo loquar. Quia enim ſæpè ſibi ſentiunt ſilentij reuerentiam non deferri, Deum nonnumquam potentiam de quo quaſi loquuntur, inſinuant, ac ſub prætextu illius ſibi ſilentium exigunt, quod minimè merentur. Quia verò nonnumquam Doctores ſancti crebrò repetunt, ſi qua obſcurius dicunt, vt quæ occulta prædicant, auditorum cordibus voce hæc iterationis infundant, plerumque hoc appetunt etiam arrogantes imitari, & inſolenter ea quæ dixerint replicant. Sequitur.

3. *Repetam ſcientiam meam à principio.* Sed quia nominata ſcientia tumor cordis in voce claruerat, arrogans apertè agnoſcitur, ſi non citiùs aliquo velamine pallietur. Sequitur. *Et operatorem meum probato iuſtum*, vt dum quaſi pro Dei iuſtitia loquitur, apud humana iudicia quicquid arroganter affluit, excuſetur. Sequitur.

4. *Verè enim abſque mendacio ſermones mei.* Cùm ab infirmis auditoribus ſe intelligi non poſſe conſpiciunt, ſolent plerumque etiam iuſti laudare bona quæ dicunt, non quod ipſi ſuis laudibus inhiant, ſed quod auditores ſuos audiendi ſollicitudine accendant, vt dum eorum voce præferuntur, ab illorum cordibus ardentiore affectu rapiantur. Vnde Paulus cùm mira Corinthiis,
2. Cor. 6. 11. & multa dixiſſet, adiunxit. *Os noſtrum patet ad vos, ô Corinthij, cor noſtrum dilatatum eſt.* Sed arrogantes dum cor bonorum neſciunt, & ſolas aliquando voces imitantur, efferunt laudando quæ dicunt, non quod eis torpor audientium diſplicet, ſed quod ſibi inhianter placent. Sequitur. *Et perfecta ſcientia probabitur tibi.* Nimirum ſenſit ſe magna

Digitized by Google

dictum, ſed tumenti corde hoc quod de ſemetipſo ſublimiter æſtimauit, tacere non potuit, & idcirco quod rectum ſenſit, laudando præcurrit, quia iam quidem diuino iudicio reus eſſet, ſi magna de ſe ſaltem ſilendo ſenſiſſet. Ante ſubtile enim veritatis examen ſecuri omnino non ſumus, etiam ſi humano iudicio quod in nobis reprehendi debeat non habemus. Sequitur.

Deus potentes non abiicit, cùm & ipſe ſit potens. In 5.
vſu vitæ mortalis quædam ex ſemetipſis ſunt noxia, quædam verò ex his quæ circa ipſa verſantur. Ex ſemetipſis quædam ſunt noxia, ſicut peccata atque flagitia. Quædam verò nonnumquam nobis ex his quæ circa ipſa ſunt, nocent, ſicut temporalis potentia vel copula coniugalis. Bonum namque eſt coniugium, ſed mala ſunt quæ circa illud ex huius mundi cura ſuccreſcũt. Vnde Paulus ait. *Qui autem cum vxore eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori.* Magna eſt etiam potentia temporalis, quia habet Deum meritum ſuum, de bona adminiſtratione regiminis. Nonnumquam tamen eo ipſo quo præminet cæteris, elationis cogitatione intumeſcit, ſubiectos deſpicit, ex æquo reſpicere cæteros dedignatur, ſicque vſque ad eius ſimilitudinem ducitur, de quo ſcriptum eſt. *Omne ſublime videt, & ipſe eſt rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ*, & de cuius corpore dicitur. *Generatio cuius excelſi ſunt oculi, & palpebræ eius in alta ſurrectæ.* Deum quippè imitari deſiderat, qui faſtigium potentiæ alienis intentus vtilitatibus, & non ſuis elatus laudibus, adminiſtrat, qui prælatus cæteris, prodeſſe appetit, non præeſſe. Tumoris namque elatio, non

1. Cor. 7. 33.
Iob. 41. 25.
Prou. 30. 13.

Digitized by Google

ordo poteſtatis in crimine eſt, potentiam Deus ttibuit, elationem verò potentiæ malitia noſtræ mentis inuenit. Tollamus ergo quod de noſtro contulimus, & bona ſunt quæ Deo largiente poſſidemus. Sequitur.

6. *Sed non ſaluat impios, & iudicium pauperibus tribuit.* Scriptura ſacra plerumque pauperes humiles vocare conſueuit. Vnde in Euangelio cum adiectione ſpiritus nominantur, dum dici-
Math. 3. 5. tur. *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.* Quia enim diuitiæ viſibiliter potentes oſtendunt, apud ſemetipſos pauperes ſunt, qui elati in ſuis conſcientiis non ſunt. Eos verò impios vocat, qui aut à fidei pietate diſiuncti ſunt, aut in hoc quod fideliter credunt, prauis ſibi moribus contradicunt. Omnipotens Deus elatos deſtruit, humiles verò per *iudicium* liberos reddit, vel certè *iudicium pauperibus tribuit*, quia hi qui nequiter opprimuntur, ipſi tunc ſuper oppreſſores ſuos iudices veniunt. Sequitur.

7. *Non aufert à iuſto oculos ſuos, & reges in ſolio ſuo collocat in perpetuum, & illic eriguntur.* Abſtuliſſe enim à iuſtis oculos ſuos fortaſſe Dominus creditur, quia iniuſtorum crudelitatibus hîc ſine vindicta lacerantur, ſed famulos ſuos tunc magis reſpicit, cùm iniuſtè eos nequitia perſequentis affligit. Videns enim quod humiliter tolerent, nimirum iam præuidet, quid illic eis miſericorditer recompenſet. Reges autem benè ſancti viri ſcripturæ ſacræ teſtimonio vocantur, quia tentationum ſuarum

Digitized by Google

motibus non conſentiendo ſuccumbere, ſed regendo præeſſe nouerunt. Quia igitur ab hac poteſtate regiminis, ad poteſtatem tranſeunt retributionis, dicatur rectè. *Reges in ſolio collocat in perpetuum.* Semetipſos enim regendo ad tempus fatigati ſunt, ſed in regni erectionis internæ ſolio in perpetuum collocantur, & eo illic accipiunt * alios dignè iudicare, quo hic neſciunt ſemetipſis nequiter parcere. Hinc enim aliàs dicitur. *Donec iuſtitia conuertatur in iudicium.* Aptè autem *in perpetuum* ſubdens, aptè quid dicat inſinuat: ſi enim de terreni regni ſolio diceret, nullatenus *in perpetuum* ſubdidiſſet, quia quique illud arripiunt, profectò non in eo *in perpetuum*, ſed temporaliter collocantur. Benè autem ſubdidit, *& illic eriguntur*, ac ſi intentioni audientis inuenerit * dicens. Quia hic humiliati ſunt, illic eriguntur. Sanctis namque viris iſte locus humilitatis eſt, vt ille ſit celſitudinis. Vnde aliàs ſcriptum eſt. *Humiliaſti nos in loco afflictionis.* Sequitur.

*incipiũt.

Pſal. 93. 15.

*innuerit.

Pſal. 43. 20.

8. *Et ſi fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis,*
9. *indicabit eis opera eorum, & ſcelera eorum quia violenti fuerint.* Catenæ obligationis ſunt, ipſa adhuc retẽtio peregrinationis. Ligatũ ſe his catenis Paulus aſpexerat, cùm dicebat. *Deſiderium habens diſſolui, & cum Chriſto eſſe.* Paupertatis funibus vinctum ſe eſſe cernebat, quando veras diuitias intuens, eas etiam diſcipulis exorabat, dicens. *Vt ſciatis quæ ſit ſpes vocationis eius, quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in ſanctis.* Benè autem poſt iſta ſubditur. *Indicauit eis opera eorum,*

Philip. 1. 23.

Epheſ. 1. 18.

Digitized by Google

quia violenti fuerint. Cùm enim ſupernam gloriam magis amando cognoſcimus, tunc mala quæ egimus, grauiora fuiſſe ſentimus. Vnde & Paulus poſt perceptam gratiam ſupernorum, ea quæ in ſe ſtudia virtutum crediderat fuiſſe, iam ſcelera cognoſcebat dicens. *Qui prius fui blaſphemus & perſecutor, & contumelioſus, ſed miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci in incredulitate.* Vel certè. *Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus ſum propter Chriſtum detrimenta.* Sequitur.

1. Tim. 1. 13.

Philip. 3. 7.

10. *Reuelabit quoque aurem eorum vt corripiat, & loquetur vt reuertantur ab iniquitate.* Aurem reuelare eſt, intellectum cognitionis aperire, reuelata verò aure vnuſquiſque corripitur, quando intrinſecus æternorum bonorum deſiderium percipit. Poteſt verò in catenis & funibus paupertatis, pœna etiam temporalis afflictionis intelligi. Quia ſæpè iubentis verba non audiunt, ferientis verberibus admonentur, vt ad bona deſideria pœnæ trahant, quos præmia non imitant. Vnde per Prophetam dicitur. *In fræno & chamo maxillas eorum conſtringe, qui non approximant ad te.* Sequitur.

Pſal. 31. 9.

11. *Si audierint & obſeruauerint, complebunt dies ſuos in bono, & annos ſuos in gloria.* Per bonum recta actio, per gloriam verò ſuperna retributio deſignatur. Qui ergo obedire præceptis celeſtibus ſtudent, *dies in bono* contemplantur, *annos in gloria*, quia & curſum præſentis temporis in recto opere, & conſummationem ſuam perficiunt felici retributione. Sequitur.

12. *Si verò non audierint, tranſibunt per gladium, & conſumentur ſtultitia.* Quia & vindicta eos in tri-

Digitized by Google

bulatione percutit, & finis in fatuitate concludit. Sunt etenim nonnulli quos à perditis moribus nec tormenta compeſcunt. De quibus per Prophetam dicitur. *Percuſsiſti eos nec doluerunt, flagellaſti eos, & renuerunt ſuſcipere diſciplinam.* Benè ergo dicitur, quod *per gladium tranſeunt, & ſtultitia conſumentur*, quia peccata quæ flagellis emendare debuerant, flagellis exaggerant. Et hîc iam eius percuſſiones ſentiunt, & illic iuſtæ retributionis ſupplicia non euadunt, fatuitas quippè ſtultitiæ eſt, quod illas ſic iniquitas obligat, vt à culpa eos nec pœna compeſcat. Sequitur. *Ierem. 5. 3.*

13. *Simulatores & callidi prouocant iram Dei.* Cùm *ſimulatores* diceret, aptè ſubiunxit, *& callidi*, quia niſi ingenio calleant, quod videri appetunt, congruè ſimulare non poſſunt. Sunt enim nonnulla vitia quæ etiam à ſenſu tardioribus facilè perpetrantur. Elatione namque intumeſcere, auaritiæ æſtibus inhiare, luxuriæ pulſanti ſuccumbere etiam quilibet obtuſus poteſt. Simulationis verò falſitatem exequi, niſi quis ſubtilioris ingenij fuerit, non poteſt. Quiſquis enim talis eſt, ad cuſtodienda videlicet duo, continua obſeruatione diuiditur, vt callidè nouerit & occultare quod eſt, & oſtentare quod non eſt. Iram quippè Dei mereri eſt, etiam neſciendo peccare: prouocare verò eſt, mandatis illius ſciendo contraire, ſcire bonum, ſed deſpicere, facere poſſe, ſed non velle. De quibus voce Dominica dicitur. *Væ vobis Scribæ & Phariſæi, quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis.* Sequitur. *Neque clamabunt cum vincti* *Math. 23. 27*

Digitized by Google

fuerint. Omnis iniquus, qui cùm iniquus ſit, ſanctus videri appetit, in flagelli percuſſione deprehenſus, fateri quod iniquus eſt, erubeſcit. Quaſi liberi verò ſumus cùm nulla correctione caſtigamur, quaſi vincimur, cùm flagello percuſſionis adſtringimur. Vincti igitur tanto clamamus altius, quanto in percuſſione poſiti, peccata noſtra veracius confitemur. Simulatores etiam deprehenſi flagello percuſſionis extremæ, quia confeſſionem puram vel afflicti exercere negligunt, quaſi vincti clamare contemnunt. quamuis intelligi etiam aliter poteſt. Omnis enim qui cùm iniquus ſit, dici ſanctus ab hominibus non pertimeſcit, etſi iniquum ſe tacita cogitatione reprehendit, tamen dum ſæpius ſanctum audire ſe cœperit, hoc quod de ſe intrinſecus tenebat, amittit. Cùm verò ſubita percuſſione feriuntur, iniquos ſe vel veraciter fateri, vel ſicut ſunt deprehendere omnino non poſſunt, quia videlicet ſanctos ſe humana profeſſione crediderunt. Quibus benè per Prophetam dicitur. *Redite prædicatores* ad cor.* Sequitur.

Eſa. 45. 8. * *præuaricatores.*

14. *Morientur in tempeſtate animæ eorum.* Quaſi tranquillum namque videbantur viuere, cùm de ſanctitatis curarent laude gaudere. Sed tempeſtate ſubita eorum anima moritur, quæ humanæ laudis peſſima tranquillitate lætabatur. Hinc quippè eos turbo ſubito rapit percuſſionis, quos arrogantia externi fauoris extollit: & dum amplectuntur in laude quod non ſunt, repentè inueniunt in vltione quod ſunt. Sequitur. *Et vita eorum inter effœminatos.*

Digitized by Google

Si enim viriliter viuerent, laus tranſitoria nul-
la eos corruptione vitiaret. Vt de electis Pro-
pheta perſuadet dicens. *Viriliter agite, & conforte-* Pſal. 30. 25.
tur cor veſtrũ. Igitur ſimulatorũ vita *inter effœmina-*
tos moritur, quia laudis luxuria currupta reperi-
tur: tranſlatione verò alia nõ habetur, vita eorũ
inter effœminatos, ſed vita eorũ vulneretur ab An-
gelis: vtrumque tamen & ſi ſermone diſcrepat,
ratione concordat. Quia effœminatorum vitam
Angeli vulnerant, dum nuntij veritatis eam ia-
culis ſanctæ prædicationis impugnant. Quia
igitur de damnatione reproborum quid aga-
tur, audiuimus, de ereptione humilium quid ſe-
quatur, audiamus. Sequitur.

Eripiet pauperem de anguſtia ſua. Pauper de an- 15.
guſtia ſua eripitur, cùm vnuſquiſque humilis,
de hac peregrinationis ſuæ afflictione libera-
tur. Sequitur. *Et reuelauit in tribulatione aurem eius.*
Aurem in tribulatione reuelare eſt, auditum
cordis verberũ plagis aperire. Cùm enim præ-
cepta deſpicimus, pia diſtrictione nobiſcum agi-
tur, vt flagella timeamus. Sequitur.

Igitur ſaluabit te de ore anguſto latiſſimè. Om- 16.
nis qui viam vitæ deſerens, in peccatorum
ſe tenebras deiicit, ſemetipſum quaſi in pu-
teum vel in foueam merſit. Si verò diutina
perpetratione etiam conſuetudine iniquitatis
opprimitur, ne ad ſuperiora iam poſſit exurge-
re, quaſi anguſto ore putei coarctatur. Vnde Da-
uid Propheta ſub ſpecie peccantium exorat, di-
cens. *Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſor-* Pſal. 68. 16.
beat me profundum, neque vrgeat ſuper me pu-
teus os ſuum. Latiſſimè quippè de ore anguſto

Digitized by Google

ſaluatur, qui & poſt iniquitatum iugum, ad libertatem boni operis pœnitendo reducitur. Dauid Propheta concluſionem anguſtioris aſpexerat, cùm dicebat. *Saluam feciſti de neceſsitatibus animam meam, nec concluſiſti me in manus inimici.* Latiſſimè autem ſaluatum ſe nouerat, cùm ſubderet dicens. *Statuiſti in loco ſpatioſo pedes meos.* Sequitur. *Et non habenti fundamentum ſubter ſe.* Omne peccatum fundamentum non habet, quia non ex propria natura ſubſiſtit. Malum quippè ſine ſubſtantia eſt, quod tamen vtcumque ſit, in boni natura coaleſcit. Quem enim rapit iniquitas, infernus abſorbet. Aliter. Infernus verò non habere fundum rectè creditur, quia quiſque ab illo rapitur, in immenſo deuoratur. Aliter. Nam ſicut quis in puteo mergitur, putei fundo retinetur, ita corruens quaſi in quodam fundi loco conſiſteret anima, ſi ſemel lapſa in aliqua ſe peccati menſura retineret. Sed cum peccato in quo labitur, non poteſt eſſe contenta, dum quotidie ad deteriora deiicitur, quaſi in puteum cecidit, fundum non inuenit quo figatur. Eſſet enim fundus putei, ſi fuiſſet menſura peccati. Sequitur. *Requies autem menſæ tuæ erit plena pinguedine.* Requies menſæ eſt refectio ſatietatis internæ, quæ pinguedine plena dicitur, quia in æternæ voluntatis * præparatur. Huius menſæ epulas eſuriebat Propheta cùm diceret. *Satiabor dum manifeſtabitur gloria tua.* Sequitur.

Pſal.30.v.9.

† *Videtur hic verbum aliquod deeſſe.*

Pſal.16.25.

17. *Cauſa tua quaſi impij iudicata eſt, cauſam iudiciumque recipies.* Bonorum cauſa iuſtitia eſt, quorum

cauſa

cauſa quaſi impij iudicatur, quia eorum hîc iuſtitia paterno flagello fatigatur, vt ad ampliorem vigilantiam, non ſolùm perceptione mandatorum, ſed etiam verberum percuſſione doceantur. Sed *cauſam iudiciumque* recipiunt, quia ex ea iuſtitia qua modo viuunt, tunc in culmine iudiciariæ poteſtatis eniteſcunt, vt tanto tunc potentius cuncta iudicent, quanto nunc in eis ſubtilius cuncta iudicantur. Hæc Heliu quando ſpondendo intulit, quæ beatus Iob ſemper credendo ſtabiliter tenuit. Sequitur.

Non te ergo ſuperet ira vt aliquem opprimas. Arro- 18.
gantes enim iræ motui deputant, quicquid à ſancta Eccleſia geritur cenſura diſciplinæ, & quia humanæ laudis appetitu benigni ſtudent ſemper apparere, nullos cenſent diſtrictionis ſeueritate corrigendos. Vnde à bonis rectoribus, ſicut ſuperiùs dictum eſt, opprimi æſtimant, quos inuitos cernunt à vitiis coërceri. Auctore autem Domino quia in cunctis mundi partibus ſancta Eccleſia culmine religionis excreuit, hanc ipſam temporalem potentiam, quia quidem benè vtitur, obtrectando in vitium elationis inflectunt. MORALITER. Omnis per quem neceſſe eſt aliena vitia corrigi, ſemetipſum prius debet ſolerter intueri, ne dum aliorum vlciſcitur, ipſe vlciſcēdi furore ſuperetur. Plerumque enim mentem ſub obtentu iuſtitiæ iræ immanitas vaſtat, & dum quaſi ſæuit zelo rectitudinis, rabiem explet furoris, iuſtéq; ſe facere æſtimat, quicquid ira nequiter dictat. Quia videlicet ſi is qui corrigere nititur, ira ſuperetur; opprimit antequam

Digitized by Google

corrigat, & dum plus quàm debet accenditur, ſub iuſtæ vltionis obtētu, ad immanitatem crudelitatis effrænatur. Sequitur. *Nec multitudo locorum inclinet te.* Ac ſi idem ſanctæ Eccleſiæ humilitatem magis inter proſpera conſeruanti, arrogantium voce dicatur. Quia vbique fidei reuerentia coleris, caue ne eiuſdem reuerentiæ faſtibus extollaris; quoſdam quippè conſpiciunt, quia ſub religionis obtentu vitio elationis intumeſcunt, & quod in quibuſdam iure reprehendunt, hoc iniuſtè ad crimen omnium pertrahūt. Notandum verò quod non ait. Nec multitudo locorum extollat te, ſed ait; *Nec multitudo locorum inclinet te.* Omnis enim qui temporaliter extollitur, eo ipſo quo extollitur, inclinatur: quia cū ſe exterius erigit, intus cadit. MORALITER. In tot quippè locis inclinamur, in quot ſuperuacuis curis extendimur. Nam ſicut locus eſt corporis, ſpacium corporale, ita locus eſt mentis vnaquæque intētio cogitationis. Quæ dum huc illucque impellitur, ſi dilectione aliqua cogitationis ſuæ libēter occupatur, velut in loco quodam ponitur, vt quieſcat: nam quotiens victi tædio à cogitatione in cogitationem ducimur, quaſi feſſa mente de loco ad locum migramus. Tot itaque loca culmen mentis inclinant, quot ſubortæ cogitationes vnitatem bonę intentionis diſſipant. Recta etenim mēs ſtaret, ſi vni cui debuerat cogitationi, ſemper inhæreret. Sequitur.

19. *Depone magnitudinem tuam abſque tribulatione, & omnes robuſtos fortitudine.* Quos alios eſſe Eccleſiæ robuſtos accipimus, niſi eos qui ad vincenda

mundi huius deſideria, & cœptis ſublimibus, & conſummatis prouectibus cõualeſcunt? MAGNITUDO itaq; eius in robuſtorum ſuorum vita cõſiſtit, quia tunc glorioſior redditur, cùm pro defenſione veritatis, ad mortem vſque ab electis illius conſtanti virtute certatur. Arrogãtes igitur viri, ſubductis de hoc mundo Apoſtolis, ſubductis ad ſuperna Martyribus, quia fortaſſe doctores valentioreſq; præpoſitos abundè eſſe conſpiciunt, quaſi ſoli ſe remanſiſſe intra Eccleſiam ſuſpicantur. Vnde dum ſe præferunt ei, velut conſulentes inludunt, dicentes. *Depone magnitudinem tuam abſque tribulatione, & omnes robuſtos fortitudine.* Ac ſi apertis exprobrationibus dicat. Nequaquam magnitudinem habere confidas, quia ſubductis priorib⁹ partibus, iam non habes de quorùm vita glorieris. Dicunt hæc profectò neſcientes, quia omnipotẽs Deus Eccleſiam ſuam digna ſine adminiſtratione nõ deſerit; nam cùm fortes ad præmiũ vocat, eorum vitæ debiles ad certamina roborat. Cùm illos ſuſcipiendo remunerat, iſtis laborũ vires quas remuneret, ſubminiſtrat. De quibus eidem ſanctæ Eccleſiæ dicitur. *Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij, conſtitues eos principes ſuper omnem terram.* *Pſal. 44. 17.* MORALITER. Robuſti quippè ſunt motus cordis, cùm nulla niſi quæ virtutis ſunt, ſentiunt. Sed magnitudinem & robuſtos motus deponimus, quando pulſante vitio cogimur penſare quod ſumus. Robuſtos motus deponimus, quando non iam de virtute attollimur, ſed in culpa conſentiendo obruendi ipſa qua quatimur, infirmitate formidamus. Ac ſi apertè diceretur. Omne

Digitized by Google

quo intrinſecus de bona actione intumueras reprime,& cordis motus quos ex recto opere robuſtos habueras , depone,quia iam in ipſa aduerſitatis tentatione conſideras, quam fruſtra prius de te magna elatus æſtimabas. Quæ videlicet magnitudo idcirco abſque tribulatione deponenda dicitur, quia nimirum tentatione humilitas proficit. Proſpera eſt ipſa aduerſitas, quæ mentem ab elatione cuſtodit, ſed tamen ſine magna tribulatione non agitur,cùm trãquilla mens irruente tẽtatione quaſi repentino hoſte turbatur. Sequitur.

20. *Ne protrahas noctem,vt aſcendant populi pro eis*. Ac ſi apertè arrogantes dicant. Ignorantiæ tuæ obſcuritate non agas,vt in loco fortium numeroſitatem ſubroges infirmorum. Populi quippè nomine deſignantur, qui quaſi vulgari conſuetudini dediti , in cunctis quæ appetunt, paſſim viuunt. Noctem verò protrahere eſt,vt pro robuſtis populi aſcendant, ſi per negligentiam agitur, vt doctorũ & fortium loca indocti ac debiles ſortiantur. Populi pro robuſtis aſcendunt, quando hi qui viuere iniquè didicerunt , paſtorum loca percipiunt, quod rectè quidem dici poterant , ſi humiliter diceretur. MORALITER. Nox quippè protrahitur, cùm ſuborta de tentatione triſtitia conſolatione concita non ſinitur. Nox protrahitur, quia mœror animi cõfuſis cogitationibus elongatur. Nam dum mens poſita in tentatione, cõſiderat quod à virtutis ſuæ priſtina ſoliditate repellitur, ſuperductis moribus, quaſi quibuſdã tenebris cæcatur, atq; ab omni luce gaudij eius oculus clauditur,

Digitized by Google

dum ſollicita trepidat ne hoc quod eſſe dudum cœperat, funditùs amittat. Vnde & benè dicitur, quod in hac nocte pro robuſtis populi aſcẽdunt, quia videlicet in hoc nemore tentationis pro robuſtis motibus cogitationes indignæ & multiplices in corde proſiliunt. Nam dum ſe in perturbatione conſpicit, iam pœnæ amiſſæ quod fuerat, fluctus in ſe innumeros, tumultuſque coaceruat. Ac ſi quippè diceret in tentatione deprehẽſus. Citiùs tenebras mœroris incide, ne qui in trãquillitate de te alta ſenſeras, in perturbatione quoq; deterius cogitationum te caligine confundas. Quod rectè Heliu diceret, ſi tamen cui diceret, ſciret. Nam hæc beato Iob tanto minus congruunt, quanto ab illo omnia altius ſciuntur. Sequitur.

Caue ne declines ad iniquitatẽ, hanc enim cœpiſti ſequi 21.
poſt miſeriam. Hoc profectò arrogantes Eccleſiæ miſeriã vocant, quod deſpectã Deo eius multitudinem ſuſpicãtur, & eo illam altiore elatione contẽnunt, quo & deſpectã Deo funditùs ſuſpicãtur. His igitur figurata expoſitione trãſcurſis, iam nũc inferẽda ſunt quæ moraliter ſentiũtur, vt figura Eccleſię cognita, quam expreſſam generaliter credimus, audiamus etiam quod ex his verbis in ſingulis ſpecialiter colligam⁹. Moraliter. Iniquitatem poſt miſeriam ſequitur, qui poſt mala quæ poſt correctionem ſuſtinet feruẽti corde, impatientiæ faſtibus inflammatur. Quod B. Iob perpetraſſe Heliu credidit, quia eũ inter flagella poſitũ, liberis effari vocibus audiuit. Videlicet neſciẽs quia omne quod dixit, non hoc de iniquitate impatientię, ſed de

Digitized by Google

virtute veritatis protulit, qui ab interni iudicis ſententia, nec cùm ſe iuſtificaret, errauit. Quid eſt hoc quod dum ad eam declinari vetat, de ea protinus quaſi ad quam declinatum iam fuerit, damnat; niſi quod arrogantes viri plus videri iudices quàm conſolatores volunt? Vnde & nonnumquam ea diſtrictis ſententiis feriunt, quæ nata in corde ſuſpicantur, & priùs quàm certa ſit culpa delinquentium, profertur inuectio diſtricta verborum.

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER XXVII.

ECCE Deus excelſus in fortitudine 22.
ſua, & nullus ei ſimilis in legiſlatori-
bus. Hoc in loco Heliu Redem-
ptoris noſtri aduentum humi-
lem, non humilis conſpicit, &
eum prophetando prædicat,
quem elatis moribus impugnat. Ac ſi dicat.
Qui humilis videtur in infirmitate, excelſus
manet in fortitudine, Paulo etiam atteſtante,
qui ait. *Quia etſi crucifixus eſt ex infirmitate, ſed viuit* 2.Cor.13.14
ex virtute Dei. Sequitur. *Nullus ei ſimilis in legiſla-*
toribus. Legiſlator Moïſes, Legiſlator Ioſue, Le-
giſlatores etiam Prophetæ. Legiſlatores cun-
ctos dicere poſſumus, quos ex lege ſcimus ad-
monuiſſe recta populum. Sed huic mediatori *in*
Legiſlatoribus ſimilis nullus eſt. Quia iſti gratuitu
vocati ex peccatis ad innocentiam redeunt, &

Digitized by Google

ab his quæ in ſemetipſis experti ſunt, prædicando alios reducunt. Redemptor autem noſter homo ſine peccato eſt, filius ſine adoptione, nec perpetrauit vnquam quod redarguit, & ſic mundo ex humanitate loquitur, vt tamen eidem mundo ante ſecula ex diuinitate dominetur. Sequitur.

23. *Quis poterit ſcrutari vias eius, aut quis ei dicere operatur iniquitate?* Ac ſi dicatur. Cuius perſcrutari actio non poteſt, quo pacto reprehendi poteſt? Nemo enim benè iudicat, quod ignorat. Tanto ergo debemus ſub eius iudiciis ſilendo quieſcere, quanto & rationem iudiciorum illius nos cernimus non videre. Vnde & benè ſubditur.

24. *Memento quod ignores opus eius, de quo cecinerunt viri.* In ſcriptura ſacra aliquando viri Angeli, aliquando autem perfectæ vitæ homines memorantur. Nam quia aliquando vir Angelus dicitur, Daniel Propheta teſtatur, qui
Dan. 9. 21. ait. *Ecce vir Gabriel.* Rurſus quia virorum nomine, perfectæ vitæ homines exprimuntur, in
Prou. 8. 4. Prouerbijs Sapientia loquitur dicens. *O viri ad vos clamito.* De Domino igitur viri canunt, cùm eius nobis potentiam vel ſuperni ſpiritus, vel perfecti quique doctores innoteſcunt. Sed tamen *opus eius* ignoratur, quia nimirum iudicia illius ipſi etiam qui hunc prædicant impenetrata venerantur. Et ſciunt ergo quæ prædicant, & tamen eius opera ignorant, quia cognoſcunt eos per gratiam à quo facti
Pſal. 17. 12. ſunt. Hinc Pſalmiſta ait. *Qui poſuit tenebras latibulum ſuum.* Et item. *Iudicia tua abyſſus mul-*

Digitized by Google

ta. Ac ſi apertè diceret. De quo fortes quique locuti ſunt, eius opera tuæ mentis oculis abſconduntur, quia menſuram tuæ notitiæ eo quo humanitate circumſcriberis, tranſeunt. Sequitur.

Omnes homines vident eum, vnuſquiſque intuetur procul. 25. Omnis homo eo ipſo quo rationalis eſt conditus, debet ex ratione colligere eum qui ſe condidit, Deum eſſe, quem nimirum iam videre eſt, dominationem illius ratiocinanda conſpicere, procul quippè eum intueri eſt, non iam illum per ſpeciem cernere, ſed adhuc ex ſola operum ſuorum admiratione penſare. Procul illum hîc etiam electi conſpiciunt, quia necdum claritatem illius per acumen intimæ viſionis apprehendunt, cui & ſi iam per amorem iuxta ſunt, adhuc tamen ab illo terrenæ habitationis pondere diſiungũtur, quem nimirum reprobi etiam cùm in iudicium venientem viderint, procul intuentur, quia non eum in diuinitatis forma, ſed in ſola, qua & comprehendi potuit, humanitate conſpiciunt. Sequitur.

Ecce Deus magnus vincens ſcientiam noſtram. Su- 26.
perius dixerat. *Ecce Deus excelſus.* Nunc iterum dicit. *Ecce Deus magnus.* Quid eſt, quod de Deo loquens, *Ecce* dicit, & *Ecce* repetit, niſi quod ecce dicimus de hac re quam in præſenti monſtramus, & quia Deus vbique præſens eſt, cùm dicitur de illo, *Ecce*, etiam non videntibus adeſſe memoratur. Benè autem vincere eum noſtram ſcientiam narrat, quem videri ab hominibus dixerat, quia etſi ex ratione

conſpicitur, magnitudo illius nulla noſtri ſenſus ſubtilitate penetratur. Sequitur. *Numerus annorum eius inæſtimabilis*. Dicere vtcumque ęternitatem voluit; & ipſam æternitatis longitudinem annos vocauit. Cùm enim breuitatem temporis dilatare volumus, momenta per horas, horas per dies, dies per menſes, menſes autem per annos extendimus. Quia ergo amplum quiddam dicere voluit, ſed quid diceret latiùs non inuenit, in Deo annos ſine æſtimatione numeri multiplicauit, dicens. *Numerus annorum eius inæſtimabilis*, vt dum ea quæ apud ſe ſunt prolixa multiplicat; æternitatis longitudinem ſe mentiri non poſſe, infirmitas humana cognoſcat. Sequitur.

27. *Qui aufert ſtellas pluuiæ, & effundit imbres ad inſtar gurgitum*. Sunt enim in cœli facie aliæ ſtellæ quas nulla pluuia ſubſequitur, & aliæ prodeunt quæ arentem terram imbribus infundunt. Igitur quotiens in ſancta Eccleſia rectè quidam viuunt, ſed tamen prædicare eandem rectitudinem neſciunt. Stellæ quidem ſunt, ſed in ſiccitate aëris natæ, quia per exemplum benè viuendi lucere cæteris poſſunt, ſed per prædicationis verbum pluere nequeunt. Cùm verò in ea quidam & rectè viuunt; & aliis eandem rectitudinem verbis prædicationis influunt, quaſi ad proferendas pluuias in cœlum ſtellæ producuntur; quæ ſic vitæ ſuæ meritis luceant, vt etiam ſermone prædicationis pluant. An non in hoc cœlo aſtrum pluuiæ Moiſes extitit? Sic quippè Eſaias & Ie-

remias, & cæteri Prophetæ fuerunt, quorum videlicet animas ab hac corruptibili carne ſuſceptas, quia ex præſenti vita ſuperna iudicia auferunt, quaſi à cœli facie ſtellæ pluuiæ ſubtrahuntur, & ad occultum aſtra redeunt, cùm peractis ſuis curſibus Sanctorum animæ in theſauris diſpoſitionis intimæ reconduntur. Sed cùm Prophetas abſtulit, eorum vice Dominus Apoſtolos miſit, qui in ſimilitudinem gurgitum pluerent, id eſt vberiore prædicatione emanarent. Poſſunt quoque per ſtellas pluuiæ, ſancti Apoſtoli deſignari. De quibus Iudææ reprobatæ per Ieremiam dicitur. *Prohibitæ ſunt ſtellæ pluuiarum, & ſerotinus imber non fuit.* Ierem. 3. 3.
Stellas pluuiæ ergo Dominus abſtraxit, atque ad inſtar gurgitum imbres fudit; quia cùm Iudæa prędicantes Apoſtolos abſtulit, doctrina nouæ gratiæ mundum irrigauit. Sed ablatis ſtellis pluuiæ in mare gurgitum imbres dedit, qui etiam reductis ad ſuperna Apoſtolis, per expoſitorum ſequentium linguas, fluenta diuinæ ſcientiæ diu abſcondita largiori effuſione patefecit. Nam quod illi ſub breuitate locuti ſunt, hoc exponendo iſti multipliciter auxerunt. Sequitur.

Qui de nubibus fluunt. Hi quippè gurgites de 28.
nubibus fluunt, quia ſi ex ſanctis Apoſtolis vis intelligentiæ non inciperet, nequaquam per ora doctorum largior manaret. In ſcriptura enim ſacra aliquando per nubes, mobiles quique homines deſignantur, vt illud Salomonis. *Qui obſeruat ventum non ſeminat, &* Eccleſ. 11. 4.

qui conſiderat nubes numquam metit. Ventum immundos Spiritus, nubes verò ſubiectos homines appellat. Aliquando Prophetę, vt illud, *Tenebroſa aqua in nubibus aëris*. Aliquando Apoſtoli vt illud. *Mandabo nubibus meis, ne ſuper pluant eos imbrem*. Sequitur. *Vi prætexunt cuncta de ſuper*. Nubes cùm ſuper aërem prætexunt, ſi in cœlo oculos attollimus, non cœlum, ſed ipſas intuemur. Quia ergo carnales homines ſumus, cùm ſuperna appetere nitimur, quaſi in cœlum oculos leuamus, & velut in cœlum aciem tendimus, quia preſſi vſu eorum corporalium, doceri ſpiritualia conamur. Sed quia tranſire intellectus ad diuina non ſinitur, niſi prius per ſanctorum pręcedentium exempla formetur, quaſi iam cœlum noſter oculus ſuſpicit, ſed nubes videt, quia comprehendere quæ Dei ſunt, appetit: ſed vix mirari ea quæ hominibus collata ſunt, poteſt. Vnde & aliàs dicitur. *Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis*. More enim nubium extenſa deſuper nos patrum vita tegimur, vt ad fructum fœcundi germinis infundamur; & quaſi intuentes cœlum prius nubes aſpicimus, quia ante bonorum facta admirando cernimus, & poſt illa quæ ſunt cœleſtia experiendo penetramus. Sequitur.

Pſal..17.12. Eſa.5.6. Pſal.75.5.

29. *Si voluerit extendere nubes quaſi tentorium*. Extendit nubes Dominus, dum miniſtris ſuis viam pręeeddicationis aperiens, eos in mundi latitudine circumquaque diffudit. Benè au-

tem dictum eſt. *Quaſi tentorium ſuum.* Tentorium quippè in itinere poni ſolet, & cùm prædicatores ſancti in mundum mittuntur, iter Domino faciunt. Vnde ſcriptum eſt. *Ecce mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam.* Et vnde rurſum per Pſalmiſtam dicitur. *Iter facite ei qui aſcendit ſuper Occaſum.* Iter quippè per eos agit, dum humanis cordibus eorum eloquio infundit, atque in hoc itinere tentorium Dei ſunt. Hæc eadem corda Sanctorum, quibus quaſi in via quieſcendo tegitur, dum per hæc ad mentes hominum veniens, agit quæ diſpoſuit, & non videtur. Sequitur.

Malach. 3. 1 *Pſal. 67. 5.*

Et fulgurare lumen ſuum deſuper. Quid enim 30.
ſentire fulgura, niſi miracula debemus? De quibus per Pſalmiſtam dicitur. *Fulgura multiplicabis, & conturbabis eos.* Per has ergo nubes lumine ſuo fulgurat deſuper, quia per prędicatores ſuos inſenſibilitatis noſtræ tenebras etiam miraculis illuſtrat. Sequitur. *Cardines quoque maris operiet.* Omnipotens enim Deus choruſcantibus nubibus cardines maris operuit: quia emicantibus prędicatorum miraculis ad fidem etiam terminos mundi perduxit. Ecce enim pœnè cunctorum iam gentium corda penetrauit. Ecce in vna fide Orientis limitem Occidentiſque coniunxit. Sequitur.

Pſal. 17. 15.

Per hæc enim iudicat populos, & dat eſcas 31.
multis mortalibus. Per hæc nimirum verba prędicatorum, id eſt guttas niuium, per hæc fulgura miraculorum Deus *populos iudicat*, qua

eorum territa ad pœnitētiam vocat. Nam dum ſuperna audiunt, dum mira opera adtendunt, mox ad corda ſua redeunt, & ſeſe de anteactis prauitatibus affligentes, æterna tormenta pertimeſcunt. Sed per eaſdem nubes per quas terror affligitur, etiam eſca datur; quæ magna prædicatorum diſpenſatio eſt, vt ſic ſciant ſuperbientium mentes affligere, vt etiam afflictas nouerint conſolationis eloquio nutrire, quatenus & peccantes de æternis ſuppliciis terreant, & pœnitentes de ſupernis regni gaudijs paſcant. De hoc quippè iudicio dicitur.
Ioan.20.23. *Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta erunt.* De his quoque dicitur. *Date illis*
Matt.14.16. *vos manducare.* Ac ſi diceret. Si ſanctos ſuos in miniſterio prædicationis extendit, eorumque verba miraculis adiuuat, totius mundi limites aduocat, per quæ & prius ſuperbientes iudicat, & poſt verbum conſolationis nutriens in ſpe humiles roborat. Notandum quod non ait, omnibus, ſed *multis*, quia videlicet
2.Theſſ.3.2. ſcriptum eſt. *Non omnium eſt fides.* Et
Ioan.8.47. quibuſdam dicitur. *Propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis.* Sequitur.

32. *Immanibus abſcondit lucem.* Immanes quippè ſunt, qui ſe elatis cogitationibus abſcondunt.
Eſa.5.21. Quos contra Eſaias ait. *Væ qui ſapientes eſtis in oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis prudentes.*
Rom.12.16. Quos contra etiam Paulus ait. *Nolite prudentes eſſe apud voſmetipſos.* Sed his immanibus lux abſconditur, quia nimirum ſuperbientibus

Digitized by Google

veritatis cognitio denegatur. Vnde per ſemetipſam Veritas dicit. *Confiteor tibi Pater Domine cœli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis.* Sequitur. *Et præcepit ei, vt rurſus adueniat.* Quia *Matth.12.35*
veritatis lumen quod elatis occupatiſque mentibus abſconditur, afflictis humiliatiſque reuelatur. Lux quippè aduenit, cùm afflicta mens ipſas quas de perituris rebus tribulationum tenebras tolerat, agnoſcit, quia niſi aliquid ex lumine interno perciperet, ne hoc ipſum, quia lumen perdiderat, videret. Quod ſpecialiter intelligi etiam de Iudæis poteſt, qui idcirco Redemptori noſtro in carne venienti contradicere auſi ſunt, quia apud ſemetipſos immanes extiterunt. Sed his immanibus lux abſconſa eſt, quia ſuperbi lumen veritatis dum perſequuntur, amiſerunt. Sed quia in finem mundi ad fidem recipiendi ſunt, rectè ſubiungitur. *Et præcepit ei vt rurſus adueniat.* Vnde & per Eſaiam dicitur. *Si fuerit numerus filiorum Iſraël quaſi arena maris, reliquiæ ſaluæ fient.* *Eſa.10 22.* Tunc quippè lux ad eos reuertitur, cùm ipſi ad confitendam redemptoris noſtri potentiam conuertentur. Si autem *in manibus*, nequaquam per datiuum caſum vnum nomen, ſed duas partes orationis accipimus. Poteſt & aliter intelligi, quia *in manibus* lux abſconditur, cùm apud rectum iudicem iniqui quique in ſuis operibus cæcantur. Cui tamen præcipitur *vt rurſum adueniat*, quia dum peccatores ſe è ſuis viribus ſaluari non poſſe

Digitized by Google

cognouerint, gratiæ lumen accipiunt, & protectionis intimę radiis illuſtrantur, vt maiori ardore poſtmodum cæleſtem patriam diligant, quam prius in terrena delectatione flagrabant. Sed hæc cùm de cæleſti patria loquimur, cùm ineſſe mira claritate prodita Angelorum agmina audimus, ad noſmetipſos mentem reducimus, & quod terrena geſtamus, membra cogitamus. Qua conſideratione permotum cor, ac malè ſibi conſcium trepidat, & tantæ illius quam audit patriæ ciuem ſe fieri poſſe deſperat. Sequitur.

33. *Adnuntiat de ea amico ſuo, quod poſſeßio eius ſit.* Amicus veritatis eſt, rectæ amator actionis. Vnde & ipſa Veritas diſcipulis dicit. *Vos amici mei eſtis, ſi feceritis quæ ego præcipio vobis.* Amicus quippè, animi cuſtos dicitur. De hac igitur luce æternæ patriæ *amico ſuo Deus annunciat quod poſſeßio eius ſit*, vt nequaquam ſe infirmitatis deſperet, nequaquam hoc quod creatus, ſed quod recreatus eſt, penſet; ſed tanto certiùs ſciat, quia illius lucis claritatem poſſideat, quanto nunc vitiorum pulſantium tenebras veriùs calcat. Sequitur. *Et ad eam poßit aſcendere.* quid enim difficilius quàm homini in terra edito terrena & fragilia membra geſtanti, cælorum alta conſcendere, ſupernorum ſpirituum arcana penetrare? Sed eorumdem ſpirituum ad nos conditor venit, ſeque hominem etiam ſub ipſis exhibuit. Sicut de illo Patri per Prophetā dicitur. *Minuiſti eū paulominus ab Angelis.* Et quia inter nos & eoſdē ſpiritus diſcordātes ſcandalū reperit, mira potentia, mirabiliori etiā pietate sūma

Ioan. 15. 14.

Pſal. 8. 6.

creans

Digitized by Google

creans, ima ſuſcipiens, vnà cum ſummis iunxit. Hinc eſt enim quod eodem rege nato, angelorum chori in eius annuntiatione prodeunt, hymnum dicunt, & de victa prauæ vitæ diſcordia hos quos dudū deſpexerant, ciues agnoſcunt, conſono ore prædicantes: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Luc. 2. 14. Is ergo qui propter nos minor angelis extitit, æquales nos angelis virtute ſuæ minorationis fecit. Vnde & moriendo docuit mortem non metui, reſurgendo de vita confidi, aſcendendo de cœleſtis patriæ hæreditate gloriari; vt quo caput præiiſſe conſpiciunt, illuc ſe ſubſequi & membra gratuletur. Vnde benè & ab eodem noſtro capite dicitur. *Vbicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur aquilæ.* Luc. 17. 37. Sequitur.

Super hoc expauit cor meum, Ac ſi dicat. In admirationis exceſſum ſe tranſtulit. CAP. XXXVII. 1. Et quia nouæ ſpei ſpiritu mens afflata eſt, ſemetipſam qualis in vetuſta cogitatione fuerat, reliquit; quia pauor dum mortem percutit, hanc à ſemetipſa alienam reddit. Nonnumquam Latini interpretes extaſim, pauorem vocant. Sequitur. *Et motum eſt de loco ſuo.* Locus quippè humani cordis, delectatio eſt vitæ præſentis, ſed cùm diuina aſpiratione tangitur, locus noſtri cordis fit amor æternitatis. Conſideratione igitur internæ patriæ de loco ſuo animus mouetur, quia derelictis infimis, in ſupernis cogitationibus ponitur. Sequitur.

2. *Audiet auditionem in terrore vocis eius.* Mos ſacri eloquij eſt, vt cum audiri aliquid per auditum inſinuat, audiri eundem auditum dicat. Sicut

Digitized by Google

Abac.3.2. Abacuc ait. *Domine audiui auditum tuum, & timui.* Notandũ verò eſt quod vox Dei non in gaudio, ſed *in terrore* audiri perhibetur, quia nimirum peccator quiſque dum ſola quæ terrena ſunt, cogitat, dum cor oppreſſum in infimis cogitationibus geſtat; ſi repentè diuinæ gratiæ aſpiratione tangitur, hoc ante omnia intelligit, quod cuncta quæ ait diſtricta æterni iudicis animaduerſione puniantur. Auditio igitur vocis Dei, priùs *in terrore* fit, vt poſt vertatur in dulcedinem; qui ante nos diſtricti iudicij timore caſtigat, vt iam caſtigatos ſupernæ dulcedinis conſolatione reficiat. Sequitur. *Et ſonum de ore illius procedentem.* Sonus de ore Dei eſt, vis timoris de ſuperna irruens aſpiratione, quia cùm nos de venturis Dominus aſpirando replet, proculdubiò de malè geſtis præteritis terret. Poteſt autem per os, Dei vnigenitus filius deſignari. Os ergo Domini non immeritò ipſum accipimus, per quem nobis omnia loquitur. Hinc eſt etiam
Eſa.1.20. quod Propheta ait. *Os enim Domini locutum eſt*, Per ſonum verò oris, poteſt eiuſdem Domini Spiritus ſanctus deſignari. Vnde & aliàs in eiuſdem Spiritus ſignificatione ſcriptum eſt.
Act.2.2. *Factus eſt repentè de cœlo ſonus, tamquam aduenientis ſpiritus vehementis.* Sonus igitur de ore Domini procedit, cùm conſubſtantialis ei Spiritus ad nos per filium veniens, ſurditatem noſtræ inſenſibilitatis rumpit. Vnde in Euangelio
Ioan.16.14. dicitur. *De meo accipiet, & annunciabit vobis.* Poteſt ergo & per terrorem vocis vis forti-

tudinis, & per ſonum oris dulcedo conſolationis intelligi, quia quos Spiritus ſanctus replet, prius eos de terrena actione terrificat, & poſtmodum ſpe cœleſtium conſolatur, vt tantum poſt conſitendo præmiis gaudeant, quanto prius ſola ſupplicia conſpiciendo metuebant. Sed quia ſunt nonnulli qui Deum res humanas curare non æſtimant, & eas ferre fortuitis motibus putant. Sequitur.

Subter omnes cælos ipſe conſiderat, & lumen 3.
ipſius ſuper terminos terræ. Poſſunt cœli nomine ſancti prædicatores deſignari. Hinc enim ſcriptum eſt. *Cæli enarrant gloriam Dei.* Sunt *Pſal. 18. 2.*
namque nonnulli, qui cum mira Apoſtolorum opera audiunt, quia has virtutes nunc in Eccleſia non vident, ſubtractam ab Eccleſia ſupernam gratiam ſuſpicantur, neſcientes quod ſicut dicit Apoſtolus. *Linguæ in inſigne* *1. Cor. 14. 22.*
ſunt non fidelibus, ſed infidelibus. Sed eleuatis cœlis Dominus inferiora conſiderat, quia & ablatis ſummis prædicatoribus inceſſanter etiam infima noſtræ infirmitatis curat. Et quaſi *ſubter cælos lumen illius terræ terminos* reſpicit, quia poſt ſublimem vitam præcedentium etiam peccatorum mores actuſque gratiæ ſuæ illuſtratione comprehendit. Qui & ſi virtutum ſigna nunc per vitam fidelium crebrò non exerit, ab eiſdem tamen fidelibus per virtutem operum numquam recedit. Poteſt etiam intelligi *lumen illius ſuper terminos terræ,* quod prædicatio ſupernæ gratiæ dum gentes ad fidem colligit, intra ſemetipſam mundi limites

Digitized by Google

clauſit. Vel certè termini terræ, ſunt fines hominum peccatorum, & ſæpè contingit, vt plerique Deum deſerant, & vitæ ſuæ tempora in deſideriis carnalibus expendant. Sed tamen cùm ſuperna gratia reſpicit, in extremis ſuis ad Deum redeunt, quæ ſint iudicia æterna cognoſcunt, cuncta quæ ſe peruersè egiſſe meminerunt, fletibus puniunt, atque hæc verè ſe inſequi rectis operibus oſtendunt, quibus ſubſequente iuſtitia profectò totum dimittitur, quod ante deliquerunt. Hinc etiam per Pro-
1.Reg. 2.10. phetiæ ſpiritum Anna dicit. *Dominus iudicabit fines terræ.*

4. *Poſt enim rugiet ſonitus.* Quem enim Dominus illuſtrando repleuerit, eius vitam proculdubiò in lamentum vertit, atque illuminatæ menti, quo magis æterna ſupplicia inſinuat, eo hanc duriùs de tranſacta nequitia gemitibus fatigat. Sequitur. *Sonauit voce magnitudinis ſuæ.* Voce enim magnitudinis Deus tonat, cùm ſe nobis benè iam per lamenta præparatis, quàm ſit magnus in ſupernis inſinuat. Quaſi enim de cœlo tonitruus procedit, cùm nos incuria negligentiáque torpentes reſpectus gratiæ pauore ſubitò percutit, atque in terra poſiti ſonum de ſuperioribus audimus. Quia terrena cogitantes ſuperni terroris ſonum repentè pertimeſcimus. Sequitur. *Et non vaſtabitur cùm audita fuerit vox eius.* Vox Domini auditur, cùm gratiæ eius aſpiratio mente conſpicitur, cùm inſenſibilitas occultæ ſorditatis rumpitur, & cor ad ſtudium ſummi amoris excitatum, virtutis

Digitized by Google

intimæ clamore penetratur. Sed iſtam vocem ſuperuenientis ſpiritus, qui ſe in aure cordis inſinuat, nec ipſa mens quæ per hanc illuſtrata fuerat, inueſtigat. Penſare enim non valet inuiſibilis virtus, quibus ſibi meatibus influat, quibus à ſe modis veniat, quibus recedat. Vnde benè per Ioannem dicitur. *Spiritus vbi vult ſpirat, & vocem eius audis, ſed non ſcis vnde veniat, & quò vadat.* Sequitur. *Ioan. 3. 8.*

Tonauit Deus voce ſua mirabiliter. Voce ſua 5.
Deus mirabiliter tonat, quia vi corda noſtra incomprehenſibiliter penetrat, quæ dum latentibus motibus premit in timore, quanto ardore ſequendus ſit, aliquo modo ſilenter clamat. Sequitur, *Qui facit magna & inſcrutabilia.* Vt enim homo terrenis vſibus deditus, iniquis deſideriis preſſus, ſubitò ad noua efferueat, atque ad conſueta frigeſcat, exterioribus curis renuntians, internis contemplationibus anhelat. Quis hanc virtutem ſupernæ vocis conſiderare ſufficiat, quis conſiderando comprehendat? Magna ſunt quæ per vocem ſuam Dominus facit, ſed minùs magna eſſent, ſi perſcrutari potuiſſent. Sequitur.

Qui præcipit niui vt deſcendat in terram. Quia 6.
Pſalmiſta ait. *Lauabis me & ſuper niuem dealbabor.* *Pſal. 50. 9.*
Quid hoc loco per niuem, niſi per lucem iuſtitiæ candida accipimus corda Sanctorum? Aquæ autem ductæ in ſuperioribus conſtipantur, vt niues fiant; ſed cùm ipſæ niues ad terram veniunt, in aquarum iterum liquorem vertuntur. Aquæ igitur ſunt prædicatorum

Digitized by Google

mentes, quæ dum ad contemplanda ſuperna ſe erigunt, altiori intellectu ſolidantur, cumque in ſumma conſideratione rapiuntur, virtutem confirmationis accipiunt. Sed quia adhuc in terris fraterna dilectione retinentur, ſemetipſas ab alto intellectu modificant, & infirmis humiliter prædicantes, more niuium corda arentium liquefacta erigunt. Niues ergo ad terram de cœleſtibus veniunt, cùm ſublimia corda Sanctorum, quæ iam ſolida contemplatione paſcuntur, pro fraterna charitate ad humilia prædicationis verba deſcendunt. Sicut enim nix cùm iacet operit, cùm verò liquatur, rigat: ita Sanctorum virtus & per infirmitatem ſuam apud Deum vitam peccatoris protegit, & per condeſcenſionem ſuam quaſi liquefacta arentem terram, vt fructus ferat, infundit. Sequitur. *Et hyems pluuiis.* Hyems eſt quippè vita præſens, in qua nos & ſi iam ſpes ad ſuperna erigit, adhuc tamen mortalitatis noſtræ frigidus torpor adſtringit, quia ſcriptum eſt. *Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem.* Habet autem hæc hyems pluuias, rectorum proculdubiò prædicationes. De quibus videlicet pluuiis, per Moyſen dicitur. *Expectetur ſicut pluuia eloquium meum, & deſcendant ſicut ros verba mea.* Eæ nimirum pluuiæ hyemi congruunt, æſtate ceſſabunt, quia nunc cùm carnalium oculis vita cœleſtis abſconditur, neceſſe eſt vt Sanctorum nobis prædicationibus irroretur. Cùm

Sap. 9. 15.

Deut. 32. 2

verò æterni iudicij æſtus incanduerit, nullus verba prædicantium neceſſaria tunc habebit, quia veniente iudice, ad cor ſuum quiſque reducitur, vt ſancta iam cùm agere non valet, ſentiat. Sequitur. *Et imbri fortitudinis ſuæ.* Imber quippè fortitudinis Dei eſt, prædicatio diuinitatis: nam imber infirmitatis eius, prædicatio incarnationis. De qua per Paulum dicitur. *Quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus.* Et rurſum. *Si crucifixus eſt ex infirmitate, ſed viuit ex virtute Dei.* Sic autem ſancti viri humanitatis eius infirma prædicant, vt auditorum ſuorum cordibus, etiam diuinitatis fortia infundant. Audiamus per tonitruum nubis imbrem fortitudinis. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Audiamus etiam imbrem infirmitatis. *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis.* Sequitur.

1.Cor. 1.25.

2.Cor. 13.4.

Ioan. 1.1.

Idem 1.14.

7. *Quia in manu hominum omnium ſignat vt nouerint ſinguli opera ſua.* Dum ergo imber fortitudinis in terra deſcendit, in manu vniuſcuiuſque ſignatur, vt ſua opera ſciat, quia dum virtus incomprehenſibilis maieſtatis agnoſcitur, ab vnoquoque ſubtiliùs ſua vita penſatur. Creator namque omnipotens à cunctis inſenſibilibus, irrationabilibuſque diſtractum, rationalem creaturam hominem condidit, quatenus quod egerit, ignorare non poſſet. Naturæ enim lege ſcire compellitur, ſeu prauum ſiue rectum ſit quod operatur. Nam ſi bona facere ſe neſciunt, cur de aliquib. factis in

Digitized by Google

oſtentationem gloriantur? Ruſum ſi mala ſe agere ignorant, cur in eiſdem factis alienos oculos declinant? Eo enim ipſo quod rationalem creaturam Deus hominem condidit, *in manu omnium ſignat, vt nouerint ſinguli opera ſua.* Sequitur.

8. *Ingredietur beſtia latibulum ſuum, & in antro ſuo morabitur.* Quis alius nomine beſtiæ, niſi antiquus hoſtis accipitur, qui deceptionem primi hominis ſæuus impetiit, & integritatem vitæ illius malè ſuadendo laniauit? Contra quem Prophetæ vocibus de ſancta electorum Eccleſia in antiquo ſtatu reſtauranda promittitur, & mala beſtia non tranſibit per eam. Sed hæc beſtia, cùm poſt Redemptoris aduentum, poſt prædicatorum voces quaſi poſt tonitruum nubium, in fine mundi illum damnatum hominem, qui Antichriſtus vocatur, inuaſerit; quid aliud quàm *latibulum ſuum* ingreditur, vt *in antro* proprio demoretur? Vas quippè illud Diaboli, antrum ac latibulum beſtiæ eſt, vt inſidians hominibus viam huius vitæ carpentibus, in illo & per ſigna lateat, & per malitiam occidat. Qui tamen omnium reproborum corda etiam nunc priuſquam apertus appareat, poſſidet: eaque per occultam malitiam quaſi proprium antrum tenet, atque ad omne quod nocere bonis appetit, in eorum ſe obſcuris mentibus abſcondit. An Iudæorum perſequentium corda antrum huius beſtiæ non fuerunt, in quorum diu conſiliis latuit, ſed repentè vocibus erupit clamantium,

Digitized by Google

Crucifige, crucifige? Hinc ſcriptum eſt. *Poſuit tene-* Ioan. 19. 6.
bras, & facta eſt nox. Notandum verò magnope- Pſal. 103. 20
re æſtimo quod hæc beſtia non ſolùm antrum ſuum ingredi, ſed in eo etiam morari perhibetur. Intrare ergo in mentes bonorum poteſt, ſed in eis morari non poteſt, quia cor iuſti huius beſtiæ antrum non eſt. Quos enim quaſi proprium antrum poſſidet, eorum mentes proculdubio immorans, tenet: quia prius in eis cogitationes vſque ad iniqua deſideria, & poſt iniqua deſideria vſque ad nequiſſima opera ducit. Sequitur.

Ab interioribus egredietur tempeſtas, & ab Arcturo 9.
frigus. Quia igitur interiora Auſtri Sol feruentior tenet, in Arcturo verò curſum omnimodo non habet, interiorum nomine plebs Iudaica, Arcturi verò vocabulo, hoc in loco populus Gentilis exprimitur. Hi enim qui vnum atque inuiſibilem Deum nouerant, eiuſque legi ſaltem carnaliter ſeruiebant, quaſi ſub meridiano Sole feruentes in fidei calore eleuabantur. Gentiles autem, quia nullam ſcientiam ſupernæ cogitationis attigerant, velut ſine Sole frigidi ſub Aquilone manebant. A Iudæis ſurgit malitia perſequens, & à Gentilibus poteſtas premens, dum quod Iudæa occidere Chriſtum ex inuidia petiit, hoc Gentilis Iudex Romana auctoritate perpetrauit. Sequitur.

Flante Deo concreſcit gelu, quia quo fidelium cor- 10.
dibus ſanctus Spiritus aſpirauit, quo maiora virtutum miracula contulit, eo infidelium mentibus grauioris inuidiæ torpor excreuit, atque

Digitized by Google

inde contra Deum plebs infidelis obdùruit, vnde * humiles * populi arctam duritiam, quæ ſe aſtrinxerat, emolliuit. Sequitur. *Et rurſum latiſſima funduntur aquæ.* Poſt gelu quippè Dominus latiſſimas aquas fudit, quia poſtquàm Iudæorum ſæuitiam vſque ad mortem pertulit, eorum corda protinus ab infidelitatis duritia, amoris ſui aſpiratione liquefecit. Hinc quidam ſapiens ait. *Sicut glacies in ſereno, ſic ſoluentur peccata tua.* Sequitur.

* humilis.
* populus.

Eccli. 3. 17.

11. *Frumentum deſiderat nubes.* Quid enim quique electi ſunt, niſi frumenta Dei cœleſtibus horreis recondenda? Quæ nunc in tritura areæ paleas tolerant, quia in hac purgatione ſanctæ Eccleſiæ mores contrarios reproborum portant. Sed hoc frumentum quouſque ad perfectionem fructuum veniat, nubium pluuias expectat, vt creſcat. Quia bonorum mens prædicantium verbis infunditur, ne ab humore charitatis deſideriorum carnalium ſole ſiccetur. Vnde & Dominus in Euangelio. *Meſſis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate Dominum meſſis, vt mittat operarios in meſſem ſuam.* Sequitur. *Et nubes ſpargunt lumen ſuum.* Nubes enim lumen ſpargere eſt, prædicatores ſanctos exempla vitæ & loquendo, & agendo dilatare. Sequitur.

Matt. 9. 37. 38.

12. *Quæ luſtrant* cuncta *per circuitum, quacumque eas voluntas gubernandi direxerit.* Nubes igitur Dei cuncta per circuitum luſtrant, quia prædicationis luce mundi fines illuminant. Sed quia diuinis nutibus ſubditæ nequeunt explere quod volunt, ire non poſſunt,

niſi quà eas voluntas gubernantis duxerit. Sequitur. *Ad omne quod præceperit eis ſuper faciem orbis terræ.* Sæpè enim cùm gubernantis voluntate perducuntur, aliter agere appetunt, ſed aliter diſponuntur. Nam plerumque quoſdam auditores ſuos ſtudent blandè corrigere, & tamen eorum ſermo in aſperitate ducitur; plerumque quoſdam reſecare aſperè appetunt, ſed tamen eorum vigor per manſuetudinis ſpiritum refrænatur. Sicut ergo non poſſunt ire quò volunt, ita etiam nequeunt agere ſicut volunt. Sequitur.

Siue in vna tribu, ſiue in terra ſua, ſeu in quo- 13.
cumque loco miſericordiæ ſuæ eas iuſſerit inueniri. Nubes quidem ſuas Dominus ducit, *ſiue in vna tribu, ſiue in terra ſua, ſeu in quocumque loco miſericordiæ ſuæ eas iuſſerit inueniri*, quia prædicatores veteris nouique Teſtamenti, aliquando ſoli tribui Iudæ contulit, & Iſraël penè totum ex praua Regum gubernatione reprobauit. Aliquando & *in terra ſua* has pluere nubes facit, quia eumdem Iſraël electum ad antiquam gratiam poſt corruptionem captiuitatemque reuocauit. Aliquando *loco ſuæ miſericordiæ* eas clareſcere voluit, quia per prædicatores ſanctòs etiam gentibus virtutum miracula oſtendit, vt ſola miſericordia ab iugo erroris abſolueret, quos ingenti perfidiæ ira deprimebat. Vna quippè tribus profectò Iudæ intelligitur. Terra autem Dei ſimul omnis Iudæa nominatur, locus verò miſericordiæ Dei, eſt Gentilitas, de qua dicit Apoſtolus. *Gentes autem* *Rom. 15. 9.*
ſuper miſericordia honorare Deum. Sequitur.

14. *Auſculta hæc Iob, ſta & conſidera miracula Dei.* Quaſi in comparatione ſui iacentem vidit, quẽ ad verba tantæ prædicationis vt ſtaret, admonuit, ſed licet Heliu bona quæ dicit, neſciat penſare cui dicit, nos tamen indagare verba doctrinæ eius ſubtiliter debemus. Stare quippè eſt re-
1. Cor. 10. 12. cta agere. Vnde per Paulum dicitur. *Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat.* Iacentes ergo Dei miracula conſiderant, qui eius potentiam ſciendo penſant, ſed viuendo non amant. Per contemplationem quidem in conſideratione oculos tendunt, ſed tamen per intentionem ſeſe à terra
Nu. 24. 16. non erigunt. Vnde benè in Balach dicitur. *Qui cadens apertos oculos habet.* Heliu itaque iſta dicens, nequaquam credidit beatum Iob viuendo tenuiſſe quod dixit. Sequitur.

15. *Numquid ſciet quando præcepit Deus pluuiis, vt oſtenderent lucem nubium eius?* Si nubes ſancti prædicatores ſunt, pluuiæ nubium ſunt verba prædicationum. Sed cùm nubes per aëra tranſuolant, niſi pluuia deorſum veniat, neſcitur quantam aquarum immenſitatem portant. Niſi choruſcus inter pluuias erumpat, intelligi non valet, quod in eis etiam claritatis latet. Quia nimirum prædicatores ſancti ſi taceant, & nequaquam loquentes oſtendant, quanta ſit cœleſtis ſpei claritas quam in cordibus geſtant, aut reliquis hominibus ſimiles, aut longè his deſpectiores videntur. Cùm autem aperire per prædicationem cœperint, quę ſit supernę patriæ remuneratio quam intrinſecus tenent, cùm perſecutione preſſi in qua virtutis arce profecerint innoteſcunt. Sed plerumque prædicatores ſan-

cti oſtendere ſemetipſos vt proſint, cupiunt: nec tamen poſſunt; plerumque latere vt quieti ſint appetunt, nec tamen permittuntur. Nemo igitur ſcit quando lucem pluuiæ oſtendunt, cùm nemo comprehendit quando Deus virtutem prædicationis præbeat, vt prædicantium gloria clareſcat. Ac ſi ergo apertè dicat. Numquid ſi venturos in mundum prædicatores iam conſpicis, quando eos ad prædicandum Dominus repletione ſpiritus impellat, quibuſve modis eorum vitæ claritatem mundo innoteſcat, apprehendis? Sequitur.

Numquid noſtis ſemitas nubium magnas, & perfectas ſemitas eius? Habent iſtæ nubes ſemitas, ſubtiliſſimas ſcilicet ſanctæ prædicationis vias. *Angusta* quippè *porta eſt, quæ ducit ad vitam.* Quę ſemitæ magnæ ſunt, quia quanto in præſenti vita pro ipſa viuendi cuſtodia anguſtæ ſunt, tanto amplius in æterna retributione dilatantur. Perfecta quippè ſcientia eſt ſcire omnia, & tamen iuxta quemdam modum ſcientem ſe eſſe neſcire, bona ſollicitè agere, ſed de ſuis ſcire nil eſſe. Hinc Veritas ait. *Dum feceritis omnia quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſerui inutiles ſumus.* Et Paulus inquit. *Qui ſe exiſtimat aliquid ſcire, nondùm cognouit quemadmodum oporteat eum ſcire*: Ac ſi ergo diceret. Iam ſumma acta prædicantium conſpicis, qui poſtquam per ſcientiam ad alta ſe eleuant, deorſum ſe humiliter per cognitionem ſuæ ignorantiæ inclinantur. Sequitur. 16. *Matt.* 7. 14. *Luc.* 17. 10. 1. *Cor.* 8. 2.

Nonne veſtimenta tua calida ſunt, cùm perflata fuerit terra Auſtro? Sæpè beatum Iob, figuram ſanctæ Eccleſiæ tenere iam diximus. Veſtimenta verò 17.

Eccleſiæ ſunt omnes qui ei fidei adunatione iunguntur. De quibus eidem Eccleſiæ per
Eſa. 49. 18. Prophetam Dominus dicit. *Viuo ego, omnibus his velut ornamento veſtieris.* Per Auſtrum verò, qui nimirum calidus ventus eſt, non immeritò ſanctus Spiritus deſignatur, quo quiſque dum tangitur, ab iniquitatis ſuæ torpore liberatur. Vnde benè in Canticis Canti-
Cant. 4. 16. corum dicitur. *Surge Aquilo, & veni Auſter, perfla hortum meum, & fluant aromata illius.* Veſtimenta ergo ſanctæ Eccleſiæ calida ſunt, dum *terra Auſtro* perflatur, quia hi qui ei per fidem inhærent, feruentibus charitatis ſtudiis inardeſcunt, dum eorum mens ſancti Spiritus afflatu perfunditur. MORALITER. Vnuſquiſque enim qui rectè viuit, atque hoc & alios docere conſueuit, quaſi tot veſtimenta habet, quot auditores ei concorditer inhærent; quiquidem more veſtium, quaſi per poros corporis calorem accipit, quia ad amorem Dei exemplo actionis, impulſu exhortationis igneſcit. Qui velut frigus proprium reſpuit, dum à priſtina iniquitate diſcedit: calorem quem accipit, retinet; quia in eo quem per prædicamenta ſumpſerit, feruore conualeſcit. Dum ergo verbo doctorum accenduntur auditores, quaſi ex viuenti corpore veſtimenta calefiunt, ſed dum ex profectu auditorum, etiam vita docentium proficit, quaſi ex calefactis veſtimentis calor ad corpus redit. Sed nequaquam ſibi doctores tribuant, quod per exhortationem ſuam ad ſumma proficere auditores vident, quia niſi Spiritus ſanctus eorum corda repleat, ad audi-

Digitized by Google

tores corporum vox docentium in caſſum ſonat. Poſtquam verò hęc fortiter dixit per arrogantiam, leuiter motus irriſionis ilicò verba ſubjunxit, dicens.

Tu forſitam cum eo fabricatus es cœlos, qui ſolidiſſimi 18.
quaſi ære fuſi ſunt. Poſſunt per cœlos hi qui in cœleſtibus ſunt cōditi, Angelici Spiritus deſignari. Vnde in oratione noſtra dicere voce Veritatis
inſtruimur. *Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra.* Matt.6.10.
Naturæ namque æris eſt, rubigine difficile cōſumi, & virtutes Angelicæ, quæ in diuino amore fixæ perſteterunt, lapſis ſuperbientibus Angelis hoc in munere retributionis acceperunt, vt nulla iam rubigine ſubripientis culpæ mordeantur, vt in contemplatione conditoris ſine felicitatis fine permaneant, & in hoc quod ſunt conditæ æterna ſubtilitate ſubſiſtant. Poſſunt etiam per cœlos, vt ſæpè diximus, electorum mentes exprimi, à cunctis terrenis contagiis in-
timo amore ſuſpenſæ. Hinc dicitur. *Noſtra con-* Philip.3.20.
uerſatio in cœlis eſt. Qui ſolidiſſimi vt *ære fuſi ſunt*, quia ab integritate cœptæ fortitudinis nulla mutabilitatis rubigine cōſumuntur. Sequitur.

Oſtende nobis quid dicamus ei. Nos quippè inuoluti 19.
tenebris. Ac ſi dicat. Tu qui iam magna intelligentiæ luce perfrueris, docere nos qui ignorantiæ tenebris inuoluimur, debes. Qui mox ab irriſione reſiliens, deſpiciendo ſubiungit.

Quis narrat ei quæ loquor? Ac ſi apertè dicat. Quæ 20.
ego ei de ſuis laudibus acutè ſentiens, non auditè loquor, qui hæc narrare, vel poſtquam audierit, poteſt? Sequitur. *Etiamſi locutus fuerit homo, deuorabitur.* Omne quod aliquid

deuorat, hoc introrſus trahens ab intuentium oculis occultat, & rem quæ videri in ſuperficie potuit in profundum rapit. Homo igitur cùm de Deo tacet, per rationem in qua eſt conditus eſſe aliquid videtur. At ſi aliquid de Deo loqui cœperit ilico quàm nihil ſit oſtenditur, quia magnitudinis illius immenſitate deuoratur, & quaſi in profundum raptus abſconditur, quia fari ineffabilem cupiens, ipſâ ſuæ ignorantiæ anguſtia deglutitur. Sed ecce æternitas tunc hominibus verè innotuit, cùm ſe eis humanitate ſuſcepta monſtrauit, quæ quia necdum reuelata fuerat, de eiſdem hominibus rectè ſubiungitur.

21. *At nunc non vident lucem.* De qua nimirum etiam per Prophetam dicitur. *Populus qui ſedebat in tenebris lucem vidit magnam.* Sequitur. *Subitò cogetur aër, cogetur in nubes.* Aër quippè ita ſua ipſa tenuitate ſpargitur, vt nulla firmitate ſolidetur, nubes autem tanto firmiores ſunt, quanto denſiores. Quid ergo per aërem, niſi mentes ſecularium deſignantur? Quæ innumeris huius vitæ deſideriis deditę, huc illucque more aëris fluidæ diſperguntur. Sed *aër in nubes cogitur*, cùm fluxæ mentes per ſuperni reſpectus gratiam virtutis ſoliditate roborantur, vt intra ſinum cordis recta ſentiendo ſe colligant, & in vanis cogitationibus non liqueſcant. Sequitur. *Et ventus tranſiens fugauit eas.* Ventus quippè tranſiens eſt vita præſens. Ventus ergo tranſiens nubes fugat, quia mortalis vita percurrens prædicatores ſanctos à noſtris oculis corporaliter occultat. Sequitur.

Eſa. 9. 2.

Ab

Digitized by Google

Ab Aquilone aurum veniet. Quid per Aquilonem, niſi peccati frigore conſtricta Gentilitas deſignatur? Quam ille ſub iugo ſuæ tyrannidis tenuit, qui dixit ſuperbiens. *Sedebo in monte Teſtamenti in lateribus Aquilonis, aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſſimo.* Quid verò auri nomine, niſi animæ fideles exprimũtur? De quibus per Ieremiam dicitur. *Quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus?* Ab Aquilone ergo aurum venire dicitur, quia per reſpectum gratiæ Redemptoris à Gentilitate dudum perfidiæ torpore frigida, intra ſanctam Eccleſiam pretioſa Deo vita fidelium multiplicatur. Hinc per Eſaiam dicitur. *Dicam Aquiloni, dicam & Auſtro, noli prohibere.* Sequitur. *Et à Deo formidoloſa laudatio.* Sic enim à Deo dicitur, ac ſi ab his qui in parte Dei ſunt, id eſt fidelibus diceretur. Auro igitur ab Aquilone veniente, à Deo formidoloſa laudatio prodiit, quia dum claritatem ſuæ fidei Gentilitas obtulit, multitudo Hebræorum fidelium diuina iudicia pertimeſcendo laudauit. Sed quomodo ab Aquilone aurum veniat, quomodo ab his qui ſub Deo ſunt, formidoloſa laudatio erumpat, ipſa nobis hiſtoria ſacri eloquij oſtendat, vbi de Cornelij conuerſione narrat. Sed idcirco conuerſis Gentibus, ab Hebræis iam fidelibus formidoloſa laudatio prodiit, quia nimirum iuſtè Iudæa repulſa eſt, dum pia eſt Gentilitas vocata, & damna ſuæ repulſionis timuit, dum lucra alienæ vocationis vidit. Sequitur. 22. Eſa. 14. 13. Thren. 4. 1. Eſa. 43. 6.

Digne eum inuenire non poſſumus. Et ſi inuenire iam Deum poſſumus, non tàm dignè, quia quod 23.

in illo ſentimus, ex fide eſt, nondum ex ſpecie. Sequitur. *Magnus fortitudine & iudicio, & iuſtitia, & enarrari non poteſt. Magnus* quippè eſt *fortitudine*, quia fortem aduerſarium ſuperat, & de domo illius vaſa contumeliæ auferens, in miſericordiæ vaſa permutat. Magnus *iudicio*, quia etſi hic electos ſuos per aduerſa deprimit, hos quandoque in gloria æternæ proſperitatis extollit. Magnus *iuſtitia*, quia & ſi hic diu tolerat, quandoque tamen ſine termino reprobos damnat. *Enarrari non poteſt*, ſentiri dignè non valet, quanto minus dici? Sed melius hinc vtcūque dicimus, ſi ſub conſiderationis eius formidine admirando taceamus. Sequitur.

24. *Ideo timebunt eum viri, & non audebunt contemplari omnes qui ſibi videntur eſſe ſapientes.* Hoc loco Heliu eos qui ad intelligentiam ſunt fortes appellat: & notandum quod non ait. Et non audebunt contemplari ſapientes, quibus videlicet verbis peritos quidem, ſed arrogantes. * Heliu ergo dum multa fortiter ſentit, in locutionis ſuæ fine ſe tetigit. Viri namque arrogantes & docti cùm rectè non viuunt, ſed tamen recta dicere doctrinæ impulſionibus compelluntur, ipſi damnationis ſuæ aliquo modo præcones fiunt. Contemplari enim Dei ſapientiam nequeunt, qui ſibi ſapientes videntur, quia tanto ab eius luce longè ſunt, quantò apud ſemetipſos humiles non ſunt, quia in eorum mentibus dum tumor elationis creſcit, aciem contemplationis claudit; & vnde ſe lucere præ cæteris æſtimant, inde ſe à lumine veritatis priuant.

*Hîc deficit aliquod verbum.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XXVIII.

RESPONDENS *autem Iob Dominus de turbine, dixit.* Aliter enim Dominus ſeruis ſuis loquitur, cùm eos intrinſecus per compunctionem promouet, aliter cùm per diſtrictionem ne extollantur, premit. In illa enim diſcit quod appetat, in iſta quod metuat. Quia enim humiliandus erat beatus Iob, qui proſtratus vlceribus, ſic virtutibus ſtabat, ne robuſtiſſimum pectus eius elationis tela confoderent, quod conſtabat certè quia illata vulnera non viciſſent, ei profectò Dominus loqui de turbine perhibetur. Sciendum præterea eſt quod in duobus modis locutio diuina diſtinguitur. Aut per ſemetipſum nāque Dominus loquitur, aut per creaturam aliquam eius ad nos verba formantur. Sed cùm per ſemetipſum loquitur, ſola nobis interna inſpirationis CAPVT XXXVIII. 1.

Digitized by Google

aperitur, verboque eius ſine verbis ac ſyllabis cor docetur. Dei enim locutio ad nos intrinſecus facta, videtur potius quàm auditur. Cùm enim per Angelum Dominus voluntatem ſuam indicat, aliquando eam verbis, aliquando rebus
Ioan.12.28. demonſtrat. Verbis vt illud. *Et clarificaui, & iterum clarificabo.* Rebus, vt Ezechiel, qui nil verbis audiuit, electri tamen ſpeciem in medio ignis vidit. In quibus itaque mediator Dei & hominum demonſtratur, aliquando verbis ſimul & rebus, vt illud. *Cùm audiſſet Adam vocem*
Gen.3.8. *Domini Dei deambulantis in Paradiſo ad auram poſt meridiem*, & reliqua. Aliquando imaginibus
Gen.28.12. ſicut Iacob ſubnixam cœlo ſcalam dormiens
Act.10.11. vidit, ſicut Petrus linteum reptilibus plenum. Aliquando cœleſtibus ſubſtantiis, vt illud.
Matt.17.5. De nube ſonuit. *Hic eſt filius meus dilectus.* Aliquando terrenis ſubſtantiis, ſicut Balaam
Nu.22.28. corripuit in ore aſinæ humana verba formans. Aliquando terrenis ſimul & cœleſtibus ſub-
Exod.3.3. ſtantiis, ſicut Moyſi loquens ignem rubumque ſociauit. Nonnumquam verò humanis cordibus etiam per Angelos Deus ſecreta eorum præſentia virtutem ſuæ adſpirationis in-
Zach.1.13. 14. fudit. Vnde Zacharias ait. *Dixit ad me, Angelus qui loquebatur in me.* Et paulò poſt. *Et ecce Angelus qui loquebatur in me, egrediebatur*, & reliqua. Vtrum autem beato Iob per ſemetipſum, an ei per Angelum ſit locutus, ambigitur. Sequitur.

2. *Quis eſt iſte inuoluens ſententias ſermonibus imperitis?* Quis eſt iſte non dicimus, niſi de eo vtique quem neſcimus. Scire autem Dei, ap-

probare eſt : neſcire , reprobare. Vnde quibuſdam quos reprobat , dicit. *Neſcio vos.* In eo verò quod ſententias , & non addidit quales , bonas vtique accipimus , quas quidem *imperitis* aſſerit *ſermonibus* inuolutas, quia cum verbis iactantiæ fuerunt prolatæ. Imperitiæ quippè vitium eſt, rectum non rectè ſapere , id eſt cœleſte donum ad appetitum terrenæ laudis inclinare. Sicut Apoſtolus ait. *Si quis ſe exiſtimat ſcire aliquid , nondum cognouit quemadmodum oporteat eum ſcire.* Sequitur. *Luc.12.55.* *1.Cor.8.2.*

Accinge ſicut vir lumbos tuos. Viri nimirum ſunt, qui vias Domini fortibus & non diſſolutis greſſibus ſequuntur, vt illud. *Viriliter agite.* Et in Prouerbiis. *O viri ad vos clamito.* Lumbos verò accingere eſt, vel in opere luxuriam , vel in cogitatione refrænare. Hinc enim ſcriptum eſt. *Sint lumbi veſtri præcincti.* Beato igitur Iob præcipitur, vt quemadmodum prius luxuriam corruptionis vicerat, nunc etiam luxuriam reſtringat elationis. Hinc per Moyſem dicitur. *Circumcidite præputia cordis veſtri.* Sequitur. *Interrogabo te , & reſponde mihi.* Tribus modis nos conditor interrogare conſueuit , cùm aut flagelli diſtrictione nos percutit , & quanta nobis inſit, vel deſit patientia, oſtendit ; vt in beato Iob oſtenditur. Aut quædam quæ volumus præcipit , & noſtram nobis obedientiam , vel inobedientiam patefacit. Sicut Abraham terram ſuam iubetur egredi , vnicumque immolare filium. Aut aliqua nobis occulta aperit, & aliqua abſcondit , & menſura nobis noſtræ humilitatis innoteſcit. Hinc ſcriptum eſt. *Pal-* 3. *Pſal.30.25.* *Prou.8 4.* *Luc.12.35.* *Deut.10.16.* *Gen.22.2.* *Pſal.10.4.*

Digitized by Google

pebræ eius interrogant filios hominum. Ac ſi ergo beato Iob dicatur. Verbis ad ſublimia conſideranda te excito, & dum ea quæ ſuper te ſunt neſcire perſpicis, tibimetipſi te notiorem reddo. Tunc enim mihi verè reſpondes, ſi quæ ignoras, intelligis. Sequitur.

4. *Vbi eras quando ponebam fundamenta terræ?* In Scriptura ſacra quid aliud fundamenta, quàm prædicatores accipimus? Quos dum primos Dominus in ſancta Eccleſia poſuit, tota in eis
Pſal. 86. 1. ſequentis fabricæ ſtructura ſurrexit. Hinc Pſalmiſta ait. *Fundamenta eius in montibus ſanctis.* Singulari autem numero, fundamentum Dominus accipitur, de quo & Paulus ait. *Funda-*
1. Cor. 3. 11. *mentum aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus.* Ac ſi enim beato Iob diceretur. Virtutem fortium conſidera, meque eorum ante ſecula auctorem penſa, & cùm eos quos in tempore condidi mirabiles ſuſpicis, perpende quantum ſubdi debeas, quem auctorem mirabilium ſine tempore eſſe cognoſ-
Pſal. 1. 4. cis. MORALITER. Si peccatoris animus puluis eſt, dicente Pſalmiſta. *Non ſic impij, non ſic, ſed*
Heb. 6. 7. *tamquam puluis*, & reliqua. Nil obſtat intelligi, terram animam iuſti. De qua ſcriptum eſt. *Terra enim ſæpe venientem ſuper ſe bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionem.* Sed huius terræ fundamentum fides eſt. Cùm enim non credenti æterna fides datur, ad ædificium ſubſequentis operis iam fundamentum ponitur. Cùm autem ei qui venturi iudicij terrorem deſpicit, peccatis ſe carnis & ſpiritus audenter inuoluit, repentè fu-

Digitized by Google

turorum timor infunditur, vt bonæ vitæ ſurgat ædificium, iam fundamenta conſtruuntur. Ac ſi ergo iuſtificato peccatori Veritas dicat. Virtutes à me acceptas, tibi non tribuas: noli contra me de meo munere extolli. Sequitur.

Indica mihi ſi habes intelligentiam, quis poſuit menſuras eius, ſi noſti? Vel quis tetendit ſuper eam menſuram lineæ? In carne autem Dominus ad Eccleſiam veniens menſuras terræ lineis menſus eſt, quia fines Eccleſiæ occulti iudicij ſubtilitate diſtinxit. Paulus namque Apoſtolus, cùm Macedoniæ prædicare negligeret, per viſum illi apparuit vir Macedo qui diceret. *Tranſiens in Macedoniam adiuua nos.* At contra ſicut ſcriptum eſt. *Tentabant Apoſtoli ire Bithyniam, & non permiſit eos Spiritus Ieſu.* Dum ergo prædicatores ſancti & vocantur ad Macedoniam, & ab Aſia prohibentur, iſta occultarum menſurarum linea illic ducta eſt, hinc reducta. Intra has ergo menſuras ſunt omnes electi, extra has omnes reprobi, etiamſi intra fidei limitem eſſe videantur. MORALITER. Quis enim terræ, id eſt iuſtæ animæ menſuras ponit, niſi conditor noſter, qui interni iudicij ſecreto moderamine, alij ſermonem ſcientiæ, alij plenam fidem, alij gratiam ſanitatum, alij operationem virtutum, alij prophetiam tribuit? Sic itaque Creator noſter ac diſpenſator, cuncta moderatur, vt qui extolli poterat ex dono quod habet, humilietur ex virtute quam non habet. Sic vnuſquiſque quod non accepit, in altero poſſideat, vt ipſe alteri

[Margin notes: 5. (beside "Indica mihi"); *Act.* 16. 9. (beside "Tranſiens in"); *Act.* 16. 7. (beside "Tentabant"); 1. *Cor.* 12. 8. 9. 10. (beside "alij ſermonem ſcientiæ")]

poſſidendo quod accepit humiliter impendat.
1. Pet. 4. 10. Hinc Petrus ait. *Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam in alterutrum illam adminiſtrantes, ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei.* Super hanc enim terram linea tenditur, quando electæ vnicuique animæ ad ſumendam viuendi regulam patrum præcedentium exempla monſtrantur, vt ex illorum vita conſideret, quid in ſuis actibus ſeruet. Ideo enim per ſacra eloquia ſubtilis ante nos Sanctorum vita expanditur, vt noſtra opera vel minora proficiant, vel maiora moderentur; quatenus nec minùs conetur explere mens quàm ſufficit, nec plus arripiat quàm accepit. Sequitur.

6. *Super quem baſes illius ſolidatæ ſunt?* Subaudis, niſi ſuper me, qui cuncta mirabiliter teneo, & bonis exterioribus intus principaliter originem præſto? Huius terræ baſes, ſanctæ Eccleſiæ Doctores ſunt, qui dum recta prædicant, & prædicationi ſuæ viuendo concordant, omne pondus Eccleſiæ fixa morum ſuorum grauitate ſuſtentant. Poſſunt per baſes etiam Prophetæ ſignari, qui dum primi apertè de Dominica Incarnatione locuti ſunt, quaſi quaſdam baſes eos conſpicimus à fundamento ſurgere, & ſuperpoſitæ fabricæ pondera ſuſtinere. Vnde ad Moyſem Dominus cùm Tabernaculi tabulas erigi præcepit, fundi earum baſes argenteas iubet. MORALITER. Baſes vniuſcuiuſque animæ ſunt intentiones ſuæ. Nam ſicut fabrica columnis, columnæ autem baſibus innituntur: ita vita noſtra in virtutibus, virtutes verò in intima

intentione ſubſiſtunt. Et quia ſcriptum eſt. *Fundamentum alium nemo poteſt ponere*, & reliqua. *1. Cor. 3. 11.* Tunc baſes in fundamento ſunt, cùm intentiones noſtræ in Chriſto roborantur. Nam inaniter quiſlibet ſumma opera facit, ſi tota intentione cordis veræ vitæ præmia non requirit. Sequitur. *Aut quis dimiſit lapidem angularem eius?* Lapis angularis ille eſt. De quo ſcriptum eſt. *Lapidem quem reprobauerunt ædificantes*, & reliqua. *Pſa. 117. 22.* Qui dum in ſe Iudaicum Gentilémque populum ſuſcepit, in vna Eccleſiæ fabrica quaſi duos parietes iunxit. Hinc enim ſcriptum eſt. *Fecit vtraque vnum*, quia angularem ſe lapidem *Epheſ. 2. 14.* non ſolùm in inferioribus, ſed & in ſupernis exhibuit, quia & in terra plebi Iſraëliticæ nationes gentium, & vtraq; ſimul angelis in cœlo ſociauit, eo quippè nato clamauerunt Angeli. *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* *Luc. 2. 14.* MORALITER. Lapis angularis eſt ad ſacra eloquia intellectus duplex; qui tunc diuinitus dimittitur, quando nequaquam diſtricto iudicio ignorantiæ ſuæ tenebris illigatur, ſed quadam libertate perfruitur, dum in præceptis Dei ſufficit vel exequendo exteriora agere, vel contemplando interna ſentire. Incarnatus enim Redemptor veniens dum vtraq; exhibuit, in ſe vtraque ſociauit, videlicet actiuam & contemplatiuam vitam, ad quod numquam noſter intellectus aſſurgeret, niſi ille ad ſuſcipiendam noſtram veniret naturam. Ac ſi ergo Dominus diceret. Quis dimiſit lapidem angularem niſi ego, vnicum quem ſine tempore genui, ſeruandis hominibus cum tempore

Digitized by Google

oſtendi? In cuius vita diſcerent etiam diuerſa viuendi ſtudia non diſcrepare. Sequitur.

7. *Cùm me laudarent ſimul aſtra matutina.* Quia enim primi angeli conditi ſunt, non immeritò *aſtra matutina* vocantur, qui venturum diem ſubſequentis ſeculi per lucem ſapientiæ exiſtendo præuenerunt. Benè autem additur *ſimul*, quia nimirum ipſi electi, angeli etiam cum redemptis in fine mundi hominibus largitatem gratiæ ſupernæ glorificant, ſimul laudant, quia dum nos conſpiciunt recipi, ſuum gaudent numerum

Luc. 2. 14. repleri, dicentes. *Gloria in excelſis Deo*, & reliqua. Aliter *matutina aſtra* dicuntur, quia ſæpè ad exhortandos homines miſſi ſunt; & dum venturum mane nuntiant, ab humanis cordibus præſentis vitæ tenebras fugant. Sequitur. *Et iubilarent omnes filij Dei.* Iubilatio quippè dicitur, cùm cordis lætitia, oris efficacia non expletur. Laudent itaque angeli, qui iam tantæ claritatis latitudinem in ſublimibus vident: iubilent verò homines, qui adhuc inferioribus oris ſui anguſtias ſuſtinent, quæ quia certo futura Dominus nouerat, non tàm facienda inſinuat, quàm facta narrat. Sequitur.

8. *Quis concluſit oſtiis mare, quando erumpebat quaſi de vulua procedens?* Quid enim mare, niſi perſequentium turbas accipimus? Vuluæ enim nomine occulta & malitioſa & carnalium cogitatio deſignatur. De hac vulua cordis iniquo-

Pſal. 7. 15. rum aliàs dicitur. *Concepit dolorem*, & reliqua. Erumpebat enim mare *quaſi de vulua procedens*, cùm minarũ ſeculariũ fluctus in ſanctæ Eccleſiæ interitum ſæuirent; ſed auctore Deo oſtiis con-

Digitized by Google

cluſum eſt, quia contra tumores perſequentium ſancti viri oppoſiti ſunt, vt eorum miraculis atq; reuerentia iræ perſequentiũ frangerentur. Aliter. Per mare hoc ſeculũ accipere debemus; ſecundò contra hoc mare Dominus oſtia oppoſuit, quia & prius humano generi præcepta legis, & poſtmodum nouæ gratiæ Teſtamẽtum dedit. Prius enim Deus ab operibus iniquitatis prohibuit dicẽdo. *Non occides, non mœchaberis*, & reliqua. *Deut. 5. 17. 18.* Poſtmodũ etiã à cogitatione culpas conſtrinxit, dicẽdo. *Omnis qui viderit mulierẽ ad cõcupiſcendũ eã*, & reliqua. Et. *Diligite inimicos veſtros*, & reliqua. *Matt. 5. 28.* *Idem 5. 44.* Vbi etiã tẽpus oſtẽdit, cùm de vulua procedere dixit. Quia videlicet tunc humano generi præceptis legis obuiauit, quãdo adhuc ſeculum ſuæ origini vicinũ quaſi ab ortu proprio ad profectũ vitæ carnalis exiebat. De vulua quippè procedere eſt in lucẽ præſentis gloriæ carnaliter apparere. MORALITER. Quid eſt mare, niſi cor noſtrum furore turbidũ, rixis amarum, elatione ſuperbiæ tumidum, fraude malitiæ obſcurum? Quod mare quantũ ſæuiat adtendit, quiſquis in ſe occultas cogitationum tentationes intelligit. Vulua enim prauæ cogitationis adoleſcẽtia eſt. De qua per Moyſem Dominus dicit. *Senſus enim & cogitatio humani cordis prona eſt in malum ab adoleſcentia ſua.* *Gen. 8. 21.* Corruptionis namq; malum vnuſquiſq; noſtrûm ab ortu deſideriorũ carnalium ſumpſit. Dominus autem *oſtiis mare concludit*, quia prauis motibus clauſtra cordis inſpirata formidine iudicij, & æterni tormenti immenſi temporis pauore ſubiicit. Sequitur.

Digitized by Google

Cùm ponerem nubem veſtimentum eius, & caligine *infantiæ. *illud quaſi pannis in * facie obuoluerem.* Mare ſæuiens nube induitur, quia crudelitas perſequentium ſtultitiæ ſuæ velamento veſtitur. Interpoſita enim caligine infidelitatis ſuæ, perſpicuam veritatis lucem videre non ſufficit, & id quod agit per crudelitatis impulſum, per cœcitatis ſuæ 1, Cor. 2. 8. meritum non agnoſcit. *Nam ſi cognouiſſent*, ſicut ait Apoſtolus, *numquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Hæc autem nubes non ſolùm ſolet infideles extra poſitos premere, ſed quoſdam etiam viuentes carnaliter intra Eccleſiam tenebrare. Thren. 3. 44 Hinc enim ſcriptum eſt. *Oppoſui nubem, ne tranſeat oratio.* Qui enim terrena aſſiduè cogitat, quia vult, hæc etiam tolerat in oratione cùm non vult. Pannis quippè infantiæ pedes & brachia conſtringuntur. Quia ergo perſecutores ſanctæ Eccleſiæ puerilia ſapiunt, iuſtis ſemper nocere volunt, ſed diuina diſpenſatione conſtricti, qui volunt brachia non extendunt, & ſi cuncta mala perpetrare leuiter appetunt, nequaquam tamen implere cuncta quæ appetunt, permittuntur. Aliter *Nubem* Deus *veſtimentum* poſuit, dum populum Iudæorum ab errore perfidiæ eripuit: nec tamen illis claritatem ſui luminis patefecit; quaſi ex tenebris eos abſtulit, ſed adhuc nube veſtiuit. Quem etiam verborum ſuorum caligine quaſi pannis infantiæ innoluit, dum non aperta ſpiritus prædicatione, ſed præceptis literæ adſtrinxit. Infirmus namq; populus cùm præceptorũ pannos nolens pertulit, ad firmiorem ſtatum ex ipſa ſua ligatione peruenit. Hinc Matt. 5 38 eſt enim quod eis in lege *oculum pro oculo* exigere

præcipitur, & quandoque tamen reuelata gra- *Idem 5. 39.*
tia perculſi maxillam aliam iubentur præbere.
MORALITER. Mare tumultuoſum videlicet
cogitationibus cor noſtrum nube veſtitur, quia
ne in terrenam quietem purè cōſpiciat, inquie-
tudinis ſuæ confuſione tenebratur. Hoc mare
caligine, quaſi *infantiæ pannis* obuoluitur, quia à
contemplandis ſublimibus adhuc terrenis ſen-
ſibus ſuæ infirmitatis ligatur. Hinc Paulus ait.
Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, & reliqua. *1. Cor. 13. 12.*
Nunc cognoſco ex parte, & reliqua. Et, *Cùm eſſem* *1. Cor. 13. 9.*
paruulus, *ſapiebam vt paruulus*, & reliqua. *Idem ead. verſ. 11.*
Sequitur.

Circumdedi illud terminis meis. Terminis ſuis 10.
Dominus mare circumdat, quia iras perſequen-
tium iudiciorum ſuorum diſpenſatione modi-
ficat, vt inſani tumidi vnda feruoris, pleno fran-
gantur littore occultæ diſpenſationis. Aliter.
Terminis illud Dominus circumdedit ſuis,
quia præceptorum limite populum rudem ab
immoratis * animi euagationibus cinxit. * immoderatis.
MORALITER. Terminis ſuis Dominus hoc
mare circumdat, quia cor noſtrum adhuc cor-
ruptionis ſuæ moleſtia & cura turbulentum ſub
menſura ſuæ contemplationis humiliat, vt licet
plus appetat, vltra tamen quàm ſibi conceditur,
non aſcendat. Aliter. Furenti mari terminos
imponit, quia cor noſtrum tentationibus tumi-
dum, occultis donorum diſtributionibus mi-
tigat, modò agens ne praua ſuggeſtio ad dele-
ctationem veniat, modò prauam delectationem
vſque ad conſenſum venire prohibet. Sequitur.
Et poſui vectem & oſtia. Quid per oſtia, niſi præ-

Digitized by Google

dicatores ſancti? Quid per vectem, niſi incarnatus Dominus deſignatur? Qui hæc videlicet oſtia contra ſæuientis maris impetum tanto valentiora oppoſuit, quanto ea ſua obſeruatione roborauit. Non enim immeritò ſancti oſtia vocantur, quia & ingreſſum fidelibus aperiunt, & rurſum ſeſe perfidis ne ingrediantur, opponunt. De quibus oſtiis extitit Petrus qui Cornelium recepit, & Simonem repulit dicens.
Act. 10. 34. *In veritate comperi quoniam non eſt perſonarum acceptor Deus.* Oſtia etiam erant huius Eccleſiæ, quibus
Ioan. 20. 23 dicebat Dominus. *Quibus remiſeritis peccata remittentur eis*, & reliqua. Aliter. Clauſa namque oſtia oppoſito vecte roborantur. Vectem ergo Dominus oppoſuit, quia contra laſciuos motus humani generis vnigenitum miſit, quia præcepta ſpiritalia quæ loquendo docuit, agendo ſolidauit. Sequitur.

11. *Hic vſque venies & non procedes amplius.* Quia nimirum occulti iudicij menſura eſt, & quando perſecutionis procella proſiliat, & quando conquieſcat; ne aut non exagitata electos non exerceat, aut non moderata in profundum mergat. Sequitur. *Et hîc confringes tumentes fluctus tuos.* Cùm verò notitia fidei vſque ad perſequentes extenditur, turbati maris tumor ſedatur, ibique fluctus ſuos mare frangit, quia ad cognitionem veritatis veniens omne quod nequiter egit, erubeſcit. Vnde per Paulum quibuſdam dicitur.
Rom. 6. 21. *Quem ergo fructum habuiſtis tunc, in quibus nunc erubeſcitis?* Aliter. Mare quippè propria oſtia tranſcenderat, quia clauſtra legis oppoſitæ humani tumoris vnda ſatiebat. At poſtquam

Digitized by Google

mundus oppoſitum ſibi vnigenitum reperit, elationis ſuæ impletum fregit, & tranſire non valuit, quia eius fortitudine furoris ſui terminum clauſum inuenit. Hinc enim ſcriptum eſt. *Mare vidit & fugit.* Poſſunt per oſtia etiam apertæ paſſiones eius non inconuenienter intelligi, quibus & occultum vectem poſuit, quia eas ex inuiſibili diuinitate roborauit. Contra quas mundi fluctus veniunt, ſed fracti diſſiliunt, quia ſuperbi eas videndo deſpiciunt, ſed earum vires experiendo pertimeſcunt. MORALITER. Quid per oſtia niſi virtutes? Quid per vectem, niſi robur charitatis accipimus? Facilè autem omne virtutum bonum tentatione cordis irruente deſtruitur, niſi ab intimis fixa charitate ſolidetur. Vnde & Paulus cùm quibuſdam oſtia virtutum opponeret, robur vectis adiunxit dicens. *Super omnia autem hæc charitatem habentes, quod eſt vinculum perfectionis.* Quia ergo Dominus per inſpiratæ charitatis fortitudinem naſcentia in corde vitia reprimit; inſurgentis maris impetum per obſtructa clauſtra compeſcit. Beatus igitur Iob ne ſibi tribuat quod contra procellas cordis fortiter ſtat, voce diuina audiat: *Quis concluſit oſtiis mare?* Et reliqua.

Pſal. 113. 3.

Coloſſ. 3. 14.

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XXIX.

12. N*VMQVID poſt ortum tuum præcepiſti diluculo, & oſtendiſti auroræ locum ſuum?* Subaudis, vt ego? Ortus quippè diuinitatis Domini, antè, & poſt, non habet. Ortus verò humanitatis eius, quia cœpit & deſinit, & antè & poſt habere, à tempore accepit. Sed quia dum ipſe vmbram noſtræ temporalitatis ſuſcepit, lumen nobis ſuæ æternitatis infudit, rectè per hunc ortum quem creator ſibi in tempore concedit, locum ſuum ſine tempore aurora cognouit. Quia enim diluculum vel aurora à tenebris in lucem vertitur, non immeritò diluculi vel auroræ nomine omnis Eccleſia electorum deſignatur, quæ ab infidelitatis nocte ad lucem fidei ducitur.
Cant.6.9. Hinc enim ſcriptum eſt. *Quæ eſt iſta quæ progreditur, quaſi aurora conſurgens?* Aliter.

Aurora

Digitized by Google

Aurora vel diluculum noctem quidem prætteriſſe nuntiant, nec tamen diei claritatem integram oſtendunt: ſed cùm illam pellunt, hanc ſuſcipiunt, lucem tenebris permixtam tenent. Quid itaque in hac vita omnes qui veritatem ſequimur, niſi aurora vel diluculum ſumus? Quia & quædam iam quæ lucis ſunt agimus, & tamen quibuſdam adhuc tenebrarum reliquiis non caremus. Hinc ſcriptum eſt. *Non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.* Paulus quoque Pſal. 142. 2.
ait. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem,* Rom. 7.23.
& reliqua. Et rurſum. *Nox præceſſit, dies autem appropinquauit*, & reliqua. Dies autem ſanctæ Eccleſiæ tunc erit, cùm ei admixta peccati vmbra iam non erit. Locus autem huius auroræ, eſt perfecta claritas viſionis internæ. Locum ſuum aurora conſiderat, quando ſancta anima ad contemplandam conditoris ſui faciem flagrat, dicens. *Sitiuit anima mea ad Deum viuum*, & reliqua. Pſal.41.3.
Hũc ſignat locũ Dominus dicens. *Vbicũque fuerit corpus*, & reliqua. Quæ beatitudo futuræ retributionis priuſquam per corpus ipſe innoteſceret, in paucorum intellectu continuit. Sequitur. Luc.17.37.

Numquid tenuiſti concutiens extrema terræ, & excuſſiſti impios ex ea? Extrema terræ Dominus tenuit, quia in fine ſeculorum ad deſtitutam iam, & alienis regibus ſubditam Synagogam venit, atque ex illa *impios excuſſit*, quia ſpiritalia fidei prædicamenta renuentes, etiam à carnalis ſacrificij gloria repulit. Aliter. Quia ex Iudæa paucos abiectos & humiles elegit, *extrema terræ* tenuit. Legis enim Doctores deſeruit, & piſcato- 13.

res tenuit, dumque eius extrema tenet, ex ea impios excutit, quia dum infirmos fideles roborat, fortiter in illa infideles damnat. Res autem quæ concutitur, huc illucque ducta fatigatur. Concuſſa ergo Iudæa fuerat, quæ
Ioan.7.12. per alios dicebat, *quia bonus eſt*, & per alios reſiſtebat dicens. *Non, ſeducit turbas.* Aliter. *Extrema terræ* concuſſit & tenuit, quia cùm infirma corda humilium pio timore terruit, nequaquam ea iudicio diſtricto dereliquit. Inde enim multitudo credentium in Deum, robuſtius ſtetit, vnde in ſe humilia tenuit.
Prou.28.14. Hinc Salomon ait. *Beatus vir qui ſemper eſt pauidus, qui autem mentis eſt duræ, corruet in malum.* Aliter. Terra, ſancta Eccleſia. *Extrema* igitur *terræ* Dominus tenet & concutit, quia Eccleſiæ ſuæ vltima per aduentum Anti-Chriſti perſecutione immaniſſima turbare permittit. Et quia plerique intra Eccleſiam ſunt, ſi-
Tit.1.16. cut Apoſtolus dicit. *Quia confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant.* Impios ergo ex ea Dominus excutit, quia hos quos nunc intima vitia poſſident, tunc in voraginem apertæ infidelitatis cadent, atque in aceruum palearum tranſeunt. MORALITER. Per terram quippè homo infirma* ſapiens deſigna-
† infima. Gen.3.19. tur, cui peccanti dictum eſt. *Terra es, & in terram ibis.* In extrema vtique vitæ, Dominus ſæpè peccatores terrendo concutit, concutiendo conuertit, conuertendo tenet, atque ab eorum cordibus impios cogitationum motus euellit. Sequitur.

14. *Reſtituetur vt lutum ſignaculum.* Quid aliud

Dominus plebem Iſraëliticam niſi lutum reperit, quam obſequiis gentilium deditam in Ægypto ſeruientem lateribus inuenit? Sed dum arcana ſecretorum & Prophetas contulit, quid eam aliud quàm ſeruandi myſterij *ſignaculum* fecit? Quæ dum in redemptorem ſuum poſtmodum credere noluit, terrãm potius quàm veritatem diligens, dixit per Sacerdotes ſuos. *Si dimittimus eum ſic, omnes credent in eum*, & reliqua. Accepti verbi myſteria perdidit, & ſola terrena ſapere, quæ inquinant, elegit. Aliter. Hi qui nunc videntur in Eccleſiæ ſinu *ſignaculum*, tunc ante oculos omnium reſtituuntur *vt lutum*. Solet ſacra ſcriptura pro fide appellare ſignaculum, pro iniquitate lutum. Vnde & ab ſponſo ſuo Eccleſiæ dicitur. *Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum.* Per lutum verò, terrena contagia demonſtrantur, atteſtante Pſalmiſta qui ait. *Eduxiſti me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis.* Multi enim à terrenis contagiis erepti, cœleſtis fidei ſacramento ſignantur, ſed apparent non tentati *ſignaculum*, qui erunt proculdubio tentati *lutum*. Vbi & rectè dicitur, *reſtituetur*. Quales enim ante fidem eſſe poterant, tales poſt reprobi inuenientur. MORALITER. Hominem quippè Dominus, quem ad ſuam ſimilitudinem condidit, quaſi quoddam ſuæ potentiæ *ſignaculum* fecit, quod tamen *vt lutum reſtituetur*, quia licet æterna ſupplicia per conuerſionem fugiat, in vltione tamen perpetratæ ſuperbiæ, carnis morte damnatur. Sequitur.

Ioan. 11. 48.

Cant. 8. 6.

Pſal. 39. 3.

Digitized by Google

Et ſtabit ſicut veſtimentum. Impolita namque & groſſiora veſtimenta etiam cùm induta fuerint, quia induendis membris benè applicata non inhærent, ſtare referuntur. Iudæa igitur circa veritatis notitiam etiam cùm ſeruire videretur, *ſicut veſtimentum* ſtetit, quia per exteriora mandata ſeruire ſe Domino oſtendit, ſed adhærere ei per charitatis intelligentiam noluit. Aliter. Tot nunc quaſi veſtibus ſancta Eccleſia induitur, quot fidelium veneratione decoratur. Vnde & ei oſtenſis gentibus à Domino per Prophetam
Eſa.49.18. dicitur. *Viuo ego, quia his omnibus velut ornamento veſtieris.* Multis tamen quaſi fidelibus nunc ſpecie tenus induitur, ſed pulſante perſecutionis impetu tunc eis exuta nudabitur. Stare verò hoc
Pſal.1,1. loco ponitur, in peccato perſiſtere, vt illud. *In via peccatorum non ſtetit*, vel certè ſicut induta veſtis tenditur, exuta fracta complicatur: ita vnuſquiſque qui ab Eccleſia receſſerit, confractus atque abiectus iacebit, qui dum indueretur decorus atque tenſus fuit. Si verò ſtare intelligimus perdurare, ſicut veſtimentum ſtat quiſque reprobus, quia in hac vita quam diligit, breui
Pſal.101.27 durat, vt illud. *Omnia ſicut veſtimentum veteraſcent*, & reliqua. MORALITER. *Lutũ* namque noſtrum ſicut *veſtimentum* ſtare eſt, vſque ad reſurrectionis tempus inane exutũque perdurare. Sequitur.

15. *Auferetur ab impiis lux ſua.* Quia dum credere veritatem Iudæi renuunt, cognitionem legis in perpetuum amittunt, & dum de accepta lege ſuperbiunt, nimirum de ſcientiæ ſuæ gloria cæcantur. Scriptum quippè eſt. *Obſcurentur oculi eo-*

Digitized by Google

rum ne videant. Et. *Excæca cor populi huius, & aures* Pſal.68.
eius aggraua. Aliter. Neque enim eos nunc Dei 24.
lumen illuſtrat, qui iniquitatis ſuæ malitiam fi- Eſa.6.10.
dei nomine palliant. Sunt verò nonnulli qui æterna quæ audiunt veraciter credunt, & tamen eidem quam tenent fidei malè viuendo contradicunt. Qui dũ peruerſa agunt, & tamen de Deo recta ſentiunt, ne tenebreſcãt funditus ex quadã parte fulgore luminis illuſtrantur. Qui plus terrena quã cæleſtia diligũt, pulſante perſecutionis articulo, quod rectum credere videbantur, amittunt. Quod maximè multiplicius in perſecutione Anti-Chriſti agetur. Quamquam & in ſuis operatorib. ipſe auctor iniquorũ iam appareat,
qui dũ venit, hinc Ioannes ait. *Nunc Anti-Chriſti* 1.Ioan.2.18.
multi facti ſunt. Moraliter. Mors enim carnis, quæ electos luci ſuæ reſtituit, lucẽ ſuã reprobis tollit. Lux namque ſuperbientibus eſt gloria vitæ præſentis. Quæ ei lux tunc ſubtrahitur, cùm per carnis interitum ad rationum ſuarum tenebras vocatur. Sequitur. *Et brachium excelſum conteretur.* Excelſum quippe brachium conteretur, quando prædicata fidei gratia ſuperba legis o-
peratio reprobatur, cùm dicitur. *Ex operibus legis* Rom.2.20.
non iuſtificabitur omnis caro. Aliter. Quid namque excelſum brachium accipitur, niſi ſuperba Anti-Chriſti celſitudo? quæ ſuper reprobas mentes hominum, faſtu gloriæ ſecularis erigitur, ita vt Deum ſe ſuper homines mentiatur. Vnde
Paulus Apoſtolus dicit. *Ita vt in templo Dei ſedeat,* 2.Teſſ.2.4.
oſtendens ſe tamquam ſit Deus. Quem Dominus Ieſus 8.
Chriſtus, ſicut idem ait Apoſtolus, *interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentûs ſui.* Excel-

Digitized by Google

ſum quippè brachium tunc confringitur, quia celſitudo cordis vltra naturæ ordinem violenter arrepta diuinæ iuſtitiæ modo diſſipatur, vt quàm ſe peruersè in breui erexerat, per pondus iudicij in æternum fracta cognoſcat. Sequitur.

16. *Numquid ingreſſus es profundum maris?* Ac ſi dicat, vt ego. Si enim mare more diuini eloquij ſeculum debet intelligi, nil prohibet profunda maris inferni clauſtra ſentire. Quod profundum maris Dominus petiit, cùm inferni nouiſſima electorum ſuorum animas erepturus

Eſa. 50. 10. intrauit. Vnde & per Prophetam dicitur. *Poſuiſti in profundum maris viam vt tranſirent liberati.* MORALITER. Mare quippè eſt mens humana, cuius profunda Deus ingreditur, quando prioris vitæ nequitias ad memoriam reducit, & fluctuantem in confuſione ſua animum concutit? *Profundum maris* Deus intrat, quando etiam deſperata corda permutat, vel cùm cor ſeculare humiliat, vel quando viſitare mentes etiam preſſas ſceleribus non dedignatur. Sequitur. *Et in nouiſſimis abyſſi deambulaſti?* Quod ſupra profundum maris dixerat, hoc aliis verbis replicans, *Abyſſi nouiſſimum* vocat, quia ſicut aquarum Abyſſus nulla noſtra viſione comprehenditur, ita occulta inferi nullo à nobis cogitationis ſenſu penetrantur, deambulare quippè non conſtricti ſed liberi eſt. Quia igitur Dominus nulla peccati vincula pertulit, in infernum deambulauit, liber

Pſal. 87. 5. quippè ad ligatos venit. Vnde ſcriptum eſt. *Factus ſum ſine adiutorio inter mortuos liber.* Hinc Pe-

Act. 2. 24. trus ait. *Solutis inferni doloribus iuxta quod impoſſi-*

Digitized by Google

bile erat teneri illum ab eo. Vel certè quia deambulando nos cùm de loco ad locum ducimur, hîc illicque præſentes inuenimur. Ambulaſſe in inferno Dominus dicitur, vt electis animabus in locis ſingulis per diuinitatis potentiam præſens fuiſſe monſtratur. MORALITER. Quid enim eſt Abyſſus niſi mens humana? Quæ dum ſemetipsã comprehendere non valet, ſeſe in omne quod eſt velut obſcura Abyſſus latet. Vnde benè per Prophetam dicitur. *Dedit Abyſſus vocem ſuam.* *In nouiſsimis* ergo *Abyſsi* Deo deambulare eſt, etiã nequiſſimorum hominum corda conuertere, & deſperatas mentes viſitationis ſuæ veſtigiis tangendo mirabiliter reformare, atque poſt immẽſa ſcelera cor obſcurum vitiiſque tenebroſum viſitationis timore reprimere, & ad lamentum cõpunctionis prouocare. De his greſſibus Propheta ait. *Viſi ſunt ingreſſus tui Deus, ingreſſus Dei mei.* Sequitur. *Habac.* 3.10 *Pſal.* 67.25.

17. *Numquid apertæ tibi ſunt portæ mortis, & oſtia tenebroſa vidiſti?* Portæ enim mortis, poteſtates ſunt aduerſæ, quas deſcendens Dominus aperuit, quia earum fortitudinem moriendo ſuperauit, quæ appellatione quoque alia tenebroſa oſtia vocãtur, quia dum per occultationis ſuæ inſidias non videntur, deceptis mentibus viã mortis aperuit. Quæ tenebroſa oſtia Dominus videt, quia immundorum ſpirituum fraudulentam maliciam & reſpicit & premit, quæ tenebroſa oſtia nos etiam cernimus, quando ſupernæ lucis * illuſtramur. Vnde & per Prophetam dicitur. *Dominus mihi adiutor eſt, & ego videbo inimicos meos.* Hoſtes igitur noſtros ipſe *Pſal.* 117.6.

† Deſideratur hîc ſubſtantiuus in ablatiuo, cuiuſmodi poteſt eſſe (radiis.)

videt, quia ſuo eos munere nobis viſibiles facit. Vel certè *tenebroſa oſtia* Dominus videt, cũ clauſtra inferni penetrãs, crudeles ſpiritus perculit, & mortis præpoſitos moriẽdo dãnauit. MORALITER. Portæ enim mortis ſunt cogitationes, quas Deo pandimus, quando eas in pœnitentia flendo cõfitemur. Tunc quippè viã ſibi in portis mortis aperit, quãdo ſolutis prauis cogitationibus ad nos poſt confeſſionem venit. Tenebroſa namque oſtia ſunt latentia mortis mala, quæ & habere intrinſecus poſſunt, quæ tamen Dominus cernit, quando ea occulto reſpectu gratiæ
Prou. 20. 8. deſtruit. Scriptum quippè eſt. *Rex qui ſedet in ſolio iudicij, diſſipat omne malum intuitu ſuo.* Sequitur.

18. *Numquid conſideraſti latitudinem terræ?* Dum enim Dominus anguſtias mortis petiit, fidem ſuam in gentibus dilatauit, atque in innumera corda ſanctam Eccleſiam extendit. Cui per Pro-
Eſa. 54. 2. phetam dicitur. *Dilata locum tentorij tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas. Longos fac funiculos tuos, & clauos tuos conſolida. Ad dexteram enim & ad leuam penetrabis, & ſemen tuum gentes hæreditabit.* Pauci enim ex plebe Iſraëlitica ipſo prædicante, crediderũt, innumeri verò gentium populi viã vitæ illo moriẽte & reſurgente ſecuti ſunt. MORALITER. Niſi enim virtutes animum dilatarent, nequaquam Paulus Corinthiis dice-
2. Cor. 6. 13. ret. *Dilatamini & vos, & nolite iugum ducere cum infidelibus.* Intuendum eſt quod dicitur, *conſideraſti.* Latitudo namque bonorum interior eſt, & nequaquam comprehenditur, niſi cautè conſideretur. Nam plerumque eos exterius inopia humiliat, pœna cruciatus anguſtat. Sed tamen inter

hæc ſemper interior fortitudo vſque ad ſperanda cœleſtia dilatat. Scriptũ namque eſt de Apoſtolis. *Ibant gaudentes à conſpectu concilij, quoniam* Act.5.41.
digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Sequitur.

Indica mihi ſi noſti omnia? In qua via lux habitet, & 19.
tenebrarum quis locus ſit. Quid enim lucis nomine niſi iuſtitia accipitur, & quid per tenebras, niſi iniquitas deſignatur? Vnde quibuſdam dicitur. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Ephes.5.10.
Et de quibuſdam in peccato manentibus memoratur. *Qui dormiunt, nocte dormiunt.* Ac ſi bea- 1.Theſſ.5.9.
to Iob diceretur. Si plenam te habere ſcientiam ſuſpicaris, dic vel in cuius corde ea quæ nunc eſt malicia perſeueret. Sequitur. *In qua via habitet lux*, id eſt, in cuius mentem veniens iuſtitia impleat. Sequitur.

Et tenebris quis locus ſit? Id eſt in quo iniquitas 20.
cæca perduret. Sequitur. *Et ducas vnumquodque ad terminos ſuos*, id eſt, vt diiudices ſi vel is qui nunc iniquus cernitur in huius iniquitate vitam finiat, vel is qui iuſtus cernitur extremitatem vitæ ſuæ cum iuſtitiæ perfectione concludat. Sequitur.

Et intelligas ſemitas domus eius. Id eſt conſideres atque diſcernas vel cui bona actio perſeuerans, æternam manſionem præſtet in regno, vel quem vſque ad terminum ſuum actio praua conſtringens, in æternum damnet ſupplicium. Domus quippè pro manſione ponitur, ſemita pro actione. Semita igitur ad domum ducit, quia actio ad manſionem protrahit, ſed quis hominum iſta diſcuſſus dicat? quis iſta ſaltem imperterritus audiat? Multos enim videmus iuſtitiæ luce

Digitized by Google

reſplendere, & ad finē nequitiæ ſuæ obſcuritate tenebrari, & multos peccatorum tenebris obuolutos, & tamen iuxta vitæ ſuæ terminum repentè reddi luce iuſtitiæ liberos, & multos viam iuſtitię vſque ad obitum tenere, & pleroſque conſpeximus vſque ad exitum cœpta ſemel crimina ſine ceſſatione cumulaſſe. Sequitur.

21. *Sciebas tunc quod naſciturus eſſes, aut numerum dierum tuorum noueras.* Ac ſi illi apertè diceret. Quid mirum, ſi terminum tuum non intelligis, qui nec initium comprehendis? Aliter. Homines quippè tunc eſſe incipiunt, cùm in matrum ſuarum ventre naſcuntur. Nam ipſa conceptio natiuitas dicitur, iuxta hoc quod ſcriptum eſt.
Math. 1. 20. *Quod in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt.* Et idcirco ſe naſcituros neſciunt, quia nec priuſquam creentur, exiſtunt. Deus verò qui ſine initio ſemper exiſtit, præſciuit de ſe hoc quod in vterum virginis per initium ſumpſit, & quia præſciuit, diſpoſuit, quia diſpoſuit, nil profectò in humana forma ſine ſua voluntate tolerauit. Sequitur.

22. *Numquid ingreſſus es theſauros niuis, & theſauros grandinis aſpexiſti?* Quid aliud in niue vel grandine, niſi frigida ac dura intelligenda ſunt corda prauorum? Sicut enim feruore charitas, ſic ſolet in ſacro eloquio frigore malicia deſignari.
Ierem. 6. 7. Scriptum quippè eſt. *Sicut frigidam facit ciſterna aquam, ſic frigidam facit animam malitia ſua.* Et rurſum.
Math. 24. 12. *Abundabit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum.* In frigore enim niuis, vel in duritia grandinis, quid accipi aptius poteſt, quàm vita prauorum, quæ & torpore frigeſcit, & per duri-

tiæ maliciam percutitur? Sequitur.

Quæ præparaui in tempus hoſtis, in diem pugnæ & belli? Cùm enim aduerſarius noſter diabolus tentare nos nititur, prauorum moribus quaſi ſuis contra nos armis vtitur, per ipſos quippè nos ſæuiens cruciat, ſed neſciens purgat. Peccatis namque noſtris ipſis flagellum fiunt. De quorum tali vita dum percutimur, ab æterna morte liberamur. Aliter. In niue vel grandine frigida vel dura accipimus corda prauorum, ſed quia omnipotens Deus ſanctos ſuos de talibus eligit, & quia multos electos adhuc inter prauorum vitam repoſitos habeat, nouit: aptè in niue vel grandine *theſauros* habere ſe perhibet. Theſaurus quippè, apo tis theſauros, id eſt, à poſitione nominantur. In niue ergo vel grandine habentur theſauri, quia plerique iniquitatis torpore frigidi, ad ſupernam gratiam aſſumpti in ſancta Eccleſia iuſtitiæ luce fulgeſcunt, & prauam aduerſariorum ſcientiam doctrinæ ſuæ ictibus tundunt, quod ad diem belli pugnæ præparatos diu in ſuæ præſcientiæ ſinu tegit. Sed cùm repentè eos eduxerit, reſiſtentia aduerſariorum pectora, illorum verbis ac redargutionibus, quaſi quibuſdam grandinibus percutit. Vnde aliàs ſcriptum eſt. *Præ fulgore in conſpectu eius*, & reliqua. *Pſal.17.13.* Grando enim veniens percutit, liquata rigat. Sancti autem viri corda audientium & blandiẽtes rigant & feriunt. Nam quemadmodum feriunt, Propheta teſtatur dicens. *Virtutem terribilium tuorum dicent*, & reliqua. *Pſ.144.6.7.* Et quemadmodum blandienter rigant ſecutus adiunxit. *Memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ eructabunt*, & reliqua. Sequitur.

Digitized by Google

24. *Per quam viam ſpargitur lux.* Ipſe quippè via eſt,
Ioan. 14. 6. qui ait. *Ego ſum via, veritas & vita.* Per hanc ergo viam lux ſpargitur, quia per eius prę̨ſentiam cuncta gentilitas illuſtratur. *Spargitur* autem conuenienter dixit, quia per Apoſtolorum voces non anguſta atque coartata, ſed latè fulgens lux prædicationis emicuit. Sequitur. *Diuiditur æſtus ſuper terram.* Quod per æſtum perſecutio deſignatur, Dominus teſtatur de iactu ſeminis ſupra pe-
Math. 13. 6. tram, dicens. *Sole orto æſtuauerunt omnia*, & reliqua. Quod paulò poſt cum expoſuit, æſtum perſecutionem vocauit. Sparſa igitur luce æſtus ſuper terram diuiſus eſt, quia clareſcente vita fidelium, accenſa eſt crudelitas perfidorum. Diuiſus namque æſtus erat, quando nunc Hieroſolimis, nunc Damaſco, nunc in aliis longè regionibus
Act. 8. 1. perſecutio ſæuiebat. Scriptum quippè eſt. *Facta eſt in illa die perſecutio magna in Eccleſia quæ erat Hieroſolymis, & omnes diſperſi ſunt per regiones Iudææ & Samariæ.* Aliter. Per lucis nomen iuſtitia deſi-
Eſa. 9. 1. gnatur, de qua ſcriptum eſt. *Populus qui ſedebat in tenebris vidit lucem magnam.* Omne autem quod ſpargitur, non continuò, ſed quadam intermiſſione iactatur. Lux ergo in hàc vita ſpargitur, quia ad omnes rei intelligentia continua non habetur. Dum enim aliud ſicut eſt comprehendimus, & aliud ignoramus, quaſi ſparſa luce, & ex parte cernimus, & in obſcuritate ex parte remanemus. Tunc verò lux nobis ſparſa iam non erit, quando mens noſtra ad Deum funditus rapta fulgeſcit. Ac ſi ergo ei apertè diceretur. Dic quo ordine iuſtitia mea occultis ſenſibus cor infundo, cùm & per acceſſum non videor, & tamen

viſibilia opera hominum inuiſibiliter immuto. Sequitur. *Diuiditur æſtus ſuper terram.* Hoſtis namque callidus quos luce iuſtitiæ eniteſcere conſpicit, eorum mentes inlicitis deſideriis inflammare contendit. Vnde & Iſraëlitæ poſtquam vocati ſunt, contra Moyſem de excreſcente labore conqueruntur dicentes. *Videat Dominus & iudicet, quoniam fœtere feciſtis odorem noſtrum coram Pharaone & ſeruis eius, & præbuiſtis ei gladium vt interficeret nos.* Poſt lucem verò æſtus ſequitur, quia poſt illuminationem diuini muneris, tentationibus certamen augetur. Rectè ergo etiam diuidi æſtus dicitur, quia nimirum non ſinglui omnibus, ſed quibuſdam vicinis ac iuxta poſitis vitiis fatigantur. Prius enim conſparſionem vniuſcuiuſque antiquus aduerſarius perſpicit, & tunc tentationū laqueos opponit. Lętis enim moribus luxuriam, triſtibus poculum diſcordiæ porrigit. Hunc autem æſtum aliter diuidit callidus ſupplantator, aliter miſericors conditor. Ille diuidit vt per illum citius interimat, iſte vt eum tolerabiliter reddat. Sequitur. Exod. 5. 21.

Quis dedit vehementibus imbribus curſum? Ac ſi diceret, niſi ego? Diuiſo enim æſtu, curſum inter ipſas perſecutionis anguſtias, prædicationis impetum roboraſſe, vt tantomagis virtus prædicantium creſceret, quantomagis perſequentium crudelitas obuiaret, quatenus arentia corda audientium pluuiæ guttis infunderent, vt ſiccitatem perfidiæ vberibus irrigarent. Hunc perſecutionis æſtum Paulus tolerabat, & irrigabat cùm diceret. *Laboro vſque ad vincula quaſi male operans, ſed verbum Dei non eſt alligatum.* De hoc imbre 25.

2 Tim. 2 9.

Digitized by Google

Eſa. 5. 6. aliàs dicitur. *Mandabo nubibus ne pluant ſuper terram imbrem.* Sed notandum quod eumdem imbrem non vehementem, ſed *vehementiſſimum* vocat. Imber vehemens, eſt vis magna, imber verò vehementiſſimus, vis & immenſitas prædicationis. Vehemens nãque imber eſt, cùm prædicatores ſancti credi æterna ſuadebant. Imber autem vehementiſſimus, cùm propter ſpem admonebant rem deſeri, cuncta viſibilia propter inuiſibilia contemni. Sequitur. *Et viam ſonantis tonitrui.* Quid enim per tonitruum, niſi prædicatio ſuperni terroris accipitur? quem terrorem dum percipiunt humana corda quatiuntur. Aliquando verò in tonitruo ipſe incarnatus Dominus figuratur. Quia antiquorum Patrum Propheta ad noſtram notitiam quaſi ex nubium concuſſione prolatus eſt, qui inter nos viſibiliter apparens, ea quæ ſuper nos erat, terribiliter ſonuit. Vnde Apoſtoli Boanarges, id eſt, filij tonitrui vocati ſunt. Aliquando ipſa eius prædicatio accipitur, per quam ſupernorum iudiciorum terror auditur. Incaſſum quippè prædicatio audientis aure percipitur, quæ peruenire ad intima ſurdo corde prohibetur. Sed quia Dominus viam ſonantis tonitrui dare aſſerit, qui cùm prædicationis verba tribuit, per terrorem corda compungit: hinc
Coloſſ. 4. 3. Paulus ait. *Orantes ſimul & pro nobis, vt Deus aperiat nobis oſtium verbi ſui, ad loquendum myſterium Chriſti.* Sequitur.

26. *Et plueret ſuper terram abſque homine in deſerto, vbi nullus mortalium commoratur.* Super terram abſque homine in deſerto pluere eſt, verbum

Dei Gentilitati prædicare, quæ dum nullum cultum diuinitatis tenuit, nullam in ſe ſpeciem boni operis oſtendit. Videlicet deſertum fuit, in qua quia legiſlator non fuit, & quia rationabiliter Deum quærere non fuit, quaſi hominum nullus fuit, & velut ſolis beſtiis occupata vacua à mortalibus extitit. De hac deſerta terra aliàs dicitur. *Poſuit flumina in* Pſal.106.33.
deſertum. Benè autem poſtquam æſtus ſuper terram diuiſus eſt, curſum vehementiſſimum imber accepit, vt in deſertum plueret, quia poſtquam in Iudęa aſperitas perſecutionis inhorruit, ad Iſraël miſſus quiſque prædicator ad vocandas gentes deflexit. Vnde ſancti Apoſtoli dicunt. *Vobis quidem oportebat primum loqui verbum* Act.13.46.
Dei, ſed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Sequitur.

Vt impleret inuiam & deſolatam. Quid verò cõ- 27.
pluta reddidit, demonſtratur, cùm ilicò adiungitur. *Et produceret herbas virentes*. Inuia namque Gentilitas fuit, ad quam via Dei verbo non patuit. *Deſolata* etiam rectè vocata eſt, vel ratione conſilij, vel fructu boni operis deſtituta. Sed *deſolata* impleta eſt, cùm exteriori prædicationi internam aſpirationem contulit, vt corda Gentilium arentia vireſcerent, clauſa pateſcerent. In ſcriptura enim ſacra aliquando herba viror gloriæ temporalis accipitur, ſicut Propheta ait. *Mane ſicut herba tranſeat, mane floreat &* Pſal 86.6.
tranſeat. Aliquando refectio diaboli, ſicut de Iob 40.14.
illo à Domino dicitur. *Huic montes herbas ferunt*. Aliquando ſuſtentatio prędicatorũ, vt illud.

Digitized by Google

Pſal. 146. 8. *Producit in montibus fœnũ & herbam ſeruituti hominũ*
Gen. 1. 11. Aliquãdo bona operatio, ſicut ſcriptũ eſt. *Germinet terra herbam virentem*. Aliquando æternæ vitæ ſcientia deſignatur, ſicut per Hieremiam dici-
Ierem. 14. 6. tur. *Onagri ſteterunt in rupibus, traxerunt ventos quaſi dracones, defecerunt oculi eorum quia non erat herba*. Significat Iudæorum perſecutionem. Ipſi dracones virulenta cogitatione ſteterunt in rupibus,
Ioan. 13. 19. non in Deo, dicẽtes, *non habemus regem*, & reliqua. Ventum elationis traxerunt oculi, id eſt ſpes eorum temporalia diligens, corruit, herba defecit, quia eorum cordibus defuit æternitatis ſcientia. Sed hoc in loco virentes herbas, ſanctæ Doctrinæ ſcientiam vel congruas operationes accipimus: quia dum ſanctæ prædicationis imbrem gẽtilitas percepit, & vitæ opera & doctrinæ verba
Eſa. 35. 7. germinauit. Hinc Propheta ait. *In cubilibus, in quibus prius habitabant dracones, orietur viror calami & iunci*. Vbi in calamo ſcriptores, in iunco auditores deſignauit, in draconũ cubilibus, populum, quem hoſtis malicia poſſidebat. MORALITER. Deſerta terra ſunt, qui fidei nomine cenſentur, verba vitæ audiunt auribus, ſed ea tranſire vſque ad interna cordis minimè permittunt. Quæ ſcilicet terra hominem non habet, quia eorũ mens ſenſu rationis caret, & nullus mortalium in hac terra commoratur: quia & ſi quando in eorum conſcientia rationabilium ſenſuum cogitationes veniunt, non perſiſtunt. Sed dum miſericors imbri ſuo curſum dare deſignatur, compuncti per internam gratiam verbis vitæ aures cordis aperiunt. Et implet terram *inuiam*, quia dũ præbet auditum verbo, cumulatur myſterio.

Et

Digitized by Google

Et producit herbas virentes , quia per gratiam
compunctionis verba non ſolùm libenter ac-
cipit, ſed etiam vbertim reddit, vt quod audire
non poterat, iam loqui concupiſcat. Hinc
ſcriptum eſt. *Emitte ſpiritum tuum & creabuntur,* Pſal.103.30.
& reliqua. Sequitur.

Quis eſt pluuiæ pater, vel quis genuit ſtillas roris? 28.
Ac ſi diceret, niſi ego, qui ſiccam terram
humani cordis guttis ſcientiæ gratuitæ ſpargo?
De hac enim pluuia aliàs dicitur. *Pluuiam vo-* Pſal.67.10.
luntariam ſegregabis Deus, & reliqua. *Pater pluuiæ*
Deus dicitur, quia ſuperna nobis prædicatio
non de noſtro merito, ſed de eius gratia gene-
ratur. Stillæ enim roris ipſi ſancti prædicato-
res ſunt, qui arua pectoris noſtri inter mala
vitæ præſentis, quaſi inter tenebras ſiccæ
noctis arentia gratia ſupernæ largitatis infun-
dunt. De his ſtillis contumaci Iudææ dicitur.
Propterea prohibitæ ſunt ſtillæ pluuiarum, & ſero- Ierem.3.3.
tinus imber non fuit. Rorem aſpergebat Paulus
cùm Corinthiis diceret. *Non enim iudicaui me* 1.Cor.2.2.
ſcire aliquid inter vos, niſi Chriſtum Ieſum & hunc
crucifixum. Et rurſum pluuiam manauit dicens.
Os noſtrum patet ad vos, ô Corinthij, cor noſtrum 2.Cor.6.11.
dilatatum eſt. Hinc Moyſes ait. *Expectetur ſicut* Deut.32.2.
pluuia eloquiũ meum, & deſcendant ſicut ros verba mea.
Sequitur.

De cuius vtero egreſſa eſt glacies, & gelu de cœlo 29.
quis genuit? Quid enim aliud in gelu vel glacie,
niſi frigida, & perfidiæ torpore conſtricta
accipimus corda Iudæorum? Qui quondam
per acceptionem legis, per myſteria, ſacri-
ficia; vel prophetiæ ſic intra ſinum gratiæ

S ſ

Digitized by Google

quaſi intra vterum creatoris habebantur? Sed quia veniente Domino conſtricti frigore perfidiæ, feruorem fidei & charitatis amiſerunt, à ſecreto gratiæ ſinu proiecti, quaſi glacies de vtero creatoris egreſſi ſunt. Per cœlum autem vita ſublimis Sanctorum intelligitur, cui
Eſa. 66.1. cœlo dicitur. *Attende cælum & loquar.* Hinc Dominus ait. *Cælum mihi ſedes eſt.* De qua ſede aliàs ſcriptum eſt. *Anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ.* Quia ergo ſapientia eſt Deus, ſedes Dei cœlum eſt, & anima iuſti ſedes ſapientiæ. Cœlum eſt vtique anima iuſti. Cœlum fuit Abraham, Iſaac & Iacob. Sed quia perſecutores Domini Pontifices Iudæorum, perfidiæ torpore frigidi, de illorum Patrum progenie proceſſerunt, quaſi de cœlo gelu exiit. Quod tamen gelu idcirco nobis Dominus genuiſſe ſe dicit, quia Iudæos quos naturaliter ipſe bonos condidit, iuſto iudicio pro eorum malitia frigidos à ſe exire permiſit. Dominus enim auctor eſt naturæ, non culpæ. Aliter. In gelu & glacie Sathan nil obſtat intelligi Ipſe quippè quaſi de Dei vtero glacies proceſſit, quia à calore ſecretorum eius malitiæ torpore frigidus magiſter iniquitatis exiuit. Ipſe gelu de cœlo eſt genitus, quia conſtricturus corda reproborum, à ſummis cadere eſt promiſſus * ad ima.
*permiſſus
MORALITER. Mentes namque hominum omnipotens Deus dum timore format, quaſi concipit, eaſque ad apertas virtutes dum prouehit, gignit; ſed ſi de acceptis virtutibus extolluntur, relinquit. Quaſi enim de Dei vtero glacies egreditur, quando hi qui iam intus in-

caluerunt ex virtutum dono frigeſcunt, & inde exteriorem gloriam torpentes appetunt. Vnde ad interna diligenda ardentius flagrare debuerunt. Hanc glaciem nunc in vtero Dominus portat, quia intra ſinum ſanctæ Eccleſiæ tolerat; ſed per extremum & publicatum iudicium hanc repellet, dicens. *Neſcio vos vnde ſitis, diſcedite à me omnes operarij iniquitatis.* Cœlum vtique ſacrum eloquium intelligitur, quod diem nobis intelligentiæ aperiens Sole nos iuſtitiæ illuſtrat. Quod dum nos vitæ præſentis nox continet, ſtellis nobis mandatorum fulget. Sed quia *oportet hæreſes eſſe, vt probati manifeſti fiant.* Sacra Scriptura eos qui ſe ſuperbire appetunt, atque exteriores fauores per illam ſequuntur, à ſe frigidos emittit, qui dum à ſuperna intelligentia reſplendentes eloquiis & obdurati, ipſi ſeducunt ceteros, corruunt ad ima venientes, & gelu ſunt, & alios adſtringunt; duratuſque in ima corruit qui ad cognitionem Dei priùs tractabilis in ſummis & liquidus ſtabat. Dominus tamen hoc gelu gignere perhibetur, non quo prauorum mentes ipſe ad culpam formet, ſed quo à culpa non liberat. Sicut ſcriptum eſt. *Ego obdurabo cor Pharaonis.* Poteſt & in bonam partem nobis eius intellegentia ſine obſtaculo difficultatis intelligi. Terra enim ſi poſt iactatum ſemen compluitur, irrigatur: quam * ſi immoderatus * accipit, pinguedinem frumenti virtutemque mutat: ſed ſi pluuia gelu premitur, quo vetatur ſemen progredi foras, co-

Luc. 13. 27.

1. Cor. 11. 19.

Exod. 4. 21.

* Oratio fortaſſis congruentior, quæ ſi immoderatius.

gitur intus radicari ac multiplicari. Quid ergo eſt, Dominus prius quidem patrem ſe pluuiis, inſinuat, poſtmodum verò de ſuo vtero egredi glaciem narrat, ſéque gelu gignere de cœlo pronuntiat, niſi quod miro modo Dominus pectoris terram ad ſuſcipienda verbi ſemina, & priùs per occultam gratiam compunctionis pluuiam infundit, & poſtmodum ne in conceptis virtutibus immoderatius profluat diſciplina intimæ diſpenſationis premit? Vt quum perceptæ gratiæ pluuia irrigat, etiam diſciplinæ rigor adſtringat, ne ſi aut antequàm debet aut pluſquàm neceſſe eſt conceptas virtutes proferat, fruges in herbam vertat. Videamus, Paulus, infuſa videlicet terra, quid ait. *Velle adiacet mihi, perficere* (Rom. 7. 18.) *autem bonum non inuenio.* Et rurſum. *Vt non quæ* (Galat. 5. 17.) *vultis illa faciatis.* Poteſt etiam in gelu vel glacie præſentis vitæ aduerſitas deſignari, quæ dum ſub aſperitate ſua ſanctos comprimit, valentiores reddit. Miro quippè conſilio Dominus electos quoque in hac vita tanquam in hyeme aduerſa ventorum & frigora tolerare permittit, vt velut in æſtiua ſerenitate poſtmodum fructus quos hîc conceperunt, demonſtrent. Vnde ſponſi voce vnicuique animæ dicitur. *Surge pro-* (Cant. 2. 10. 13.) *pera amica mea, formoſa mea & veni, iam enim tranſiit hyems, imber abijt & receßit.* Sequitur.

30. *Ipſi in ſimilitudinem lapidis aquæ durantur.* Aquas Apoſtolos accipimus, lapis verò pro ipſa duritia aliquando Gentiles populi deſignantur. Ipſi quippè lapides coluerunt, & de eis dictum eſt. *Similes illis fiant qui faciunt ea.* Quia ergo (Pſal. 113. 8.) primum Iudæa Deo credidit, Gentilitate

omni in perfidiæ ſuæ obſtinatione remanente, poſtmodum verò ad fidem Gentilium corda mollita ſunt, & Iudæorum infidelitas obdurata, benè dicitur. *Aquæ in ſimilitudinem lapidis durantur.* Hinc Paulus Gentibus dicit. *Sicut aliquando vos non credidiſtis Deo, nunc autem miſericordiam conſecuti eſtis, pro illorum incredulitate, ita & iſti nunc non crediderunt in veſtram miſericordiam, vt & ipſi miſericordiam conſequantur. Concluſit enim Deus omnia ſub incredulitate, vt omnium miſereatur.* Rom. 11. 30. 31. 32. Aliter. Per aquam populos, per lapidem verò eiuſdem Sathan duritia deſignatur. Illo igitur ad ima veniente, in ſimilitudinem lapidis aquæ duratæ ſunt, quia eius malitiam imitati homines, mollia viſcera charitatis amiſerunt. MORALITER. Aquæ enim per glaciem in ſuperficiem dureſcunt, ſed fluuida in intima remanent. Et quid per aquas niſi fluxa accipimus corda reproborum? Quæ cùm & propoſito virtutem deſerunt, fortaſſe in bonis operibus per hypocriſim oſtendunt, dumque in intimis ſuis ad vicia defluunt, & fortaſſis imitatores Sanctorum ſe fingunt, *aquæ in ſimilitudinem lapidis durantur.* Aliter. Quia fluxæ cogitationes interius laceſſunt, nequaquam tamen vſque ad conſenſum praui operis trahunt: ſed mens viuendi conſuetudine quaſi ſub quadam duritia exterius abſcondit, quicquid intus ex tentationis pulſatione molleſcit. Mentes enim quæ per proſpera molliter fuerint liquidæ, conſtrictæ aduerſitatibus dureſcunt, & ad *ſimilitudinem lapidis* aqua perducitur, quando infirmus

quiſque per acceptam deſuper tolerantiam, paſſiones ſui redemptoris imitatur. *In ſimilitudinem* quippè *lapidis* indurauerat, qui dicebat.
Coloſſ. 1. 24. *Impleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea.* Sequitur. *Et ſuperficies abyſſi conſtringitur.* Quia ſuper tecto quodam ignorantiæ noſtræ velamine, incomprehenſibilitas diuini iudicij humanæ mentis oculo nullatenus penetratur.
Pſal. 35. 7. Scriptum quippè eſt. *Iudicia tua abyſſus multa.* Aliter. Aliud quidem Sathanæ, intrinſecus
2. Cor. 11. 14. latet, atque aliud intrinſecus oſtendit. *Transfigurat enim ſe velut Angelum lucis*, quia dum quaſi bona perſuaſionis eius ſpecies, velut ſolida deſuper glacies oſtenditur, in profundum latens eius malitia non videtur. MORALITER. *Superficies abyſſi conſtringitur*, quia ſuperductam ſanctitatis ſpeciem fluxa ac inſtabilis eorum conſcientia hominibus tegitur. Nam cum ſibimetipſis turpes ſint intrinſecus, ante alienos tamen oculos quadam viuendi venuſtate veſtiuntur. Aliter. Quia praua cogitatio etſi vſque ad ſuggeſtionem venit, vſque ad conſenſum non proſilit, quia fluctuantes motus animi ſuperductus rigor ſanctæ deliberationis premit. Solet enim lætitia arcana mentis aperire, atque aperiendo amittere: aduerſa verò cùm nos exterius deprimunt, interius cautiores reddunt. Poſt gelu itaque vel glaciem *ſuperficies abyſſi conſtringitur*, quia mens noſtra ad conſeruanda profunda dona quæ acceperit, ipſis aduerſitatibus munitur. Hanc
Eſa. 24. 16. abyſſum tegebat Eſaias dicens. *Secretum meum*

Digitized by Google

mihi. Et Paulus. *Parco autem ne quis me exiſtimet* 2.Cor.12 6.
ſupra id quod videt & audit aliquid ex me. Sequitur.

Numquid conuincere valebis micantes ſtellas, Pliades, aut girum Arcturi poteris diſsipare? 31. Pleiades ſtellæ Apo tu pliſtu, id eſt à pluralitate vocatæ ſunt; ita autem vicinæ ſibi & diuiſæ ſunt conditæ, vt & ſimul ſint, & tamen coniungi nequaquam poſſint. ἀπὸ τοῦ πλείστου. Arcturus verò ita nocturna tempora illuſtat, vt in cœli axe poſitus per diuerſa ſe vertat, nec tamen occidat. Quid enim micantes Pleiades, quæ & ſeptem ſunt; alios quàm Sanctos omnes denuntiant, qui inter præſentis vitæ tenebras, ſpiritu ſeptiformis gratiæ nos lumine illuſtrant? Quia ab ipſa mundi origine, vſque ad eius terminum diuerſis temporibus ad prophetandum ſunt miſſi, iuxta aliquid ſibi coniuncti ſunt, & iuxta aliquid non coniuncti. Coniuncti per intentionem mentis, & diſiuncti ſunt per viſionem ſuæ imaginis, quam diuerſis temporibus Abel, Eſaias, & Ioannes apparuit. Diuiſi quidem fuerunt tempore, ſed non prædicatione, quia & confeſſione vocis & virtutum ſibi vnanimitate iunguntur. In Arcturo autem, qui per gyrum ſuum nocturna ſpatia non caſurus illuſtrat; nequaquam particulatim edita vita Sanctorum, ſed tota ſimul Eccleſia deſignatur; quæ fatigationes quidem patitur, nec tamen ad defectum proſtrata inclinatur. Dum enim ſancta Eccleſia innumeris tribulationibus quatitur, præſentis vitæ vmbra terminatur, eaque ſtante nox præterit, quia illa in ſua incolomitate per-

durante, mortalitatis huius vita percurrit. Aliter. Arcturus in ſeptem quidem ſtellis voluitur, & modo quidem tres ad ſumma eleuat, quatuor ad ima: & quatuor ſuperius erigit, & tres inferius premit. Sancta quoque Eccleſia cum modo infidelibus Trinitatis notitiam, modo autem fidelibus virtutes quatuor, id eſt Prudentiam, Fortitudinem, Iuſtitiam prædicat, quaſi rotata prædicationis ſtatus ſui ſpeciem quodammodo immutat. Nam cùm confidentiam proprij laboris euacuat, & fidem Trinitatis exaltat, tres Arcturus ſtellas eleuat, & quatuor inclinat. Hinc Paulus ait.

Rom. 4. 2. 3. *Si Abraham ex operibus iuſtificatus eſt, habet gloriam, ſed non apud Deum. Quid enim Scriptura dicit? Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam.* Et cum deſolata fide præſumere prohibet, ſed operari enixius quæ præcepta ſunt iubet, non quatuor, ſed tres deponit. Hinc Iacobus ait.

Iacob. 2. 26. *Sicut corpus ſine ſpiritu emortuum eſt, ita & fides ſine operibus mortua eſt.* Arcturus itaque voluitur, quia ſancta Eccleſia iuxta auditorum ſuorum mentes in diuerſo latere prædicationis arte verſatur. Sed hunc Arcturi gyrum quandoque Dominus diſſipat, quia labores Eccleſiæ ad requiem permutat. Tunc & Pleiades plenius iunget, quia nimirum Sancti omnes etiam viſionis ſpecie ſibi copulantur, quando in fine mundi ſancta Eccleſia ab his quos nunc ſuſtinet, laboribus ſoluitur. Poteſt igitur per Arcturum, qui à plaga frigoris naſcitur, lex: per Pleiades verò quæ ab Oriente ſurgunt, Teſtamēti noui gratia deſignari. Quaſi

enim ab Aquilone lex venerat, quæ tanta ſubditos rigiditatis aſperitate terrebat. Nam dum pro culpis ſuis alios præciperet lapidibus obrui, alios gladij morte mulctari, plaga torpens, & velut à Sole charitatis aliena, pręceptorum ſuorum ſemina plus premebat ex frigore, quàm ex calore nutriebat. Hinc Petrus ait. *Quid tentatis Deum imponere iugum ſuper ceruicem diſcipulorum, quod neque patres noſtri, neque nos portare potuimus?* *Act.15.10.* Per ſeptem nimirum ſtellas Teſtamentum exprimitur vetus, quaſi in veneratione legis dies ſeptimus, & per hebdomadam integram conſtituti ſacrificij vota tendebantur. Pleiades verò quæ ſeptem ſunt, Teſtamenti noui gratiam deſignant; per illud enim fideles ſuos ſeptiformis muneris lumine illuſtrat. Qua igitur ſe Arcturus vertit, Pleiades oſtẽdit, quia per omne quod Teſtamentum vetus loquitur, Teſtamenti noui opera nuntiantur. Redemptor autem noſter in carne veniens Pleiades iunxit, quia operationes ſeptiformis Spiritus ſimul in ſe & iunctas & manentes habuit. De quo per Eſaiam dicitur. *Egredietur virga de radice ieſſe, & flos de radice eius aſcendet, & requieſcet ſuper eum Spiritus timoris Domini.* *Eſa.11.1.* De quo Zacharias ait. *Super lapidem vnum ſeptem oculi ſunt.* *Zach.3.9.* Dum Pleiades iungit, Arcturi gyrum diſſipat, quia dum ſemetipſum factum hominem habere coniũctas ſancti Spiritus operationes innotuit, in Teſtamento veteris literæ laborem ſoluit, vt fidelis quiſque iam cum libertate ſpiritus illud intelligat, cui priùs in formidine inter tot diſcrimina ſeruiebat. Sequitur.

32. *Numquid produces luciferum in tempore ſuo?* Pater quippè in ſuo tempore luciferum produxit, quia
Galat.4.4.5 ſicut ſcriptum eſt. *Cùm venerit plenitudo temporis miſit Deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege, vt eos qui ſub lege erant redimeret.* Qui natus ex Virgine velut lucifer in tenebris noſtræ noctis apparuit, quia fugata obſcuritate peccati, æternum nobis mane nuntiauit. Luciferum ſe innotuit, quia diluculo ex morte ſurrexit, & fulgore ſui luminis mortalitatis noſtræ tetram caliginem expreſſit. Hinc Ioannes ait. *Stella ſplendida*
Apoc.22.16. *& matutina.* Sequitur. *Et veſperum ſuper filios terræ conſurgere facis?* Veſperum verò Dominus conſurgere facit, quia infidelibus Iudæorum cordibus dominari Antichriſtum, eorum merito exigente permittit. Terrena quippè & non cœleſtia requirentes, ſponte filij terræ eſſe voluerunt, & ad percipiendam luciferi noſtri claritatem
Ioan.5.43. tem cæcati ſunt. Hinc Dominus ait. *Ego veni in nomine Patris mei, & non recepiſtis me, alius veniet in nomine ſuo, & illum accipietis.* MORALITER. Electis lucifer oritur, & veſperum reprobis Deo permittente dominatur. Vnus enim atque idem ſermo Dei eſt in ore prædicantis. Quem dum iſti gaudendo, illi verò inuidendo audiunt, claritatem ſibi luciferi in Veſperi tenebras vertunt.
2.Cor.2.15.16. tunt. Hinc Paulus ait. *Chriſti bonus odor ſumus Deo in his qui ſalui fiunt, & in his qui pereunt, aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitæ in vitam.* Sequitur.

33. *Numquid noſti ordinem cœli, & ponis rationem eius in terram?* Ordinem cœli noſſe eſt, ſupernarum diſpoſitionum occultas prædeſtinationes vi-

Digitized by Google

dere. Rationem verò eius in terram ponere eſt antè humana corda talium ſecretorum cauſas aperire, ſupernorum iudiciorum myſteria, vel conſiderando diſcutere, vel loquendo manifeſtare, quod vtique facere in hac vita nullus poteſt. Quis intelligat cur viuit alius inſidians proximis, & moritur alius qui profuturus vitæ eſſet multorum? Ad cognoſcendos quippè iſtos iudiciorum ſecretorum ſinus nullus aſcendit.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XXX.

34. NVMQVID *eleuabis in nebulam vocem tuam, & impetus aquarum operiet te?* Vocem quippè ſuam Dominus in nebulam leuat, quando prædicatorum ſuorum linguas ad caligoſa corda infidelium exhortatione format, eũque aquarum impetus operit, dum benè agentia membra eius turba reſiſtentium premit. Hinc enim ſcriptum

Ierem. 26. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. eſt. *Factum eſt verbum Domini ad Ieremiam dicens. Ad omnes ciuitates Iuda, de quibus veniunt vt adorent in domo Domini, vniuerſos ſermones quos ego mandaui tibi, vt loquaris ad eos, noli ſubtrahere verbum: ſi fortè audiant, & conuertantur vnuſquiſque à via ſua mala, & pœniteat me mali quod ego cogito facere eis propter maliciam ſtudiorum eorum. Et dices ad eos. Hæc dicit Dominus. Si nõ audieritis me, vt ambuletis in mea, quam*

Digitized by Google

dedi vobis, vt audiatis ſermones ſeruorum meorum Prophetarum, quos ego miſi ad vos de nocte conſurgens & dirigens, & non audiſtis. Dabo domum iſtam ſicut Silo, & vrbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terræ. Et audierunt ſacerdotes & Prophetæ, & omnis populus Ieremiam loquentem verba hæc in domo Domini. Cumque compleſſet Ieremias loquens omnia quæ præceperat ei Dominus vt loqueretur ad vniuerſum populum, apprehenderunt eum ſacerdotes & Prophetæ, & omnis populus dicens. Morte moriatur. Quare prophetauit in nomine Domini? Per ſemetipſum quoque Dominus *in nebulam* voce leuauit, quando præſentem ſe etiam aſſumpto corpore exhibens, veritatem ſuam non ſecuturis infidelibus quãdo per caliginem ſonuit dicens. *Ego & pater vnum ſumus*. Et. *Antequam Abraham fieret ego ſum*. Sed eum protinus *aquarum impetus* operuit, quia cõtra illum mox ſæuiens populorum turba ſurrexit. Scriptum quippè eſt. *Propterea ergo quærebant eum Iudæi occidere, quia non ſolùm ſoluebat Sabbathum, ſed & Patrem ſuum dicebat Deum, æqualem ſe faciens Deo.* De hoc aquarum impetu per Prophetam clamat. *Circumdederunt me ſicut aqua tota die.* Et. *Saluum me fac Deus quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam.* MORALITER. Quamquam fideles ſumus, dum quibuſdam ſuperuacuis curis premimur, obducta confuſione caligamus. Et cum nobis etiam talibus mira quædam Dominus de ſe ſentienda inſinuat, quaſi *in nebulam vocem leuat*, dum caligoſis noſtris mentibus ſemetipſum loquitur, velut in nebula is qui non cernitur, auditur. Cùm enim cæcis noſtris mentibus ſubtilia de ſeipſo inſinuat, *in nebulam vocem*

Ioan. 10. 30.
Idem. 8. 58.
Ioan. 5. 18.
Pſal. 87. 18.
Pſal. 68. 2.

Digitized by Google

leuat. Cùm verò tentatione viciorum ipſe de Deo noſter intellectus opprimitur, quaſi *aquarum impetu* in voce ſua Deus operitur. Tot enim ſuper illum aquas admittimus, quot poſt inſpirationem eius gratiæ cogitationes illicitas in corde verſamus. Sequitur.

35. *Numquid mittes fulgura & ibunt, & reuertentia dicent tibi, adſumus?* Fulgura quippè ex nubibus exeunt, ſicut mira opera ex ſanctis prædicatoribus oſtẽduntur. Nubes quippè ideo vocari ſolent, quia & coruſcant miraculis, & verbis pluunt. Hinc ſcriptum eſt. *Fulgura multiplicabis & conturbabis ea.* Vadunt enim fulgura, cùm prædicatores miraculis coruſcant, & ſuperna reuerentia auditorum corda transfigunt. Reuertuntur, cùm non ſibi, ſed Dei viribus tribuũt, quicquid ſe fortiter egiſſe cognoſcunt. Quid eſt enim Deo dicere, *Adſumus*, niſi illi laudem tribuere gratiæ, à quo ſe accepiſſe ſentiunt victoriam pugnæ? Fulgur quippè ibat cùm Petrus diceret. *Argentum & aurum non eſt mihi, quod autem habeo hoc tibi dabo. In nomine Ieſu Chriſti ſurge & ambula.* Fulgur autem redit cùm ait. *Quid admiramini in hoc, aut nos quid intuemini, quaſi noſtra virtute & pietate fecerimus hunc ambulare?* Et reliqua. Aliter. Fulgura, id eſt ſancti viri mittuntur, & eunt, cùm à ſecreto contemplationis ad publicum operationis exeunt, cùm ab abſcondito ſpeculationis intimæ, in actiuæ vitæ latitudine diffunduntur; ſed reuertuntur, quia poſt opera exteriora quæ peragunt, ſemper ad ſinum contemplationis recurrunt, vt illic ardoris ſui flammam reficiant, & quaſi ex tactu ſupernæ clarita-

Pſal. 17. 15.

Act. 3. 6.

Ibid. 3. 12.

Digitized by Google

tis igneſcant. Vnde Salomon ait. *Ad locum vnde exeunt flumina, reuertuntur, vt iterum fluant*, quia enim corda audientium rigant, flumina; quia verò accendunt, fulgura memorantur. Hinc enim dicitur. *Illuxerunt fulgura eius orbi terræ.* Illinc. *Eleuauerunt flumina Domine, eleuauerunt voces ſuas. Adſumus*, namque dicere eſt, præſentes ſe amando monſtrare. Sequitur. Eccleſ. 1. 7. Pſal. 96. 4. Pſal. 88. 26.

Quis poſuit in viſceribus hominum ſapientiam, vel quis dedit gallo intelligentiam? In galli nomine, prædicatores ſancti deſignantur, qui inter tenebras vitæ præſentis ſtudent lucem venturam prædicando, quaſi cantando nuntiare. Dicunt enim. *Nox præceſſit, dies autem appropinquauit.* Et. *Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere.* De hoc gallo aliàs dicitur. *Tria ſunt quæ benè gradiuntur, & quartum quod incedit fœliciter. Leo fortiſſimus beſtiarum ad nullius pauebit occurſum, gallus ſuccinctis lumbis, & aries, nec eſt rex qui reſiſtat ei.* Vbi leo, Chriſtus accipitur, gallus prædicatores, & Aries Eccleſiarum præpoſiti deſignantur: quartum fœliciter incedens, Antichriſtus eſt proſpera cuncta tenens. Notandum quod ſapientia diuinitus inſpirata in viſceribus hominis ponitur, quia nimirum electis non in ſolis vocibus, ſed etiam in ſenſibus datur, & iuxta quod loquitur lingua, loquitur conſcientia. Gallo itaque intelligentia datur, quia doctori veritatis diſcretionis virtus vt nouerit quibus, quando, vel quomodo inferat diuinitùs monſtratur. Non enim cunctis vna eademque exhortatio conuenit. Solet enim gallus profundio- 36. Rom. 13. 11. 12. Prou. 30. 29. 30. 31.

Digitized by Google

ribus horis noctis, valentiores ac productiores edere cantus, luce verò propinquante, minores ac minutiores omnino voces format. Sic quippè prædicatores iniquis adhuc mentibus faciunt, dum magnis vocibus æterni iudicij terrores intimant. Illuſtratis verò mentibus non tàm ea quæ ſunt pœnæ terribilia, ſed ea etiam quæ ſunt præmiis mitiora prædicant. More etiam galli ſancti ſe prædicatores prius excutiunt, & ſic alios ſollicitos reddunt: prius enim ſua punire fletibus ſtudent, & tunc quæ aliorum ſunt punienda denuntiant. Sequitur.

37. *Quis enarrauit cœlorum rationem, & concentum cœli quis dormire facit?* Quid enim cœlorum ratio accipitur, niſi vis ſuperna ſecretorum? Per cœli verò concentum, concors prædicantium ſermo ſignatur. Conditor igitur noſter cùm cœli rationem enarrare cœperit. *Dormire concentum cœli facit*, quia cùm iam nobis per ſpeciem oſtenditur, nimirum prædicantium verba ſubtrahuntur.
Iere. 31.34. tur. Hinc Ieremias ait. *Non docebit vltra proximum ſuum, & vir fratrem ſuum dicens. Cognoſce Dominum, omnes enim cognoſcent me à minimo eorum vſque ad maximum, dicit Dominus.* Vel certè cœlorum ratio eſt ipſa viuificatrix virtus, quæ ſpiritus format Angelorum. Dominus enim ſicut eſt cauſa cauſarum, ſicut vita viuentium, ita etiam ratio rationabilium creaturarum. Tunc ergo cœlorum rationem narrat, cùm ſemetipſum nobis clara viſione manifeſtat. Vnde in Euangelio dicit. *Ve-*
Ioan. 16. 25. *nit hora cùm iam non in parabolis loquar vobis, ſed palam de patre adnunciabo vobis.* MORALITER. *Cœlorum rationem* Dominus narrat, dum nunc inſinuando

Digitized by Google

inſinuando ſuperna ſecreta, electorum ſuorum mentes illuminat: *concentum* verò *cœli dormire facit*, dum concordes hymnos Angelorum, atque illa cœleſtium virtutum gaudia reproborum cordibus iuſto iudicio abſcondit. Qui concentus cœli, quamuis intrinſecus in ſe vigilet, in ipſa tamen reproborum ignorantia extrinſecus dormit. Narratur ergo ſecreti cœleſtis ratio, & tamen concẽtus cœli dormire permittitur, quia & aliis per inſpirationem ſupernæ retributionis ſcientia panditur, & aliis quæ ſit internæ laudis ſuauitas occultatur. Concentus enim ſupernæ laudis in aure illius proruperat, qui dicebat. *Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei.* Sequitur. *Pſal.41.5.*

Quando fundabatur puluis in terra, & glebæ compingebantur. More enim ſuo quæ adhuc futura ſunt, quaſi iam præterita diuinus ſermo deſcribit. De eo quippè dicitur. *Qui fecit quæ futura ſunt.* Puluis itaque tunc in terra fundatur, quia in ſolida membra reducitur: glebæ compinguntur, quia nimirum firma corpora ex puluere collecta conſurgunt. MORALITER. Quid in puluere, niſi peccatores accipimus, qui nullo rationis pondere ſolidati, cuiuſlibet tentationis flatu rapiuntur? De quibus ſcriptum eſt. *Non ſic impij, non ſic, ſed tamquam puluis*, & reliqua. Puluis ergo in terra fundatus eſt, cùm peccatores vocati, in Eccleſiam traditi, fidei ſunt ratione ſolidati, vt immobiles poſtmodum contra tentamenta cõſiſterent. In hac itaque terra glebæ compactæ ſunt, quia vocati peccatores, & per ſancti Spiritus gratiam infuſi, in collectione ſunt charitatis 38. *Pſal.1.4.*

Act. 4. 32. vniti. Hinc enim ſcriptum eſt, quia *erat in eis cor vnum & anima vna* in Domino. Has etiam glebas in Eccleſia ex diuerſitate meritorum diſtinguere valemus. Nam dum alius eſt ordo prædicantium, alius auditorum, alius continentium, alius virginum, alius pœnitentium, quaſi ex vna terra è diuerſa glebarum forma diſtincta, dum in vna fide, in vna charitate diſparia demonſtrantur. Sequitur.

I. *Numquid capies leænæ prædam, aut animam catu-*
Iob. 28. 8. *lorum eius implebis?* Iſta nimirum illa leæna eſt de qua Iob dixerat. *Non calcauerunt ea filij inſtitorum, nec pertranſibit per ea leæna.* Huic ergo leænæ prædam Dominus capit, vt animam catulorum eius impleat, quia ad augmentum huius Eccleſiæ innumeros de Gentilitate diripuit, & per animarum lucrum eſurientium Apoſtolorum vota ſatiauit. Ipſi quippè catuli pro mentis teneritudine & formidinis infirmitate vocati ſunt, qui paſſo Domino clauſis foribus reſidebant. Sicut de illis ſcri-
Ioan. 20. 19. ptum eſt. *Cùm eſſet ſerò die illa vna Sabbathorum, & fores eſſent clauſæ*, & reliqua. Et hæc quidem facta à ſanctis Apoſtolis nouimus, hæc nunc etiam fieri à rectis doctoribus ſcimus. Ipſi enim ſubſequentium populorum patres ſunt, tamen præcedentium filij. Vnde & non immerito catuli dicuntur. Vel certè, quia etſi quorumdam magiſtri ſunt, vniuerſalis tamen Eccleſiæ eſſe diſcipuli gloriantur. Leænæ itaque Dominus prædam capit, quia virtute ſuæ inſpirationis ab errore vitam delinquentium diripit, & animas catulorum eius re-

plet, quia conuerſione multorum piis doctorum deſideriis ſatisfacit. Sequitur.

Quando cubant in antris, & in ſpeluncis inſidiantur. 2.
Cùm enim nequaquam ſancti Apoſtoli contra membra Diaboli in voce liberæ prædicationis exurgerent, adhuc contra aduerſarios ſuos quaſi in antris inſidiabantur. Clauſis quippè foribus quaſi in quibuſdam abditis ſpecubus ſuis catuli rapturi mundum cubant, vt animarum prædam poſtmodum præſumentes diriperent. Horum primo illi catulo eſurienti, ſed etiam valentius tenſa per linteum Gentilitate, quaſi monſtrata præda dicitur. *Macta & manduca.* Aliter. Doctores Act. 10. 13.
etenim ſancti quando & arguenda conſpiciunt, & tamen ſe per ſilentium in cogitationibus retinent, quaſi in ſpecubus latent; & velut in antris ſe contegunt, quia in ſuis cordibus occultantur. Sed cùm oportunum tempus inuenerint, repètè proſiliunt, & nulla quæ dicenda ſunt reticent, & ceruicem ſuperbientium morſu aſperæ increpationis tenent: neque enim cuncta tempora doctrinæ ſunt congrua. Sequitur.

Quis præparat coruo eſcam ſuam, quando pulli eius ad 3.
Dominum clamant? Quid enim corui pullorum nomine, niſi peccati nigra Gẽtilitas deſignatur? De qua per Prophetam dicitur. *Qui dat iumentis* Pſal. 146. 9.
eſcam ipſorum, & pullis coruorũ, & reliqua. Iſte coruus eſca fuit, dum ipſam Eccleſiam quęreret, ſed nunc eſcam accipit, quia ipſe ad conuerſionem alios exquirit, cuius videlicet pulli, id eſt prædicatores ex eo editi, non in ſe præſumunt, ſed in viribus redemptoris ſui; & quamuis animarum piis vocibus eſuriant, nil tamen ſua virtute poſ-

Digitized by Google

1. Cor. 3. 7. ſe ſciunt. *Quia neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus.* Sequitur. *Vagantes eo quod non habeant cibos.* In hac vagatione nil aliud quàm æſtuantium prædicatorum vota ſignantur, qui dum in Eccleſiæ ſinum recipere populos ambiunt, magno ardore ſuccenſi, nunc ad nos, nunc ad illos colligendos deſiderium mittunt. Quaſi quædam quippè vagatio eſt ipſa cogitationis æſtuatio. Sic quippè Paulus tranſire ad alia ex aliis appetit, quia ipſa
2. Cor. 12. 14 eum quæ implet charitas impellit. Retentus Epheſi, Corinthiis ſcribit. *Ecce tertio hoc paratus*
Galat. 4. 20. *ſum venire ad vos.* Rurſum Epheſi commorans, Galathis loquitur dicens. *Vellem modo eſſe apud vos, & mutare vocem meam.* Poteſt etiam corui nomine nigra per infidelitatis meritum plebs Iudaïca deſignari. Pulli nimirum ſancti Apoſtoli ſunt, plebis Iſraëliticæ carne generati; qui dum pro gente ſua ad Dominum preces funderent, quaſi pulli coruorum eum de quo carnaliter editi ſunt ſpiritali intelligentia parentem populum pauerunt. Igitur dum *pulli clamant*, coruo eſca præparatur, quia dum Apoſtoli exorant, plebs dudum perfida ad cognitionem fidei ducitur, & ex prædicatione filiorum, dum Iudæa audiens modo in tribus millibus, modo in quinque millibus ſpirituali eſt intelligentia ſatiata. Sed vagantes pulli coruo huic eſurientes quæſierunt eſcam, quia Iudæa credere nolente, Apoſtoli in vniuerſam mundi partem diſperſi ſunt, dicentes
Act. 13. 46. reſiſtentibus. *Vobis quidem primùm oportuerat loqui verbum Dei, ſed quoniam repellitis illud, & in-*

Digitized by Google

dignus vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Tuncque coruus eſcam inuenit, quia conuerſa Gentilitate Iudaïcus populus ad extremum ſtultitiam ſuæ infidelitatis relinquet. Sicut ſcriptum eſt. *Donec plenitudo gentium intraret, & ſic omnis Iſraël ſaluus fiet.* Rom. 11. 25. MORALITER. Coruus editis pullis, vt fertur, eſcam plenè præbere diſſimulat, priuſquam plumeſcendo nigreſcant. Coruus profectò eſt doctus quiſque prædicator, peccatorum ſuorum nigredinem menti reducens, cuiquidem naſcuntur in fide diſcipuli; ſed fortaſſe dum à peccatis præteritis memoriam auertunt, humilitatis nigredinem non oſtendunt, quibus diſcretus doctor ſublimia diſcere quærentibus interna myſteria non miniſtrat. Si verò in confeſſione vitæ præteritæ lamenta ſui gemitus velut nigreſcentes plumas proferant, ilicò eſurientibus diſcipulis alimenta vitæ loquendo ſubminiſtrat. Sed dum pulli vt ſaluentur, clamant: coruo eſca præparatur, quia dum verbum Dei boni auditores eſuriunt, proficiendis eis maiora doctorib⁹ intelligẽtiæ, dona tribuũtur. Seq.

Numquid noſti tempus partûs ibicum in petris, vel parturientes ceruas obſeruaſti? CAPVT XXXIX. 4. Meridiana pars ibices aues vocat, quæ Nili fluenta inhabitant. Orientalis verò, occidentaliſque plaga, parua quadrupedia Ibices nominant, quibus & moris eſt in petris parere, qui caſu ruentes, ſuis ſe cornibus illæſi ſuſcipiunt. Ceruorum verò mos eſt ſerpentes extinguere, & flumina tranſeuntes capitum onera viciſſim ferre. In ceruis verò vel ibicibus, magiſtrorum ſpiritualium perſona ſi-

Digitized by Google

gnatur, qui in petris pariunt; dum in doctrina patrum, qui petra pro ſoliditate vocati ſunt, ad conuerſionem animas gignunt, ipſi nullius caſus damna ſentiunt, quia quicquid eis ruinę temporalis acceſſerit, geminis ſe in teſtamentis

Habac. 3. 4. ſuſcipiunt. De quibus dicitur. *Cornua in manibus eius.* His ſe excipiebat cornibus Paulus di-

Rom. 15. 4. cens. *Quæcumque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt*, & reliqua. Ipſi etiam cerui vocati

Ierem. 14. 5. ſunt. Vt illud Ieremię. *Cerua in agro peperit & reliquit.* Ipſi more ceruarum interemptis viciis quaſi ſerpentes viuunt, & ad fontem vitæ acriùs in-

Pſal. 41. 2. ardeſcunt. Hinc ſcriptum eſt. *Sicut ceruus deſiderat ad fontes aquarum*, & reliqua. Ipſi dum labentia huius temporalitatis momenta quaſi quædam flumina tranſeunt compatientes charita-

Galat. 6. 2. te, onera ſua inuicem portant, implentes quod dictum eſt. *Inuicem onera* veſtra *portate*, & reliqua. Quia verò poſt aduentum Domini ſpiritales magiſtri per mundum ſparſi ſunt, vt animas in fide prædicando gignere potuiſſent, & quia tempns Incarnationis Domini ante Prophetarum voces cognitum non fuit, quamuis ipſa futura incarnatio præcognita omnibus electis fuerit, benè beatus Iob de tempore partus ibicum, ceruarum diſcutitur. Poſſunt verò ceruarum ſignificatione doctores, appellatione ibicum auditores intelligi. In petris verò ibices pariunt, quia ad exercenda ſancta opera, per exempla patrum pręcedentium fœcundantur, vt cùm fortaſſe præcepta ſublimia audiunt, & infirmitatis propriæ conſcij eos implere poſſe diffidunt, maiorum vitam conſpiciunt, atque in eorum conſi-

derata fortitudine bonorum operum fœtus ponant, verbi gratia. Verborum contumeliis preſſus cùm virtutem patientiæ ſeruare non ſufficit, Dauid factum ad memoriam reducat. Parturientes enim ceruas obſeruare eſt, ipſos labores patrum qui ſpiritales filios genuerant, cauta conſideratione penſare. Cautá quippè ſe obſeruatione circumſpiciunt, vt ſint fortes in præceptis, compatientes in infirmitatibus, in minis terribiles, in exhortationibus blandi. Qui per vigorem diſciplinæ patres ſunt, per pietatis viſcera eſſe matres nouerunt, quia labores ſanctæ conceptionis tolerant, & proferendo Dei filios intra vterum charitatis portant. Sequitur.

Si numeraſti menſes conceptûs earum. Subaudis, vt 5.
ego, qui in ſanctis prædicatoribus non ſolùm fructus exterioris operis, ſed ipſas diutinas cogitationes numero, quia ad retributionem ſeruo. Sancti enim viri cùm de profectu auditorum cogitant, quaſi iam in vterum conceptum portant: ſed cùm nonnulla quæ dicenda ſunt, differunt, & aptum ſuis exhortationibus tempus quærunt, velut aperto quem fieri appetunt in menſium prolixitate dilatantur. Poſſunt per menſes, quia congeſti dies ſunt, etiam multiplicatæ virtutes intelligi. In menſibus quoque luna renaſcitur, nihilque obſtat ſi per menſes nouæ regenerationis creatura ſignetur. De qua Paulus Apoſtolus dicit. *In Chriſto Ieſu neque circumciſio aliquid valet, neque præputium, ſed noua creatura.* Sancti igitur cùm ſe ad prædicandum parant, prius ſe interius virtutibus innouant, vt ad hoc quod loquendo

Galat. 6. 15.

docent, viuendo concordent. Curant ſummopere vt contra iram, patientiam; contra luxuriam, cordis mundiciam ponant, ſicque in conceptu ſanctæ prædicationis menſes virtutū fiūt, quos tamen menſes Dominus ſolus dinumerat, qui eadem bona in eorum cordibus non niſi qui dedit, penſat. Sequitur. *Et ſciſti tempus partus earum.* Subaudis, vt ego, qui dum in cogitatione virtutum menſes dinumero, quando hoc quod implere appetunt, parere valeant, ſcio. Sequitur.

6. *Incuruantur ad fœtum, & *aperiunt, & rugitus emittunt.* Mugiunt quippè dum per incuruationem ſuam in conuerſatione lucis auditorum animas gignunt; quia ab æternis ſuppliciis nos remouere, niſi flendo & dolendo non poſſunt. Hinc Paulus dicebat. *Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis.* Et. *O inſenſati Galathæ*, & reliqua. Notandum verò eſt quod incuruantur iſtæ ceruæ vt pariant, quia ab immenſitate contemplationis intimæ, ad infirmitatem noſtram condeſcendunt. Hinc Paulus ait. *Non potui vobis loqui quaſi ſpiritalibus, ſed quaſi carnalibus, tamquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam.* Sequitur.

*pariunt.

Galat. 4. 19.

Galat. 3. 1.

1. Cor. 3. 1. 2.

7. *Separantur filij earum, pergunt ad paſtum, egredientur & non reuertentur.* Paſtum Scriptura ſacra illud viriditatis æternæ pabulum vocat. Vnde Pſalmiſta ait. *Dominus regit me*, & reliqua. Et rurſum. *Nos autem populus eius & oues paſcuæ eius.* Pergunt ergo ad paſtum, quia de corporibus exeuntes illa pabula internæ viriditatis inueniunt. *Et non reuertentur ad eas,*

Pſal. 22. 1.

Pſal. 99. 3.

Digitized by Google

Quia in illa ſuſcepta contemplatione iam nullatenus indigent verba audire dicentium. Hinc enim ſcriptum eſt. *Non docebit vltra quis* Iere.31.34.
proximum ſuum, & vir fratrem ſuum dicens. Cognoſce Dominum: omnes enim cognoſcent me, & reliqua. Et Dominus. *Palàm*, inquit, *de patre annuntiabo* Ioan.16.25.
vobis. Sequitur.

Quis dimiſit onagrum liberum in ſolitudine? 8.
Subaudis vt ego? Per onagrum eorum vita ſignatur, qui à turbis popularibus remoti conuerſantur. Qui aptè etiam liber dicitur, quia magna eſt ſeruitus ſecularium negotiorum, quibus mens vehementer atteritur, quamuis in eis ſpontè deſudetur; at ſi quem ſemel à dominatione deſideriorum colla mentis excuſſerit, quadam iam libertate perfruitur, ab hoc graui iugo ſeruitutis Dominus reuocat dicens. *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis*. Liber Matt.11.8.
ergo dimittitur, quia calcatis terrenis deſideriis appetitione rerum temporalium ſecuritatem mentis exonerat. MYSTICE. Nec indignum quis iudicet per tale animal, incarnatum Dominum poſſe figurari, qui in Scriptura ſacra vermis & ſcarabeus nominatur. Vt illud. *Ego au-* Pſal.21.7.
tem ſum vermis. Et, *Scarabeus de ligno clamauit*. Sic quippè agno & ſerpenti comparatur. Per hæc enim omnia dici figuraliter poteſt, quia de his omnibus credi aliquid eſſentialiter non poteſt. Poteſt ergo onager incarnatum Dominum deſignare, agri quippè eſt animal onager. Et quia incarnatus Dominus Gentilitati magis quàm Iudææ profuit, quaſi non in domum, ſed potius in agrum venit. Hinc ſcriptum eſt. *Species agri* Pſal.49.11.

mecum eſt. Et quia incarnatus Dominus particeps noſtræ factus eſt naturæ, non culpæ, liber dimiſſus dicitur, quia ſub peccati dominio non
Pſal. 87. 6. tenetur. De quo aliàs dicitur. *Inter mortuos liber. Omnis* enim *qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati.*
Ioan. 8. 34. Hic quippè dimiſſus eſt liber, quia naturam noſtram ſuſcipiens, iniquitatis iugo nullomodo tenetur. Sequitur. *Et vincula eius quis ſoluit?* Subaudis, niſi ego? Soluuntur verò vniuſcuiuſque vincula, dum diuino adiutorio interna deſideriorum carnalium retinacula diſrumpuntur. Soluit itaque Deus onagri vincula, quando ab electi vniuſcuiuſq; animo infirmarum cogitationum nodos erumpit, & propitius diſſipat omne quod in electa mente ligabatur. TYPICE. Vincula Domini tunc ſoluta ſunt, cùm infirmitates paſſionis, illius reſurrectionis ſunt gloria commutatæ. Eſurire enim, ſitire, laceſſere, teneri, flagellari, crucifigi, noſtræ mortalitatis vinculum fuit. Sed cùm expleta morte inferni clauſtra pateſcerent, quid aliud niſi infirmitatis noſtræ vincula ſoluebantur? De quib. vinculis
Act. 2. 24. Petrus ait. *Quẽ Deus ſuſcitauit, ſolutis dolorib. inferni, iuxta quod impoſſibile erat teneri illum ab eo.* Sequitur.

9. *Cui dedit in ſolitudine domum.* Hoc loco ſolitudinem debemus intelligere corporis, an ſolitudinem cordis? Sed quid eſt ſolitudo corporis, ſi ſolitudo defuerit cordis? Qui enim corpore remotus viuit, ſed tumultib. conuerſationis humanæ ac terrenorum deſideriorum cogitationi ſe inſerit, non eſt in ſolitudine. Si verò prematur aliquis corporaliter popularib. turbis, & tamen nullos curarum ſecularium tumultus in corde patiatur, non eſt in vrbe. Omnes enim motus

importunè ſe offerētium leuium cogitationum quaſi quaſdā circumuolantes muſcas ab oculis mentis abigit manu grauitatis, & quoddam ſibi cum Domino ſecretum intra ſe quærit, vbi cum illo exteriore ceſſante ſtrepitu, per interna deſideria ſilenter loquantur. De hoc ſecreto cordis aliàs dictum eſt. *Factum eſt ſilentium in cœlo quaſi media hora.* Allegorice. Per ſolitudinem Gentilitas deſignatur, in qua dum Patriarcha non fuit ad intelligendum Deum, qui ratione vteretur non fuit, homo penè non fuit. Hinc Eſaias ait. *Lætabitur deſerta & inuia, & exultabit ſolitudo, & florebit quaſi lilium.* Et rurſum de Eccleſia dicitur. *Ponet deſertum eius quaſi delitias, & ſolitudinem eius quaſi hortum Domini.* In ſolitudine ergo Dominus domum accepit, quia poſt mortem ac reſurrectionem ſuam ad gratiam fidei Gentilitatem vocare dignatus eſt. Sequitur. *Et tabernaculum eius in terra ſalſuginis.* Salſugo accendere ſitim ſolet, & quia ſancti viri quamdiu in huius vitæ tabernaculis degunt, ad ſupernam patriam deſiderij ſui quotidianis æſtibus accenduntur, in terra ſalſuginis tabernacula habere perhibētur. Sicut ſcriptū eſt. *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiā,* & reliqua. Allegorice. Terra ſalſuginis Gentilitas intelligitur, quæ priuſquā verā Dei ſapientiā cognoſceret, ſalſuginē protulerat, quia nullā viriditatē boni intellectus proferēs peruerſa ſapiebat. De qua ſcriptū eſt. *Terra fructifera à ſalſugine,* & reliqua. Tabernaculū ergo in terra ſalſuginis Redēptor noſter accepit, quia incarnatus pro hominib. derelicta à Deo Gentilitatis corda poſſedit. De quo ſcriptū eſt. *Poſuit deſertū in ſtagna aquarum, & terrā ſine aqua in exitus aquarū.* Sequitur,

Apoc. 8. 1.

Eſa. 35. 1.

Idem 51. 3.

Matt. 5. 6.

Pſa. 106. 34.

Idē eod. 35.

10. *Contemnit multitudinem ciuitatis.* Multitudinem ciuitatis contemnere eſt, humanæ conuerſationis praua ſtudia deuitare, vt iam non libeat terrenorum hominum (qui præ abundantia iniquitatis multi ſunt) perditos mores imitari. Cum paucis namque ingredi anguſtam portam deſiderant, & non cum multis læta itinera ingredi appetunt, quæ ad interitum ducunt. Vnde
Cant. 1. 8. & ſponſi voce ſponſæ in Canticis Canticorum dicitur. *Niſi cognoueris te, ô pulchra inter mulieres, egredere & abi poſt veſtigia gregum, & paſce hædos tuos.* MORALITER. Contemnit multitudinem ciuitatis, id eſt mores deſpexit humanæ conuerſationis. Homo quippè inter homines factus, vſum tenere hominum noluit. Idcirco namque inter nos homo factus eſt, vt non ſolùm nos ſanguine fuſo redimeret, ſed etiam oſtenſo exemplo commutaret. In conuerſatione igitur noſtra & veniendo alia inuenit, & viuendo alia docuit. Studebant enim omnes ſuperba Adam ſtirpe progeniti proſpera vitæ præſentis appetere, aduerſa deuitare, opprobria fugere, gloriam ſequi. Venit inter eos incarnatus Dominus aduerſa appetens, proſpera ſpernens, opprobria amplectens, gloriam fugiens. Nam cùm Iudæi illum regem ſibi conſtituere voluiſſent, fieri rex refugit, cúmque eum interficere molirentur, ſponte ad crucis patibulum venit. Quia ergo noua conuerſatione vſus inter homines, quia mores ſecutus non eſt, benè de eo ſcriptum eſt. *Contemnit multitudinem ciuitatis.* Vel certè quod multos per ſpatioſam viam vagantes deſeruit, & per anguſtam gradientes paucos elegit. Mul-

titudinem namque ciuitatis contemnere eſt, humani generis partem, quæ latam viam ingreditur, quæ & pro abundantia iniquitatis multa eſt, à regni ſui ſorte reprobare. Sequitur. *Clamorem exactoris non audit.* Quis intelligi exactor alius poteſt niſi Diabolus? Qui ſemel in Paradiſo homini malæ perſuaſionis nummum contulit, & quotidie ab eo huius debiti exigere reatum quærit. Huius exactoris ſermo eſt malæ ſuggeſtionis inchoatio. Sciendum præterea eſt, quia quinque nos modis gulæ vitium tentat. Aliquando namque indigentiæ tempora præuenit, vt Ionathan in guſtu mellis edendi tempus anteceſſit. Aliquando verò tempus non præuenit, ſed cibos lautiores quærit, ſicut populus in eremo cibos carnium petiit, quos lautiores putauit. Aliquando quælibet ſumenda ſint præparare accuratiùs expetit, vt puer filiorum Heli, non coctas more ſolito de ſacrificio carnes, ſed crudas quærebat, quas accuratiùs exhiberet. Aliquando autem in ipſa quantitate ſumendi menſuram refectionis excedit, quælibet ſumenda ſint. Vt illud. *Sodomæ iniquitas fuit ſaturitas panis & abundantia aquæ.* Aliquando deſpectus eſt cibus, ſed auidiùs ſumitur, vt Eſaü primogenitorum gloriam lenticula vendens. Sermo ergo huius exactoris eſt neceſſaria poſtulatio naturæ: clamor verò eius, menſuram neceſſitatis tranſiens, appetitus gulæ. Hic itaque onager exactoris huius ſermonem audit, clamorem non audit, quia diſcretus ac continens vir, & vſque ad temperandam neceſſitatem ventrem reficit, & à voluptate reſtringit. Hinc quippè

1. Reg. 14. 27 · *Num. 11. 31. 32.* · *1. Reg. 2. 15.* · *Ezec. 16. 49.* · *Gen. 25. 34.*

Digitized by Google

Rom. 13. 14. ſcriptum eſt. *Carnis curam ne feceritis in deſideriis.* M Y S T I C E. Huius exactoris violentos motus Dominus non expauit adueniens, ſicut ipſe ait.
Ioan. 14. 30. *Venit enim princeps huius mundi, & in me non inueniet quicquam.* Venit quippè ad eum exactor humani generis, quia illum hominem vidit; ſed quem in ſe infirmitate deſpectum hominem credidit, virtute ſupra hominem ſenſit. Huius nimirum exactoris typum Laban tenuit, quan-
Gen. 31. 34. do cum furore veniens ſua apud Iacob Idola requiſiuit. De hoc exactore Redemptori noſtro Gentilitatem ab eius dominio liberanti per
Eſa. 9. 4. Prophetam dicitur. *Iugum enim oneris eius, & ſceptrum exactoris eius ſuperaſti,* & reliqua. Sequitur.

11. *Circunſpicit montes paſcua.* Montes paſcuæ, altæ contemplationes internæ refectionis. Sancti enim viri, quantomagis ſe exterius deſpiciendo deijciunt, tanto amplius interius reuelationum contemplatione paſcuntur. Vnde ſcriptum eſt.
Pſal. 83. 7. *Aſcenſus in corde eius diſpoſuit in valle lachrymarum.* Aliter. Montes etiam paſcuæ ſunt, ſublimes virtutes Angelorum, quæ idcirco hic nos miniſtrando & adiuuando reficiunt, quia illic internæ contemplationis rore pingueſcunt; quæ quia largiente Deo in omni nos certamine protegunt, rectè circumſpici dicuntur. Aliter. Montes paſcuæ poſſunt altæ ſententiæ Scriptu-
Pſal. 103. 18. ræ ſacræ accipi. De quibus ſcriptum eſt. *Montes excelſi ceruis.* Quia nimirum hi qui iam dare contemplationis ſaltus nouerunt, altas ſentẽtiarum diuinarum virtutes, quaſi cacumina montium aſcendunt. M Y S T I C E. Montes accipimus elatos huius ſeculi, qui in corde ſuo altitudinem

Digitized by Google

terrarum tenuerunt: ſed quia etiam tales Dominus Eccleſiæ ſuæ corpore coruerſos inuiſcerat, eoſque à priori elatione commutans in ſua membra transformat, iſti montes paſcuæ eius ſunt, quia nimirum de cõuerſatione errantium, de ſuperborũ humilitate ſatiatur, & ſicut Apoſtolis ad prædicationem miſſis præcepit dicens. *Operamini, non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam.* Sicut ipſe ait. *Meus cibus eſt, vt faciem voluntatẽ eius qui miſit me.* De his montib. ſcriptũ eſt. *Non repellet Dominus plebem ſuam, quoniam in manu eius ſunt omnes fines terræ, & altitudinis montium ipſius ſunt.* Conuertit namque eum quem conſpicit, ſicut ſcriptum eſt. *Conuerſus Dominus reſpexit Petrũ.* Et ſicut Salomon ait. *Rex qui ſedet in ſolio iudicij diſſipat omne malum intuitu ſuo.* Notandum quod non ait, inſpicit, ſed *circumſpicit*; in Iudæa quippè incarnatus eſt Dominus, quæ poſita in medio gentium fuit, atque ideo circumſpicit montes, quia latos * huius ſeculi circumquaque poſitos ex Gentilitatis vniuerſitate colligit. In his itaq; montibus paſcitur, quia bonis operib. conuerſorum quaſi herbis virentib. ſatiatur. Hinc ſcriptum eſt. *Vbi paſcis, vbi cubas in meridie.* Sequitur. *Virentia quæque perquirit.* Virentia quippè ſunt omnia, quæ temporaliter condita venturo fine iocunditate vitæ præſentis quaſi æſtiuo ſole ſiccantur. Virentia autem vocata ſunt, quæ nulla tẽporalitate marceſcunt; hinc onagro deſpectis rebus trãſitoriis virentia perquirere eſt, in æternum manſura ſancto vnicuiq; viro deſiderare. TYPICE. Arentia namq; ſunt corda hominum quæ in huius ſeculi perituris plãtata æternitatis

Ioan. 6. 27.
Idem 4. 34.
Pſal. 93. 14.
Pſal. 94. 4.
Luc. 22. 61.
Prou. 20. 8.
* elatos.
Cant. 1. 7.

Digitized by Google

fiduciam non habent: virent autem, quæ illi hæreditati inhærent. De qua Petrus Apoſtolus
1. Pet. 1. 4. dicit. *In hæreditatem incorruptibilem*. Quiſquis itaque intrinſecus areſcere formidat, arentia extrinſecus mundi huius deſideria fugiat. Quiſquis à Domino perquirere deſiderat æternam patriam appetens, interna cordis plantatione virideſcat. Hæc autem de onagro expoſita duplici intellectui ſufficiant, lectoris verò iudicio relinquendum eſt, quid magis duxerit eligendum.

S. ODONIS

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER XXXI.

NVMQVID *vult Rinocerus ſeruire tibi?* 12.
Subaudis, vt mihi? Qui cum prædicamẽtis quidem hominum diu
reſiſtere pertuli, ſed tamen repẽtè
cùm volui miraculis ſtraui. Rinocerus enim indomitæ omnino naturæ eſt, itaût
ſi quando captus fuerit, teneri nullatenus poſſit.
Impatiens quippè vt fertur, illicò moritur. Eius
verò nomen Latina lingua interpretatum ſonat
in nare cornu. Et quid aliud in nare, niſi fatuitas, quid in cornu, niſi elatio deſignatur? Nam
quia in nare fatuitas ſolet intelligi, Salomone *Prou.11.22.*
atteſtante didicimus, qui ait. *Circulus aureus in
naribus ſuis mulier pulchra & fatua.* Et quod in
cornu ſuperbia deſignatur, Propheta demõſtrat
dicens. *Dixi iniquis, nolite iniquè agere, & delinquen-* *Pſal.74.5.*
tibus, nolite exaltare cornu. Quid ergo in Rinocerote
hoc, niſi potentes huius ſeculi deſignantur? vel
ipſæ in eo principatuum poteſtates, qui typo
fatuæ iactationis elati, dum falſis exterius inflan-

Digitized by Google

tur honoribus, veris miſeriis intus inaneſcunt, quibus benè dicitur. *Quid ſuperbit terra & cinis?* Eccl.10.9.
Sed cornu ſuum Rinocerus iſte feriendo Eccleſiam in Martyribus laſſatus inclinauit, cùm poteſtates huius mundi non verbis, ſed miraculis Deus fregit, ſibique ſubditas fecit. Aliter. Rinocerus iſte, qui etiam Monocerus Græcis exemplaribus nominatur, tantæ eſſe fortitudinis dicitur, vt nulla venantium virtute capiatur. Et ſicut quidam dicunt, virgo ei puella proponitur, quæ ſe veniente ſinum aperit, in quo ille omni ferocitate poſtpoſita, caput deponit, ſicque ab eis à quibus capi quæritur, repentè velut eneruis inuenitur. Buxei quoque coloris eſſe deſcribitur, qui etiam Elephantem cornu (quod immane ſingulariter geſtat) in ventre infigere perhibetur, vt eum facilè ſternat. Poteſt ergo per hunc Vnicornẽ, ille populus deſignari, qui dum de accepta lege, nõ opera, ſed ſolã inter cunctos homines elationem ſumpſit, quaſi inter cæteras beſtias, cornu ſingulariter geſtauit.
Pſal.21.22. Vnde ſcriptum eſt. *Libera me de ore Leonis, & à cornibus Vnicornuorum.* Ac ſi ergo B. Iob typũ beatæ Eccleſiæ tenenti dicatur. Numquid illum populum quem ſuperbire in nece fidelium ſtulta ſua elatione conſideras, ſub iure tuæ prædicationis inclinas? Subaudis, vt ego? qui & in me illum ſingulari cornu extolli conſpicio, & tamen mihi cùm voluero protinus ſubdo. Paulus ergo ad medium ducatur, qui dum contra Deum ſe quaſi de cuſtodia legis neſciens, extulit; cornu in nare geſtauit. Vnde & hoc ipſum naris cornu per humilitatem poſtmodum inclinans dicit.
Digitized by Google

Qui prius fui blaſphemus & perſecutor, & contumelioſus, ſed miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci. Virgo nimirum Rinoceroti ſinum ſuum aperuit, cùm Saulo incorrupta Dei ſapientia incarnationis ſuæ myſterium de cœlo loquendo patefecit dicens. *Saule, Saule, quid me perſequeris?* Et fortitudinem ſuam Rinocerus perdidit, quia proſtratus humo omne quod ſuperbũ tumebat, amiſit. Sequitur. *Aut morabatur ad præſepe tuum?* Præſepe hoc loco ipſa Scriptura ſacra non incõuenienter accipitur, in qua verbi pabulo animalia ſancta ſatiantur. De quibus per Prophetam dicitur. *Animalia tua habitabunt in ea.* Sed elati omnes in primordiis naſcentis Eccleſiæ tantominus in prædicatorum præſepe claudi ſe iam contempſerant, quantomagis in voluptatibus propriis dimiſſi deſperationis ſuæ campum tenebant. De quibus Paulus ait. *Qui deſperantes ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ in operatione immunditiæ omnis in auaritiam.* Et tamen cùm voluit repentè Dominus ad ſuum eos præſepe religauit. Ecce enim cernimus quod potentes huius ſeculi, eius principes prædicamenta Dominica libenter audiunt, conſtanter legunt, paſſimque * à præſepe non exeunt, quia præcepta Dei quæ aut legendo aut audiendo cognoſcunt, nequaquam viuendo tranſcendunt, ſed ad verbi pabulum quaſi clauſi ſtare æquanimiter tolerant, vt edendo & permanendo pingueſcant. Aliter. Iſdẽ Rinocerus etiam ad Dei præſepe moratus eſt, quia ruminare verba Euangelij dedignatus non eſt. Ait enim. *Aſcendi Ieroſolymam cum Barnaba aſſumpto & Tito, aſcendi autem ſecundum reuelationem,*

1. Tim. 1. 13.

Act. 9. 4.

Pſal. 67. 11.

Epheſ. 4. 19.

* paſſumq.

Gal. 2. 1. 2.

& contuli cum eis Euangelium. Et qui prius ieiunus
Act.9.5. audierat. *Durum tibi eſt contra ſtimulum calcitrare*.
mira poſtmodum virtute præſidentis preſſus ex
verbi pabulo vires obtinuit. Sequitur.
9. *Numquid alligabis Rinocerota ad arandum loro tuo?*
Lora ſunt Eccleſiæ præcepta diſciplinæ; arare
verò eſt, per prædicationis ſtudium humanum
pectus vomere linguæ proſcindere. Scimus, Rinocerus
iſte terrenus videlicet princeps, quanta
priùs crudelitate ſæuierit, & nunc agente Domino
cernimus quātis diſciplinæ loris adſtrictus
ſit, qui non ſolùm ſe à prauis operib. retinet, ſed
etiam in ſanctæ fidei prædicatione exercet; quos
dum metuere Deum in ſuis actionib. cernimus,
quid aliud quā loris ligatos videmus? Cùm verò
eam fidem, quam dudum perſequēdo impugnauerant,
nunc prolatis legib. prædicare non ceſſant,
quid aliud faciunt, niſi aratri labori inſudant?
Aliter. Loris præfatus Rinocerus adſtringitur,
quia videlicet vno in tempore cæcitate,
prædicatione, baptiſmate ligatur, vt non ſolùm
homines crudelitatis cornu non impetat, ſed eorum
etiam refectione ſæuiens, aratrum prædicationis
trahat. Ipſe quippè de euangelizantibus
i.Cor.9.10. quaſi de arantibus dicit. *Debet* enim *in ſpe qui arat,
arare, & qui triturat in ſpe fructus percipiendi*. Qui
igitur tormenta prius fidelibus irrogauerat, &
per fidem poſtmodum flagella libenter portat,
profectò benè ligatus ſub aratro deſudat ad ſegetem,
qui viuebat in cāpo malè liber à timore.
Sequitur. *Aut confringet glebas vallium poſt te?* Plerumque
autem terræ principes loris fidei ligati
exigente ira ad feriendum rapiuntur, regni cul-

Digitized by Google

mina quaſi cornu ad profectum regni cœleſtis inclinant. Aliter. Iam Dominus quorumdam mentes intrauerat, qui illum veraciter humani generis redemptorem credebant; qui tamen dum nequaquam à priſtina obſeruatione recederent, dura literæ prædicamenta cuſtodirent, eis prædicator egregius dicit. *Si circumcidamini, Chriſtus in vobis nihil proderit.* Qui ergo in humili mente fidelium, legis duritiam redarguẽdo contriuit, quid aliud quàm in valle poſt Dominum glebas fregit? Ne videlicet grana ſeminum quæ exciſſus aratro fidei ſulcus cordis exceperat, per cuſtodiam literæ depreſſa deperirent. Sequitur. Galat. 5. 2.

Numquid habebis fiduciam in fortitudine eius? Ac ſi dicatur, vt ego? In Rinocerotis fortitudine fiduciam Dominus habere ſe aſſerit, quia quod temporaliter terreno principi contulit, ad cultum ſuæ venerationis inclinauit. Quo enim in mundo plus poteſt, eo pro mundi auctore plus præualet. Nam quia à ſubiectis ipſe metuitur, tãto faciliùs perſuadet, quanto & cum poteſtate indicat qui verè metuatur. Aliter. In Rinocerotis huius fortitudine fiduciã Deus habuit, quia quanto illum crudelius dura ſibi inferentẽ pertulit, tanto per ſe conſtantius tolerantem aduerſa præſciuit. Sequitur. *Et derelinques ei labores tuos?* Labores enim ſuos huic Rinoceroti Dominus dereliquit, quia conuerſo terreno principi eam quam ſua morte mercatus eſt Eccleſiam credidit. Qui videlicet in eius manu quanta ſollicitudine pax fidei ſit tenẽda, commiſit. Aliter. Labores etiam quos ipſe in carne pertulerat Rinoceroti dereliquit, quia conuerſum illum vſq; ad imitationem 14.

propriæ paſſionis traxit. Vnde & per eumdem
Coloſſ. 1. 24. Rinocerotam dicitur. *Suppleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea.* Sequitur.

15. *Numquid credes ei quod reddat ſementem tibi, & aream tuam congreget?* Quid aliud ſemen, niſi verbum prædicationis accipitur? Sicut in Euangelio
Matt. 13. 3. Dominus dicit. *Exiit qui ſeminat ſemen ſuum.* Et
Eſa. 32. 20. ſicut Propheta ait. *Beati qui ſeminatis ſuper omnes aquas.* Quid aliud area, niſi Eccleſia debet intelligi? De qua rurſus voce Præcurſoris dicitur.
Matt. 3. 12. *Et permundabit aream ſuam.* Quis ergo in initio naſcentis Eccleſiæ crederet, dum contra eam ille indomitus principatus terræ tot minis & cruciatibus ſæuiret, quia Rinocerus iſte Deo ſementē redderet, id eſt acceptum prædicationis verbum operibus repenſaret? Quis poſſit tunc infirmorum credere quod eius aream congregaret? Ecce enim modo pro Eccleſia leges promulgat, qui dudum cōtra eam per varia tormenta ſæuiebat. Hic de quibuſlibet Gentes capere potuerit, ad fidei gratiam illas ſuadendo perducit, eiſq; æternam vitam indicat, quib. captis præſentē ſeruat. Aliter. Conſideremus Paulum quis antè fidem fuerit, & profectò cognoſcimus quia nullus tunc fidelium crediderat, quod ad iugum Deus ſuæ formidinis vim tantæ elationis inclinaret.
Act. 9. 13. Vnde & Ananias pauens ait. *Domine audiui à multis de viro hoc quanta mala ſanctis tuis fecerit in Ieruſalem.* Qui tamen repentè commutatus ab hoſte prædicator efficitur, & in cunctis mundi partibus Redemptoris ſui nomen inſinuat, ſupplicia pro veritate tolerat; alios blandimentis vocat, alios ad fidem terroribus reuocat, & tanto Dei aream

Digitized by Google

congregat, quanto illum priùs elatione ventilabat. Sed neque hoc abhorret à Paulo quod Rinocerus buxei coloris dicitur. Quid enim per colorem buxeum, niſi abſtinentiæ pallor exprimitur? Cui ipſe tenaciter adhærere teſtatur dicens. *Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem ſubiicio*, & reliqua. Qui cùm aliorum ingluuiem redarguit, cornu Elephantos in ventrem ferit. Vt illud. *Multi enim ambulant quos ſæpè dixi vobis, nunc autem & flens dico inimicos crucis, quorum finis interitus, quorum Deus venter eſt*, & reliqua. Et rurſum. *Huiuſmodi Chriſto Domino non ſeruiunt, ſed ſuo ventri*. Quæ ergo in Paulo ſcripta cognouimus, ſupereſt vt facta & in aliis credamus. Sequitur.

1.Cor.9.27.

Philip.3.18.

Rom.16.18.

16. *Penna Struthionis ſimilis eſt pennis Herodij & accipitris.* Quis Herodiũ & accipitrem neſciat aues reliquas quanta volatus ſui velocitate tranſcendãt? Struthio verò eorum pennæ ſimilitudinẽ habet, ſed volatus eorum celeritatẽ non habet. A terra verò eleuari non valet, & alas quaſi ad volatum ſpecie tenus erigit. Significat omnipotẽs hypocritas, qui dum bonorum vitam ſimulant, imitationem ſanctæ viſionis habent, ſed veritatem ſanctæ actionis non habent; qui alas per figuram ſanctitatis extendunt, ſed curarum ſecularium pondere grauati, nullatenus à terra ſubleuantur. De quo pondere per Prophetam dicitur. *Filij hominũ vſquequo graues corde?* De his Dominus ait. *Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ foris apparẽt hominib. ſpecioſa, intus autẽ plena ſunt oſſib. mortuorum*, & reliqua. Et quoniã Accipitris & Herodij parua sũt corpora, ſed pennis dẽſiorib. fulta; idcirco cum celeritate

Pſal.4.3.

Mat.23.27.

Digitized by Google

trāſuolant, quia eis parum ineſt quod aggrauat, multum quod leuat. At contra Struthio raris pennis induitur,& immani corpore grauatur,vt & ſi volare appetit,ipſa pennarum paucitas molem tanti corporis in aëra non ſuſpendat. Benè ergo in Herodio & accipitre electorum perſona ſignatur, quia quamdiu in hac vita ſunt, ſine quantulæ culpæ contagio eſſe non poſſunt. Sed cùm in eis parū quid ineſt quod deprimit, multa virtus bonæ actionis ſuppetit quæ illos in ſuperna ſuſtollit; at contra hypocritæ, & ſi faciunt pauca quæ eleuant, perpetrant multa quæ grauant. Hæc quoq; ipſa Struthionis penna, ad pennas Herodij & accipitris ſimilitudinem coloris habet, virtutis ſimilitudinem non habet. Quid ergo in his aſpicimus, niſi quod electorum virtutes ſolidæ volant, & ventos humani fauoris premunt? Hypocritarum verò actio quamlibet recta videatur volare non ſufficit, quia videlicet fluxæ virtutis pennam humanæ laudis aura pertranſit. Aliter. Quid Struthionis nomine, niſi Synagoga ſignatur? quæ alas habuit, ſed corde in infimis repens, numquā ſe à terra ſubleuauit? Quid verò per Herodium & accipitrem, niſi antiqui Patres exprimuntur? qui ad ea quæ potuerint intelligenda perſpicere valuerunt etiam viuendo penetrare. Penna igitur Struthionis, Herodij & accipitris eſt ſimilis, quia Synagogæ vox priorum doctrinam loquendo tenuit, ſed viuendo neſcit. Vnde eiuſdem Synagogæ populis Veritas ait. *Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi, omnia quæcumque dixerint vobis ſeruate & facite*, & reliqua. Sequitur.

Matt. 23. 2.

Quæ dereliquit in terra oua ſua. Quid enim per 17.
oua niſi tenera adhuc proles exprimitur? quæ diu fouenda eſt, vt ad viuum volatile perducatur. Oua quippè inſenſibilia in ſemetipſis ſunt, ſed tamen calefacta in viuis volatilibus conuertuntur: ita nimirum paruuli auditores ac filij certum eſt quod frigidi inſenſibileſque remaneant, niſi doctoris ſui ſollicita exhortatione calefiant, aſſidua doctorum voce fouendi ſunt, quouſque valeant per intelligentiam viuere, & contemplatione volare. Attamen hypocritæ quamuis peruerſa ſemper operentur, loqui tamen recta non deſinunt. Benè autem loquendo in fide vel conuerſatione filios pariunt, ſed eos benè viuendo nutrire non poſſunt, quia ex amore intimo rebus ſe exterioribus ſubdunt, in quibus quantomagis ſe extollunt, tantominus de prolis ſuæ defectu cruciantur. Oua ergo in terra dereliquiſſe eſt, nullum cœleſtis vitæ filiis exemplum præbere. Aliter. In ouis aliud eſt quod cernitur, aliud quod ſperatur, & videri ſpes non
poteſt. Paulo atteſtante, qui ait. *Quod enim videt* Rom. 8. 24.
quis, quid ſperat? Quid ergo per Struthionis oua, niſi ſynagogæ carne editi Apoſtoli deſignantur? Qui dum ſe in mundo deſpectos, atque humiles exhibent, ſperare gloriam in ſupernis docent. Abiecti namque & quaſi nullius momenti apud elatos habiti in terra velut oua iacuerunt, ſed intus in eis latebat vnde viuerent, & ſublati ſpei pennis ad cœleſtia volarent. Quæ oua Struthio in terra derelinquit, quia eos quos carne genuerat ſynagoga Apoſtolos audire cōtemnens, vocandæ Gentilitati deſeruit. Sequitur. *Tu forſitan*

in puluere calefacis ea? Ac ſi dicat, vt ego, qui illa in puluere calefacio. Quia ſcilicet paruulorum animas, & in medio peccantium poſitas, amoris mei igne ſuccendo. Quid enim puluis, niſi pec-
Eſa. 65. 25. cator accipitur? Hinc enim ſcriptum eſt. *Serpenti puluis panis eius.* Hinc eſt enim quod pleroſque cernimus, & in medio populorum viuere, & tamen vitam torpentis populi non tenere, & vt ita dixerim in frigore calere, vt nequaquam iacentia in infimis torpeant, ſed in viuis volatilibus verſa, ſeſe ad cœleſtia contemplando, id eſt volando ſuſpendant. Aliter. Mira autem potentia Dominus hæc eadem in puluere oua calefacit, quia viuos Apoſtolorum fœtus in illa abiecta dudum Gentilitate ſuſcitauit, & quos ſynagoga velut inſenſatos inuiuificatoſque deſpexerat, ipſi nunc in veneratione gentium per doctrinæ magiſterium viuentes volant. Oua Struthio in puluere dereliquit, quia & omnes quos prædicando ſynagoga genuit, à terrenis deſideriis minimè ſuſpendit. Sequitur.

18. *Obliuiſcetur quod pes conculcet ea, aut beſtia agri conterat.* Quid in agro, niſi mundus iſte ſignatur? De quo in Euangelio Dominus dicit. *Ager autem eſt*
Mat. 13. 38. *mũdus.* Quid in beſtia, niſi antiquus hoſtis exprimitur? qui huius mundi rapinis inſidiãs, humana quotidie morte ſaciatur. De qua per Prophetã
Eſa. 35. 9. pollicente Domino dicitur. *Et mala beſtia non trãſibit per ea.* Hypocritæ enim eos quos in conuerſatione filios generant, more Struthij derelinquunt, & omnino non curant, ne aut exhortationis ſollicitudine, aut diſciplinæ cuſtodia deſtitutos prauorum operum exempla peruertãt;

Digitized by Google

ſi enim oua quæ gignunt, diligerent; nimirum metuerent ne quis ea peruerſa opera demonſtrando calcaret. Hinc Paulus metuebat cùm diceret. *Videte canes, videte malos operarios.* Et rurſum. *Multi ambulant quos ſæpè dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos crucis Chriſti.* Hanc agri beſtiam etiam ouis quæ poſuerat formidabat dicens. *Timeo ne ſicut ſerpens Euam ſeduxit aſtutia ſua, ita corrũpãtur ſenſus veſtri à charitate quæ eſt in Chriſto Ieſu.* Hinc Petrus ait. *Aduerſarius veſter Diabolus, quaſi leo rugiens circuit quærẽs quẽ deuoret, cui reſiſtite fortes in fide.* Aliter. Tũc oua pes calcat, & beſtia agri cõterit, cũ in terra deſerũtur, quia videlicet humana corda dũ ſemper terrena cogitare, ſemper quæ ima ſunt agere appetũt, ad cõterendũ ſe agri beſtiæ, id eſt Diabolo ſternũt, vt cũ diu infima cogitatione abiecta ſunt, quandoque etiam maiorũ criminũ perpetratione frãgantur. Synagoga ergo oua quę genuit à terra ſuſpẽdere benè viuẽdo neglexit, ſed omnipotẽs Deus multos eius filios quãuis in terrenis deſideriis mortuos ac frigidos reperit, calore tamen ſui amoris à mortuis animauit; ſed vitam quam filiis ſynagoga non dedit, hanc poſtmodũ inuadit, dũ moliretur perſequẽdo extinguere, quos ſe ad bona opera nõ meminerat fouẽdo genuiſſe. Sequitur.

Philip. 3. 2.

Ibid. 3. 18.

2. Cor. 11. 3.

2. Pet. 5. 9.

Duratur ad filios, quaſi non ſint ſui. Hypocritę quippè obduratis cordibus viuunt, ipſos etiam quos generant filios nulla pietate debiti amoris agnoſcunt, & quia ſua ſemper appetunt, erga affectum proximi nulla charitatis compaſſione molleſcunt. O quàm mollia viſcera geſtabat Paulus dicens. *Nunc viuimus ſi vos ſtatis in Domino,* 19.

Digitized by Google

1.Theſſ.3.8. Et. *Teſtis mihi eſt Deus quomodo cupiam omnes vos in* Philip.1.8. *viſceribus Chriſti Ieſu.* Epheſiis quoque ait. *Peto ne* Epheſ.3.13. *deficiatis in tribulationibus meis pro vobis quæ eſt gloria veſtra.* Aliter. Quaſi non ſuos reſpicit, quos aliter viuere quàm docuit ipſa reprehendit, & dureſcente ſæuitia terrores admouet, ſeque in eorum cruciatibus exercet: atque inuidiæ facibus inflammata, in quibus non laborauit vt poſſint viuere, laborat vt debeant interire. Et cùm Domini membra perſequitur placere ſe per Ioan.16.2. hoc Domino ſuſpicatur. Vnde & eiſdem Struthionis ouis Veritas dicit. *Venit hora vt omnis qui interficit vos arbitretur obſequium ſe præſtare Deo.* Sequitur. *Fruſtra laborauit nullo timore cogente.* Pſal.13.5. *Illic* namque *trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* Ecce enim diuina voce præcipitur. *Si quis* Matt.5.40. *tibi tulerit tunicam, & voluerit tecum iudicio contendere, dimitte illi & pallium.* Apoſtolus ait. *Quare* 1.Cor.6.7. *non magis iniuriam accipitis, quare non magis fraudem patimini?* Et tamen hypocrita aſſumpto ſanctæ conuerſationis habitu filiorum cuſtodiam deſerit, & temporalia quæque defendere etiam iurgiis quærit, exemplo ſuo eorum perdere corda non trepidat, & quaſi per negligentiam amittere patrimonia terrena formidat. In errore diſcipulus labitur, & tamen cor hypocritæ nullo dolore ſauciatur, ire in iniquitatis voraginem commiſſos ſibi conſpicit, & hæc quaſi inaudita pertranſit; at ſi quod ſibi leuiter inferri temporale damnum ſenſerit, in vltionis ira repente ab intimis inardeſcit: mox patientia rumpitur, mox dolor cordis in vocibus effrænatur. Aliter. In labore quippè illam perſecutio-

Digitized by Google

nis anhelare non timor, ſed crudelitas cogit. Sed quia plerumque vitia colore virtutum tincta, tanto nequiora ſunt, quanto & eſſe vicia minimè cognoſcuntur, eo in perſecutione ſynagoga durior extitit, quo religioſiorem ſe fieri fidelium mortibus æſtimauit: & idcirco quæ ageret diſcernere omnino non potuit, quia lumen ſibi intelligentiæ per ſuperbiæ abiectionem clauſit. Sequitur.

Priuauit eam Deus ſapientia, nec dedit illi intelligentiam. Quamuis aliud ſit priuari, aliud non dare, hoc tamen repetiit ſubdendo nec dedit, quod præmiſit priuauit, ac ſi diceret, quod dixit *priuauit*, non iniuſtè ſapientiam abſtulit, ſed iuſtè non dedit. Vnde & Pharaonis cor Dominus obduraſſe deſcribitur. Aliter. Diſtrictum quippè eſt occultæ retributionis examen, & quia ſciens humilitatem perdidit, etiam veritatis intelligētiam neſciens amiſit. Minora ſunt vulnera quæ in redemptoris aduentu fidelibus intulit, quàm ea quibus ſanctam Eccleſiam adhuc per aduentum Antichriſti ferire contendit. Sequitur. 20. *Exod. 4.21.*

Cùm tempus fuerit in altum alas erigit. Deridet equitem, & aſcenſorem eius. Quid enim alas huius Struthionis accipimus, niſi perceptas hoc tamen tēpore cogitationes hypocritæ quaſi complicatas? Qui opportunitate cōperta, eas quaſi in altum eleuando ſuperbiens manifeſtat. Alas in altum erigere eſt, per ſuperbiam cogitationes aperire. Nunc autem quia ſanctum ſe ſimulat, quia in ſemetipſo ſtringit quæ cogitat, quaſi alas in corpore per humilitatem plicat. Notandum verò quod non ait, deridet equum & aſcē- 21.

ſorem, ſed *equitem & aſcenſorem.* Equus quippè eſt vniuſcuiuſque animæ corpus ſuum, quod videlicet nouit, & ab illicitis reſtringere, & in bonis operibus relaxare. Equitis ergo nomine animam ſancti viri exprimit. Hinc enim ſcriptum
Apoc. 19. 14. eſt. *Exercitus qui ſunt in cœlo ſequebantur eum in equis albis.* Aſcenſor autem equitis omnipotens eſt Dominus, qui vniuſcuiuſque viri animam poſſidet, ſua membra poſſidentem. *Deridet* ergo hypocrita *equitem*, quia electorum deſpicit ſanctitatem. Deridet aſcenſorem equitis, dum proſilit vſque ad iniuriam creatoris. Aliter. In altum Struthio alas erigit, quando ſuo conditori ſynagoga non vt antea formidando, ſed apertè iam repugnando contradicit. In membra quippè Diaboli tranſiens, & mendacij hominem Deum credens, contra fideles tantum in altum extollitur, quantum & Dei corpus ſe eſſe gloriatur; quæ quia non ſolùm humilitatem Domini, ſed ipſam etiam diuinitatem, non tantum equitem, ſed aſcenſorem etiam equitis irridet. Nam verbum Dei, tunc equitem aſcendit, quãdo humanam animam propriæ carni præſidentem, diuino cultui ſemetipſum creando ſubjugauit; carnem quippè diuinitas anima mediante ſuſcepit, & per hoc totum ſimul equitem tenuit, quia in ſemetipſum non ſolùm illa regebatur, ſed hanc etiam quæ regebat adſtrinxit. Iudæa igitur per aduentum ſuperbientis Antichriſti laqueo ſeductionis capta, quia redemptorem noſtrum humilem fuiſſe inter homines deſpicit, deridet equitẽ, quia eius in omnib. diuinitatem contradicit, deridet nihilominus & aſcenſorẽ.

Sed redẽptor vnus idẽque & eques,& equitis aſcenſor,& cũ in mũdũ venit,fortes contra mundum prædicatores exhibuit, & cùm in mundi terminum Antichriſti fiduciam tolerat, virtutem ipſe certantibus ſubminiſtrat. Sequitur.

Nũquid præbebis equo fortitudinẽ, aut circũdabis collo eius hinnitũ? Equi nomine ſanctus quiſque prædicator accipitur, Propheta atteſtante qui ait. *Miſiſti in mare equos tuos turbantes aquas multas.* Per hinnitũ prædicatio exprimitur, verus autẽ quiſque prædicator antè fortitudinẽ,& poſt hinnitũ accipit,qui cum in ſe prius vitia extinxerit,tunc pro erudiẽdis aliis ad vocẽ prædicationis venit, fortitudinẽ habet,quia aduerſa cõſtãter tolerat; hinnitũ,quia ad ſuperna blãdiẽs vocat. Equo enim ſuo Dominus & cum actionis fortitudine hinnitũ vocis, & cũ hinnitu vocis fortitudinem miniſtrat actionis. Collo enim equi hinnitus circũducitur,quia ne ad peruerſa opera prodeat ſuis vocibus etiã vita prædicãtis ligatur. Hinc enim per Salomonẽ dicitur. *Coronã gratiarũ accipies capiti tuo, & torquẽ aureã collo tuo.* MORALITER. Vnicuique animæ cui miſericorditer Dominus præſidet,ante omnia fidei fortitudinem præbet. De quo Petrus ait. *Aduerſarius veſter Diabolus tãquã leo rugiẽs circuit quærens quem deuoret, cui reſiſtite fortes in fide.* Huic autẽ fortitudini hinnitus jũgitur, cùm fit quod ſcriptum eſt. *Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Sequitur.

22.

Habac.3 15.

Prou.1.9.

1.Pet.5.8.

Rom.10.10.

23.

Numquid ſuſcitabis eum quaſi locuſtas? Subaudis, vt ego, qui illum ad altiora excitando ſubleuo, qui grauiori perſecutionis æſtu excruciari permitto. Locuſtarum nomine aliquando Iudæorum populus ſignatur, vt illud

Digitized by Google

Marc. 1. 6. de Ioanne. *Locuſtas & mel ſilueſtre edebat*. Aliquando conuerſa Gentilitas, vt illud. *Florebit amigdalum*, id eſt Eccleſia primitiua flore virtutum. *Impinguabitur locuſta*, id eſt ſicca Gentilitas pinguedine terræ, *& diſſipabitur capparis*. id eſt Iudæa. Aliquando adulantium lingua. Vt illud. *Ventus vrens leuauit locuſtas, quæ aſcenderunt ſuper vniuerſam terram Ægypti*. Aliquando verò per comparationem, reſurrectio Dominica, vel prædicatorum vita ſignatur, vt illud. *Excuſſus ſum ſicut locuſta*. Rectè vtique ipſa prædicatorum perfectio locuſtis exprimitur. More enim locuſtarum quotiens ſe attollere conatur, crura figunt, & alas erigunt, quia rectè agendo ſe ſtabiliunt, & ad alta videndo ſubleuantur, rurſumque pedibus ſe ſuis poſt ſaltum excipiunt, dum poſt contemplationem ſublimium, ad actiuam vitam reuertuntur. Vel ſicut locuſtæ matutinis horis vix à terra ſe ſubleuant, cùm verò æſtus exarſerit, tantò altiùs quanto alacriùs volant. Ita nimirum ſanctus quiſque prædicator, cùm quieta fidei tempora conſpicit, humilis ac deſpectus accipitur; ſi autem perſecutionis ardor incandeat, corde cœleſtibus inhærens, mox quantæ ſit ſublimitatis, oſtendit. MORALITER. Vnuſquiſque, qui Deum ſequitur in ipſo ſuo exordio, vt locuſta ſuſcitatur, qui etſi in quibus actionibus locuſtarum more flexis poplitibus terræ inhæret, in quibuſdam tamen expanſis alis ſe in aëra ſuſpendit. Conuerſis quippè initia bonis moribus maliſque immixta ſunt, dum noua iam per intentionem agitur, & vetus adhuc vita ex vſu retinetur. Seq.

Marginal notes: Eccleſ. 12. 5. (beside "quando conuerſa Gentilitas"); Ibidem. (beside "tum. Impinguabitur"); Exod. 10. 13. (beside "Ventus vrens"); Pſal. 108. 23 (beside "catorum vita ſignatur")

Gloria

Gloria narium eius terror. In ſcriptura ſacra vocabulo narium, aliquando fatuitas narium ſolet intelligi, vt illud. *Circulus aureus in naribus ſuis.* Prou.11.22.
Aliquando antiqui hoſtis inſtigatio, vt illud. *De naribus eius procedit fumus.* Aliquando verò præſcientia deſignatur, vt illud Prophetæ. *Quieſcite ab homine, cuius ſpiritus eſt in naribus eius, quia excelſus reputatus eſt ipſe.* Hoc autem loco narium nomine prædicatoris ſancti præſcientia ac præſtolatiò deſignatur. Dum enim venire extremum iudicium, oſtendi cœleſtem patriam, perſolui iuſtis præmia appetit, quaſi per nares ſpiritum de futuris trahit. Sed gloria narium eius terror eſt, quia viſionem diſtricti iudicis quam iuſtus vehementer expectat, iniuſtus venire formidat. Hinc Paulus ait. *Ego iam delibor, & tempus meæ reſolutionis inſtat. Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui. De reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus Iudex, non ſolùm autem mihi, ſed & his qui diligunt aduentum eius.* MORALITER. Pro eo quod non viſa res odore deprehenditur, non immeritò narium nomine ſpei noſtræ cogitationes exprimuntur, quibus venturum iudicium quod & ſi oculis adhuc non cernimus, iam tamen ſperando præuidemus. Omnis autem qui benè viuere incipit, audiens quod per extremum iudicium iuſti ad regnum vocentur, hilareſcit. Sed quia quædam mala adhuc ex reliquo ſibi ineſſe conſiderat, hoc ipſum iudicium de quo exultare inchoat, appropinquare formidat, vitam quippè ſuam bonis maliſque permixtam conſpicit, & cogitationes ſuas aliquando ſpe & timore confundit. Sequitur.

[Margin notes: Iob.41.11. — Eſa.2.22. — 2. Tim. 4. 6.7.8.]

Digitized by Google

24. *Terram vngula fodit.* Quid per vngulam niſi prædicatoris ſancti virtutum perfectio demonſtratur? quia videlicet *vngula terram fodit*, dum de corde audientium exemplo ſuorum operum terrenas cogitationes elicit, & auditorum corda à ſecularibus curis euacuat, cùm ipſe contemni* ſeculum opere oſtendit? Hinc Paulus diſcipulis ait. *Hæc cogitate quæ & didiciſtis, & accepiſtis, & audiſtis in me, & Deus pacis erit vobiſcum.* Et rurſum. *Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti.* Aliter. Equus iſte vngula terram fodit, cùm prædicator quiſque inquiſitione forti terrenas in ſe cogitationes diſcutit, eaſque flendo à ſe euacuare non ceſſat. Hinc ad Ezechielem dicitur. *Fili hominis fode parietem.* Item ad Eſaiam Dominus dicit. *Ingredere in petram, abſcondere foſſa humo à facie timoris Domini, & maieſtatis eius*, id eſt penetra duritiam cordis tui, & terrenas cogitationes ab ira diſtricti iudicis in humilitate mẽtis cela. MORALITER. Vngula terram fodere eſt, diſtricta abſtinentia carnem domare. Sequitur. *Exultat audacter.* Audacter exultat, quia ſic aduerſis non frangitur, ſicut nec proſperis eleuatur. Aduerſa namque non deiiciunt, quem proſpera nulla corrumpunt. Ne ergo prematur aduerſis, habet vim fortitudinis, ne eleuetur proſperis, habet põdus deſuper ſedentis. In aduerſis hilareſcit, quia augeri ſibi virtutis meritum lætatur. Hinc de Apoſtolis dicitur. *Ibant gaudentes à conſpectu concilij*, & reliqua. Solent namque hæretici poteſtatum mundi defenſionibus contra fidei prædicationem quaſi quibuſdam armis ſe tegere, ſed equus iſte poteſtatum mundi iracundiam non

* contemnere.

Philip. 4. 9.

Philip. 3. 17.

Ezech. 8. 8.

Eſa. 2. 10.

Act. 5. 41.

formidat, quia ipſius quoque vitæ præſentis deſiderium per mentis exceſſum calcat. Hinc per Salomonem dicitur. *Iuſtus quaſi leo confidens abſque terrore erit.* MORALITER. Qui enim valenter reprimit quod impugnat, audacter exultat de his quæ in æterna pace deſiderat. Hinc per Salomonem dicitur. *Diligenter exerce agrum tuum, vt poſtea ædifices domum tuam.* Sequitur. *In occurſum pergit armatis.* Plerumque enim quieti atque inconcuſſi relinquimur, ſi obuiare prauis pro iuſtitia non curamus. Sed ſi ad æternæ vitæ deſiderium animus exarſit, in quantum locus admittit, debemus pro defenſione iuſtitiæ noſmetipſos vltrò obiicere, ſicut de Paulo ſcriptum eſt. *Repleti ſunt ira, & exclamauerunt dicentes. Magna Diana Ephæſiorum,* & paulò poſt. *Paulo autem volente intrare in populum, non permiſerunt diſcipuli.* Nam cùm iuſtitia quam nos amamus in aliis feriunt, nos nihilominus ſua percuſſione confodiunt, etiamſi venerari videantur. MORALITER. Hoſtes armati ſunt immundi ſpiritus innumeris contra nos fraudibus accincti, qui cũ ſuadere nobis iniqua nequeunt, ea ſub virtutum ſpecie noſtris obtutibus apponunt. Effoſa igitur terra armatis hoſtibus in occurſum pergere eſt, deuicta carnali nequitia contra ſpiritualia vitia certamẽ ſubire. Nam qui adhuc ſecum eneruiter pugnat, fruſtra contra ſe bella extra ſe poſita ſuſcitat. Vel certè armatis hoſtibus in occurſum pergimus, quando per exhortationis ſtudium, eorum inſidias & in alieno corde præuenimus: quando noſtra cura ordinatè poſtpoſita acceſſum immundorum ſpirituum à proximi mente prohibemus. Sequitur.

Prou. 8. 12.

Prou. 24. 27

Act. 19. 28. 30.

Digitized by Google

25. *Contemnit pauorem, nec cedit gladio.* Videamus
Rom. 8. 35. quomodo pauorem deſpiciat, qui ait. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio, an anguſtia, an fames, an perſecutio?* Contra hunc itaque equum tot ſunt gladij hoſtium, quot genera perſecutionum. Sed vir ſanctus quia ventura aduerſa non metuit, pauorem deſpicit: quia verò nec ſuperueniente perſecutione vincitur, nequaquam gladiis cedit. MORALITER. *Contemnit pauorem*, quia nullius tentationis formidine ad hoc vſque terretur vt taceat, *nec cedit gladio*, quia & ſi violenta illum tentatio percutit, à cura tamen proximi non repellit. Nam Paulus quos ab hoſte gladios ſuſcipiat, dicit, & quomodo eiſdem gla-
Rom. 7. 23. diis non cedat oſtendit. *Video autem aliam legem repugnantem legi mentis meæ*, & reliqua. Cæteris au-
Coloſſ. 3. 5. tem dicit. *Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiſcentiam malam.* Sequitur.

26. *Super ipſum ſonabit pharetra.* In ſcriptura ſacra pharetræ nomine aliquando iuſtum Dei occul-
Iob. 30. 11. tumque conſilium accipitur, vt illud. *Pharetram ſuam aperuit & afflixit me.* Aliquando clandeſtina
Pſal. 10. 2. prauorum machinatio deſignatur, vt illud. *Parauerunt ſagittas ſuas in pharetra.* Igitur quia equus Dei nulla aduerſitate terretur, ei quoque magis obuiatur, vt eum ex obſeſſa machinatione longè feriant, cui apertis congreſſionibus inaniter ap-
Act. 23. 13. propinquant. Hæc tunc ſuper equum Dei pharetra ſonuerat, cùm quadraginta viri in Pauli morte conſpirauerant. Pharetra ergo ſonuit, quia occultæ machinationis ad Paulum cauſa peruenit. Sequitur. *Vibrauit haſta & clypeus.* Con-

Digitized by Google

tra equum quippè Dei quia prauorum conſilia minæque perſtrepunt, pharetra ſonat, quia aperta pœna vt interficiatur exquirit, haſta vibratur, quia verò ei diſputatione reſiſtitur, clypeus antefertur. Habent enim ſancti prædicatores ſagittas quibus cor audientium feriunt. De quibus Paulus dicebat. *Laboro vſque ad vincula quaſi malè operans, ſed ſermo Dei non eſt alligatus.* Contra quas perſecutores clypeo ſuæ diſputationis corda audientium muniunt. MORALITER. Equo Dei hoſtis callidus ſagittas per inſidias impetit, quãdo ei ſub virtute vicium abſcondit, haſta autem cominus vulnerat, cùm manifeſta nequitia etiam ſcientem tentat. Sæpè nonnulli vitæ ſuæ cuſtodiam negligentes in immundiciam libidinis demerguntur; nonnulli verò dum libidinis immundiciam fugiunt, per caſtitatis culmen in voraginem elationis ruunt. Haſta autem eſt culpa de vitio, ſagitta autem de virtute culpa, ſed perfectus quiſque ab vtroque protegitur. Hinc Salomon ait. *Dominus erit in latere tuo, & cuſtodiet pedem tuum ne capiaris.* Cui etiam clypeum fraudulentus hoſtis opponit, vt ſi reſiſtentis pectus feriendo non perforat, ſaltem quibuſdam obiectionibus proficientis iter cludat. Sequitur.

2. Tim. 2. 9.

Prou. 3. 26.

27. *Feruens & fremens ſorbet terram, nec reputat tubæ clangorem.* Primo homini peccanti dictum eſt. *Terra es, & in terram ibis.* Quia ergo ſancti Spiritus zelo inflãmatus vel inter ſupplicia poſitus quoſlibet peccatores ad ſe trahere non deſiſtit, feruens proculdubio terram ſorbet. Tubę autem clangunt, cùm huius ſeculi poteſtates loqui ſanctos terribiliter prohibent. Quia igitur perſecu-

Gen. 3. 19.

Digitized by Google

ſationis conſiderans, ex ipſa validiùs aduerſitate confidit. Sequitur. *Procul odoratur bellum.* Bellum quippè procul odorare eſt, aduerſa quæque longè adhuc poſita cogitando prænoſcere, ne fortaſſe valeant improuiſa ſuperare. Idcirco enim quodlibet certamen exſuperat, quia mente certamini ante certamen parat. Hinc Paulus diſcipulis ait. *Voſmetipſos tentate, ſi eſtis in fide, ipſi vos* 2. Cor. 13. 5.
probate. MORALITER. Bellum namque procul odorari eſt, ex cauſis præcedentibus quæ vitiorum pugnæ ſubſequantur agnoſcere, & ſicut flatu narium, ſic prouiſas cogitationum nequitias latenter indicare. De quo odoratu rectè in Eccleſiæ ſuæ laudibus dicit. *Naſus tuus ſicut tur-* Cant. 7. 4.
ris quæ eſt in Libano. Sequitur. *Exhortationes ducum & vlulatum exercitus.* Duces aduerſæ partis ſunt erroris auctores. De quibus per Pſalmiſtam dicitur. *Effuſa eſt contentio ſuper principes, & errare fe-* Pſ. 106. 40.
cit eos in inuio & non in via. De quibus per ſemetipſam Veritas dicit. *Cæcus ſi cæco ducatum præſtet,* Math. 15. 14
ambo in foueam cadent. Hoc autem duces exercitus ſequitur, prauorum ſcilicet turba, quæ iniquis eorum præceptionibus famulatur. Duces autem exhortantur, quia hi qui infidelibus præſunt, praua quæ teneris præcipiunt, quaſi exhortatione perſuadent. Exercitus verò vlulat, quia cateruæ reproborum contra vitam moreſque fidelium dum ſoli rapacitati inhiant, quaſi per vlulatum clamãt. Sed quiſque prædicator longè antè conſiderat quod vel authores eorum contra electos valeant præcipere, vel turba eis ſubdita quàm poſſit immaniter inſanire. De his ducibus Paulus ait. *Per dulces ſermones & benedi-*

Digitized by Google

ſub quadam ratione ſe miſerunt, ſed innumera quæ ſequuntur, dum hanc ad omnem inſaniam pertrahunt, quaſi beſtiali clamore confundunt. Inanis namque gloria dicit. Debes maiora appetere, vt quo poteſtate valueris, multos excedere, eo etiam valeas & pluribus prodeſſe. Inuidia quoque loquitur, in quo illo, vel illo minor es? Non ergo tibi aut ſuperiores eſſe, aut etiã æquales debent. Ira etiam fatur. Quæ erga te aguntur, æquanimiter ferre non poſſunt, quia & ſi non eis cum magna exaſperatione reſiſtitur, contra te ſine menſura cumulantur. Triſtitia verò ait. Quid habes vnde gaudeas, cùm tanta mala de proximis portas? Auaritia namque dicit. Vnde culpa eſt quod quædam habenda concupiſcis, qui non multiplicare appetis, ſed egere pertimeſcis? Vẽtris ingluuies clamat. Ad eſum Deus munda omnia condidit, & quia ſatiari cibo reſpuit, quid aliud quàm muneri contradicit? Luxuria verò fatur. Cur te in voluptate tua non dilatas? Si enim miſereri Deus homini in voluptate coïtus nollet, in ipſo humani generis exordio maſculũ fœminam non feciſſet, ſed miles Dei quia ſolerter præuidere vitiorum certamina nititur, bellum procul odoratur, quia mala præeuntia quid menti perſuadere valeat, cogitatione ſollicita reſpicit. Exhortationem ducum naris ſagacitate deprehendit, & quia longe præſciendo ſubſequentium iniquitatum confuſionem conſpicit, quaſi vlulatum exercitus odorando cognoſcit. Sequitur.

Numquid per ſapientiam tuam plumeſcit accipiter, & expandit alas ſuas ad Auſtrum? Non autem hîc illud 29.

Digitized by Google

plumæ tempus dicitur, quo in nido veſtitur, ſed
illa annua pluma deſcribitur, quæ laxata vetere
penna renouatur. Et quidem domeſticis muni-
ta ac tepentia loca requiruntur. Agreſtibus ve-
rò moris eſt, vt flante Auſtro alas expandant,
quatenus eorum membra ad laxandam pen-
nam veterem venti tepore concaleſcant. Cùm
verò ventus deeſt, alis contra radium ſolis ex-
panſis atque percuſſis, tepentem ſibi auram fa-
ciunt. Quid ergo per accipitrem ſignatur, niſi
quod vnuſquiſque Sanctorum tactus flatu Spiri-
tus ſancti concaleſcit, & vſum vetuſtæ conuerſa-
tionis abiiciens, noui hominis formam ſumit?
Coloſſ. 3. Quod Paulus admonet dicens. *Expoliantes vos
veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes no-*
2. Cor. 4. 16. *uum qui ſecundum Deum creatus eſt.* Et rurſum. *Li-
cet is qui foris eſt, non homo corrumpitur, tamen qui
intus eſt renouatur de die in diem.* Alas quippè no-
ſtras ad Auſtrum expandere eſt, per aduentum
ſancti Spiritus noſtras confitendo cogitationes
aperire, vt iam non libeat defendendo nos tege-
re, ſed accuſando publicare. Tunc ergo accipi-
ter plumeſcit, cùm ad Auſtrum alas expanderit,
quia tunc ſe vnuſquiſque virtutum pennis in-
duit, cùm ſancto Spiritui cogitationes ſuas con-
fitendo ſubſternit. Qui enim vetera fatendo non
detegit, nouæ vitæ opera minimè producit, qui
neſcit lugere quod grauat, non valet proferre
quod ſubleuat. Sequitur.

30. *Numquid ad præceptum tuum eleuabitur Aquila,
& in arduis ponet nidum ſuum?* In ſcriptura ſacra
vocabulo Aquilæ, aliquando præſentis ſeculi

poteſtates deſignantur, vt eſt in Ezechiel. *Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis & varietate, venit ad Libanũ, & tulit medullam cedri, & ſummitatem frondium eius euulſit.* Aquila autem Nabuchodonoſor intelligitur, qui immenſitate exercitus magnarum alarum, pro diuturnitate temporum longa membrorum, pro multis diuitiis plena plumis, pro innumera terrenæ gloriæ plena varietate. Quia verò Iudææ celſitudinem petens, nobilitatem regni eius, quaſi medullam cedri abſtulit. Aliquando verò inſidiatores ſpiritus exprimuntur, vt illud Hieremiæ. *Velociores fuerunt perſecutores noſtri Aquilis cæli.* Aliquando ſubtiles Sanctorum intelligentiæ, vel volatus Dominicæ Aſcenſionis intelligitur, vt in Ezechiel de quatuor animalibus legitur, & in Apocalypſi ſimiliter. Sed hoc loco Aquilæ nomine ſubtilis Sanctorum intelligentia, & ſublimis eorum contemplatio figuratur. Ad præceptum ergo Dei eleuatur Aquila, dum iuſſionibus diuinis obtemperans, in ſupernis ſuſpenditur fidelium vita, quæ in arduis nidum ponit, cùm deſideria terrena deſpiciens, ſpe iam cœleſtibus nutritur, & habitationem mentis ſuæ in abiecta & infima conuerſatione non conſtruit. Hinc Paulus ait. *Noſtra conuerſatio in cælis eſt.* Et rurſum. *Qui conreſuſcitauit & conſedere fecit in cæleſtibus.* Hinc perfectæ animæ ſequenti ſe Dominus per Prophetam dicit. *Suſtollam te ſuper altitudinem terræ.* Sequitur.

[Margin: Ezech. 17. 3. 4. — Thren. 4. 19 — Ezech. 1. 5. — Apoc. 4. 6. 7. — Philip. 3. 20. — Epheſ. 2. 6. — Iſai. 58. 14.]

31. *In petris manet.* In ſacro eloquio cùm ſingulari numero petra nominatur, quis alius quàm

1.Cor.10.4. Chriſtus accipitur? vt eſt illud. *Petra autem erat Chriſtus*. Cùm autem pluraliter appellantur, ſancti exprimuntur, qui illius robore ſolidati ſunt.
1.Pet.2.5. Hinc Petrus ait. *Et vos tamquam lapides viui coædificamini domos ſpirituales*. Iſta autem aquila *in petris* manere dicitur, quia in dictis antiquorum & fortium patrum mentis ſtatione collocatur, & dum eos ad memoriam reducit, in celſitudine illorum fortitudinis nidum ſibi conſtruit ſanctæ meditationis. Poſſunt etiam petræ nomine ſublimes virtutum cœleſtium poteſtates intelligi, quæ velut petræ in arduis, ita ab omni motu mutabilitatis alienæ ſunt, & ad ſoliditatem fixę celſitudinis ipſa cui inhærent, ęternitate duruerunt. Vir itaque ſanctus cùm terrena deſpicit, more ſe Aquilæ ad altiora ſuſpendit, & per contemplationis ſpiritum ſubleuatus perennem Angelorum gloriam præſtolatur, atque huic mundo hoſpes illa appetendo quæ aſpicit, iam in ſublimibus figitur. Sequitur. *Et in prœruptis ſilicibus commoratur atque inacceßis rupibus*. Prærupti ſcilicet ſunt illi fortiſſimi Angelorum chori, quia pars eorum cecidit, pars verò remanſit. Qui integri quidem ſtant per qualitatem meriti, ſed ſuperni numeri quantitate prærupti: propter hanc præruptionem mediator venit, vt menſuram cœleſtis patriæ locupletius fortaſſe cumularet. Hinc
Epheſ.1.10. de Patre dicitur. *Propoſuit in eo in diſpenſatione plenitudinis temporum inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cœlis & quæ in terra ſunt in ipſo*. Ipſi etiam ſunt inacceſſæ rupes. Cordi enim peccatorum hominum valde inacceſſa eſt claritas Angelorum, quia

quo ad pulchra corporalia cecidit, eo à ſpirituali ſpecie oculos clauſit. Sequitur.

Inde contemplatur eſcam, id eſt ex illis choris Angelicis tendit oculum mentis ad contemplandam gloriam ſupernæ maieſtatis, quia non viſa adhuc eſurit, qua tandem viſa ſatiatur. Scriptum quippè eſt. *Pro eo quod laborauit anima eius, videbit & ſatiabitur.* Et rurſum. *Beati qui eſuriunt*, & reliqua. Et item. *Beati mundo corde*, & reliqua. Sequitur. *Oculi eius de longe proſpiciunt.* Quantumlibet enim in hac vita poſitus quiſque profecerit, nec Deum per ſpeciem, ſed per ænigmata & per ſpeculum videt. Ac ſi ergo diceret. Intentionis aciem fortiter tendunt, nec dum propinquum aſpiciunt, cuius claritatis magnitudinem penetrare laudabilem nequaquam poſſunt, libet ad medium Eſaiæ verba deducere. *Qui ambulat in iuſtitiis, & loquitur veritatem, qui proiicit auaritiam ex calumnia, & excutit manus ſuas ab omni munere. Qui obturat aures ſuas ne audiat ſanguinem, & claudit oculos ſuos ne videat malum.* Et item. *Iſte in excelſis habitat, munimenta ſaxorum ſublimitas eius, panis ei datus eſt, aquæ eius fideles ſunt. Regem in decore ſuo videbit, oculi eius cernent terram de longè.* In excelſis namque habitare eſt, cor in cœleſtibus ponere, & munimenta ſaxorum ſublimitas noſtra eſt, cùm fortium patrum exempla reſpicimus, caſtriſque cœleſtibus iungimur. Aquæ fideles ſunt, quia verba vitæ quod ante mortem inſinuant, hoc etiam poſt mortem demonſtrant. Panis ei datur, cùm contemplatione reficitur. Regem in decore ſuo vident, quia vltra ſemetipſos rapti,

32. *Eccl. 33. 11.* *Math. 5. 6. 8.* *Eſa. 33. 15.* Ibidem. pauld inferius.

Digitized by Google

in ipſo deitatis fulgore oculos cordis figunt. Sequitur.

33. *Pulli eius lambunt ſanguinem.* Ac ſi apertè diceretur. Ipſa quidem contemplatione diuinitatis paſcitur, ſed quia auditores eius deitatis percipere arcana nequaquam poſſunt, cogniti Crucifixi Domini cruore ſatiantur. Sanguinem lambere eſt, paſſionis Dominicæ infirma venerari.

1. Cor. 2. 2. Hinc Paulus diſcipulis ait. *Non enim iudicaui ſcire me aliquid inter vos, niſi Chriſtum Ieſum, & hunc Crucifixum.* Sequitur. *Et vbicumque cadauer fuerit, ſtatim adeſt.* Cadauer quippè à caſu dicitur. Et non immerito corpus Domini propter caſum mortis, cadauer vocatur. Hinc ipſa Veritas ait.

Mat. 24. 18. *Vbicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & Aquilæ.* Aliter. Omnis enim qui in peccati mortem ceciderit, non inconuenienter poterit cadauer vocari. Quaſi exanimis namque iacet, qui iuſtitiæ viuificantem ſpiritum non habet, ſanctus autem quiſque prædicator, illò prædicationis vtilitate tendit, vbi prodeſſe proſpicit. Vt ex eo quod iam ſpiritaliter viuit, aliis in morte ſua iacentibus proſit. Eſca quippè iuſtorum eſt,

Ioan. 6. 27. conuerſio peccatorum, de qua dicitur. *Operamini non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam.* Sanctus itaque Iob tanta hac diſtrictione flagelli non æſtimauit augeri ſibi merita, ſed vitia reſecari, quæ quia in ſe nulla cognouit, percuſſum iniuſtè ſe credidit, & percutientem prorſus arguere eſt, de perculſione murmurare. Cõſiderans autem Dominus quod ea quæ protulit, non ex tumore ſuperbiæ, ſed ex qualitate collegerat vitæ, piè illum increpat, dicens.

Præterit Author verſum 34. vbi ſic. *Et adiecit Dominus, & locutus eſt ad Iob.*

Digitized by Google

Numquid qui contendit cum Deo, tàm facilè quieſcit? vtique qui arguit Deum, debet & reſpondere illi. 35.
Ac ſi apertiùs diceretur. Qui tanta de tua actione locutus es, cur auditam Sanctorũ vitam ſiluiſti? Ipſe quippè conſiderabas tuam, ſed aliorum celſitudinem neſciebas. Auditis igitur aliorum virtutibus, ſi quid vales reſponde de tuis.

Digitized by Google

SANCTI

ODONIS ABBATIS

CLVNIAC. II.

Moralium in Iob

LIBER XXXII.

RESPONDENS *autem Iob Domino*
36. *dixit. Qui leuiter locutus ſum, reſ-*
37. *pondere quid poſſum?* Ac ſi dicat.
Sermonem meum defenderem, ſi hunc cùm rationis pondere protuliſſem: at poſtquam lingua leuitate vſa conuincitur, quid reſtat niſi vt conticendo refrænetur? Sequitur. *Manum meam ponam ſuper os meum.* Vſu ſacri eloquij, in manu operatio, in ore locutio ſolet intelligi. Manum ergo ſuper os ponere eſt, virtute boni operis culpas tergere incautæ locutionis. Quis enim eſt tã perfectus, qui ſaltẽ in otioſo ſermone non peccet? Iacobo atteſtante, qui ait. *In multis enim offendimus omnes.* Vnde ſancta Eccleſia manum ſuper os ponit, dum in electis eius quotidie otioſæ locutionis

Iacob.3.2.

Digitized by Google

cutionis vitam virtute bonæ actionis operitur. Scriptum namq; eſt. *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates*, & reliqua. Sequitur. *Pſal. 31. 1.*

Vnum locutus ſum quod vtinam non dixiſſem, & alterum quibus vltra non addam. Si tranſacta verba beati Iob diſcutimus, nil eum nequiter dixiſſe reperimus; ſi verò ea quæ cum veritate ac libertate prolata ſunt, in aliquo ſuperbiæ vitio flectimus, duo ſolummodo iam non erunt, quia multa ſunt. Sed quia noſtrum eſt hominibus ſenſum verbis aperire, loqui verò noſtrum ad diuinas aures, eſt motum mentis expreſſione actionis oſtendere. Vnum ergo loqui illicitè eſt, res flagello dignas agere, aliud loqui eſt etiam de flagello murmurare. Ac ſi ergo dicat. Rectum quidem me inter homines credidi, ſed te loquente ante flagella prauum, & poſt flagella me rigidũ inueni. Quibus vltra vnum non addo, qui iam nunc quantò te loquente ſubtiliùs intelligo, tãtò memetipſum humiliùs inueſtigo. Electi autem in Eccleſia in vno & ab alio deliquiſſe ſe ſentiunt, quia ſe intelligunt vel in cogitatione & opere, vel in Dei ac proximi neglecta dilectione peccaſſe, quibus ſe promittunt vltra nil addere, quia per conuerſionis gratiam curant pœnitendo quotidie etiam tranſacta purgare. Omnis autem peccator in pœnitẽtia duplicem habere gemitum debet; nimirũ, quia & bonum quod oportuit, non fecit; & malum quod non oportuit, fecit. Sequitur. 38.

Reſpondens autem Dominus Iob de turbine dixit. Accinge ſicut vir lumbos tuos, interrogabo te, & indica mihi. Hæc autem omnia primo iam Domini ſer- CAP. XL. 1. 2.

mone tractata ſunt. Sequitur.

3\. *Numquid irritum facies iudicium meum, & condemnabis me, vt tu iuſtificeris?* Beatus itaque Iob quia culpam ſuam inter flagella non inuenit, nec tamen flagella eandem cauſam ſibi eſſe augendi meriti deprehendens, iniuſtè feriri ſe credidit, cùm quid in ſe debuiſſet corrigi nil inuenit. Non enim idcirco eum flagella cœleſtia percuſſerunt, vt in eo culpas extinguerent, ſed potius vt merita augerent. Sed ne eum ipſa innocentia in tumorem elationis inflecteret, diuina voce corripitur, vt ſuperna ſententia etſi non eſt cognita, non tamen credatur iniuſta. Sequitur.

4\. *Si habes brachium ſicut Deus, etſi voce ſimili tonas?* Cùm enim Deo vox & brachiũ dicitur, cauendũ ſũmopere eſt ne quid in eo mens corporeũ ſuſpicetur. In Antropomorphitarum namque hereſim cadere eſt, eum qui incircumſcriptè implet & complectitur omnia, inter corporea lineamenta concludere: ſed omnipotens Deus ad ſua nos trahens, vſque ad noſtra ſe humiliat, atque vt alta inſinuet, humiliùs condeſcendit. Vnde fit vt per ſcripturã ſuam aliquãdoà corporibus omnium ſimilitudinem trahat, vt illud.
Zach. 2.8. *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.* Et. *In ſca-*
Pſal. 90.4. *pulis ſuis obumbrabit tibi.* Aliquando à mentibus,
Ierem 2.2. vt illud. *Recordatus ſum tui, miſerans adoleſcentiam*
Deut. 32.11. *tuam.* Aliquando ab auibus, vt illud. *Expandit alas ſuas & accepit eos.* Aliquando etiam ab inſen-
Amos 2. 13. ſatis rebus, vt illud. *Ecce ego ſtridebo ſuper vos, ſicut ſtridet plauſtrum onuſtum fœno.* Cùm autem in Deo oculi, ſcapulæ atque alæ nominantur, effectus quidam operationis oſtẽditur. Cùm verò manus

Digitized by Google

& brachium, dextera vel vox in Deo dicitur, per hæc vocabula conſubſtantialis eius filius demõſtratur. Ipſe quippè eſt manus & dextera, vt illud. *Tollam in cœlum manũ meam.* Et. *Iurabo per dexteram meam.* Ipſe brachium. *Et brachium Domini cui reuelatum eſt?* Ipſa vox. *Ipſe dixit, & facta ſunt.* Deo ergo brachium habere eſt, operantem filium gignere. Voce tonare eſt, conſubſtantialem ſibi filium terribiliter demõſtrare. Sed cũ beato Iob iſta dicuntur, mira diſpenſatione pietatis eum, dum increpat, exaltat. Sequitur. Deut. 32. 40 Eſa. 53. 1. Pſal. 32. 9.

Circumda tibi decorem, & in ſublime erigere, & eſto glorioſus, & ſpecioſis induere veſtibus. Subaudis vt ego. Ipſe enim ſibi circumdat decorem. De quo ſcriptum eſt. *Dominus regnauit, decorem indutus eſt.* Ipſe apud nos *in ſublime* erigitur, cùm in noſtris mentibus in natura ſua eſſe impenetrabilis demonſtratur. Ipſe verò *glorioſus eſt*, qui dum ſeipſo perfruitur, accidentis laudis indigens non eſt. Ipſe *ſpecioſis* induitur *veſtibus*; qui ſanctorum choros quos cõdidit, in vſum ſui decoris aſſumpſit, & velut quandam veſtem, glorioſam ſibi Eccleſiam exhibet, *Non habẽtem maculam aut rugam.* Vnde ei per Prophetam dicitur. *Confeſſionem & decorem induiſti*, & reliqua. *Diſperge ſuperbos in furore tuo.* Subaudis vt ego, qui eos tranquillitatis tempore immites cõtra me tolero, & diſtrictus quãdoq; veniens in meo eos furore diſpergo. Abſit autẽ vt quis credat quod in illa diuinitatis ſubſtãtia furore tranquillitas varietur. Hinc enim ſcriptum eſt. *Tu autem Domine cum trãquillitate iudicas.* Sed furor Domini in loco, non perturbatio diuinæ ſubſtantiæ, ſed ſuper peccatores 5. Pſal. 92. 1. Epheſ. 5. 27. Pſal. 103. 1. Sap. 12. 18.

Digitized by Google

malè conſcios examinatio iuſtæ vindictæ dicitur. Sequitur. *Et reſpiciens omnem arrogantem humilia.* Ac ſi dicat, vt ego. Duobus autem modis à Domino peccator vnuſquiſque reſpicitur; cùm aut à peccato conuertitur, aut ex peccato punitur. De reſpectu enim conuerſionis dicitur,
Luc. 22. 61. quia *Reſpexit Dominus Petrum*, & reliqua. De reſ-
Pſa. 33. 17. pectu rurſum vltionis dicitur. *Vultus autem Domini ſuper facientes mala*, & reliqua. Sequitur.

7. *Reſpice cunctos ſuperbos, & confunde eos, & contere impios in loco ſuo.* Subaudis vt ego. Superbi enim ex reſpectu Domini confunduntur, aut hîc de pietate cognoſcentes & damnantes crimina, aut illic ſupplicia de iuſtitia ſentientes. Impiorum
Eccl. 10. 15. verò locus ipſa ſuperbia eſt; quia cùm ſcriptum ſit. *Initium omnis peccati ſuperbia.* Vnde oritur impietas, ibi continetur. Quamuis nec quicquam à ſuperbia diſtat impietas. Valde enim ſuperbire eſt de auctore peruerſa ſentire. Impius ergo in loco ſuo conteritur, quia ipſa ſuperbia, qua ele-
Pſal. 72. 18. uatur, opprimitur. Vnde Propheta ait. *Deieciſti eos dum alleuarentur.* Sequitur.

8. *Abſconde eos in puluere.* Ac ſi dicat, vt ego. Superbos enim atque impios iuſto iudicio Dominus in puluere abſcondit, quia nimirum quaſi ante faciem veri luminis nō apparet, quiſquis adhuc ea quæ mundi ſunt, appetit: atque ſub puluere terrenæ cogitationis latet. Hunc prauarum cogitationum puluerem oppreſſa mens tolerat, quæ vētus nequiſſimæ tentationis aſportat. Sequitur. *Simul & facies eorum demerge in foueam.* Ac ſi dicat, vt ego. Iuſto namque iudicio ſuperborum facies Dominus in foueam mergit, quia in-

Digitized by Google

tentionem cordis eorum ſeſe vltra omnes erigentem inferiùs deijcit. Ima enim reſpicit, cuius facies foueam adtendit. Rectè ergo eorum facies in foueam demergi perhibentur, quia ſequentes infima, ad inferni barathrum tendunt. Sequitur.

Et ego confitebor quia ſaluare te poßit dextera tua. Ac 9.
ſi apertè diceret. Si potes terribilia hæc facere ipſa quæ pertuli, tibi & non mihi deputo bona omnia quæ feciſti. Si verò peccantes alios reſpiciendo non potes perdere, liquet quod à reatu nequitiæ tua te virtute non liberares. Sequitur.

Ecce, Behemoth quem feci tecum. Quem ſub Behe- 10.
moth nomine, niſi antiquum hoſtem inſinuat, qui interpretatus ex Hebræa voce in Latina lingua, animal ſonat? Sed cùm de Deo dicitur, quia fecit omnia ſimul, hoc animal cum homine feciſſe indicat, dum cuncta quia ſimul fecerit conſtat. Rerum quippè ſubſtantia ſimul creata eſt, ſed ſimul per ſpecies formata non eſt, & quod ſimul extitit per ſubſtantiam materiæ, non ſimul apparuit per ſpeciem formæ. Sed cur de Behemoth ſpecialiter dicitur cum beato Iob factum, quod commune cum creaturis omnibus generaliter habeatur? Subtili autem diſcuſſione ſimul factum Angelum hominemque cognoſcimus; ſimul, videlicet non vnitate temporis, ſed cognitione rationis. Simul per acceptam imaginem ſapientiæ, & non ſimul per coniunctam ſubſtantiam formæ. Scriptum namque de homine eſt. *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram.* Et per Ezechiel ad Sathan dici- Gene. 1. 26.

Ezec.28.12. tur. *Tu ſignaculum ſimilitudinis plenus ſapientia, & perfectus decore in delicijs paradiſi Dei fuiſti.* Quia ergo in cuncta conditione rerum, nullum rationale animal niſi Angelus & homo eſt, quicquid ratione vti non poteſt, cum homine factum non eſt. Ergo homo cùm eum qui in ratione ſecum factus eſt perijſſe conſiderat, vicinum ſibi caſum ſuperbiæ ex ipſa propinqui ſui perditione pertimeſcat. Sciendum verò eſt, quia nefarium Manichæi dogma hîc reprehenditur, qui dum duo principia loquitur, tenebrarum gentem non factam aſſerere conatur. Quomodo enim gentem dicit nequiſſimam non factam, dum Behemoth iſtum videlicet auctorem nequitiæ per naturam benè conditum ſe Dominus feciſſe teſtatur? Sequitur.

10. *Fœnum ſicut bos comedit.* Hæc etiam eadem E-
Eſa.11.7. ſaias ait. *Leo ſicut bos comedit paleas.* Quid autem fœni palearumque nomine, niſi carnalium vita
Idem 40.6. ſignatur? De qua per Prophetam dicitur. *Omnis caro fœnum.* Qui ergo hic Behemoth, illic leo, & qui hic fœnum, illic paleæ nominantur; boues enim aquam quamlibet ſordidam bibunt, ſed fœno nonniſi mundo veſcuntur. Quid eſt ergo quod boui, qui mundum co-
Abac.1.16. medit, Behemoth iſte cõparatur, niſi hoc quod de iſto antiquo hoſte per Prophetam dicitur? *Eſca eius electi.* Fœnum ergo comedere ſicut bos appetit, quia ſuggeſtionis ſuæ dente conterere mũdam vitam ſpiritalium quærit. Sed quærendum eſt ſi fœno vita carnalium deſignatur, quomodo fœnum comedens eſcam habet electam. Sed hoc citiùs occurrit, quia nonnulli hominũ & apud Deum fœnum ſunt, & apud homines

Digitized by Google

ſanctitatis nomine cenſentur. De quibus per Salomonem dicitur. *Vidi impios ſepultos, qui etiam cùm adhuc viuerent in loco ſancto erant, & laudabantur in ciuitate.* Eccl.8.10. Per hoc quidem quod mundam vitam per ſtudium dicunt, ſed ex illa intus placere non appetũt, rectè eſca eius electa dicitur, & tamen fœnum ſicut bos comedere Behemoth iſte memoratur. Sequitur.

Fortitudo eius in lũbis, & virtus eius in vmbilico per- 11.
hibetur. Hinc veritas ait. *Sint lumbi veſtri præcincti.* Luc.12.35. Hinc Petrus ait. *Succincti lumbos mentis veſtræ.* 1.Pet.1.13. Quia verò fœminarum luxuria fœminis in vmbilico continetur, Propheta teſtatur dicens. *In die ortus tui non eſt præciſus vmbilicus tuus.* Ezech.16.4. Behemoth itaque iſte inſatiabiliter ſæuiens, & deuorare ſimul hominem quærens, modo in ſuperbiam mentem erigit, modo carnem luxuriæ voluptate corrumpit. Benè autem nequaquam fortitudo eius in lumbis vel vmbilico eorum dicitur, qui proſternuntur, quia nimirum eius propriè corpus fiunt qui ſuggeſtionum turpium blandimentis decepti, ei per luxuriæ fluxa ſuccumbunt. Sequitur.

Stringit caudam ſuam quaſi cedrum. In ſacra ſcri- 12.
ptura cedri nomine aliquando alta excellentia gloriæ cœleſtis exprimitur, vt illud Prophetæ. *Iuſtus vt palma florebit, ſicut Cedrus Libani.* & reliqua. Aliquando autem prauorum rigida elatio deſignatur, vt illud. *Vox Domini confringentis Cedros.* Pſal.91.13. Pſal.28.5. Quid autem cauda Behemoth iſtius, niſi illa antiqui hoſtis extremitas dicitur? Cùm nimirum vas proprium illum perditum hominem ingreditur, qui ſpecialiter Anti-Chriſtus

Digitized by Google

nuncupatur, quem quia modo honoribus ſæculi, modo ſignis ex prodigiis fictæ ſanctitatis in timore potentiæ eleuare permittitur, rectè voce dominica cauda illius cędro comparatur. Sicut cedrus arbuſta cætera in altum creſcendo deſerit, ita tunc Anti-Chriſtus mundi gloriam temporaliter obtinens męnſuras hominum & honoris culmine, & ſignorum poteſtate tranſcēdit. Spiritus quippè in illo eſt, qui in ſublimibus cōditus potentiam naturæ ſuæ non perdidit vel deiectus, cuius idcirco virtus nunc minimę oſtēditur, quia diſpenſatione diuinæ fortitudinis ligatur. Vnde per Ioannem dicitur. *Vidi Angelum deſcendentem de cœlo, habentem clauem abyſſi,*
Apoc. 20. 1. 2. 3. *& catenam magnam in manu ſua, & apprehendit Draconem ſerpētem antiquum, qui eſt Diabolus & Sathanas, & ligauit eum per annos mille, & miſit eum in abyſſum, & clauſit & ſignauit ſuper illum.* Benè autem ſtringere caudam dicitur, quia tota eius virtus in vno illo damnato homine congeſta denſatur, vt tanto per illum fortia ac mira faciat, quanto illum collectis ſuis virib⁹ inſtigat. MORALITER. Caudam itaque quaſi cedrum ſtringere dicitur, quia ſemel eius recepta in corde tentatio, in cunctis quæ ſubſequenter intulerit, velut ex iure dominatur. Huius ergo Behemoth caput herba eſt, cauda cedrus, quia ex prima quidem ſuggeſtione blandiens ſubſternitur, ſed per vſum vehementer inualeſcens, ſub creſcentis tentationis fine roboratur, Vnde benè ſtringere caudam dicitur. Dente enim vulnerat, quando ligat; quia prima ſuggeſtio percutit, ſed percuſſam mētem ne euadere valeat, inualeſcente tentatione ad-

ſtringit. Behemot enim iſte prius illicita ſuggerens linguam exerit, poſt ad delectationem pertrahens dentem figit, ad extremum verò per cõſenſionem poſſidens cauda ſtringit. Sequitur. *Nerui teſticulorum eius perplexi ſunt.* Tot iſte Behemoth teſtes habet, quot iniquitatis ſuæ prædicatores poſſidet, qui prauis perſuaſionibus corda hominum virulenta erroris ſemina fundendo, corrumpunt. Qui *perplexi ſunt*, quia videlicet prædicatorum illius argumenta doloſis aſſertionibus enodantur, vt recta eſſe ſimulent, quæ peruerſa perſuadent, vt alligationum implicatio quaſi neruorum perplexitas, etſi videri poſſit, ſolui non poſſit. Ipſum nimirum ſuum caput imitantes, qui quaſi leo in inſidiis, & ſæuit per potentiam terreni culminis, & blanditur per ſpeciem ſanctitatis. Multi enim Anti-Chriſtum non viderũt, ſed tamen teſticuli eius ſunt, quia corda actionis ſuæ exemplo corrumpunt. Quiſquis namq; in ſuperbia extollitur, quiſquis auaritiæ deſideriis cruciatur, vel luxuriæ voluptatibus ſoluitur, quid aliud quàm Anti-Chriſti teſtis? Qui dum ſe libenter huius vſibus implicat, exemplo ſuo aliis erroris fœtus miniſtrat. MORALITER. Teſtes eius ſunt ſuggeſtiones prauæ, quibus in mentis corruptione ferueſcit, atque in cõſtuprata anima iniqui operis prolem gignit, ſiue peſtifera argumenta machinationum. Per ipſa quippè calliditatis ſuæ vires erigit, & fluxa mortalium corda corrumpit. Sed horum *teſticulorum nerui perplexi ſunt*, quia ſuggeſtionum illius argumenta, implicatis inuentionibus alligantur, vt pleroſque ita peccare faciãt,

Digitized by Google

quatenus ſi fortaſſe peccata fugere appetunt, hoc ſine alio peccati laqueo non euadant, & culpas faciant dum vitant; veluti quis quæ mundi ſunt deſerens, alieno ſe ſubdere regimini appetit, ſed eum qui ſibi ad Deum præeſſe debeat, minùs cauta inquiſitione diſcernit. Cui fortaſſe is qui ſine iudicio eligitur, & præeſſe iam cœperit, agi quæ Dei ſunt prohibet, quæ mundi ſunt iubet. Penſans itaque ſubditus vel quæ ſit culpa inobedientiæ, vel quod contagium ſæcularis vitæ, & obedire trepidat, & non obedire formidat. Sed ſi omnino nullus ſine peccato euadendi aditus patet, minora ſemper eligantur, quia & qui murorum vndique ambitu refugiat clauditur, ibi ſe in fuga præcipitat, vbi breuior murus inuenitur. Sequitur.

13\. *Oſſa eius velut fiſtula æris.* In corpore oſſa ſunt quæ continentur. Habet ergo carnes hęc bellua, habet oſſa; quia & iniqui ſunt alij, qui tamen ab aliis in errore tenentur, & nequiores aliqui in errore & alios retinent. Quid aliud oſſa Anti-Chriſti, quàm quoſlibet in eius corpore valentiores accipimus, in quorum corde iniquitas dum vehemēter induruit, per eos tota eius corporis compago ſubſiſtit? Rectè enim fiſtulæ æris comparantur, quia nimirum more metalli in ſenſibus ſonum loquēdi habent, ſed ſenſum benè viuendi non habent. Hoc namque quaſi humiliter loquendo aſſerunt, quod elati viuendo

1. Cor. 13. 1. contemnunt. Vnde benè per Paulum dicitur. *Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens.* Moraliter. Quid per oſſa Be-

hemoth iſtius niſi conſilia deſignantur? Nam ſicut in oſſibus poſitio eſt corporis roburq; ſubſiſtit, ita in fraudulentis conſiliis tota ſe eius malitia erigit; neque enim vi quempiam premit; ſed calliditate peſtiferæ perſuaſionis interficit. Et rurſum, ſicut medullæ confortant oſſa quia irrigant, ita eius conſilia per naturę ſpiritalis potentiã infuſa ingeniis ſubtilitas roborat. Hoc verò teſticuli ab oſſibus, id eſt ſuggeſtiones à conſiliis diſtant, quod per illos apertè noxia inſerit, per hęc autem quaſi & bono conſulens ad culpã trahit. Benè autem æris fiſtulis comparantur. Æris quippè fiſtulæ ſonoris aptari cantibus ſolent, ita quoque aſtuta conſilia dum ſi qua blanda prouiſione conſulunt, cor à forti intentione peruertunt, & dum dulcia reſonant, ad noxia inclinant. Veluti quis frangere voluntates parat, & alterius voluntatibus ſubdi, huic hoſtis callidus blandiens dicit; O quanta per temetipſum agere miranda poteras, ſi nequaquam te iudicio alterius ſubdidiſſes! & his ſimilia. Sequitur. *Cartilago illius quaſi laminæ ferreæ.* Cartilago namque oſſis quidem ſpeciem habet. Quid eſt ergo quod cartilago eius laminis ferreis comparatur, niſi quod hi qui in illo debiliores ſunt ad perpetranda mala nequiores exiſtunt? Ferro quippè cætera metalla conciduntur; & cartilago eius ſimilis ferro dicitur, quia hi qui in eius corpore ad oſtentationem virtutum non ſufficiunt, contra necem fidelium acriùs accenduntur. Qui rectè nõ ferro tantummodo, ſed laminis ferreis comparantur; quia dum ſe circumquaque in crudelitate dilatarę

ambiunt, quaſi in ferri ſe laminis extendũt. MORALITER. Quid per cartilaginem, niſi ſimulatio eius accipitur? Cartilago namque oſſis oſtendit ſpeciem, ſed oſſis non habet firmitatem. Et ſunt nonnulla vitia quæ oſtendunt in ſe rectitudinis ſpeciem. Plerumque in vlciſcendis vitiis crudelitas agitur, & iuſtitia putatur, atque immoderata ira iuſti zeli meritum creditur. Plerumque diſſoluta remiſſio quaſi manſuetudo ac pietas habetur; nonnumquam effuſio miſericordia creditur. Quid per laminas ferri, niſi duritia fortitudinis deſignatur? Nonnulli enim infirma faciunt, ſed elationis fiducia decepti, fortibus ea ſuſpicionibus iungunt, & quo eſſe magna ſentiunt, eo de ſua nequitia emendari con-

Thren. 4. 7. 8. temnunt. De quibus Ieremias ait. *Cãdidiores Nazaræi eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, ſaphiro pulchriores. Denigrata eſt ſuper carbones facies eorum, & non ſunt cogniti in plateis, adhæſit cutis eorum oſſibus: aruit, & facta eſt quaſi lignũ.* Sequitur.

14. *Ipſe eſt principium viarum Dei.* Quid enim vias Dei, niſi eius actiones accipimus? De quibus per Prophetam dicitur. *Non enim viæ meæ ſicut viæ ve-*

Eſa. 55. 8. *ſtræ.* Et principium viarum Dei Behemoth dicitur, quia nimirum cùm cũcta creans ageret, hũc primum condidit, quem reliquis Angelis eminentiorem fecit. Hinc Propheta ait. *Cedri nõ fuerunt altiores illo in Paradiſo Dei, abietes non coæquauerũt*

Ezec 31. 8. Idem. 28. 12 *ſummitati eius.* & reliqua. Et rurſum. *Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientia, & perfectus decore in delitijs paradiſi fuiſti.* Conſideret ergo homo quid eleuatus in terra mereatur, ſi & prælatus Angelis in cœlo proſternitur. Hinc propheta ait.

Digitized by Google

Inebriatus eſt in cœlo gladius. Sequitur. *Qui fecit eum, applicauit gladium ei.* Gladius quippè Behemoth iſtius, ipſa nocendi malitia eſt. Sed ab eo à quo bonus per naturam factus eſt eius gladius applicatur, quia eius malitia diuina diſpenſatione reſtringitur, ne ferire tantùm hominum mentes quantùm appetit permittatur. Iſte namque Behemoth quia principium viarum Dei eſt, cùm contra ſanctum virum licentiam tentationis accepit, cuncta abſtulit, conuiuantes filios extinxit, ſed gladius eius à conditore replicatur, cùm dicitur. *Animam illius ſerua.* Notandum quoque eſt, quod veſanum dogma Arrij aperta in hoc loco ratione diſſipatur; facturã quippè Dei filium patitur, & ecce Behemoth in factura rerum primus creatus oſtenditur. Supereſt ergo vt Arrius non factum filium prædicet, aut eum poſt Behemoth conditum ſtultum putet. Quia verò nos cognoſcimus cum quanto hoſte pugnamus, ſupereſt vt vnuſquiſque noſtrum tanto ſe plenius auctori ſubiaceat, quanto contra ſe ſæuire violenter aduerſarij vires penſat.

Eſa.34.5.

Iob.2.6.

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER XXXIII.

H*VIC montes herbas ferunt.* In ſcri-
ptura ſacra cùm numero ſingula-
ri mons ponitur, aliquando incar-
natus Dominus deſignatur. Sicut
Eſa.2.2. ſcriptum eſt. *Et erit in nouiſſimis die-
bus præparatus mons domus Domini in verticem mon-*
Pſal.124.1. *tium*. Aliquãdo ſancta Eccleſia, vt illud. *Qui con-
fidunt in Domino ſicut mons Sion*. Aliquando teſta-
mentum Domini, ſicut Habacuc ait. *Deus à Li-*
Habac.3.3. *bano veniet, & ſanctus de monte vmbroſo & condenſo.*
Aliquando Apoſtata Angelus, vt illud. *Tranſ-*
Pſal.10.1. *migra in montem ſicut paſſer*. Cùm verò montes
plurali numero nominantur, aliquando celſitu-
do Apoſtolorum atque Prophetarum deſigna-
tur, vt illud. *Iuſtitia tua ſicut montes Dei.* Aliquan-
Pſa.35.7. do verò ſecularium poteſtatum tumor exprimi-
Pſal.96.5. tur, de quibus dicitur. *Montes ſicut cera fluxerunt à
facie Domini*. Elati namque ſeculi huius, huic Be-
hemoth *herbas ferunt*, quia ex eo illum reficiunt,

Digitized by Google

quod nequiter operantur, quia ſuas illi offerunt fluxas & lubricas voluntates. *Erunt* enim, ait Apoſtolus, *homines ſeipſos amantes, voluptatum amatores magis quàm Dei.* 2.Tim.3. 2.4. Quæ eſt ergo herba montium, niſi voluptas fluxa quæ ex corde gignitur ſuperborum? Quibus nimirum herbis Behemoth iſte paſcitur, quia in éis pœnam æternæ mortis eſuriens, eorum perditis moribus ſatiabitur. Sequitur. *Omnes beſtiæ agri ludent ibi.* Quid per beſtias agri niſi immundi ſpiritus deſignantur? Vnde & de ipſo malignorum ſpirituum principe cõtra Ephrain dicitur. *Beſtia agri ſcindet eos.* Oſea 13.8. Et Eſaias. *Mala beſtia non tranſibit per eam.* Eſa.35 9. Et, quid per agrum niſi præſens ſeculum accipitur? Hinc Dominus ait. *Ager autem eſt mundus.* Matt.13.38. Agri ergo beſtiæ in herbis montium ludũt, quia proiecta de ſuperioribus in hunc mundum dæmonia, prauis ſuperborum operibus delectantur. Beſtiæ in herbis ludunt, cùm reprobi ſpiritus humana corda ad illicitas cogitationes pertrahunt. Pro eo enim quod ſuperbi quique nullum malum cogitando prætereunt, nulla eſt agri beſtia quæ non horum montium herba ſatietur. Sequitur.

Sub vmbra dormit. Obumbratio in ſacro elo- 16.
quio aliquando incarnatio Domini ponitur, vt illud. *Virtus altiſſimi obumbrabit tibi.* Luc.1.15. Aliquando mentis refrigeriũ à feruore carnaliũ cogitationum, vt illud. *Sub vmbra alarum tuarum protege me.* Pſal.16.8. Vel. *Sub vmbra illius quem deſiderabã ſedi.* Cant.2.3. Aliquãdo vmbras recedentẽ charitatẽ frigidæ mentis accipimus, ſicut de peccãte homine dictũ eſt, quia ſecutus eſt vmbras. Nõnũquam verò per vmbrã

Digitized by Google

(ſi tamen cum adiectione mortis ponatur) vel
Pſal. 43. 20. mors carnis exprimitur, vt illud. *Et cooperuit nos vmbra mortis.* Mors quippè carnis imago eſt mor-
Apoc. 6. 8. tis æternæ. Vel certè mors Diabolus, vt illud. *Nomen illi mors.* Vmbra ergo mortis ſunt omnes reprobi, qui illius nequitiam elationis imitantur, eiuſque imaginem quaſi vmbram exprimũt. Hoc autem loco vmbra nequitiæ torpor accipitur, in qua ipſe Behemoth dormit, quia contra corda claritate calentia ſolicitus vigilat, in frigidis autem ſecurus iacet. Dormire etiam in ſanctorum cordibus non poteſt, quia ſi quando ſe in eis ad momentum collocat, tantæ eum voces excitant, quantæ ex illorum mentibus ſanctæ cogitationes ad cœlum clamant. Vnde fit, vt bonarum actionum armis territus, ac ſuſpiriorum ſpiculis percuſſus fugiat, & ad corda reproborum frigida redeat. Sequitur. *In ſecreto calami.* In ſacro eloquio calami vel arundinis appellatione, aliquando verbum manens accipitur, vt illud. *Lingua mea calamus ſcribæ.* & reliqua.
Pſal. 44. 2. Aliquando doctorum peritia, vt illud. *In cubilibus in quibus prius dracones habitabant, orietur viror*
Eſa. 35. 7. *calami & iunci.* Vbi per calamum doctrina ſcribentium, per iuncum viriditas auditorum intelligitur.
Matth. 11. 7 Aliquando mobilitas mentis, vt illud. *Quid exiſtis videre? Arundinem vento agitatam?* Aliquando nitor gloriæ temporalis accipitur, vt
Sap. 3. 7. illud Sapientiæ. *Fulgebunt iuſti & tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent.* Vbi arundinetum vitam ſecularium appellat. Hoc ergo loco appellatione calami, mentes ſecularium deſignantur; quorum corda tacitus tenet, dum eos

ad

ad appetitum temporalis nitoris, atque altitudinis commouet, & quaſi ibi ipſe quietus dormit vbi eos quos poſſidet, quieſcere non permittit. In hoc enim quod ipſi interius more calami vacui remanent, locum Behemoth iſti vbi apud ſe requieſcere debeat, præbent. Sequitur. *In locis humentibus.* Loca namque humentia, ſunt terrenorum hominum mentes, quas humor carnalis concupiſcentiæ, quia replet, fluidas facit. Loca quippè humentia, ſunt opera voluptuoſa. *In* his itaque *locis humentibus dormit,* quia in reproborum hominum lubrica operatione requieſcit. Aliter. Poſſunt loca humentia, membra genitalia, id eſt luxuria deſignari, vt & per calamum gloria ſuperbiæ, & per loca humentia, luxuria corporis exprimatur. Duo quippè hæc ſunt vitia quæ humano generi immaniter dominantur, vnum videlicet ſpiritus, atque aliud carnis. Antiquus itaque hoſtis humanum genus vel per elationem præcipitat, vel per luxuriam præmit, quoſdam verò etiam in vtroque poſſidet. Sequitur.

Protegunt vmbræ vmbram eius. Vmbræ quip- 17.
pè ſunt Diaboli omnes iniqui; qui dum imitationi iniquitatis eius inſeruiunt, quaſi ab eius corpore imaginis ſpeciem trahunt. Vmbræ itaque vmbram protegunt, quia peccatores quique in quo ſibi malè ſunt conſcij, in eo & alium peccantem dum corripiunt, defendunt. Quod ad hoc nimirum ſtudio faciunt, ne dum culpa in qua & ipſi obligati ſunt, in aliis corrigitur, ad ipſos quandoque veniatur. Hinc Propheta ait. *Oriuntur in do-* Eſa. 34. 14.

Digitized by Google

mibus ſpinæ , & vrticæ , & paliurus in munitionibus eius. Vbi per vrticas cogitationum prurigines, per ſpinas vitiorum punctiones accipimus; per paliurum verò, quæ ſpina eſt denſiſſima, nequiſſimorum tuitionem intelligimus. *Circumdabunt eam ſalices torrentis.* In ſacro eloquio
* nomen. ſalicum * nomine aliquando pro viriditate boni ponitur, vt illud Prophetæ. *Germinabunt in*
Eſa.44.4. *herbis ſicut ſalices iuxta fluentes aquas.* Aliquando pro ſterilitate reprobi deſignantur, vt illud.
Pſal.136.2. *In ſalicibus in medio eius*, & reliqua. Torrens vtique mortalis vitæ curſum deſignat, vt illud.
Pſal.109.7. *De torrente in via bibit. Circumdabunt eum ſalices torrentis.* Qui amatores vitæ mortalis, à bonis actibus quaſi fructibus alieni, tanto antiquo hoſti arctiùs inhærent, quanto eos largius delectatio tranſitoriæ voluptatis infundit. Hos etiam quaſi in radicibus torrens rigat, dum in ſuis cogitationibus amor vitæ carnalis inebriat. Habent honeſtatis interdum verba quaſi folia, ſed nullum vitæ pondus ex bonis operibus oſtendunt. Sequitur.

18. *Abſorbebit fluuium & non mirabitur, & habet fiduciam quod influat Iordanis in os eius.* Quid hoc loco fluuij nomine, niſi humani generis decurſio deſignatur? Quæ velut à ſui fontis origine naſcendo ſurgit, ſed quaſi ad ima defluens moriendo pertranſit. Quid autem ſignatur appellatione Iordanis, niſi qui iam imbuti ſunt ſacramento baptiſmatis? Quia enim Redemptor noſter in hoc flumine baptizari dignatus eſt, eius nomine debent baptizati omnes exprimi, quo hoc ipſum contigit ſacramentum Baptiſmatis in-

choare. Ac ſi ergo diceret. Ante redemptorem mundi mundum non miratus abſorbuit, ſed quod eſt acriùs etiam poſt Redemptoris aduentum quoſdam qui baptiſmatis ſacramento ſignati ſunt deglutire ſe poſſe confidit: alios enim fidei errore ſupplantat, alios vſu prauæ operationis inclinat. De talibus dictum eſt. *Cõfitentur noſſe Deum, factis autem negant.* Et. *Qui dicit ſe noſſe Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt.* Aliter. Quos per Iordanem dicimus exprimi, poſſunt per fluuium deſignari; quique enim fide iam veritatis agnouerunt, ſed viuere fideliter negligunt, rectè fluuius dici poſſunt, quia videlicet deorſum fluunt. Iordanis verò Hebraico vocabulo deſcenſio eorum dicitur. Et ſunt nonnulli qui vias veritatis appetentes ſemetipſos abijciunt, atque à vitæ veteris elatione diſcedunt: cumque æterna cupiunt, valde ſe ab hoc mundo alienos reddunt. Hinc dicitur. *Qui vult poſt me venire abneget ſemetipſum.* Sed antiquus hoſtis hoc pro magno non habet, cùm ſub iure ſuæ Tyrannidis terrena quærentes tenet. Propheta quippè teſtante cognouimus, quia *eſca eius electa.* Magnopere enim illos rapere nititur, quos deſpectos terrenis ſtudiis, iungi iam cœleſtibus contemplatur. Hinc per Prophetam dicitur. *Vocauit Dominus iudicium ad ignem, & deuorauit abyſſum multam, & comedit partem domus.* Sequitur.

Tit.1.16. *1.Ioan.2.4.* *Matt.16.24.* *Daniel.7.4*

In oculis eius quaſi hamo capiet eum. Quis neſciat quod in hamo eſca oſtenditur, aculeus occultatur? Eſca enim prouocat, vt aculeus pungat. Dominus itaque noſter ad humani ge- 19.

Digitized by Google

neris redemptionem veniens, velut quendam de ſe in necem Diaboli hamum fecit. Aſſumpſit enim corpus, vt in eo Behemoth iſte quaſi eſcam ſuam mortem carnis appeteret; quam mortem dum in illo iniuſtè appetit, nos quos quaſi iuſtè tenebat, amiſit. Ibi quippè inerat humanitas, quæ ad ſe deuoratorem duceret, ibi diuinitas, quæ perforaret. In oculis quippè habere dicimus, quod coram nobis poſitum videmus. Antiquus verò hoſtis humani generis redemptorem ante ſe poſitum vidit; quem cognoſcendo confeſſus, confitendo pertimuit

Matt. 8. 29. dicens. *Quid nobis & tibi fili Dei? Veniſti ante tempus torquere nos?* quem & nouit & momordit. Sequitur. *Et in ſudibus perforabis nares eius.* Quid aliud ſudes, id eſt palos accipimus, qui videlicet exacuuntur vt figantur, niſi acuta ſanctorum conſilia? Quæ huius Behemoth nares perforant, dum ſagaciſſimas eius inſidias & vigilando circumſpiciunt, & ſuperando transfigunt. Per nares odor trahitur. Naribus ergo Behemoth callidæ eius inſidiæ deſignantur, per quas ſagaciſſimè nititur, & occulta cordis noſtri bona cognoſcere, & hæc peſſima perſuaſione diſſipare. In ſudibus itaque Dominus nares eius perforat, quia callidas eius inſidias acutis ſanctorum ſenſibus penetrans eneruat. Poſſunt per ſudes acutas, per ipſius carnem manifeſtæ ſapientiæ verba ſignari. Et quia naribus odor trahitur, per Behemoth nares illa antiqui hoſtis exploratio figuratur; qui cùm Deum incarnatum eſſe dubitaret, hunc miraculis voluit cognoſcere dicens. *Si*

Digitized by Google

filius Dei es, & reliqua. Sed dum ei protinus reſ- Matt.4.3.
pondetur. *Non in ſolo pane viuit homo*, & reliqua. 4.7.
Et. *Non tentabis Dominum Deum tuum*, quaſi ſententiarum ſuarum acuminibus indagationem antiqui hoſtis veritas perculit, quaſi nares eius ſudibus perforauit. Sequitur.

An extrahere poteris Leuiathan hamo? Subau- 20.
dis vt ego. Leuiathan quippè additamentum eorum dicitur. Hominum videlicet, quibus ſemel culpam præuaricationis intulit, & hanc vſque ad æternam mortem quotidie peſſimis ſuggeſtionibus extendit. Poteſt quoque per irriſionem Leuiathan vocari. Primo quippè homini perſuaſione callida diuinitatem ſe additurum perhibuit, ſed immortalitatem tulit. Sed Leuiathan iſte hamo captus eſt, quia in Redemptore noſtro dum per ſatellites ſuos eſcam corporis momordit, diuinitatis illum aculeus perforauit. Huius hami linea, Chri-
ſti eſt Genealogia. Nam cùm dicitur. *Abra-* Matth.1.2.
ham genuit Iſaac, Iſaac genuit Iacob (vſque ad Mariam Virginem) quaſi quædam linea torquetur, in cuius extremo incarnatus Dominus, id eſt hamus ligaretur, quem in his aquis humani generis dependentem aperto ore iſte cetus appeteret. Sequitur. *Et fune ligabis linguam eius*? Subaudis, vt ego. Scriptura enim ſacra funis nomine aliquando dimenſionem
ſortis deſignat, vt illud. *Funes ceciderunt mihi* Pſal.15.6.
in præclaris, & reliqua. Aliquando peccata, vt Eſa.5.18.
illud Prophetæ. *Væ qui trahitis iniquitates in funiculis vanitatis*. Aliquando autem fidem deſignare conſueuit. Salomone atteſtante qui ait.

Eccleſ.4.12. *Funiculus triplex difficile rumpitur.* Hoc itaque loco funis nomine, ſiue peccatum, ſiue fidem nil obſtat intelligi. Incarnatus verò Dominus fune linguam Leuiathan ligauit, quia
Rom. 8.3. *in ſimilitudine carnis peccati* apparuit, & omnia errorum eius prædicamenta damnauit, vt A-
Ibidem. poſtolus ait. *Et de peccato damnauit peccatum.* Vnde benè per Prophetam dicitur. *Et deſo-*
Eſa. 1.15. *labit Dominus linguam maris Ægypti.* Si autem fune fides ſignatur, Leuiathan lingua fune ſtringitur, quia extenſa fidei Trinitatis doctrina, errorum prædicamenta ſiluerunt. Hinc
Pſal.37.15. enim ſcriptum eſt. *Tu dirupiſti fontes & torrentes,* & reliqua. Sequitur.

21. *Numquid pones circulum in naribus eius?* Subaudis, vt ego. Sicut per nares inſidiæ, ita per circulum diuinæ virtutis omnipotentia deſignatur. Circulus ergo ei in naribus ponitur, dum circumducta protectionis ſupernæ formidine eius ſagacia retinetur, ne contra infirmitates hominum tantum præualeat, quantum perditionis argumenta latenter explorat. Poteſt etiam circuli nomine occulti iudicij adiutorium deſignari. Leuiathan itaque in naribus à Domino circulus ponitur, quia iudicij eius potentia in inſidiis ſuis ne quantum vult præualeat, coartatur. Vnde
4.Reg.19.28 Regi Babyloniæ dicitur. *Ponam circulum in naribus tuis.* Sequitur. *Aut armilla perforabis maxillam eius?* Subaudis, vt ego. Per armillam occulti eius iudicij erga nos protectio impenſa deſignatur. Maxilla itaque Leuiathan perforatur, quia ineffabili miſericordiæ poten-

tia ſic malitiæ antiqui hoſtis obuiat, vt aliquando eos etiam quos iam cœpit, amittat: & quaſi ab ore illius cadunt qui poſt perpetratas culpas ad innocentiam redeunt. Aliter. In ore tenere Leuiathan dicitur, non quos perfectè peccato implicat, ſed quos adhuc peccati perſuaſionibus tentat, ſed miro diſpenſationis ordine, dum tentantur, humiliantur; dum humiliantur, eius eſſe iam deſinunt. Mandendum quidem, ſed non deglutiendum acceperat Paulum, quando illum poſt tot reuelationum ſublimia, ſtimulis carnis agitabat. Vnde occultis Dei diſpenſationibus 2. Cor. 12. 7.
ſeruiens, ſanctos ad interitum tentat volens, ſed ad regnum tentando ſeruat inuitus. Sequitur.

Numquid multiplicabit ad te preces, vt loquatur tibi mollia? 22.
Subaudis, vt mihi. Si enim ad perſonam filij Dei hæc verba referantur, incarnato Domino ei *mollia* loquebatur, cùm diceret. *Scio quia ſis Sanctus Dei.* Preces multiplicat, cùm per legiones diceret. *Si eycis nos, mitte nos in gregem porcorum.* Quamuis intelligi aptiùs poteſt, quia ad Deum preces multiplicat, cùm in iudicio corpus eius ſibi parci deprecantur dicentes. *Domine, Domine, aperi nobis.* Quibus reſpondetur. *Neſcio vos.* Mollia etiam per membra ſua tunc loquetur, cùm dixerint. *Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus?* & reliqua. Sed mox audient. *Neſcio qui eſtis.* Sequitur. *Numquid feriet tecum pactum?* Subaudis, vt mecum. Sequitur.

Marc 1. 24.
Matt. 8. 31.
Idem 25. 11. 12.
Idem. 7. 22.

Digitized by Google

23. *Et accipies eum ſeruum ſempiternum?* Subaudis, vt ego. Antiquus itaque hoſtis, & à ſinceritate diuinæ innocentiæ, malitiæ ſuæ ſuccenſus face diſcordat, ſed ab eius iudicio etiam diſcordando non diſcrepat. Nam viros iuſtos ſemper malluolè tentari appetit, ſed tamen hoc Domino vel miſericorditer fieri, vel iuſtè permittit. Hæc ergo ipſa tentationis licentia pactum vocatur, in qua & deſiderium tentatoris agitur, & tamen per eam miro modo voluntas iuſti diſpenſatoris impletur. In pacto namque diſcordantium iurgia fine deſiderato concluduntur. Et benè ex hoc pacto ſeruus accipi perhibetur, quia inde obtemperat nutibus ſupernæ gratiæ, vnde exercet iram nequiſſimæ voluntatis ſuæ. Seruus ergo ex pacto eſt, qui dum voluntatem ſuam implere permittitur, à ſuperni conſilij voluntate ligatur. Hoc autem in loco à Domino non ſolùm ex pacto ſeruus, ſed ſempiternus ſeruus accipitur. Neque enim iuſtos iam in fœlicitate pollentes tentare permittitur, ſed cum ſuo corpore, reprobis ſcilicet flammis vltricibus tradetur, quibus ſine fine crucietur; quos ſcilicet cruciatus dum iuſti conſpiciunt, in Dei laudibus creſcunt. Igitur, ſi vtilitati iuſtorum, & hîc tentatio, & illic damnatio proficit, ſempiternus ſeruus eſt. Sequitur.

24. *Numquid illudes ei quaſi aui?* Quid eſt quod aduerſarius noſter prius Behemoth, poſtmodum Leuiathan dicitur, nunc vero aui perditionis ſuæ illuſionẽ cõparat? Behemoth quippè bellua interpretatur, quæ quadrupes oſtẽditur,

dum *ſicut bos* fœnū comedere perhibetur. Leuiathan verò quia hamo capitur, proculdubiò ſerpens in aquis innoteſcitur. Irrationale vtique & quadrupes animal eſt per actionis immundæ fatuitatem, draco per nocendi malitiam, auis per ſubtilis naturæ leuitatem. In eis quippè quos ad ſtultitiam luxuriæ excitat, iumentum eſt; in eis quos ad nocendi malitiam inflammat, draco eſt; in eis autem quos in ſtatu ſuperbiæ quaſi alta ſapientes eleuat, auis eſt. Sed huic videlicet quaſi aui Dominus illuſit, dum ei in paſſione vnigeniti filij oſtēdit carnem quaſi eſcam, ſed laqueum diuinitatis abſcondit. Sequitur. *Aut ligabis eum ancillis tuis?* Subaudis, vt ego. In ſeruis etſi deſpecta eſt conditio, virilitas viget, in ancillis autem cum conditione pariter ſexus iacet. Ancillis ergo ſuis Leuiathan huius fortitudinem Dominus ligauit, quia atteſtante Paulo. *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia.* 1.Cor.1.27.
Vnde Salomon ait. *Sapientia ædificauit ſibi domum,* Prou.9.1.2.
& ſcidit columnas ſeptem, immolauit victimas, miſcuit 3.
vinum, propoſuit menſam, miſit ancillas ſuas vt vocarent ad arcem & ad mœnia ciuitatis. Infirmos enim prædicatores mundo exhibuit, & potentes quoſque qui eius corpus fuerunt ſub terroris ſui vincla reſtrinxit, & in ſemetipſo Leuiathan iſte ancillis ligatur, cum infirmis prædicantibus, veritatis lumine clareſcente contra electorum mentes antiquus hoſtis non quantum vult, ſæuire permittitur. Sed ne ſub infidelitatis captiuitate cunctos quos appetit, teneat, ſignis & virtutibus coarctatur. Sequitur.

Concîdent eum amici, diuident illum negotiatores. 25.

Totiens enim conciditur Leuiathan iſte, quo-
tiens diuini verbi gladio ſua ab illo membra
ſeparantur. Iniqui enim cum veritatem audiunt,
& ſancto timore perculſi ab antiqui hoſtis ſe
imitatione ſuſpendunt, ipſe in corpore ſuo di-
uiditur, cui hi qui prauè inſeruierant, ſubtra-
huntur. Sancti enim prædicatores prius ancillæ
ſunt per formidinem. De quibus dicitur. *Nolite*
Luc.12.32. *timere puſillus grex.* Amici per fidem. Vt illud.
Vos autem dixi amicos, & reliqua. Ad extremum
Ioan.15.15. quoque negotiatores per actionem. Vt illud.
Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium
Marc.16.15. *omni creaturæ.* In prædicatione quippè fidei, quaſi
quoddam negotium geritur, dum verbum da-
tur, & fides ab auditoribus ſumitur. Hinc enim
Pſalmiſta ait. *Sumite Pſalmum, & date Tympanum.*
Pſal.80.3. Et rurſum Salomon ex voce ſanctæ Eccleſiæ ait.
Sindonẽ fecit & vendidit, & cingulum tradidit Cananeo.
Prou.31.24. Quia enim per prædicatores Dei valdè laudabi-
liter Leuiathan iſtius res poſſeſſa diuiditur. Veri-
Iere.15.19. tatis vox per Prophetam pollicetur dicens. *Et ſi*
ſeparaueris precioſũ à vili, quaſi os meũ eris. Sequitur.
26. *Numquid implebis ſagenas pelle eius, aut gurguſtium*
piſciũ capite illius? Quid per ſagenas, aut gurguſtiũ
piſcium, niſi Eccleſiæ fideliũ, quæ vnam Catho-
licam faciunt, deſignantur? Vnde in Euangelio
Mat.13.47. ſcriptum eſt. *Simile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ*
in mare, & ex omni genere piſcium congreganti. In pelle
verò Leuiathan iſtius, ſtultos eius corporis; in
capite autẽ prudentes accipimus. Vel certè pelle
quę eſt exterius, ſubditi ad hæc extrema ſeruien-
tes, capite autem præpoſiti deſignantur. Prius
itaque intra ſanctam Eccleſiam fidelium quaſi
pellem Diaboli, extremos atque infirmos, id eſt

indoctos piſcatores colligit, & poſtmodũ caput illius, id eſt Philoſophos & prudentes ſibi aduerſarios ſubdidit. Sequitur.

Pones ſuper eum manum tuam? Id eſt, vt ego, qui 27.
forti illum potentia reprimens, non pluſquàm expedit ſæuire permitto. Vel certè ſuper eum manum ponere eſt, virtutis poteſtate ſuperare. Sequitur. *Memento belli, nec vltra addas loqui.* Ac ſi apertè diceretur. Si occulti hoſtis contra te bellum conſideras, quicquid à me pateris non accuſas. Alta quippè diſpenſatio iudiciorum Dei idcirco ſæpè benè merentes famulos vel minis impetit, vel flagellis premit, quia mira potentia præuidit. Quod ſi quieti ac liberi in tranquillitate perſiſterent, tentationes ferre aduerſarij non valentes, mente proſtrati vulneribus iacerent. Sequitur.

Ecce ſpes eius fruſtrabitur eum. Quid ſic de eo 28.
debet intelligi, vt referri etiam ad corpus illius poſſit, quia iniqui omnes qui diſtrictionem iuſtitiæ diuinæ non metuunt, in caſſum ſibi de miſericordia blandiuntur. Sequitur. *Et videntib. cunctis præcipitabitur.* Quia æterno tunc iudice terribiliter apparente, adſtantibus legionibus Angelorum, atque electis omnibus ad hoc ſpectaculum deductis, iſta belua crudelis & fortis in mediũ captiua deducetur, & cũ ſuo corpore, id eſt cum reprobis omnibus æternæ gehennæ
incēdiis mancipatur. Cùm dicitur. *Diſcedite à me* Mat. 25. 41.
maledicti, & reliqua. Sequitur. *Non quaſi crudelis* CAP.
ſuſcitabo eũ. Et velut ſi mox à nobis rationis cauſa XLI.
quæreretur, quomodo eum non quaſi crudelis 1.
ſuſcitas, quem ſcimus quia tantos inuadere & deuorare permittas? Statim ſubditur dicens.

2. *Quis enim reſiſtere poteſt vultui meo?* Et. *Quis antè dedit mihi, vt reddam ei?* Quibus duobus verſibus & virtutem ſuæ potentiæ, & omne pondus rationis expleuit. Ac ſi ergo diceret. Non eum quaſi credulis ſuſcito, quia de eius fortitudine electos meos potenter eripio. Et rurſum reprobos non iniuſtè, ſed rationabiliter damno, id eſt, & eos quos benignè eligo, eripere mirabiliter poſſum, & eos quos reſpuo, non iniuſtè derelinquo. Nemo quippè vt diuina illum gratia ſubſequatur, priùs aliquid contulit Deo. Scri-
Pſal. 58. 11. ptum quippè eſt. *Miſericordia eius præueniet me.*
Epheſ. 2. 8. Et Paulus. *Gratia ſalui facti eſtis per fidem, & hoc non ex vobis. Dei donum eſt.* Bonum quippè quod agimus & Dei eſt & noſtrum. Dei; per præuenientem gratiam: noſtrum; per obſequentem liberam voluntatem. Quapropter & Deo gratias in æternum agimus, & tamen retribui nobis præmia ſperamus. Sequitur. *Omnia quæ ſub cœlo ſunt mea ſunt.* Omnibus liquet quod non ſolùm ea quæ ſub cœlo ſunt, ſed etiam quę ſuper cœlos ſunt eius voluntati ſeruiunt. Sed quia de Leuiathan loquitur, qui iam non in ætherei cœli ſede continetur, cuncta quæ ſub cœlo ſunt aſſerit ſua eſſe, vt eum quoque qui de cœlo cecidit, ſuæ edoceat poteſtati ſeruire. Sequitur.

3. *Non parcam ei verbis potentibus ad deprecandum compoſitis.* Quis hoc legiſſe ſe nouit, nequaquam exiſtimet quia culparum ſuarum Diabolus ſit veniam petiturus. Sed fortaſſe de Antichriſto
2. Theſ. 2. 8. dicitur. *Quem Dominus Ieſus Chriſtus interficiet ſpiritu oris ſui.* Vt territus tantæ maieſtatis præſentia ad preces inclinet. Quod tamen de iniquis

Digitized by Google

omnibus intelligi aptiùs poteſt, qui ſerò ad petitionum verba veniunt. Vnde in Euangelio Veritas dicit. *Domine, Domine aperi nobis.* Quibus *Matt.25.11.*
reſpondetur. *Amen dico vobis, neſcio vos.* Poſſumus & in hoc tempore accipere quod de futuro diximus. Sunt namque nonnulli qui prolixas ad Deum preces habent, ſed vitam deprecantium non habent. Hi quippè & fletus in oratione percipiunt, & tamen expletis precibus cum vitiorum ſuggeſtione pulſantur, nequaquam pro æterni regni deſiderio ſe fleuiſſe meminerunt. Quorum tamen petitionibus Deus non parcit, quia eorum preces opere deſtruuntur. Sequitur.

Quis reuelauit faciem indumenti eius? Subaudis 4.
niſi ego, qui ſeruorum meorum gratiam ſubtiliſſimæ diſcretionis inſpiro, vt reuelata malitia, faciem eius nudam videant, quam ille ſub habitu ſanctitatis occultat. Latenter enim Leuiathan iſte bonis inſidians, ſub ſpecie ſanctitatis illudit, vt mala quæ eis publicè non valet inferre, tecta bonæ actionis velamine ſubintromittat. Vnde & membra eius ſæpè cùm aperta nequitia nocere non poſſunt, bonæ actionis habitum ſumunt. Hinc enim ſcriptum eſt.
Ipſe enim Sathanas transfigurat ſe in Angelum lucis. *2.Cor.11.14*
Quid ergo mirum ſi miniſtri eius transfigurantur velut miniſtri iuſtitiæ? Sequitur. *Et in medio oris eius quis intrauit?* Subaudis, niſi ego, qui per diſcretas electorum mentes, ſuggeſtionum eius verba diſcutio, vt nequaquam penſentur quod reſonant, ſed quo intendant. Sequitur.

Portas vultus eius quis aperiet? Subaudis, niſi 5.
ego? qui electis meis magiſtros errorum ſub

Digitized by Google

ſpecie ſanctitatis abſconditos, perſpicua cogitatione manifeſto? Sicut enim ſancti prædicatores, portæ Sion vocantur, ita etiam per portas Leuiathan iſtius, errorum magiſtri ſignantur, quorum dum prædicatio peruerſa recipitur, miſeris auditoribus via perditionis aperitur. Sequitur. *Per gyrum dentium eius formido.* Ideſt, iniquos prædicatores Anti-Chriſti peruerſæ huius ſeculi protegũt poteſtates. Nam quos illi appetunt loquendo ſeducere, multi potentiũ ſtudent ſæuiẽdo terrere. Hinc in Apocalypſi ſcriptũ eſt.

Apoc. 9.19. *Poteſtas equorũ in ore & in caudis erat.* In ore namque doctorũ ſcientia, in cauda verò ſecularium potentia figuratur. Sicut enim ſanctæ Eccleſiæ

Can. 4.2. ſunt dentes, de quibus dicitur. *Dentes tui ſicut grex detonſarum*, & reliqua. Ita Leuiathan dentes ſunt errorum magiſtri, quia reproborum vitam mordendo dilaniant, & eos à veritatis integritate ſubductos, in ſacrificio falſitatis mactant. Sequitur.

6. *Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia.* In Scriptura ſacra

* nomen. ſcuti * nomine aliquando pro diuina protectio-

Pſal. 5.13. ne ponitur. Vt illud. *Domine vt ſcuto bonæ voluntatis tuæ*, & reliqua. Aliquando pro humana repugna-

Pſal. 75.4. tione, vt illud. *Ibi confringet potentias, & gladium, & ſcutum.* Scuta quippè fuſilia ictu quidem ferientium minimè penetrantur, ſed ſuo ſe lapſu per fragmenta diſſoluunt. Corpus ergo Leuiathan iſtius, id eſt omnes iniqui, quia per obſtinationem duri ſunt, ſed per vitam fragiles, ſcutis fuſilibus comparantur. Cùm enim verba prædicationis audiunt, nullo correptionis iaculo ſe penetrare permittunt, quia in omni peccato quod

Digitized by Google

faciunt, ſcutum ſuperbæ defenſionis opponunt. Hinc per Ieremiam dicitur. *Reddes ei vicem Domine, iuxta opera manuum ſuarum, dabis eis ſcutum cordis laborem tuum.* Sequitur. *Compactum ſquamis ſe* *Thren. 3. 65.*
* *præſentibus.* Fertur, quia draconis corpus ſquamis tegitur, nec citius iaculatione penetratur. * prementibus.
Ita omne corpus Diaboli, id eſt multitudo reproborum cùm de iniquitate corripitur, quibus valet tergiuerſationibus ſe excuſare conatur, & quaſi quaſdam defēſionis ſuæ ſquamas obijcit, ne transfigi ſagitta veritatis poſſit. Quiſquis enim dum corripitur, peccatum ſuum magis excuſare appetit, quàm deflere, quaſi ſquamis tegitur, ne à ſanctis prædicatoribus gladio verbi iaculetur. Has defenſionum ſuarum ſquamas amiſit Paulus in illuminatione. Sicut ſcriptum eſt de eo. *Et ceciderunt ab oculis eius tamquam ſquamæ.* *Act. 9. 18.*
Hæ ſquamæ quamuis penè omne humanum genus contegant, hypocritarum tamen ſpecialiter & callidorum hominum mentes premunt. Ipſi etenim culpas ſuas tanto vehementius confiteri refugiunt, quanto & ſtultius videri ab hominibus peccatores erubeſcunt. De quibus benè per Prophetam dicitur. *Ibi cubabit lamia, & inuenit ſibi requiē, ibi habuit foueam hericius.* *Eſa. 34. 14. 15.*
Per lamiam quippè hypocritæ, per hericium verò malitioſi quique qui diuerſis ſe defenſionibus congerunt, deſignantur. Sequitur.

Vna vni coniungitur, & ſpiculum non cedit per ea. 7.
Quia in iniquitatibus ſuis dum viciſſim ſe ſuperba defenſione protegunt ſanctæ, exhortationis ſpicula ad ſe nullatenus permittunt. Sequitur.

Digitized by Google

8. *Vna alteri adhærebit, & tenentes ſe nequaquam ſeparabuntur.* Qui enim diuiſi corrigi poterant, iniquitatum ſuarum pertinacia vincti perdurant; & tanto magis quotidie à cognitione iuſtitiæ ſeparabiliores fiunt, quanto à ſe inuicem nulla increpatione ſeparantur. Hinc Salomon ait.
Eccli 21.10. *Stuppa collecta Synagoga peccantium.* Hinc Naum
Nahu. 1.10. Propheta ait. *Sicut ſpinæ inuicem complectuntur, ſic conuiuium eorum pariter potantium.* Sequitur.

9. *Sternutatio eius ſplendor ignis.* Sternutatio quippè inflato à pectore exurgit, quæ cùm apertos ad emanandum poros non inuenit, cerebrum tangit, & congeſta per nares exigens, totum caput protinus concutit. Quaſi enim inflatio à pectore Leuiathan ſurgit, dum elatio ſe erigit ex præſentis ſeculi poteſtate: ſed poros non inuenit, quia contra iuſtos extollere quantum appetit, prohibetur. Cerebrum autem concutit, quia ſenſum Sathanæ in fine mundi arctiùs perturbat, & caput turbat, dum per Antichriſtum perſecutionem fidelium vehementer excitat. Tunc congeſta inflatio per eius nares egreditur, quia tota ſuperbiæ eius iniquitas apertis malitiæ flatibus demonſtratur. Sternutatio ergo vocatur illa extrema Antichriſti commotio, in quo Leuiathan ingreditur, vt per eum reprobis principetur; & ſi poteſt fieri vt membra etiam Domini electa perturbet, qui tantis ſignis & prodigiis vtitur, vt miraculorum potentia quaſi quodam ignis lumine reſplendere videatur. Sequitur. *Oculi eius vt palpebræ diluculi.* Per oculos quippè eius conſiliarij deſignantur, qui dum peruerſis machinationibus quæ qualiter agenda ſint

Digitized by Google

ſint præuident, malignis eius operariis quaſi oſtenſum pedibus iter præbent. Qui rectè palpebris diluculi comparantur. Palpebras namq; diluculi extremas noctis horas accipimus. Prudentes igitur peruerſis Antichriſti conſiliis inhærentes, quaſi palpebræ ſunt diluculi, quia fidem quam in Chriſto inueniunt quaſi erroris nocti . . . . & venerationem AntiChriſti verum eſſe mane pollicentur. Spondent enim ſe tenebras repellere, & veritatis lucem ſignis clareſcentibus nuntiare. Sequitur.

Horũ punctorũ loco, in M.S. hæc vox habetur [emaſſcetunt] ſed quæ Latina minimè videtur.

10. *De ore eius lampades procedunt.* Qui enim prouident, oculi; qui autem prædicant, os vocantur. Sed de hoc ore lampades exeunt, quia mentes audientium ad amorem perfidiæ accendunt. Vnde enim quaſi per Sapientiam lucent, inde proculdubiò per nequitiam concremant. Sequitur. *Sicut tæda ignis accenſa.* Tæda enim cùm accenditur, odorem quidem ſuauẽ habet, ſed lumen obſcurum; ita iſti Prædicatores Antichriſti, quia ſanctitatis ſpeciem ſibi arrogant, ſed tamen opera iniquitatis exercent. Olent enim per ſimilitudinem iuſtitiæ, ſed obſcurè ardent per nequitiæ perpetrationem. Sequitur.

11. *De naribus eius procedit fumus.* Oculorum quippè acies fumo ſauciatur, id eſt, de miraculorum eius inſidiis ad momentum caligoſa dubietas etiam in electorum corde generatur. De Leuiathan quippè naribus fumus exit, quia ex eius prodigiis mendacibus, etiam bonarum mentium oculos trepidationis caligo confundit. Hinc enim dicitur. *Surgent pſeudochriſti, & pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna & prodigia, ita vt in errorem inducantur, ſi fieri poteſt, etiã electi.* Mat. 24. 24 Moraliter.

Quia Leuiathan iſte ſerpens & regulus dicitur,
Iſa.14 29. ſicut Eſaias ait. *De radice colubri egredietur regulus.*
Et regulus non morſu ſed flatu perimit, rectè de naribus eius fumus procedere aſſeritur, cuius noxiis inſpirationibus praua in humanis cordibus cogitatio naſcitur, per quam acies mentis obtunditur, ne lux interna videatur. Qui etiam aliquando electorum oculos tangit. Hinc enim
Pſal. 6.8. ſcriptum eſt. *Turbatus eſt præ ira oculus meus.*
Fumus iſte reproborum cordibus quot illicita deſideria inſerit, quaſi per tot antè oculos globos cogitationum intumeſcit. Hinc Ioël ait.
Ioel 1.4. *Reſiduum erucæ comedit locuſta, & reſiduum locuſtæ comedit bruchus, & reſiduum bruci comedit rubigo.* Vbi luxuria, & inanis gloria, & ventris ingluuies, & ira deſignatur. Sequitur. *Sicut ollæ accenſæ aquæ feruentis.* Velut enim olla feruens eſt vnaquæque tunc anima cogitationum ſuarum impetus, quaſi ſpumas vndarum ardentium ſuſtinens. Quaſi ignis zeli commouet, & ipſa temporalis oppreſſio more ollæ intrinſecus clauſas tenet. MORALITER. Olla enim ſuccenditur, cùm mens humana maligni hoſtis ſuaſionibus inſtigatur. Olla autem feruet, cùm iam etiã per conſenſum in deſideriis prauæ perſuaſionis accẽditur, & tot vndas feruendo proijcit, per quot ſe nequitias vſque ad exteriora opera
Iere.1.13. extendit. Hinc enim ſcriptum eſt. *Ollam ſuccenſam ego video, & faciem eius à facie Aquilonis.* Sequitur.

12. *Halitus eius prunas ardere facit.* Quid enim prunas, niſi ſuccenſas internis concupiſcentiis reproborum hominum mentes appellat? Ardent

enim cùm quodlibet temporale appetunt. Totiens igitur Leuiathan halitus prunas accendit, quotiens eius occulta ſuggeſtio humanas mentes ad delectationes illicitas pertrahit: alias namque ſuperbiæ, alias inuidiæ, alias luxuriæ facibus inflammat. Sequitur. *Et flamma de ore eius egredietur.* Flamma quippè eius oris eſt, ipſa inſtigatio occultæ locutionis, quam prauè ad vniuſcuiuſque animum pertingere facit. Vnde ardet in deſideriis animus, cùm eius ſuggeſtionibus inſtigatur. Hæc quotidie ſuggerit, hæc vſque ad præſentis vitæ terminum ſuggerere non deſiſtit, ſed tunc ſe nequius dilatat, cùm per illum damnatum hominem veniens, in huius mundi ſe gloria apertiùs oſtentat.

SANCTI

ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER XXXIV.

13. IN *collo eius morabitur fortitudo.* Quid enim collo Leuiathan iſtius, niſi elationis extenſio deſignatur? Qui contra Deum ſe erigens, cum ſimulatione ſanctitatis, etiam tumore poteſtatis extollitur. Quia enim per collum ſuperbia de-
Eſa. 3. 16. ſignatur, Eſaias teſtatur dicens. *Ambulauerunt extento collo.* Quicquid vtique tunc ſuperbè extollitur, quicquid callidè machinatur, etiam ſub virtute potentiæ ſecularis exequitur. Quod
Dan. 8. 25. Daniel Propheta intuens ait. *Dolus in manu eius dirigetur.* Sequitur. *Et faciem eius præcedet egeſtas.* Per faciem quippè ſolet notitia deſignari. Vnde
Exod. 33. 14. ſcriptum eſt. *Facies mea præcedet te.* Sciendum verò eſt quod egeſtas in ſacro eloquio aliter

Digitized by Google

electorum ponitur, atque aliter reproborum. Egeſtas namque electorum eſt, cùm veræ diuitiæ cæleſtis patriæ ad eorum animum redeunt, & in hoc ærumnoſo præſentis vitæ exilio poſiti, pauperes ſe eſſe meminerunt. De illis diuitiis Paulus dicit. *Vt ſciatis quæ ſit eius vocationis ſpes, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in ſanctis.* Ephes. 1. 18.
Egeſtas verò reproborum propriè dicitur, quia dum replentur vitiis, virtutum diuitiis vacuantur. De his dicitur. *Dicis quod diues ſum & locupletatus, & nullius egeo, & neſcis quia tu es miſer & miſerabilis, pauper & cæcus & nudus.* Apoc. 3. 17. Egeſtas ergo faciem præcedet, quia nemo cognitioni eius iungitur, niſi prius virtutum diuitiis, vel cogitationibus ſanctis denudetur. Vel certè quia multis ita fraudulenter ſubrepit, vt ab eis reprehendi nequaquam poſſit. Et ſic eorum virtutes euacuat, quatenus aſtutiæ malitiam non oſtendat, faciem eius egeſtas præire perhibetur. Hinc enim dicitur per Prophetam. *Comederunt alieni robur eius, & ipſe ignorauit.* Oſeæ 7. 9.
Aliter. Terribili quidem ordine diſpoſitionis occultæ priuſquam Leuiathan iſte in illo damnato homine quem aſſumit appareat, à ſancta Eccleſia virtutum ſigna ſubtrahuntur, doctrinæ verba conticeſcunt, miraculorum prodigia tolluntur, & tunc contra eos antiquus ille per aperta prodigia hoſtis oſtenditur. Quamuis etiam fidelibus in eius certamine ſigna non deerunt. Sed tanta erunt illius, vt noſtrorum aut pauca, aut nulla videantur. Sequitur.

Membra carnium eius cohærentia ſibi. Carnes 14.

enim Leuiathan huius ſunt omnes reprobi, qui ad intellectum ſpiritualis patriæ per deſiderium non aſſurgunt. Membra verò ſunt hi qui eiſdem peruersè agentibus, & ſeſe ad iniquitatem præcedentibus coniunguntur. Sicut è contra per Paulum de Dominico corpore
1.Cor.12.27 dicitur. *Vos eſtis corpus Chriſti, & membra de membro.* Quia enim malignus hoſtis ſibi in peruerſo à primis vſque ad maximum concordat, diuinus ſermo in eo membra carnium ſibimet cohærentiam memorat: ſic namque peruerſa vnanimiter ſentiunt, vt nulla contra ſe viciſſim diſputatione diuidantur. Et idcirco contra bonos vehementer præualent, quia in malo ſe concorditer tenent. Quam ſcindi optat con-
Pſal.54.10. cordiam Propheta dicens. *Præcipita Domine & diuide linguas eorum.* Sequitur. *Mittit contra eum fulmina, & ad locum alium non ferentur.* Quid appellatione fulminis, niſi tremendæ illæ extremi iudicij ſententiæ deſignantur? Quæ idcirco fulmina vocantur, quia nimirum eos quos feriunt, in perpetuum incendunt. Fulmina ad locum alium non referentur, quia iuſtis gaudentibus, ſolos tunc reprobos feriunt. Sequitur.

15. *Cor eius indurabitur quaſi lapis.* Cor enim antiqui hoſtis, vt lapis indurabitur, quia nulla vnquam conuerſionis pœnitentia mollietur. Sequitur. *Et ſtringetur quaſi malleatoris incus.* Quia inferni vinculis coartabitur, vt æterni ſupplicij continua percuſſione, more incudis tundatur; ſicut enim alia vaſa formantur, ipſa verò tot percuſſionibus in vas aliud non transfertur,

ita etiam nos modo illo perſequente componimur: ipſe autem & ſemper percutitur, & in vaſe vtili numquam mutatur. Ipſo enim tentante tundimur, ſed vt ad vſum domus ſupernæ veniamus, ſuperni artificis manū formamur. Sequitur.

Cùm ſublatus fuerit, timebunt angeli, & territi purgabuntur. Solet in Scriptura aliquando tempus præteritum pro futuro, & futurum pro præterito poni. Sicut Ioanni mulier paritura maſculum qui regat Gentes *in virga ferrea*, res geſta futura demonſtratur, & Pſalmiſta. *Foderunt*, inquit, *manus meas & pedes meos*, res futura pro præterita ponitur. Hoc ergo loco nil obſtat intelligi, quia ſub futuri temporis modo præterita deſcribuntur. Cadente itaque ab arce beatitudinis Leuiathan, ruinam eius etiam elatos angelos expauiſſe, vt cùm iſtum ex illorum numero ſuperbia elapſus eiecit, illos ad robuſtius ſtandum timor ipſe ſolidaret. Huius itaque lapſus eos & terruit & purgauit; terruit, ne conditorem ſuum ſuperbè deſpicerent; purgauit verò, quia exeuntibus reprobis actum eſt, vt electi ſoli qui beatè in æternum viuerent, remanerent. Poſſumus hoc loco etiam angelos ſanctos prædicatores accipere. Hinc Propheta ait. *Angeli pacis amarè flebunt.* Hinc Malachias ait. *Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus Domini exercituum eſt.* Adueniente namque diſtricto iudice, extrema hic Leuiathan damnatio deſignatur, qua de hoc mundo per iram iudicij tollitur, qui nunc mira manſuetudinis longanimitate toleratur. Tanto

[Margin notes: 16. — Pſal. 2. 9. — Pſal. 21. 17. — Eſa. 33. 7. — Malac. 2. 7.]

Digitized by Google

autem hinc pondere terroris excutitur, vt ſanctorum etiam prædicatorum fortitudo, qui in corporibus reperiri potuerint, immenſo terrore turbetur. Qui territi purgantur, quia ſi qua eis ineſſe poterit leuium rubigo vitiorum, hoc pauore excoquitur. Conſiderandum verò eſt, hi qui oderunt aduentum iudicis, quid facient ſi terrorem tanti iudicij etiam qui diligunt, expaueſcunt? Sequitur.

17. *Cùm apprehenderit eum gladius, obſiſtere non poterit neque haſta neque thorax.* In Scriptura aliquando per gladiũ ſancta prędicatio deſignatur. Vt illud.
Epheſ. 6 17. *Et gladius ſpiritus, quod eſt verbum Dei.* Aliquando
Iob 27. 14. æterna damnatio. Vt illud. *Si multiplicati fuerint filij eius, in gladio erunt.* Aliquando tribulatio tem-
Luc. 2. 35. poralis. Vt illud. *Et tuam ipſius animam pertranſibit gladius.* Aliquando antiqui hoſtis ira vel perſua-
Pſal. 143. 10. ſio deſignatur. Vt illud. *Qui liberas Dauid ſeruum tuum de gladio maligno.* Antiqui ergo hoſtis eſt gladius ille tunc damnatus homo in vſum miniſterij eius aſſumptus; ipſum quippè per malitiam fraudis exacuit, & infirmorum corda transfigit. Si autem gladij nomine eius ira ſignatur, rectè non gladium, ſed à gladio apprehendi perhibetur. In tantam quippè tunc inſaniam vertetur, vt dominari omnibus appètens, nequaquam ſuæ dominetur: non enim iram poſſidens tenet, ſed ab ira ſæuiens, tenetur. Per haſtam namq; prædicationis iacula, per thoracem verò fortitudo patientiæ deſignatur. Leuiathan ergo in Anti-Chriſtum veniens, tantæ virtutis apparebit, vt ſi ſupernum adiutorium deſit, & prædicantium acumen obtundat, & longanimitatem patientiæ deſtruat. Sequitur.

Reputabit enim, vt paleas ferrum, & quaſi lignum putridũ, æs. Quod ſuperiùs haſtæ & thoracis nomine poſuit, hoc inferius, ferri & æris appellatione replicauit. Ferro ergo prædicationis iacula, ære autem longanimitatis conſtantia deſignatur. Vnde & ſub Aſer ſpecie, de ſancta Eccleſia per Moyſem dicitur. *Ferrum & æs calciamentum eius.* Vbi per ferrum virtus, per æs verò perſeuerantia exprimitur, ſed Leuiathan iſte quando gladium, id eſt Antichriſtum aſſumpſerit, niſi diuina gratia protegantur, & prædicantium vires velut paleas nequitiæ ſuæ igne conſumet, & conſtantiam patientiæ quaſi lignum putridum in puluerem rediget. Sequitur. 18. Deut.33.25.

Non fugabit vir ſagittarius. Sagittæ namque verba ſunt prædicatorum, quæ ex voce benè viuentium diriguntur, & audientium corda transfigunt. His vulnerata fuerat, quæ dicebat. *Vulnerata charitate ego ſum.* Hinc ſcriptum eſt. *Sagitta paruulorum factæ ſunt plagæ eorum.* Et rurſum. *Sagittæ tuæ acutæ*, & reliqua. Vir itaque eſt Sagittarius, qui per ſanctæ intentionis arcum, audientium cordibus verba rectæ exhortationis infigit, ſed Leuiathan iſtum à reproborum cordibus ſancti prædicatoris ſagitta non excutit, quia quiſquis ab illo apprehenditur, verba iam prædicantium audire contemnit. Sequitur. *In ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ.* Quid per fundam, niſi ſancta Eccleſia deſignatur? Sãcta namque Eccleſia dũ volubilitate temporum, per tribulationum circuitum more fundæ ducitur, fortes ex illa viri quaſi lapides de funda prodeunt, quibus ictibus iniquorum corda tundantur. 19. Pſal.63.8. Pſal.44.6.

Zach. 9. 15. Hinc per Prophetam dicitur. *Deuorabunt & ſubiicient lapidib.* Leuiathan ergo Sanctorum robur in ſtipulæ mollitiem deſpiciendo rediget, quorum lingua prius pectus illius duris ictibus tutudit. Sequitur.

20. *Quaſi ſtipulam æſtimauit malleum.* In Scriptura ſacra mallei nomine aliquando Diabolus deſignatur, per quem delinquentium culpæ feriun-
Iere. 58. 23. tur. Vt illud Prophetæ. *Quomodo confractus eſt & contritus malleus vniuerſæ terræ?* Aliquando verò
3 Reg. 6. 7. percuſſio cæleſtis accipitur. Vt illud. *Malleus & ſecuris, & omne ferramentum non ſunt audita in domo cùm ædificaretur.* Quid eſt ergo quod Leuiathan iſte malleum deſpicit, niſi quod ſupernæ animaduerſionis ictus formidare contemnit? & quaſi ſtipulam deputat, quia ad iuſtæ iræ ſe pondera velut contra leuiſſimum terrorem parat. Sequitur. *Et ridebit vibrantem haſtam.* Contra Leuiathan enim Dominus haſtam vibrat, quia in eius interitum diſtrictam minatur ſententiam: ſed apoſtata ſpiritus auctorem vitæ etiam cum ſua morte deſpiciens haſtam vibrantem deridet. Sequitur.

21 *Sub ipſo erunt radij Solis.* In Scriptura enim ſacra cùm figuratè Sol ponitur, aliquando Do-
Sap. 5. 6. minus intelligitur. Vt illud. *Errauimus à via veritatis, & lumen iuſtitiæ non illuxit nobis, & Sol non ortus eſt nobis.* Aliquando perſecutio. Vt illud in
Matt. 13. 6. Euangelio. *Orto Sole aruerunt.* Aliquando de re qualibet manifeſtè viſionis oſtenſio. Vt illud.
Pſal. 18. 6. *In Sole poſuit tabernaculum ſuum.* Aliquando autem intelligentia ſapientiæ deſignatur. Vt illud.
Apoc. 16. 8. *Quartus Angelus effudit phialam ſuam in Sole, & datum*

Digitized by Google

eſt illi æſtu afficere homines & igni. Hoc autem loco, quid per Solis radium, niſi acumina ſapientium demonſtrantur? Quia enim multi in ſancta Eccleſia lucere ſapientiæ fulgore videbuntur, tunc vel perſuaſionibus capti, vel minis territi, vel cruciatibus fracti, Leuiathan iſtius ſe ditioni ſubiiciunt. Rectè dicitur. *Sub ipſo erunt radij Solis.* Sequitur. *Sternet ſibi aurum quaſi lutum.* Apellatione quippè auri in ſacro eloquio, aliquando diuinitatis claritas deſignatur. Vt illud. *Caput eius aurum optimum.* Cant. 5. 11. Aliquando ſplendor ſupernæ ciuitatis. Vt illud. *Et ipſa ciuitas auro mundo ſimili vitro mundo.* Apoc. 21. 18. Aliquando charitas. Vt illud. *Ad mamillas præcinctus zona aurea.* Ibid. 1. 13. Aliquando autem nitor gloriæ ſecularis. Sicut per Prophetam dicitur. *Calix aureus Babylon.* Ierem. 51. 7. Aliquando verò pulchritudo ſanctitatis accipitur. Vt illud Ieremiæ. *Quomodo obſcuratū eſt aurum, mutatus eſt color optimus?* Thren. 4. 1. Luti quoque nomine in ſacro eloquio, aliquando terrenarum rerum multiplicitas deſignatur. Vt illud Abacuc, *Væ ei qui multiplicat nō ſua, vſquequo aggrauat contra ſe denſum lutum?* Abac. 2. 6. Aliquando ſordidum ſapiens iniqua doctrina. Vt idem Propheta ait. *Viam feciſti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* Idem 3. 15. Aliquando deſiderium ſordidæ voluntatis exprimitur. Vt illud. *Eripe me de luco vt non infigar.* Pſal. 68. 15. Hoc igitur loco aurum claritas ſanctitatis accipitur; lutum verò vel terrenarum rerum auaritiam, vel prauarum contagia doctrinarum, vel ſordes carnalium voluptatum nil obſtat intelligi. Quia enim Leuiathan iſte eos qui intra ſanctam Eccleſiam fulgore iuſtitiæ reſplendere videbantur, cùm carnalibus

Digitized by Google

voluptatibus ſibi ſubijcit, aurum ſibi proculdubio vt lutum ſternit, ſed hoc nunc in multorum
2. Theſſ. 2. 7. cordibus quotidie ait, ſicut Paulus dicit. *Vt reueletur in ſuo tempore. Nam myſterium iniquitatis* &c. Totiens ergo ſibi nunc aurum ſubijcit, quotiēs caſtitatem fidelium per carnis vitia ſternit, quotiens ſenſum continentium per immunda deſideria diſſipat. Sequitur.

22. *Feruéſcere faciet quaſi ollam profundum mare.* Quid per mare, niſi vita ſecularium? Quid per profundum, niſi altæ & abditæ eorum cogitationes exprimuntur? Profundum ergo mare quaſi ollam feruéſcere facit, quia nimirum cōſtat quod perſecutionis extremo tempore, contra electorum vitam ſtudeat animos reproborum excitare. Sequitur. *Et ponet quaſi cùm vnguenta bulliunt.* Quia ergo reprobi ita ſeducuntur, vt quicquid agunt, ex iniquitate perfidiæ, pro veritate rectæ fidei ſe agere ſuſpicantur, quaſi benè redolet, id quod zelo religionis exercent. Hinc Dominus
Ioan. 16. 2. ait. *Et omnis qui interficit vos arbitretur obſequium præſtare Deo.* Igitur ſicut olla feruent, dum crudeliter perſequuntur, ſed apud eos vnguentum redolet dum mentes eorum vanis ſuſpicionibus deceptæ, æſtimant quaſi Deo obſequium perſolu nt. Sequitur.

23. *Poſt eum lucebit ſemita.* Poſt Leuiathan quippè ſemita lucere perhibetur, quia quorum corda penetrat, eorum opera prodigiis illuſtrat. Sequitur. *Æſtimabit abyſſum quaſi ſeneſcentem.* Iudicia
Pſal. 35. 7. Dei abyſſi appellari nomine Pſalmiſta oſtendit dicens. *Iudicia tua abyſſus multa.* Senectus verò aliquando pro finis propinquitate ponitur. Vn-

Digitized by Google

de ait Apoſtolus. *Quod antiquatur & ſeneſcit, propè interitum eſt.* Heb. 8. 13. Abyſſum namque ſeneſcere æſtimat, qui terminari quandoque in ſuppliciis ſupernam animaduerſionem putat. Igitur antiquus iſte perſuaſorum iniquorum mentibus futuras pœnas quaſi certo fine determinat, vt eorum culpas ſine termino correctionis extendat. Sunt enim etiam nunc qui peccatis ſuis ponere finem neglegunt, qui habere quandoque finem futura ſuper ſe iudicia ſuſpicantur. Contra quos Veritas dicit. *Ibunt hi in ſupplicium æternum, iuſti autem in vitam æternam.* Matt. 25. 46 Ad diſtricti ergo iudicis iuſtitiam pertinet, vt numquam careant ſupplicio, quorum mens in hac vita numquam voluit carere peccato, & nullus detur iniquo terminus vltionis, quia quamdiu valuit habere noluit terminum criminis. Sequitur.

24. *Non eſt poteſtas quæ comparetur ei.* Poteſtas eius ſuper terram cunctis eminentior perhibetur, quia etſi actionis ſuæ merito infra homines cecidit, omne tamen hominum genus naturæ Angelicæ conditione tranſcendit, licet ſanctis hominibus meritorum ſuorum deiectione ſubjaceat. Sequitur. *Qui factus eſt vt nullum timeret.* Siquidem per naturam factus eſt, vt conditorem ſuum caſtè timere debuiſſet, timore videlicet qui *permanet in ſeculum ſeculi*, ſed ſua peruerſitate Pſal. 18. 10. talis factus eſt, *vt nullum timeret.* Ei quippè à quo factus fuerat ſubeſſe deſpexit; dum præeſſe cæteris, & nulli ſubeſſe concupiuit, dicens. *Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſſimo.* Iſa. 14. 14. Sequitur.

25. *Omne ſublime videt.* Id eſt cunctos velut infra ſe poſitos quaſi de ſublimi reſpicit, quia dum per intentionem contra auctorem nititur, æſtimare ſibi quemlibet ſimilem deſignatur, quod aptè etiam eius membris congruit, quia omnes iniqui per tumorem cordis elati, cunctos quos cernunt ſuperbiæ faſtu deſpiciunt, quibus benè
Eſa.5.21. per Prophetam dicitur. *Væ qui ſapientes eſtis in oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis prudentes.* Et Pau-
Rom.12.16. lus. *Nolite prudentes eſſe apud voſmetipſos.* Et notandum quod Leuiathan iſte, per corporeum animal deſignatur & cordis ſuperbia, cùm exterius vſque ad corpus extenditur, priùs per oculos indicat, ipſi quippè per faſtum tumoris inflati
Prou.30.13. quaſi ex ſublimi reſpiciunt, & quo ſe deprimunt, altius extollunt. Hinc Salomon ait. *Generatio cuius excelſi ſunt oculi, & palpebræ eius multo ſubrectæ.* Sequitur. *Ipſe eſt Rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ.* Vt Leuiathan iſte in cunctis quæ ſuperiùs dicta ſunt, caderet, ſola ſe ſuperbia percu-
Eccli.10.15. tit. Scriptum namque eſt. *Initium omnis peccati ſuperbia.* Per hanc enim ille ſuccubuit, per hanc ſe ſequentem hominem ſtrauit, eo enim telo ſalutem noſtræ immortalitatis impetiit, quo vitam ſuæ beatitudinis extinxit. Sed idcirco hanc Dominus doctrinæ ſuæ locutionem inſeruit, vt cùm poſt mala omnia Leuiathan iſtius ſuperbiam diceret, quid eſſet malis omnibus deterius indicaret. Nulla quippè ad publicum prodeerent, niſi hæc mentem in occulto conſtringeret: alia quippè iudicia eas ſolummodo virtutes impetunt, quibus ipſa diſtinguntur. Vt videlicet ira patientiam, gaſtrimargiam abſtinentia,

Digitized by Google

libido continentiam expugnet. Superbia autem (quam vitiorum radicem diximus) nequaquam vnius virtutis extinctione contenta, contra cuncta animæ membra ſe erigit, & quaſi generalis ac peſtifer morbus, corpus omne corrumpit, contra quos Scriptura clamat. *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Contra huius languoris peſtem Veritas dicit, *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* Ne igitur nobis Leuiathan iſtius membra, vel mira faciendo fallerent, apertum ſignum Dominus quo deprehendi valeat, demonſtrauit, dicens. *Ipſe eſt Rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ.*

Iacob. 4. 6.

Matt. 11. 29.

Digitized by Google

SANCTI
ODONIS ABBATIS
CLVNIAC. II.
Moralium in Iob

LIBER XXXV.

CAPVT XLII.

IGITVR poſtquam fideli famulo Dominus Leuiathan hoſtis eius quàm ſit fortis & callidus oſtendit, beatus Iob ad vtraque reſpondit. Contra immanes quippè vires eius intulit.

2. *Scio quia omnia potes*. Contra occultas verò machinationes illius ſubjunxit: *& nulla te latet cogitatio*. Vnde & mox eadem ei exprobrat dicens.

3. *Quis eſt iſte qui celat conſilium abſque ſcientia?* Abſque ſcientia enim Leuiathan celat conſilium, qui quamuis contra infirmitatem noſtram multis fraudibus occultetur, protectoris tamen noſtri ſancta nobis inſpiratione detegitur. Sequitur. *Ideo inſipienter locutus ſum, & quæ vltra modum excederēt ſcientiam meam*. Omnis humana ſapientia quātolibet acumine polleat, diuinæ ſapiētiæ cōparata, inſipiētia eſt. B. itaq; Iob ea quæ dixerat, ſāpiēter dixiſſe ſe crederet, ſi verba ſuperioris ſapientiæ non audiret, in cuius operatione

ſtultum

ſtultum eſt noſtrum omne quod ſapit. Hinc Abraham ait. *Loquar ad Dominum meum cùm ſim pul- uis.* Hinc Moyſes omni ſapientia Ægyptiorum inſtructus ait. *Obſecro Domine non ſum eloquens, ab heri enim & nudiuſtertius ex quo locutus es ad ſeruum tuum impeditioris & tardioris linguæ ego ſum.* Sequitur.

Gen. 18. 27. *Exod. 4. 10.*

Audi & ego loquar, interrogabo te & reſponde mihi. 4.
Audire Dei eſt ſub ſemetipſo ſurgentia noſtra percipere. Ad Deum ergo qui & tacentium corda cognoſcit, loqui noſtrum eſt, non vocis, ſed pro mentis ad illum deſideriis inhiare. Et quia ideo quiſquis interrogat vt diſcere valeat quod ignorat, homini Deum interrogare eſt, in conſpectu eius neſcientem ſe cognoſcere. Reſpondere Dei eſt, eum qui ſe humiliter neſcientem cognouerit occultis inſpirationibus erudire. Ait enim. *Audi & loquar.* Ac ſi diceret. Miſericorditer deſideria mea percipe, vt dum hæc pietas tua percipiens audiat à te, multipliciora conſurgant. *Interrogabo te*, id eſt neſcientem me ex tuæ ſcientiæ contemplatione cognoſco, *& reſponde*, id eſt ſtultitiam propriam humiliter cognoſcentem doce. Sequitur.

Auditu audiui te, nunc autem oculus meus videt te. 5.
His nimirum verbis apertè indicat, quia quanto viſus ſuperior eſt auditu, tãto differt ab eo quod prius extitit, & hoc poſtmodum per flagella proficit. Sequitur.

Idcirco ipſe me reprehendo. Quanto enim quiſque 6.
minus videt, tanto ſibi minus diſplicet, & quanto maioris gratiæ lumen percipit, tanto amplius reprehenſibilem ſe eſſe cognoſcit. Sequitur. *Et*

Digitized by Google

ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Ac ſi apertè dicat. De nullo auctoris mei dono ſuperbio, quia ſumptus ex puluere per illatæ mortis ſententiam ad puluerem me redire cognoſco. *In fauilla* enim *& cinere* pœnitentiam agere eſt, contemplata ſumma eſſentia, nil aliud quàm fauillam ſe cineremque cognoſcere. Vnde & ciuitati reprobæ
Luc. 10. 13. in Euangelio Dominus dicit. *Si in Tyro & Sidone facta fuiſſent virtutes quæ facta ſunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egiſſent.* Sequitur.

Et dixit Dominus ad Eliphaz Themanitem. Iratus
7. *eſt furor meus in te, & in duos amicos tuos,* & cætera. Quantum quidem ad humana iudicia attinet, in verbis ſuis amici beati Iob multa illo rectius dixiſſe crederentur. Sed Veritas aliam ex occulto regulam proferens ait. *Non eſtis locuti coram me rectum, ſicut ſeruus meus Iob.* Coram me, ait, id eſt intus, vbi ſæpè multorum vita diſplicet, quæ etiam foris hominibus placet. Vnde & de electis dictum eſt. *Erant ambo iuſti ante Deum.* Hinc
Luc. 1. 6. Pſal. 5. 9. Pſalmiſta exorat dicens. *Dirige in conſpectu tuo viam meam.* Et notandum, quod non dicitur ſicut Iob, ſed ſicut *meus Iob*, licet in poſitione ſeruitutis, dum eum quaſi ſub quadam peculiaritate commemorat, cuncta quæ in defenſione ſua dixerat, quia non contumaci ſuperbia, ſed humili veritate dixit, oſtendit. Sed quid eſt hoc quod beatus Iob & laudatur hoſti, & in ſeipſo reprehenditur, & tamen amicis antefertur, niſi quod ſanctus vir cunctos meritorum ſuorum virtute tranſcendit, ſed eo ipſo quod homo fuit ante Dei oculos eſſe ſine reprehenſione non potuit? Beatus igitur Iob pro culpa ſe credidit, & non pro gratia flagella-

Digitized by Google

ri, & in eo reprehenditur, quod intentione flagellum fuiſſe alia ſuſpicatur, & tamen amicis reſiſtentibus interni iudicij definitione prælatus eſt. Sequitur.

Sumite vobis ſeptem tauros, & ſeptem arietes, & offerte holocauſta pro vobis. Ecce iuſtus & miſericors Deus nec culpas ſine increpatione deſerit, nec reatum ſine conuerſione derelinquit. Et prius putredinem vulneris innotuit, & poſt remedia conſequendæ ſalutis indicauit. Sed quia diximus per amicos beati Iob hæreticos deſignari, qui Deum dum defendere nituntur, offendunt, quos omnipotens tamen Deus ſæpè corpori ſanctæ Eccleſiæ per cognitionem veritatis inuiſcerat, Iob quippè typum geſſit Eccleſiæ, per tauros, ceruix ſuperbiæ, per arietes verò ducatus exprimitur. De hæreticis namque ſuperbientibus dicitur. *Conſilium taurorum inter vaccas populorum.* Et quia ſequentes ſe populos velut greges trahunt, arietes aliquando nominantur. Hinc Hieremias ait. *Principes tui velut arietes.* Tauros enim & arietes in ſacrificio offerre eſt, ſuperbum ducatum conuerſionis humilitate mactare, vt edomita ceruice ſuperbiæ, diſcant obediendo ſequi qui dudum ducendo præire conabantur. Rectè quoque hęc eorum ſuperbia ſeptem ſacrificiis expiatur, quia hęretici ad Eccleſiā reuertentes per humilitatis hoſtiā dona ſpiritus gratiæ ſeptiformis accipiunt, vt qui elationis ſuæ vetuſtate tabuerunt, nouitate gratiæ reformētur: hoc enim inconcuſſa fide retinemus, quia quos ſpiritus gratiæ repleuerit, perfecit eis quod non

8.

Pſal. 67. 32.

Thren. 1. 6.

Digitized by Google

ſolùm Trinitatis notitiam, ſed etiam virtutum quatuor, id eſt, prudentiæ, temperantiæ, fortitudinis, atque iuſtitiæ operationem præbet. In Scriptura ſacra ſolet ſeptenario numero aliquādo ſecura requies deſignari: vt illud. *Et requieuit*
Gen. 2. 2. *Deus die ſeptima.* Aliquando vniuerſitas præſentis temporis huius. Hinc eſt quod muros Hierico
Ioſue. 6. 3. 4. tubis clangentibus Arca Dei ſeptem circuiuit
Pſ. 118. 164. dies. Hinc Propheta ait. *Septies in die laudem dixi tibi.* Aliquàndo autem ſanctæ Eccleſiæ vniuerſi-
Apoc. 1. 4. tas deſignatur: vt illud in Apocalypſi. *Ioannes ſeptem Eccleſiis*, & reliqua. Veniant ergo hæretici qui extra ſunt poſiti, & prius ſe vniuerſitati ſanctæ Eccleſiæ miſceant, & tunc demum veniam de reatu priſtinæ elationis exquirant. Pro culpa ſua ſeptem ſacrificia offerunt, qui reatus ſui abſolutionem non accipiunt, niſi gratiæ ſeptiformis ſpiritu, vniuerſalis potius qua exciſi fuerant, aggregentur. Sequitur. *Iob ſeruus meus orabit pro vobis, faciem eius ſuſcipiam vt non vobis imputetur ſtultitia.* Ac ſi hæreticis redeuntibus apertè diceretur. Vniuerſali vos Eccleſiæ per humilitatem pœnitētiæ iungite, atque per eam quam per voſmetipſos digni non eſtis, veniam eius à me præcibus obtinete. Qui cùm per hanc veraciter ſapere diſcitis, prioris apud me veſtræ ſapiētiæ ſtultitiā deletis. Sequitur. *Neque enim locuti eſtis coram me, ſicut ſeruus meus Iob.* Hæc paulò ante Dominus protulit, & tamen hæc iterando ſubiunxit. Quid eſt hoc niſi quod ſententiā quā in ſemel iudicādo dixerat, iterum replicando confirmat? Sequitur.

9. *Abierunt ergo tres amici Iob, Eliphaz Themanites, & Baldah Suhites, & Sophat Naamathites, & fecerunt ſi-*

cut locutus fuerat Dominus ad eos, & ſuſcepit Dominus faciem Iob. Intuendum verò eſt quod ita cautè ſicut prædictus fuerat ordo acceptæ veniæ cuſtoditur, vt in ſacrificiis Dominus non illorum, ſed beati Iob faciem ſuſcepiſſe refertur. Sequitur.

Dominus quoque conuerſus eſt ad pœnitentiam Iob, 10.
cùm oraret pro amicis ſuis. Iam enim (ſicut ſuperius memorat) pro amicis auditus fuerat. Hîc autem apertè oſtenditur, quia etiam pro ſemetipſo pœnitens, tanto citius exaudiri meruit, quanto deuotè pro aliis interceſſit. Libentius quippè ſacrificium orationis accipitur, quod in conſpectu miſericordis iudicis proximi dilectione conditur. Hinc Dominus ait. *Orate pro perſequentibus &* *Math.5.44.*
calumniantibus vos. Et rurſum. *Cùm ſtabitis ad orandum, dimittite ſi quid habetis aduerſus aliquem,* & reliqua. *Idem 11.25.* Sequitur. *Addidit Dominus omnia quæcumque fuerunt Iob, duplicia.* Cuncta quæ amiſerat, duplicia recepit, quia per pietatem benigni iudicis, tentationis noſtræ diſpendium vincunt ſuffragia conſolationum. Minus enim tentat probatio, quàm remuneratio conſolatur. Hinc quoque dicitur. *Ad punctum in modicum reliqui te, & in miſe-* *Eſa.54.7.*
rationibus magnis congregabo te. Et item. *Secundum* *Pſal.93.19.*
multitudinem dolorum meorum in corde meo conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam. MYSTICE. Sancta quippè Eccleſia ex ſe multos nunc percuſſione tentationis amittit, in fine tamen huius ſeculi, ea quæ ſua ſunt duplicia recipit, quando ſuſceptis ad plenum gentibus, ad eius fidem currere omnes, quæ tunc inuenta fuerit, etiam Iudæam, conſentit. Hinc enim ſcriptum eſt. *Donec pleni-* *Rom.11.25.*
tudo gentium intraret, & ſic omnis Iſraël ſaluus fiet. Et

Digitized by Google

veritas ait. *Helias veniet, & reſtituet omnia.* Vel certè ſanctæ Eccleſiæ in fine ſuo duplum recipere eſt, in ſingulis nobis, & de beatitudine animæ, & de carnis incorruptione gaudere. Hinc
Eſa.61.2. Propheta dicit. *In terra ſua duplicia poſſidebunt.* Sequitur.

11. *Venerunt ad eum omnes fratres ſui & vniuerſæ ſorores ſuæ, & cuncti qui nouerant eum prius, & comederunt panem cum eo in domo, & mouerunt ſuper eum caput.* Diuinæ pietatis muneribus conſolatus, etiam humana debet charitate refoueri, vt vndique ei etiam conſolationis gaudia reſpondeãt, quem vndique dolorum triſtitia aduerſa lacerabat. In comeſtione enim panis, charitas, in motione verò capitis, admiratio deſignatur. MYSTICE. Tunc autem fratres ſui ac ſorores ad correptum veniunt, quando ex plebe Iudaica quot inuenti fuerint ad fidem conuertuntur, ipſa enim ei per cognationem iuncta eſt, vel qui fortes futuri ſunt velut fratres, vel infirmi velut ſorores ad eum per cognitionis fidem debita gratulatione concurrunt. Tunc in domo eius panem comedunt, cùm poſtpoſita obſeruatione ſuperiacentis literæ in ſancta Eccleſia myſtici eloquij quaſi frugis medulla paſcuntur. Benè autem dicitur. *Omnes qui nouerunt eum prius.* Prius quippè nouerant, quem in paſſione ſua quaſi incognitum contempſerant. Nam naſciturum Chriſtum nullus qui plenè legem didicit, ignorauit, quorum & notitia prior & ignorantia poſterior benè ac breuiter Iſaac caligante ſignatur. Qui dum Iacob benediceret, & quid eueniret in futuro præuidebat, & quis illi præſens aſſiſteret,

Digitized by Google

neſciebat. Sed ecce in fine mundi veniunt, & eum quem prius nouerant, recognoſcunt. Ecce in domo eius panem comedunt, quia in ſancta Eccleſia ſacri eloquij fruge paſcuntur. In capite namque principale mentis accipitur. Sicut per Pſalmiſtam dicitur. *Impinguaſti in oleo caput meum.* *Pſal.22.5.* Hoc itaque loco caput mouere eſt, & immobilitatem mentis excutere, & ad cognitionem fidei credulitatis greſſibus propinquare. Caput igitur mouetur, cum per formidinem veritatis tacta ab inſenſibilitate ſua mens quatitur. Sequitur. *Et conſolati ſunt eum ſuper omne malum quod intulerat Dominus ſuper eum.* Percuſſi enim mœrorem conſolari eſt, ei poſt percuſſionem de venia congaudere. Nam quantum quiſque cernitur, de reſtituta proximi ſalute hilareſcere, tanto ſe indicat de ablata doluiſſe. TYPICE. Conſolantur Chriſtũ, conſolantur Eccleſiam, qui ab infidelitatis priſtinæ errore reſipiſcunt, & prauitatem vitæ per quam recta docentibus repugnant. Magna quippè prædicatorum conſolatio eſt, ſubſequens profectus auditorum. Reuelatio namque dicentis, eſt immutatio proficientis. Qui ad conſolandum poſt flagella veniunt, quia nimirum paſſionis tempore prædicamenta fidei contemnentes, quem hominem ex morte probauerunt, Deum credere deſpexerunt. Vnde Dominus dicit. *Suſtinui qui ſimul mecum contriſtaretur, & non fuit*, & reliqua. *Pſal.68.21.* In fine igitur mundi credentes Hebræi conueniant, & humani generis redemptori in potentia diuinitatis quaſi ſano Iob oblationum ſuarum vota perſoluantur. Sequitur.

Digitized by Google

Et dederunt ei vnuſquiſque ouem vnam & inaurem vnã. Hæc iuxta hiſtoriam veraciter dicta credimus. Sed quid per ouem myſticè niſi innocentia? quid per inaurem, niſi obedientia deſignatur? Per ouẽ quippè ſimplex animus, per inaurem verò ornatus humilitatis gratia auditus exprimitur. Notandum quod cum inaure ouis, & cum oue inauris offertur, quia nimirum innocuis mentibus ornamentum ſemper obedientiæ iungitur, Domino atteſtante qui ait. *Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognoſco eas, & ſequuntur me.* Auream inaurem obtuliſſe perhibetur, vt videlicet in ea quæ exhibetur obedientia, charitas fulgeat, quæ virtutes omnes auri more cætera metalla tranſcendit. Sed quia nulla eſſe innocentia, nulla eſſe vera obedientia in multiplicibus hæreticorum diuiſionibus poteſt, ad cognitionem fidei venientes, offerant ouem, ſed vnam; offerant inaurem, ſed vnam, id eſt tales veniant qui in vnitate ſanctæ Eccleſiæ innocui obedienteſque perſiſtant. Sequitur.

Ioan. 10. 27.

12. *Dominus autem benedixit in nouiſſimis Iob, magis quàm principio eius.* Hæc in hiſtoria facta credimus, hæc myſticè facienda ſperamus. Quantum enim ad Iſraëlitici populi ſuſceptionem pertinet, vrgente fine in præſentis ſeculi dolore ſancta Eccleſia animarum multiplici collectione conſolatur. Tanto quippè locupletius ditabitur, quanto & manifeſtius innoteſcit quod ad finem præſentis vitæ temporalitas vrgetur. Prædicatores namque ſanctæ Eccleſiæ benedictione primi temporis Pſalmiſta ditari conſpexerat, cùm dicebat. *Adhuc multiplicabuntur in ſenecta vberi. Et bene pla-*

Pſal. 91. 20.

centes erunt vt adnuntient.. Sequitur.

Et facta ſunt ei quatuordecim millia ouiũ, & ſex millia 13.
camelorũ, & mille iuga boũ, & mille aſinæ. Et fuerunt ei ſeptem filij & tres filiæ. Cùm cũcta beato Iob duplicata ſunt, cur filij totidẽ ſunt redditi, quot amiſſi? Sed & filios dupliciter addidit, cùm decem poſtmodum in carne reſtituit. Decem verò qui amiſſi fuerant, in occulta animarum vita ſeruauit. Poſſumus autem in his animalibus aggregatam fidelium vniuerſitatem * intelligi. Hinc ſcriptum eſt. *Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius*, & reliqua. Et rurſum. *Animalia tua habitabunt in ea.* Agnoſcamus ergo in ouibus fideles atque innocentes ex Iudæa populos, legis dudum paſcuis ſociatos. In camelis ſimplices ex gentilitate venientes, qui prius ſub ritu ſacrilego quaſi quadam deformitate membrorum valde turpes oſtenſi ſunt fœditate vitiorum. Poſſunt rurſum in bobus Iſraëlitæ accipi, quaſi iugo legis attriti: aſini verò Gentiles deſignari. Qui dum ſe colendis lapidibus inclinabant, ſuppoſito quibuſlibet idolis bruto ſenſu ſeruiebant. Sancta ergo Eccleſia, quæ in exordiis ſuis innumeris tentationibus preſſa, vel Iſraëliticum populum, vel multos ex Gentibus amiſit, videlicet quos lucrari non potuit, duplicia in fine recipit, quia in ea ex vtraque nationum fidelium multipliciter excreſcit. Poſſunt per iugatos boues, prædicatores intelligi: poſſunt per aſinas mentes ſimplicium deſignari. Sancta vero Eccleſia duplicia recipit, quia dum prædicatores ſancti, qui preſſi formidine in eius dudum tentatione tacuerunt, & mentes ſimplicium quæ victæ terroribus veritatem illius confiteri

† intelligere.
Pſal. 8. 8.
Pſal. 67. 11.

Digitized by Google

formidabāt, tanto iā nunc robuſtius in cōfeſſione veritatis ſuæ voces ſuas exerunt, quanto debilius ante timuerunt. Millenarius numerus apud ſecularem ſcientiam idcirco perfectus habetur, quia denarij numeri quadratum ſolidum reddit, decem quippè decies ducta fiunt centum, quæ iam figura quadrata, ſed plena eſt. Vt autem in altitudinem ſurgat, & ſolida fiat, rurſum centum decies multiplicantur, & mille fiunt. Septenarius autem ea ratione perfectus habetur, quod ex primo pari, & ex primo impari conſummatur. Prius enim impar, ternarius eſt, primuſque par quaternarius, ex quibus duobus ſeptenarius conſtat, quia ex eiſdem partibus ſuis multiplicatus in duodenarium ſurgit. Senarius verò ideo perfectus eſt, quia primus innumeris completur partibus ſuis, id eſt ſexta ſui parte, & tertia & dimidia quæ ſunt, vnum, duo, tria, & fiunt in ſumma ſex. Sed in ſacra ſcriptura ſenarius numerus ideo perfectus eſt, quia in mundi origine Dominus ea quæ cœpit, ſexto die opere impleuit. Septenarius in ea perfectus eſt, quia omne bonum opus ſeptem virtutibus agitur, vt & fide ſimul & opere conſumetur. Denarius quoque in ea perfectus eſt, quia lex in decem præcepta concluditur, omniſque culpa non amplius quàm per decem verba cohibetur, atque narrante veritate, operatores vineæ denario remunerantur. *Mat. 20. 10.* In denario quippè tria iunguntur & ſeptem, homo autem qui ex anima conſtat & corpore, in ſeptem qualitatibus continetur. Nam tribus ſpecialiter, & quatuor corporaliter viget. Sed ho-

mo denario remuneratur, quia in illa perfectione ſupernæ patriæ ſeptem noſtra ad tria iunguntur æterna, vt homo contemplationem Trinitatis accipiat, vel certè ſeptem virtutes ſunt, quibus in hac vita laboratur, dumque eis in remuneratione contemplatio Trinitatis redditur, vita laborantium denario remuneratur. Sed perfectus quiſque in hac etiam vita denarium accipit, dum eiſdem ſeptem virtutibus, fidem, ſpem, charitatémque coniungit. Millenarius namque perfectus eſt, quia appellatione eius vniuerſitas deſignatur. Vnde ſcriptum eſt. *Verbi quod mandauit in mille generationes.* Beatus igitur Iob, *quatuordecim millia ouium* recepit, quia dum in ſancta Eccleſia virtutum perfectio ad vtrumque ſexum ducitur, ſeptenarius in ea numerus duplicatur. *Et ſex millia camelorum*, quia plenitudinem in illa operis accipiunt, qui ab illa dudum vitiorum ſuorum fœditate perierunt. *Mille* quoque *iuga boum*, ac *mille aſinas* recepit, quia Iſraëlitas atque Gentiles, doctos ac ſimplices poſt tentationum caſus in culmine perfectionis aſſumit. *Septem* quoque *filios & tres filias* recipit, quia eorum mentibus quos ſeptem virtutibus generat, ad perfectionem ſummam, fidem, ſpem, charitatemque coniungit, vt tanto verius prole ſua gaudeat, quanto ſuis fidelibus nil deeſſe virtutis penſat. Sequitur.

Pſal. 104. 8.

Et vocauit nomen vnius Diem, & nomen ſecundæ Caßiam, & nomen tertiæ Cornuſtibij. Per filios Iob vniuerſum genus humanum accipimus. Homo namque quaſi dies ex conditione claruit, quia hunc auctor ſuus ingenitæ in- 14.

Digitized by Google

nocentiæ ſplendore reſperſit, ſed ſponte ſua ad peccati tenebras lapſus eſt. Vnde alias dicitur. *Secutus eſt vmbram.* Sed cum auctor pietatis, quem prius potenter ad iuſtitiam condidit, potentius redimendo poſtmodum ab errore reuocauit. Et quia multa nunc exhibenda ſunt quæ in paradiſo neceſſaria non fuerunt, vt eſt virtus patientiæ, laboris, eruditio doctrinæ, caſtigatio corporis, aſſiduitas precum, confeſſio delictorum, inundatio lachrymarum, quia ſalutis bonum ex ipſa conditus homo conditione, percepit, nomen ſecundæ filiæ velut Caſſia ex merito redolet, vt quia prima filia quaſi dies extitit per dignitatem conditionis, ſecunda Caſſia ſit per fragrantiam fortitudinis ex gratia redemptionis. Vnde & idem venienti redemptori per Prophetam dicitur. *Mirrha & gutta & caſſia*, & reliqua. Quia verò tertio ordine humanum genus etiam carnis reſurrectione reuocato in illo conuentu æternæ laudis aſſumitur, tertia filia Cornuſtibij vocatur. Quid per Cornuſtibij, niſi lætantium cantus exprimitur? Ibi enim veraciter adimpletur quod ſcriptum eſt. *Cantate Domino canticum nouum*, & reliqua. Sequitur. Pſal. 95. 1.

Non ſunt autem inuentæ mulieres ſpecioſæ ſicut filiæ Iob in vniuerſa terra. Electorum quippè animæ omne humanum genus, quod in terra ſecundum hominem conuerſatur, ſuæ pulchritudinis decore tranſcendunt. Quanto exterius affligendo ſe deſpiciunt, tanto intus verius componuntur. Hinc enim ſcriptum eſt. *Concupiuit rex decorem tuum.* Et. *Omnis gloria eius filiæ regis ab intus*, & reliqua. Sequitur. *Deditque eis pater ſuus hæreditatem* Pſal. 44. 12. 14.

inter fratres earum. Pater enim noſter inter maſculos etiam fœminis iura ſucceſſionis tribuit, quia inter fortes atque perfectos, infirmos & humiles ad ſortem ſupernæ hæreditatis admittit. Hinc Dominus ait. *In domo patris mei mãſiones multæ ſunt.* 1. Cor. 15. 41
Quas benè Paulus manſiones iuxta merita diſtributas inſinuat cum ait. *Alia claritas Solis, alia* Ioan. 14. 2.
claritas lunæ, alia claritas ſtellarum: ſtella enim à ſtella differt in claritate. Sequitur.

Vixit autem poſt hæc Iob centum quadraginta annis, 16.
& vidit filios ſuos, & filios filiorum ſuorum, vſque ad quartam generationem, & mortuus eſt ſenex & plenus dierum. In Scriptura ſacra non facilè plenus dierum ponitur, niſi is cuius per eandem Scripturam vita laudatur. Vacuus quippè dierum eſt, qui quamlibet multum vixerit, ætatis ſuæ tempora in vanitate conſumit. At contra *plenus dierum* dicitur, cui nequaquam dies ſui pereundo tranſeunt; ſed ex quotidiana mercede boni operis apud iuſtum iudicem, & poſtquam tranſacti fuerint, reſeruantur. MYSTICE. Si quatuordecim per denarium ducimus, ad centeſimum & quadrageſimum numerum peruenimus. Et rectè vita ſanctæ Eccleſiæ per multiplicata decem & quatuor computatur, quia vtrumque teſtamentum cuſtodiens, & tàm ſecundum legis Decalogum, quàm ſecundum quatuor Euangelij libros viuens, vſque ad perfectionis culmen extenditur. Benè autem beatus Iob poſt flagella viuere dicitur, quia & ſancta Eccleſia prius diſciplinæ flagello percutitur, & poſtmodum vitæ perfectione roboratur. *Vſque ad quartam generationem* filios cõſpicit, quia hac ætate quæ anni quatuor tempori-

Digitized by Google

bus voluitur, vſque ad finem mundi per ora prædicantium naſcentes ſibi quotidie ſoboles con-
Gen.40.12. templatur. Quod ſi per tres propagines Ioſeph pincernę ſomnum ediſſerens ſpacium trium dierum intellexit, cur non etiam per quatuor generationes annua quatuor tempora figurentur? Sācta quippè Eccleſia vidit filios ſuos, cùm primum fidelium ſobolem conſpexit, *vidit filios filiorum*, cùm ab eiſdem fidelibus ad fidem gigni & alios agnoſcit. Quæ etiam *ſenex & plena dierum* moritur, quia ſubſequente luce ex mercede quotidianorum operum depoſito corruptionis pondere, ad incorruptionem ſpiritalis patriæ mutatur. Per hæc enim tranſeuntia tempora, id quod non trā-
Ioan.6.27. ſit operatur. Vnde Apoſtolis dicitur. *Operamini non cibū qui perit, ſed qui permanet in vitā æternā.* Mori autē dicitur, quia cùm illa æternitatis contēplatio abſorbuerit, ab hac mutabilitatis ſuæ funditus extinguit, vt in ea iam quod acumen viſionis intimæ impediat, vllo modo nihil iuuat. Hanc itaque mortem, hanc dierum plenitudinem, & in beato Iob, id eſt vno membro Eccleſiæ credamus factam, & in tota ſimul Eccleſia ſperemus eſſe faciendam. Quatenus ita teneatur rei geſtæ veritas, vt non euacuetur rei gerendæ Prophetia.

FINIS.

Digitized by Google

OMISSA.

Pag. 84. *linea* 9. quia illud, *adde*: à quibuſdam proculdubio in corde percipitur quod à maxima, &c.

Digitized by Google

INDEX
RERVM ET VERBORVM NOTABILIVM, QVAE hoc Opere continentur.

A.

ABortiuū, quid 71.
Abyſſus, quid 417. 631. 748.
Abyſſus ſeneſcẽs, quid 748. 749.
Abyſſi ſuperficies cõſtricta, quid 646
Accipitris & Herodij nomine quid deſignatur 679.680
Adipis nomine quid ſignatur 337
Adulterium qualiter ſolo viſu perpetratur, & an à fornicatione differt 477
Aër in nubes coactus, quid deſignat 608
Æſtus diuiſus, quid 636. 637
Ætheris nomine quid deſignatur 561
Æthiopiæ nomine, quid deſignatur 421
Agri nomine quid ſignatur 367.368.719
Agricolæ huius terræ, qui 501
Alas in altum erigere, quid eſt 685. 686
Aliénatio, quid 474
in Amaritudine animæ omnes electi, cur 75
Amici beati Iob, hæreticorum ſpeciem tenẽt, quare 46.48
per Ancillas qui deſi-

Digitized by Google

gnantur 302. 729. 730
Angelus Dominus dictus, cur 524
Angeli, Reges & Conſules dicti 69. filij Dei 18
Angelorū virtutes orbem portant, qualiter 168
Angelorum certa miniſteria diſpenſandis ſingulis Gentibus prælata 386
Angelici ſpiritus, milites Dei 386
Anima ſine delectatione eſſe nō poteſt 401
Anima viri iuſti quibus qualitatibus in compunctione magis afficitur 518. 519
Anima iuſtorum qualiter affligitur 294
Animam in manibus portare, quid eſt 228. 229
per Annum, quid intelligitur 60
Antichriſtus ſuper quos regnabit 554
de Antichriſto plura 256. vide Behemoth, & Leuiathan
Apoſtata, quis 540. 541
Apoſtoli catuli dicti cur 658
Aqua, quid in Scripturis deſignat 216. 391.
Aquã laſſo dare, quid eſt 346
Aquæ in plurali quid in ſacra Scriptura ſignãt 426. 427. 597. 598. 644. 645. 701
Aquæ niuis, quid ſignant 178
Aquas Dominus termino circũdat qualiter 393
Aquila volans ad eſcam, quid ſignificat 175. 176
Aquilę vocabulo quid in Scriptura deſignatur 699
Aquilonis nomine, quid ſignatur 391. 609
Arborũ cortices, quid in Scriptura deſignant 452. 453. 454
Arcturi nomine, quid exprimitur in Scriptura 164. 165. 601
in Arcturi gyro, quid exprimitur 647. 648
Digitized by Google

Arcus nomine qui ſignantur 443
Arcum in manu inſtaurari, quid eſt 443. 444
Area, Eccleſia 678
Argẽti vocabulo quid deſignatur 404. 408. 418
Ariſtarũ nomine qui deſignantur 384
Armilla quid deſignat 726
Arrogãtium mos 509. 510. doctrina 512. propriũ 515. 534. 536 539. 556. vota 559
Aruina quid eſt, & qualiter de lateribus pendere dicitur 257
Aſinorũ nomine quid deſignatur 12. 25. 26 123. 761
per Aſpidem quid deſignatur 318
Aſtra matutina, qui dicuntur 618
Auaritia per ventrem ſignata 310. 311
Auis nomine quis exprimitur 413
Aurem reuelare, quid 572
Auroræ vocabulo quid deſignatur 65. 66. 375. 624. 625
Auri nomine quid exprimitur 609. 747
Aurum ſibi ſternere vt lutum, quid eſt 747 748
Aurum obrizum quid 418. 487
Auſter quid in ſcriptura deſignat 124
Auſtri interiora, quæ 165

B.

Baldad, quid ſignificat 46
Barachiel, quid ſignificat 503
Baſes terræ, qui dicuntur 616
Behemoth nomine, quid deſignatur 709 710. 712. & ſeq. 728. 729
Behemoth principiũ viarum Dei, qualiter 716. 717
Bellum pluere Deo, quid 322

Digitized by Google

Bellum odorari, quid eſt 695
Beſtiæ nomine quid exprimitur 600
Beſtiæ agri qui dicuntur 719
Beſtiæ terræ, aduerſarius noſter 107. motus carnis 108
Boum nomine, quid in ſacra Scriptura ſignatur 12. 25. 26. 114. 761
Brachium Dei, quod 706. 707.
Brachium excelſum, quid 629
Buſithes quid ſignificat 505
Butyro pedes lauare, quid eſt 432

C.

CAdauer vnde dicitur, & qualiter corpori Chriſti conuenit 702
per Cæcum Gentilis populus deſignatus 438
Cæti nomine quid ſignatur 142
Calami appellatione quid accipitur in Scriptura 720
Calamitates ad dexteram ſurgẽtes quæ 462
Caligo quid denotat 59
Cameli quos deſignãt 11. 28. 761
Canes gregis qui dicuntur 450
Capilli, quid moraliter 32
Capilli abſcindi ſoliti in afflictione 31
Capilli deciſi, quid deſignant 31
Caput noſtrum, diuinitas 146
Carmen in nocte, quid 563
Caro omnis ſimul deficiens, quid 539
Caro ſterilis, & quæ non parit, dicta, cur 381
Caro tabeſcens, quid 522
Cartilago Behemoth laminæ ferreæ cõparata, quid 715. 716
Catenæ obligationis,

Digitized by Google

quæ 566
Cathedra in porta, quid ſignat 434
Caudā ſtringere, quid eſt 712
Cedri nomine quid in Scriptura exprimitur 711
Ceruix pinguis, quæ 256
Ceruices in lutum redigi, quid eſt 227. 228
in Ceruis qui ſignantur 661. 662
Chaldæi qui typicè 27
Charitas, lex Dei 194. & eius multiplicitas 195
Charitatis præcepta duo, & quænam illa 30. 31. 120
Circulus in naribus Leuiathan, quid 726
Cithara quid deſignat 472
Ciuitates vnde appellantur, & quid earum nomine ſignatur 371
Cocytus fluuius quid deſignat 341
Cœlum, quid 26. 642. 643
Cœli qui ſunt 595. 607
Cœli, ſancti 252. iuſti 325
Cœlorū nomine prædicatores intellecti 162. 163
Cœlorum ratio & concentus, quid 656
per Collum quid deſignatur 740
Colubri nomine quis appellatur 395
Columnæ cœli quos denotant 393
Comedere quid eſt, 476. 477.
Comedere animæ quid 77
Conſiliarij, peccatores 218
Conſiliarij Dei, qui 304.
Cōſolationis ordo qualis 48.
in Conſpectu Domini quot modis venimus 229
Conuallium nomine quid ſignatur 455
Cornuſtibij, quid 764
Coronam de capite auferri, quid eſt 299. 300

nocentiæ ſplendore reſperſit, ſed ſponte ſua ad peccati tenebras lapſus eſt. Vnde alias dicitur. *Secutus eſt vmbram.* Sed eum auctor pietatis, quem prius potenter ad iuſtitiam condidit, potentius redimendo poſtmodum ab errore reuocauit. Et quia multa nunc exhibenda ſunt quæ in paradiſo neceſſaria non fuerunt, vt eſt virtus patientiæ, laboris, eruditio doctrinæ, caſtigatio corporis, aſſiduitas precum, confeſſio delictorum, inundatio lachrymarum, quia ſalutis bonum ex ipſa conditus homo conditione, percepit, nomen ſecundæ filiæ velut Caſſia ex merito redolet, vt quia prima filia quaſi dies extitit per dignitatem conditionis, ſecunda Caſſia ſit per fragrantiam fortitudinis ex gratia redemptionis. Vnde & idem venienti redemptori per Prophetam dicitur. *Mirrha & gutta & caſſia*, & reliqua. Quia verò tertio ordine humanum genus etiam carnis reſurrectione reuocato in illo conuentu æternæ laudis aſſumitur, tertia filia Cornuſtibij vocatur. Quid per Cornuſtibij, niſi lætantium cantus exprimitur? Ibi enim veraciter adimpletur quod ſcriptum eſt. *Cantate Domino canticum nouum*, & reliqua. Sequitur. Pſal. 95. 1.

Non ſunt autem inuentæ mulieres ſpecioſæ ſicut filiæ Iob in vniuerſa terra. Electorum quippè animæ omne humanum genus, quod in terra ſecundum hominem conuerſatur, ſuæ pulchritudinis decore tranſcendunt. Quanto exterius affligendo ſe deſpiciunt, tanto intus verius componuntur. Hinc enim ſcriptum eſt. *Concupiuit rex decorem tuum.* Et. *Omnis gloria eius filiæ regis ab intus*, & reliqua. Sequitur. *Deditque eis pater ſuus hæreditatem* Pſal. 44. 12. 14.

inter fratres earum. Pater enim noſter inter maſculos etiam fœminis iura ſucceſſionis tribuit, quia inter fortes atque perfectos, infirmos & humiles ad ſortem ſupernæ hæreditatis admittit. Hinc Dominus ait. *In domo patris mei mãſiones multæ ſunt.* 1.Cor.15.41
Quas benè Paulus manſiones iuxta merita diſtributas inſinuat cum ait. *Alia claritas Solis, alia* Ioan.14.2.
claritas lunæ, alia claritas ſtellarum: ſtella enim à ſtella differt in claritate. Sequitur.

Vixit autem poſt hæc Iob centum quadraginta annis, 16.
& vidit filios ſuos, & filios filiorum ſuorum, vſque ad quartam generationem, & mortuus eſt ſenex & plenus dierum. In Scriptura ſacra non facilè plenus dierum ponitur, niſi is cuius per eandem Scripturam vita laudatur. Vacuus quippè dierum eſt, qui quamlibet multum vixerit, ætatis ſuæ tempora in vanitate conſumit. At contra *plenus dierum* dicitur, cui nequaquam dies ſui pereundo tranſeunt, ſed ex quotidiana mercede boni operis apud iuſtum iudicem, & poſtquam tranſacti fuerint, reſeruantur. MYSTICE. Si quatuordecim per denarium ducimus, ad centeſimum & quadrageſimum numerum peruenimus. Et rectè vita ſanctæ Eccleſiæ per multiplicata decem & quatuor computatur, quia vtrumque teſtamentum cuſtodiens, & tàm ſecundum legis Decalogum, quàm ſecundum quatuor Euangelij libros viuens, vſque ad perfectionis culmen extenditur. Benè autem beatus Iob poſt flagella viuere dicitur, quia & ſancta Eccleſia prius diſciplinæ flagello percutitur, & poſtmodum vitæ perfectione roboratur. *Vſque ad quartam generationem* filios cõſpicit, quia hac ætate quæ anni quatuor tempori-

Digitized by Google

bus voluitur, vſque ad finem mundi per ora prædicantium naſcentes ſibi quotidie ſoboles contemplatur. Quod ſi per tres propagines Ioſeph pincernę ſomnum ediſſerens ſpacium trium dierum intellexit, cur non etiam per quatuor generationes annua quatuor tempora figurentur? Sācta quippè Eccleſia vidit filios ſuos, cùm primum fidelium ſobolem conſpexit, *vidit filios filiorum,* cùm ab eiſdem fidelibus ad fidem gigni & alios agnoſcit. Quæ etiam *ſenex & plena dierum* moritur, quia ſubſequente luce ex mercede quotidianorum operum depoſito corruptionis pondere, ad incorruptionem ſpiritalis patriæ mutatur. Per hæc enim tranſeuntia tempora, id quod non trāſit operatur. Vnde Apoſtolis dicitur. *Operamini non cibū qui perit, ſed qui permanet in vitā æternā.* Mori autē dicitur, quia cùm illa æternitatis contēplatio abſorbuerit, ab hac mutabilitatis ſuæ funditus extinguit, vt in ea iam quod acumen viſionis intimæ impediat, vllo modo nihil iuuat. Hanc itaque mortem, hanc dierum plenitudinem, & in beato Iob, id eſt vno membro Eccleſiæ credamus factam, & in tota ſimul Eccleſia ſperemus eſſe faciendam. Quatenus ita teneatur rei geſtæ veritas, vt non euacuetur rei gerendæ Prophetia.

Gen. 40. 12.

Ioan. 6. 27.

FINIS.

Digitized by Google

OMISSA.

Pag. 84. *linea 9.* quia illud, *adde*: à quibuſdam proculdubio in corde percipitur quod à maxima, &c.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
RERVM ET VERBORVM
NOTABILIVM, QVAE
hoc Opere continentur.

A.

ABortiuũ, quid 71.
Abyſſus, quid 417. 631. 748.
Abyſſus ſeneſcẽs, quid 748. 749.
Abyſſi ſuperficies cõſtricta, quid 646
Accipitris & Herodij nomine quid deſignatur 679. 680
Adipis nomine quid ſignatur 337
Adulterium qualiter ſolo viſu perpetratur, & an à fornicatione differt 477
Aër in nubes coactus, quid deſignat 608
Æſtus diuiſus, quid 636. 637
Ætheris nomine quid deſignatur 561
Æthiopiæ nomine, quid deſignatur 421
Agri nomine quid ſignatur 367. 368. 719
Agricolæ huius terræ, qui 501
Alas in altum erigere, quid eſt 685. 686
Aliénatio, quid 474
in Amaritudine animæ omnes electi, cur 75
Amici beati Iob, hæreticorum ſpeciem tenẽt, quare 46. 48
per Ancillas qui deſi-

gnantur 302. 729. 730
Angelus Dominus dictus, cur 524
Angeli, Reges & Conſules dicti 69. filij Dei 18
Angelorũ virtutes orbem portant, qualiter 168
Angelorum certa miniſteria diſpenſandis ſingulis Gentibus prælata 386
Angelici ſpiritus, milites Dei 386
Anima ſine delectatione eſſe nõ poteſt 401
Anima viri iuſti quibus qualitatibus in compunctione magis afficitur 518. 519
Anima iuſtorum qualiter affligitur 294
Animam in manibus portare, quid eſt 228. 229
per Annum, quid intelligitur 60
Antichriſtus ſuper quos regnabit 554
de Antichriſto plura 256. vide Behemoth, & Leuiathan
Apoſtata, quis 540. 541
Apoſtoli catuli dicti cur 658
Aqua, quid in Scripturis deſignat 216. 391.
Aquã laſſo dare, quid eſt 346
Aquæ in plurali quid in ſacra Scriptura ſignãt 426. 427. 597. 598. 644. 645. 701
Aquæ niuis, quid ſignant 178
Aquas Dominus termino circũdat qualiter 393
Aquila volans ad eſcam, quid ſignificat 175. 176
Aquilę vocabulo quid in Scriptura deſignatur 699
Aquilonis nomine, quid ſignatur 391. 609
Arborũ cortices, quid in Scriptura deſignant 452. 453. 454
Arcturi nomine, quid exprimitur in Scriptura 164. 165. 601
in Arcturi gyro, quid exprimitur 647. 648

Digitized by Google

Arcus nomine qui ſignantur 443
Arcum in manu inſtaurari, quid eſt 443. 444
Area, Eccleſia 678
Argẽti vocabulo quid deſignatur 404. 408. 418
Ariſtarũ nomine qui deſignantur 384
Armilla quid deſignat 726
Arrogãtium mos 509. 510. doctrina 512. propriũ 515. 534. 536 539. 556. vota 559
Aruina quid eſt, & qualiter de lateribus pendere dicitur 257
Aſinorũ nomine quid deſignatur 12. 25. 26 123. 761
per Aſpidem quid deſignatur 318
Aſtra matutina, qui dicuntur 618
Auaritia per ventrem ſignata 310. 311
Auis nomine quis exprimitur 413
Aurem reuelare, quid 572
Aurorę vocabulo quid deſignatur 65. 66. 375. 624. 625
Auri nomine quid exprimitur 609. 747
Aurum ſibi ſternere vt lutum, quid eſt 747 748
Aurum obrizum quid 418. 487
Auſter quid in ſcriptura deſignat 124
Auſtri interiora, quæ 165

B.

Baldad, quid ſignificat 46
Barachiel, quid ſignificat 503
Baſes terræ, qui dicuntur 616
Behemoth nomine, quid deſignatur 709 710. 712. & ſeq. 728. 729
Behemoth principiũ viarum Dei, qualiter 716. 717
Bellum plucre Deo, quid 322

Bellum odorari, quid eſt 695
Beſtiæ nomine quid exprimitur 600
Beſtiæ agri qui dicuntur 719
Beſtiæ terræ, aduerſarius noſter 107. motus carnis 108
Boum nomine, quid in ſacra Scriptura ſignatur 12. 25. 26. 114. 761
Brachium Dei, quod 706. 707.
Brachium excelſum, quid 629
Buſithes quid ſignificat 505
Butyro pedes lauare, quid eſt 432

C.

Cadauer vnde dicitur, & qualiter corpori Chriſti conuenit 702
per Cæcum Gentilis populus deſignatus 438
Cæti nomine quid ſignatur 142
Calami appellatione quid accipitur in Scriptura 720
Calamitates ad dexteram ſurgẽtes quæ 462
Caligo quid denotat 59
Cameli quos deſignãt 11. 28. 761
Canes gregis qui dicuntur 450
Capilli, quid moraliter 32
Capilli abſcindi ſoliti in afflictione 31
Capilli deciſi, quid deſignant 31
Caput noſtrum, diuinitas 146
Carmen in nocte, quid 563
Caro omnis ſimul deficiens, quid 539
Caro ſterilis, & quæ non parit, dicta, cur 381
Caro tabeſcens, quid 522
Cartilago Behemoth laminæ ferreæ cõparata, quid 715. 716
Catenæ obligationis,

Digitized by Google

quæ 566
Cathedra in porta, quid ſignat 434
Caudã ſtringere, quid eſt 712
Cedri nomine quid in Scriptura exprimitur 711
Ceruix pinguis, quæ 256
Ceruices in lutum redigi, quid eſt 227. 228
in Ceruis qui ſignantur 661.662
Chaldæi qui typicè 27
Charitas, lex Dei 194. & eius multiplicitas 195
Charitatis præcepta duo, & quænam illa 30.31.120
Circulus in naribus Leuiathan, quid 726
Cithara quid deſignat 472
Ciuitates vnde appellantur, & quid earum nomine ſignatur 371
Cocytus fluuius quid deſignat 341
Cœlum, quid 26.642. 643
Cœli qui ſunt 595.607
Cœli, ſancti 252. iuſti 325
Cœlorũ nomine prædicatores intellecti 162.163
Cœlorum ratio & concentus, quid 656
per Collum quid deſignatur 740
Colubri nomine quis appellatur 395
Columnæ cœli quos denotant 393
Comedere quid eſt, 476.477.
Comedere animæ quid 77
Conſiliarij, peccatores 218
Conſiliarij Dei, qui 304.
Cõſolationis ordo qualis 48.
in Conſpectu Domini quot modis venimus 229
Conuallium nomine quid ſignatur 455
Cornuſtibij, quid 764
Coronam de capite auferri, quid eſt 299.300

Digitized by Google

Corpora poſt reſurrectionem qualia erunt 309.310
Corpus Domini, omnes electi 40
Corui pulli qui dicũtur 659.660
Corui nomine quinam exprimuntur 660. 661
Curſoris officium, & ſignificatio 173. 174

D.

Decipula vnde dicta, & quid denotat 289
Deliciis ſuper omnipotentem affluere, quid eſt 354
Dentes quid in ſacro eloquio deſignant 228
Dentes Eccleſiæ qui dicuntur 734
Deſertum, quid ſignat 639
Deus in hac vita quot modis iudicat 182
Deus qualiter hoſtem noſtrum relaxat & refrenat 23
Deus quot modis ad nos loquitur 611.612
Deus innocentem & impium conſumere dicitur, qualiter 171. 172
Deus conſilium & intelligentiam habet, qualiter 215
Diei nomine quid exprimitur 55
Diem tenebræ quando obſcurare dicũtur 58
Dies diei, quid eſt 364. 365
Dies qualiter præfixi ſingulis 260
Dierum plenus quis dicitur 765
Dilectio quot modis oſtenditur 493
Diluculum quid, 145. 146. 624
Diuitiæ multæ, quid ſignant 488. 489
Diuitum nomine quid ſignatur 209
Dolores ſeminare, quid 81
Domus quid in Scriptura deſignat 140. 153

Digitized by Google

Domus Iob quid, myſticè & moraliter 29
Domos in tenebris perfodere, quid 375
Dona ſancti Spiritus non ſemper in mẽte eodẽ modo ſunt 35
Dormire, eſt in peccatis iacere 135
Dracones qui dicuntur 471

E.

Ecce, de qua re dicitur 585
Eccleſia quot modis ab aduerſariis tentari ſolet 398
Eccleſiæ ætas, deſcripta 430. 431
Egeſtas electorum & reproborum, in quo differunt 741
Eleemoſyna ſuperbos diuites non redimit, quare 259. 260
Eleuari ad modicum, & non ſubſiſtere, qui dicuntur 383
Eliphas quid ſignificat 46. 79
Equitis nomine quid exprimitur 686
Equus quos deſignat 687
Equus auditâ buccina dicens vah, quid 694
Erectio iniquorum qualiter ſucciditur 352
Eſca iuſtorum, quid eſt 702
Exactor quis 73
Extrema terræ concutere, quid 625. 626

F.

Facies, mentis intentio 257
Facies Eccleſiæ qui ſunt 272
per Faciem quid ſignatur 740
Faciem commutare, quid 176
Faciem leuare abſque macula, quid 200. 201
à Facie Domini turbari, quid eſt 363
Fames mentis, quæ 106

Femoris nomine quid ſignatur 539
per Ferrum quid figuratur 322
Ferrum de terra tolli quid eſt 409
Filius hominis vermis qualiter 388
Filij Dei, Angeli 18
Filij Iob per domos conuiuia facientes, quos denotant. 14. 29
Filij cur tot redditi ſolùm beato Iob, quot amiſſi, cùm cuncta ei duplicata ſint 761
Filij ſtulti, qui 95
Flagellum linguę quid 106
Flagellis percuti, vel cingi, quid eſt 298
Flamma de ore Leuiathan egrediens, quid 739
Fluctus tumẽtes expaueſcere, quid eſt 484. 485
Fluminum appellatione quid ſignatur 415. 416
Fœni nomine quid ſignatur 710
Fornicationis culpa num diſcrepat ab adulterij reatu 477
Fructus terræ abſque pecunia comedere, quid eſt 501
in Frumento quid figuratur 502
Frumentum Dei, qui ſunt 602
Fulgura, quæ dicuntur 589. 654
Fulminis appellatione quid ſignatur 742
Fumus de naribus Leuiathan exiens, quid eſt 737
per Fundam quid deſignatur 745
Fundamentum in ſingulari, & Fundamenta in plurali, quid 614
Funis nomine quid in Scriptura deſignatur 218. 725. 726
Furor Diaboli contra Eccleſiã, qualis 268

G.

Galli nomine prædicatores expreſſi, cur 655. 656
per Gelu quid deſi-

Digitized by Google

gnatur 641. 642. 644
Genimina, quæ 478
Gentilitas inuia & deſolata dicta, cur 639
Gigantes ſub aquis gementes quinam intelliguntur 390
in Glacie quid accipitur 641. 642. 644
Gladij nomine quid in ſcriptura deſignatur 744
Gladius Behemoth, quid 717
Gladius oris, quid 103
Gladius de vagina egrediens, quid 323
Glarea quid, & eius ſignificatio 341. 342
Glebæ in terra compactæ, qui ſunt 657. 658
per Glebas qui deſignantur 413
per Grandinem quid ſignatur 634. 635
Greſſus Dei, qui 360. 361
Greſſus hominum qui 544
Greſſuũ nomine quid notatur 475
Gulæ vitiũ quot modis nos tentat 669
Gurgites de nubibus fluentes, qui 586. 587

H.

HÆretici per amicos Iob deſignati 46. 48
Hæretici terminos transferunt, qualiter 365. onagris cõparati, cur 367
Hæretici iuniores tẽpore dicti, cur 450
Halitus Domini, quis 303
Heliu, quid ſignificat, 504
Herba quid in Scripturis denotat 640. 639
Herba montium, quid 719
Herbæ virentes, qui dicuntur 640
Herbas mandere quid, in Scriptura 452. 453. 454
Hinnitus equi quid ſignat 687
Holocauſtum quid 16
Homo ſicut lutum cõditus 185. ſicut ca-

ſeus coagulatur, qualiter 185.186
Homo ad quid in Paradiſo poſitus 69
Homo quot modis à Scriptura appellatur 56
Homo putredo qualiter 388
Homo qualiter magnificatur 145
Homo ad laborē naſcitur, qualiter 98
Homo, foliū arboris, qualiter 233. flos 236
Homines quot modis in Scriptura ponuntur 528
in Hordeo quid figuratur 502
Hoſtis antiquus, quis 268
Humerum à iunctura cadere, quid eſt 482. 483
Humiles in ſublime poni, quid 100
Humilitatis veræ teſtimonia, quæ 494
Hus quid 7. 8
Hyadum nomine qui ſignantur 164. 165
Hyems, quid denotat 598
Hypocrita regnās propter peccata hominum, quis 553. 554
Hypocritæ ſtruthionibus ſimiles 682. 683
Hypocritarum congregatio ſterilis, qualiter 262. vita & ſuperbia qualis 315. 316.317
Hypocritarum fiducia aranearum telis ſimilis 153

I.

IBices qui ſunt 661. 662
Ignis gehennæ qualis 324
Imago patris filius 87. 88
Imber vehemens & vehementiſſimus, quis 638
Imber fortitudinis Dei, quis eſt 592
Imbres mōtiū qui 369.
Immanes qui ſunt 590
Impius quis propriè dicitur 550
Impius & iniquus in quo differunt 400
Impiorum locus quis

708
per Inaurem quid deſignatur 760
Inaurem aureã cũ oue offerre quid eſt 760
Indiæ colores tincti, qui ſunt 419
Inferni nomine quid intelligi debet 283
in Infernũ omnia ſua deſcendere cur dixit Iob 283
Iniqnitas frigori comparata quare 377
Iniquitas in manu, qualiter 200
Iniquitas os ſuum cõtrahit, qualiter 104
Iniquitatẽ poſt miſeriã ſequi, quid eſt 581
Iniquus quiſque quot modis in nocte conteritur 548
Innocens contra hypocritam ſuccenditur, qualiter 278
Inſtitores, ſiue negotiatores, qui ſunt 414
Interitus nomine quid intelligi debet 290. 291
Interrogat nos conditor variis modis, & quinam illi ſunt 613
Inuidia quid efficit 93
Inundatio ſuperueniens quid 332
Iob, dolens interpretatur, quare 7. 8. 21. fuit Redemptoris typus 32. 33. 34. 37. 38. & ſeqq.
Iordanis nomine quid ſignatur 722. 723
Ira quæ mala producit 92. 93
Iræ Dei nemo reſiſtere poteſt, qualiter 167
Iram Dei prouocare, quid eſt 573
Iracundia quot modis vincitur 292
Iubilatio quid 618
Iubilus quid 527
Iudaicus popul' per claudũ deſignat' 438
Iudæorum populus, lapis caliginis & vmbra mortis, qualiter 410. 411
Iudicium coram Deo ponere, quid eſt 358
Iumentorum vocabulo quid ſignatur 212. 564
Iuſtitiã ſicut veſtimen-

to veſtiri quid eſt 437

L.

LAbia ſola circa dẽtes quid deſignant 305
Labia Dei quæ ſunt 193
Labiis delinquimus duobus modis 45
Lagunculæ nouæ quid ſignant 511
Lampas contempta, quid 209.210
Lampades ex ore procedentes, quæ 737
Lapis angularis, quis eſt 617
Lapis calore ſolutus, quid ſignat 409
Lapides qualiter in Scripturis accipi ſolent 155.369.412
Lapides, gentiles populi, cur 644. 645
Lapides regionum qui 107.108
Laus impiorum breuis, qualiter 313
Leænæ nomine quid deſignatur 82.187. 414.658
Lectus, ſiue grabatum quid in Scriptura deſignat 519.520.
Lectulum in tenebris ſtare quid eſt 281
Legiſlatores qui 583
Leuiathan hamo captus quid deſignat 725.726.729.
Lex Dei quæ, & eius multiplicitas 194. 195.
Librũ in humero portare quid eſt 498. 499.
Ligni nomine quid in Scripturis exprimitur 239.240
Lineam ſuper terram tendere, quid 615. 616
Locus videntium quis 550
Loca humentia quæ 721
Locuſtarum nomine quid deſignatur 687 688
Lora Eccleſia quæ 676
Lucernæ vocabulo quid ſignatur 430
Lucifer, Chriſtus 650

Digitized by Google

Lumborum nomine quid exprimitur 270.271
Lumbos accingere, quid eſt 613
Lumen qui vocari ſolent in Scriptura 421
Lumen Domini ſuper terminos terræ, quid eſt 595
Luna clarè incedens, quid 491
Lunæ appellatione Eccleſia expreſſa 387. 388
Lutum quid deſignat 627. 747. & cur vt veſtimentum ſtare dicitur 628
Lux quid 633. 636. & qualiter in hac vita ſpargitur 636
Lux poſt tenebras ſperatur, qualiter 280
Lux immanibus abſconſa, quid eſt 591
Lux viuentium, & morientium, quæ 533

M.

MAledictionis vox quid in Scriptura ſacra deſignat. 53. 54
Maligni qui dicuntur in Scriptura 156
Mallei nomine quid exprimitur 746
Mane quid in Scriptura 148
Mane vitæ exordium, vel etiam proſperitas 90.91. aduentus Domini 373
Manus, opera 178.199 492. poteſtas 213
Manus Sathanæ, quid 24
Manus hoſtis 126
Manus plagæ 357
Manus Dei, ſiue Eccleſiæ, dura, quando 468
Manum ad ſilicem extendere, quid eſt 415
Manum ſuper os ponere quid eſt 704
per Manum Dei docere, quid eſt 402
Manus ſtringere quid eſt 407
Maris nomine quid deſignatur 142.394. 417. 630
Mare oſtiis conclu-

ſum, quid 618. 619. nube veſtitum 620. 621. terminis circũdatum 621
Mare profũdum quaſi olla ferueſcens quid 748
Maxillæ Eccleſiæ, quæ 269
Medullis oſſa irrigari quid eſt 337
Mellis & butyri torrẽs quid 319
Mendacium & iniquitas idem ſunt 398
Mendacium loqui & meditari in quo differunt 398
Menſes vacui qui 134
Mẽſium nomine quid ſignatur 429. 663
Militia vita hominis 131. 132
Millenarius numerus pro vniuerſitate 159
Mirmicoleon quale animal, & quid ſignificat 82
Miſeriæ vitæ præſentis aquis comparatæ 201
Molas iniqui conterere quid eſt 440
Mons numero ſingulari quid ſignat 718
Montes numero plurali qui dicuntur in Scriptura 160. 161. 369. 415. 718. 719.
Montes paſcuæ, quid 670. 671
Mors indiſciplinatis obuiat, qualiter 260
Mortis nomine diabolus expreſſus 411 425
Mulier, aut pro ſexu, aut pro infirmitate ponitur in Scripturis 235
Multitudinem ciuitatis cõtemnere, quid eſt 668. 669
Munerum ſpecies quot 177
Muri nomine quis ſignatur 464
Muſtum quid deſignat 511

N.

NArium vocabulo quid intelligi ſolet 689
per Nares Behemoth quid deſignatur 724

Digitized by Google

Naues poma portantes quid ſignificant 174. 175
Nepotes hæreticorum qui ſunt 403
Nidi nomine quid exprimitur 441
Niuis nomine quid exprimitur 634. 635
Niues qualiter fiunt, & quid earum nomine deſignatur 597 598
Nox quid in Scriptura 60.61
Noctem protrahere, quid eſt 580
in Nocte media curuari & pertranſire, quid eſt 543
Nubes, qui dicuntur 588.654
Nubes à Deo extendi velut tentorium, quid eſt 588.589
per Nubes Deus fulgurat & eſcas dat, qualiter 589.590
Nubes cuncta per circuitum luſtrantes, qui ſunt 602.603
Nudi qualiter expoliari dicuntur veſtibus ſuis 345.346

O.

Obumbratio qualiter in Scripturis dicitur 719
Oculus, cordis intentio 274
Oculus qualiter ad indignationem caligat 278
Oculi Anti-Chriſti, qui 736.737
Oculi impiorum qui, 204.
Oculi ſapientis in capite, qualiter 447
Oculos inclinare, quid eſt 356
Olla feruens, quid 738
Onager liber in ſolitudine, quis dicitur 665
per Onagrum qui intelliguntur 114.115.
Onagris Hæretici ſimiles quare 367
Opera bona, ſunt veſtimenta animæ 368 369
in Operibus bonis duo formidanda ſunt, & quænam illa 177

Digitized by Google

Ordo qualiter à ſuppliciis aberit 191.192
Ordinem cœli noſſe quid eſt 650.651
Organum quid deſignat 472
Oriens quis, & qui Orientales in Scriptura 13.463
ad Orientem ire, quid eſt 359
Orionum nomine qui deſignantur 164.165
Oſculari manum, adorationis ſpecies 489.490.
Oſſa quid ſignant 86.337.466.520
Oſſa Anti-Chriſti quæ 714.715
Oſtium egredi quid eſt 495.496.497.
Oſtia qui dicũtur 621.622.623
Oſtia tenebroſa quæ 631.632
Oua in terra derelinquere, quid eſt 681.682.683
Oues quos deſignant 11.27.760.761

P.

PAleæ ante faciem venti quid ſignificant 333
ſicut Palma multiplicati dies, quid 441
Palmæ nomine qui debent intelligi 441 442
per Palpebras qui deſignantur 272
Palpebræ diluculi, quæ 737
Panis quid in Scripturis deſignat 520.521
Paſtus quid 664
Pauperes pro humilibus in Scriptura 480
Pauperes ſpiritu qui dicuntur 439.
Peccatum quot modis admittitur 550
Peccatum & crimen in quo differunt 478
Peccatum originale à parentibus trahitur 333.334. per baptiſmũ deletur ib.
Peccata in ſacculo ſignari, quid eſt 246
Pedes Eccleſiæ qui ſunt

Digitized by Google

ſunt 432. 433. 463
Perſecutor bonus Deus 306
Petra, Chriſtus 433. 700
Petræ in plurali quos deſignant 700
Pharetra clauſa, quid eſt 462
per Pharetram quid deſignatur 461. 692. 693
Pignoris appellatione quid in Scriptura deſignatur 345
Pleïades vnde dictæ, & quos deſignant 647. 649
Pluere ſuper terram abſque homine in deſerto, quid eſt 638 639
Plumbi lamina quid ſignat 307. 308
Pluuia, verba prædicationis 446
Pluuiam terræ à Deo tribui, quid eſt 99
Pluuiæ hyemis, qui ſunt 598
Pluuiæ nubium, quos ſignant 604
Pluuiis lex poſita, quid 427
Pondus Dei portare, quid eſt 485
Populi nomine qui deſignantur 580
Portæ nomine quis intelligitur 95
Portæ mortis, quæ 631 632
in Portis cõſiſtere ſoliti ſeniores, vt cauſas iudicarent 434. 482
Poſtulatio vera, quæ 498
Prædicatoris peruerſi fortitudo, quæ 382
Prædicatores, montes dicti 160. Sol 161. cœli 162. 163
Præſtolatio iuſtorum, quæ 282
Principes qui dicuntur 435
Prunæ ardentes quid deſignant 738. 739
Pueri qui vocantur 431. 432
Pulchritudo cutis, quid 290
Puluis, quid 682
Puluis in terra fundatus, quid 657

Puluerem ſuper caput in cœlo ſpargere, quid eſt 49
Pupillus quis in Scriptura dicitur 129. 436
Pupilli, qui intelligun-tur 366

Q.

QVaſi, quot modis in Scriptura ponitur 549

R.

RAdij ſolis, qui ſunt 747
Radix iuniperorum, quid notat 454
Radix iuſti, quid 240 241
Radix iuxta aquas aperta, quid 442
Radicũ nomine quid intelligitur 291. 292
Ram quid ſignificat 505
Recordari qualiter Deo conuenit 380
Requies menſæ, quæ 576
Reſpicere Dei quid eſt 426
de Reſurrectione generali mortuorum 309. 310
Rinoceri natura, & quid per eum deſignatur 673. 674. & ſeq. 676. & ſeq. 678. 679
in Rinocerote fiduciam habere Deum, quid eſt 677
Riſus Dei, quid in Scriptura 172. 173
Riuuli fluminis quid deſignant 319
Robur hominis, quid 290
Robuſti, motus cordis, qualiter 579
Roris ſtillæ, qui ſunt 641
Rugæ quid ſignant, & quæ Rugæ ſanctæ Eccleſiæ 267
Rugitus leonis quid 81
Rupes de loco ſuo trãſferri quid eſt 286

S.

SAbæi qui typicè 25
Saccum ſuper cu-

Digitized by Google

tem conſui, quid eſt 272
Sacerdotes inglorioſi qui 218.219
Sagittarum nomine qui ſignantur 113
Salicum nomine quid exprimitur 722
Saliuæ nomine quid ſignatur 146
Salſuginis terra, quid eſt 667
Saphirus lapis quid ſignat 412.413.420
Sapientes in aſtutia ſua à Deo comprehenduntur, qualiter 101. 102
Sapientia ab oculis viuentium abſcondita, quæ 423
Sapientia iuſtorum in quo differt à ſapientia huius mundi 206
Sapiẽtiæ locus quis eſt 425
Sapientiæ pretium quãtum, & vbi inuenitur 416
Sardonici lapidis nomine quid intelligitur 419.420
Sathan inter filios Dei adſtãs quid deſignat 19. circuire terrã dicitur, qualiter ibid. à facie Domini quãdo exit, & quomodo 24
Scelera & delicta in quo differunt 232
Scirpi nomine quid ſignatur 151.152.153
Scuti nomine quid in Scriptura ſignatur 734
Semen, verbum prædicationis 678
Semita verberibus circumſepta, quæ 298
Semitę domus quæ 633
Semitæ nubiũ magnæ, quid 605
Senes qui dicuntur 434
Senſus corporis animæ feneſtræ 473
ſub Sentibus delitias computare quid 458. 459
Septenario numero quid deſignatur in Scriptura 9.10.50. 105.756
Sepulchrum, contemplatiua vita, & actiua etiam 110. quies ęter-

næ retributionis ibi.
per Sepulcra qui ſignã-
tur 340.341
Serere quid eſt 476
Seruus ex pacto quis 728.
Sibili ſignificatio 407.408
Signaculum quid 627
per Silicem Gentilitas figurata 307
Simplicitas locutionis magna virtutis laus 513
ad Siniſtram ire, quid eſt 360
in Sinu quid ſignificatur 495
Sol, quid in ſcriptura figuratè 746
Sol, Dominus 154. claritas prædicatorũ 161
Sol in fulgore quid eſt 490
Solitudo quid denotat 452.666.667.
Solitudines ædificare, quid 70
Soliũ Dei, quid eſt 358
per Somnium vox Dei auditur, qualiter 517
Somniorum imagines vnde proueniunt 143 144
Sonus de ore Dei quid eſt 594
Sophar quid ſignificat 46.47
Species noſtra, proximus 109
Spicarum ſummitates quid denotant 384
Spina, peccatum 454
Spiritus acceptiones in ſacro eloquio 213
Spiritus attenuatur timore iudicij, quare 275
Squamarum vocabulo quid denotatur 735
Statere nomine quid deſignatur 112.475
Stellæ pluuiæ, qui dicũtur 586.587
Sternutatio vnde exurgit, & quid deſignat 736
in Sterquilinio ſedere, quid 43
Stillæ pluuiæ vel roris, qui dicuntur 641
in Stillatione eloquij quid accipitur 446
per Struthionem qui ſi-

gnificantur 679.680
Stultus firma radice in terra fixus qualiter intelligitur 94
Stulti qui dicũtur 459 460
Subſannationem quaſi aquam bibere, quid eſt 536
Sudes acutæ, qui dicũtur 724
Sulci deflentes, quid 499.500
Sulphur quid, & eius ſignificatio 291
Superbia omnis peccati initium 696
Superbus, Diabolus 394
Superbi atque impij in puluere abſcondũtur, qualiter 708

T.

Tabernaculi nomine quid ſignatur 158.353.431
Tabernaculum in gyro obſideri, quid eſt 301
Tabernaculum iuſti qualiter pacem habere dicitur 108. 109
Tabernaculum in terra ſalſuginis quid 667
Tædæ nomine qui ſignantur 737
Tenebræ quid deſignant 58. 545. & quando diem obſcurare dicuntur ib.
in Tenebris ambulare quid eſt 376
Tentationis nomine quid exprimitur 131. 132
Termini terræ qui 595 596
Terminos transferre, quid eſt 365
Terræ nomine quid deſignatur 31. 258. 325. 353. 417. 448. 626
Terra tenebroſa & operta mortis caligine, quæ 190
Terra miſeriæ & tenebrarum, quæ 190.191
Terra deſerta, qui ſunt 640
Terra clamans, quid

499.500
Terræ mẽſuras ponere quid eſt 614.615
in Terra ſedere, quid 50
Teſtâ ſaniem radere, quid 41.42
Teſta in manu Domini, caro noſtra 41
Teſta quid moraliter 42
Teſtes Dei, qui 188
Teſticuli Behemoth, qui dicuntur 713
Tharſis quid ſignificat 60
Theſaurus vnde dicitur 635
Tigris quid in Scriptura denotat 82.83
Tincturæ mundiſſimæ quinam vocãtur 422
Tinea qualiter oritur, & quid ſignat 89.90
Tinea, hæreticus 405
Tonitruum quid 638
Topazion quid, & vnde dicitur 421.422
Torrẽtis nomine quid ſignatur 411
Torrentes qui dicuntur 456.457
Tubæ clangor, quid 693.694
Turbo quid deſignat 59.60
Tyrannus quis propriè dicitur 254.543

V.

Vanitas quid 198. & eius finis 199
Vaſa auri, qui ſunt 420 421
per Vectem quid deſignatur 622.623
Venæ ſuſurrij quid ſignant 84
Venter iniqui, auaritia 320
Ventris nomine quid ſignatur 146
Ventus, tentatio 29.30
Ventus vrens quis 406
Ventis pondus facere quid eſt 426
Verbum abſconditum quid 83.84
Verba ante Deum ponere, quid eſt 385
Vermiũ nomine quid ſignatur 379
Veſperi nomine quid

Digitized by Google

deſignatur 136. 650
Veſtigia Dei quæ 195
Veſtimentum quid denotat 466
Veſtimenta Eccleſiæ qui ſunt 606
Veſtis nomine quid deſignatur 179
Via ſapientiæ quæ 425
Viæ noſtræ abſconſio quid 77
Viæ Dei quæ 396. 716
Viarum nomine qui deſignantur 475
Vias Domini intelligere, quid eſt 551
in Viis oculos deprimere, quid 383
in Viis iuſtorum lumẽ reſplendere, quid eſt 355
Viator quis dicitur 338
Vices tres mœroris & lætitiæ, quæ ſunt 530.531.& ſeqq.
Vidua, anima dicta, cur 381
Viduæ non plorantes, quæ 403.404
Viduæ bouem auferre pro pignore quid 366
Vineæ nomine Scriptura ſacra deſignata 367. 368. Eccleſia quoque 368
Vipera vnde dicitur, & quid per eius linguã ſignatur 318
Virentia quæ dicuntur 671.672
Viri qui in Scriptura vocantur 584
Virtus manuum quæ 450.451
Viſcera ſanctæ Eccleſiæ quæ 271
Viſus hominis, miſericordia Redemptoris 138.139
Vita carnis telæ comparata 137
Vita iuſti Lucifero cõparata 202
Vita hominis tentatio 131.132.
in Vitro quid accipiendum 420
Vmbra mortis quid ſignat 58.191.221.545
Vmbræ vmbram protegentes, quid 721
Vngula terram fodere, quid eſt 690
Vniuerſorum nomine qui comprehendun-

tur 100.410
Volucres qualiter in Scriptura accipi ſolent 424.564
Vox Domini quando auditur 596.597
Vox Dei in terrore audiri perhibetur, quare 594
Vocem Dominus in nebulum leuat, qualiter 652.653
Vterus Domini quis 303
Vulnere ſuper vulnus conciditur Eccleſia, quando, & qualiter 271
Vulnera quot modis à Deo infliguntur 105
Vultum ſolij ſui tenere Deum, quid eſt 392
Vulturis appellatio cui conuenit 413
Vuluæ nomine quid ſignatur 618

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Ex Bibliothec
majori Coll. Rom.
et. Jesu

4-3-20

Google